*The Dibner Library
of the History of
Science and Technology*

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

DE PLANTIS LIBRI XVI.

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI,

Medici clarissimi, doctissimiq; atque
Philosophi celeberrimi, ac
subtilissimi.

*AD SERENISSIMUM FRANCISCUM
Medicem, Magnum Aetruvia Ducem.*

FLORENTIAE,
Apud Georgium Marescottum.
MDLXXIII.

DE PLANTIS
LIBRI XVI.

ANDREAE CAESALPINI
A R E T I N I.

Medici clarissimi, doctissimi, ac
Philosophi celeberrimi, ac
fidelissimi.

AD IERONIMUM FRANKFURTENSEM
Johann. Baptist. Thomas. Tamm.

26

FLORENTIAE,
Apud Georgium Marsicum.
MDLXXIII.

S E R E N I S S I M O

FRANCISCO MEDICI

MAGNO AETRVRIAE

D V C I.

Andreas Caſalpinus S. P. D.

DMIRABILIS ſapientia, Sere-
niſſime Dux Magne, qua vniuer-
ſi natura gubernatur ac regitur,
incredibili rerum varietate, ac
pulchritudine ludit in orbe ter-
rarum: ſiue enim animalium dif-
ferentias, partes, ac mores ſpe-
ctemus: ſiue ſtirpium genera,
formas, ac vires intueamur: ſiue tandem corpora in vi-
ſceribus terrę latitantia perſcrutemur: in omnibus im-
merſum quid, quod inexhauſtam ſapientiæ profundita-
tem in rebus condendis indicet, comperiemus. Id ego
ipſe in perſequenda plantarum hiſtoria animaduerti.
Cum enim permultos annos & publicè docendo in Aca-
demia Piſana, & loca multa perluſtrando, in quibus di-
uerſa herbarum, aut fruticum, aut arborum genera pro-

ueniant, in earum indagatione versatus sim, adiutus & multorum amicorum opera, atque hortorum copia, qui ad publicam vtilitatem consiti peregrinas plantas vndique vel ex remotissimis regionibus aduectas conseruant: nequaquam adhuc potui metam attingere: nam in dies, vt in prouerbio est, aliquid noui affert Aphrica: non quod natura nouas edat formas, aut nouas rerum pulchritudines effingat, sed quod ob numerum immensum nobis in dies nouæ ostendantur. Idque non solum mihi contigisse video, sed & cæteris omnibus, quos hætenus de hisce rebus scripsisse accepimus. Et si enim permulti sint tum inter antiquos authores, tum inter recentiores, qui partim iucunditate illecti, partim ob incredibilem vtilitatem, quæ in morbis sanandis, atque optima valetudine conseruanda, aliisque permultis, atque egregiis operibus præstandis, ex stirpium natura habetur, earum scientiam maximo studio excoluerunt, atque illustrarunt: adhuc tamen eadem non solum imperfecta, sed & multa caligine suffusa deprehenditur: imperfecta quidem, nam & plantarum numerus quasi in immensum nouis in dies repertis augeri videtur: & earumdem facultates nouis experimētis assiduè & Medicinam remediis, & alias artes operum efficacia ditant: obscura autem, nam, quæ apud antiquos comperta, & ad posteriorum eruditionem literis mandata sunt, plerumque ob linguarum varietatem nominis appellatione immutata, aut permultas transcribentium manus vitiatis voluminibus, perplexa valdè & ambigua nobis relinquuntur. Id verò est, quod maximè omnium huius scientiæ studiosos excruciat: Cum enim præ oculis turbam in-

gentem

gentem plantarum habeamus, ac multis numeris superantem eas, quæ ab antiquis, aut descriptæ sunt, aut solo nomine indicatæ, & in Medicinis, aut alio usu celebratæ: difficile tamen est iudicare, quibus ex nostris singulæ conueniant. Nam quæ solo nomine indicatæ sunt, in temporis diuturnitate nomine immutato, omnino periri earum coniectura: quæ autem descriptæ sunt, nisi euidentes admodum nothas habeant, eodem modo delitescunt inter multas similes. Hinc autem sequitur non mediocris iactura eorum, quæ maximo studio ab antiquis comperta sunt, & nobis tradita: ut meritò verendum sit, ne in hac temporum vicissitudine rerum nouarum inuentio longè superetur à veterum interitu. Quasi hoc sit humani generis fatū, ut assiduè occupari oporteat in eorum, quæ pereunt, instauratione: & scientiæ velut aquæ fluentes in continua renouatione versentur. Ceterum stirpium cognitio, quæ & à Græcis authoribus, & à Latinis, Arabibusque tradita est, ob barbarorum iniuriam periclitabatur, ne deleteretur omnino: nisi nuper eandem suscitassent Ruellius, Hermolaus, Brasauolus, alique exteri: & nostris temporibus locupletasset Mattioli Senensis: hic enim opera Lucæ Ghini præceptoris mei in ea facultate principis, qui dum in Academia Pisana Simplicia profiteretur, pulcherrima quæque & notatu digna sibi communicabat, aliorumque studiosorum diligentia opus egregium in Dioscoridem commentus est, ut ferè nihil amplius desiderari posse videatur. Sunt & Aloysij Anguillaræ placita compendiosè quidem in hoc genere, sed summo cum iudicio conscripta. Ac de iis, quæ India Orientalis fert, oculata fide Garzias Lusitanus

tanus tractat, quę apud antiquos erant propemodum obscura. Tandem his omnibus accessit eorum notitia, quę in India Occidentali proueniunt nouo orbe ab Hispanis reperto: historiam hanc texit eruditissimus Monardes Medicus Castiliensis: vt meritò hæc scientia non solum reuixisse videatur, sed adeo aucta, vt longè clarius quam vniquam antea nostris temporibus florere censenda sit. In hac tamen immensa plantarum multitudine illud desiderari video, quod in alio quocumque agmine incomposito maximè expeti solet. Nisi enim in ordines redigantur, & veluti castrorum acies distribuuntur in suas classes, tumultu & fluctuatione omnia perturbari necesse est. Id etiam num maxime in plantarum examine contingere videmus: cum enim inordinata multitudine obruatur intellectus, errores inextricabiles, & morosæ altercationes, vt plurimum exoriuntur: ignorato enim proprio genere nulla descriptio quamuis accuratè tradita certam demonstrat, sed plerumque fallit: nam confusis generibus omnia confundi necesse est. Cum igitur scientia omnis in similium collectione & dissimilium distinctione consistat, hæc autem distributio est in genera & species veluti classes secundum differentias rei naturam indicantes, conatus sum id præstare in vniuersa plantarum historia: vt si quid, pro ingenij mei tenuitate in huiusmodi studio profecerim, ad communem utilitatem proferam. Hanc verò tractandi rationem Theophrastus inter antiquos indicauit, sed in paucis est persequutus: Apud nostros autem Ruellius tentauit quidem, sed præter ea, quę à Theophrasto excerpserat circa rationem communem, vltius nequaquam est progressus.

At Dioscorides tamquam Medicus solum communio-
nem circa facultates Medicas accepit, quo ordine suc-
cos, lachrymas, radices, semina, & alias plantarum par-
tes persecutus est. Aliis, quò facilius memoriæ manda-
rentur, placuit eo ordine digerere, qui secundum nomi-
nis incipientes literas datus est: sed hic tamquam ma-
ximè fallax, & longissimè à rei natura discedens à gra-
uioribus huius scientiæ authoribus reprobatus est. Qui
autem secundum naturarum societatem assignatur, om-
nium facillimus reperitur, tutissimus, vtilissimusque
tum ad memoriam, tum ad facultates contemplandas:
facillimus quidem, quoniam differentiæ ex ipsamet na-
tura prodeuntes maximè sensibiles sunt, & vnicuique
manifestæ: neque fallunt, vt aduentitiæ conditiones,
quæ non sunt perpetuæ: Ad memoriam autem pollet,
quoniam in compendio sub generibus ordinatis claudit-
tur penè immensus plantarum numerus, adeo vt, & quæ
antea numquam visæ sunt, vnicuique liceat in suam
classẽ redigere, & si innominata sit, nomine sui gene-
ris appellare: Tandem & facultates, quas Medici maxi-
mè quærunt, tamquam proprietates innotescunt ex na-
turarum cognitione: quæ enim generis societate iun-
guntur, plerumque & similes possident facultates. In
persequenda autem secūdum hunc ordinem plantarum
historia fit, vt breuior descriptio satisfaciatur, non enim
cogimur in singulis ea repetere, quæ communiter gene-
ribus conueniunt: atque adeo certa ex hac breui descri-
ptione paratur notitia, vt pictura certioreẽ efficere non
possit: Non enim omnes differentias pictura exprimit,
vt oratio. Interim verò singulas, quantum coniectura
assequi

assequi licet, ad appellationes antiquas, quibus probatissimi authores vsi sunt, reducere conatus sum, non abhorrens maioris intelligentiæ gratia & vulgares nomenclaturas, quibus in Italia & præsertim in Aetruria utimur: Cogimur autem ad fidem confirmandam singulis more nostro descriptis adiungere nothas ab antiquis traditas, ut iis collatis vnusquisque intueri possit, quam aptè congruant. Interim explicantur multa ambigua ac difficilia antiquorum dicta: & colliguntur, quæ sparsim præcipuè à Theophrasto scripta sunt, & aliquando variè interpretata. In qua re nequaquam errores eorum, qui aliter sentiunt, redarguendos existimaui: nam præterquam quòd morosum id est, ac modesto homine indignum: superfluum quoque putauì argumentis confirmantibus ex historia in medium allatis, negantium ineptias persequi: Opiniones autem, quæ probabilem habent rationem, refellendæ non sunt, licet aliæ magis probabiles videantur, at nequaquam necessariae. Facultates quoque addere superfluum duxi: Cum enim hæc apud multos authores præcipuè Dioscoridem & Galenum admodum copiosè legantur: satis superque visum est, si plantas, quarum vires illi prædicarunt, ostenderemus. Obiter tamen quarundam meminimus, vel quia ad fidem faciendam aliquid præstent, vel quia apud antiquos non reperiantur. Ingressus autem sum gurgitem hunc vastum sperans à probis viris, sicubi fortè hæsitare contigerit, patrocinium, ne inuidorum maledictis obruar: Nam in studioforum gratiam, atque vtilitatem malui periculum detrectantium subire, quam fructu, si quis est à D E O Optimo Maximo per meos labores paratus,

ratus, illos defraudare. Neque verò in tanto stirpium numero fieri potest, quin aliqua fortè nos fugiat: & instar militum aliquando ad alienas classes transmigrantium, in alieno genere collocetur: Quod maximè contingat peregrinis medicamentis, quorum aut sola radix, aut succus, aut lignum, aut pars alia asportetur, tota autem planta visà nobis non sit. Tibi autem Serenissime FRANCISCE munusculum hoc, quodcumque sit, nuncupo: tibi enim iure debetur, apud quem extat eius rudimentum ex plantis libro agglutinatis utcumque à me multo antea iussu COSMI Patris tui compositum cum pollicitatione, ut DEO fauente aliquando absolutum traderem. Eiusdem alterum extat exemplum apud clarissimā familiam Tornabonam Reuerendis. Alphonso Antisliti Burgenfi per me similiter paratum: quæ & si ob materiæ fugacem naturam nequaquam peremnia futura sint, adhuc tamen vigere scio in testimonium eorum, quæ in hoc volumine à me dicuntur: purissimam scilicet stirpium historiam continere, nullis figmentis adulteratam, qualem sæpe in impressis picturis inspicimus. At verò fidelissimum eorundem testimonium præbere possint & imagines, quæ apud te sunt ea industria depictæ, ut minutissimas quasque differentias expriment, & tantum non vegetent: quas si aliquando liceret typis mandare, non solum egregium, sed & Regium opus meritò existimaretur. Quod igitur in me erat, id offero: DEVS autem Optimus Maximus longeuam felicitatem concedat. Vale: Ex Pisana Academia.

CHRISTOPHORI PAGANELLI

CASTRO CARENSIS

In Libris de Plantis Andreæ Cæsalpini
sui Clarissimi Præceptoris
Epigrammata.

*H*OC opus egregium postquam Natura relegit
Uidit & admirans, quod superatur, ait,
Quid iuuat obscuris Plantas genuisse Cauernis?
Gramina & incultis excoluisse locis?
Quidue tot innumeris herbas ornasse figuris
Profuit, & variis implicuisse comis?
Ne solers hominum genus vlla, dum inuidet, arte
Mox posset Vires equiparare meas:
Si iam Cæsalpinus adest, ignotaque priscis
Monstrat, & à multis explicat implicita;
Qui sic ante oculos rerum discrimina ponit,
Ut mihi par viuat, proximus utque Deo.

E I V S D E M.

*R*URSUS ad aethereas redeat si Plinius auras
Sive Dioscorides, seu Macer ille Vetus
Seu quicumque alius Plantarum nomina scripsit
Hactenus, herbarum composuitque notas;
Qui sint ac flores, docuit, quæ semina, fructus,
Quæ folia, & radix, qualis & vsus eis:
Quisquis hic extiterit, primos concedet honores
Cæsalpini tibi, primaque ferta dabit;

Quan-

*Quandoquidem in terris Natura abscondita quæque
Cernere, & ad lucem tot reuocare potes:
Quæ dum mente sagax intacta hucusque requiris
Immortale decus, nomen & inde paras.*

E I V S D E M.

HORTU M si libet ingredi viator
Securus potes: aspice, ut reclusi
Cunctis sint aditus, patensque limen.
Non est qui vetet huc iter, Priapus
Turpis, falce minax, & impudicus:
Non latrans Canis, aut Puella custos,
Iraus neque Villicus, neque Agger
Obstat sæpibus, horridisque spinis.
Miraris, loca quid vides aperta:
Non vlla timor imminet rapina;
Totum nam licet hunc vides ocellis,
Intactus tamen vsquequaque fiet:
Qui tot muneribus scatet frequenter,
Ut ipsi Aonidum queant sororum
Formosi merito inuidere colles,
Nec non quicquid habet suauioris
Agri diues Arabs odore multo.
Quod si tu semel hic vaces parumper,
Sive poma legens virentis horti,
Seu herbas, seu bene flosculos olentes,
Nil est, quod cupias minus, quam abire.

ANTONII PELLICINI
EMPORIENSIS

In de Plantis Grauiſſimos Libros Andree
Cæſalpini Aretini Doctiſſimi, ac Ex-
cellentiſſimi Præceptoris ſui
Epigramma.

U A S tibi formas conſultò ſcire profundas
Plantarum terris obſecro quis potuit?
En qui te preſtat, ſaltem Natura vel aquas.
Hic author ſolus ſat bene monſtrat eas.
Felix Cæſalpine quidem, felicior orbis
Te ſplendens. Currant hæc bona fata diu.

INDEX LOCUPLETISSIMVS

PLANTARVM

NOMINVM.

Quorum in hoc opere fit mentio : cuius quidem indicis primus
 numerus libros, cæteri vero capita indicant, nisi tamen
 copulatiua dictio fuerit adiuncta ; tunc siqui-
 dem ille etiam numerus libros,
 reliqui vero capita si-
 gnificant.

BIES	3. 53	Alte	3. 4
<i>Abies Marina</i>	16 34	<i>Aculeosa</i>	13. 36
<i>Abrotonum</i>	12. 4, 6, 7	<i>Acus muscata</i>	14. 29
<i>Abrotonum sylvestre</i>		<i>Acuta spina</i>	3. 13, 16
12.	10	<i>Adarce</i>	16. 30
<i>Absinthium</i>	12. 2, 3	<i>Adianton</i>	16. 11, 12, 13
<i>Abutulum</i>	15. 18	<i>Adiantum nigrum</i>	16. 12, 13
<i>Acacalis</i>	3. 36	<i>Adrachne</i>	3. 19
<i>Acacia secunda</i>	4. 60	<i>Aegiros</i>	3. 45
<i>Acanthion</i>	13. 42	<i>Aegyllops</i>	4. 47
<i>Acanthis</i>	13. 51	<i>Aegyllops inter glandiferae</i>	2. 2
<i>Acanthus</i>	8. 24	<i>Acleomeli</i>	2. 34
<i>Acanthus sylvestris</i>	13. 30	<i>Aera</i>	4. 49
<i>Acanus</i>	13. 37	<i>Aethyopsis</i>	11. 19
<i>Acarna</i>	13. 45	<i>Agallocum</i>	2. 27
<i>Accipitrina</i>	8. 66	<i>Agaricum</i>	16. 54
<i>Acer</i>	2. 12	<i>Ageraton</i>	12. 9
<i>Acerosa</i>	4. 30	<i>Agitatorium</i>	5. 6
<i>Achillea</i>	12. 10	<i>Agina lingua</i>	8. 16
<i>Achilleos</i>	6. 64	<i>Agnos</i>	3. 51
<i>Achias</i>	3. 62	<i>Agnus castus</i>	3. 51
<i>Acicula</i>	7. 24	<i>Agriacantha</i>	13. 30
<i>Acinos</i>	11. 59	<i>Agriifolium</i>	3. 6
<i>Aconitum</i>	15. 32, 33	<i>Agrimonia</i>	8. 4
<i>Aconitum Pardalianche</i>	12. 33	<i>Aiuga</i>	11. 43
<i>Acorna</i>	13. 45	<i>Aizoon</i>	15. 20
<i>Acorus</i>	10. 39, 40	<i>Alaternum</i>	2. 36. 3. 48
<i>Acrocorion</i>	10. 24	<i>Albanus</i>	3. 45
			Al-

I N D E X.

<i>Albrachim</i>	3. 35	<i>Ambrosiana</i>	4. 18
<i>Albucum</i>	10. 26	<i>Ambrosia parua</i>	4. 20
<i>Alcea</i>	14. 33. 34	<i>Ambugia</i>	13. 2
<i>Alchechengi</i>	5. 20	<i>Amellus</i>	8. 35. & 12. 39
<i>Alchimilla</i>	14. 24	<i>Ameos vulgare</i>	7. 14
<i>Alcibidion</i>	11. 8	<i>Amerina</i>	3. 46. 51
<i>Alcibion</i>	11. 9	<i>Ammi</i>	7. 15
<i>Aleyonium</i>	16. 30	<i>Ammoniacum</i>	7. 52
<i>Alectorolophos</i>	11. 18	<i>Amomis</i>	2. 23
<i>Alexandrium</i>	7. 43	<i>Amomum</i>	2. 23. & 7. 40
<i>Alfalfa</i>	6. 20	<i>Amoris herba</i>	6. 37
<i>Alga</i>	16. 25	<i>Ampeloleuce</i>	5. 7
<i>Alga crinito folio</i>	16. 24	<i>Ampeloprasum</i>	10. 13
<i>Alica</i>	4. 43. 44	<i>Ampelosagria</i>	5. 9
<i>Alisma</i>	8. 47	<i>Ampomele</i>	3. 11
<i>Aliungia</i>	4. 3	<i>Amygdala</i>	2. 14
<i>Alliaria</i>	8. 83	<i>Anacardium</i>	2. 19
<i>Allium</i>	10. 15	<i>Anacardus</i>	2. 19
<i>Allium sylvestre</i>	10. 16	<i>Anadendromalache</i>	14. 32
<i>Allium vrsinum</i>	10. 17	<i>Anagallis</i>	6. 59
<i>Alnus</i>	2. 8	<i>Anagallis aquatica</i>	8. 28
<i>Aloe</i>	10. 31	<i>Anagyris</i>	3. 31
<i>Alopecuros</i>	4. 58. & 8. 17	<i>Anchusa</i>	11. 8
<i>Alsebrans magnum</i>	9. 5	<i>Andrachne</i>	3. 19
<i>Alsebram paruum</i>	9. 7	<i>Andrachne sylvestre</i>	15. 22
<i>Alfine</i>	4. 37. & 6. 53	<i>Androsaces</i>	16. 48
<i>Altercum</i>	8. 45	<i>Androsamon</i>	9. 41. 43
<i>Althea</i>	14. 30. 31. 32	<i>Anemone</i>	10. 4. & 12. 43. & 14. 9
<i>Althea Theophrasti</i>	15. 18	<i>Anemone montana</i>	14. 10
<i>Alum</i>	10. 16. & 11. 10	<i>Anesum</i>	7. 60
<i>Alypia</i>	9. 8	<i>Anethum</i>	7. 10
<i>Alypum</i>	9. 8	<i>Anethum sylvestre</i>	7. 11. 12
<i>Alyssos</i>	8. 12. 82. & 11. 23. 24	<i>Angelica</i>	7. 48
<i>Amanita</i>	16. 52	<i>Anguria</i>	5. 5
<i>Amaracus</i>	11. 56. & 12. 8. 24	<i>Anime</i>	2. 29
<i>Amarago</i>	12. 24. & 13. 8	<i>Anisum</i>	7. 60
<i>Amarasterba</i>	12. 24	<i>Anonis</i>	6. 21
<i>Amaranthus</i>	6. 62. & 12. 13	<i>Anonymon</i>	3. 50
<i>Amaraggiola</i>	12. 24	<i>Anserinus pes</i>	4. 25
<i>Ambra gialla</i>	3. 45	<i>Antipates</i>	16. 32
<i>Ambrosia</i>	4. 18. & 12. 9	<i>Antipharmacum</i>	6. 79

I N D E X.

<i>Antirrhizon</i>	8. 26	<i>Arcturus</i>	12. 18
<i>Antirrhinon</i>	8. 26. 52	<i>Areca</i>	2. 48
<i>Antiscorodon</i>	10. 15	<i>Argemon</i>	8. 4
<i>Antitaura</i>	14. 8	<i>Argemone</i>	12. 43
<i>Anthedon</i>	3. 14	<i>Argemonia</i>	12. 43. & 14. 12
<i>Anthemis</i>	12. 22	<i>Argentina</i>	9. 27
<i>Anthemios</i>	12. 26	<i>Avinca</i>	4. 43
<i>Anthenoides</i>	3. 13	<i>Aris</i>	5. 39
<i>Anthericon</i>	10. 26	<i>Arisaron</i>	5. 39
<i>Anthophylli</i>	2. 51	<i>Aristalthea</i>	14. 30
<i>Anthriscus</i>	7. 24	<i>Aristolochia</i>	15. 5
<i>Anthycection</i>	12. 38	<i>Armel</i>	9. 2
<i>Anthyllion</i>	12. 38	<i>Armeniaca</i>	2. 46
<i>Anthyllis</i>	12. 38. 39	<i>Armoracia</i>	8. 55
<i>Anthyllis prima</i>	6. 33	<i>Arnabo</i>	12. 33
<i>Ancora</i>	14. 8. & 15. 35	<i>Arnoglossum</i>	8. 16. 17
<i>Aparine</i>	8. 9. 10	<i>Aronia</i>	3. 14
<i>Apace</i>	13. 2	<i>Aron magnum</i>	5. 38
<i>Aphaca</i>	6. 12. & 13. 3	<i>Aron paruum</i>	5. 37
<i>Aphace</i>	13. 3	<i>Arrenogonon</i>	8. 2. 30
<i>Aphroscorodon</i>	10. 15	<i>Artemisia</i>	4. 18. & 12. 5. 8. 9
<i>Aphyllus</i>	8. 40	<i>Artemisia prima</i>	12. 36
<i>Apiastrum</i>	11. 25. & 14. 2	<i>Arthanita</i>	9. 38
<i>Apium domesticum</i>	7. 37	<i>Asarum</i>	9. 36
<i>Apium montanum</i>	7. 41	<i>Ascalonium</i>	10. 2. 3
<i>Apium palustre</i>	7. 38	<i>Aschium</i>	16. 38
<i>Apium sylvestre</i>	14. 2	<i>Asclepias</i>	6. 72
<i>Apocynum</i>	3. 42	<i>Ascyroides</i>	9. 42
<i>Apollinaris</i>	8. 45	<i>Ascyron</i>	9. 42
<i>Aquifolia</i>	2. 2	<i>Aspalathus</i>	3. 36
<i>Aquifolium</i>	3. 64	<i>Asparagus</i>	5. 26
<i>Aquilegia</i>	15. 38	<i>Asparagus palustris</i>	16. 15
<i>Arabis</i>	8. 73	<i>Asterugo</i>	8. 9
<i>Arachidna</i>	8. 40	<i>Asthodelus</i>	10. 26
<i>Aracos</i>	8. 40	<i>Asthodelus luteus</i>	10. 29
<i>Aracus</i>	6. 9	<i>Asplenium</i>	16. 9
<i>Aralda</i>	8. 47	<i>Asprella</i>	8. 9. & 16. 15
<i>Arbutus</i>	3. 19	<i>Aslaphisagria</i>	15. 31
<i>Arcangelica</i>	9. 29	<i>Aster</i>	12. 30
<i>Arcion</i>	13. 50	<i>Asteratticus</i>	12. 30
<i>Arctium</i>	12. 18	<i>Astragalus</i>	6. 28

Astrios

<i>Astrios</i>	8. 19	<i>Basilicum</i>	11. 59
<i>Athel</i>	8. 36	<i>Batecha</i>	5. 5
<i>Athragena</i>	14. 1	<i>Baticula</i>	7. 36
<i>Attractylis</i>	3. 50. & 13. 44, 47	<i>Batis</i>	7. 36
<i>Atriplex</i>	4. 23	<i>Batos</i>	3. 11
<i>Auanese</i>	6. 34	<i>Batrachion</i>	14. 2
<i>Auellana</i>	2. 6	<i>Bdellium</i>	2. 30
<i>Auellana purgativa</i>	2. 45	<i>Bdellium de Mecha</i>	2. 46
<i>Auena</i>	4. 47	<i>Bechion</i>	11. 21
<i>Auena græca</i>	4. 48	<i>Bedeguar</i>	13. 40
<i>Auornellum</i>	3. 32	<i>Been album</i>	6. 50
<i>Aurantia</i>	3. 59	<i>Been rubrum</i>	4. 32
<i>Aurelia</i>	12. 13	<i>Belenion</i>	12. 33
<i>Auricula muris</i>	8. 27, 28	<i>Bellis</i>	12. 26
<i>Auricula vrsi</i>	6. 58	<i>Belvedere</i>	4. 21
<i>Auro</i>	4. 24	<i>Belzoi</i>	2. 29
<i>Axarolus</i>	3. 14	<i>Ben</i>	2. 45
<i>Axarolus sylvestris</i>	3. 13	<i>Berberis</i>	3. 12
		<i>Besafa</i>	9. 2
		<i>Beta</i>	4. 22
		<i>Beta sylvestris</i>	4. 32. & 8. 16
		<i>Betelle</i>	8. 23
		<i>Betonica</i>	11. 21
		<i>Betonica altera</i>	6. 45
		<i>Betonica Pauli</i>	11. 38
		<i>Betre</i>	8. 23
		<i>Bettonica</i>	4. 34
		<i>Betulla</i>	3. 45
		<i>Bibinella</i>	7. 18
		<i>Bidens</i>	12. 17
		<i>Biondella</i>	6. 63
		<i>Bislingua</i>	5. 29
		<i>Bistoria</i>	4. 33. & 14. 21
		<i>Blattaria</i>	8. 46
		<i>Blechon</i>	11. 60. & 16. 3
		<i>Blitum</i>	4. 26
		<i>Boleti</i>	16. 41
		<i>Bombax</i>	15. 3
		<i>Bonaga</i>	6. 21
		<i>Bonifatia</i>	5. 29
		<i>Borrage</i>	11. 3

B.

BACCARA

<i>Bacchar</i>	9. 36		
<i>Baccharis</i>	9. 36		
<i>Baciucco</i>	11. 17		
<i>Bagatto</i>	7. 36		
<i>Bagole</i>	2. 52		
<i>Bagole</i>	5. 14		
<i>Balaustrium</i>	3. 60		
<i>Ballote</i>	11. 22		
<i>Balsamina</i>	5. 4		
<i>Balsaminum</i>	6. 68		
<i>Balsaminum geranium</i>	14. 27		
<i>Balsamum</i>	2. 26		
<i>Bambagia</i>	2. 26		
<i>Bamia Alexandrina</i>	15. 3		
<i>Bamia</i>	15. 4		
<i>Baracocca</i>	15. 4		
<i>Baracca</i>	2. 16		
<i>Barba capri</i>	2. 16		
<i>Barba ionis</i>	5. 25		
<i>Barba syluana</i>	3. 40		
<i>Barbula hirci</i>	14. 16		
<i>Bardana</i>	13. 23		
	13. 50		

I N D E X.

Boriffa	6.	56	Cacrys	7.	7.	36.	44
Botrys	4.	19	Cacotribulus			13.	48
Branca Vrina	8.	24	Cadytas			8.	41
Brassica	8.	54	Calamagrostis			4.	53
Brassica marina	9.	26	Calamentum			11.	61
Bratis	3.	57	Calamentum montanum			11.	62
Bretania	4.	34	Calamentum tertium			11.	63
Brittanica	4.	34	Calamintha	11.		61.	64
Bromul	4.	47	Calamus			4.	59
Bruscus	5.	28	Calamus aromaticus	4.		59.	69
Bryon	16.	19.	21.	23		10.	42
Bryonia	5.	7	Calcisfraga			4.	40
Bryonia nigra	5.	8	Calendula			12.	29
Bryon Populi alba Vna	3.	45	Cali			4.	40
Bryon Thalaxion	16.	24	Calla			11.	5
Bryon Theophrasti	16.	26	Callitrichon			16.	12
Bubonium	12.	30	Caltha			12.	29
Buccinum	6.	69	Cammarus			12.	33
Bucranium	8.	26	Campanula			9.	29
Buglossa	11.	2.	4			3.	45
Buglossa Hispana	11.	4	Canaria			8.	21
Bulapatum	4.	29	Canapaccia			12.	5
Bulbacea	10.	1	Cancamum			2.	31
Bulbina	10.	5	Cancer herba			12.	7
Bulbus agrestis	10.	19	Candelaria			8.	46
Bulbus sylvestris	10.	4	Canella			2.	24
Bulbus vomitorius	10.	5.	6			12.	9
Bulmaca	6.	21	Cania			4.	15
Bumelia	2.	13	Canina sentis			3.	10
Bunias	8.	57	Caninum caput	8.		21.	52
Bunium	7.	42	Canis Testiculus			10.	46
Bupleuron	4.	14	Canna			4.	59
Bupthalmos	12.	23.	27.	28		4.	16
Bursa marina	16.	29.	30			14.	34
Bursa pastoris	8.	74.	75			10.	34
Butomus	14.	17	Canna Mellea			4.	56
Buxus	3.	48	Cannella			16.	47
			Caphur			3.	45
			Capillaris herba			4.	58
			Capillus Veneris			16.	12
			Capnium			6.	77
			Capnos prima			6.	66

C.

CACALIA
Cacatreppola

12. 19
13. 48

c Capnos

I. N D E X.

Capnos	6. 77	Caryophyllon	2. 51
Capparis	15. 6	Caryote Palmarum fructus	2. 46
Caprago	6. 34	Cassia	2. 24
Caprificus	3. 1	Cassia	3. 28
Caprifolium	9. 43	Cassia coronaria	4. 7. 9
Capsella	8. 76	Cassia lignea	4. 12
Carabe	13. 45	Cassuta	8. 41
Caranza	5. 4	Casta	15. 36
Carrara	8. 84	Castanea	2. 4
Carcioffus	13. 34	Castanea equine	2. 45
Cardamantica	8. 71	Castanea terrestres	10. 45
Cardamine	8. 68	Castangula	13. 15
Cardamomum	9. 37	Casyta	8. 41
Cardamon	8. 70	Catanance	6. 68
Carderina herba	13. 51	Cataputia	9. 13
Cardiaca	11. 23	Cattos	13. 35
Cardones	13. 35	Caucalis	7. 19
Carduncellus	13. 51	Cauda equina	16. 15
Carduus	13. 33. 34	Cauda Leonis	8. 39
Cardus Benedictus	13. 47	Cauda Vulpina	4. 58. & 8. 17
Carduus Pinea	13. 34	Cauli	8. 54
Carduus Sanctus	13. 47	Causa	12. 24
Carduus Sylvestris	13. 36	Cedrelate	3. 58
Careum	7. 25	Cedrus	3. 56. 58
Carlina	13. 38. 39	Cedrus minor	3. 57
Carnabadium	12. 33	Cefalio	2. 46
Caros	7. 25	Celidonia	6. 73
Carota	7. 20	Celtis	2. 52
Carpesium	2. 51	Cenbrum	3. 52
Carpesium Galeni	4. 2	Cenchron	4. 51
Carpigna	8. 40	Centaurca	6. 63. 64
Carpinus	2. 7. 12	Centaurca media	4. 5
Carpobalsamum	2. 26	Centaurca maior	13. 36
Carrubia	3. 27	Centaurium maius	13. 56
Carthamum	13. 46	Centaurium minus	6. 63
Cartamum Sylvestre	13. 44	Centeria	9. 43
Cartofilago	8. 35	Centineruia	8. 16. & 14. 16
Carton	7. 25. & 10. 13	Centinodia	4. 36
Carui	7. 25	Centone	6. 53
Carya	2. 5	Centum capita	13. 28
Caryites	9. 10	Centunculus	6. 53

Centum

I N D E X.

Centum grana	6. 54	Chelidonia	6. 77
Centum morbia	6. 56	Chelidonium maius	6. 73
Cepa	10. 2	Chelidonium minus	14. 7
Cepa canina	10. 5	Chenopus	4. 25
Cepaa	15. 23	Chermisinum	2. 2. & 8. 5
Cerasiola	5. 9	Cherna	9. 19
Cerasus	2. 20	Chiarella	11. 18
Ceraria	3. 27	Chiliophyllon	12. 11
Ceratis	6. 74	Chinna	10. 41
Ceratophylax	8. 35	Chironia	9. 46. & 12. 42
Ceraunium	16. 38	Chondrus	4. 43
Cercis	3. 29. 45	Chrysantemum	12. 27. 28
Cerefolium	7. 41	Chrysantemum Democriti	14. 3
Cerephyllon	7. 41	Chrysobalani	2. 46
Cerinth	11. 6	Chrysocome	12. 14
Ceronia	3. 27	Chrysolaocanum	4. 23
Cerretta	13. 53	Cicer	6. 13
Cerrus	2. 2	Cicera	6. 6
Cestron	11. 21	Cicerbita	13. 11
Cetrach	16. 9	Cicercula	6. 7
Camaecta	5. 13	Cici	9. 19
Chamabatos	14. 18	Cicoracea	13. 1
Chamacissus	11. 36	Cicorea	13. 2
Chamacyparissus	4. 21	Cicorium	13. 2
Chamedaphne	5. 30. & 8. 29	Cicuta	7. 27
Chamadris	11. 40. 41	Cicuta Atheniensium	9. 2
Chamadris femina	11. 43	Cicutaria	7. 22. 28
Chamaleon	13. 34	Cimbalaria	6. 66
Chamaleon albus	13. 38	Cimiciottum	11. 22
Chamaleon altera	13. 39	Cinara	13. 34
Chamaleuce	12. 21	Cineraria	12. 36
Chamamelum	12. 22	Cinna	10. 41
Chamapence	8. 52	Cinna inter fruges	4. 53
Chamapytis	9. 41. & 11. 43	Cinnamomum	2. 24
Chamasyce	9. 17	Circea	5. 22. & 8. 33
Chamelea	4. 7	Ciucum	13. 43
Chamomilla	12. 22	Cissos	3. 5
Chandralia	13. 4	Cistus	15. 15
Chandras	13. 4	Citrato	11. 25
Characias	9. 5	Citrangula	3. 59
Cheiri	8. 80	Citreolus	5. 5

I N D E X.

<i>Citrium</i>	3. 59	<i>Consolida</i>	11. 7
<i>Citronella</i>	11. 25	<i>Consolida media</i>	11. 36
<i>Citrus</i>	3. 59	<i>Consolida minor</i>	11. 37. & 12. 26
<i>Clematis</i>	6. 53. & 9. 24	<i>Conuoluuli</i>	9. 22
<i>Clematis aristolochia</i>	15. 5	<i>Conuoluulus maior</i>	9. 25
<i>Clematis daphnoides</i>	8. 29	<i>Conuoluulus minor</i>	9. 24
<i>Clematis secunda</i>	14. 1	<i>Conyza Hyppocratis</i>	4. 18
<i>Cletra</i>	2. 8	<i>Conyza maior</i>	12. 40
<i>Clinopodium</i>	11. 38, 39	<i>Conyza mas</i>	12. 31
<i>Clinotrocan</i>	2. 12	<i>Conyza media</i>	12. 32
<i>Clymenon</i>	6. 29	<i>Conyza minor</i>	12. 40
<i>Clymenus</i>	5. 11	<i>Conyza tertia</i>	4. 25
<i>Cneoron</i>	4. 8, 9	<i>Copal</i>	2. 29
<i>Cnicus sativus</i>	13. 46	<i>Corallina</i>	16. 24, 34
<i>Cnicus sylvestris</i>	13. 44, 47	<i>Corallium</i>	16. 31
<i>Cobion</i>	9. 11	<i>Corallium album</i>	16. 33
<i>Coccimelia</i>	2. 15	<i>Corallium nigrum</i>	16. 32
<i>Coccum</i>	2. 2	<i>Corchoron</i>	6. 59
<i>Coccum Gnidium</i>	4. 8	<i>Corcorus</i>	5. 15
<i>Cocrodilia</i>	13. 29	<i>Cordumenum</i>	9. 37
<i>Cocrodilium</i>	10. 19	<i>Coriandrum</i>	7. 59
<i>Colchicum</i>	10. 19	<i>Corinthe</i>	11. 6
<i>Colocasia</i>	5. 38. & 6. 2	<i>Corion</i>	7. 59
<i>Colocyntha</i>	5. 2	<i>Coris</i>	9. 44, 45
<i>Colocynthis</i>	5. 3	<i>Corneola</i>	6. 39
<i>Coloetia</i>	3. 38	<i>Cornus</i>	3. 26
<i>Coloquintida</i>	5. 3	<i>Coroneola</i>	6. 39
<i>Columbina</i>	15. 38	<i>Coronopus</i>	8. 19
<i>Colutea</i>	3. 38	<i>Corruda</i>	5. 26
<i>Colytea</i>	3. 31	<i>Corylus</i>	2. 6
<i>Comaron</i>	3. 19	<i>Costa herba</i>	7. 50
<i>Come</i>	13. 23	<i>Costus</i>	10. 42
<i>Concilium</i>	9. 28	<i>Cota</i>	12. 23
<i>Condisi</i>	6. 48	<i>Cotinus</i>	2. 35, 39
<i>Condrilla</i>	13. 4, 5, 6, 7	<i>Cotona</i>	15. 3
<i>Condryllon</i>	13. 5	<i>Cotonea</i>	3. 61
<i>Conion</i>	7. 27	<i>Cotula fetida</i>	12. 23
<i>Connina</i>	4. 25	<i>Coturnix</i>	8. 16
<i>Conops</i>	8. 21	<i>Cotyledon</i>	15. 25, 26
<i>Consecratrix</i>	10. 36	<i>Crambe</i>	8. 54
<i>Consi igo</i>	15. 28	<i>Cranium</i>	16. 39

Crassula

I N D E X.

<i>Crassula maior</i>	15. 26	<i>Curatium</i>	16. 31
<i>Crassula minor</i>	15. 21	<i>Curcuma</i>	4. 61
<i>Cratægon</i>	3. 64	<i>Cuscuta</i>	8. 41
<i>Cratægonon</i>	4. 35	<i>Cyanus</i>	13. 52
<i>Cratægus</i>	3. 64	<i>Cyanus flos</i>	8. 80
<i>Cratæus</i>	4. 35	<i>Cyclaminus</i>	9. 38
<i>Crescione</i>	7. 39	<i>Cyclaminus secunda</i>	5. 11
<i>Cresspinus</i>	3. 12	<i>Cydonia</i>	6. 61
<i>Cresspinulus</i>	13. 11	<i>Cymbalion</i>	15. 26
<i>Cresspis</i>	13. 14	<i>Cynara</i>	13. 34
<i>Cresspolina</i>	12. 7	<i>Cyncephalia herba</i>	8. 52
<i>Crescione</i>	8. 28. 68	<i>Cyncephalon</i>	8. 21
<i>Crethmon agrion</i>	7. 36	<i>Cynocrambe</i>	4. 25
<i>Crinon</i>	10. 33	<i>Cynoglossa</i>	11. 13
<i>Crispula</i>	12. 7	<i>Cynoides</i>	8. 21
<i>Crista</i> 8. 35. 36. 37. &	11. 18	<i>Cynops</i>	8. 21
<i>Crista gallinacea</i>	8. 36	<i>Cynorhodon</i>	3. 10
<i>Crithmum</i>	7. 36	<i>Cynobatos</i> 3. 10. &	15. 6
<i>Crithmum sylvestre</i>	13. 31	<i>Cynoforchis</i>	10. 46
<i>Crocum</i>	10. 20	<i>Cyparissias</i>	9. 7
<i>Crocum Saracenicum</i>	13. 46	<i>Cyperis</i>	4. 61
<i>Croton</i>	9. 19	<i>Cyperus</i>	4. 61
<i>Crucialis herba</i>	8. 12	<i>Cyperus Babilonicus</i>	4. 62
<i>Cruciata</i>	6. 79	<i>Cyperus Indicus</i>	4. 61
<i>Cubebe</i> 2. 23. & 4. 1. &	5. 28	<i>Cypiros</i>	4. 61
<i>Cucubalum</i>	5. 18	<i>Cypros</i>	3. 8
<i>Cucumer</i>	5. 5	<i>Cytinus</i>	3. 60
<i>Cucumer asininus</i>	5. 6	<i>Cytinus</i>	3. 33
<i>Cucumerculus</i>	5. 5		
<i>Cucumis</i>	5. 5		
<i>Cucumis sylvestris</i>	5. 6		
<i>Cucurbita sativa</i>	5. 2		
<i>Cucurbita sylvestris</i>	5. 3. 7		
<i>Culex herba</i>	8. 21		
<i>Cuminum</i> 7. 13. 14. &	15. 57		
<i>Cunila</i>	15. 49. 51		
<i>Cunila bubula</i>	11. 37		
<i>Cunilago</i>	12. 32. 40		
<i>Cunila montana</i>	11. 52		
<i>Cupressus</i>	3. 55		
<i>Cupressus sylvestris</i>	3. 57		

D.

D ACTILI	2. 46
<i>Damasonium</i>	8. 47
<i>Daneda</i>	12. 8
<i>Daphnoides</i>	4. 6
<i>Daucum</i> 7. 16. 17. 18. 19. 20. 21	
<i>Delfinium</i> 6. 69. &	8. 67
<i>Dendroides</i>	9. 11
<i>Dens caballinus</i>	8. 45
<i>Dens caninus</i>	10. 18
<i>Dentaria</i> 8. 40. &	15. 33

Defi.

I N D E X.

<i>Desiderium</i>	10.	5	<i>Elatine</i>	9.	32
<i>Dictamnus</i>	6.	18	<i>Electrum</i>	3.	45
<i>Dictamnus album</i>	15.	37	<i>Eleliphacon</i>	11.	15
<i>Dictamnus Creticum</i>	11.	58	<i>Eleoselinon</i>	7.	38, 39
<i>Dictanon</i>	11.	58	<i>Elum</i>	10.	23, 30
<i>Digitalis</i>	8.	47	<i>Elleborina</i>	15.	30
<i>Digitelli</i>	16.	52	<i>Elleborum album</i>	15.	27
<i>Digitellus</i>	15.	20	<i>Elleborum nigrum</i>	15.	28
<i>Digiti citrini</i>	10.	47	<i>Elymon</i>	4.	52
<i>Diosanthos</i>	6.	45	<i>Emerus</i>	3.	38
<i>Diospiron</i>	2.	52	<i>Empetron</i>	4. 40. &	6. 46
<i>Dipsacus</i>	13.	27	<i>Endiuia</i>	13.	2
<i>Dircea</i>	8.	33	<i>Endiuia sylvestris</i>	13.	9
<i>Dolichus</i>	6.	3	<i>Enhamon</i>	2.	35
<i>Donax</i>	4.	59	<i>Enneaphyllon</i>	15.	29
<i>Dorella</i>	8.	79	<i>Ensis</i>	10.	35
<i>Doria herba</i>	12.	42	<i>Enula</i>	12.	34
<i>Doronicum</i>	12.	33	<i>Enula campana</i>	12.	34
<i>Dorycnium</i>	9.	27	<i>Enzina</i>	2.	2
<i>Draba</i>	8.	73	<i>Ephemeron</i>	10.	19
<i>Dracontia magna</i>	5.	35	<i>Ephemeron non latiale</i>	5.	33
<i>Dracontion</i>	5. 35. 36.	40	<i>Epimedium</i>	16.	14
<i>Dracontium</i>	4.	33	<i>Epimelis</i>	3.	15
<i>Dracunculus</i>	5. 35.	36	<i>Epimenidium</i>	10.	11
<i>Dragone</i>	14.	36	<i>Epipactis</i>	15.	30
<i>Dragantea</i>	5.	35	<i>Epipetron</i>	4.	25
<i>Dryopteris</i>	16.	5	<i>Epithymum</i>	8. 42. &	1. 48
<i>Drys</i>	2.	2	<i>Equapium</i>	7.	43
<i>Dulcisida</i>	15.	36	<i>Equisfeniculum</i>	7.	9
<i>Dulipan</i>	10.	6	<i>Equisfelis</i>	16.	15
<i>Dallaha</i>	5.	5	<i>Equisetum</i>	16.	15
			<i>Eranthemus</i>	12. 26. &	14. 2
			<i>Erebintus</i>	6.	13
			<i>Erica</i>	3.	20
			<i>Erigeron</i>	13.	51
			<i>Erineon</i>	9.	31
			<i>Erinos</i>	9.	31
			<i>Ermellinus</i>	3.	21
			<i>Eruanga</i>	8.	41
			<i>Eruca</i>	8.	62
			<i>Eruca marina</i>	8.	63

E.

E BENVS

Ebulus

Ebur foßile

Echias

Echion

Elaphoboscum

Elaterium

3. 34

5. 13

16. 33

11. 9

11. 9

7. 56

5. 6

Erui

I N D E X.

<i>Eruilium</i>	6.	6	<i>Fasolus</i>	6.	14
<i>Eruum</i>	6.	8	<i>Fasus agrestis</i>	13.	44
<i>Etingum</i>	13.	28	<i>Fauagello</i>	14.	7
<i>Eryngium marinum</i>	13.	29, 31	<i>Fausel</i>	2.	48
<i>Eringo</i>	13.	28	<i>Fabrifuga</i>	11.	40
<i>Erysimum</i>	8.	64	<i>Fegatella</i>	16.	19
<i>Erysimum cereale</i>	4.	26	<i>Fel terra</i>	6.	63
<i>Erythrodanum</i>	8.	8	<i>Fendex saxum</i>	7.	16
<i>Erythronium</i>	10.	45	<i>Fernula</i>	7.	2
<i>Eſca</i>	16.	53	<i>Ferulaceum genus</i>	7.	1
<i>Eſchara</i>	16.	28	<i>Ferulago</i>	7.	2, 3, 5
<i>Eſcalus</i>	2.	2	<i>Festuca</i>	4.	47
<i>Eſopos</i>	13.	20	<i>Ficus</i>	3.	1
<i>Eſula</i>	9.	7	<i>Ficus aſiatica</i>	3.	2, 28
<i>Eſula rotunda</i>	9.	14	<i>Ficus Cypria</i>	3.	2
<i>Ethymodris</i>	2.	2	<i>Ficus indica</i>	3.	2
<i>Eufragia</i>	8.	34, 35	<i>Fidicula</i>	16.	6
<i>Eugalaethon</i>	6.	23	<i>Figatella</i>	14.	8
<i>Euonymus</i>	3.	50	<i>Filago</i>	8.	35
<i>Eupatorium</i>	8. 4 & 12.	9, 16	<i>Filicula</i>	16.	6, 11
<i>Euphorbium</i>	8.	18	<i>Filipendula</i>	7. 42. &	14, 13
<i>Euphrosinum</i>	11.	2	<i>Filix</i>	16.	2
<i>Euxomon</i>	8.	62	<i>Filix ſamina</i>	16.	3
			<i>Filix paluſtris</i>	16.	4
			<i>Finochiella</i>	7.	28
			<i>Fioraliſo</i>	13.	52
			<i>Fior cappuccio</i>	6.	69
			<i>Fior rancio</i>	12.	29
			<i>Fior velluto</i>	6.	62
			<i>Fiftula paſtoris</i>	8.	47
			<i>Flamma</i>	9.	40
			<i>Flammula</i>	9. 40 &	14, 1
			<i>Flammula Iouis</i>	14.	1
			<i>Flos India</i>	12.	43
			<i>Flos Solis</i>	12.	35
			<i>Fluuida</i>	2.	41
			<i>Faniculum</i>	7.	9
			<i>Faniculum marinum</i>	7.	31
			<i>Fanum Gracum</i>	6.	15
			<i>Folium</i>	8.	23, 30
			<i>Folium Indum</i>	2. 25. &	8, 23

F.

F A B A	6.	2
<i>Faba inuerſa</i>	9.	21
<i>Fabaria</i>	9. 21. &	15, 26
<i>Fagre</i>	14.	18
<i>Fagus</i>	2. 2.	3
<i>Familioſa</i>	16.	47
<i>Far</i>	4.	45
<i>Far adorem</i>	4.	45
<i>Far ſara</i>	12.	21
<i>Farfugium</i>	12.	21
<i>Farnia</i>	2.	2
<i>Farranum</i>	12.	21
<i>Faſeolaria</i>	3.	31
<i>Faſeolus</i>	6.	3
<i>Faſeolus Romanus</i>	9.	19

I N D E X.

<i>Permentone</i>	4. 31	<i>Geranium balsaminum</i>	14. 27
<i>Fragaria</i>	14. 18	<i>Gethyum</i>	10. 13
<i>Fraus</i>	13. 2	<i>Geum</i>	14. 12
<i>Fraxinella</i>	5. 32	<i>Giaggiolo</i>	10. 36
<i>Fraxinellus</i>	15. 37	<i>Gicherum</i>	5. 36
<i>Fraxinus</i>	2. 13	<i>Gieduar</i>	10. 42. & 15. 35
<i>Fremium</i>	14. 9	<i>Gigarum</i>	5. 36
<i>Frugiperdis</i>	3. 46	<i>Gineftrella</i>	13. 16
<i>Frumenta</i>	4. 41	<i>Gingiber</i>	10. 43
<i>Fucus marinus</i>	16. 25	<i>Gingidium</i>	7. 22. 23
<i>Fumaria</i>	6. 77	<i>Girafole</i>	9. 19
<i>Fumus terra</i>	6. 77	<i>Gith</i>	15. 11
<i>Fungi</i>	16. 37. 40	<i>Gittone</i>	6. 43
<i>Fungus marinus</i>	16. 48	<i>Giuggiolena</i>	9. 33
<i>Fungus orientalis</i>	5. 50	<i>Gladiolus</i>	4. 61. & 10. 35
<i>Fufago</i>	3. 58	<i>Glandiferarum differentia</i>	2. 2
		<i>Glans Vnguentaria</i>	2. 45
		<i>Glastum</i>	8. 60
		<i>Glaux</i>	6. 23
G		<i>Glechom</i>	11. 60
<i>Galanga</i>	4. 62. & 10. 42	<i>Glinon</i>	2. 12
<i>Galanga maior</i>	10. 40	<i>Glycyrriza</i>	6. 41
<i>Galbanum</i>	7. 51	<i>Gnaphalium</i>	12. 15. & 16. 25
<i>Galbigia</i>	4. 42	<i>Gongyle</i>	8. 58
<i>Galeodolon</i>	8. 48	<i>Gorgonia gemma</i>	16. 31
<i>Galeopsis</i>	8. 48	<i>Gossapinus</i>	15. 3
<i>Galion</i>	8. 11	<i>Gossipium</i>	15. 3
<i>Gallica</i>	8. 12	<i>Gralega</i>	6. 34
<i>Gallinacei</i>	16. 49	<i>Gramen</i>	4. 57
<i>Gallitricum</i>	11. 18	<i>Gramen harundinaceum</i>	4. 53
<i>Gariofilata</i>	14. 12	<i>Gramen parnasium</i>	6. 53
<i>Gariofilus flos</i>	6. 45	<i>Grana paradisi</i>	9. 37
<i>Gariophilus</i>	2. 51	<i>Granum regium</i>	9. 19. 20
<i>Gariophyllon</i>	2. 51	<i>Granum tinctorium</i>	2. 2
<i>Gattraria</i>	11. 63	<i>Gratia Dei</i>	6. 65
<i>Gelsiminum</i>	4. 10. 11	<i>Guadarella</i>	9. 35
<i>Gelsum</i>	3. 3	<i>Guadam</i>	8. 60
<i>Geminalis</i>	11. 29	<i>Guaiacum</i>	3. 22
<i>Genista</i>	3. 35	<i>Gummi Elemi</i>	2. 35
<i>Genista rubra</i>	4. 12		
<i>Gentiana</i>	6. 78. 79. 80		
<i>Geranium</i>	7. 28. 29. & 14. 25		

H.

H	ALICACABVM	5. 20
<i>Halimum</i>	4	24. 39
<i>Haliphilos</i>		2. 2
<i>Halosachne</i>		16. 30
<i>Handacoea</i>		6. 17
<i>Harmala</i>		9. 2
<i>Harmel</i>	8. 50. & 9. 2. &	15. 12
<i>Harundo</i>		4. 59
<i>Hasce</i>		11. 47
<i>Hastula regia</i>		10. 26
<i>Hedera</i>		3. 5
<i>Hedera Cilicia</i>		5. 12
<i>Hedera rigens</i>		3. 6
<i>Hedera spinosa</i>		5. 12
<i>Hedera terrestris</i>		11. 36
<i>Hedysmos</i>		11. 84
<i>Hedynois</i>		13. 2
<i>Hedysaron</i>		6. 30
<i>Hedenium</i>	16.	33. 34
<i>Helenium aegyptium</i>		6. 27
<i>Helenium Indicum</i>		12. 35
<i>Helierison</i>		12. 13
<i>Heliochryseos</i>		12. 13
<i>Helioscopius</i>		9. 14
<i>Heliostrongium</i>		11. 11
<i>Heliotropium</i>	9. 20. &	11. 11, 12
<i>Heliotropium maius</i>		11. 11
<i>Heliotropium minus</i>		11. 12
<i>Helix</i>		3. 5. 46
<i>Helxine</i>		4. 38
<i>Helxine Cissampetos</i>		9. 24.
<i>Hemerocalles</i>	10.	23. 30
<i>Hemertis</i>		2. 2
<i>Hemioniss</i>	16.	8. 9
<i>Hemionitis</i>		16. 8
<i>Heptaphyllum</i>		14. 20
<i>Heptapleuron</i>		8. 16
<i>Herba pepe</i>		8. 72

<i>Hermodactylus</i>	10.	19
<i>Hermupos</i>	8.	2
<i>Hesperis</i>	8.	81
<i>Hibiscus</i>	14.	30. 31
<i>Hieracia</i>		13. 13
<i>Hieracium</i>	13.	12. 14
<i>Hierobotane</i>		11. 32
<i>Hippolapatum</i>		4. 29
<i>Hippomarathon</i>		7. 9
<i>Hipposelinon</i>	7.	32. 43
<i>Hippuris</i>		16. 15
<i>Hirci barbula</i>		13. 23
<i>Hirci spina</i>		8. 7
<i>Hinculus</i>		4. 4
<i>Hirundinaria</i>	6.	72. 73
<i>Hissopum</i>	11.	50. 53
<i>Hissopus montanus</i>		11. 39
<i>Holestion</i>		8. 20
<i>Holesthamis</i>		4. 60
<i>Holestium</i>		8. 20
<i>Hordeum</i>	4.	45. 46
<i>Hordeum murinum</i>		4. 58
<i>Horminum</i>	11.	29. 30
<i>Humirubus</i>		14. 18
<i>Hyacinthus albus</i>		10. 6
<i>Hyacinthus Bulbosus</i>		10. 7
<i>Hyacinthus poetarum</i>		6. 69
<i>Hyacinthus sylvestris</i>		10. 4
<i>Hydnon</i>		16. 38
<i>Hydrolapathum</i>		4. 29
<i>Hydropiper</i>		4. 35
<i>Hyosciamus</i>		8. 45
<i>Hyosciamus albus</i>		5. 19
<i>Hyosciamus niger</i>	8. 44. &	15. 12
<i>Hypæcoum</i>		15. 19
<i>Hypericum</i>		9. 41
<i>Hyphear</i>		3. 7
<i>Hypocharis</i>		13. 2
<i>Hypocistis</i>		15. 15
<i>Hypoglossum</i>		5. 29

I.

ISCRA

<i>Iasone</i>	9. 28. &	15. 38
<i>Iasme</i>		4. 10
<i>Iberis</i>		8. 71
<i>Ieseminum</i>		4. 10
<i>Ieseminum caruleum</i>		3. 43
<i>Igniarij</i>		16. 53
<i>Ignis sylvestris</i>		16. 50
<i>Ilatrum</i>		2. 36
<i>Ilex</i>		2. 2
<i>Illecebra</i>		15. 22
<i>Imperatoria</i>	7. 12, 30, 46, 47, 49	
<i>Impia herba</i>		12. 15
<i>Incensaria</i>		12. 31
<i>Intubus</i>		13. 2
<i>Inula</i>		12. 34
<i>Ion</i>		9. 39
<i>Iouis flamma</i>	2. 52. &	9. 40
<i>Iouis flos</i>		6. 45
<i>Iouis triticum</i>		2. 52
<i>Iringum</i>		13. 26
<i>Iris</i>		8. 64
<i>Iris inter fruges</i>		4. 26
<i>Iris</i>	10. 35, 36	
<i>Iris illirica</i>		10. 37
<i>Iris palustris</i>		10. 39
<i>Isatis</i>		8. 60
<i>Ischemon</i>		4. 58
<i>Isgarum</i>		4. 39
<i>Isidis plocamon</i>		16. 32
<i>Isoyron</i>		6. 5
<i>Iua</i>		11. 43
<i>Iua arctica</i>		11. 44
<i>Iuiuba</i>		3. 24
<i>Iuiuba sylvestris</i>		3. 25
<i>Iuncus</i>	4. 60, 70	
<i>Iuncus odoratus</i>		4. 69
<i>Iuniperus</i>		3. 58

<i>Iuniperus maior</i>	3. 58
<i>Iusquiamum</i>	8. 45
<i>Ixia</i>	13. 38
<i>Ixine</i>	13. 34

L.

LABRVSCA

<i>Labrum Veneris</i>	13. 27
<i>Laburnum</i>	3. 32
<i>Lacca</i>	2. 31
<i>Lac galline</i>	10. 10
<i>Lachryma Iob</i>	4. 55
<i>Lacinia</i>	16. 52
<i>Lac Sancta Maria</i>	13. 37
<i>Lactaria</i>	9. 4
<i>Lactariola</i>	13. 22
<i>Lactuca</i>	13. 19
<i>Lactuca caprina</i>	9. 4 5
<i>Lactuca montana</i>	13. 21
<i>Lactuca sylvestris</i>	6. 57. & 8. 60. 13. 13, 20
<i>Ladanium</i>	15. 16
<i>Lagopus</i>	6. 19
<i>Lagopron</i>	6. 19
<i>Lamius</i>	11. 31
<i>Lanaria herba</i>	6. 4. 8. & 13. 52, 53
<i>Lanceola</i>	8. 17
<i>Lantana</i>	2. 41
<i>Lapathum</i>	4. 29
<i>Lapathum domesticum</i>	4. 28
<i>Lapis Lyncis</i>	3. 45. & 16. 44
<i>Lappa</i>	8. 9
<i>Lappa canaria</i>	8. 4
<i>Lappago</i>	8. 9. 10
<i>Lappa maior</i>	13. 50
<i>Lappa minor</i>	8. 3
<i>Lapsana</i>	8. 56
<i>Larix</i>	3. 52
<i>Laser</i>	7. 48
<i>Laserpitium</i>	7. 44, 48

Latifo-

I N D E X.

<i>Latifolia</i>	[2. 2	<i>Lignum Sanctum</i>	3. 22
<i>Lathyrus</i>	9. 13	<i>Ligusticum</i>	7. 46, 47
<i>Lathyrus</i>	6. 7	<i>Ligustrum</i>	3. 8
<i>Lauanda</i>	11. 46	<i>Ligustrum orientale</i>	13. 43
<i>Lauer</i>	7. 39	<i>Liliago</i>	10. 30
<i>Laurentina</i>	11. 36	<i>Lilium</i>	10. 33
<i>Laureola</i>	4. 6	<i>Lilium conualidum</i>	5. 34
<i>Laurus</i>	2. 21	<i>Lilium purpureum</i>	10. 33, 36
<i>Laurus alexandrina</i>	5. 29, 30, 31	<i>Limon</i>	3. 59
<i>Laurus sylvestris</i>	2. 40	<i>Limonia</i>	13. 33
<i>Leclitocarium</i>	2. 12	<i>Limonium</i>	4. 32
<i>Ledon</i>	15. 16	<i>Liparia</i>	8. 51
<i>Legumina</i>	6. 1	<i>Lingua avis</i>	2. 13. & 6. 53
<i>Lens</i>	6. 10	<i>Lingua bouina</i>	11. 2
<i>Lentago</i>	2. 40	<i>Lingua canina</i>	11. 13
<i>Lenticula palustris</i>	16. 35	<i>Lingua ceruina</i>	16. 7
<i>Lentiscus</i>	2. 43	<i>Lingua</i>	16. 51
<i>Leontice</i>	12. 19	<i>Lingua passerina</i>	4. 36
<i>Leontopetalon</i>	6. 75	<i>Lingua serpentina</i>	16. 17
<i>Leontopodium</i>	14. 24	<i>Linogenista</i>	3. 35
<i>Lepidium</i>	8. 72	<i>Linoppartum</i>	3. 35
<i>Leporaria herba</i>	6. 19	<i>Linoxostis</i>	8. 2
<i>Leporis auricula</i>	6. 29	<i>Linternum</i>	2. 36
<i>Leptophyllos Artemisia</i>	12. 8	<i>Linum</i>	14. 35
<i>Leucacantha</i>	13. 49	<i>Liquidambarum</i>	2. 34
<i>Leucas</i>	11. 31	<i>Liquiritia</i>	6. 41
<i>Leucanthemon</i>	12. 22	<i>Lirium</i>	10. 22, 25
<i>Leuce</i>	3. 45. & 11. 31	<i>Lithodendron</i>	16. 31
<i>Leucoion</i>	8. 80. & 10. 24	<i>Lithospermum</i>	11. 10
<i>Leucoion sylvestre</i>	8. 81	<i>Lobi</i>	6. 3
<i>Leuisticum</i>	7. 44 45	<i>Lobia</i>	6. 14
<i>Libanos</i>	2. 28	<i>Lolium</i>	4. 49
<i>Libanotis</i>	7. 5. & 12. 31	<i>Lolium sylvestre</i>	4. 58
<i>Libanotis candida</i>	7. 7	<i>Lonchitis</i>	10. 21
<i>Libanotis coronaria</i>	11. 45	<i>Lonchitis aspera</i>	16. 10
<i>Libanotis fertilis</i>	7. 44	<i>Lotus aegyptia</i>	15. 8
<i>Libanotis nigra</i>	7. 8. 45	<i>Lotus arbor</i>	2. 52
<i>Libanotis Theophrasti</i>	7. 47	<i>Lotus sylvestris</i>	6. 17
<i>Libanotos</i>	2. 28	<i>Lotus urbana</i>	6. 16
<i>Lichen</i>	16. 19, 20	<i>Lucciola</i>	4. 58. & 16. 17
<i>Lignum Aloes</i>	2. 27	<i>Lucernula</i>	6. 43

I N D E X.

<i>Lunaria</i>	6.	32.	56	<i>Malum insanum</i>	5.	15.	16
<i>Lunaria græca</i>		8.	82	<i>Malum punicum</i>		3.	60
<i>Lunaria minor</i>		16.	18	<i>Malum spinosum</i>		5.	17
<i>Lunaria racemosa</i>		16.	18	<i>Malum terra</i>	9.	38.	15. 5
<i>Lupinus</i>		6.	26	<i>Maluone</i>		14.	30
<i>Lupinus sylvestris</i>	6.	26.	27	<i>Malus</i>		3.	61
<i>Lupulus</i>		4.	17	<i>Malus Aſſiria</i>		3.	59
<i>Lupus ſaliſtarius</i>		4.	17	<i>Malus medica</i>		3.	59
<i>Lutea herba</i>		6.	39	<i>Malus perſica</i>		3.	59
<i>Lychnis</i>	6.	43.	44	<i>Mamiras</i>		12.	33
<i>Lychnitis</i>		6.	58	<i>Mammola</i>		9.	39
<i>Lycium</i>		3.	16	<i>Mandragoras</i>		5.	24
<i>Lycoctonum</i>		15.	32	<i>Mandragoras Theophraſti</i>		4.	11
<i>Lycortonium Ponticum</i>		15.	33	<i>Marine</i>		16.	52
<i>Lycopſis</i>		11.	4	<i>Manna</i>		2.	13
<i>Lyncurium</i>	3.	45.	16. 44	<i>Marathron</i>		7.	9
<i>Lyſimachia</i>		6.	55	<i>Maris ſpuma</i>		16.	30

M.

M <i>ACER</i>	2.	49	<i>Marum</i>	11.	56.	57	
<i>Macerone</i>		7.	43	<i>Maſſeton</i>		7.	48
<i>Macheronion</i>	10.	35	<i>Maſtiche</i>		2.	45	
<i>Macis</i>		2.	49	<i>Maſtorcium</i>		8.	70
<i>Madonia</i>	15.	7	<i>Matricaria</i>		12.	24	
<i>Magydariſ</i>		7.	48	<i>Matrifalua</i>		11.	16
<i>Maiorana</i>	11.	57	<i>Matrifylua</i>	5.	11.	9.	43
<i>Maiz</i>		4.	54	<i>Mara ſerda</i>		4.	68
<i>Malabattrum</i>		8.	23	<i>Medica</i>		6.	20
<i>Malache</i>	14.	30	<i>Medion</i>		9.	28	
<i>Mala citria</i>		3.	59	<i>Melamphillon</i>		8.	24
<i>Mala herba</i>		8.	39	<i>Melampodion</i>		15.	28
<i>Maleſci</i>	16.	42	<i>Melampyron</i>		9.	35	
<i>Maligia</i>	10.	3	<i>Melanchranis</i>		4.	60	
<i>Malinathalla</i>		4.	63	<i>Melangula</i>		3.	59
<i>Malope</i>	14.	30	<i>Melanthion</i>		15.	11	
<i>Malua</i>	14.	30	<i>Melanxana</i>	5.	15.	16	
<i>Malua arboreſcens</i>	14.	32	<i>Melegbetta</i>		9.	37	
<i>Malua ſylveſtris</i>	14.	31	<i>Melfrugum</i>	4.	56.	6.	17
<i>Malum aureum</i>		5.	16	<i>Melia</i>		2.	13
<i>Malum granatum</i>		3.	60	<i>Meliaſitos</i>		6.	17

Melica

I N D E X.

<i>Melica</i>	4. 53	<i>Mochi</i>	6. 8
<i>Melilotos</i>	12. 12	<i>Mollugo</i>	8. 10
<i>Melilotum</i> 6. 17, 22, &	12. 12.	<i>Mollucca</i>	11. 24
&	15. 8	<i>Moly</i>	9. 2
<i>Meline</i>	4. 52	<i>Moly Dioscoridis</i>	10. 11
<i>Melinum</i>	11. 20	<i>Moly homericum</i>	10. 9
<i>Melissa</i>	11. 25	<i>Monoclonos Artem</i>	12. 9
<i>Melissophylon</i>	11. 25	<i>Montapium</i>	7. 41
<i>Melligo</i>	11. 20	<i>Mora herba</i>	11. 37
<i>Mellone</i>	5. 5.	<i>Morbidelli</i>	4. 14
<i>Melon</i>	5. 5	<i>Morella</i>	11. 37
<i>Melopepon</i>	5. 5	<i>Morsus diaboli</i>	13. 58
<i>Melothron</i>	5. 7	<i>Morsus gallina</i>	6. 53
<i>Memecylon</i>	3. 19	<i>Morus</i>	3. 3
<i>Mencipepe</i>	11. 53	<i>Morus egyptia</i>	3. 2
<i>Menta</i>	11. 64	<i>Moscocaryon</i>	2. 49
<i>Menta faracenica</i>	12. 12	<i>Mughettus</i>	5. 34
<i>Mentastrum</i>	11. 64	<i>Mula</i>	16. 8
<i>Menzuculus</i>	5. 26	<i>Muris auricula</i>	8. 27
<i>Merauglia</i>	4. 26	<i>Musa</i>	2. 47
<i>Mercurialis</i>	8. 2	<i>Muscus</i>	16. 21
<i>Mesoleucon</i>	11. 31	<i>Muscus marinus</i>	16. 24
<i>Mespili tertium genus</i>	3. 13	<i>Myacantha</i>	5. 26
<i>Mespilus</i>	3. 15	<i>Myagros</i>	9. 35
<i>Mespilus aronia</i>	3. 14	<i>Myoelonon</i>	12. 33
<i>Meu</i>	7. 12	<i>Myosotis</i>	4. 37. & 8. 27
<i>Mezereon</i>	4. 8	<i>Myrica</i>	3. 47
<i>Miccia</i>	4. 9	<i>Myristica nux</i>	2. 49
<i>Milesum</i>	16. 30	<i>Myriophillon</i>	6. 60
<i>Milium</i>	4. 51	<i>Myrobalanus</i>	2. 45
<i>Milium indicum</i>	4. 53	<i>Myrrha</i>	2. 29
<i>Milium solis</i>	11. 10	<i>Myrris</i>	7. 28
<i>Millesolium</i> 6. 60. &	12. 10, 11	<i>Myrsinites</i>	9. 10
<i>Mileu</i>	3. 54	<i>Myrtaria</i>	9. 10
<i>Milzadella</i>	11. 31	<i>Myrthus</i>	3. 49
<i>Milybdena</i>	4. 33	<i>Myrthus sylvestris</i>	5. 28
<i>Mintha</i>	11. 64	<i>Mysineum</i>	7. 9
<i>Mirabolani</i>	2. 46	<i>Myna</i>	2. 18
<i>Misy</i>	16. 38		
<i>Mitridation</i>	10. 18		
<i>Minasium</i>	4. 64		

N.

NAPPELLVS	15. 32
<i>Napellus Moysi</i>	15. 35
<i>Napus</i>	7. 42. & 8. 57.
<i>Napy</i>	8. 61
<i>Narcissus</i>	10. 22, 25
<i>Narcissus aquaticus</i>	10. 24
<i>Narcissus autumnalis</i>	10. 25
<i>Narcissus luteus</i>	10. 21
<i>Narcissus maritimus</i>	10. 23
<i>Nardum</i>	16. 27
<i>Nardum gallicum</i>	4. 4
<i>Nardum montanum</i>	4. 3
<i>Nardum sylvestre</i>	9. 36
<i>Narthecia</i>	7. 2
<i>Narthen</i>	7. 2
<i>Nasso</i>	3. 54
<i>Nasturtium</i>	8. 70
<i>Nauone</i>	8. 57
<i>Nelea</i>	3. 19
<i>Nemusarum</i>	10. 21. & 15. 7
<i>Nepa</i>	3. 37
<i>Nepita</i>	11. 61
<i>Nerion</i>	3. 41
<i>Neris</i>	4. 3
<i>Neuras</i>	8. 6
<i>Nicholai</i>	2. 48
<i>Nigella</i>	12. 26. & 15. 11
<i>Nigella Citrina</i>	9. 37
<i>Nocum</i>	4. 64
<i>Numularia</i>	6. 56
<i>Nux Auellana</i>	2. 6
<i>Nux Euboica</i>	2. 4
<i>Nux Græca</i>	2. 14
<i>Nux Hercules</i>	2. 6
<i>Nux Indica</i>	2. 48, 49
<i>Nux Inglands</i>	2. 5
<i>Nux metel</i>	2. 50. & 5. 17
<i>Nux muscata</i>	2. 49

<i>Nux Pontica</i>	2. 6
<i>Nux Vomica</i>	2. 50
<i>Nymphaea</i>	10. 33. & 15. 7

O.

OCHRVS	6. 6
<i>Ocimoides</i>	6. 47
<i>Ocimum</i>	11. 59
<i>Oculus</i>	15. 20
<i>Oculus canis</i>	8. 21
<i>Oculus Christi</i>	6. 44
<i>Oculus Vacca</i>	12. 23
<i>Odontides</i>	6. 52
<i>Oenanthe</i>	3. 18. & 14. 14
<i>Oenothera</i>	6. 70
<i>Olea</i>	2. 35
<i>Oleagus</i>	3. 46
<i>Oleandrum</i>	3. 41
<i>Oleaster</i>	2. 35
<i>Oleastrum</i>	3. 48
<i>Oleum styracinum</i>	2. 34
<i>Olibanum</i>	2. 28
<i>Olinella</i>	4. 7
<i>Olusastrum</i>	7. 43
<i>Olyra</i>	4. 43, 45
<i>Omphalocarpon</i>	8. 9
<i>Onagra</i>	6. 70, 71
<i>Onobrychis</i>	6. 35
<i>Ononis</i>	6. 21
<i>Ontanum</i>	2. 8
<i>Onuris</i>	6. 70
<i>Opheostaphyli</i>	15. 6
<i>Ophioglossa</i>	16. 17
<i>Ophioscorodon</i>	10. 16
<i>Ophiostaphylos</i>	5. 7
<i>Ophrys</i>	10. 48
<i>Opium</i>	15. 9
<i>Opobalsamum</i>	2. 26
<i>Opulus</i>	2. 12
<i>Orchys</i>	10. 46

Or-

I N D E X.

<i>Ordeola</i>	4. 45	<i>Panax Herculeum</i>	7. 55
<i>Oreoselinon</i>	7. 41	<i>Pancafeolus</i>	7. 29
<i>Origanum Creticum</i>	11. 51	<i>Panocratum</i>	10. 8. 9
<i>Origanum Italicum</i>	11. 52	<i>Panicastrella</i>	4. 58
<i>Ornithogalon</i>	10. 10	<i>Panicum</i>	4. 52
<i>Ornus</i>	2. 3. 13	<i>Panicum Indicum</i>	4. 54
<i>Orobanche</i>	8. 39. 41	<i>Panicum sylvestre</i>	4. 58
<i>Orebus</i>	6. 8	<i>Panis Turcarum</i>	5. 8
<i>Oryza</i>	4. 50	<i>Panporcinus</i>	9. 38
<i>Oryza sylvestris</i>	4. 58	<i>Papauer</i>	15. 9
<i>Oroleonis</i>	8. 26. 52	<i>Papauer corniculatum</i>	6. 74
<i>Ostrutium</i>	7. 49	<i>Papauer erraticum</i>	15. 10
<i>Ostrya</i>	2. 7	<i>Papauer herculanum</i>	6. 49
<i>Ostryx</i>	2. 7	<i>Papauer stumeum</i>	6. 49. 13. 55
<i>Osyris</i>	8. 14. 52	<i>Pappus</i>	13. 51
<i>Osyris Pliny</i>	4. 12	<i>Papyrus</i>	4. 65
<i>Osyrites</i>	8. 52	<i>Paralios</i>	9. 9
<i>Othonna</i>	12. 43	<i>Paralysis herba</i>	6. 57
<i>Oxalis</i>	4. 30	<i>Parietaria</i>	4. 38
<i>Oxya</i>	2. 3	<i>Paris herba</i>	15. 13
<i>Oxyacantha</i>	3. 13	<i>Paronichia</i>	6. 54. 15. 24
<i>Oxyacanthus</i>	3. 16	<i>Parthenion</i>	4. 38. 12. 24
<i>Oxycedrus</i>	3. 58	<i>Parthenion microphyllon</i>	12. 8
<i>Oxilapathum</i>	4. 29	<i>Pastinaca</i>	7. 20. 21. 56. 56
<i>Oxyphenica</i>	3. 30	<i>Pastriccianum</i>	7. 21
<i>Oxis</i>	15. 2	<i>Pateion</i>	2. 48
<i>Oxyshanum</i>	4. 60	<i>Pecten Veneris</i>	14. 29
<i>Oxytriphylon</i>	6. 18	<i>Pedes gallinacei</i>	6. 66. 77
		<i>Pederota</i>	7. 41
		<i>Pederotos</i>	8. 24
		<i>Pedicularis herba</i>	15. 31
		<i>Peganos</i>	15. 14
		<i>Pelecion</i>	6. 30
		<i>Pentapetes</i>	14. 19
		<i>Pentaphyllon</i>	14. 19
		<i>Peplis</i>	9. 16
		<i>Peplium</i>	9. 16
		<i>Peplus</i>	9. 15
		<i>Pepolina</i>	11. 55
		<i>Pepon</i>	5. 5
		<i>Peponessa</i>	5. 5
			Per-

P.

P ALATIVM leporis	5. 26
<i>Paliurus</i>	3. 24. 25
<i>Palma</i>	2. 46
<i>Palma Christi</i>	10. 47
<i>Paludapium</i>	7. 38. 39
<i>Pampina paradisi</i>	5. 38
<i>Panacea</i>	7. 53
<i>Panax</i>	7. 46. 47
<i>Panax Asclepium</i>	7. 4
<i>Panax crivonum</i>	7. 49. 9. 46.
	12. 42

I N D E X.

<i>Perdicium</i>	4. 38	<i>Piper indicum</i>	5. 21
<i>Perfoliata</i>	7. 34	<i>Piper Italicum</i>	3. 12
<i>Perforata</i>	9. 41	<i>Piperis radix</i>	4. 62. & 10. 42
<i>Periclimenon</i>	5. 11	<i>Piperitis</i>	5. 2
<i>Perlara</i>	4. 58	<i>Piperus</i>	4. 65
<i>Periploca</i>	3. 42	<i>Pirola</i>	8. 32
<i>Peristereon recta</i>	11. 33	<i>Pirum insanum</i>	5. 15
<i>Peristereon supina</i>	11. 32	<i>Pirus</i>	3. 62
<i>Persea</i>	11. 57	<i>Piseculus</i>	6. 3
<i>Persea</i>	2. 19	<i>Piseculus Viridis</i>	6. 4
<i>Perfica</i>	2. 17	<i>Pistacia</i>	2. 44
<i>Perficaria</i>	4. 34	<i>Pistacea sylvestris</i>	3. 44
<i>Perficaria minor</i>	4. 35. & 6. 65	<i>Pistochia</i>	6. 75. 76. & 15. 5
<i>Perfolata</i>	13. 50	<i>Pisum</i>	6. 4
<i>Perforata</i>	13. 50	<i>Pitys</i>	3. 52
<i>Pes anserinus</i>	4. 25	<i>Pnyssa</i>	9. 6. 7.
<i>Pes columbinus</i>	14. 25. 26	<i>Phacordes</i>	4. 40
<i>Pes corvinus</i>	14. 2	<i>Phacos</i>	6. 10
<i>Pes gallinaceus</i>	7. 19	<i>Phalangium</i>	10. 27. 28
<i>Pes leonis</i>	14. 24	<i>Phalaris</i>	4. 66
<i>Pes leporinus</i>	6. 19	<i>Pharnaceon</i>	7. 45. & 12. 42
<i>Pes leporis</i>	5. 15	<i>Phaselus</i>	6. 14
<i>Petasites</i>	12. 20	<i>Phaseoli</i>	} 6. 3.
<i>Petronciamon</i>	5. 15	<i>Phaseoli</i>	
<i>Petroselinon</i>	7. 43	<i>Phellodrys</i>	2. 2
<i>Petroselinum</i>	7. 37	<i>Phenion</i>	14. 9
<i>Petroselinum Macedonicum</i>	7. 57	<i>Philantropon</i>	8. 9.
<i>Petroselinum sylvestre</i>	7. 42	<i>Philtbron</i>	6. 37
<i>Peuce</i>	3. 52	<i>Philyca</i>	2. 36
<i>Peucedanum</i>	7. 6	<i>Philyra</i>	2. 10
<i>Peziza</i>	16. 39	<i>Philyramas</i>	2. 37
<i>Picea</i>	3. 52	<i>Phillyrea</i>	2. 36
<i>Picris</i>	13. 8	<i>Phleus</i>	13. 48
<i>Pila marina</i>	16. 30	<i>Phlogion</i>	9. 40
<i>Pilosella</i>	13. 18	<i>Phlomidis</i>	6. 57. 58
<i>Pimpinella</i>	7. 57. & 8. 5	<i>Phlomos</i>	8. 46
<i>Pimpinella Romana</i>	7. 58	<i>Phlos</i>	9. 40
<i>Pinaster</i>	3. 52	<i>Phanicia herba</i>	4. 58
<i>Pinus</i>	3. 52	<i>Phanicebalani</i>	2. 46
<i>Piper</i>	2. 22	<i>Phanix</i>	4. 58
<i>Piperella</i>	2. 27. & 11. 47. 55	<i>Phonos</i>	3. 50. & 13. 44

Phry-

I N D E X.

<i>Phrynion</i>	8.	6	<i>Potentilla</i>	14.	23
<i>Phu</i>	4.	2	<i>Poterium</i>	8.	6
<i>Phycos</i>	16.	24. 25	<i>Pothos</i>	10.	5
<i>Phyllitis</i>	16.	7	<i>Potulaca</i>	3.	19
<i>Phyllon</i>	8.	2. 30	<i>Prasura</i>	13.	36
<i>Phytheuma</i>	9.	30	<i>Prasion</i>	11.	26
<i>placida</i>	2.	2	<i>Prason</i>	10.	12
<i>planta Domini</i>	8.	46	<i>Prateoli</i>	16.	45
<i>Plantago</i>	8.	16. 17	<i>Primula Veris</i>	6. 57. &	12. 26
<i>Plantago aquatica</i>	14.	15	<i>Proninca</i>	8.	29
<i>Platanus</i>	2.	11	<i>Prunella</i>	11.	37
<i>Platocyminum</i>	7.	32	<i>Prunuli</i>	16.	43
<i>platyphyllos</i>	9.	12	<i>Prunus</i>	2.	15
<i>podagralsini</i>	8.	41	<i>Prunus albus</i>	3.	13
<i>paonia</i>	15.	36	<i>Pseudanchusa</i>	11.	8
<i>Polemonia</i>	6.	50	<i>Pseudobunium</i>	7.	42
<i>polium montanum</i>	11.	44	<i>Pseudo cyperus</i>	4.	64
<i>Pollicaria</i>	12.	40	<i>Pseudo dictamnus</i>	11.	27
<i>Polyacantha</i>	13.	36	<i>Pseudo ligusticum</i>	7.	46
<i>Polyanthemon</i>	14.	2	<i>Pseudo nardum</i>	11. 46. 58. &	
<i>Polyclonos</i>	12.	5	16.		27
<i>Polyclonos Artemisia</i>	12.	36	<i>Psora</i>	13.	57
<i>Polycnemon</i>	11.	37	<i>Psychotrophon</i>	11.	21
<i>Polygala</i>	6.	24	<i>Psyllium</i>	8.	21
<i>Polygonaton</i>	5.	32. 33	<i>Ptarmica</i>	12. 25. &	13. 54
<i>Polygonum</i>	4.	36	<i>ptelea</i>	2.	9
<i>Polygonus femina</i>	16.	15	<i>pterus</i>	16.	2. 3
<i>Polypodium</i>	16.	6	<i>pugio</i>	10.	35
<i>polyrrhizon</i>	6. 76. &	15. 5	<i>pulegium</i>	11.	60
<i>Polytricum</i>	16.	11. 12	<i>Pulicaria</i>	8. 21. &	12. 40
<i>Polytricum Apulei</i>	16.	21	<i>Pulmonaria</i>	11. 5. &	16. 20
<i>Pondina</i>	6.	54	<i>Pulmonaria Romana</i>	11.	5
<i>Poncinus</i>	3.	59	<i>Pulsatilla</i>	14.	11
<i>Populus</i>	3.	45	<i>Pungitopum</i>	5.	28
<i>Porcellia</i>	13.	2	<i>Punica</i>	3.	60
<i>Porcini</i>	16.	42	<i>Putine</i>	2.	37
<i>Potrum</i>	10. 12. &	16. 25	<i>Puze</i>	16.	39
<i>Portulaca</i>	6.	61	<i>Pyracantha</i>	3.	13
<i>Portulaca sylvestris</i>	6.	37.	<i>Pyrafter</i>	3.	62
&		9. 16	<i>Pyrethrum</i>	7. 30. &	12. 23
<i>Potamogeton</i>	8. 22. &	16. 16	<i>Pyrina</i>		3. 13

I N D E X.

<i>Pyrus</i>	3. 62	<i>Rhenbarbarum</i>	4. 29
<i>Pyxacantha</i>	3. 16	<i>Rheum</i>	4. 29
Q.		<i>Rhodacena</i>	2. 17
		<i>Rhododapne</i>	3. 41
		<i>Rhododendron</i>	3. 41
		<i>Rhododrendron alpinum</i>	15. 17
		<i>Rhoens</i>	15. 10
		<i>Rhophilon</i>	15. 7
		<i>Rhus coriariorum</i>	2. 41
		<i>Rhus obsoniorum</i>	2. 42
		<i>Ribes</i>	3. 12
		<i>Ricinus</i>	9. 19
R.		<i>Risum</i>	4. 50
		<i>Robur</i>	2. 2
		<i>Rosa</i>	3. 10
		<i>Rosagraca</i>	6. 43
		<i>Rosa Hierci</i>	2. 23
		<i>Rosa marina</i>	16. 28. 30
		<i>Rosa Sancte Maria</i>	2. 23
		<i>Rosmarinum</i>	7. 44
		<i>Rosmarinum coronarium</i>	11. 45
		<i>Rosolaccium</i>	15. 10
<i>Radicchiella</i>	15. 28	<i>Rubea tinctorum</i>	8. 8
<i>Radicula</i>	6. 48. & 8. 55	<i>Rubertiana</i>	14. 28
<i>Radix</i>	8. 55	<i>Rubia</i>	8. 8
<i>Rafanus montanus</i>	8. 78	<i>Rubilium</i>	6. 6
<i>Ragadiolus</i>	13. 10	<i>Rubus</i>	3. 11
<i>Ragaggiolo</i>	13. 10	<i>Rubus caninus</i>	3. 10
<i>Ranunculus</i>	14. 2, 3, 4, 5	<i>Ruca</i>	8. 61
<i>Ranunculus purpureus</i>	14. 6	<i>Rumex</i>	4. 29
<i>Rapa</i>	8. 58	<i>Ruscus</i>	5. 28
<i>Rapa sylvestris</i>	8. 59. 60	<i>Ruta</i>	15. 14
<i>Rapus</i>	8. 57	<i>Ruta sylvestris</i>	8. 50. & 9. 2
<i>Rapum sylvestre</i>	6. 51	S.	
<i>Rapunculus</i>	9. 29		
<i>Rapys</i>	8. 57		
<i>Rauanellus</i>	8. 55		
<i>Reflicortex</i>	2. 2		
<i>Regamum</i>	11. 52		
<i>Rena herba</i>	7. 49		
<i>Rha</i>	4. 29		
<i>Rhabarbarum</i>	4. 29		
<i>Rhamnus</i>	2. 28		
<i>Rhamnus tertia</i>	3. 25	<i>SABINA</i>	3. 57
<i>Rhaphanis</i>	8. 55	<i>Saccarum</i>	4. 56
<i>Rhaphanus</i>	8. 54	<i>Sacolla</i>	9. 37
<i>Rhaponticum</i>	4. 29	<i>Sacra herba</i>	11. 32
<i>Rhaphys</i>	8. 57	<i>Sagapenum</i>	7. 2. 50
<i>Rhaud</i>	4. 29	<i>Sagina</i>	4. 53

I N D E X.

<i>Sagitta</i>	14. 16	<i>Scabiosa</i>	13. 57. 58
<i>Salicastrum</i>	5. 10	<i>Scabiosa arborescens</i>	13. 60
<i>Salvia domestica</i>	11. 15	<i>Scamonea</i>	9. 22
<i>Salvia sylvestris</i>	11. 16	<i>Scamonia</i>	9. 22
<i>Salvinca</i>	4. 4	<i>Scamonia tenuis</i>	9. 24
<i>Salix</i>	3. 46	<i>Scamonium minus</i>	9. 23
<i>Salicortom</i>	2. 2	<i>Scandella</i>	4. 45
<i>Salsola</i>	4. 39. 40	<i>Scandix</i>	7. 24
<i>Sambach</i>	4. 10	<i>Scariola</i>	13. 2. 20
<i>Sambucus</i>	3. 4	<i>Scarleggia</i>	11. 17
<i>Sampfucum</i>	11. 56	<i>Scarogie</i>	16. 47
<i>Sanamunda</i>	14. 12	<i>Scarola</i>	13. 19
<i>Santa Maria herba</i>	12. 12	<i>Scarsapepe</i>	11. 53
<i>Santi Alberti herba</i>	8. 65	<i>Scabrum</i>	9. 7
<i>Santi Antony herba</i>	8. 60	<i>Schanianthos</i>	4. 69
<i>Santi Francisci spina</i>	13. 28	<i>Schianza</i>	4. 68
<i>Santi Iacobi herba</i>	12. 37	<i>Sciſſima</i>	2. 3
<i>Santi Laurentij herba</i>	11. 36	<i>Satica</i>	6. 41
<i>Sandali</i>	3. 36	<i>Sclarea</i>	11. 17
<i>Sanguen</i>	3. 26	<i>Sclarea sylvestris</i>	11. 18
<i>Sanguinella</i>	4. 57	<i>Scolopendria</i>	16. 7
<i>Sanguis draconis</i> 2. 32. &	12. 10	<i>Scolopendrium</i>	16. 39
<i>Sanicula</i>	14. 22	<i>Scolymus</i>	13. 33. 36
<i>Santolina</i>	12. 7	<i>Scopa</i>	3. 20
<i>Santonium</i>	12. 4	<i>Scopa regia</i>	11. 17
<i>Saponaria</i>	6. 48	<i>Scordium</i>	11. 42
<i>Sarcocolla</i>	2. 33	<i>Scorodon</i>	10. 15
<i>Sardoa herba</i>	14. 2	<i>Scorodoprasum</i>	10. 14
<i>Sari</i>	4. 65	<i>Scorpio</i>	6. 25. & 12. 33
<i>Sarxiphagon</i>	6. 45. 46	<i>Scorpioides</i>	11. 12
<i>Sarzaparilla</i>	5. 27	<i>Scorpius</i>	3. 37
<i>Sarsasras</i>	2. 24	<i>Scorpiuros</i>	11. 11. 12
<i>Sassefrica</i>	13. 23	<i>Scorzonera</i>	13. 25
<i>Satania</i>	3. 15	<i>Scotantum</i>	2. 39
<i>Satureia</i>	11. 49	<i>Scrofularia</i>	13. 15
<i>Satyrum</i>	10. 45. 46	<i>Scrofularia maior</i>	8. 49
<i>Satyrum basilicum</i>	10. 47	<i>Scrofularia minor</i>	14. 7
<i>Satyrum regium</i>	10. 47	<i>Scylla</i>	10. 8
<i>Saxifraga</i> 4. 40. & 6. 46. & 7. 15.	16	<i>Sebesten</i>	2. 18
<i>Saxifragia</i> 6. 45. & 7. 57. & 8. 31		<i>Secacul</i>	10. 44
		<i>Secundaca</i>	6. 30. 31. 32

I N D E X.

<i>Securinta</i>		6. 30	<i>Sideritis</i>		11. 13
<i>Sedum</i>	15. 20, 21, 22		<i>Sideritis Achillea</i>		12. 10
<i>Selago</i>		4. 13	<i>Sideritis Herculea</i>		11. 35
<i>Selinon</i>		7. 37	<i>Sideritis secunda</i>		8. 50
<i>Semen</i>	4. 43, 44		<i>Sideritis tertia</i>		14. 28
<i>Semen sanctum</i>		12. 3	<i>Sigillum sanctæ Maria</i>		10. 49
<i>Semperuium</i>	15. 20, 21, 22		<i>Sigillum Solomonis</i>		10. 49
<i>Semperuium maritimum</i>		4. 13	<i>Silago</i>		8. 19
<i>Semyda</i>		3. 45	<i>Silaus</i>		7. 26
<i>Sena</i>		3. 39	<i>Siler</i>	3. 50. &	7. 31
<i>Sena herba</i>		6. 36	<i>Siler montanum</i>		7. 32
<i>Senecio</i>		13. 51	<i>Silicia</i>		6. 15
<i>Serapias</i>		10. 46	<i>Siligo</i>		4. 42
<i>Serica ma' er Tuberes</i>	3. 21, 24		<i>Siliqua</i>		6. 3
<i>Seriphium</i>		12. 3	<i>Siliqua arbor</i>		3. 27
<i>Seris</i>		13. 2	<i>Siliquastrum</i>		5. 22
<i>Sephricum</i>		12. 3	<i>Siliqua sylvestris</i>		3. 29
<i>Seris</i>		13. 2	<i>Silis semen</i>		7. 33
<i>Sermontanum</i>		7. 32	<i>Silium</i>		3. 50
<i>Serpentaria</i>	4. 33. &	5. 35	<i>Silphion</i>		7. 48
<i>Serpentina</i>		8. 20	<i>Silybum</i>		13. 37
<i>Serpillum</i>		11. 54	<i>Sinapi</i>		8. 61
<i>Serpillum citratum</i>		11. 52	<i>Sinon</i>		7. 40
<i>Serpillum rectum</i>	11. 47, 55		<i>Sion</i>		7. 39
<i>Serralia</i>		13. 20	<i>Siracost</i>		2. 13
<i>Serretta</i>		13. 53	<i>Siringa</i>		3. 9
<i>Sertula campana</i>		12. 12	<i>Sisarum</i>	7. 55, 56	
<i>Sesama</i>	8. 79. &	9. 33	<i>Siseleos</i>		7. 31
<i>Sesamoides</i>	9. 34. &	15. 28	<i>Sifer</i>	7. 55, 56	
<i>Seseli Aethyopicum</i>	7. 34, 35		<i>Sison</i>		7. 40
<i>Seseli Creticum</i>		7. 33	<i>Sitanium triticum</i>		4. 42
<i>Seseli Masiliense</i>		7. 31	<i>Sisymbrium</i>	11. 64	
<i>Seseli Pepoloponense</i>		7. 32	<i>Sisymbrium aquaticum</i>		8. 68
<i>Setunea</i>		3. 15	<i>Sisymbrium sylvestre</i>		8. 69
<i>Sferra cauallo</i>		6. 32	<i>Smilax arbor</i>		3. 54
<i>Sicaminon</i>		3. 2	<i>Smilax aspera</i>		5. 12
<i>Sicomorus vulgaris</i>		3. 23	<i>Smilax hortensis</i>		6. 14
<i>Sicya</i>		5. 5	<i>Smilax inter Glandiferas</i>		2. 2
<i>Sicyos</i>		5. 5	<i>Smilax levis</i>		4. 10
<i>Sicyos sylvestre</i>		5. 6	<i>Smirnum</i>		7. 43
<i>Sicys</i>		5. 5	<i>Soda</i>		4. 40

Sola.

I N D E X.

<i>Solanum arborescens</i>	5. 23	<i>Squinantum</i>	4. 69
<i>Solanum furiosum</i>	5. 16	<i>Stachys</i>	11. 16, 20. 46
<i>Solanum hortense</i>	5. 15	<i>Stachytes</i>	8. 22
<i>Solanum manicum</i>	5. 16, 17. 18	<i>Stacte</i>	2. 29
<i>Solanum somniferum</i>	5. 21	<i>staphisagria</i>	15. 31
<i>Solaris herba</i>	11. 11	<i>staphylinus</i>	7. 20, 21
<i>Solatrurn maius</i>	5. 18	<i>staphylodendron</i>	3. 44
<i>Solatrurn minus</i>	5. 19	<i>Stephion</i>	7. 48
<i>Soldanella</i>	9. 26	<i>Stelephuros</i>	8. 16
<i>Somphos</i>	5. 3	<i>Stelis</i>	3. 7
<i>Sonchus</i>	13. 11	<i>stella herba</i>	8. 19
<i>Sopraggine</i>	13. 22	<i>stellaria</i>	13. 48. & 14. 24
<i>Sorbastrella</i>	8. 5	<i>Stiba</i>	13. 48
<i>Sorbus</i>	3. 63	<i>Sticados</i>	11. 46
<i>Sorbus torminalis</i>	3. 64	<i>Stabe</i>	13. 48
<i>Sparganium</i>	4. 67	<i>Stæcados</i>	11. 46
<i>Sparton</i>	3. 35	<i>Stæchas</i>	11. 46
<i>Spartion</i>	3. 35	<i>Stæchas citrina</i>	12. 13
<i>Spatula fetida</i>	10. 38	<i>Stoppione</i>	13. 43
<i>Spelta</i>	4. 44	<i>Storax</i>	2. 34
<i>Sphacelus</i>	11. 15	<i>Stramonia</i>	5. 17
<i>Sphagnos</i>	16. 23	<i>Stratiotes aquatica</i>	16. 36
<i>Sphendannos</i>	2. 12	<i>Stratiotes terrestris</i>	12. 11
<i>Sphondylium</i>	7. 54	<i>Strobilus</i>	3. 52
<i>Spica Celtica</i>	4. 4. & 16. 22	<i>Strumea</i>	14. 7
<i>Spica Italica</i>	11. 46	<i>Strumum</i>	5. 18
<i>Spica Nardi</i>	16. 27	<i>Struthia</i>	3. 61
<i>Spina</i>	8. 24	<i>Struthium</i>	6. 48, 49 & 13. 52
<i>Spina alba</i>	13. 40	<i>Struthos</i>	6. 48
<i>Spina Arabica</i>	13. 41	<i>Strychnos</i>	5. 15
<i>Spina candida</i>	13. 49	<i>Styrax</i>	2. 34
<i>Spina cernalis</i>	3. 17	<i>Suber</i>	2. 2
<i>Spina Christi</i>	3. 37	<i>Suberella</i>	2. 2
<i>Spinacia</i>	4. 28	<i>Succinum</i>	3. 45
<i>Spina marruca</i>	3. 25	<i>Succisa</i>	13. 58
<i>Splachnon</i>	16. 23	<i>Suilli</i>	16. 42
<i>Splenion</i>	16. 8	<i>Sumach</i>	2. 42
<i>Splich</i>	6. 76	<i>Sycaminon</i>	3. 3
<i>Spodium de Canna</i>	4. 56	<i>Sycis</i>	3. 1
<i>Spondylus</i>	13. 34	<i>Sycomorus</i>	3. 2
<i>Spuma maris</i>	16. 30	<i>Symphycor</i>	11. 7

Sym-

I N D E X.

<i>Symphytum petreum</i>	11. 44. 50	<i>Thermon</i>	8. 26
<i>Syringa</i>	4. 59	<i>Thlaffi</i>	8. 74. 76
<i>Syringia</i>	4. 59	<i>Thlaffi Creticum</i>	8. 77
		<i>Thlaffi magnum</i>	8. 78
T.		<i>Thridacine</i>	13. 20. 22
		<i>Thryalis</i>	6. 57.
TABACCVS	8. 43	<i>Thryallis</i>	8. 18
<i>Tabafir</i>	4. 56	<i>Thuia</i>	3. 56
<i>Tabaxir</i>	4. 56	<i>Thus</i>	2. 28
<i>Tada</i>	3. 52	<i>Thus terra</i>	11. 43
<i>Tamarindus</i>	3. 30	<i>Thya</i>	3. 56
<i>Tamarix</i>	3. 47	<i>Thylacitis</i>	4. 3
<i>Tamarum</i>	5. 9	<i>Thymbra</i>	11. 49
<i>Tanacetum</i>	12. 8	<i>Thymelea</i>	4. 8
<i>Taraxacon</i>	13. 2. 3	<i>Thymum Creticum</i>	11. 47
<i>Tarcon</i>	14. 36	<i>Thymum italicum</i>	11. 48
<i>Targone</i>	14. 36	<i>Thypha palustris</i>	4. 68
<i>Tartusi</i>	16. 38	<i>Tignamica</i>	12. 13
<i>Tarum</i>	2. 27	<i>Tilia</i>	2. 10
<i>Taura</i>	14. 8	<i>Tiliama</i>	2. 37
<i>Tassus barbassus</i>	8. 46	<i>Tinum</i>	2. 40
<i>Taxus</i>	3. 54	<i>Tipha</i>	4. 44
<i>Telephium</i>	6. 37. & 15. 22	<i>Tithymalus</i>	9. 4. 5
<i>Telis</i>	6. 15	<i>Tordile</i>	7. 33
<i>Tembul</i>	2. 25. & 8. 23	<i>Tordilium</i>	7. 33. 58
<i>Terebinthus</i>	2. 44	<i>Tormentilla</i>	14. 21
<i>Tereniabin</i>	2. 13	<i>Tornabena</i>	8. 43
<i>Terracrepulus</i>	13. 14	<i>Tora herba</i>	14. 8
<i>Tertiola</i>	11. 34	<i>Tragacanta</i>	8. 7
<i>Testiculorum genera</i>	10. 46	<i>Tragion</i>	6. 25
<i>Testiculus sacerdotis</i>	14. 7	<i>Tragium</i>	8. 5
<i>Testiculus vulpis</i>	10. 45	<i>Tragium Creticum</i>	8. 6
<i>Teucrion</i>	16. 8	<i>Tragopagon</i>	13. 23. 24. 25
<i>Teucrium</i>	11. 41	<i>Tragoriganum</i>	11. 52
<i>Teuthrion</i>	11. 44	<i>Tragos</i>	4. 39. 40. & 6. 25
<i>Thaliethron</i>	9. 3	<i>Tragum</i>	4. 45
<i>Thapsia</i>	7. 3	<i>Trasi</i>	4. 63
<i>Thebaides</i>	2. 46	<i>Trias</i>	14. 8
<i>Theligionon</i>	8. 2. 30	<i>Tribulus</i>	4. 27
<i>Theliphorus</i>	12. 33	<i>Trichomenes</i>	16. 11. 12
<i>Theniacara</i>	6. 13	<i>Trichophyllon</i>	16. 24
		<i>Tri-</i>	

I N D E X.

<i>Tricoccum</i>	9. 20	<i>Verbenaca</i>	11. 32
<i>Trifolium</i>	6. 16	<i>Verbenaca recta</i>	8. 36. & 11. 33
<i>Trifolium balsaminum</i>	6. 17	<i>Verdemarcum</i>	9. 3
<i>Trifolium bituminosum</i>	6. 18	<i>Veriquercus</i>	2. 2
<i>Trifoli</i>	6. 17	<i>Vermicularia</i>	15. 21
<i>Trinitas</i>	9. 40. & 14. 8	<i>Vermicularia arborescens</i>	4. 13
<i>Trionum</i>	4. 26	<i>Vernella</i>	4. 42
<i>Tryphylon</i>	6. 18	<i>Vernilago</i>	13. 34. 38
<i>Tripuli</i>	6. 17	<i>Veronica famina</i>	6. 67
<i>Trissago</i>	11. 40	<i>Veronica mas</i>	8. 27
<i>Triticum</i>	4. 42	<i>Verrucaria</i>	11. 11. 12
<i>Triticum sylvestre</i>	4. 47	<i>Vescaria</i>	5. 20. & 9. 21
<i>Trogetes</i>	3. 56	<i>Verzinum</i>	3. 36
<i>Tuber</i>	3. 21. 22	<i>Vesce</i>	16. 39
<i>Tabera</i>	16. 38	<i>Vetrice</i>	3. 46
<i>Tuber terra</i>	9. 35	<i>Viburnum</i>	2. 41
<i>Tunica</i>	6. 45	<i>Vicia</i>	6. 11
<i>Tunisi herba</i>	6. 45	<i>Vincaprouincia</i>	8. 29
<i>Turca herba</i>	4. 20	<i>Vinciboscum</i>	5. 11
<i>Turbith</i>	7. 3	<i>Vincitoxicum</i>	6. 72. 79
<i>Turini</i>	16. 45	<i>Viola alba</i>	8. 80
<i>Turpetum</i>	7. 3	<i>Viola damascena</i>	6. 45
<i>Turpetum album</i>	9. 8	<i>Viola flammea</i>	9. 40
<i>Turpetum nigrum</i>	9. 6	<i>Viola matronalis</i>	8. 80
<i>Tusillago</i>	11. 17. & 12. 21	<i>Viola nigra</i>	9. 39
		<i>Viola purpurea</i>	9. 39
		<i>Virga aurea</i>	12. 41. 42
		<i>Virga pastoris</i>	13. 27
		<i>Virga regia</i>	8. 47
		<i>Virga sanguinea</i>	3. 26
		<i>Viscago</i>	6. 49
		<i>Viscum</i>	3. 7
		<i>Vismalua</i>	14. 31
		<i>Vismaga</i>	7. 14
		<i>Vitalba</i>	14. 1
		<i>Vitex</i>	3. 51
		<i>Viticella</i>	14. 1
		<i>Vitiflora</i>	14. 14
		<i>Vitis</i>	3. 18
		<i>Vitis alba</i>	5. 7
		<i>Vitis nigra</i>	5. 8

Vitis

V.

V <i>ALERIANA</i>	4. 2
<i>Valeriana inodora</i>	4. 5
<i>Velenium</i>	12. 33
<i>Venenum terra</i>	15. 5
<i>Veneria</i>	10. 40
<i>Veneris pecten</i>	14. 29
<i>Veratrum album</i>	15. 27
<i>Veratrum nigrum</i>	15. 28
<i>Verbascum</i>	8. 46
<i>Verbasculum</i>	6. 57. 58
<i>Verbascum sylvestre</i>	11. 28
<i>Verbena</i>	11. 32

I N D E X.

<i>Vitis marina</i>	16. 34		X.	
<i>Vitis sylvestris</i>	5. 9. 10	X	ANTHION	8. 3
<i>Vlmus</i>	2. 9		Xiluales	2. 27
<i>Vlua</i>	4. 68		Xilobalsamum	2. 26
<i>Vmbilicaris</i>	9. 41		Xiphion	10. 35
<i>Vmbilicus Veneris</i>	15. 25, 26		Xiris	10. 38
<i>Vnedo</i>	3. 19		Xylon	15. 3
<i>Vngula caballina</i>	12. 20, 21,		Z	
&	15. 7	Z	AFFERANVM	10. 20
<i>Vrceolaris herba</i>	4. 38		Zea	4. 43, 44
<i>Vrtica</i>	4. 15		Zedoaria	10. 42. & 15. 35
<i>Vrtica herculanea</i>	11. 63		ZinZiber	10. 43, 44
<i>Vrtica mortua</i>	8. 48. & 11. 31		ZiZypha	3. 23, 24
<i>Vsne</i>	4. 40		ZiZola terrestres	4. 63
<i>Vsnea</i>	16. 23		Zura	3. 24
<i>Vulparia</i>	15. 34		Zuccharum	4. 56
<i>Vua spina</i>	3. 12		Zurumbes	10. 42
<i>Vuataminia</i>	5. 9		Zygia	2. 12

F I N I S.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE PLANTIS LIBER PRIMVS

CAP. PRIMVM.

VM natura plantarum illud solum genus animæ sortita sit, quo alantur, crescant, & gignant sibi similia; careant autem vi sentiendi, mouendiq; in quibus animalium natura consistit: iure optimo plantæ longe minori instrumentorum apparatu indiguerunt quàm animalia. Multæ enim sunt partes in animalibus ad sensum facientes, quæ multiplici forma & numero sunt constitutæ: plures adhuc in eisdem reperiuntur

ad motus præstandos: nam huius gratia vniuersa ferè ossium substantia articulis distincta est, & caro in musculos est digesta neruis in omnes partes discurrentibus; si præterea viscera contemplerur, quæ altricis animæ sunt instrumenta, ob similem animæ facultatem, modicam quidem similitudinem cum plantarum partibus intuebimur; sed in plerisq; maximam dissimilitudinem. Natura enim venarum, quæ alimentum ex ventre hauriunt, vt illud in vniuersum corpus distribuant; aliqua ex parte respondere videtur cum plantarum radicibus; nam similiter hæ ex terra tanquam ex ventre cui implantantur, trahunt alimentum. Cum autem animalia exquisitiori ciborum genere indigerent, & multa eorumdem præparatione coctioneq; eorū radicibus ventres sunt appositi, aliiq; multi ductus ad alimenti excrementa separanda. Quæ omnia plantis negata sunt. Quo fit, vt corpora plantarum valde simplici substantia constare videantur, & maxime accedere ad naturam simularium, discedere autem ab operosa organicarum compositione. Quoniam autem altricis animæ opus est gignere quale ipsum, siue id ex alimento fiat ad conseruationem singulorum, siue ex semine ad specierum æternitatem: duæ ad summum partes perfectioribus datæ sunt, maxime necessariae: Vna, per quam sumant alimentum, quæ radix appellatur. Altera qua fructum tanquam fetum ad speciem propagandam ferant, qui caulis vocatur in humili materia, caudex autem in genere arboreo. illa quidem superior, quia principalior licet intra terram condita sit; viuunt enim multæ plan

ta sola radice, postquam caulis exaruerit perfecto semine, ut Cyclaminus, Aristolochia, & pleraque inter Acanaceas, & Ferulaceas; hæc vero inferior quamuis supra terram attollatur; excrementa enim, si quæ sunt, per hanc partem excernuntur: quomodo in animalibus pars superior & inferior accipitur. Verum si nutritionis modum inspexerimus, alio modo partem superiorem inferioremque statuemus. Cum enim tam in animalibus quam in plantis nutrimentum sursum feratur; leue enim est, quod nutrit, utpote quod à caliditate sursum ducitur: radices in inferiori parte implantari necesse fuit, caulem autem recta sursum attolli: nam & in animalibus venarum radicatio in inferiori ventre est, caudex autem sursum petit ad cor & caput. Vtrum autem aliqua pars in plantis statuenda sit, in qua sit animæ principatus, ut cor in animalibus, considerandum est; Esse igitur in illis oportere aliquam huiusmodi partem ex eo coniectari licet. Cum enim anima sit actus corporis organici, neque tota in toto esse potest, neque tota in singulis partibus, sed tota in aliqua parte principali, vnde cæteris ab ea pendentibus vita communicetur, ut vniuersaliter à nobis ostensum est in Quæstionibus Peripateticis: ex propriis autem, quæ circa plantas contingunt, hoc modo ostendi possit; si enim radices opus est alimentum ex terra trahere: caulis autem semen ferre: neque commutantur vnquam, ut radix semen ferat, & germen intra terram condatur; aut duæ erunt animæ specie distinctæ & loco separate, ut altera in radice sit, altera in germine: aut vna erit vtrique propriam facultatem impartiens: Non esse quidem duas animas specie diuersas, & loco separatas in vna planta illud argumento est: quod sæpe videmus radicem abscissam germen emittere, & ramum abscissum radicem intra terram egerere: quasi indiuisibilis specie anima sit in vtrisque partibus. Hoc autem videretur ostendere totam animam in vtrisque partibus esse, & totam in tota planta, nisi illud obstatet, quod similiter in multis videmus, diuisas esse omnino facultates in vtrisque partibus, ut germen, quomodocunque fodiatur, radices nunquam emittat, & si abscindatur, pereat: ut in Pinu & Abiete, radices quoque auulsæ in eisdem pereunt: quasi principium quoddam sit vitale, à quo vtrisque vita impartitur, quamdiu adnatæ illi fuerint. Verum enimvero difficile fuerit in plantis huiusmodi partem inuenire, in qua sit animæ principatus. Si enim illas plantas inspexerimus, quæ multum temporis viuunt sola radice, postquam caulem cum semine abiecerint, videbitur principium in radice esse, si vero rursus illas intuebimur, quæ ex ramo, aut surculo propagantur, ut Olea, Vitis, & Punica, principium in germine esse fatebimur; Erumpit enim ex illis radix, si serantur. Si præterea partium differentias contemplemur, tum in radice, tum in germine, in radice quidem omni duas partes inspicimus, corticem scilicet, & corpus, quod intra corti-

cem continetur; in aliis quidem durum lignosumque; in aliis autem molle carnosumque: in caule autem tria partium genera ipsum constituentia, corticem scilicet externum, medullam internam, & medium corpus inter corticem & medullam, quod in arboribus lignum vocatur. Si igitur in omnibus natura in intimis recondere solet vitalia principia ut viscera in animalibus: rationi quoque consonum fuerit in plantis non statim intra corticem, sed intimius principium condidisse, scilicet in medulla interna, quæ tantum in caule est non in radice. Hanc autem fuisse antiquorum sententiam ex nomine coniectari possumus: hanc enim partem in plantis cor appellabant, alij Cerebrum, alij matricem, quasi hinc fecundationis principium ducatur; Quoniam autem in medio esse maxime oportuit id quod exteris partibus vitam distribuit. duæ autem sunt partes plantarum maxime conspicuæ radix scilicet, & id totum, quod sursum attollitur, merito in intermedio, qua scilicet radix germini coniungitur, locus videatur cordi plantarum opportunissimus. Apparet autem in hoc loco substantia quædam, tum à germine, tum à radice distincta, mollior enim & carnosior est utrisque, unde cerebrum appellari solet, in multis cibo accommodata antequam senescat; nam per ætatem dura & lignosa redditur, ut cæteræ quoque partes, pulcherrime autem huic parti convenire videtur cerebri nomen, quænamadmodum enim in animalibus cerebri medulla in capite est, unde spinalis medulla exoritur in totam spinæ longitudinem diducta, sic in plantis cerebrum in radice tamquam in capite sedens per totum caulem quasi per spinam dorsii medullam deducit ad vitalem humorem ramis & extremis surculis distribuendum.

C A P. I I.

QUAE autem ratione fiat alimenti attractio, & nutritio in plantis, consideremus. Nam in animalibus videmus alimentum per venas duci ad cor tanquam ad officinam caloris insiti, & adepta inibi ultima perfectione per arterias in uniuersum corpus distribui agente spiritu, qui ex eodem alimento in corde gignitur. In plantis autem neque venas, neque alios ductus manifestos conspiciamus, neque calorem ullum sentimus, ut mirum videatur, qua ratione in tantam magnitudinem arbores adolebant, cum longe minus calidi innati habere videantur quam animalia. An animalibus ob sensum & motum, plurimum calidi innati datum est; & recta ratione minus adolescunt, quia multum nutrimenti absumitur in obcundis sensuum & motuum operationibus; plurimum enim eius convertitur in spiritus: huius igitur gratia venas habent latas, ut multum alimenti continere possint. Plantæ autem cum

soli officio nutritionis indulgeant, possunt pauciori calido innato, & magis adolefcere & fructus multos edere. Quamuis autem sensui immanifestus sit calor, non ob id negandus est: quæ enim minus calida sunt quam tactus noster, frigida indicantur. Venas quoque datas esse plantis licet exiguas argumento sunt illæ, quæ lacte manant vt Tithymalorum genus, & Ficus, nam si abscindantur, manat multus humor, vt incisa carne animalium sanguis: quod & in Vite maxime contingit, sed propter meatuum exiguitatem conspici nequaquam possunt; apparent autem in omni caule & radice quædam vel instar neruorum fissilia secundum longitudinem, quos neruos vocant vt in Abiete: vel crassiora quædam in ramos deducta, quas venas vocant in foliis plerisque manifestissima: hoc igitur esse alimenti meatus putandum est, & proportionem respondere cum venis animalium. Non est autem in plantis vnus venarum caudex vt vena caua in animalibus, sed multæ & tenues ex radice in cor, & ex corde in caulem ascendentes: non enim in ventre aliquo communi contineri oportuit alimentum, vt in corde animalium fuit necesse ad spirituum generationem: nam feruente humore multo simul in vase spiritus fit multus: sed satis fuit alterari humorem tactu medullæ cordis, vt in animalibus cerebri medulla, aut iecoris caro facit: nam & in his non magnæ aut paræ, sed frequentes & valde tenues sparguntur venæ. Fit autem per has alimenti attractio non motu aliquo fibrarum attrahentium, quod familiare est, & expellentium, quod fuerit contrarium: nam sine aliquo sensu alimenti hæc non fiunt: huius enim gratia gustus & tactus datus est animalibus. Cum igitur plantæ omni sensu careant, genus alimenti non seligunt: sed humorem in terra mixtum alia ratione trahunt: quæ autem ista fuerit, difficile est videre: neque enim ratione similitudinis dicere possumus, vt magnes ferrum trahit: nam in his, quod maius est, ad se trahit id, quod minus: quod si id fieret in plantis, cur potius humor terræ non traheret humorem plantarum? neque ratione vacui: cum enim in terra non solum humor contineatur: sed etiam aer, hic autem insequatur facilius vim attrahentis ob vacuum, quam humor, vt patet in cucurbitulis terræ admotis: plantæ aere potius replerentur quam humore. An quædam sicca secundum naturam humorem trahunt? vt lintea, spongiæ, pulueres: quædam respuunt, vt auium quarundam plumæ, Adiantum herba, hæc enim & si in aqua degant, non tamen made fiunt aqua ipsis non hærente: illa autem multum sorbent; quia cum aqua conueniunt magis, quam cum aere. Ex huiusmodi igitur natura partes illas in plantis constare putandum est, quibus vtitur anima altrix ad trahendum alimentum: Idcirco eæ non ad venarum similitudinem meatu quodam continuo peruiæ sunt: sed potius instar neruorum ex villosa constant substantia: sic enim bibula earum natura continuè humorem

ad principiū caloris Innati ducit, vt in lucernarum luminibus videmus; funiculo enim quodam vtuntur, quo oleum continue ad flammam ducatur. Adiuuat autem hunc motum caliditas innata humorem affluentem absumens in germina & fructus: necesse est enim alium subinde consequi absumpto priori ob easdem causas, vt hi faciunt, qui penicillo in humore imposito, vt altera eius pars extra vas propendeat, humorem à feculentia secernunt: Distillante enim per penicillum exterius pendentem humore, alius continuè subsequitur ascendens ex vase, donec vniuersus exeat clarus: sic radices plantarum ex terra, humorem puriorem continue bibunt, donec humor suppetat, & calor distribuat: quod enim ibi grauitas humoris facit, vt scilicet deorsum distillando prolabatur: hic leuitas præstat; calor enim hoc modo sursum ducit. Ob id plantæ præterque Vere & æstate germinant magis, & fructus edunt: quia à calore externo augetur humoris attractio: Hyeme latitat in profundo exilis flamma modico egens nutrimento, contra quam in animalibus natura calidioribus; viget enim in his calor innatus hyeme magis quam æstate. Deficiente igitur aut diminuta humoris absumptione deficit, aut minuitur attractio: contingit autem id, vt summam dicatur, vel defectu caloris insiti, vt in congelatione facta à frigore, & in æstu pabulum absumente citius, quam possit alter humor accedere: vtroque enim modo extinguatur calor innatus, quo extinto humor non digeritur; eo autem non distributo alius non attrahitur, vel ob vitium instrumenti, quo fit attractio. si enim hoc aut durius reddatur, quam oportet, vt in senectute fit, aut morbos alios patiat: ad humoris transmissionem ineptum redditur: vnde plantas contabescere aut interire necesse est. Quo igitur ingenio natura vtatur ad alimenti attractionem in plantis dictum est.

C A P. I I I.

QUOMODO autem germinatio fiat, & cuius gratia, dicamus; sic enim cæteræ quoque partes fient manifestæ. Videtur autem propria esse plantarum germinatio, non enim in animalibus vllis huiusmodi affectionem perspicimus: illorum enim partes omnes factæ sunt, antequam in lucem exeant. Plantæ autem, quamdiu viuunt, nouellas edunt partes, quæ germinatio vocatur. Forte autem in animalibus, pilorum, & dentium, & cornuum generatio germinationi similis videatur, cum posterius erumpant. Verum partes hæ cum facultatem nullam habeant ab anima; sed vsum tantum præstent, merito non constituunt animalium substantiam: at plantarum germina tamquam animata vires eius animæ & opera pulcherrima ostendunt. solum in vtero parentibus videtur vera germinatio. Fetus enim, qui adnascitur, tamquam

quam germen eius partis viuit nutrimento ex eadem affluente. Differt autem; quoniam in his principium extrinsecus ducitur, scilicet ex semine maris, alimentum ex vtero trahente; in plantis autem tum materia, tum principium intrinsecus prouenit: in Oviparis tamen crescunt oua, & ea, quibus propendent sine semine maris, at infœcunda; sensualem enim animam, qua animal est, non habent sine maris coniunctione: hoc autem principio nequaquam eget ipsum vegetarium, quasi huius solius sit ex se germen emittere. Ex his autem colligere illud quoque possumus: essendi fructus gratia germinationem datam esse; si enim in animalibus conceptus non sit sine aliqua germinatione, necessarium quoddam videatur ad eam propagationem, quæ ex semine fit: sunt enim plantarum semina tamquam fetus animalium. Magis autem manifesta est in plantis germinatio, quia eæ præter radicem & cor, reliquas omnes partes ferendi fructus gratia habent: animalia autem solum vterum. Amplius quæ gignuntur, in vtero latent ad partum vsque: quia foueri proprio calore fetum oportet: plantarum autem fructus, cum solis calore egeant ad perfectionem, non intro semper concludi oportuit: sed pro opportunitate explicari & ad lucem emergere fuit necessarium. Hoc autem facit ipsa germinatio; erumpit enim tamquam ex vtero omne germen & fructus, & paulatim in apertum exit: omnibus autem explicatis & in lucem editis, id totum, quod fructus gestat, videatur vterus inuersa, cui fetus multi sint appensi. Ea autem pars, vnde germen erupturum est, oculus vocatur, quam solent accipere, qui inserendis arboribus student: turgente enim arbore vt cortex ob humorem subiectum facile abungi possit à furculo, circumciso circa oculum cortice, auferunt, & alteri inserunt, in sedem eius plantæ oculi iuste aptantes: quam inoculationem vocant; sic enim erumpit germen pro natura oculi insiti, extuberante autem iam germinis principio non dum autem explicato: partem hanc gemmam vocant, germinis autē explicatio sit dehiscenibus foliis: quanto enim magis erumpit germen, eò magis folia ipsum circumplectentia, tamquam manibus inuicem superpositis explicantur, solo pediculo adnexa: quasi huius gratia folia data sint, vt tenerum germen tueantur vel etiam fructū, vbi fructus erumpit cum germine: postquam verò eadem explicata sunt, alium vsum præstare videntur vmbra scilicet, ne à sole nimis vrantur tum fructus, tum nouella germina: moderatos enim solis radios vtræque desiderant, quod foliorum positione, & forma præstatur illis partim transmittentium, partim retinentium. Ideo plurimis in autumno decidunt folia perfectis fructibus, & germinibus induratis. Si quæ autem diutius seruant fructus, diutius quoque retinent folia: adeo vt quædam vsque ad alteram germinationem & vltcrius asseruent, vt Pinus, Arbutus, Laurus. Ferunt autem in regione feruente, vbi perpetui fe-

re sunt ætus, nullis arboribus folia decidere: quod recta ratione fit: egent enim plantę perpetua inibi foliorum opera ad vmbra facienda. cum igitur folia ad tegendum data sint, merito ex cortice tantum ortum ducunt, quasi eius appendices quædam, cortex enim conuelliendi gratia datus est. Cum autem cortex ex duplici corpore constet, scilicet ex interno duriori robustiorique, qui in arboribus liber appellatur, & externo molliori quidem tenuiori que in iunioribus germinibus, in vetustis autem ob siccitatem asper redditur, & sæpe dehiscit in arborum genere: folium in plerisque ex externi corticis substantia magis constat; vnde eius tenuitas & mollities oritur, & facile per siccitatem decidit secundum naturã quidem in autumno, præter naturam autem in ætate. Quibus autem perpetuum est folium, his ex interni corticis substantia multum retineri in folio putandum est, sunt enim duriora & crassiora eorum folia, tam in arboribus, quam in humili materia. Venæ autem, tum quæ per medium dorsum, tum quæ in latera sparguntur, ex interiori cortice oriuntur; hic enim solus venosus est; quod autem ex cortice consistit folia, illud argumento est, quod in quibusdam videmus totum corticem in folia transire, vt nullus relinquatur germen conuelliens præter foliam: vt in Harundine, Tritico, Ferula: sed in his magis folij pediculus quam folium caulem circum amplectitur substantia crassior existens, quam folium. Cuius igitur gratia data sunt folia germinantibus, & qui sit eorum ortus, ex dictis contemplari licet. Germinis autem substantia interius principium ducit; non enim sine medulla est, neque sine eo corpore, quod medullę circumponitur; si quis enim virgam germinantem denudare à cortice studeat, auferet quidem cum cortice folia, vt pote quæ illi soli sint appensa, germina autem non auferet; continua enim sunt cum interni corporis substantia: idque recta ratione; Cum enim germen ferendi fructus gratia datus sit, vis autem prolifica in medulla tamquam in corde contineatur: hanc per tota germina deductam esse oportuit: quod si hanc, & lignum quoque circumpositum medullę, aut aliud corpus huiusmodi & extremum corticem. Videntur autem quædam sine medulla viuere, vt Calami, & quę caulem cõcauum ferunt: sunt & arbores, quarum caudices excavati viuunt, vt Salix, Olea. An medullæ natura in his non seiuncta est à circumposito corpore seu ligno, & forte in nullis? oportet enim venas alimentum trahentes tangi à medulla, eæ autem per totam caudicis substantiam feruntur: quantum igitur medullæ in medio est venas non tangens, crescente caule, aut caudice euanescit, locum cõcauum relinquens: in nouellis enim germinibus, seu à radice, seu ex ramis nulla reperiuntur concaua. Dubitabit quoque quis non in medulla; sed in cortice magis vim prolificam esse: inoculatio enim fit solo cortice infuso; germinat autem secundum naturam corticis, non secundum naturã

ligni subiecti. Præterea pleræque arbores circumciso in orbem solo cortice emoriuntur in totum, non emoriuntur autem excauata medulla. Dicimus corticem insitum ideo germinare; quia prorumpit ex subiecto ligno germen, cui cortex agglutinatur ob affinitatem; nisi enim corticis oculus, oculo ligni accomodetur, non germinat; producantur autem & folia & fructus secundum naturam corticis: quia hæc in omnibus ex cortice ortum ducunt: semina autem interna non secundum naturam corticis, sed ligni subiecti fiunt; nam si serantur, nascuntur, non pro natura insiti corticis, sed ut plurimum syluestre genus: ortum enim ducunt ex medulla, non cortice; quod autem corticis in orbem circūcisio in plerisque arborem enecet, fit; quia germinatio non fit sine cortice, ut superius est explicatum, qui autem derelinquitur supra circumcisum locum, emoritur; quia ablati sunt alimenti ductus ex infernis; si quis autem ex ligno subiecto alii possit, viuit, ut contigit Suberi, & aliis quibusdam, quibus pertinaciter cortex ligno inheret.

C A P. I I I I.

P R I M A autem plantarum germinatio est à radice, quod enim primo nascitur siue ex semine, siue per putredinem radix est. Cum autem in eius capite sit ea pars, quæ cordi animalium respondet, unde germinis principium ducitur, aliquando vno caule, aliquando pluribus; cor enim in quibusdam indiuiduum est, unde vnicus caulis assurgit, ut in plerisque arboribus: in quibusdam quodam modo diuisionem patitur, unde ab eadem radice multi caules erumpunt, ut in Triticis. Numquam autem vnum & idem cor author est plurium caulium: patet autem in iis, quæ amisso priori caule alterum fundunt, ut in ferulaceo genere; numquam enim ex eadem parte, sed à latere germinant; Ut autem vnum cor vnus est caulis, sic videretur vnus quoque radicis vnum cor esse, quod si hoc esset, nullæ essent, quæ plures caules ferrent. An radix vna vnum quoque germen initio profert; postquam autem eadem magnitudinem adepta est conspicuam, diuiditur in quibusdam in plura principia vel simul, ut in Triticis, vel successiue, ut vno extincto alterum subnascatur ut in Ferula. Plantarum enim plurimarum natura est, ut diuisæ viuunt: quia earum principium licet actu vnum sit, est tamen potentia plura: nihil autem refert, siue à nobis plantæ diuisio fiat, siue sponte diuidatur principium solum: diuisæ enim radices quædam, licet in paruas partes cōcisæ sint, germinant ut Graminis, Raphani Montani: nam ubique erat cor potentia, & hæc radice feri possunt: sponte autem multitudo germinum fit, vel eadem subiacente radice communi, ut in Feniculo: vel singulis germinum principiis noua suborta radícula, ut in Ciperis, Iride

Iride & tandem geniculatis ferè omnibus : quasi sponte natura ipsa radicem diuisionem in geniculis moliatur . Inter has quædam sunt , in quibus noua orta radice & germine , altera tamquam senio confecta emoritur , vt in Satyrio , & Gladiolo contingit ; diuidit autem natura ex toto cum germinum principiis etiam nouas radículas , in Allio & ceteris Bulbaceis : Allij enim spicæ appellatæ principia sunt germinum omnia ab eadem radice orta , qua exsiccata propriæ singulis suboriuntur radiculæ , qui propagandi modus per sobolem appellatur . Germinatio igitur ex radice hoc modo habet , exoritur autem in hac germinatione caulibus quidem in humili materia , caudex autem in arborea ; cum autem omne germen fructus ferendi gratia datum sit , quod à radice est , aut statim fructus gestat , vt in Bulbaceis , & frumentorum generibus , & in Palma , aut aliis intercedentibus germinibus , idque vel per vnum vel per plura media , secunda igitur germinatio in caule fit ramos constituens , tertia in ramis ramusculos producens : & sic deinceps . Appellant autem extremas germinationes in arboribus surculos , quos ad inferendum assumunt . In genere igitur humili , quæ caulem amittunt , nullæ ferè transeunt tertiam germinationem : in genere autem arboreo , ad minus tertia germinatio fructificat , vt in Vite , idque non ex semine , sed si seratur ramo , singulis annis nouo germine prodeunte , non omnibus vno anno erumpentibus , vt in genere herbaceo . Germinis autem eruptio , non ex omni parte caulis fit : sed maiori ex parte ex alis foliorum , qua scilicet parte folij pediculus nequitur cauli , inibi enim oculus est futuri germinis , quasi folium eius custodiendi gratia sit appositum , sinu quodam in cortice relicto , qua ab eodem exoriens abscedit . Fit enim in hac parte veluti alterum cor erumpente in eam sedem ex interna medulla principio . Quapropter nodus quidam caulibus apparet , qui si totum caulem cingat , geniculus vocatur , vt in Tritico & Calamo , coeuntibus & veluti implicatis in hac parte neruis , partim ad robur , in quibus caulis est inanis , vt in Tritico , partim ad noui germinis productionem , quibus germinatio in caule data est . Ordo autem quidam germinum spectatur vt foliorum , nam vel singula in singulis nodis , siue geniculis nascuntur , idque vel in duobus lateribus tantum , hæc quidem in dextris , hæc vero in sinistris alternatim , vt in Arundine , vel pluribus , in quibus ordo minus perspicitur , vel in singulis geniculis bina , aut etiam plura ferunt folia , ac germina ; quæ autem bina ferunt , alternatim disposita sunt , vt hæc quidem ante & retro spectent , hæc vero in dextra & sinistra : ob quam foliorum & germinum positionem in pluribus caulibus redditur quadratus , vt in Marrubio . Horum igitur omnium à latere germinatio fit ; sic enim disposita sunt folia , ex quorum alis erumpunt germina ; vnde & rami alæ vocantur ; sparguntur enim à

latere instar alarum : Quædam autem sunt , quarum germinatio non in omni foliorum exortu ; sed in summo tantum fit veluti fillo in ea parte caule , vt Tithymalorum genus , Linum , Lithospermon , & inter arbores Abies , Pinus : omnibus enim his folia vndique densè vestiunt caules , vt non pateat germinis exortus nisi in summo : ideo in his rami ex certo interuallo & numero conditi pulchre spectantur , quod in ceteris non videtur : licet enim geniculi , vel nodi certo interuallo distent , non tamen in omnibus germina proueniunt , vel non paria . Germinationes igitur ordine dispositæ à radice vsque ad extremos surculos fructus ferentes huiusmodi sunt .

C A P. V.

QUONIAM vero plantarum principium , quod cor appellatur , non quemadmodum in animalibus in vno quodam loco seiunctum permanet : sed veluti in omnes partes distributum est , fit , vt multæ diuisæ non solum viuunt , vt quædam animalia inter insecta faciunt : sed per diuisionem propagentur , quod nullis animalibus contingit : vbicunque enim est cordis natura , ibidem est & germinis & radices principium : ante diuisionem quidem potentia , postea vero etiam actu , idcirco radices quædam abscissæ germen emittunt , & è contra caules quidam abscissi , si intra terram condantur , radices egerunt , & alimentum trahunt : quamquam non similis in omnibus sit propensio : quædam enim radice diuisa melius proueniunt , vt Helenium . Raphanus montanus , quædam caudice , aut ramis maioribus feri postulant , vt Olea , quædam surculis , vt Punica & multa in genere suffruticum : Magis autem radices ex vetustioribus ramis erumpunt : germina autem ex iunioribus : idcirco , qui ferunt , surculo aliquid annotini rami relinquunt , vt in Vitium malleolis . Quod autem ob iniuriam diuisionis multæ faciunt , idem sine diuisione quædam moliuntur : nam si contingat ramos terram attingere , radices in contactu dimittunt intra terram , & nouam prolem germinant , quas viuiradices vocant , vt in Vite & ferè omnibus , quæ ramo , aut surculo proueniunt . Maxime autem id fit in herbaceis quibusdam , quorum caules humi serpunt , vt in Hedera terrestri , Ranunculo quodam , Pentafillo , & Humirubo : nam in his , duo genera caulium natura moliri videtur , vnum , qui attollitur ad fructum ferendum : alterum qui serpit ad sobolem in singulis geniculis procreandam : idem quædam intra terram faciunt , vt Gramen , & Ciperus ; nam & hæc in singulis geniculis & radicant , & germen emittunt . Illud autem peculiare adnotauimus in minori Dentaria : cum enim hæc caulem rectum ferat ; radículas tamen geniculatas in singulis foliorum alis fert , quibus
deci-

decidentibus in terram noua erumpit planta, cum tamen in summis caulibus eadem siliquas ferat, in quibus semina continentur, vt simul in eodem caule vtrumque moliatur semen & sobolem : Quamuis autem aliae sint, quarum caules radices edant supra terram, non tamen ad sobolem gigniendam : sed auiditate nutrimenti illas egerunt, vt Hedera, quæ suo amplexu arbores, vel parietes numerosis radiculis exugit, & Melica, ac Semperuiui quoddam genus arborefcens : hæ namque radículas ex caule longas dimittunt, donec terram attingant . Peculiare quoque in Allio & Porro videatur : cum enim hæc sobolem ad radices ferant, gigniunt etiam in summis caulibus loco seminis . Quæ enim feruntur, radicum capita sunt non semina, similem sobolem etiam in summis foliorum vidimus in quodam Bulbo, quem Moli vocant : Differt autem soboles à semine, vt fœtus viuens ab ouo : semen enim tamquam ouum est, in quo est principium vitales ; at vita nequaquam . soboles autē viuunt primo quidē iuxta parentē, vt eius germen . postea verò per se ipsam propriis radicibus ex terra humorem trahens . Præterea soboles, vel radix est incoata, vel germen, vel vtrumq; conspicuam magnitudinem habens : semen eorum principium gerit inclusum in cortice : idcirco nutrire multam sobolem plantæ nequeunt, semina autem valde numerosa ferre possunt, vt in animalibus Vipera & Ouipera se habent : sobolis autem generatio simplicior est tamquam ex particulæ auulsione propagatio . Seminis constitutio multiplices partes requirit . Postquam igitur & radicum, & germinum ortum & constitutionem explicauimus, deinceps seminum apparatus aggrediamur .

C A P . V I .

C V M in ea propagatione, quæ fit ex semine, plantarum finis consistat, quæ enim ex sobole fit imperfectiorem naturam sequitur, qua scilicet plantæ diuisæ viuunt, merito plantarum pulchritudo in seminis productione maxime ostēditur : Nam & numero partium, & figuris, & conceptaculorum differentiis fructificatio longe maiorem ornatum præsefert quam germinatio : adde florum admirabilem venustatem, qui genitricis naturæ delitias in seminibus condendis præmonstrant . Quemadmodum igitur in animalibus semen excrementum est vltimi alimenti in corde, cuius calore vitali cum spiritu apprehenso fœcundum redditur : sic in plantis necesse est seminum substantiam ex ea parte secedere, in qua principium est caloris innati, quam medullam esse superius comprobauimus . Hinc igitur ex humidiori puriori q; parte alimenti seminis medulla exoritur, ex crassiori autem eiusdem putamina ad tutelam circumposita . Non fuit autem necesse in plantis genituram ali-

quam distinctam à materia secerni, vt in animalibus, quæ mare & fœmina distinguuntur: maris enim genitura materiam in fœmina efformat sua vtens corpulentia tamquam instrumento, vt in Quæstionibus Peripateticis explicauimus. At plantæ cum non multa egeant organorum distinctione, pauciorique spiritu vtantur, materiam simul cum spiritu formante secernunt, qui conceptus est tamquam ouum: idcirco maris & fœminæ distinctione non indiguerunt, quamquam secundum aliquam similitudinem quædam mares appellentur, quædam fœminæ. Inest igitur in omni semine quædam plantæ incoatio. Quemadmodum enim in ouo quædam particula continetur, in qua est animalis futuri veluti delineatio, reliquum autem corpulentia pro alimento est: sic in plantarum seminibus pars illa principatum continet, vnde radix erumpit & germen; est enim quasi corculum quoddam reliqua parte seminis alimentum illi primum subministrante: patet autem id maxime in Tritico; pars enim quædam inest veluti oculus, quam si laceras, nequaquam nascitur: ob id eam particula formicæ erodere solent, antequam recondant intra terrâ. Si autem reliqua pars seminis vulneretur, aut à vermiculis perforetur, in tegro seruato corde nihilominus prouenit. Est autem seminis medulla in plurimis candida, sicut & animalium genitura: principia enim corporum naturalium vt plurimum candida sunt, vt elementa, siquæ tamen flaua sunt vt multorum leguminum semina, ad albedinem aliquo pacto vergunt. Pinguedinem præterea plurima præferunt: adeo vt ex quibusdam oleum extrahatur, vt ex Nucibus, Amigdalibus, Sinapi: Humidum enim vitale, in quo spiritus cõtinetur, calidum est & aereum, non aqueum: Non tamen humida sunt, vt animalium genitura; longe enim siccior est plantarum natura quàm animalium; at molliciem cum ea siccitate quandam habent, cum præcipuè fuerint humectata: nam circa exortum omnia humidiora sunt, per ætates autem continue exsiccantur. Quamuis autem quædam semina ossea ex toto videantur, vt Palmæ, vel cartilaginea, vt Rusci, Gladioli, & aliorum quorundam: latet tamen seminis medulla mollior in exiguo quodam meatu, vnde erumpit in exortu plantula integro osse derelicto. Sicca igitur cum propria mollicie semina esse oportet, cum perfecta sunt, exempla scilicet à sole omni aquea humiditate non aerea: sic enim sata humorem facilius trahunt è terra, quo ante omnia intumescunt: Deinde excitato ignis principio in ipsis latente, vt Calci contingit, in humoris occursum, idem humor cum lactea seminis substantia permixtus & concoctus, tamquam familiare alimentum auget conceptum antea incoatum; Tunc autem radix primo emergit peciolo quodam ex corde seminis prodeunte, qua corticem dehiscere & egressum semini concedere necesse est: postquam autem radicem in terram egerit, reliqua seminis corpulentia in plurimis ex suo cortice

tamquam ex ouó in lucem prodit, quæ in duo foliola pulpofa explicata particulam oftendit, vnde germen erupturum eft: Qua enim hæc duo folia exortum ducunt, coreft, quippe radicis caput, & germinis principium, funt autem hæc alterius generis folia, quàm quæ in germinatione exoriuntur: illa enim tantum ad tutelam data funt tenuia ex folo cortice orta, hæc partes funt feminis ad alimentum primum cordi miniftrandum: ideo craffa exiftunt; tota enim fermè feminum pulpa in his confiftit: ob id magna pars feminum in duas partes diffefta eft corde tantum coniungente; fi quæ autem funt, in quibus diuifio nulla fit, vt in grano Tritici: feminis pulpa in exortu minime egreditur è cortice, germen vero è latere erumpit integra feminis corpulentia cordi hærente, idem quoque fit in multis leguminibus, quamuis eorum femina bifida funt: cum enim germen ex latere erumpat non ex medio, feminis partes non explicantur in folia, ob id neque exeunt è cortice: manent autem iuxta nouellas plantas huiusmodi feminis appendices donec totus humor lacteus cum fua pinguedine in partium nutrimentum tranfierit, quo tempore exficcatæ decidunt. De ortu igitur feminum & natura, ac fubftantia dictum eft, de ceteris autem partibus feminis gratia datis deinceps dicamus.

C A P. V I I.

QUEMADMODUM in animalibus circumuolui fœtum membranis oportuit ad tutelam, fic feminibus plantarum multiplicia data funt inuolucra ob eandem caufam: fed eorum quædam abfcidunt incoato femine nondum perfetto, vt flores, quædam poftquam semen abfolutum eft, vt pleraquæ vafcula & filiquæ; dehifcunt enim fponte exficcato femine; quædam perpetuo hærent quoufque semen germinare incipiat; tunc enim intumefcente medulla cortex abftumpitur. Flores igitur partim ex neceffitate, partim ad tuendos fructus incipientes dati funt; ex neceffitate quidem, quoniam turgente planta, vt in Venere folent animalia, efflari neceffe eft aliquem fpiritum; non enim fine fpiritu fit feminis eruptio: quod autem ex huiusmodi fubftantia flores orti funt, manifefturn eft: id enim indicat & fubftantiæ tenuitas, ex qua conftant, & odores, quos vt plurimum fpirant: indicat & mellea dulcedo, quæ in plerifque reperitur, quamquæ apes feligentes in fuos alueolos recondunt: vt enim mel acreum ex percocta à fole exhalatione nafcitur roris modo ex aere decidens, fic ex plantæ halitu percocto, qua parte egreffum habet, veluti fublimatum, floris concamerationi & ftaminibus hæret, alterum genus mellis, quod apes colligunt, & fauis reponunt. Quod autem interim ad regendos fructus

fructus flores dati sint, pater : priusquam enim explicentur, aut insident ipsis fructibus, vt in Rosa, Malo, Piro, aut illos vndique circumplectuntur, vt in Amigdala, Pruno, Olea : crescente autem fructu, iam flores aperiuntur, ac paulo post tamquam in futurum inutiles decidunt arefacti. cum enim non ex qualibet materia nutrantur : sed alituosa, quæ vnâ cum semine erumpit, necesse est ea deficiente marcescere, cum præsertim à sole citissime huiusmodi substantia resoluatur. Quem igitur vsum folia tenellis germinibus præstant, eundem flores nascentibus fructibus opitulantur ; plurimi enim foliati sunt. Differunt autem, quia folia explicata alium vsum præbent, quem superius diximus : Flores explicati omnino inutiles redduntur. retinentur igitur folia diuturno tempore, & propter vsum : & quia continue affluit nutrimentum ex cortice, flores cito decidunt ob causas contrarias ; color quoque foliorum herbaceus est : humor enim plantarum soli expositus hunc colorem contrahit, vt in aquis stagnantibus apparet, cum exsiccantur à sole : Flores autem nulli, aut paucissimi herbacei sunt, omnino virides certè nulli : cum tamen cæteri colores omnes excepto nigro in floribus spectentur, ique venustissimi, modo simplices, modo omni varietate commixti quasi natura de industria pingente. hoc enim est spirituum sublimatorum opus, vt in subterraneis apparet, nam tingente exhalatione & lapides & pulueres omni colorum varietate spectantur ; natura enim spiritus ob materię puritatem sinceris recipit colores, ob tenuitatem verò eosdem facile commutabiles : Vnde vel puncta vel tenuissimæ lineæ versicolores oriuntur. Merito autem virides nulli visuntur flores, quia eorum materia non humor est, sed potius spiritus : neq; nigri ex toto ; nigredo enim aut humorem sequitur semiustum, aut cuiusque corruptionem ; neutrum autem in florum generatione inest : constant autem flores plerique ex folio, & stamine & floccis ; folium in circuitu magis ambit, modo vnicum & indiuisum, concauum, vel patulum, vt in Smilace, Anchusa, modo in plura folia dissectum, vt in Papauere, Rosa, stamina in medio tantum foliorum sunt ex summa parte fructus egredientia, quippe quæ ex sede seminum vltius producta nascantur, vt in Croco & Lilio terna ; quia seminum sedes in vasculo tripartita est : Flocci in ambitu magis sunt iuxta folia, pendent autem corpuscula quædam ex tenuissimis filamentis, quorum ortus similis videtur fungis, qui in lucernarum luminibus ex fuligine oriuntur : hinc enim multum spirant flores, numerosa autem sunt huiusmodi corpuscula, in quibus semina numerosa sunt, vt in Papauere, quasi hæc sint singulorum seminum propagines : patet id in Chamæmelo, & Ranunculo : nam præter folia ambientia singulis seminibus proprii insident flocci potius quam flosculi. Non sunt autem in omnibus manifesta vel folia, vel flocci, vel stamina propter exiguitatem : quapropter

propter aliquando his carereputantur : in quibusdam folia adeo tenuia sunt, vt flocci videantur lanuginei, vt in Thaliethro, muscosos flores huiusmodi vocant . Transeunt in quibusdam flores in aliam substantiam, fructus ipsos præter lapsi, vt in Nuce Auellana, Castanea, & tãdem Amentiferis omnibus . Amentum enim pro flore est corpus oblongum, ex sede fructus productum : ideo fructus sine flore spectantur manifesto ; stamina enim in Amenti longitudinem transeunt , folia autem & flocci in eius squamas degenerant . simile quid videatur quod in Milij Indici summis calamis effunditur spicarum modo ; Flores enim , qui singulis seminum paniculis distribui debuissent , in huiusmodi Amenti genus abierunt . Nec ab similibus fuerit Ricini flos ; nam & hic sine fructu est , non multum tamen illum præter lapsus ; quod & in herbis quibusdam notauimus . sunt etiam quædam , in quibus Amentaceum quid oritur sine vlla spe fructus ; steriles enim omnino sunt ; Quæ autem fructum ferunt , non florent, vt Oxycedrus , Taxus , & in genere herbaceo , Mercurialis , Vrtica , Cannabis ; quorum omnium steriles mares vocant, fœminas autem fructiferas : Quod ideo fieri videtur ; quia fœminæ materia temperatior sit, maris autem calidior ; quod enim in fructum transire debuisset, ob superfluam caliditatem euanuit in flores, in eo tamen genere fœminas melius prouenire & fœcundiores fieri aiunt, si iuxta mares serantur, vt in Palma est animaduersum , quasi halitus quidam ex mare efflans debilem fœminæ calorem expleat ad fructificandum . Omnis vero flos cum ex intimis partibus, vnde seminis materia erumpit, ortum ducat, exterius tegitur altero inuolucro, qui calyx vocatur in quibusdam vt Rosa & Papauere : oritur autem hic cum extimus sit ex caulis cortice , seu tunica, ideo herbacei coloris est, vt folia, dehiscit autem vnâ cum flore ; sed non decedit vt flos ; nutritur enim ex cortice, & sæpe eo vtitur natura ad fructum continendum, vt in Ormino & Acanaceis : semina enim eorum in calyce floris continentur, postquam flos deciderit : peculiare in Vesicaria & Cicorio, quod eorum calyces dehiscunt quidem, dum flores panduntur : sed postquam deciderint , contrahuntur vndique fructum amplectentes, vt Cicorij semina eximi nequeant, nisi madefiant ; sic enim conceptacula aperiuntur . Hæc vel continuo constant corpore, vt in Polamonia , Calamento : excepta ea parte, qua flos erumpit, vel in plures partes dissecta, vt in Rosa, Cicorio, Acanaceis, Frumentis ; sunt enim in plerisque veluti squamæ inuicem amplexæ . Hæret autem huiusmodi floris tegmen in quibusdam adeo pertinaciter, vt disungi nequeat à flore, vt in Ornithogalo ; flos enim eius interius lacteus est , exterius herbaceus ob caulis tunicam : idem Elleboro contingit, quod in causa est, vt vniuersus flos quodammodo herbaceus sit, & non decadat ; retinetur enim à tunica adiuncta : Hæret quoque similiter & ipsis fructibus , in quibus flos aut nullus

nullus est manifestus, vt in Ficu, aut in summo fructu infidet, vt in Cucurbita, Punica; continuus enim est in his floris calyx, cum extimo fructus cortice: quibus autem huiusmodi cortex abiunctus est à fructu, flos in radice fructus exoritur; omnis enim flos intra caulis corticē continetur. De flore igitur, & de floris tegmine hæc in vniuersum dicta sint; de fructu autem, qui sub flore continetur, similiter dicamus.

C A P. V I I I.

F R U C T U M vocamus, quod ex semine & semen continentibus corporibus constat: quamuis propriè secundum nominis appellationem ea pars significetur, qua fruimur in cibis expetentes: expetimus autem inter cibos aliquando nuda ipsa semina, vt Pini, Nucis, Castanæ, & omnium frugum & leguminum. Aliquando carnem seminibus circumpositam, quam propriè Pericarpium vocant, vt Mali, Piri, Melopeponis. Cum igitur de semine superius dictum sit, relinquitur, vt de circumpositis corporibus dicamus: hinc sumpto initio. Seminibus omnibus inest humor quidā fœcundus, quo euanescente, aut per ætatē, aut ab externa iniuria redduntur infœcunda: Huius igitur custodiendi gratia natura omnibus corticē quendam circumduxit, qui perpetuè hæret, donec germinare cœperint; Ob id enim plurima asseruari integra per annū possunt, quædam longe diuturnius, quod animalibus nequaquam contingit paucis exceptis. Traduntur enim piscium Oua maxime perdurare eo argumento, quod lacus exsiccati per æstatem, aduentante imbri pisciculos ferunt. Papilionum quoque oua per annum durant: minime autem omnium auium oua asseruantur. At plantarum quarundam semina, vel in quadragesimum annum fœcunda perdurare proditum est: magis autē perdurant, quæ osseo putamine muniuntur, quàm quæ membranaceo, ob eādem rationem: seminibus igitur mollioribus natura corticem duriores crassioresq; tribuit, vt Nucleis, Pineis, Palmeis, Persicis, & tandem omnibus, quæ osseo cortice teguntur: omnium enim medullæ molles & pingues sunt, vt mirū videatur, quo pacto in seminis germinatione os adeo durum dehiscat in duas partes dissectū, cum vix ictu mallei rumpatur. Quibus autem duriora & sicciora insunt semina, iisdem cortex tenuior, & mollior datus est, scilicet cartilagineus, aut membranaceus, vt Castanæ, Glandi, leguminibus, frumentisque. Quemadmodum autem in ouo sub cortice testaceo membrana quædam mollis continetur, mollem fœtus materiam tangens, sic seminibus omnibus duplex cortex datus est, internus quidem tenuior, ac mollior, membranaceus medullam vndique tangens, qui tamen in quibusdam facile abscondatur, vt in Pineis, in quibusdam pertinacius hæreat, vt in Tritico: externus
vero

vero durior & crassior, vt plurimum osseus, vel cartilagineus: qui facile seiungatur ab interna membrana in plurimis, in quibusdam tamen propter tenuitatem seiungi difficilior possunt, vt in leguminibus & frumentis: intra membranam internam vnica perpetuò semen continetur: sub cortice tamen externo casu aliquando bina continentur seiuncta per propriam membranam, vt in Amygdala: Nequitur semen cum cortice, qua parte cor est. Cum enim in ea parte sit radicis principium, per eandem quoque veluti per vmbilicum ex parente trahit alimentum: pater autem alimenti ductus ad eam partem tendens; perfecto enim iam semine, à cæteris quidem partibus seiungitur; hæret autem solum, qua cor est pendens aliquando medio quodam peciolo in corde seminis desinente, vt in seminibus Mali & Piri est manifestum. Verum non similiter externus cortex in omnibus secundum eandem partem cum planta nequitur: Nam quædam eo modo sedent, vt seminis cor exterius vergat, vt in Castanea, & in plerisque arborum fructibus contingit. In herbaceis vero pluribus idem est nexus seminis & externi corticis, vt in leguminibus & frumentis; cum autem seminis substantia ex interna caulis medulla ortum ducat, necessarium fuit ex intimis germinum partibus neruulos egredi ad fructum vsque, per quos materia seminis ferretur: Hinc fit, vt non fructificent plantæ ex ramis crassioribus, paucis quibusdam exceptis, vt Siliqua & Ficus Aegyptia: sed ex surculis, vt plurimum annotinis, vt Amygdala, aut nouellis germinibus, vt Vitis. Nam seminis materia ex his magis erumpere potest, quàm ex crassiori ligno: iis igitur neruulis alimentum ferentibus appensa sunt omnia semina cū propriis corticibus: vt neruulorum substantia in corticem transeat, tenuius autem alimentum in semen: Est autem neruulorum nexus cum cortice duriori aliquando in ea parte, cui subiacet seminis cor: aliquando in altera: in his autem necesse est intra duriozem corticem neruulum ad seminis cor ascendere, vt manifestum in Persicis est & in Amygdalis, & omnibus, quorum cor spectat extra. Corticis figura in plerisque pro figura seminis contenti habetur: Nam hoc vel rotundum, vel oblongum, vel depressum, vel recuruum, vel angulosum est. Aliquando tamen aliter se habet, vt in semine Rusci: medulla enim tenuis est, & oblonga vix conspicua ob exilitatem, cortex vero rotundus & crassus osseus vt totus ex osse constare videatur. In aliis appendices corticis datæ sunt, vnde variatio figuræ, vt in Tribulo. Color cuiuscumque generis reperitur perfectis seminibus viridi excepto: sicca enim est valde corticis substantia, herbaceus vero color sine humore non fit in plantis. Nigra & omnino atra multa sunt: corticis enim substantia excrementitia est, non pura, vt contenti seminis. Idcirco semina alba tantum sunt, vt interna plantarum non tacta ab aere ambiente: sic enim & folia alba redduntur, si obruantur, vt Intubi, Porri, Cardui,

& flores, quamdiu inclusi sunt suis calycibus, calidiores sunt, explicati, vt aere circumfuso fruuntur, colores proprios assumunt. Seminum autem cortices ob impuritatem alimenti nigredinem assumere potuerunt, & ceteros colores licet non adeo sinceris, vt in floribus; Vergunt enim aliqua ex parte ad eosdem colores cum floribus, cum eorum materia simul erumpat; recedunt autem: quia purior materia seceratur in semina, tenuior in flores, crassior in cortices; pro diuersitate autem externi corticis denominantur ipsa semina alba, vel nigra, ruffa, punicea, aut alia huiusmodi; quoniam hic perpetuè hæret semini. Cortices igitur, qui semen custodiunt ad germinationem vsque, hi sunt in omnibus.

C A P. I X.

QUAMVIS autem inuolucra, quæ diximus, sufficere videantur ad perfectorum seminū tutelam; non sufficiunt tamen ad eorum dem perfectionem: Nam antequam efficere possint talia, qualia ipsa sunt, egent concoctione quadam perficiente; quoniam autem concoctio à calore interno fit, humorem seminum increassando: Initio enim semina omnia humida sunt, & fermè aquea: perfecta autem constant & sicciora sunt reddita, oportuit calorem innatum foueri in seminibus, ne exterius transpirando, ipsa euanida redderentur. Huius igitur gratia natura semina obduxit alio corpore, vt plurimum carnosio & humecto: quemadmodum Medici tuberculis concoquendis cathaplasma aliquod superponere solent, vt humiditas cum calore in parte conseruetur. Appellatur autem in fructibus hæc pars pericarpium; quia pulpa est exterius obducta, quæ in maturitate cibus expectitur in plerisque; vt in Vua, Cerasis, Piris: Dum igitur maturatur pericarpium à calore interno, adiuuante tamen extrinsecus sole, semina interius recondita perficiuntur: simul enim ab eodem calore pericarpij humor post acerbitatem, aut aciditatē per maturationem acquirit dulcedinem, & semina ad perfectionem accedunt, vt sibi similia gignere possint. Non est autem eadē seminis materia & pericarpij; illa enim ex profundis partibus erumpit, vt superius comprobauimus: hæc autem ex exterioribus magis accedit, scilicet ex cortice. Rationi enim consonum est, vt quemadmodum pars neruea cum medulla cortice tegitur in germine, sic in fructu, quod ex internis oritur tegatur ab aliquo corpore, quod ab externis ortum ducat, & vtrique tria sunt scilicet, Medulla, lignum, & cortex: sic in fructu, semen, cortex, & pericarpium, aut aliud quid, quod pericarpij vicē gerat. Indicio autem est, quod pericarpium materiam ex cortice sumat; nam inoculatio fructum parit pro natura corticis inoculati. Semen autem pro natura ligni, vt superius notauimus. Nec obstat, quod flos externus sit,

fit, qui tamen ex internis proueniat : quando enim flos circumdat , pericarpium adhuc non est factum, sed vestigium tantum adest tum seminis tum reliquarum partium : postquam vero flos deciderit, iam incrementum omnia assumunt . Præterea nil mirum videatur, si floris materia ob tenuitatem erumpere extra pericarpium possit, cuius tamen materia non ex internis proueniat . Pericarpium omne ante maturitatem coloris herbacei est, ut germinum cortex : iis exceptis, quæ altero cortice in teguntur, ut Punica : Nam quæ aeri non sunt exposita, alba sunt : postquam vero maturata sunt, omnia proprios colores acquirunt, sed exterius magis quam interius, & maxime quæ solem spectant . Nam vel flaua redduntur, vel punicea, vel purpurea, vel nigricantia, vel alba quædam etiam cærulea, ut Lauri syluestris baccæ, dulciora quoque redduntur & odoratiora per maturationem . Constant quædam magis humore, ut Vua : quædam carne ut Ficus . Quædam duriori pulpa ut Poma : inest quibusdam succus aquosus, qui facile putrescit, ut Cerasis, Persicis, & tandem fructibus æstiuis, quos Orarios vocant : Quibusdam melleus & hi exsiccati diutius conseruantur, ut Ficus Vuæ . Quibusdam pinguis, ex quibus oleum extrahitur, ut ex oliuis, quibusdam exiguum inest pericarpium, ut Laurinis baccis, & tandem syluestribus omnibus : Contra multo abundant pericarpio, quæ aquosa sunt, ut Cucumeres, & tandem fructus domesticis : Aliis pericarpium singulis seminibus proprium datum est, ut Punicæ . Aliis commune pluribus, ut Melopoponi, semina in quibusdam seiuncta à pericarpio membranis intercedentibus, ut in Pomis, & tandem iis, quorum semina cortice non osseo, sed membranoso constant; ut enim in fœtu humor excrementitius inter membranas continetur, ut fœtus in sicco sit non in humido; sic semina maxime in sicco esse volunt; in quibusdam humor pericarpij vtriculis continetur, quibus stipantur semina ut in Limonibus, quibus & duplex genus pericarpij datum est unum succosum iuxta semina, alterum carnosum exterius loco uasculi. Syluestrium fructus ad maturationem minus perueniunt ob siccitatem : cum tamen eorum semina non minus perfecta sint, fit enim in domesticis aliquando tanta pericarpij accessio, ut semina reddantur uana, aliquando solum inest seminis vestigium, ut in Punicis dulcibus sæpe contingit . Quibus autem pericarpium est natura sic siccus, non maturatur, ut in Amigdala, & Nuce, à quibus abscedit, cum semen perfectum est, maturatio enim in humore fit, post maturationem autem pericarpium omne exsiccatur in membranofam substantiam, & tabescit, ut patet in Cucurbita, & Mandragoræ fructu seminibus integris permanentibus; si uero putrescat prius, periculum est ne semina contagio afficiantur, & pereant, putrescunt autem imbribus superfluis, uel si lædantur ictu, ideo in arbore melius exsiccantur à sole, si cætera tempestiuè succedant . Decerpti

autem fructus quidam magis, quidam minus putrescunt; idcirco qui semina colligunt, eximunt à pericarpio, antequam putrescat, & in sole siccant. De pericarpio igitur hæc satis.

C A P. X.

NON omnibus autem datum est pericarpium; nullis enim Frumentis, neque leguminibus, neque, ut summatim dicatur generi herbaceo, paucis quibusdam exceptis, ut Solano, Mandragora, Fragaria: arboribus autem & fructibus plerisque datum est. Eo autem carent Pinus, Abies, & reliquæ coniferæ, item Auellana Fraxinus, Glandiferæ omnes: quibus autem pericarpium negatum est, iis aliud corpus, quod eius vicem gerat, tributum est, siccius quidem pericarpio, sed non durius seminis cortice; oritur enim, ut pericarpium ex extrema parte germinis, & eandem præstat semini utilitatem. Quoniam vero eorum natura siccior est, siccius quoque corpus seminibus fouendis concessum est: Nulla autem sunt, quæ aut pericarpio, aut proportionali tegmento careant usque ad seminis perfectionem: nisi fortè pauca, quibus satisfaciat corticis crassities & durities, ut Tribulus, Lithospermon; in his enim videntur nuda omnino semina in caule ferri: extra corticem enim lapideum nullum est aliud inuolucrum; sunt tamen umbilici quidam florem tegentes, in quibus multo tempore clauduntur semina, perfecto autem semine, resupinantur, & nudum id ostendunt, in foeniculo & cæteris ferulaceis, teguntur semina quadam cute caulis striata: nam in quibusdam eius generis manifestus est nucleus internus durus, ut in cadio Rosmarino; creduntur tamen in omnibus huiusmodi nuda esse semina, quia externa cutis non abscedit à cortice ob exilitatem, & similitudinem substantiæ: extrema enim caulis ferulacei non multum distant ab intimis, cum cortex abierit in folia, Hordei quoque granum, & Zeæ nudum videatur: quia utriculis quibusdam clauditur florem tegentibus, qui difficiliter abscedant. Quibusdam igitur sufficit tegmen flori superpositum, ut in Marrubio, Buglosso, Tritico, quo deficiente, abutitur quandoque natura ipsis foliis, ut in Milio Indico, nam paniculæ integræ foliis inuoluuntur, cum singulis seminibus neque flores, neque florum tegmina data sint. similiter autem in Tritico, & cæteris spicam ferentibus, aliquo tempore spica foliis est inuoluta, sed postea erumpit. Aliis autem natura præter floris tegmen proprium inuolucrum seminibus tradidit; idque aut singulis singula, ut in Auellana, Glande, Nuce Vnguëtaria, aut vnum commune pluribus seminibus, quasi vasculum multis modis formatum; nam vel oblongum corniculi modo, quæ siliqua appellatur, ut in leguminibus, vel rotundum capitis modo, ut in Lichnide, vel alia qualibet fi-

gura,

gura, idque vel vnica communi cavitare, vt in Rosa, vel in plures loculos partita, vt in Papauere: aliisque variis modis. Quæ distinctio etiam in pericarpis reperitur: sunt autem quædam, quæ & vasculum habeant & floris tegmen vt Polemonia, Lichnis. Quædam præterdicta lanosam quandam substantiam habent, qua semina farciuntur & fouentur, vt Asclepias, Rhododaphne, Populus, Cicoracea, quibus Pappi seminibus insident, vel uti plumæ quædam: proportionem autem respondent hæc iis, quæ in vasculo aliud genus pericarpij habent, vt Aurantia, Punica; differunt autem: quoniam pericarpium externum magis videtur, scilicet à tunica germinis ortum: Pappi autem, è cortice seminis efflorescere videntur, vel in summo tantum, qua etiam flosculi in Cicoraceis exoriuntur: vel vndique vt in Rosarum seminibus; est enim valde tenuis & sicca lanuginis substantia, & vt plurimum euolat cum semine relicto vasculo: feruntur enim in auram huiusmodi semina, & volitant ob lanuginem ad iunctam. sedent autem in vasculo semina suis neruiculis adnexa; vel in ambitu, vt in Ficu; vel in medio, vt in Lichnide; vel ab uno latere, ut in leguminum siliquis; uel in duobus lateribus, ut in Chelidonio; uel in inferiori parte, ut in iis, quorum vasculum est floris tegmen, uel in superiori, ut semina deorsum inclinentur superius appensa, quod in plerisque reperitur. Sunt, quorum uascula resupinantur, ideo semina exterius uergunt, ut in Chamemelo, idem uidetur contingere in fructu Mori, & tandem omnibus, quibus semina exterius acernata sunt, ut Rubo, Fragaria, Ranunculo: Mori enim fructus est ueluti Ficus inuersa, ut pulpa in medio sit, in ambitu semina, similiter se habent inter se Rosæ fructus & Rubi uascula, ut plurimum duplici corpore constant, externa quidem cute molliori, interna uero duriori opposito modo, quam in seminibus: quod recta ratione fit; cum enim hæc à cortice caulis oriantur, hic autem duplex sit in plerisque, & externus quidem mollior, internus uero durior, qui in arboribus liber appellatur. merito eadem ratio respondet in fructu: patet autem id in siliquis omnibus; tenera enim est pars externa, adeo vt in quibusdam mandatur cocta, vt in Pis, & Phaseolis, in quibusdam etiam cruda, cum sponte maturetur in dulcem substantiam, vt in Siliqua arbore. interna autem pars membranosa est & dura: aliquando carthilaginea, ut cum dehiscit perfectis seminibus, ea longius proiciat cum crepitu, ut Sparto contingit, sed maxime omnium Ricino. Oxy quoque longius expuit semina, & Catanance, ut difficile sit colligere. Cucumis syluestris alia ratione longius unâ cum seminibus expuit humorem pericarpij: Quia uasculum quasi supra modum tensum abscedente fructus pediculo per ostiolum exprimit, quicquid intus est, ubi maturus est fructus: seiungitur autem pediculus eo tempore minimo tactu. Opposito autem modo se habent uascula, quæ pericarpio constant; durior

rior enim est pars externâ, ut in Cucurbita, Punica, similiter se habent, quæ solitaria sunt, Persica, Pruna: iis enim cutis durior exterius circumposita est ad tutelam pericarpij mollioris, quibus superdatur floris tegmen, nisi consent pericarpio, uasculum, ut plurimum cartilagineum est totum, ut Lichnidis, Polemonia. Est autem unus fructus, qui uno tegmine continetur externo, quamuis interna diuisa sint; ut in Peonia, & Aconito, tres siliquæ aut plures in eodem exortu sub eodem flore continentur; quæ enim sub eodem flore sunt, sunt etiam sub eodem floris tegmine, quod externum est. Plures uero qui nullo communi tegmine teguntur, licet ex eiusdem sedis diuisione oriantur, ut Vuarum acini; singuli enim sub singulis floribus sunt, licet racemus unus sit. Ambigunt quidam, ut partim vnus videantur, partim plures, ut Frumentorum spicæ: cum enim vnum sit initio, totius spicæ tegmen ex caulis foliis vnus videatur fructus: cum vero in spica singulis seminibus singuli flosculi & membranulæ flosculos tegentes dati sint; plures videantur in vna spica fructus. An si tegmina ex foliis consideremus, omnia huiusmodi vnus essent fructus non plures? Nam omnes racemosi & spicosi fructus in exortu foliis teguntur: & tandem quæcunque in nouello germine fructificant, fructum sub foliis reconditum initio ferunt, sed quoniam folia alterius finis gratia data sunt, flores autem & florum tegmina solius fructus gratia: merito ex his non ex foliis vnitas & multitudo fructuum spectanda est. si qui autem flores sunt singulis seminibus distributi, sed sub vno communi florum tegmine, ut in Acanateis spectatur, vnus est fructus dicendus non plures: si autem nullum sit commune tegmen, licet flores racematim cohereant & fructus, ut in Ligustro & Vite, nõ vnus est dicendus fructus: sed fructuum racemus. Est autem vnus racemus, qui vno principio ex caule finditur in plures fructuum sedes. Non tamen in omnibus id racemum vocant, sed in quibus fructus pericarpio constant, ut in Vite: in frumentorũ genere spicam vocant, quæ erecta est; Iubam, quæ sparsim propendet ut in Milio; Paniculam, quæ magis compacta, ut in Panico; in genere ferulaceo, Umbellam, seu Vmbaculum vocant; quia erectum in latam quandam superficiem definit ad eorum similitudinem, quibus utimur in itinere ad arcendos solis radios. Fructificant aut quædam in summis caulibus, ut Cæpa, & inter arbores Palma. Quædam in summis surculis, ut Verbenaca, & inter arbores Rhus. Quædam à latere, idque vel in ipsis foliorum alis, ut Ficus, vel in opposita foliorum parte, ut Vitis, vel in alis ramusculorum in ipsamet diuisione, ut Tithymalus: quæ non possunt simul florere: sed particulatim pro ramusculorum germinatione quædam in ipsis foliis fructificant, ut Ruscus, Chamedaphne; eorum enim folia neruosa sunt, parum differentia à caulis substantia; idcirco sedem seminibus impartiri potuerunt: sunt etiam

etiam quorum folia adeo crassa , vt in ramos & caudicem transeant , vt Opontia , in cuius summis foliis tanquam in surculis fructus nascuntur. Quædam in radice fructificant fructuum pediculos potius quam cauliculos ferentes , vt Viola, Ciclamini, Mâdragoras, Chamæleon. Quædam florent priusquâ folia edant & germina, vt Amygdala : fructificant enim in annotino surculo. idē contingit iis, quæ in ramis grandioribus & caudice fructificant , & inter herbas quædam ex iis , quæ in radice fructificant, vt Cholchicum, Narcissi quoddam genus, Ciclamini. Quæcunque autem in caulibus fructificant, & inter arbores, quæ in nouellis germinibus, omnia germinant prius, & folia edunt quàm flores, sunt quædam , quæ utroque modo fructificant vt Ficus : quidam enim in annotinis surculis proueniunt, quos grossos vocant, quidam in germinibus nouellis, qui & posterius maturantur ; Tempora autē fructificationis sunt pro germinationis tempore, cum ad perfectam ætatem prouenerint , in qua gignere possint sibi similia, Vere autem plurima tum germināt, tum fructificant inter arbores, sed de fructificatione & partibus ad fructus constitutionem datis hæc sufficiant in vniuersum ; nam singillatim in singulis differentias contemplabimur .

C A P. X I.

SUNT porro aliæ quædam partes in plantis nonnullis, vt in animalibus, cornua , pili , & ungues, partim alicuius gratia, partim ex necessitate ; Alicuius quidem gratia plantis, quarum caules infirmiores sunt, quam vt se ipsas aut fructus sustinere possint, natura addidit capreolos, seu clauiculos, quibus tanquam manibus vicinas plantas apprehendant, & veluti funiculo circumducto amplexentur , vt earum adminiculo sustentari possint, vt Viti, Cucurbitæ, Piso. Oriuntur autem capreoli, vel in ipsis foliorum alis, vel à latere, vel ex aduerso, vel etiam in summis foliis, vt leguminibus quibusdam contingit ; Quædam foliorum pediculis pro capreolis vtuntur, vt Clematis : Hedera aliud genus capreoli sortita est; nam veluti ungues per totum caulem frequentes, aut veluti Centipedum, pedes disponuntur, quibus pertinaciter affigitur arboribus & parietibus . Quod autem capreolorum instrumento quædam faciunt, aliæ suismet germinibus præstant serpentis modo se circumuoluentibus : Nam hoc modo vicina amplexantes scandunt, vt Periploca, & inter herbas Helxine, quasi sensus quidam adiacentis corporis illis videatur inesse, cum repant, donec inueniant, & inuentum apprehendant . Aliis ad arcendas iniurias, aut etiam inferendas tributi sunt aculei ; nunc in caulibus, vt Rubo; nunc in foliis, vt Agrifolio; nunc in fructu, vt Tribulo ; nunc sub foliis tantum, vt Ononi : nunc vbique, vt plurimis

rimis Acanaceis : Quibusdam surculi ipsi in pungētes aculeos desinunt, vt Iuncus acutus, & Nepa, aliis ipsamet folia aculei sunt, vt Asparagus. Partes autem ob solam necessitatem additæ videntur, quæ in vetustis arborum caudicibus & ramis innascuntur, vt villi quidam conuestientes pilorum modo, aut ad similitudinem Iubæ propendentes, quem Moγεum vocant; Peculiaria etiam quædam sunt, vt in Robore Galla, in Illice granum puniceum, in Vlmo vesicæ quædam, in Rubo Canino villosi quidam tuberculi, quæ spongiolæ vocantur, & in aliis multis diuersa, quæ tanquam excrementa sunt iudicanda, cum nullius gratia data esse videantur, licet hominibus vsum aliquem præstent. His autem explicatis sequitur, vt plantas in genera distribuamus.

C A P. X I I.

SVNT quidem omnibus recepta quatuor genera plantarum ex totius habitu & vita distincta : Arbor, Frutex, Suffrutex, Herba; ex totius igitur habitu Arbor & Frutex à reliquis differunt: nam corpulentia illorū longe durior grauiorq; spectatur, quod lignum vocatur. Reliquorum autem mollior substantia, & laxior est, ideo & diutius viuunt Arbores, Fruticesque, & vt plurimū magnitudine quoque vincunt. Arbor autem à Frutice differt simplicitate; vnico enim caudice apta nata est arbor assurgere, nisi impediatur, eoque habitiori, quàm Frutex; Hic aut pluribus, iisque gracilioribus, nisi arte coerceantur; affinis enim eorum natura est: Suffrutex autem & herba inuicem ex viuendi tempore distinguuntur. Suffrutex enim per plures annos viuit, aut radice tantum, vt Ferulacea, & Acanacea, quorum caules singulis annis pereunt, aut etiam caule, vt Ruta, Sampfucus: ideo sæpius semen ferunt: ex vitæ igitur diurnitate videntur accedere ad Fruticum naturam magis, minus; recedunt autem ex mollioris substantiæ natura. Si quæ autem in eo genere, aut etiam in genere herbaceo solidiori corpore consent, & habitiori, arborescentia cognominari solent, vt in genere Maluæ, & Tithymalorum, & Ferularum reperiuntur. Aliter autem Suffrutex quoque accipitur, qui surculosus assurgit similitudine quadam Fruticis, quod & inter herbas reperitur, qui & Fruticulus appellari solet. Herbe autem proprie appellantur, quæ postquam semen perfecerunt, moriuntur ex toto, vt Fruges & Olera plurima, quamuis alio modo Herbarij accipiant, herbas appellant, quæ in foliis insitas habent vires, vt etiam rustici appellare solent; quarum folia ad iumentorum pabulum veniunt, & ex quibus scenum parant. Alij herbas vocant, quæ à radice foliatæ exeunt, vt caule non caudice semen ferunt: quasi herbis vnica caulis insit, vt arboribus vnica caudex; sic enim à Suffruticibus, & Fruticibus distinguuntur; quæ exeunt surcu-

surculosa, nec à radice foliata. Sunt autem secundum primam significacionem herbarum, quædam annuæ, quæ intra annum semen absoluunt & vitam, vt Fruges: Quædam Biennia, quæ non nisi anno secundo semen ferunt, vt Apium; Triennias etiam quasdam nouimus: quo autem modo singula hæc genera in species distribuenda sint, difficile est videre; cum enim innumerabilis pene sit platarum multitudo; necesse est, & alia genera multa esse intermedia, sub quibus vltimæ species continentur, sed pauca adhuc nota sunt; nam præter frumenta & legumina, quæ communi nomine Fruges vocantur, & præter Olera vix alia reperiemus manifesta, & hæc ab usu potius assumpta, quàm à formæ similitudine, quam quærimus: inter Fruges enim Sesamum numerant, & Irionem; quia eorum seminibus vescimur, formis maxime à cæteris diuersa. In Oleribus autem longe plura reperiemus formis distantissima, vt Asparagum, Brassicam, Portulacam, Cicoriū, Bulbos, aliaq; multa, quæ in nulla re alia conueniunt præterquam in usu cibario, vel tenera germina, vel folia, vel radices, vel totas plantas nobis assumentibus. Inter suffrutices quoque pauca quædam genera notantur, vt Coronarium, quod eorum flores, vel folia ob quandam coloris venustatem, vel suauitatem odoris in coronas assumi soleant: cum tamen in cæteris inter se valde distent. Idem in genere aculeato reperiemus, & ferulaceo: præterquamquod hæc à quarundam partium similitudine assumpta sunt; Ferulaceum enim genus ponitur, quod caulem similem Ferulæ gerit: aculeatum vero, cuius vel folia, vel fructus, vel caulis aculeis armatur: quamuis huiusmodi inter frutices quoque, & inter arbores, & inter herbas reperiantur. In iis præterea, quæ vires habent medicatas, vnum genus herbarum statuunt, cum tamen & multitudine differentiarum, & totis formis maxime omnium vagum sit. Ex his igitur, quæ hucusque tradita sunt, difficilis valde est plantarum cognitio: indistinctis enim generibus, species multis modis confundi necesse est; orta autem est difficultas, quia incertum est, vnde similitudo generum colligenda sit. cum enim duæ maxime conspicuæ sint plantarum partes radix & germen, ex neutrorum similitudine, & dissimilitudine genera, & species colligi posse videntur; nam si vnum genus earum statuamus, quæ radice constant rotunda, vt Rapum, Aristolochia, Cyclaminus, Aron, ab eo genere separabimus, quæ maxime conueniunt, vt Napum & Raphanum, quæ cum Rapo, & longam Aristolochiam, quæ cum rotunda; coniungemus autem distantissima. Cyclamini enim & Rapi distantissima est natura in cæteris omnibus. Similiter autem si vnū genus statuamus eorum, quæ radice constat fibrosa, vt Tritici, Ranunculi, Ellebori, in easdem difficultates incidemus: quod & in cæteris differentiis contingit. Si vero caulium differentias contemplemur, vt vnum genus eorum ponamus, quorum caules nudi sunt, ut lunci, Cæpe, Aphacæ

inter Ciceracea, Violæ: similiter connectemus diuersissima, & disjunctum maxime affinia. Positum est genus Ferulaceum ob caulis similitudinem, qui propter leuitatem baculis expetitur præcipue pueris cedendis, ferulam comprehendens Asphodolum, Elleborum candidum Papyrum, & alia huiusmodi in cæteris distantissima. Quod si foliorum caulem uestientium differentias notemus, aut etiam florum, in easdem difficultates incidimus; multa enim sunt genere distantissima, quorum folia maxime similia existunt, ut Polygoni, & Hyperici Erucæ, & Sefamoidis, Apij, & Ranunculi, & quæ eiusdem generis aliquando foliorum differentia ualde differunt, ut Ranunculorum species, & Lactucarum. Tanto minus florum colores aut figuræ, aut alia huiusmodi similitudinem genericam plantarum constituent. Quid enim commune habet Vitis cum Oenanthe, præter floris similitudinem? Quod si omnium partium similitudinē queramus in generibus constituendis, non magis species ultimas quàm genera constituemus. Nam quæ similia in omnibus sunt, ut plurimum specie non differunt. Modica enim earundem differentia non semper speciei diuersitatem facit, cum sæpe ob locorum diuersitatem, & culturam, multum immutentur tum folia, tum flores, tum reliquæ partes, ut præcipue patet in arboribus. Si enim domesticæ serantur semine, ut plurimum syluestres nascuntur, quasi indifferentes specie sint, quæ cultu, aut alia ratione fuerint alterata: nam simile ubique simile gignit, secundum naturam, & eiusdem speciei; si uero plurimarum partium similitudo sufficiat generi, multa effugient genus proprium, ut Elleborus niger non fuerit eiusdem generis cum albo; tota enim facie differt: similiter se habet Lactuca syluestris cum domestica, præterquam quod eo modo inuestigantibus plantarum genera non erit manifestum, quo pacto superiora genera sint constituenda; quæ enim in plurimis partibus similia sunt, proxima sunt speciebus ultimis. Quæ igitur difficultates contingunt in plantarum tractatione huiusmodi sunt. Idcirco Dioscorides secundum uirium similitudines in medicinis coniunxit, & distribuit. Theophrastus genera assumpsit uulgo nota, quæ ab usu magna ex parte accepta sunt, alia à loco ut Aquatilia, Montana, & huiusmodi.

C A P. X I I I.

CVM autem formarum similitudines, & dissimilitudines queramus, ex quibus constat Plantarum substantia, non autem eorum, quæ accidunt ipsis: accidētia enim posterius innotescunt cognita substantia. Idcirco neq; ex facultatibus medicatis, neq; ex alia utendi ratione, neq; ex locis, in quibus proueniāt, aut aliis huiusmodi genera eorum, & species sunt constituendæ: Hæc enim omnia accidentia sunt. sed substantiæ

stantiæ ratio forte incognita est, incognitis differentiis vltimis, vt multi putant, idcirco oportere per accidentia circumscribere. At contra hanc sententiam disputatum est abunde in quæstionibus Peripateticis. Alij differentias secundum formam ex anima tantum colligi oportere putantes, coguntur fateri omnes plantas vnus speciei esse, cum vnica animæ partem, quæ vegetatiua appellatur, sorbitæ sint omnes. At ostensum illud quoque est, differentias formam constituentes etiam ex materia, quæ illius gratia data est, colligi oportere, si igitur in plantis indifferentes essent partes ad operationes secundum illam animæ partem præstandas, vna esset omnium plantarum species. Quoniam vero videmus multis modis differre, idcirco in multas species, & genera distribui necesse est. Cum igitur omnis substantiæ ratio à fine petatur; propter illum enim substantiæ quoque sunt, quæ illius gratia habentur, videndum est in plantis, quæ similitudo & dissimilitudo in iis fuerit, quæ primi animæ operis gratia data sunt, deinde quæ secundi, & si quæ alia sequantur deinceps. Est autem primum uegetatiui opus, quod omnibus viuentibus inest alimenti attractio, quo nutriantur & crescant. Partes autem huius gratia datæ sunt radix & germen: ex horum igitur differentiis prima genera constituenda sunt: vt quorum radices & germina habentiori substantia, & duriori constant, quod lignum vocatur, arbores sunt & frutices. Quorum vero tenuior & mollior substantia est suffrutices sunt & herbæ: Petitur enim hæc differentia ex natura similarium partium totas plantas constituentium. Similiter altera diuisione addita vtræque genera subdiuidi possunt: vt quorum simplex germen assurgit, arbores sunt, vt herbæ, quorum vero multiplex, Frutices sunt & Suffrutices: sumptis ex numero differentiis. sed quoniam Suffruticis & herbæ nomen vario modo accipitur, vt superius notauimus, clarius agemus, si altera diuisione neglecta, duo tantum genera constituamus cum arboribus coniungentes Frutices, & cum Suffruticibus herbas. Præterea ex propriis radicum differentiis, & caulium singula genera summam diuisionem patiuntur. Vt si radix erecta vnica vel plures, vel obliqua, vel geniculata, vel fibrosa, vel rotunda, alba, ruffa, crocea & cætera huiusmodi; similiter si caulis rectus, aut obliquus, humi stratus, aliena scandens, concavius, geniculatus, aculeatus, asper, leuis, rotundus, quadratus, ex quibus omnibus & huiusmodi, abditis etiam foliorum differentiis suprema genera distinguuntur: quatenus plantarum partes ad primi operis functionem datæ sunt: sed ex his nequaquam alia genera colliguntur, cum hoc ad partes secundi operis spectet. Secundum autem vegetatiui opus est generare sibi simile, quod & perfectione prius est, cuius gratia dati sunt fructus & partes ad fructificationem facientes; cum igitur id non omnibus inest, sed perfectioribus, pro fructificationis similitudine, & dissimilitudine poste-

rora genera, tum in genere arboreo, tum in humiliori materia constituenda erunt: Nihil autem refert siue nominata sint genera siue innominata; non enim omnibus nomina sunt imposita, sed iis magis, quæ utilitatem aliquam conspicuam hominibus afferunt, ut frumenta, legumina; quod si tertium aliquod esset vegetatiui opus, ex illo similiter, & ex partibus illi destinatis, tertia colligenda esset partitio, qua superiora genera in alia diuiderentur. Sed quoniam duobus prædictis absoluitur plantarum operatio, idcirco in illis tantum versabitur generum collectio & partitio. Et merito ex modo fructificandi multa emerferunt plantarum genera: in nullis enim aliis partibus tantam organorum multitudinem & distinctionem natura molita est, quanta in fructibus condendis spectatur. Quemadmodum enim animalia ex sensuum, aut motuum instrumentis plerasque & præcipuas differentias sortita sunt: ultra enim sensum & motum alias operationes non habent: sic plantæ in fructificatione, tãquam ultima perfectione admirabilem uarietatem ostendunt. Si similiter animæ pars intellectiua instrumentis uteretur: hominum genus ex illorum differentiis in multas species distributum esset. Quoniam uero intellectus, per quem homo est, nullo corporeo utitur instrumento, idcirco natura unicam speciem condidit humanam; & si enim quidam Aethyopes sint, quidam Gigantes, quidam monstruosa aliqua forma, omnia accidentia sunt; non enim qua homines sunt differunt, secundum partem scilicet intellectui seruientem: idem in quibusdam plantis inspicere licet, quæ specie differre videntur, quarum tamen differentia accidentia sunt. sed quo pacto distinguenda hæc sint, ab his quæ substantiam constituunt, inferius patebit. Enitatur igitur ex propriis, quæ fructificationis gratia data sunt, plantarum genera inuestigare, tum in arboribus tum in fruticibus, & reliquis humilioribus.

C A P. XIII.

PLANTARVM quædam nullum omnino semen ferunt, quippe quæ cum imperfectissimæ sint, ex putredine tantum ortum ducant: idcirco eas nutriri tantum & augeri contingit: generare autem sibi simile nequeunt tanquam media inter plantas & inanimata, quemadmodum Zoophyta, inter animalia & plantas, ut Fungorum genus; Lenticula palustris, Lichenes, Frutices multi marini. Quædam moliri quidem semen uidentur, sed imperfectum efficiunt ob propriam naturam, ut inter animalia Mulus; sunt enim ueluti aliarum plantarum abortus aut morbi, ut multa in genere frumentorum, quibus spica inanis & fere luncorum genera, & Testiculorum, Orobanthæ, Hypocistis: nam in his
pro

pro semine pulvisculus, aut muccus conceptaculis continetur. Quamvis autem inter perfectiores, quædam sint steriles, non sunt in hoc genere ponendæ: quoniam imperfectio in illis non ex natura speciei contingit, sed individui. Quædam aliquid ferunt, quod proportionem respondet semini; nam per id visæ sunt propagari; est autem lanugo quædam foliis insidens, caule autem & flore & semine carent, ut Filix, Adiantum Phillitis. Quædam tandem semen perfectum ferunt, quod genus cum multam habeat latitudinem, id primo loco partiamur; continet enim plantas perfectiores. Cum ad organorum constitutionem tria maxime faciant, scilicet, partium numerus, situs, & figura, (magnitudo enim non videtur speciem organi immutare, nisi simul figuram immuter: Solutio autem continui, aut unio ad numerum pertinent: durities, mollities, color, & reliquæ qualitates ad similes partes referuntur) natura secundum illorum differentias in fructibus condendis multis modis lustrat, ex quibus varia plantarum genera constituta sunt. Nam primum, cum flos & floris tegmen extimum sit fructus inuolucrum, aut sub vno flore vnum semen condidit, ut Amygdala, vel vnum seminis receptaculum, ut Rosa, aut duo semina ut Ferulacea, vel duo seminum receptacula, ut Nasturtium, aut terna eadem ut Tithymalorum genus terna semina, Bulbacea terna conceptacula aut quaterna, ut Marrubium quaterna semina, Siler quaterna conceptacula, aut plura ut Cicoracea, & Acanacea plura semina, Pinus plura seminis conceptacula: Deinde seminis situs in suo conceptaculo, vel in sede, aut eo modo est, ut eius cor exterius spectet vel interius. Similiter de situ floris considerandum: nam aut exterius summis fructibus insidet, aut inferius circa sedem fructus exoritur. In omnibus autem dictis consideranda est ultimo figura tum seminum, tum conceptaculorum, tum florum: Amplius fructuum sedes, mollities, durities & cætera huiusmodi, ex quibus propinquiora subinde genera constituuntur. Hæc vero eadem secundum proportionem reperiuntur tum in genere arboreo, tum in humilioribus. Si quæ autem his differentiæ accedant, ex foliis caulibus, radicibus, aut aliis partibus, quæ ad fructus constitutionem non faciunt, quodammodo per accidens erunt, quodammodo autem per se, quatenus fructus gratia datæ sunt, ut folia ad umbram præstandam, caules ad fructus ferendos, radices ad alimentum subministrandum; idcirco ex illis differentiæ, cum iis, quæ ex fructificatione sumuntur usque ad species ultimas genera contrahunt. Quæcunque autem neque ad totius plantæ, neque ad fructus constitutionem faciunt, ut colores, odores, sapes, & alia huiusmodi, accidentia sunt; Ideo sæpe aut ex cultu, aut locorum, aut cœli diversitate variantur. Quæ autem per se sunt, ubique eodem modo spectantur. Quædam tamen sequuntur naturam specificam, ut plantarum vires in

medicinis, sapes, & alia proprietates, quas Medici in primis considerant, quæ etsi aliquando per se insint, non tamen differentia sunt constituentes earum substantiam, quas hoc loco querimus.

Incipiamus igitur ab arboribus cum quibus ob affinitatem Frutices quoq; coniungemus secundum rationem predictam in genera & species partiendo; Deinde ad Suffrutices & herbas accedemus.

Finis Primi Libri.

AN.

31

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

LIBER SECVNDVS DE ARBORIBVS.

CAP. PRIMVM.

VM in omni tractatione, ordo partim ad faciliorem doctrinam faciat, partim ad memoriam : in explicandis arboribus visum est à Simplicioribus incipere. Sunt autem simplices, quæ sub vno flore vnicum semen ferūt, aut vnum seminis conceptaculum, quàm quæ plura. Voco autem seminis conceptaculum, quod aptum est plura semina cum propriis corticibus continere, vt Castaneæ, Echinatus, Calyx ; Quoniam vero hoc non vnum genus est, nisi forte secundum analogiam : ex aliis differentiis superius positis genera colligenda sunt. ex situ igitur seminis & floris, accipiamus primo ea, quorum semina eo modo sedent, vt cor exterius vergat, quod in plerisque arboribus contingit : similiter flos, si quis insit, in summo fructu insideat. Plurima autem in hoc genere flore carent, cum flos in plerisque abierit in amentum, vt in Glandiferis omnibus & Nucibus. Carent eadem pericarpio sola seminis medulla in cibis expectata. Differunt autem quoniam his quidem seminis cortex crustaceus est, vt in Glande, & Castanea : his vero osseus vt in Nuce. Incipiamus igitur à Crustaceis, horum semina in calyce solitaria sunt excepta Castanea, quæ terna ad summum continet. Calyx omnibus asper, in quibusdam etiam spinosus, vndique semen circumplectitur in Castanea & Fago, partem autem tantam in Glandibus. Nam acetabuli profundioris modo excipit glandis partem ; Vnde glandis figura oblonga extra suum acetabulum prominet.

C A P. I I.

GLANDIFERVM differentiarum partim ex glande, partim ex foliis, caudice, & materia colliguntur ; Folia omnibus integra, modice oblonga ; his quidem in ambitu sinuata magis minus : his vero absq; vlla sectione : cortex crassus, & scaber : lignum carnosum & graue, amant aprica. plura in hoc genere reperiuntur apud autores nomina, quàm species, aut quia in Italia non omnes proueniant, aut quia apud diuer-

diuerſas gentes diuerſa ſint eiufdem nomina. Videamus igitur prius ſpecies, quas nouimus. Folio igitur ſinuato, & deciduo tres notæ ſunt, quarum vna Quercus vocatur, frequens in collibus; caudice intorto, ramis in multam latitudinem ſparſis; folio non valde ſinuato; glande medio-cri, licet quædam maiorem, quædam minorem ſerat glandem optimam ad ſaginandos ſues; folium ſimiliter hæc latum, illa anguſtum fert. Altera erecto caudice in ingentem altitudinem folio maxime ſinuato, glande in Echynato calyce inſuauis, quæ Cerrus appellatur. Tertia erecto ſimiliter caudice non adeo excelsa: folio latiore modice ſinuato, glande maxima rotundiori: Appellant in Etruria Farniam, trireribus fabricandis expetitam: materia enim flexilis & enodis: Eadem in marittimis reperitur, ſed operibus inutilis. Quæ autem folio conſtant non ſinuato, diſſimilia ſecundum ætatem folia ferunt, nam initio obrotunda ſunt modice ſinuata in angulos acutos: adulta autem arbore oblonga redduntur & anguſtiora, quaſi Oleæ ſimilitudine, ſed ampliora, inferne candicantia: glandem ferunt tenuem in acutum deſinentem inutilem, perpetuo virent: Huius generis quinque nouimus ſpecies, ſcilicet Suberem, Suberellam, Ilicem duplicem, & Granum tinctorum Suber corticem habet, ſubalbidum, craſſiſſimum, fungoſum ad cadorum obturamenta vtilem, & crepidas; caudex magnus non multis ramis. Suberella in cæteris Suberi ſimilis, cortice tenui, folio latiore, modice ſinuato: vtraque in marittimis tractibus oritur. Ilex minor eſt Subere, cortice nigro, aſpero; folia eadem: naſcitur in aſperis collibus: Alterum genus fructicoſum rotundiori folio modice ſinuato. Audio in Hyſpania quoddam genus oriri, cuius glans dulcis comeditur, vt apud nos Caſtaneæ, Enzinas vocant patrio nomine. Granum Tinctorum in Hyſpania prouenit, foliis pungentibus, quæ præter glandem, granum quoddam leue & puniceum fert, quod Coccum antiquis appellatum eſt, à noſtris Granum Tinctorium, in grano vermiculus naſcitur, qui in aceruis parietes ſcandens linteis colligitur, ac vino irrorato congeritur, & contunditur: Chermefinum vocant ſericis tingendis facit incomparabilem purpuram. Quæ igitur apud nos ſunt notæ, tot ſunt inter glandiferas. At Theophrastus, quæ folio conſtant deciduo communi nomine *Ἀπύ*: id eſt Robur ſive Quercum vocat, cuius modo quatuor, modo quinque facit ſpecies: Nam qui Idam incolunt, Roboris quinque faciunt ſpecies, quarum prima Hemeris ſive Placida vocatur, glande poſt Fagum dulciſſimâ, non erecta, nec leuis, nec excelsa, ſed corpore in orbem commoto, contorto, ſinuofoque, ut nodosa, aloſaque aſſurgat, materies robuſta, verum infirmior, quam Fago, ex quibus manifeſte ſignificatur ipſum intelligere noſtram Quercum, tenuiori glande & folio; Secundo loco Cerrum numerat, quaſi etiam ſuperius à nobis deſcripta eſt. Tercio Latifoliam, rectitudine, &

excelsitate

excellitate post Cerrum : glandis autem dulcedine post Placidam , quæ notæ in nostra Quercu Latifolia reperiuntur . Quarto loco Fagum ponit , non quam nos ex Plinio Fagum vocamus , quam post Castaneas commodius , ut puto , reponemus : non enim proprie glans vocata est Faginea , ut etiam notat Plinius . Fagus igitur apud Theophrastum quarta inter species Roboris , germinat paulo ante Equinoctium , æctu facillima : Robur sylvestre à quibusdam vocatur ; quia montosis nascitur , ligno scabro , sed glande dulcissima , licet quoddam eius genus amaram illam habeat : lapidescunt eius partes postremæ vtrinque in genere masculino , modo in putamine , modo in carne ipsa : caudice crassissimo , materie robustissima , putredinique nulli obnoxia , & madefacta melior redditur ; permanere etiam in aqua posse videtur incorrupta : arboris species in orbem carnosa , minus torta quàm Quercus : Macedones ei glandem rotundam tribuunt . hæc nequaquam Vulgari Fago conueniunt , sed potius Farniæ in montibus altissimis ad naues quæsitæ . Quinto loco Naliphlios , seu Salticortex additur , quæ etiam Recticortex cognominata est ; glande post Latifoliam dulci , cuius postrema vtrinque lapidescunt vel in putamine , vel in carne , quod masculis tantum eius generis contingit , ut etiam Fago : crasso caudice , sed fungoso , & magna ex parte cauato , si crassus sit : hæc ædificiis minus utilis habetur : breui putrescit , vnde concava redditur . ideo sunt qui hanc solam corde carere volunt , & fulmine solam iaci , quamuis non altitudine excellat . Ad cremandum quoque , & ad Carbonein faciendum vitis obnoxia est ipsa & Latifolia : hanc putauerim apud nos illud genus Farniæ esse , quod in maritimis provenit : facie quidem parum discrepans : sed ligni asperitate multum Macedones autem Roboris quaterna genera faciunt , aliis nominibus , scilicet Etymodrym , seu Veriquercum , quæ glandem dulcem producit . Hæc cum Placida eadem videtur esse , secundo loco Esculum , quæ glandem amaram fert , Latifoliam videntur intelligere . Tertio Fagum , quæ rotundam fert glandem , quæ Farnia est . Quarto Cerrum , quam quidam sterilem putant , alij fructum adeo uitiatum ferre , ut eum nullum animalium mandere possit , præterquam Sues , & hos cum alium nullum habent , & caput magna ex parte tentari . materies quoque improba , & laborata quidem omnino inutilis , rumpitur enim & cadit ; rudis autem melior , ob id sic ea utuntur . carbo eius transilit & scintillat commodius in ærariis officinis : hæc autem Cerro superius dicto satis conueniunt . Reliquarum autem glâdiferarum , quæ perpetuo uiuent , numerantur ab eodem Theophrasto species quinque scilicet . Ilex , Smilax , Phellodrys apud Arcades uocata : Suber , Aquifolia : De Illice igitur inquit , folio Roboris est , uerum minori , aculeatoque : cortice leuiori , quàm Robur : Arbor ipsa magna assurgit modo Roboris , si locum & solum adipisca-

turidoneum : materies spissa robustaque radix alta admodum & multiplex : fructus glandosus, sed glans pusilla sero maturescens, ideo uetere nouus occupat, unde bifera à nonnullis existimata est. Fert præter glandem granum quoddam puniceum, & uiscum atque Hyphear : montibus propria, nasci in planis nequit, quædam fructifera, quædam sterilis, ambæ tamen florescunt. Ex quibus significatur eam describere, quæ Coccum fert. De Smilace autem inquit apud Arcades vocari arborem Ilici similem : folio tamen non aculeato : sed molliori profundiorique, nec materie, ut illa solida, spissaque, sed soluta mollique in opere. Hæc apud nos Ilex vocatur. De Phellodry quasi Suberis Quercu inquit inter Ilicem, & Robur esse, quidam Ilicem fæminam putant, quæ pro Illice utuntur ad plaustra, ubi Ilex non prouenit : est mollior, & solutior Illice, durior, & spissior Quercu : color ligni decorticati candidior Illice, fuluor Quercu : folio similis ambabus, maiori quàm Ilex, minori quàm Quercus, fructum maiorem Illice habet, minorem Quercu : Acylum vocant huius, & Ilicis fructum, Roboris autem glandem, medulla manifestior, quàm Ilex. Videtur his describere quam nos Suberellam vocamus. De Subere inquit arborem esse caudicosam, parum ramigeram, admodum proceram, auctu insignem, ligno robusto, cortice vnice crasso, quod disrumpi solitum in fragmenta grandiora. Folia Fraxini crassa oblongiora perpetua, fructum glandosum assidue fert Aquifoliæ similem : detracto in orbem cortice meliorescit, triennio regignit, cortex scaber, carnosus, qui etiam viridis levis est, tardissimo tempore germinare. Suber tractatu facilis mollisque est, & levis, ex quo simulachra quondam fiebant, sed postea ex Palma : nam similiter levis, & mollis, at minus rigida ; Videtur autem intelligere non ligni materiam, sed corticis, hic enim Suber proprie vocatur, ut etiam apud nos. De Aquifolia inquit montibus propriam esse, perpetue virentem, fructu Suberis græce Agrian vocat. Forte Ilicem fruticosam intelligit. Plinius autem plures adhuc species afferre videtur glandiferarum, cum Robur & Quercum non pro vno genere, ut Drys apud Theophrastum, sed pro duabus speciebus accipere videatur, quæ ubique vulgo nascuntur. Glans optima in Quercu atque grandissima, dulcissima, dulcior, & mollior fæminæ, maris spissior : lignum fortius habet & incorruptius ramosa & ipsa procerior tamen, & crassior caudice. Roboris autem glans parua est, fungosam carnem in Sue facit. Fert præter glandem plurima. Esculus non ubique nascitur Ioui sacra, Glans eius post Quercum cæteris præfertur, fungosam parit carnem. Cerrus in Italia quidem maiore ex parte nota est : glans tristis horrida echinato Calyce ceu Castanæ, solidiorē carnem facit : sed duram. Latifoliæ ex argumento dictæ glandes maxime probantur proceritas magna, carbo vitiosus, solum grariis utilis officinis, quia protinus extin-

extinguitur flatu desinente, plurimis scintillis. Gallam Hemeri similem sed leuiorem minus probatam; fert, & nigram. Hemeris maximam fert glandem breuior in orbem comosa alisque ramorum crebro cauata: Gallam optimam perficiendis coriis aptissimam fert. Aegilops excelsissima incultis amica, Haliphleos dicta, cui crassissimus cortex atque caudex, & plerunque cauus fungosusque & cætera ex Theophrasto: omnia vero hæc desumpta videntur ex variis earundem appellationibus: nam Robur, Quercus, Hemeris aut eandem arborem significant, aut parum differentes: Aegilops, & Cerrus similiter conueniunt, sic Latifolia, & Esculus: Haliphleos autem apud eundem cum Cerro Arcadum eadem putatur. Circa reliquas autem glandiferas idem Plinius numerat, Ilicem, & Suber. Ilicis duo genera, quæ in Italia folio non multum distant ab Oleis. Smilaces à quibusdam Græcis dictæ in prouincijs Aquifoliæ. Vtriusque glans breuior, & gracilior, quam Homerus Acylon appellat, eoque nomine à glande distinguit. Masculas Ilices negant ferre. Ilex multas Roboris dotes solo prouocat Cocco; granum hoc primoque ceu spectes frutices paruos Aquifoliæ Ilicis, Quisquilium vocant: pensionem alteram tributi Pauperibus Hispaniæ donati: gignitur, & in Galatia, Africa, Pisidia, Cilicia, pessimum in Sardinia. Suber minima arbor glans pessima, rara, cortex tantum in fructu præcrassus acris nascens, atque etiam in denos pedes vndique explanatus: vsus eius ancoralibus maxime Nauium, piscantium tragulis, & cadorum obturamentis, præterea in hyberno calceatu fæminarum. sunt qui fæminam Ilicem vocant, atque vbi non nascitur Ilex pro ea Subere vtuntur in carpentariis præcipue fabricis vt circa Elem, & Lacedæmonem nec in Italia tota nascitur, aut in Gallia omnino, ex quibus colligitur, Ilicem Coccum ferentem non nasci in Italia, neque in Gallia: similem quidem paruis fruticibus Ilicis Aquifoliæ: Coccus enim non in adulta arbore, sed in surculosis germinibus prouenit, vt etiam ex Dioscoride colligitur, qui fruticem paruum tradit Coccum ferentem, licet è Quercubus colligi in Cilicia asserat. Præterea Suber à Plinio accipi videtur eadem cum Phellodry Theophrasti, cum Suberi ea tribuat, quæ Phellodry Theophrastus. Tandem Ilicem Italicam Smilacem esse, similemque, in prouincijs Aquifoliam vocari, sed de glandiferis hæc satis.

C A P. I I I.

S E Q V V N T V R inter crustacea, quorum semina vndique vasculo interguntur, in quo genere duas tantum nouimus, Fagum scilicet, & Castaneam. Fagus in hispidis, non tamen pungentibus vasculis, fert duo, vel tria, ad summum quatuor semina, glandis parvæ magni-

rudine, oblonga, triangula, dulciora glande; folia breuiora quam Castaneæ, minusque serrata: Arbor excelsa, caudice crassissimo, non nisi in Alpium iugis proueniens: cortex subalbidus, lævis; materies robusta, rufescens, expetitur ad arcas, & tabulas, quibus libri integuntur. Plinius inquit Fagi glans nucleis similis, Muribus, & Gliribus, & Turdis gratissima, triangula cute includitur: folium tenue ac læuissimum, Populo simile, celerrime flauescens, & media parte plerumque: gignens superne paruulam baccam viridē, cacumine aculeatam. Cortex utilis ad facienda vasa, & corbos, & prætexta tuguriorum. conscribitur recens incisilis literis, vnde religiosus habitus, in quibusdam sacris, sed non durat arbor ipsa. Hæc nostræ conueniunt. Pandectarius Ornum vocat inter glandiferas ipsam Fagum intelligens. Apud Theophrastum Scissima ut Theodorus vertit grece Oxya vocatur in agro Latino mirabilis; nam tanta latitudine cæditur, ut pro carina Etruscis nauibus possit sufficere. simplex genere est erecta, lævis, enodis, crassitudine, & altitudine æqualis ferme Abieti, cui, & in cæteris non absimilis: nam lignum coloratum, robustum, neruatumque, cortex lævis, & crassius: folium difficile ad findendum (sic enim verbum: *διχδὲς* interpretor non bifidum ut Theodorus) oblongius quam Pyro, extremo aculeatum, hoc Plinius de parua bacca affirmat, quæ in medio folio plerumque gignitur; nam hæc in extremo aculeata est, ut patet in nostra Fago; radices nec multæ nec altę descendentes, fructus lævis, glandeus in calyce Echinata, placida tamen, & læui, non hispida ut Castaneę, similis tamen illi dulcedine atque succo: nascitur & in montibus candida materie, quę ad multa perutilis, ad carpenta, lectos, subsellia, mensas, & nauigea: campestris nigra, ad eadem minus utilis, fructum tamen similem ferunt. Hæc omnia nostræ Fago conueniunt, sed campestris adhuc nobis non visa est.

C A P. I I I I.

CASTANEA in echinato vasculo terna semina continet, multo maiora glande, in latitudinem magis quam in longitudinem aucta, inuicem farcta: Quercum medium ut plurimum grandius: præstant dulcedine hominum cibis expetite multis modis. Folia trium digitorum latitudine, multo longiora, serrata, tenuia, transuersis multis venis ex dorso: arbor procera, amans frigora, & Aquilonios tractus in montibus: cortex lævis, maculosus, subniger: materies robusta non sentiens putredinem, in ignem multum crepitat, carbones statim extinguuntur, his ferrarij libenter vtuntur. Differunt magnitudine, & paruitate fructus, item figura, cum quædam in ventrem magis crescant, quędam in longitudinem, sapore quoque: nam ob id etiam syluestres quędam

dam vocantur, quædam domesticę gustu gratiores. Traduntur Castaneę Equinę Constantinopoli, de quibus in Glande vnguentaria dicemus. Apud Theophrastum Iouis glans, & nux Castanea vocatur inter mansuescentes. Sylvestris frigoris cupida, & monrana nasci in planis nequit. Amentum fert: germinat ineunte Vere: fructum reddit Autumno circa Virgiliarum occasum. Quę omnia nostris Castaneis respondent. Hanc eandem videtur alibi intelligere sub nomine Nucis Euboicę, quam Theodorus aliquando Iuglandem vertit, materię perpetua, nam in aqua nequaquam putrescit: frangi se sonitu prænunciat, ut præsentire homines possint ponderum, quę sustinentur ruinas; expetitur enim in opere tectorio. Carbones ex ea molliores expetuntur ferreis metallis: Euboicum idest eius fructus crusta obductum est, ut glans. Plinius nuces inquit vocamus, & castaneas quamquam accommodatiores glandium generi, armatum iis echinato calyce vallum, quod incoatum glandibus trini partus in quibusdam ex vno calyce, cortexque lentus, membrana corpori proxima saporem infestat, ni detrahatur, Torrere has in cibis gratus: Molitura quandam panis imaginem præstant. è Sardibus primum provenire, unde Sordiani balani, idest glandes dictę. Nunc plura genera, Tarentinę figura planę faciles nec operoso sunt cibo: at purgatu difficilior, rotundior, quę Balanitis vocatur: purgabilis maxime & sponte profiliens Salariana pura, & plana est: Corelliana laudatior ab equite Romano facta, dum suomet surculo infereret: Meterana ex ea facta in ferendo rubenti cortice: populares triangulę, & nigrę: quę Cotriue vocantur inferiores, laudatissime in Tarento, & Neapoli, ceterę suum pabulo gignuntur cortice in tra nucleos permeante: Huiusmodi hodie aliis nominibus, & si non omnia multa tamen habentur.

C A P. V.

QUAE autem in genere prædicto osseo cortice integuntur pro flore Amentum ferentia duo tantum apud nos reperiuntur Nux Iuglans, & Auellana: utraque solitario in propriis calycibus semine. Videtur autem Auellana non multum discedere à Carpino & Alno, tum foliorum specie, tum fructu non vndique concluso. Iuglans autem ad Fraxinum, & Acerem accedit magis: Nux Iuglans arbor est ingens, equat Robora præcipue in planis, cortice albo & leui, materies densa, cor nigricat, pro lautioribus operibus expetitur, nam recipit nitorem: folia multipartita, bina in pediculi interuallis disposita trium digitorum latitudine oblongiora, odore graui, umbram reddunt noxiã: nam capitis grauitatem faciunt præcipue sub ea dormientibus: fructus rotundus obductus vndique externo putamine carnosio viridi, qui non
matu-

marurescat, sed perfecta nuce dehiscat, intra osseum corticem medulla dulcis, & pinguis continetur, unde extrahi oleum queat; distincta in quatuor partes intercurfantibus lignosis membranis, quod in nullis aliis seminibus reperitur. differunt magnitudine, & paruitate, & ossis duritie: quæ inter eas purgari vix à putamine possunt, surdæ vocantur. Theophrastus Carya, id est nux inquit, fert semen ligno obductum, carnosum, pingue inter mansuescentes, sylvestris est; nam montibus propria: germinat ineunte vere, fructificat Autumno, Amentum fert, germinat à latere tantum, desinunt germina in vnicum folium, ex ea fiunt optimi fomites, seminis ea pars germinat, quæ aduersa est nexui vt in plerisque arboribus. Plinius nucem Iuglâdem inquit Caryon à grecis vocari ob capitis grauedinem, propter odoris grauitatem, nuptiis religiosas nuces ob similitudinem cum fetu multis modis munito; nam operimentum est puluinati calycis, mox lignei putaminis: tinguntur externo cortice lanæ, & ruffatur capillus, vetustate pinguescunt, putamina in binas carinas diuiduntur, nucleorumque quadripartita distinctio, lignea intercurfante membrana; quæ omnia nucibus nostris quadrant.

C A P. VI.

N Vx Auellana arbor est fruticosa, cortice ruffo, exiguis maculis, materie candida, molli, folio integro lato, rotundo, serrato, hirsuto. fructus longe minor Iuglande rotundus, vel modice oblongus, exterius tegitur membranoso calyce dissecto: intra osseum corticem continetur medulla dulcis. Theophrastus nucem Herculeam vocat; arbor libenter in fruticem transit, quo modo melius, & copiosius fructificat. Folia insecta: Iulum id est Amentum fert callo compactili: montibus magna ex parte prouenit, mansuescit tamen, fructum meliorem, & folium, amplius ferens: in utroque genere quædam rotundam, quædam oblongam nucem ferunt. Urbanarum fructus candidior, in aquosis fructificant melius. sylvestres translatæ mansuescunt: Plinius Auellanas in nucum genere antea Abellinas vocabant; in Asiam & Græciam è Ponto venere, ideo Ponticæ nuces vocantur: has mollis protegit barba, putamini & Nucleis solida rotunditas inest. Eæ etiam torrentur, vmblicus illis in ventre medio. Arbor Corylas vocatur, conueniunt hæc omnia nostris Auellanis.

C A P. VII.

S VNT præterea in nostris Alpibus duæ arbores Fago similes: sed materie candida, folio rugoso, & circum minutissime serrato, longiore quàm in Fago, & frequentioribus nervis, qui ex medio costarum

rum modo, recti producuntur: fructus utrique valde exiguus. nam altera in cacuminibus racemulum densum fert, flavescentem ex folliculis quibusdam membranaceis oblongis constantem, in singulis autem folliculis, tanquam utriculis singula semina parva cartilagineo cortice, & candido obducta continentur. Altera autem non in folliculis, sed umbilicis foliaceis, singula aut bina semina fert maiuscula, & striata; utranque vulgo Carpinum vocant. Videtur Theophrastus Ostryum seu Ostriam appellasse marem, & feminam similem Scissimæ tam corpore quam cortice. Folia Piri sed multo longiora, & in acutum productiora, maioraque, multis nervis costarum modo ex medio prodeuntibus, alis rectis, & in longum productis, & crassitudinem habentibus: rugata, & circum tenuiter serrata; materiem duram, & exalbidam, fructum pusillum, oblongum hordeo similem, colore flavum, radices sublimes; amat hæc arbor aquas, & conualles: infelix, nam ea in domum illata mortes miseris inferri, & difficiles partus, si qui sunt, reddi tradunt. Plinius similem Fraxino facit cortice, & ramis, cætera autem ut Theophrastus. Sed Carpinus apud Plinium alia ab his est.

C A P. V I I I.

ALNVS vulgo Ontanum vocant, arbor iuxta aquas nascens, siue in montibus siue in planis, minor Carpino: sed latioribus foliis rotundioribusque: cortice subaspero, qui coriis atro colore tingendis expetitur: materie ruffa, quæ quamquam mollis fundamentis tamen expetitur, quia in aqua non putrescit. Hyeme fert Amentum Aucellæ modo, æstate autem, quæ in eo genere sterilis non est, racemos fert squamosos, compactiles figura vuarum, qui nigrescunt Autumno, inter squamas reconduntur semina exigua & depressa in apicem desinentia. Theophrastus Clethram idest Alnum tradit in aquosis tantum nascentem, alibi autem nullo modo, alicubi in aquis degere ancipiti vita, & in montibus & in planis: quandam præterea sterilem, quandam fructiferam ambas autem florere: germinare statim post Fauonium, fructum ferre in Autumno, auctu facillimam, corpore recto, ligno molli, medullaque molli, ut virgæ graciliores totæ concavari possint: folio Piri, sed ampliori nervosiorique, cortice scabro intus ruffo, quo coria tinguntur. Radice summa, tenui nec maiore quam Laurus. Quamvis autem alicubi testetur quandam sterilem, & quandam semen ferre, vnigena tamen est natura: ex eodem enim semine tum fertilis, tum sterilis oritur, ut mas, & femina in animalibus, quæ tamen specie non differunt: appellantur præterea aliquando ab eodem Theophrasto communem loquendi usum sequente steriles & omnes, quæ fructum non conspicuum, aut inutilem ferunt, ut Vlmus Ostrya, Alnus.

CAP. VIII.

VLMVS arbor ingens in latitudinem magis, quàm in altitudinem funditur; prouenit in collibus, & planis, quæritur ad vites sustinendas, cortice valde aspero, rimoso, & crasso; adeo vt ramuli nouelli, striati appareant extremis surculis tenuissimis, folio Carpini breuiori magis rugoso, minus serrato, floret primo Vere ante foliorum exortum racematim circa ramulos: flos Persico similis, rubens; ex staminibus tantum constans, transit in foliaceum quiddam, vnguis magnitudine subrotundum, medio quodam dorso, in quo semen paruum continetur, de pressum, & oblongum, quod mense Martio perficitur, antequam folia omnino exeant. Velicas præterea fert in ætate, in quibus humor continetur, qui conrescit ingummi: in iisdem animalia culicibus similia reperiuntur, vtilis tum velicæ tum humor contentus ad puerorum ramices cataplasmate; glutinant enim, & astringunt. Alterum genus habetur cortice læui, ruffo, vel cinereo, & maculoso, quod in altitudinem ingentem adolescit, in vtroque genere quædam steriles omnino reperiuntur. Theophrastus, Pteleam græce vocat, cuius genera duo tradit, montanam, & campestem: montanam grandiore; alteram fruticosam magis: vtranque tamen arborem amplitudine & altitudine præstantem: folium indurissimum; læuiter circum serratum oblongius, quàm Piro, scabrum: materiem flauam, robustam, neruatam, de formem; nam tota cor esse videtur, rigorem seruat, ut non peruertatur; sterilis putatur, coniciunt tamen semen ferre, quia in loca proxima nascitur, ex semine scilicet statibus delato: Gummam in peciolis gignit seu folliculis, in quibus & animalia ficariis culicibus valde noxia oriuntur: vuas, & amenta fert in Autumno peculiaria multa minuta, & nigra, amat lucos, & aquas, Plinius in Italia quatuor numerat, Albineas excelsissimas, quæ non ferunt samora, quo nomine Vlmi semen intelligitur, Quamuis alij etiam Albineas illud ferre testentur, Alterum Gallicas, Tertium Nostrates densiore folio; & ab eodem pediculo numerosiore, Quartum Syluestre: quæ autem Amentum ferat, & vuas non dum vidimus, vt suspicari liceat, ne cum Vlmi genere comprehendant Carpinum vtranque, aut Alnum, Tiliamq; appellatam, quasi Pteleam.

CAP. X.

TILIA arbor in Alpibus tantum proueniens, Alno similis, sed foliis in acutum desinenribus, ac iuxta pediculum recuruis, serratisque, & similiter rugosis, fructus minor quàm Alni, striatus, & mina

mina inter squamas continens depressa : materies alba , aut flavescentes , mollis , quam Cerdones expetunt , vt super illam coria incidunt , quia minime aciem cultri hebetat . Theophrastus Phylliram appellat marem , & feminam : sed distantes inter se , tum materia , tum totius corporis forma . Mas sterilis nullò flore cui materies dura , flaua , magis olida , & densior , cortice crassiori , qui detractus inflexibilis propter duritiem est : Fœmina fructifera , odoratiore ligno ; candidiori cortice , & magis flexibili , ex quo cunas , & funes faciunt : floret cum vrbanis , flos caliculaceus iuxta ligni peciolum Amentum futurum , virens quamdiu clausus est , apertus autem flavescit . fructus orbiculatus , oblongus fabæ magnitudine , similis Hæderæ acino , qui cum perfectus est , angulis quinque distinguitur , veluti neruis eminentibus , & in acutum coeuntibus . cum scabitur , parua quædam , & tenuia semina emittit quanta Atriplicis , ingu stabilis , folia dulcia , & suauia , vt cortex quoque , Hæderæ figura , sed in angulum acutiorem , & longius productum , rotundata , & iuxta pediculum magis curuata , crispa in orbem , & serrata : lignum molle ; exigua medulla , rarum , & solum , flexibile , sed aciem ferri hebetat maxime , quod tribuitur caliditati , descriptio igitur Philydæ fœminæ , nostræ Tiliæ conuenit ; licet Cerdones oppositum experiantur in coriis incidendis ; nisi enim acies adigatur in carnem Tiliæ , minime hebetatur : ob mollitudinem autem , & naturam eius flexibilem cultro cedit , ideo non retundit ; quia non scinditur . Maris autem cum non describantur folia difficile fuerit coniectari , quam arborem eo nomine significauerit : nam ex toto diuersa ponitur , vt etiam Plinius testatur ; differunt , inquit omnimodo Tilia mas , & fœmina ; nam maris materies dura , ruffiorque , & nodosa , & odoratiore , Quod Theophrastus ὀσφύδιον : id est olidius vocat , cortex quoque crassior , ac detractus , inflexibilis , nec semen fert aut florem , vt fœmina , quæ crassior arbore , & quæ sequuntur . Quid , si dicamus intelligi lignum putridum Vulgo vocatum , à nobis alibi describendum , quæ non multum à Dioscoridis Phyllirea distat ? nam hæc longe tenuior est Tilia , lignum habet sætens , flauum , ac durum , & corticem inflexibilem , ceterasque conditiones dictas ; perpetue quoque viret , vt simpliciter de Phyllirea testatur Theophrastus : quod cum nostræ Tiliæ non conueniat , quæ fœmina est , intelligendum est de mare . Quamquam autem aliquæ ex his fructum ferant , & florem nō alterius speciei sunt cum iis , quæ steriles sunt , vt in aliis multis notatum est .

C A P . X I .

PLATANVS tantundem videtur à genere Roboris discedere , quantum à Castanea & Fago recedit Carpinus , & Alnus , & illi congeneres arbores ; vt enim ille fructum magnitudine conspiciam sa-

tis, eumque rariorem ferunt, sic hæc pusillum admodum, & in suis racemulis frequentem. Est igitur Platanus ingens arbor specie Quercus; ramis in latitudinem sparsis; cortice similiter crasso & rimoso; materie lenta; folia latiora multo, quam Quercus; angulis paucioribus longioribusque ad similitudinem palmæ manus ex longo pediculo pendentia, quæ etiam siccata diutius seruantur in arbore, vt in genere Roboris: semina pusilla, oblonga, effigie glandis, in tenuissimum apicem desinentia, inuicem facta in rotundis racemulis, pilularum modo, media quadam stipante lanugine. Platani pilulas vocat Dioscorides, Theophrastus arborem palustrē esse inquit raram in Italia, radices ei longas & multas tribuit, vt compertę sint aliquando circa aqueductum, triginta trium cubitorum longitudine; Folia ampla propendentia, & tremula, quæ alicubi ob naturam loci sunt perpetua, quamuis ex propria natura decidua sint: semen manifestum est, ex quo gignitur, licet pulcherrime ex auulsiōe proueniat: germinat paulo tardius, quam Populus; materies lenta & humidior. Plinius propter vmbra tantum experi Platanum scribit, & eius gratia in Italiam fuisse transportatam.

C A P. X I I.

ACER arbor est in montibus tantum proueniens; cortice scabro; materie ruffa; ad multa opera percommoda, quæ Torno fiunt: folia sunt lata in angulos desinentia, vt Platani longissimo pediculo; fructus oblongus paruus, ex paruo racemulo pendens, geminus in geminas membranaceas linguas desinens, similitudine quadam forficis. Opulus autem illi similis etiam in plana descendit; cortice scabriore, vt Ulmus; materie candida: foliis minoribus: sed similiter angulatis; fructu quoque simili, sed ligulis in diuersa tendentibus non vt Aceri iuxta productis; expetitur hæc arbor maxime ad Vites sustinendas, vt Ulmus. Theophrastus videtur vtrasque Sphendamnon, quam Latine Acerem vocant, appellasse, cum inquit duo eius genera esse, Zygiam, quam Plinius Carpinum Latine appellari testatur, quem sequitur Theodorus; Alteram nomine generis Acerem, quam alij Glinon & vt Theodorus vertit Plinium securus, Gallicam; Carpinum in montibus tantum nasci; materie flaua, & crispa, & solida, qua ad opera lautiora vruntur; hanc hodie Acerem vocamus; Gallicam autem etiam in planis prouenire; materie candida, neruata, rariore & minus crispa, marique materiem crispiorē esse atque contortam, & in planis potius eam nasci: germinareq; maturius: hanc nos Opulum vocamus, cuius mas fuerit, quæ sterilis; vtrique folia tribuuntur Theophrastus ampla, diuisuris Platani tenfa: sed tenuiora & minus carnosā, & molliora & longiora, partes au-

rem folij scissæ in acutum tendunt, scissuris non ad medium vsque, vt in Platano prouenientibus, at cacuminibus distantibus magis, neque pro magnitudine multis neruis constât, quæ notæ ob deprauatum codicem, ligno tribuuntur errore manifesto; corticem præterea esse paulo asperior-rem Tilia, subliuidum, crassum, & Picea magis vstibilem, flexibilemque: Radices paucas, & summa tellure magna ex parte intortas habent tum candida, tum flaua: Riguus potissimum nascitur, inuentuque rara est, florem nesciri, fructum esse non valde oblongum, Paliuro similem, longiorem tamen. Tradi ab aliis tertium quoddam genus, quod Clinotro- chon, quasi lecti rotarium appellant. Plinius quoddam genus Flauï es- se crispo macularum discursu, qui cum excellentior fuit, à similitudine caudæ pauonum nomen accepit in Iitria Rethiaque præcipuum.

C A P. X I I I.

FRAXINVS arbore est in incultis magis proueniens, cum tamen alicubi colatur ad Vites sustinendas, vt Opulus, & Vlmus in Vm- bria: simplex assurgit, erecta ad multam altitudinem, hastis fabri- candis vtilissima: folia non secundum partem scissa, vt in Acere, sed ex toto, vt ex vno pediculo plura coniugatim prodire videantur, longis in- teruallis in acutum desinentia, leuia, & leuiter serrata: fructus Aceri si- milis, sed copiosior, & minor in summis ramulis, neque coniugatim, sed sparsim è comis propendet, desinens in tenuiorem, & oblongiorem li- gulam; vnde lingua Auis à Medicis appellatur, cuius medulla ad Ve- nerem stimulam laudatur à Serapione, & Auicenna. Theophrastus duo genera tradit Meliam scilicet, & Bumeliam vocans, idest Fraxinum, & Bubalam Fraxinum, seu magnam Fraxinum: hanc excellam, & pro- ceram: lignum candidum, crassiuenum, neruatum, mollius, enodius, & crispus: in locis concauis, & madidis prouenire. Alteram humi- liorem, scabriorem: duriore ligno, & flauiore: in siccis, & saxosis or- tam: vtriq; folia laurinis similia, acutiora, coniugatim exeuntia ex vno pediculo: in maiori quidem longo interuallo disposita, & pluribus con- iugationibus, vt in Sorbo, longiora, & angustiora: in minori autem breuiora interualla, & pauciores foliorum coniugationes traduntur: fructus minutus, nucosus, idest, medullam continens, vt Amygdala, gu- stu subamaram. Præter fructum alia quædam ferunt, vt Muscos in glo- bum coactos specie pilorum Platani, & alia quædam implicamina. Plin- ius Fraxino tribuit, quæ potius à Theophrasto Taxo tribuuntur, quæ Melos græce dicitur, non Melia; vt illud: in Ida esse aded Cedro simi- lem, vt fallat ementes cortice ablato, & folia esse iumentis mortifera, cæ- teris ruminantibus innocua. Dioscorides ligni scobem potu letalem

credi tradit; cùm tamen sint, qui eius decocto vtantur vice ligni Guaiaci felici successu. Eius cortex internus aquam, in qua maduerit, cæruleam reddit, quam apponunt gallinis, cùm morbis vexantur. Exhibent quidam eius corticis decoctum ad lienes extenuandos. Ex hoc genere forte fuerit lignum in noua Hispania repertum, cuiusamenta in aqua post horæ dimidium cæruleum elegantissimum reddunt, cum ipsa candida sint: Vtuntur aqua prædicta in potu quotidiano vsu cum vino ad Renum morbos, Vrinæ difficultatem, & Ischiadicos. Columella inter Fraxini genera Ornum vocat arborem proceram: caudice tereti: leui cortice; esse autem syluestrem Fraxinum. Hodie in Calabria Ornum intelligunt eam, quæ in siccis & locis altis nascitur, scilicet Meliam; Fraxinum autem eam, quæ depressis & madidis nascitur, id est, Bumeliam. At Hermolaus Ornum à quibusdam interpretari scribit, quæ Oxya dicitur à Theophrasto: nam Matteus Syluaticus Ornum inquit glandiferam esse Quercui similem, sterilem: videtur autem intelligere nostram Fagum, quam Oxyam apud Theophrastum esse diximus. Reperitur quidem Orni mentio apud Plinium inter arbores, quæ amant montes; descendunt tamen in plana; nec tamen cum Fraxino coniungit; nam interponit Acerem. Fraxinum, & Ornum solas Mannam ferre testatur in Calabria circa Canis ortum, cuius est vsus in tota Italia ad aluum leniendam dissolutæ iure, aut sero pondere vnciarum duarum, aut trium; mitissimum enim est medicamentum solum tenues humores educens: Sunt autem micæ quædam candidæ, aut flauescences, pingues, sapore mellis. Eius differentiæ sunt; nam quædam minutioribus micis constat, quam Mannam foliorum vocant; quia ex foliis colligatur, quæ magis probatur: altera crassioribus, quam Mannam corporis appellant; quia ex ramis tanquam ex corpore arboris habeant: & hæc aut sponte, aut vulnerato cortice; nam ex vulnere primo exit liquor turbidus, nauseosus cum quadam amaritudine; postea emanat purior, quamuis glebis grandioribus. Probat pinguis, & quadantenus translucida Mastichæ quam simillima: Improbatur arida, & cinerei coloris: Item sapor optimæ suavis cum dulcedine modice linguam mordens; quæ enim morsu caret, cuanida est; & quæ nauseosa, est impura, aut adulterata, aut Senæ infusione, aut addito ScamONIO. Fertur aliquando & ex Syria longe candidior Italica, cuius Mastichina vocatur, quæ translucida Mastichæ similis, paruis granulis, efficacior Italica: Bombicina autem minimè translucida, crassioribus micis Gossipij. Putant hanc Saccharo adulteratam esse; sed dentibus deprehenderetur; Saccharum enim sub dentibus crepitat, Manna autem mollis est. Colligitur aliquando & apud nos in Apennino diebus canicularibus & serenis promiscue in pluribus arboribus, sed præcipue in Quercu, & Salice, nunc concreta similis Calabriensi,

nunc

nunc liquidior melli similis . A Græcis Aeromeli vocatur, quasi mel aereum, de quo Galenus in alimentis, vbi de melle agit, Mel roscidum siue aereum inquit esse, quod in plantarum foliis aliquando per æstatem colligitur rori simile; copiosum verò esse in monte Libano Syriæ; colligi autem decussis arboribus in subiectas pelles stratas . Et Theophrastus Roboris dotes recensens inquit: Nascitur vel hic melleus humor cælo cadens, nec aliis magis frondibus inherens. Meminit & Plinius eiusdem; scribit enim mel ex aere venire præcipue ipso Syrio explendescente, nec ante Vergiliarum exortum, sublucanis temporibus; itaq; siquis eo tempore matutino sub dio fuerit, sentiet vestes & capillum concretum eo liquore, & arborum folia melle roscida inueniet. Cælestem verò eius naturam esse; præsertim si purus, & syncerus, vt defluit, haberetur, & non diuersarum plantarum, ac terræ halitu sordesceret; donum enim cælesti, & quasi diuinum Nectar malis mortalium à morte reuocandis. Si post ortum syderum nobilium, aut Arcus, cælestis non sequantur imbres, sed ros coquatur radiis Solis, medicamenta non mella gigni, oculis, viceribus, internisq; visceribus dona cælestia. Si verò seruetur hoc Syrio oriente, & casu contingat, vt eodem die Venus, aut Iuppiter, aut Mercurius exoriatur, non esse aliam eius suauitatem, vsusq; quam diuini Nectaris. Hæc Plinius. Putauit Hermolaus apud Dioscoridem Elæomeli ob nominis affinitatem idem esse quod Aeromeli; pingue quoddam è caudice arborum manans, crassius melle, sapore dulci in Syriæ Palmyris: Nam, vt Galenus Elæomelitis non meminit, sic Dioscorides Aereomelitis: vtriq; præterea tribuitur vis purgandi bilem & cruditates. Sed de Elæomelite nostram sententiam alibi explicamus. Arabes Mannam vocant & Tereniabin; quamquam apud Serapionem differre videantur hæ voces inter se, cum in diuersis locis agat de Manna, & Tereniabin interpretantem Mannam eam, quæ concreta est in grummos: Tereniabin autem eam, quæ melli sit similis. Mesues tamen & Auicenna nomine Mannæ quodcunque genus intelligunt; tradunt enim Mannæ eadem, quæ Serapio Tereniabin; neque ea distinctio satis congruit sententiæ Serapionis, vt Tereniabin sit substantia liquida, Manna autem concreta; nam de Tereniabin scribit, est ros, qui è cælo cadit melli in granula concreto similis, vocantq; id Mel roscidum, siue aereum, & quæ sequuntur. sed hæc parui momenti sunt, illud potius disquirendum videtur, vtrum Manna, qua vtimur, sit inter genera mellis aerei, an proprius succus Fraxini & Orni, vt contendere nituntur quidam ex Recentioribus; quoniam ros promiscue super omnes plantas, lapides, & terram decidit; at Manna Calabriensis solum in Ornis & Fraxinis reperitur, idque non in omnibus, sed quibusdam. Præterea ros non emanat ex vulnere arboris, vt Manna ea, sed exterius ex aere adhæret; nam factò experimento

rimento linteo scilicet arbori super extenso, quod rorem cadentem exciperet; reperta nihilominus Manna ex arbore emanans; nulla autem in linteo. Tandem multum differre à Manna prædicta roris concretionem in mellis substantiam; ros enim frigore noctis concrefcit, Sole autem aduentante, aut alia caliditate soluitur, vt putant; Manna autem nostra, vt succus concrefcit à calido & sicco; meridie enim colligunt magis densatam: hæc & alia huiusmodi sunt, quibus Manna nostra à genere mellis aerei, & Manna Arabum explodunt, ac Fraxini & Orni propriam quandam lachrymam censent. At hoc modò cauillari etiam de Quercu licebit, cuius foliis maxime insidet mel acreum; sic enim ros non magis super vnâ plantam quam aliam decidit, cur maxime hoc genus reperitur in Quercu? Quod si id tribuatur naturæ Quercus, vt liquorem illum cœlestem conferuet; alię autem plantæ magis & minus absument, cur eadem non liceat de Fraxinis & Ornis assignare? Quum enim intime hauriant hunc rorem, totum autem non absument in nutrimentum aut ob multitudinem, aut ob aliam causam, necesse est, vt reliquum tanquam excrementum expuant, alteratum tamen, & magis addensatum quam in Quercu ob aliquam eius concoctionem; ob id non in foliis solum reperitur, vt in multis aliis arboribus, sed vndique ex intimis corporis exit. In foliis autem Quercus maxime reperiri melleum liquorem dicemus; quia ea arbor minime omnium bibit eius humorem; idcirco defluit mellea substantia ex iis, non multum addensata, & Sole aduentante facile euanescit, vt contingit substantiæ aeræ facile in spiritum resolubili. In quibus autem paucissima, aut nulla reperitur huiusmodi concretio, cum tamen locus eo humore scateat, vt quibusdam Ornis & Fraxinis contingere aiunt, absumitur auidius ab illis huiusmodi humor in earum nutrimentum; ideo nec ros liquidus permanet in foliis, nec expuitur addensatus: Neque illud omnino verum à frigore noctis addensari rorem in melleam substantiam, vt modò concrefcit ad similitudinem pruinæ ob vehemētiorem frigiditatem, modò in liquidiorē substantiam à minori frigiditate ad roris similitudinem; non enim hæc corpora aquea tantum sunt, vt ros & pruina, sed terram habent aeri mixtam, vt tradit Aristoteles 4. Metheor. cap. 7. de melle; nam & mel, quod apes condunt in suis alueolis, ex huiusmodi rore constat, quod super diuersas plantas colligitur, non fucar earum, neque fructus, neque pars, sed eiusdem est cum rore generis, vt testatur Gal. 3. de Alim. facult. c. 39. non tamen omnino ros, simplex scilicet aqua; sed ob ætluam caliditatem terræ in halitum digestæ commixta, & incrassata magis & minus in melleam substantiam. Aëget tamen halitus aqueus frigiditate noctis, vt constet, simplex quidem in rorem & pruinam, commixtus autem in melleam substantiam, quæ non amplius à solo calido liquatur, sed ab humido,

humido, vt sales : Aliqua tamen ex parte à calido sicco liquari huiusmodi corpora , quatenus à frigore condensata sunt , non est absurdum , vt contingit Nitro , Alumini , Calcantho , Saccaro ; in igne enim prius liquefcunt , deinde siccantur : humido autem frigido , id est , aqueo omnia hæc corpora soluantur , non calido , quale est oleum . Sed hæc fusius quam pro nostro instituto dicta sufficiant . Apud Indos plura sunt genera Mannæ , quæ nequaquam feruntur ad nos : quandam tradunt ex arboribus distillantem roris modo , vtribus collectam , sapore faui mellis , quam Siracost vocant : Alteram granulis Coriandri similibus addensatam , colore ruffo , quam ex capitibus Cardui cuiusdam decutiunt , Terebinabin vocant : Tertiam grandioribus glebis , vt plurimum foliis admixtam similem Calabriensi , quam magnificiunt : Quartam mellis albi purgati similitudine , quæ cito corrumpitur , nisi vasis vitreis condatur , quibus ea gens caret .

C A P. X I I I I.

QUAE autem pericarpium ferunt , seminis corde exterius vergente , aliæ quidem florem in summo fructu gestant ; aliæ verò eundem in sede fructus habent : Explicemus autem prius , quæ vnicum in hoc genere semen ferunt , quarum plurimæ florem inferius sedentem habent . Quamuis inter has quædam ambigant cum iis , quæ pericarpio carent , vt Amygdala , quæ partim inter Nuces reposita est apud antiquos ; quia ossæo cortice constat , medulla interna ad cibos utilis ; partim verò ad hoc genus , de quo agimus , reducenda videtur ob similitudinem floris , & germinandi modum . Amygdala igitur arbor est mediocris ; cortice nigro , & aspero ; foliis angustis , digitali latitudine , longis , serratisq; . Floret prima inter vrbanas , non dum exacta hyeme , ante quam folia edat . Flos candidus ; vel modice ex candido rubens . Fructus oblongus , depressus , minor Nuce , cute intectus hirsuta : osseum putamen læue est : intus medulla dulcis ; in quibusdam amarescit , vetustate pinguescit ; vnde oleum extrahitur : totus fructus tenellus , ante quam os induruerit , cibus gratus est , subacidus : laudantur in hunc vsum , qui lanugine carent , & grandiores sunt : huius gratia inferere solent super Prunum . Theophrastus sparsim scribit radicem quæ ex medio , prægrandem esse , & alte dimissam cito germinare ; tarde folia amittere : semen ligno obductum , succo pingui : florem foliatum , quarundam subrufum ; fructificare ex annotinis surculis : feri posse auulsione ; ex semine degenerare tum sapore , tum duritie ; cultu mitescere ; lachrymam fluentem diutius auferendo paxillo adactæ , & fructus melius retinere ea euacuatione : seminis ea pars germinat , quæ aduersa est nexui , quæ omnia

in nostris Amygdalis reperiuntur. Plinius Amygdalam quondam Noces græcas vocatas fuisse Catonis ætate; vnde suspicatum tunc temporis in Italia non fuisse: Iuglandibus similes externo & secundo putamine; nucleo dissimili latitudine, & acriore callo: prima omnium floret mense Ianuatio, Martio poma fert matura, id est, esui apta.

C A P. X V.

PRUNUS arbor mediocris est: cortice fusco, scabro: materie fragili, subrussa: fert gummi: folia duorum aut trium digitorum latitudine, paulo oblongiora, leuiter sinuata: floret in annotinis germinibus: flos candidus, foliatus; fructus suavis tum recens, tum exiccatus: pericarpij pulpa succosa, tenui tunica obducta: differt magnitudine, figura, colore, ac saporis bonitate; nam rotundorum quidam Mali amplitudine, flauo, dulces, odorati, qui primo maturantur; cognominantur autem à Malis: iis minores, & austeriores, qui Augusto maturantur, Pruna Augustana vocata, & Albanula inter præciosa; alia nigra, duriore carne, sed gratissimo sapore, vulgo Pernicon cognominant: grandiora iis sunt Massimiana, ac succi bonitate præcellunt: simili specie constant alia quædam, vt etiam fallant, sed in suauitate saporis quam primum discernuntur, vt quæ Alinaria, & quæ Gubia alicubi vocantur ingustabilia: paulo minora iis & oblongiora Viridacea, sic appellata; quia dulcia sunt ante perfectam maturitatem, dum adhuc viridia sunt; hæc maturitate perfecta ad rufum tendunt, sed dulcedine minus grata: Alia in longitudinem extenuantur iuxta pediculum, vt Damascena colore flauo; Catelana colore subuiridi; alia colore nigro: multæ aliæ sunt inexplicabiles differentię, vario cultu, & studio inferendi inuentæ. Est & syluestris Prunus, prunula ferens vulgo appellata; spinosis ramis; breuior, fruticosa, baccas potius quam poma fert, rotundas, nigras, sapore valde acerbo, cuius carne Medici pro Acacia vtuntur. Peculiare in fructu Pruni, quod deflorescens, si multi imbres contigerit, conuertitur in oblongum quoddam corpus inane, quos Turcas vocant, semen omnibus intra osseum corticem continetur, depressum, læue, vt in Amygdala; sed minus, licet totus fructus sæpe maior sit, Græci Coccimeleam vocant, de qua Theophrastus inquit; corpore paruam esse; modicâ radice sustentari: Illi tamen altissimam radicem inquirunt, sed numerosam; diutius viuere, & contumacem emori: lachrynam gignere: folium Arbuti simile; succo ex carne & neruo constantem succo diluto; semen contineri intra nucleum & carnem: Florem foliatum super fructum insidentem. peculiare, fructum in pappum perire, quod in nulla alia arbore visum est; quæ omnia Prunis nostris conueniunt, si pappus

pappus hic non lanuginem, sed inane corpus significet, quem diximus Turcam vocari. Plinius ingentem Prunorum turbam esse tradit; Hordearium, quod cum Hordeo maturatur; Asininum à vilitate cognominatum serius, & maius, vtrunque versicolori nigro candicans; esse & nigra laudatiora; cerina; atque purpurea: Armeniaca sola etiam odore commendata; Nucipruna Nucibus insita; insita quoque Malis Malina, Amygdalis Amygdalina, quibus intus in ligno Amygdalæ nucleus est; Persica alia ex Perside aduecta; Damascena à Syriæ Damasco, & tandem sylvestria ubiq; nascuntur; asseruari in cadis condita vsque ad alia nascentia, vt de Vua fit in Autumno Nucipruna, Persica, Cerina, & sylvestria, reliqua fugacia esse: sed Prunis adnumerat Persica & Armenica, & Mixas, & Perseam, quæ differentias habent manifestas valde à Prunis differentes, vt mox patebit.

C A P. X V I.

AR M E N I A C A arbor Pruni magnitudine; cortice subrufo; foliis Pruni mollioribus; fructus rotundus, cute subaspera, in maturitate aureus, odoratus, ex acido dulcis, intra pericarpium nux continetur subrotunda, levis, & intus nucleus Amygdala breuior, suavis, qui in eo genere maior est. vulgo Baracocca vocantur, vterq; inter præcoces. Dioscorides inter Mala numerat Armeniaca, à Romanis Præcocia appellata, Plinius Præcocia inter Persica recenser.

C A P. X V I I.

PE R S I C A parua arbor est; citissime omnium senescens; cortice Armeniacæ; foliis Amygdalæ, paulo latioribus serratis; flos roseus; fructus rotundus Mali amplitudine, lanuginosus, odoratus; caro fissilis inneruos, suauissima: osseum putamen, asperum, subrotundum; nucleus amarus; amara & folia, & flores. Eius genera plura; quædam os habent à pericarpio explicabile; quædam id pertinaciter hærens, quod genus duracinum appellatur: figura quoque differunt; nam quædam orbiculata rimula quadam à latere: quædam in rotunditate oblonga, quod genus Cariota cognominatur; colore alia candicans; alia modico rubore aspersa sunt, præcipue qua Solem spectant, & intus in ossis contactu; alia Buxea ex toto, quæ à Cotoneis cognominata omnium tardissime maturantur; quædam enim præcocia sunt, insita super Amygdalam Nucipersica vocant, nucleo etiam grato. Dioscorides inter Mala recenset Persica. Plinius Persicorum palmam tribuit Duracinis, esse alia cognomine Gallica, & Asiatica, quæ post Autumnum ma-

turantur, præcociâ æstate, Supernatia è Sabinis veniunt, Popularia vndique, pomum innocuum expetitur Aegris, sed omnium fugatissimum, longissima enim decerptio bidui mora est, cogitque se venundari, ex quibus significatur aliud esse Persicorum genus, quod recensuit inter Pruna, quæ cadis condita asseruantur, Græci quidam Rhodacena appellant, forte à roseo floris colore.

CAP. XVII.

MYXA apud Plinium arbor est in Damasco popularis, quæ & cœpit Romæ nasci insita Sorbis: ex Myxis in Aegypto vina fiunt, quidam rubescentes, quibus Persea similis est. Paulus Aegineta fructum ferè minorem Prunis, sed facultate consimilem; quidam Galeno putant Serica: Serapio Sebesten vocat, fructum in Arabia plantæ ferè arborentis; cortice albo; ramis virentibus: folio rotundo, amplo; fructus Auellane nuci magnitudine, in racemo dulcis, dum maturefcit, potissimum pallescens, candido lentore plenus, cum interiore nucleo quasi Olyuæ siccatur. Afferuntur hodie fructus sub eo nomine ad aluum purgandam, ex cuius lentore viscum fieri tradunt, quod Veneriis Alexandrinum vocant; similes sunt paruis Prunis exsiccatis, quibus adhæret paruus vmbilicus membranaceus; intra pericarpium os durum continetur, modice depresso, in quibusdam triangulum asperiusculum; intra os seminis medulla parua continetur.

CAP. XIX.

PERSEA apud Plinium arbor est in Perside venenata, translata in Aegyptum mitigata est: eius fructus Myxis rubescentibus similis est; nec extra Orientem nasci voluit: semper folia habet, & poma subnascentibus aliis. Theophrastus describit; aspectu magnam, formosamq;, Piro similem folio, flore, ramo, & tota figura, sed folio perpetuo: fructum abunde parit, & omni tempore perficit, nam nouus anniculum semper occupat, magnitudine Piri, figura oblongus Amygdalæ modo, colore herbaceo; nucem intus habet, vt Prunus, longe minorem, & molliorem; carnem vehementer dulcem, suauem, concoctu facilem; nam etiam si nimium comedatur, nihil nocet; radix magna; materies robusta, visu decora, atra, ex qua simulacra, lectos, & mensas faciunt: sed huiusmodi fructus in Italiam non venit: nisi forte fuerit, qui Anacardus vocatur, seu Anacardium à recentioribus Græcis nomine deriuato à corde: Afferuntur ex Oriente fructus exsiccati colore nigro, figura turbinata, cordis effigie parum depressi, ad pediculum sessilem:

lem : intra os paruum continetur . Serapio describit fructum ex arborrea planta corculo auiculæ non dissimilem , subrubrum ferè colore cordis , rubente etiam ; num intus liquore veluti sanguine , cuius potissimum est vsus ; Aduchi è Syria ; provenire etiam ex Siciliæ montibus ignem eructantibus , vim habere calefaciendi & siccandi in quarto ordine ; hæc Serapio . Succus ille à Medicis mel Anacardinum vocatur . In India fructus est innoxius , vt Garzias testatur ; nam vtuntur eo Asthmatici in sero infuso , & ad vermes necandos : Virides muria conditi vt Oliuæ assuntur in cibis ; sed siccati vrentem facultatem habent . Auicenna inquit nuclei medullam similem esse Amygdalæ dulci , in qua non est nocumentum ; sed cortex eius rarus , perforatus , in quo mel continetur viscosum , odoratum : manducatur à quibusdam sine noxa præcipuè cum Nuce : Eius mel vlceratiuum est , & adustiuum sanguinis & humorum : est ex summa venenorum , & interficit ; licet aliquas habeat utilitates in Medicina , vt idem tradit . Ab Anacardo igitur non abhorrent conditiones traditæ Perseæ ; nam similis est Myxis rubentibus , vt Plinius testatur : depressus autem est Amygdalæ modo , cui Theophrastus comparat : præterea venenum continet , licet alicubi innoxie comedatur .

C A P . X X .

CERASVS arbor alta ; recto caudice ; cortice læui , maculosos ; materie subrussa ; fert gummi ; folia longiora Pruno , leuiter serrata , in acutum desinentia ; floret in annottinis surculis : flos albus : fructus rotundus , minor Pruno , rubens , pediculo longo , pulpa aquosa , dulce , nucleo rotundo , læui , maturantur ante ceteros fructus , licet tardius floreat ; Differentiæ ex colore ; nam quædam in maturitate parum rubent ex candido ; quædam magis ; alia ex rubro nigricant tingente succo : Ex sapore , alia dulcia ; alia amaritudinis quid retinent , non tamen ingrata , Amarena vocant ; alia acidula Agriotta appellata ; alia pulpam duriorē habent , Duracina vocant : alia teneram & aquosam : Magnitudine quoque , & paruitate differunt non solum fructus sed & arboris : nam Amarenæ & Acidulæ breues sunt , pediculo quoque breui , licet fructus non minor sit cæteris : Est & quædam syluestris brevis , racemolis oblongis , fructum ferens paruum , qui in maturitate ex viridi flauescit , subaufterus , nucleo subaspero . Theophrastus Cerasum describit magnitudine excelsa , ad vigintiquatuor cubita , rectam , admodum crassam , bicubitali etiam ambitu , folium Mespili ; durum , latius ; corticem Tiliæ similem , leuore , colore , & crassitudine , apta ad cunnas , scissilem in tenues tunicas ; neruis non in rectum neque in girum tendentibus : sed oblique sursum se interfecantibus , quod & in

ligno euenit : ramis crescentibus; alij deorsum assidue pereunt; alij sursum versus crescunt, ideo minus ramosa & enodior Populo; radix multiplex per summa non crassa, cui eadem circumuolutio neruorum; flos candidus Piro & Mespilo proximus ex paruis floribus constans Fauimodo; Fructus rubet figura Iouisflammæ, magnitudine Fabæ; nucleo molliori; nascitur vbi Tilia iuxta amnes & rigua. Plinius inquit Cerasorum Aproniana maxime rubent: Actia nigerrima sunt: Cæciliana etiam rotunda: Iuliana iucunda sub arbore gustata: nam adeo tenera, vt gestatum non tolerent: Duracina principatum tenent; Laurea non ingrati amaritudinis, insitæ in Lauro: Macedonica parua arboris, raroque tria cubita excedentis, Chamæcerasi minore etiam num frutice, inter prima, annuam gratiam colono refert pomis; gaudent Septentrione & frigidis: siccatur etiam sole, & conditur, vt oliua cadis: videtur igitur per Lauream significare nostra Amarena, per Macedonica autem ipsa Acidula, Chamæcerasus autem incomperta adhuc.

C A P. X X I.

LAVRVS arbor enodis, perpetue virens: cortice tenui: materie rara, ideo expeti ad igniaria, Theophrastus author est; radices crassas, inæquales, & obliquas fert: folia odorata, minora quam in Malo Citria, aridiora lateribus modice sinuata: flosculos pallescentes inter folia: baccas subrotundas, breui pediculo adnexas in maturitate nigras: tenui putamine, crustaceo: externa tunica oleosa; vnde oleum laurinum excoquitur, medulla intus ampla, & amara. quædam floret tantum, fructum non fert, cui copiosius est flos, racemosusque, quam Theophrastus Vuam vocat in Lauro præter fructum, in sterili copiosiore, quam masculam nonnulli appellant: Dioscorides vnam latifoliam, alteram angusto folio tradit. Plinius plura genera affert, Mustaceam folio maximo, flaccidoque, & albicante: Delphicam æquali colore, viridiorum, maximis baccis, atque è viridi rubentibus, qua Delphis coronari, & triumphantes Romæ solebant: Cypriam folio breui, nigro, per margines imbricato, crispam. Baccaliam, quæ vulgarissima est, baccarumque fertilissima. Triumphalem, sterilem, minima altitudine, folio crispo, ac breui, inuentu raram: Taxam in Topiario genere, cui in medio folio paruum excreuit veluti lacinia folij. Spadoniam, quæ mira opacitate, ad quantamlibet umbram solum implet. affert & alia genera, nomine potius quam generis societate communicantia, Laurum scilicet sylvestre, cui cærulea inest bacca, hanc nos vulgo Lentaginem vocamus, opere Topiario, fruticem potius, quam arborem, de qua alibi dicimus, & Laurum regiam amplissimam, & arbore & folio, baccis gustatu quoque

que non aspero. Hanc Pisis habemus peregrinam, foliis longioribus, pulposisque, ad malum Medicam accidētibus, perpetuo virentibus, sed odore graui : flores in racemis erectis fert, candidos, suaue olentes : baccas Lauro similes, paulo maiores, oblongiores, in maturitate nigras, pericarpio pulposo, suaui, quod quo magis siccatur in arbore, dulcius redditur : intus nucleus est oliuaris, fragilior, perficitur Autumno incipiente : medulla interna amara : feritur optime ramo.

C A P. X X I I.

PIPER rotundum granum est nigrum ex India aduectum, rugosum, acerrimi saporis, gratissimique in condimentis : Alterum genus candidum, crassiori grano, nequaquam rugosum, acrius : Tertium longū, veluti ex minutis granis congestum, effigie Amentii, nucis Auellanæ breuius, colore nigro feruentis gustus : sed sine gratia, Lodouicus Romanus in suis navigationibus testatur in suburbio Urbis Calecut Indiæ, Piperis fruticem nullo adhibito cultu prouenire, Hædææ modo vicinas arbores scandentem, ramis multis, duorum vel trium palmorum longitudine, in quibus folia Mali Assirij crassiora, ac paulo pinguiora, minutioribus venis ex aduersa parte intercurrentibus. E singulis malleolis senos racemos dependere, palmares Passulis non absimiles, densiores : color baccæ, qui Vuis immaturioribus colligitur mense Octobris, & Nouembris, cum adhuc subuirdis est, deinde soli exponitur, triduo autem nigrescere, dum siccatur. Alterum genus in Taprobana oriri copiosum, quod patrio nomine Molaga vocatur : in totum procerius, crassiore caudice, amplioribus foliis, carnosioribusque, bacca grandiori, candidiorique inani, ac plurimum mordaci, leuioris ponderis. Idque maxime apud Tartaros dispensari. Piperis longi arborem non reperio à Recentioribus descriptam, quamquam fateantur quidam, diuersi generis illam esse. Reperio in India Occidentali, quoddam genus Piperis longè oriri acrius & odoratius rotundo, quo indigenæ loco Piperis nigri vuntur in condimentis : pingunt fructum longiorem Orientali non excedentem indicis longitudinem cum pollice, crassitudine parui funiculi, quo pueri Trochos versant, circa tenuem festucam hærent granula dense iuncta, ac veluti retorta, crassitudinem prædictam facientia, quibus ablatis festuca munda remanet : viridis est, quamdiu recens, Sole autem maturatur & nigrescit. At plantam hanc fructum ferentem non pingunt, sed altam inquiunt esse. Theophrastus innuit longum diuersi generis esse : inquit enim Piper fructum esse, eiusque genera duo : vnum enim rotundum Erui modo, tegmine carneque constans, sicut Laurina bacca, subrutilum. Alterum oblongum, nigrum
semina

semina Papaveris continens longe validius altero : ambo enim calefacto-
 riam vim obtinent, ideo contra Cicutam auxiliari . Dioscorides autem
 tria genera Piperis ex eadem arbore haberi traditum scribit : inter initia
 quidem prælongum fructum esse, veluti Siliquam , quod Piper longum
 est habens intus aliquid tenui Milio simile, quod tandem euadit in per-
 fectum Piper, procedente tempore dehiscens id, & pandens sese racemum
 fieri grana ferentem, qualia videmus, ea autem acerba quidem candidum
 Piper esse tempestiua autem maturitate nigrum fieri, & odoratius, acrius,
 & ad condimenta vtilius, gratiusque : album infirmius esse, quod tamen
 Galenus acrius testatur : longum vehementius mordere, & subamarum
 esse, vtrunque aduersus venena expeti . inter nigra reperiri quædam gra-
 na inania intus ob defectum nutrimenti, quod Brasma vocant . Ideo eli-
 gi nigrum, quod grauissimum & plerius est, sine multis rugis recens, ac
 minime fursurosus : Arborem paruam esse foliis Casiæ, vt scribit in Ca-
 sia : radicem falso putari à quibusdam Zinziberim , potius radicem Pi-
 peris esse quandam Costo similem, quæ ora gustantium accendit, & sai-
 yuam elicit . hæc de Pipere traduntur à Dioscoride : Plinius eandem ha-
 bet sententiam . Ternas scilicet fructus differentias ex eadem arbore ha-
 beri . At arbores Iuniperis nostris similes esse ; semina à Iunipero distare
 paruulis siliquis, quales in Faseolis videmus, has, prius quam dehiscant,
 decerptas, tostasque sole, facere, quod vocatur Piper longum; paulatim
 vero dehiscences per maturitatem ostendere candidum Piper, quod dein-
 de tostum solibus, colore, rugisque mutatur , carbunculari interim ali-
 qua, fierique semina cassæ & inania . Qualis autem sit Piperis radix non
 explicat , tantum non esse Zinziberim : in Italia quoque haberi Piperis
 arborem, maiorem Myrtho , nec absimilem amaritudinem : grano ean-
 dem, quæ Piperi Musteo creditur esse : deesse tostam illam maturitatem,
 ideoque & rugarum, colorisque similitudinem, Solinus quoque testatur
 in Caucaaso monte Indiæ arbores Iunipero similes, primos fructus ferre,
 vt corili fimbria quod Piper longum est, posterius album , & nigrum :
 Quod si vera est Recentiore sententia de Piperis hystoria oculata fide
 habita, dicendum rotundi Piperis albi, & nigri arbores vnius quidem
 generis esse, vt Theophrastus innuit, differre autem magnitudine & co-
 lore fructus, quarum folia Casiæ similia sunt, vt Dioscorides tradit: nam
 tum Piperis, tum Casiæ folia Mali Assirij foliis comparantur à Recentio-
 ribus. Quæ autem longum Piper fert, diuersi omnino generis esse, vt Iu-
 nipero similem , vt Solinus & Plinius tradidere: quam autem radicem
 Dioscorides acceperit , à Medicis vsurpatam tamquam Piperis radicem
 cum Zinziber non sit, explicabimus in Galanga . At quænam sit arbor
 Piperis in Italia apud Plinium Myrtho similis, explicabimus cum Ribe.

CAP. XXII.

CVEBBE vulgo appellantur grana Piperi nigro similia, ex Oriente aduecta; tenui pediculo adnexa, intus inania, sapore amaro, & acri, odorata: hæc si ore detineantur, claram vocem faciunt concionantibus, cuius gratia vtuntur: Ferunt & Veneris voluptatem ad augere, si in coitu detineantur ore. Plantam describit Garzias Lusitanus: Frutex est sylvestris Hederæ modo scandens arbotes, foliis Piperis angustioribus: flore odorato: fructu racemoso, non Vux modo in communi racemo, sed singulis granis singuli pediculi dati sunt. Medici accipiunt pro Carpesio putantes esse fructus Myrthi sylvestris, quam Arabes Carpesium Galeni esse putauere, vt alibi suo loco explicatum est. Ego potius putauerim esse Amomi fructum, quæ melior est pars eius fruticis, vt ex Dioscoride & Plinio colligere licet; inquit enim Dioscorides, Amomum fruticem pusillum esse, veluti racemum è ligno sibi ipsi implicitum; flore Leucoij paruo: foliis Brionix: laudari maxime Armenium colore aureo, ligno subrufo, valde odoratum: quod in Media nascitur imbecillius esse, sed magnum & colore subuiridi vtpote quod in planis & humectis locis nascitur, vel provenit: tactu tenerum: ligno fibroso, odore Rutæ (alij legunt Origani) Ponticum colore subrufo, non longum, neque fructu difficile, racemosum: fructu plenum, odore valido: eligendum esse recens, & candidum, aut subrubens, non constipatum, neque in se conuolutum, sed solum & fusum, semine plenum, simile racemulis, ponderosum, valde odoratum absque carie, acre, mordaci gustu, colore simplici non vario. Adulterari planta simili, quæ Amomis vocatur, sine odore ac sine fructu, quæ nascitur in Armenia, flore Origani: ideo satius est fragmenta vitare, integrum autem fruticem cum radice sumere, hæc Dioscorides. Plinius vero inquit, Amomi vua in vsu Indica Vite Labrusca, vt alij existimauere, frutice venoso, palmi altitudine: capiturque cum radice manipulatim, læniter componitur, protinus fragile: laudatur maxime, Punici Mali foliis simile, nec rugosis, colore rufis: secunda bonitas pallido: herbaceum peius: pessimumque candidum, quod vetustate euenit, pretium Vux in libras decem nummis sexaginta: friato vero Amomo quadraginta octo; nascitur & in Armenia, Media, & Ponto. Adulteratur foliis Punicis, & Gummi liquido, vt cohæreant, conuoluantque se in Vux modum: Est & Amomis minus venosa ac durior, ac minus odorata. ex his patet, meliorem partem Amomi Vuam esse, quæ hodie affertur abiectis fruticis ramentis. Forte autem Quintus Medicus, & qui ante Galenum, Carpesij nomen vsurpauerunt, aut fructus hos intellexerunt, aut alios huiusmodi, vt Gariophyllos, quibus pro Cynna-

Cyname vtebatur : nam Græce à fructu Carpesij nomen videtur deriuatum : vnde huc usque Cubebe vocantur in officinis fructus prædicti, quæ autem Amomis vocatur à Dioscoride & Plinio, Hodie rosa Hyerici, vel Sanctæ Mariæ vocatur : fruticulus cum sua radice palmaris, lignosus, ramulis frequentissimis implicitus, rotunda figura, quasi Chamæleontis albi caput, antequam dehiscat ; dehiscit autem, cum in aqua calida ponitur ; vnde mulieres enixuræ confidunt in hoc frutice facilem sibi fore partum, si is pandat se Rosæ modo: fructus fert in mediis ramulis frequentes, figura Myrthi tenuiores, duros, candicantes, qui idem est totius fruticis color : continentur intus in duplici cavitae pauca semina nigricantia, quibus satis aliquando prouenit planta foliis paruis vt Poligoni, sed ad frugem non peruenit.

C A P. X X I I I.

CINNAMOMVM, alij Cinnamum vocant, ex India importatur; cortex à virgis, delibratus fistulam representans; vnde apud nos vulgo Canella vocatur: odore eximio: sapore acri, mordente, cum quadam dulcedine iucunda: ideo maxime expetitur ad condimenta: color est subfuluus, superficie leui, vtpote cui detracta sit externa cutis libro tantum relicto. Eius differentiarum plures, crassitie, & bonitate: angustiores fistulæ, ac leuiores præstant & odoris suauitate, & saporis dulcedine. Quibus autem lata est fistula, & asperior, his pro dulcedine astrictio quædam inest linguam exsiccans, & odoris fragrantia minor. Qui nostra ætate Indicas oras perlustrarunt, referunt vnanimi consensu, Cinnami arborem Lauro haud ab similem, præsertim foliis, baccas quoque Lauro similes, sed minutiores albicantes, incidi ab indigenis eius ramos singulis ternis annis, caudicem nequaquam; afferuari enim, vt nouos stolones ferat: ramos præcisos delibrari: corticem eo modo detractum Cinnamomum vocari: at protinus cum collectum est, non inesse absolutam suauitatem, sed post tres menses odoratissimum reddi: eius maximam esse copiam in Zeilan insula Indici maris prope Aequinoctialem, vt Ludouicus Romanus testatur. Theophrastus historiam non ab similem refert, sed duos esse frutices inquit vnam Cinnamomum, alteram Casiam: vtrumque non amplum magnitudine Viticis, permultis surculosisque ramis. Cinnamomum decerptum in quinque partes discerni, & esse præcipue bonitatis, quod germinibus proximum fuerit, idque ad palmi longitudinem cædi, aut paulo maius; secundum, quod sequitur, quod etiam minus cæsum est, Tertium deinde, & quartum notatur, Vltimum verò, quod deterrimum, proximumque radici; hoc enim minimū corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno

Qua

Qua de causa præferri cacumina solent, quod corticis plurimum habeant. Casiam verò crassiore samento constare, nervosamque admodum esse, nec villo pacto posse decorticari, ac eius quoque corticem esse utilem: cum igitur virgas secant longitudine trium digitorum, aut paulo ampliores abscindere, recenteque bouis corio eas persuere: tum ex eo lignis putrescentibus vermiculos nasci, qui lignum erodant, corticem vero nullatenus tangerent, ob amaritudinem, acrimoniamque odoris: hæc Theophrastus: ex quibus colligere licet, tum Casiæ, tum Cinnamomi corticem quæri non lignum: Cinnamomum præterea facile decorticari posse, Casiam vero nequaquam sine artificio, cuiusmodi erat, ut per putredinem lignum eroderetur à vermiculis: Si igitur nostri Cinnamomi fistulas contemplemur, illas vero & legiptimo Cinnamomo respondere inueniemus, quæ ex toto absolutæ à ligno sunt, quarum præstantiores comperimus, quo magis prope germina fuerint. Quibus autem adhæret aliquid ligni, crassam fistulam vocant, ad Casiam pertinere putandum est, argumentum certissimum non ex surculis; sed ex crassioribus ramis cassas fuisse, siue eiusdem plantæ, à qua Cinnamomum cæditur, siue alterius. Profecto Galeni testimonio eadem planta aliquando & Casiam, & Cinnamomum reddit: Visam enim esse Casiam inquit, cuius surculi Cinnamomum erant: at nostri nequaquam arboris differentiam animaduertentes promiscuè Cinnamomum vocant tum nobilius, tum ignobilius, sed ut res clarius fiat, videamus, quæ de utroque à Galeno & Dioscorido scribantur. Casiam igitur sine ligno afferri solitam indicat Dioscorides, cum fistulosa prædicet, modo angusta fistula, modo lata constantem. Cinnamomum autem integrum à radice fruticem asportari: iubet enim seligi integrum, vitari fragmenta ob fraudem. Quod & apertius Galenus testatur: vidisse enim Romæ apud Imperatores multa genera Cinnamomi: nam olim è Barbarorum terris arcam cubitorum quatuor longitudine cum dimidio Romam perlatam, in qua Cinnamomi primi generis integra arbor erat; Alii genera ætate Adriani & Antonini reposita valde parua: nullum enim eorum caudice in ramos diuiso constabat, sed Ellebori figuram præferebat, ceu paruus frutex ab vna radice sex, aut septem virgulta vel paulo plura, aut pauciora emittebat, non æquali omnia longitudine, verum quod maximum erat, pedis Romani dimidium non excedebat. ex quibus patet decorticandi morem non semper extitisse in Cinnamomo: idcirco eius plantulas tenuibus surculis constantes seligebant, in quibus parum ligni inesset: nam Dioscorides primum genus Cinnamomi inquit laudatissimum, si tenuibus surculis cõstet lenibus, ac nodis frequentibus: colore nigro ex cinereo in fuluum desinente; odore iucundissimo, &, ut Galenus, inexplicabilis suauitans; sapore acri, mordente cum quadam salugine; ideo non ingrata morda-

citās, vt Galenus inquit, in frangendo puluerem spargit, ſcilicet ob medullæ internæ cariem, non tamen facile friatur. Secundum genus Montanum, quod craſſum & breue admodum, colore ſubruffo; Tertium nigrum ſurculolum, paucioribus geniculis; odore vehementer iucundo: Quartum candidum, fungoſum, tuberoſum, aſpectu vile, protinus fragile; radice grandi Caſiam redolente. Quintum cui cortex ſubruffus: ſolidum: firmumq; tactu: nec magnopere neruoſum: ſurculis craſſis: odore minus ſuaui. Pſeudocinnamomum quoque traditur odore languido, ſine viribus. Xylocinnamomum autem eſſe lignoſum Cinnamomum, diſtans, proceritate, firmitateque virgultorum & odore multo inferiore, licet ſint, qui genus diuerſum eſſe prædicent. Hæc Dioſcorides. Si igitur Cinnamomi notas contemplauerimus, præcipue odoris, ac ſaporis proprietates, dicemus procul dubio inter noſtras fiſtulas optimum Cinnamomum haberi, à ſubſtantia lignoſa, & inuili purgatum: nam ſaluſugo illa ac credini adiuncta dulcedo eſt, quam in optimo Cinnamomo ſentimus: ſal enim cæteris ſaporibus admixtum dulciores reddit. At Caſia in cæteris quidem cum Cinnamomo conuenit, ſed loco ſaluſuginis aſtriſtionem habet, vt ex Dioſcoride & Galeno habetur. deſcribit Dioſcorides: ſurculis craſſi corticis: folio Piperis multorum generum: prima ab Alexandrinis mercatoribus, Daphnitis vocatur ruſcēſ, quaſi corallus: foramine vehementer anguſto: prælonga & craſſa fiſtula: mordaci guſtu, & cum quodam feruore aſtringens: odorata vinum ob olens: Secunda præſtantiſſima Medicis viliſſima purpurę nigrantis aſpectu: craſſa: odore Roſæ: Tertia germen Moſyleticum vocatur aſpectu quodam primi generis Cinnamomi: reliqua genera viliſſima, vt quæ nigra eſt odore ingrato, prætenui tunica, & illa, cui cortex vltro dehifcit, & abſcedit à corpore. eſt & Pſeudocaſia ſpecie maxime ſimili, ſed non acris, nec odorata, corticem obtinens adhærentem medullæ. inuenitur & lata quædam fiſtula minimo pondere, tenera, ſurculosa, melior ante dicta; ſcabroſam & ſubalbidam improbant redolentem virus hirci, ac tenuibus fiſtulis. hætenus de Caſia Dioſcorides. Quidam ex Recētiſſimis ob fiſtuloſam Caſiæ formam, putauerunt omnes Cinnamomi appellati fiſtulas ad Caſiam pertinere, & Cinnamomum legitimum deſſe. At eximia illa odoris fragrantia, & ſaporis dulcedo, qualis reperitur in fiſtulis quibuſdam, nequaquam Caſiæ conuenit. Plinius inter fabulas multas de Cinnamomo vulgatas, hystoriam recenſet: oriri in extrema Aethyopia fruticem duorum cubitorum altitudine ampliſſimum; minimum autem palmi, quatuor digitorum craſſitudine, ſtatim à terra ſex ſurculis veluti digitis arido ſimile, cum viret non odoratus, folio Origani, ſiccitate gaudet, ſterilior imbre gignitur in planis, ſed denſiſſimis vepribus, rubiſque; difficilis collectu; præcipua bonitas virgultorum tenuiſſimis

partibus ad longitudinem palmi ; Secunda proximis breuiore mensura, atque ita ordine ; Viliſſimum, quod radice proximum ; quoniam ibi minimum corticis, in quo summa gratiæ , qua de causa præferunt cacumina, vbi plurimus cortex, ipsum vero lignum in fastidio est, propter Origani acrimoniam Xyllocinnamomum vocatur . Quidam Cinnamomi duo genera tradiderunt, candidum, nigricansque ; Frutex & Casia est, iuxtaque Cinnamomi campos nascitur, sed in montibus crassiore sarmento, tenui cute, verius quàm cortice, quem, contra quam in Cinnamomo, leuari, & exinaniri precium est : Amplitudo fruticis trium cubitorum, color triplex, cum primum emicat, candidus pedali mensura, deinde rubescit addito semipede, ultra nigricans, qua ætate maxime laudatur, ac deinde proxima ; damnatur vero candida, probatur recens, & quæ sit odoris molliſſimi, gustu quàm maxime feruens potius quàm lento tepore leniter mordens, colore purpureo, quæque plurima minimum ponderis faciat breui tunicarum fistula, & non fragili : Alia est Balsamodes ab odore simili appellata sed amara, vtilior Medicis, sicut nigra vnguentis, his addidere Daphnoidem Isocinnamum cognominatam, cortice Laurino, tenuissimis surculis, quæ & in nostro orbe feritur, qua Rhenus alluit ; viuit in alueariis apud sata ; color abest ille tortidus Sole, & ob id simul idem odor . Nuper ex India Occidentali lignum affertur ; cortice odorato ; specie & odore simile Casiæ ; appellant Sassafras ; arborem ingentem ; simplici caudice, erecto vt Pini, ramis in summo tantum patulis, vt Palmæ . Foliis Fici perpetuis ; vtuntur decocto præcipue radicum, quibus vis maior inest, aut ramorum, aut caudicis vna cum cortice excoctis admodum Guaiacci ad febres putridas, & multos morbos .

C A P. XXV.

AFFEREBANTVR quondam ex Oriente surculi quidam cum foliis Laurinis & baccis, quod Folium Indum vocabant quasi esset Malabathrum Dioscoridis . Quidam putauerunt esse Casiæ aut Cinnamomi folia, aut Gariophyli ; alij rectius putant esse Tembul apud Auicennam, de quo inquit, frigidum est in primo gradu, siccum in secundo, astringit, & exſiccatur, corroborat gingiuas, & ventriculum, cuius gratia mandunt Indi continue . hoc videtur intellexisse Plinius cum de Malabathro inquit, aliud esse Malabathri genus è Siria ; arborem folio conuoluto arido simile, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta ; Fertilior est eiusdem Aegyptus ; non est autem hoc illud genus Folij, quod Indi Betellas, de quo dicemus in legiptimo Malabathro .

CAP. XXVI.

BALSAMI arbor inter has numeranda videtur, vt ex fructu colligere licet, qui fertur ad nos sub nomine Carpobalsami: baccæ enim sunt, figura oliuari, sed valde tenues, subruffæ, striatæ, osseo cortice constantes, molliori tamen, vt dentibus mandi possint, primo gustu suauis, cum quodam odore Balsami, procedente tempore linguam mordent, minutiora grana odoratiora sunt & acriora; quæ crassiora sunt, imbecilliora reperiuntur, omnia vero intus inania: argumentum, colligi ante medullæ perfectionem: vnâ festuæ quædam tenues adsunt subruffæ simili fermè sapore & odore, Xylobalum vocant, crassiora quoque farmenta ferunt, subruffo cortice, & rugoso, ligno fungoso, leuiter flauescente, gustu odorato, sine morfu: eius lachryma, quæ Balsamum vocatur, desiderari cœpit, posteaquam horti Iudææ, quibus frutex colebatur, interierunt Zelimo Turcarum Imperatore, Cayrum occupâte anno Dominicæ incarnationis 1516: extare tamen adhuc Memphi Aegypti viridarium testantur, sed tanta succi parsimonia, vt vix regibus eius loci sufficiat. cœpit autem nuper aliud genus Balsami ex Hispaniola insula Indiæ Occidentalis afferri, quod decoctione fit non incisione. At Balsamum Aegyptium, lachryma est incisione corticis stillans, aut folij auulsione, in ea parte, qua spectat Sol, vt referunt; stillare enim guttam lucidissimam, & admodum odoratam, quæ vitreis ampullis colligitur. Theophrastus testatur in Syriæ valle quadam duobus hortis coli; arborem inquit esse magnitudine magnæ Punicæ; ramis multis; folium Rutæ simile, candidum, perpetuo virens; fructum Terebinto similem figura, magnitudine, & colore, qui admodum odoratus est, atque etiam magis quàm lachryma; colligi lachrymam in caudice, & parte superna facta incisione vnguibus ferreis; subsidere; cum æstus maxime angit; collectio nem fieri tota æstate, non tamen multum esse, quod emanat. Sed odorem eximium & copiosum inferri; adeo vt ex paruo spatium prælógum odor valeat permeare: Sincerum nullum adueni, sed pluribus mixtionibus vitari solere; virgas quoque eiusdem arboris valde odoratas esse; amputari autem quotiannis, & cultus gratia & ob quæstum, ad cultum etiam facere irrigationem; assidue enim irrigari; ex crebra autem amputatione prohiberi arboris auctiorem, & virgas tantum produci: Balsamum sylvestre nullibi compertum esse: Dioscorides soli Iudææ quadam conualle, & Aegypto concessum testatur, arborem magnitudine Licij aut Pyrocanthæ; folio Rutæ candidiori perpetuo; differre asperitate, longitudine, ac tenuitate; quoddam enim coma capillacea constare, vt demeti possit, reliqua, vt Theophrastus recenset, succum è plaga emanantem

tem Opobalsamum vocari, cuius probatio est, vt sit recens, odore vegeto, ac sincero, non subacidum, facile dilui, læue, gustu astringens, & quadantenus mordens. Adulterari variis oleis admixtis melle, & cera: deprehendi sincerum tribus experimentis: Primum, si gutta eius super vestem laneam ceciderit, & eluta maculam non reliquerit; nam olei macula ablui nequit: Secundum si lac coagulet: Tertium, si gutta eius lacti aut aquæ instillata cito diffundatur. Quidam legunt non *Xylo*: sed *Myro*, id est sicut ex Plinio, & lactescat; nam vitiatum supernatat olei modo, & in modum stellarum spargitur; tempore tamen id, quod sincerum est, crassescere, ac deterius fieri: errare autem qui id sincerum putant, quod aquæ instillatum ima petit primo, deinde supernatat diffusum; Sarmenta eius & surculos amputari, quod Xylobalsamum vocant; laudari recens, tenuibus festucis, rufum, bone odoratum & modice redolens Opobalsamum, fructum, cuius etiam vsus est; Eligi flauum, plenum, magnum, grauem, mordaci gustu, & feruido, modice Opobalsamum redolentem; ferri autem è Petra semen quoddam Hyperico simile, quo fructum adulterant; dignosci; quia maius est, inane & infirmum, Piperis gustu, Plinius visam Romæ Balsami arbusculam scribit Vespasianis Imperatoribus ostendentibus; postquam Iudæos in seruitutem redegerunt, post quæ tempora Fiscus ferebat, nec vnquam numerosiorem fuisse, aut proceriorem; esse autem Viti similiorem quàm Myrtho; malleolis ferri; colles vinearum modo impleri, ac nuper vinciri vt Vitem; sed postea sine adminiculis sustinere se; Tonderi similiter fruticantem, & rastris nitescere; properantem nasci, & intra tertium annum fructiferam; folium Rutæ proximum, comam perpetuam; proceritatem intra bina cubita sustinere: Arboris tria genera, tenui & cappillacea coma, quod vocant Eutheriston. Alterum scabro aspectu, incuruum, fruticosum, odoratius; hoc Trachy appellant. Tertium Eumeces, quia est cæteris procerius, læui cortice: huic secunda bonitas, nouissima Eutheristo, semen eius vino proximum gustu, nec sine pingui: peius in grano quod leuius, atq; viridius: inciditur ramus crassior Myrtho, ea diligentia ne vulnus intra corticem descendat idque vitro, lapide, ossis cultellis, non ferro; nam protinus emoritur; tenuis gutta emanat è plaga, quam Opobalsamum vocant, eximiæ suauitatis, quam lanis colligunt in parua cornua, similem crassiori oleo candidam primo, deinde rubescit, simulque durefcit, & translucida est; Ter æstatibus percutitur, deinde amputatur. cætera præterea idem Plinius enarrat circa succi probationem, & de Xylobalsamo, & de fructu fere vt Dioscorides, Addit succum inherescere manu inuersa, & in aqua tepida sedere ad ima vasis condensatum, quod etiam præstat id, quod gummi vitiatum est. Nouum genus Balsami nuper ex India Occidentali afferri cœpit, liquor est ex ruffo ad nigredinem vergēs

pon-

ponderosus, odore valido, suavi, quasi *Syracis*, caput feriens, linguam mordens ut *Piper*, cui magnas vires tribuunt, præcipue vulneribus glutinandis, & cæteris ad quæ *Opobalsamum Aegyptium* laudatur. Extrahitur in noua *Hyspania* insula ex arbore quadam, cuius amplitudo traditur maior *Malo Granato*; Folia Vrticæ serrata ac tenuia, Indi appellant *Xylon*, huius ramos in parua dissectos decoquunt multa aqua affusa, deinde postquam refrixerint, colligunt oleum, quod innatat, conclearibus & argenteis vasis, aut stanneis, aut vitreis condunt; nam in alia materia permeat; sponte etiam inciso cortice testantur defluere lachrymam perlucidam, candidam, odoratissimamque, longe præcisiorem eo, quod decoctione fit, sed adeo modicâ, ut longa tedia sustinere nequeant; huiusmodi autem vberius colligi in terra continente ex arbore simili multis ramis constante, cuius externus cortex crassus est, internus tenuis ligno adherens, quibus incisis lachryma fluit prædicta, cuius gutta vna preciosior est quàm multa quantitas alterius Balsami, quod per decoctionem habetur. tradunt huius arboris fructum pro magnitudine arboris paruum esse, Ciceris albi modo inclusum, in extremo tenuis vaginæ digitali latitudine, colore candido; eo vtuntur Indi in suffumigiis ad dolores capitis, & distillationes siccandas; lachryma autem, aut Oleo per decoctionem extracto, ad dolores ex causa frigida exterius inuncto, & interius ad dolores internos, ad spirandi difficultatem, ad vrinas promouendas, & menstrua, aliaque multa, quatuor autem aut quinque guttas assumendo in vino modico, aut aqua, concleari intra fauces intromissa, ut linguam non attingat; nam alioquin linguæ pertinacius hæteret, & gustum offenderet.

C A P. X X V I I.

D I C A N T U R hic reliqua ligna lachrymas odoratas ferentia, quâuis arborum effigies apud nos nequaquam peruenerint: Inter hæc affertur ex India lignum Aloës vocatum à Recentioribus: Sunt ramenta quædam ligni nodosa, densa, subcinerea, maculis nigris, quæ si fricentur, odorem suauem spirant, si admoueantur igni, pinguedinem resudant: sapor inest subamarus: Tradit Ludovicus Romanus in suis navigationibus in India Orientali, triplex genus eius arboris haberi; primum quod ibi Calampat vocatur, optimum, vendi in vrbe Sarnau, apud quos oritur, aureis decem in libras, sed hoc distribui apud reges eius loci, non ferri ad nos: eius fragmentum duarum vnciarum manibus contrectatum inenarrabilem suauitatis odorem super omnia suffimenta exhalare, duo alia genera in insula Taptrobana haberi; quorum vnum flumine quodam importatur, quod Lubam vocant; Alterum, Bochor,

chor, cuius ortus illis manifestus est; quæ duo genera ad nos conuehantur. Don Grazias Lusitanus arborem eius scribit Oleæ similem aliquando maiorem; vidisse enim ramum eius cum foliis. Esse quoddam genus sylvestre, odoratum tamen, quo defunctorum corpora comburunt. Dioscorides Agallochum vocat lignum ex India & Arabia allatum simile ligno Thuiæ, maculosum, odoratum, astringens cum aliqua amaritudine; vestiri inquit cute verius quàm cortice; colore vario. Arabes multa genera eius haberi tradunt, optimum tamen esse Indicū, nigrum, versicolore, humectum; recens, ponderosum, densum, crassum, difficile aduri, & quod in aqua submergitur obrutum terra per annum, ut marcescat, fieri odoratius; reperiri arenosum fluminibus deuolutum, fructum arboris conseri, quam Piperellam vocant, colore purpureo, rubroue, forma minuto Piperi non absimilem. Actius Xyloalem vocat, & Tarum, de Zaro Plinius inquit, ex confinio Casiæ Cinnamomique, & Caracatum, ac Tarum inuehitur, sed per Nabateos, Troglodytasque confines?

C A P. X X V I I I.

THVS, qui Græcis Libanos, & Libanotos vocatur; unde barbari Olibanum appellant, lachryma est sicca in suffimentis odoratis familiarissima, veluti guttæ coagulata, colore candicante, aut subruffo, translucida, sapore astringente, & subamaro: arborem nemo ex nostris vidit, apud antiquos solus Theophrastus describit, referentibus iis, qui ad ea loca nauigarunt, gigni in Arabia apud Sabeos arbores Thuris, alias in monte, alias in pede montis, colique à dominis has, illas vitam incultam agere; quinis fere cubitis attolli, permultis ramis; cortice leui, ad modum Lauri, folio quoque Lauri, licet quidam Piri folium tradant, alij Lentisci subrutilum; Fructum quoque Lentisci, è ramis incisis, aut vulneratis securi, lachrymam aliam decidere, aliam arbori inhærere; recentium arborum candidiorem, minusque odoratam; veterum flauiolem & magis odoratam. Thus, quod tegetibus excipitur purum esse & perlucidum, quod in terra minus, quod arboribus inhæret, ferro depecti, & ideo corticem nonnullis adiungi, in Arabia suauius nasci, sed melius in vicinis insulis: in his enim & figurari in arbore posse, qua forma volueris: siquidem pro incisura facta figuris Thuris sequatur, necesse est. Plinius locum, vbi Thus nascitur, religiosum haberi, nec ullis dari ingressum, præter familiis, quibus ius illud conceditur, idcirco non constare, quæ sit eius arboris facies, quamuis Romani res in Arabia gesserint, eorumque arma in magnam partem eius penetrauerint: nam regio, quæ Saba appellatur, ad ortum solis æstiuu spectans, vndique rupibus inuia, & à dextra maris scopulis inaccessibilis redditur, quæ so-

la regio Thurifera est in Arabia. Putauit autem Plinius, præter Arabiam nullis Thura communia esse, quamuis Theophrastus in insulis nasci dicat, & Dioscorides Indici Thuris meminerit: nam Iuba in insulis negauit nasci. Thus probari, candore, amplitudine, fragilitate, carbone, vt statim ardeat; Item ne dentem recipiat, potius quàm in micis frangatur, præcipuam esse gratiam mammoso, cum hærente lachryma priore consecuta alia miscuit se: masculum autem vocari, quod rotunditate guttæ pependit, cum aliàs non vocetur mas, vbi scemina non adit; at hic religioni tributum est, ne sexus alter vsurpetur: micas autem concussu elisas mannam vocari. Dioscorides præfert id, quod guttæ rotundæ figura natura constat indiuiduum, quod masculum appellatur, candidum intus, pingue, & celeriter flagrans. Fieri & arte rotundum, Indicum Thus, quod subruffum, liuidumque est, glebis prius quadrangula figura excilis, deinde attritis angulis inficili quatiendo, quod genus tempore flauescit; secundum locum tenere inquit id, quod minutioribus granis constat & fuluius est: esse & quoddam genus alioquin candidum, sed in mandendo consentiens, vt Mastiche; Adulterari Resina, Pice, & Gummi: deprehendi igne & olfactu; vilem quoque esse corticem Thuris; Eligi autem crassum, pinguem, odoratum, recentem, leuem, non scabrum, aut membranaceum; Adulterari cortice Pini, & Piceæ, qui similiter igne deprehenduntur; Manna quoque Thuris recensetur, quæ probatur alba, pura, carthilaginea; adulteraturque, Resina Pice cribro effusa, vel puluere molarum cum Thuris cortice contuso: hodie apud nos neque cortex per se aduehitur, neque Thuris ramenta, quam Mannam vocant, separata à Thure. Quondam cum arte confingeretur rotundum, attritione puluerem fieri oportebat, idcirco separatim vendebant, sed promiscue nunc cum Thure cortices venduntur, & retrimenta; probatur autem carthilaginosa Manna; idest consistentia carthilaginea, non puluerulenta, vt Chondri, quam Alicam vocamus. Recentiores nomine Manne non Thuris retrimentum intelligunt, sed ros melleum, quo ad purificationes vtuntur.

C A P. X X I X.

BELZOI vulgo appellatur lachryma ex Oriente aduecta in sufficientis, longe suauior Thure. sunt glebæ ingentes confictæ veluti ex plumbis in vnum coactis, vt ex coloris varietate coniectari licet; si enim frangatur, micæ apparent albæ candicantes, albæ fuluæ, albæ subrubentes ac translucide: facillime autem friatur, vt arida resina; gustui suavis, & modice calida; colligi ex arbore in India, & præsertim in insula Taprobana. testatur Ludouicus Romanus eius ligna regis comburi,

comburī, vt cætera odorata; putauit autem idem author Laserpitium esse apud antiquos; at cum arboris formam non describat, & cum Laserpitium inter Ferulas reponatur non inter arbores, non possum eius sententiæ subscribere. Belzoi arbor traditur à Don Garzia Medico, qui dùm in India Orientali apud Præsidentem à Lusitanorum Rege in illis regionibus constitutum commoraretur, hystorias aromatum, aliorumq; simplicium, quæ inde ad nos aduehuntur, perscripsit. Arbor inquit excelsa, erecta, & pulchra; ramis frequentibus ordine elatis, vt amplam umbram efficiant; caudice crasso, robusto; foliis paulo minoribus Citrij, aut Limonis, non adeo virentibus, sed inferne albicantibus; quæ autem in crassioribus ramis proueniunt, ad folia Salicis accedunt, paulo iis latiora, breuioraq; : ex inciso caudice lachryma emanat copiosior; ex nouellis longè odoratio, appellant Belgioinum de Boninas, quod optimum est, & pinguius, vt videatur Styraci liquidæ permixtum: Folia tenella aceto condita seruari in cibis testatur: Hanc tamen hystoriam ex relatu scribit; periculosum enim iter ad earum syluas ob frequentes Tigrides. Suspicor Myrrham esse: De Myrrha Theophrastus inquit inter lachrymas odoratas esse, quibus ad vnguenta vtuntur, eius arborem cum Thure nasci in Arabia, minorem Thure, fruticosiorem; caudice duro, & contorto crassiori; iuxta terram sura hominis; cortice læui, simili Portulacæ: Folio crispo, vt Vimi, in ambitu spinoso, vt Hicis, quamquam alij arborem Therebintho similem dixere, sed scabriorem, spinosiorremque; folium paulo rotundius, gustu proximum Thecibinto. Myrrhæ, aliud stillatitium, aliud fictitium esse; probari meliorem gustu, deinde, & concolorem. Dioscorides Myrrham similiter tradit, lachrymam Arabicæ arboris, quæ spinæ Aegyptiæ similis est, qua vulnerata emanat lachryma in subiectas tegetes, alia in caudice ipso addensata. Eius genera plura, partim ex diuersis locis cognominata, partim ratione pinguitudinis & bonitatis. Quædam enim adeo pinguis est, vt inde exprimat Stactæ idest stillatitius liquor, Bediasimos cognominata ab ipsa ex pressione, pinguißima vero inter omnes Gabiræa locis pinguibus nata, quæ plurimam reddit Stactem, in quo genere præfertur natione Troglodytica, subuiridis, melius vt puro veritèdum subpallida verbum ὑπόχλωρος: mordax, perlucida. post Troglodyticam laudatur tenuis quædam, Bdelli modo lentescens, odore subuiroso, locis apricis nata; improbatatur reliquæ scilicet Caucahis præter modum exoleta, nigra, retornida, & Ergasima omnium deterrima, squalida, sine pingui, acris, speciei & siccitate Gummi, & quæ Aminea vocatur. Ex omnibus his passilli componuntur, ex pinguibus quidem pingues, & odorati, ex ticcioribus autem squalidi, & inodori, inconstantessque, nisi oleum in confectiõne admisquerint: adulteratur Gūmi permixtio, quod prius diluto Myrrhæ per-

fundunt; Seligenda recens, fragilis, levis vndique concolor, quæ con-
 fracta intus diuisiones habet candidas, & læues, quasi vngues, & quæ
 paruis glebis constat & amara & odorata, acris, calida. quæ autem gra-
 uis est, & colore picis inutilis est. Myrrham præterea & aliam tradit in
 Beotia natam ex arboris cuiusdam radice vulnerata, quæ ad suffitus vti-
 lis est vicina Myrrhæ suauitati. De Staete autem inquit pinguedinem ef-
 se recentis Myrrhæ, quam exprimunt ex ea cum modico aquæ lusa, odora-
 tissimam, & valde præciosam, ac per se vnguentum facere: illam vero
 probari, quæ nullam olei ad mixtionem passa est, & cuius minima por-
 tio plurimum calefacit. Plinius Myrram non solum apud Sabeos nasci,
 sed & aliis locis: arboris vero descriptionem affert, quàm Theophras-
 tus: quàmuis alij similem Iunipero tradiderint, & Iuba folium Olusa-
 tri, satiuam multum præferri syluestri; sponte sudare antequam inci-
 datur, Staetem dictam, cui nulla præfertur; longe autem plura affert
 genera, quam Dioscorides, sed in plenum probatio est, inquit, minutis
 glebis, nec rotundis, in concretu albicantis succi & tabescentis, vtque
 con fracta candidos vngues habeat, gustu leniter amara; secunda bonitas
 intus varia: pessima, quæ intus nigra; peior, si etiam sit foris. Indica
 Myrrha è spina quadam ibidem colligitur, tanto deterior, vt facilis sit
 distinctio. hoc nomine venditur hodie lachryma, non in pastillos co-
 acta, sed dissoluta in parua fragmenta, colore ruffo, aut liuido, nigroque,
 gustu amara, odore paruo, non iucundo, ideo solis Medicis in vñu; non
 vnguentariis; vili precio venditur. Puto Indicam Myrrham esse à Pli-
 nio vocatam, qua Myrrha adulterabatur, sed facili distinctione, cuius-
 modi etiam apud Dioscoridem erant genera improbata; At Myrrha, vn-
 de exprimitur Staete, res odorata est, quam vnguentarij in folles confar-
 ciunt, digeruntque odoris, ac pinguedinis argumentis, vt Plinius inquit.
 hæc hodie Belzoi vocatur, alij Bengioinum, vt notas conferenti manife-
 stum est: deest quidem amaritudo; gustu enim suauis potius est, quod
 cum his, quæ à Theophrasto traduntur, consentit; seligit enim ea, quæ
 gustu meliori prædita est. Staete autem quondam cum oleo Styracino
 ex Alexandria afferebatur sub nomine Balsami; sed; postea desit, cum ex
 India Occidentali nouum genus Balsami afferri cœpit, sola autem ex-
 pressa Myrrha affertur glebis magnis coacta, ex hoc genere videtur esse,
 quod vulgo Anime vocatur à nostris, quasi aminea Myrrha; ex Oriente
 affertur duorum generum, odoris suauis, quibus vnguentarij vtuntur;
 Vnum candidum; Alterum flauum; album præstantius; referunt Hy spa-
 ni in India Occidentali. in suffimentis odoratis loco Thuris sacerdotes
 vti, candida quadam Resina, quàm Copal vocant, translucida magnis
 glebis; oriri & Anime flauius, in granulis Thuri simile, sed valde odo-
 ratum est, & suauis. Dioscorides autem inter reprobata Myrrhas, Ami-

neam vocat : sed Galenus Minēam vt Plinius appellat, quam & cæteris præfert, Anthidotis Minēam expeti præ ceteris & quia odoratio, & quia ei non admixtum est, Opocalpasum, quod est genus veneni.

C A P. X X X.

BDELLIVM lachryma, hoc nomine affertur Myrrhæ vulgari similis, magis perlucida, & ruffa, quæ sub dente lentescit, vt Gummi, gustu amara; Differt à Myrrha, quia illa fragilior est, & in igne ardet, vt Resina; At Bdelium magis naturam Gummi possidet, difficile enim ardet, & humore mollescit: Olor alioquin suavis, sed non sine austeritate. Dioscorides ex arbore Saracēnica laudat, gustu amarum, translucidum, Laurino glutini simile, interius pingue, facile mollescens, absq; cortice & sodibus, in suffumigiis odoratum, simile vngui. Alterum autem genus ex India aduectum sordidum & nigrum, grandioribus glebis in massam conuolutis. Serapio non *παλαθιδης* legit; id est coactum in massam sed *ασπαλαθιδης*: id est odore Aspalathi. Hoc Galenus Scyticum vocari tradit: Alterum vero Arabicum: tertium è petra siccum, resinosum, luescens, bonitate secundum; adulterari Gummi admixto, quod non adeo amarescit, neque carbonibus odoratum est. Plinius Bdelij arborem tradit apud Bactrianos nigram, magnitudine Oleæ; folio Roboris; fructu naturaque Caprifici. Gummi esse debet translucidum, simile ceræ, odoratum, & cum fricatur, pingue, gustu amarum, sine acore, in sacris vino perfusum odoratius; nascitur & in Arabia, India, Media, & Babylone. Adulteratur Gummi ex Amygdala nuce, vel cortice Scordasti, quæ arbor emula Gummi; deprehenditur odore, colore, pondere, gustu, igne, Bactriano nidor siccus, multique candidi vngues. Quod igitur Dioscorides vngui simile dixit, de colore intelligit. Plinius, non de odore, vt multi vertunt, quasi odor conueniret vnguis Marini. Arabes Bdelium duplex tradunt, appellantes vnum Bdelium de Meccha, alterum Bdelium Iudaicum; intelligunt autem per Bdelium de Meccha arboris fructum, vt tradit Auicenna; per Iudaicum autem lachrymam ipsam, forte quia in suffumigiis vsurparetur à Iudeis, scribiturque à Moyse in paradiso voluptatis oriri. Serapio duplici mentione de Bdelio agit; vna inter Palmas, inquit Bdelium de Meccha esse arborem Iunci, maturari autem scilicet fructum in Meccha & comedi, ac dulcem esse; in Hyspania autem non maturari, sed esse valde acerbum, & asperum, cum pauco humore, Cifilionem appellari eius arboris cor, cuius natura est similis Palmis; videtur autem intelligere genus Palmæ sylvestris, quod in oris maritimis nascitur apud nos, cuius Palmitia Iunci modo ad nexus vtilia sunt, exornantque iis Oleæ ramusculos, vario plexu

& nodulis conuestientes in sacris Dominicæ diei palmarum misterii; altera vero mentione Bdellium Iudaicum appellans Gummi esse tradit, tantum scribens, quæ apud Dioscoridem, & Galenum de Bdellio scribuntur. Auicenna utrunque coniungit, Bdellium enim de Meccha, quem fructum esse tradit & Bdellium Iudaicum ambo esse ex arboribus Aldum, quam interpretantur Palmam. Audio autem in Sicilia ex palmis iis, quos Cefaliones vulgo appellant, effluere gummi odoratum, quod genus Bdelli fuerit apud Arabes. De Arabico tamen Bdellio scribit Auicenna aliud esse à Bdellio arboris Aldum, quod cum Plinio consentit, qui arboris faciem describit à Palma diuersam.

C A P. X X X I .

L A C C A vulgo appellatur lachryma lignosis quibusdam surculis adhærens, spumosa, dura, sub dentibus quasi lapidosa; colore ruffo, odore viroso; nam in ignem coniecta quasi urinam putridâ redolet; hac infectores lanarum colore rubro tingunt. Ludouicus Romanus gigni in India pluribus locis testatur & in insula Taprobana, in arbore luglandibus nostris simili: præstantior censetur, quæ surculis adhæret: Laccam Sumetri vocant; quia ex Sumetra insula, id est Taprobana habetur; vilior, quæ in glebis sine surculis affertur, hanc Laccam Comberti vocant; Serapio ex autoritate suæ gentis inquit, Laccam è cælo cadere, super arboris Mespili ramulos in Syria locis maritimis; substantiam rubram esse super ligna tenuia; sapore non ingrato, quam decoquunt, ut tingant pannos colore rubro; colligit etiam, quod remanet post tincturam apud infectores, quod genus Laccæ fertur ex Armenia, abluiturque contritis eius lignis aqua calida, in qua ferbuerit Aristolochia, & Squinanthum, donec exeat clara; dein siccatur ac vitreis vasis reconditur: remedium ad obstructions Hepatis & Ventriculi auferendas, & morbum Regium: Esse autem idem Camcamum apud Dioscoridem, & Galenum. Dioscorides Camcamum inquit, lachryma est Arabicæ arboris Myrrhæ similis, viroso gustu, quo in suffumigiis vtuntur; nam & vestes suffumigant addita Stryace & Myrrha; propinari tradunt cum aceto mulso pluribus diebus ad corpora obesa extenuanda; Lenois, Comitilibus, Anælois. Plinius aduehi Camcamum ex confinio Casiæ Cinnamomique per Nabateos, Troglodytasque confines tradit; at conditiones eius nullas affert. Auicenna de eo bis agit, putans rem diuersam Camcamum apud Dioscoridem, & Laccam apud reliquos autores; cum tamen de Lacca agit, Paulum sequitur de Camcamo loquentem, ut Dioscorides: Venduntur hodie nomine Lacce duo; Vnum quod Gummi Lacce vocant, quod legitimum est Camcamum; Alterum orbiculis

lis formatum rubicundis , factitium , quod incertum est , vtrum ex Cam-
 camo præparatum sit , vt docet Serapio , an ex cæteris , quibus color Cher-
 mesinus paratur ; hoc vtuntur pictores . sed de Gummi Laccæ dubitant
 nostri ; non enim videri Camcamum ; quia odor ingratus , qui in Lacca
 est ; non videtur conuenire suffumigiis ; grati enim odoris Camcamum
 traditur à Paulo ; præterea sapor nõ ingratus est in Lacca , quod & Arabes
 testantur ; & Cacamum gustu viroso scribitur . Videtur autē Dioscorides
 non bene verbum . *Βρομῶδες* : idest olidum gustui tribuere , cum olfactui
 conueniat ; forte igitur transposita sunt verba , vt hoc modo legendum sit ,
 Camcamum lachryma est Myrrhæ similis , gustu olida , qua in suffumigiis
 vtitur cum Syrace & Myrrha , quasi per se sola insuavis sit ; multa enim
 sunt , quæ in commixtione gratia addunt , cum per se ingrata sint . Aut ver-
 bum Bremodes gustui : vertendum crepitans sub dentibus , cum degusta-
 tur ; lapidosa enim ferme eius substantia , strepitum facit , cum dentibus
 atteritur , quale est Electrum , & nouum illud genus ceræ lapidosum ab
 Hispaniis repertum , quo epistolas sigillant liquantes igne , quam audio
 fieri ex Laccæ Gummi additis variis pigmentis . Referunt hoc genus
 gummi non ex arboribus sponte stillare , quibus adheret , sed à formicis
 quibusdam alatis extrahi & agglomerari , vt mel ab Apibus ; ideo reperi-
 ri aliquādo earum alas gummi agglutinas . Arborem excelsam esse , folij
 Pruni . Id genus Gummi petebatur primum , ob præcipuum in medicina
 vsum , postea & pannis tingendis , nunc autem repertis aliis nobilioribus
 Chermesini coloris infectionibus , exoleuit Laccæ vsus , ideo rarum nunc
 est gummi Laccæ apud nos , tantum affertur factitium genus Laccæ in pil-
 lulas digestum , vt prædictum est .

C A P . X X X I I .

SANGVIS Draconis lachryma est concreto sanguini similis , tin-
 gens colore sanguineo ; sapor inest siccans non ingratus , in suffumi-
 giis odor , nares ferit . Adhæret vt plurimum corticibus quibus-
 dam crassis similibus nucleis Mali Persici , russis , qui in igne resudant ,
 lachrymam rubicundam prædictam : Adulteratur valde simili specie ,
 ædido Gummi colore simili , sed gustu cognoscitur & igne ; Venditur &
 factitium quoddam genus panibus coactum ex Rubrica & Pice Coloso-
 nia , quo potissimum veterinarij vtuntur , admiscentes emplastris astric-
 tiis ; legitimum autem lachrymam fert arbor in Africa auctore Aloyso
 Cadamusto in suis nauigationibus ; crescunt præcipue inquit eius arbo-
 res in parua quadam insula Atlantici Oceani , prope Mederam , cui no-
 men dederunt Lusitani vocantes portum sanctum ; fructum ferunt instar
 Cerasi mense Martij , gustu extimum , coloris veneti ; sauciant arbores ferro
 quo-

quodam anni tempore, & anno sequente lachrymam emittunt ex vulnere, quam decoquunt Athenis & defecatam; sanguinem Draconis appellant; hæc Cadamustus. Referunt & Hispani in noua Hispania Indiæ Occidentalis, apud Carthagenam probatissimam lachrymam sanguinis Draconis oriri; rationem vero nomenclaturæ esse; quia eius fructus Draconis animalis formam omnino præfert, folio quodam rotundo inclusus, arbor procera, tenui cortice, qui vulnerari quacunq̃ue repossit, vnde erumpit lachryma: Fieri etiam decoctione non adeo bonum sanguinem Draconis, qui in panes cogitur. hæc Monardes Hispanus refert. Dioscorides Cinnabarim appellat diuersam à Minio inuehi ex Africa magno precio paucum vt vix pictoribus sufficiat, ad lineas ducendas coloris variandi gratia. Est inquit color grauis, & valde saturatus; vnde quibusdam visum est non aliud esse, quam sanguinem Draconis; Facultatibus iisdem pollet, quibus lapis Hæmatites, magis astringit, & sanguinem cohibet & acrem quandam qualitatem adiunctam habet. Plinius inuentionem Sanguinis Draconis scribit in hunc modum: expeti à Draconibus propter æstum sanguinem Elephanti; quia frigidissimus: huius gratia insidiari bibentibus mersos in amnibus, morsum insingere in aure, indeque sanguinem exhaurire donec Elephas moribundus collabatur; præ pondere autem opprimi Draconem sanguine inhebratum: Sanguinem autem vtriusque animalis permixtum Cinnabarim vocari, quæ in picturis proprie sanguinem reddit. Antidotis quoque medicamentisque utilissima est: adulteratur sanguine Caprino, aut Sorbis tritis. Aetius colligi in India Sanguinem Draconis tradit ex herba Dracunculo appellata, quod ad veritatem magis accedit. Serapio ex autoritate Constantini tradit Sanguinem Draconis, succum esse Sideritis Achillæ valde rubrum, sapore astringente. Ex quibus patet hodie opera Hispanorum certiore huius haberi historiam, vt multorum aliorum, quam priscis.

C A P. XXXIII.

SARCOCOLLA inter lachrymas affertur minutissimis guttis constans, veluti sudore concreto, friabilis, subcandida, aut subruffa; sapore subamaro, ac mendicamentoso; in igne difficile ardet; attollitur in spumam; odore ingrato. Dioscorides describit, lachrymam arboris in Perside Thuris pollini similem, colore subruffo, amaram: eius naturam glutinare vulnera, & fluxiones oculorum sistere. Plinius addit: Spinæ lachrymam putari, cum quadam acrimonia dulcem, quæ verustate nigrescit; melior, quò candidior. Mesues numerat inter medicamenta purgantia; eius arborem esse veluti Fruticem, spinosum; ramis nodosis, ad arborem collectis: lachrymam colligi aliam albam sicut Thus, aliam

aliam subcitrinam : efficaciorē esse subcitrinam , & quæ magis amara . Purgat humores pituitosos, & crassos, drachmæ vnius pondere vsque ad duas : confert præcipue articulis, quam facultatem antiquiores nequaquam nouerunt .

C A P. X X X I I I .

STYRAX In agro Romano prope Tigolim prouenit , arbor Malo Cotoneo simili caudice , & foliis, candidiori tum cortice, tum folio in parte aduersa : floret in nouellis furculis ; flos candidus ex multis foliis constans, odoratus, magnitudine, & specie floris Aurantiæ ; fructus rotundus, externa cute crassa, candicante, magnitudine Auellanae ; intra cutem modo vnicum , modo duo semina continentur osseo cortice obducta, medulla interna insuaui . Arbor lachrymam dat suauem , sed exiguam . De Stryace apud Theophrastum nihil habetur præterquam, quod est inter odorata , quibus ad vnguenta vtuntur . Dioscorides lachrymam esse arboris Malo Cotoneo similis . Plinius in Syria Iudeæ gigni supra Phœnicem : eius arborem Malo Cotoneo similem, succo prægnantem ; intus similitudo Harundinis ; cum erodunt æstate pennati vermiculi , vnde liquor effluit , scobe permixtus . Serapio fructum tribuit candidum Auellana maiorem, Pruni albi similem, duplici cortice ; exteriorem mandi, quamuis amaram : ex interno nucleo oleum exprimi . Quamuis igitur ea , quam descripsimus in Italia lachrymam paucam ferat , vt aliæ multæ , quæ in feruida regione succo multo abundant ; tamen ex similitudine tradita coniectari possumus Stryacem esse : Placet hic de eius lachryma aliquid dicere, cum diuersa authorum diæta controuersiam fecerint : Apud Dioscoridem igitur traditur quædā trans lucida, Gummi similis, Myrrham redolens, sed exigua & rara . Altera frequentior, cuius probatur, quæ colore ruffo, pinguis, resinosa, fragmentis albicantibus, odore perseveranti . Hæc subacta melleum liquorem reddit : damnatur nigra, friabilis & furfurosa . Fieri quoque ex ea oleum Stryacinum in Syria . Plinius secundam tantum describit non discedens à Dioscoride . Serapio Stryacem diuidit in liquidum & siccum, per liquidum intelligit modo oleum , ex nucleis extractum , modo ipsam arboris lachrymam , modo stillatitium humorem è recenti Myrrha extractum, quam Dioscorides Staectem vocat ; per siccam autem intelligit corticem fructus , postquam expressum est oleum . Auicenna similiter humidum & siccum esse, humidi vnum sponte fluentem ex arbore, coloris citrini, quem Storacem Calamitam vocant; alterum per decoctionem, coloris nigri , quem Storacem liquidum appellant ; feces autem Storacem siccum esse ; Calamitæ vocabulum videtur à Calamis deriuatum ; quia

teste

teste Galeno, in Calamis afferretur, vel, vt Plinius; quia arbor Calami modo concava succo plena est. Auicennæ explicatio videtur magis cum Dioscoride cōsentire, vt quædam sit arboris lachryma spontè fluens, quæ cum in ligni scobe reperitur, veluti leprosa redditur; congeri enim circa caudicem, multam scobem, erodentibus vermiculis testatur Strabo, cum qua lachryma se permiscet, sine iactura tamen odoris. Quædam artificio extrahatur per decoctionem, vt solet ex Cædri lignis, Cædria, & Iuniperi oleum, sic ex Styrcis lignis, aut ipsamet scobe per ignem refudet Styrcis liquidus, quem Dioscorides oleum Styrcinum vocat; ipsa vero scobes exsiccata, & retorrída Styrcis siccus sit. De quo Dioscorides inquit, damnati nigrum, friabilem, & fursutosum. Hodie tria eadem habentur; nam arboris lachryma non sine scobe quadam, Styrcis cognomine Calamita tamquam optima in suffumigia preciosa venit. Anda quoque ipsa scobes modo ruffa, quæ laudatur, modo nigra quæ damnatur, similiter quæritur ad suffummenta odorata. Styrcinum vero oleum, vendebatur Balsami loco ex Syria aduectus; sed desiit postea quam nouum genus Balsami ferri cepit ex Occidente; liquor autem ille putridus, quo ad scabiè iniungendam vtuntur, vilissimo etiam precio; quamuis Storax liquidus vulgo appelletur, aliena omnino res est. Forte Aëcomeli Dioscoridis, quod è pinguitudine furculorum fieri scribit, cuiusdam arboris in Syriæ Palmiris; ex ea enim spontè manere oleum melle crassius; sapore dulci; ad purgationes aptum; arte quoque fieri oleum è pinguedine furculorum, optimum vetus, pingue, non turbidum; illinitur ad lepras & reliqua. Testantur autem mercatores, vulgarem Storacem liquidam, ex decoctione quorundam furculorum in aqua fieri. Ad Storacis genera videtur reduci posse, quod ex India Occidentali fertur, Liquidambrum vocatum, Resina liquida valde odorata, apprehensis & arboris corticibus simillimo odore Styrcis. Eius arborem in noua Hispania magnam tradunt; frequentibus ramis, ac foliis Hederæ; crasso cortice, quo inciso lachryma funditur prædicta; ex hac recenti stillare tradunt per se oleum quoddam odoratius, exprimi quoque, vt maiorem quantitatem habeant, sed minus perfectum, quo Chirothecas faciunt.

C A P. X X X V.

OLEA non multum distat à Lauri natura; nam similiter folio constat perpetuo, sed paruo, angusto, & candicante, duro, cuius pars prona candidior, breui pediculo: Fructum fert Oliuam appellatam, Laurinis similem, pingui pericarpio; vnde oleum copiosum extrahitur, nucleum intus durum, cum parua medulla oblongum; floret à lateribus, & aliquando in summis ramulis, quod signum est huiusmodi,

bertatis, racemulis exiguo flore onustis candicante: ipsa arbor nodosa maximè in caudice, nodos eos Rustici ova Olearum vocant; nam fata germinant numerosa sobole; materies fragilis, spissa, & crispa: medullam parvam & incertam habet: radices multas, crassas, inæquales, & nodosas, summæ terræ hærentes habet: parvam autem eam, quæ ex medio: rimas non sentiunt ob carnis æqualitatem; vnde simulachra sculperere solent perpetua, auctore Theophrasto, in quem usum odie Oleastrum Rhodium maxime expetitur, maculosa facie, prædensum, ut quodammodo Agallochum Indicum emuletur; in posterioribus adulterandi animam præbens. Oleaster idest sylvestris Olea; Cotinus etiam vocatur apud Dioscoridem & Plinium, foliis brevioribus constans, & fructu minori, qui oleum reddit amarum, in Aethyopia lachrymam fundit Dioscoride Authore, Scamonio similem, mordaci gustu, ruffiorem, & minutis stillis constantem. In mari Rubro peculiarem describit Theophrastus, è cuius lachryma Medici medicamentum componunt sistendo sanguini. Plinius Enhæmon appellari Oleæ lachrymam in Arabia singulari effectu, contrahendis vulnerum cicatricibus. Hoc forte fuerit illud, quod à Recentioribus Chyrurgis vocatur Gummi Aalemi. Olearum differentia ex fructu magis, quam arbore spectantur, scilicet pro magnitudine, pinguedine, & probitate: Vnde Plinius Oliuarum multas affert species. Pausias primo purpureas, deinde in nigrum transseutes, plurimum carnis habentes Autumno colligendas. Orchites, quibus plurimum Olei post Radios, eodem colligendas tempore. Radios tenerrimas, vnde citissime eas occupat ætas, & à murca cogit decidere; Liciniam in agro Vefrano callosam in Martium mensem durare, probatissimum oleum fundere, eius baccas avis non tangit. Cominiam similiter callosam. Regiam, quæ & Phaulia dicitur, & Maioranam grandissimam minimo succo non nigrescit ante Februarium. Sergiam, quæ ut Regia in illud tempus nigrescit. Colymbades franguntur & condiuntur, herbarum vitidum sapore sunt & superbæ præter iam dicta genera, sunt & prædulces per se tantum siccatae, vniisque passis dulciores, admodum raræ in Aphrica & circa Emeritum Lusitanæ. Hodie grandissimæ fere nucis magnitudine afferuntur ex Hispania muria condita, quæ superbe meritò dici possunt. Nostratium, quæ minores, rotundioresque plurimum olei habentes, Oliuolæ vocantur, quæ maiusculæ, & oblongæ dulcissimum oleum reddentes, sed parcius; Raggiaria à radiis nomine deflecto: Maiores adhuc pulposioresque ad condituras tantum quaeritæ Regiæ fuerint. sunt & quædam, quarum caro abscedit ab osso, cum franguntur, virides, quæ condita gratissimæ fiunt, quas Colymbades dixerim. Oliuas omnes, cum nigrescere incipiunt Drupas Latini vocant, quæ optima ætas ad decerpendum: nam maturiores pinguiori

quidem succo constant, sed minus grato, in maturiores oleum reddunt præstantissimum, quod Omphacinum vocant, sed exiguum.

C A P. X X X V I.

I L A T R V M vulgo appellatur, alij Linternum, frutex in maritimis tractibus frequentissimus, veluti Olea, quædam parua; multis ramis fruticantibus; foliis Oleæ durioribus, ac viridioribus, similiter perpetuis; floret à lateribus in alis foliorum, non oblongo racemulo, ut Olea, sed acervatis granulis fructum fert nigrum Ligustro similem; unico intus officulo, tenui putamine, figura oliuari; Frequentior in hac est sterilis quasi in eo genere mascula, quam Plinius Alaternum vocat inter steriles, quæ fructum nullum ferunt, ei folia inquit sunt, inter Ilicem & Oliuam; Vidimus tamen quandam angustiori folio quàm Olea, quandam latiori breuiorique ad Ilicem valde accedente. Hanc videtur Theophrastus Phillycam appellasse, perpetuo virentem; unde illi honor in alendo pecore, cum semper fronde abundet: obedientissima est materies candorque ei Celastris modo; germinat ineunte vere: fructum reddit post Occasum Vergiliarum, montibus est propria. Dioscorides Phillyream vocat, arbor inquit est Ligustri magnitudine; foliis Oleæ latioribus nigrioribusque, fructu Lentisci, nigro, subdulci congesto Vuarum modo in locis asperis: in foliis facultas est astringendi, ut in Oliuastro.

C A P. X X X V I I.

P H Y L L I R A mas Theophrasti, vulgo in agro Plumbinensi vocant legno Puzzo, & Putine, quasi lignum putridum, copiosa ibi nascitur, arbuscula est, Lauro similis, foliis breuioribus, leuiter serratis, similiter perpetuis, leuibus, lentis, flosculos fert racematim circa ramulos herbaceos, baccas paruas ternis intus officulis, rotundas, rubentes; cortice interno pallido; materie rara, leuissima: medulla ruffa, putant quidam Phylliream Dioscoridis: sed magis placet ut Phillyra mas dicatur apud Theophrastum, seu Tilia mas, ut Plinius vocat, ut explicatum est in Tilia: nam & multæ steriles in his reperiuntur, ut in Alaterno.

C A P. X X X V I I I.

R H A M N V S Frutex est virgas ferens albas, longas, & inclinatas; paucis ramis: aculeis rectis & crassis: foliis Oleæ, perpetuis, ex viridi candicantibus, pulposis: flores in summis germinibus, specie Gelsimini, ex purpura candicantes: baccas paruas Oleæ figu-

figura : floret in autunno. Alterum genus arborefcit ramis rectis, Salicis modo: cortice minus candido: foliis anguftioribus, longioribusque, non pulpoſis, veluti puluiſculo ferrugineo inferne obſitis: iuxta folia, folliculos quosdam tenues ſine flore fert, Hordei figura & magnitudine, puluiſculo ſcintillante obſitos colore ferrugineo, ij in maturitate paræ Oliæ ſpeciem gerunt, rubentes: ſucco intus croceo, tenui tunica incluſo: maturantur hyeme: ſemen vnicum continetur nigrum: aculeos rariores: habet acutioresque, ſed infirmiores. peregrina hæc apud nos: ſuperior autem frequens in ſepibus naſcens vt Rubus. Theophraſtus Rhamnum fruticem eſſe ſcribit perpetuè virentem: racemum ferre in ſummis virgis: commodam ad igniaria paranda: eius duo genera eſſe, aliam nigram, aliam candidam, fructuque diuerſo, & ambas aculei-geras. Erit igitur candida, quam primo loco deſcripſimus: altera vero nigra. Plinius inter genera Ruborum recenſet Rhamnum à Græcis appellatum, quorum alter candidior & fruticoſior: floret ramos ſpargens rectis aculeis, non, vt cæteri, aduncis, foliis maioribus: Alterum genus ſylueſtre nigrius, & quadantenus rubeus, fert veluti folliculos, quæ ſimiliter quadrant duobus à nobis propoſitis: maiora enim inſunt folia in candido: nigrum quadantenus rubet, ob puluiſculum ferrugineum: ſed apud Dioſcoridem tria Rhamni genera proponuntur: primum ramos fert rectos, & aculeos in acutæ ſpinæ modum: foliis paruis, oblongis, ſubpinguibus teneris. Alterum eius genus candidius: his videtur ſignificare duas à nobis propoſitas: primam quidem nigram: alteram vero candidam; Quod vero tertio loco deſcribit Paliurum eſſe apud Theophraſtum puto, vt ſuo loco explicatur.

C A P. X X X I X.

SCOTANVM vulgo appellatur Frutex contortis caudicibus non craſſis, quibus decorticatis infectores vtuntur; Flauo enim colore tingunt: cortex eſt ruſſus: lignum pallidum: folia Piri rotundiora: in ſummis ſurculis magnus exit racemus capillaceus, in quo rara apparent ſemina flauoſcentia, exigua, quaſi triangula, depreſſa, duro putamine, ſed ob tenuitatē impartibili: floſculus palleſcens, aut herbaceus, vix conſpicuus: ex nominis ſimilitudine Cotinus videretur antiquis vocatus; Quæ ſylueſtris Olea eſt Dioſcoridi, ſed facie valde diſtat, apud Plinium tamen Cotinus appellatur in Apennino frutex ad liniamenta, modo conchiliij, colore inſignis.

C A P. X L.

LENTAGINEM in Hetruria vocant fruticem in syluis nascentem, foliis Lauri rotundioribus, subirsutis, perpetuis : ideo queritur hic frutex ad exornanda viridaria opere Topiario : flores fert in umbella candicantes in summis fruticibus : hyeme autem floret : baccas fert Myrtho similes coloris cærulei, splendidas, tenui pericarpio, tenui quoque crusta seminis, sapore acerbo ; Fructus annotinus nouellum expectat. Quidam, Tinum appellant, Plinius hanc videtur intelligere, cum inter Lauros inquit esse Laurum syluestrem, quam alij sui generis arborem dicunt, cui cærulea est bacca.

C A P. X L I.

LANTANA vulgò à quibusdam appellatur frutex qui creditur Virtutum esse apud Virgilium, constat multis virgis cubitalibus, digiti crassitudine, lentis, & hirsutis ; Folia ex internodiis bina Vlmolatoria, & magis hirsuta ; in summis virgis umbellas fert Sambuco similes, minores ; flosculos minutos, candidos, grauitè olentes, qui similiter summis fructibus insident, quibus decidentibus bæccæ subsident oblongæ, modicè compræssæ, in maturitate primum rubentes, postea nigre, sapore ingrato ; intus semen vnicum continetur, latum, depressum, & striatum, osseo cortice intactum, ex eius radicibus viscum extrahi tradunt : hanc videtur Theophrastus Rhoem, seu Fluidam, vt Theodorus vertit : appellare, cuius mascula dicitur, quæ sterilis ; Fæmina, quæ fructifera est. Virgas ferunt non longas, nec crassas ; folium Vlmol simile paulo oblongius, aliquantum hirsutum, ramulorum nouellorum. Folia paribus internodiis coniugatim condita adherent ordine disposita : inficiunt his coriarij alba coria ; flos candidus racematim enascens, quo decidente, fructus cum labrusca rubescit ; fiuntque ceu lentes tenues congestæ, figura his quoque in modum Vuæ : osseum intus continetur medicamentum, fluida dictum ; radix perisumma & simplex, vt facile auelli possit radicitus. lignum sine medulla, & cæsum quoque incorruptum perdurat ; nascitur omnibus locis, sed in argillaceis potissimè præstat. Plinius hanc eandem sub nomine græco Rhus intelligit, cum inquit. Fruticem esse coriarium, subrutilum, cubitalem, crassitudine digitali, cuius aridis foliis, vt Malicorio, coria perficiuntur ; Medici autem Rhoicis vtuntur, id est fructibus ad contusa, & quæ sequuntur, & alibi inter Syriæ arbores describit, vt Theophrastus. Dioscorides huius non meminit ; nam sub nomine Rhus aliam intelligit. Quamuis autem
hodie

hodie in Italia ad coria depfanda ea nequaquam vtuntur; tum quia rara, tum quia alia forte meliora in eum vsum venire, vt Myrthus & Lentiscus; non ob id negandum Lantanam Rhoem coriariorum esse apud Plinium & Theophrastum.

C A P. L X I I.

RHUS obsoniorum, vt Dioscorides vocat, vulgo autem Sumach, arbuscula est in petrosis nascens vltra bicubitalem altitudinem; ramosa; Foliis pluribus in communi pediculo coniugatim dispositis, vt in Lentisco & Terebintho, subhirsutis, & lateribus modice serratis, vt in Sorbo rotundioribus; floret in cacuminibus racematim flosculo rubro & minuto: grana fert congesta veluti in spica Lentis modo depressa, quorum externa tunica, veluti rosida, tactu pingui, sapore acido, & gustui grato, ideo pro condimentis vice salis inspergi solita est antiquis: internum putamen carthilaginosum colore Castaneæ, medullam seminis exiguum continens; huius foliis coriari vtuntur ad depfandum vt aliis astringentibus. Plinius hanc Rhoem Erithron appellari testatur ex Dioscoride, cuius semen aspergitur, pro sale obsoniis: Nam aliam meminit, cuius semen medicamentis assumitur ex Theophrasto, quam nos vulgo Lantanam appellamus. Dioscorides inquit Rhus, quod obsoniis pro sale aspergitur ab aliquibus Erithros appellatur. semen est ex coriarij fruticis eiusdem nominis. Excoriarius hinc vocatur; quoniam qui pelles condepfant, spissandis coriis folio eius vtuntur. Arbuscula est in petrosis duorum cubitorum altitudine proueniens; Folium ei sublongum, modice querulium, serratumque; & incisum per horas; fructus in racemulis densus, magnitudine Terebinthi latiusculus: pars corticea, quæ semen ipsum complectitur, Medicinæ percommoda est: huius fruticis foliū vim habet astringēdi velut Acacia, & quæ sequuntur.

C A P. X L I I I.

LENTISCVS frutex est frequens in asperis marittimis perpetuè virens; foliis, magnitudine Myrthi, in communi pediculo coniugatim dispositis, magis pulposis, & durioribus; flosculi racematim coherent circa ramos inter folia subrubentes; bacce rotundæ ac rubentes parue, quibus medulla inest viridis, huius quoque folia assumunt ad coriam depfanda; virgarum materiem lentam; exacuunt ad repurgandos dentes; nam consolidat gingiuas, & dentes confirmat, sunt qui huius gratia, & folia ipsa mandunt; apud nos lachrymam fert exiguum, sed in Chio copiosam, quæ Mastiche vocatur. Dioscorides

arbo.

arborem tanquam notam non describit; de Mastiche eius scribit; resinam esse Lentisci, quæ laudatissima, & copiosissima in Chio insula gignitur: probatur quodam ignis fulgore splendida, candorem cæræ Tyrhenicæ præferens, crassa, retorrída, odorata, friabilis, minus proba est colore viridi; adulteratur Thure permixto, resinaquæ.

CAP. XLIIII.

TEREBINTHVS arbor est Lentisco similis; foliis coniugatim ex vno pediculo exeuntibus, vt in Fraxino, deciduis apud nos, quanquam Theophrastus inter perpetuè virentes recenseat, specie Lentisci sed maiora: in foliis aliquando vesicæ quædam oriuntur rubentes; floret à latere in racemulis oblongis; flos rubens & paruulus; fructus paruus, depressus Lentis modo, & rubens; cortice inciso lachrymam fundit quanquam exiguam in Italia. Resina Terebinthi hodie ex Cypro affertur paulo crassior, sed multo odoratior vulgari Terebinthina, quæ ex Larice habetur. Theophrastus Terebinthum fructu & resina utilem, in montibus tantum nascentem tradit; in eo genere esse marem, quæ sterilis, & fœminam fructum ferentem; hunc in alia paruum esse protinus rufum, magnitudine Lentis, qui concoqui nequit; in alia primo viridem, postea rufum, vltima maturitate nigrum; Fabæ magnitudine, resinosum, & sulphureosum, in India Amygdalæ magnitudine; arborem circa Macedoniam & in Ida breuem, & fruticosam & contortam. sed apud Damascum Syriæ magnam, & decoram, copiosamque, materiem lentam, nigram, spissam, & in Syria nigriorem Ebena, ex eaque capulos pugionum fieri, & pocula Tornari, quæ à fictilibus discerni nequeant, sed cor tantum accipi ac perungi; folia Laurina ex vno pediculo coniugatim prodeuntia, vt in Sorbo, minus angulata, pingua cum vniuerso fructu; florem Oleæ, colore ruffo; ferre etiam quædam concava Nucis similitudine, vt Ulmus, in quibus bestiolæ innascuntur culicibus similes, humore quodam resinoso putrescente, at Resinam ex ligno manare. ex his videtur Theophrastus non solum nostratæ Terebinthum in dicare, cui paræ sunt baccæ, sed & Pistaceam, cuius fructus grandiores viles in cibis afferuntur, aut Pistacea ex Syria quanquam & in Sicilia, in Agrigentino proueniant: nuclei sunt oblongi paulo crassiores Pineis, aut Auellanam oblongam referentes; cortice albo crustoso magis quam osseo, externa tunica arida, subnigra, & decidua, medulla interna viridis, dulcis, & subacris: Arbor, quæ ex eius statu aliquando apud nos prouenit, magna est, foliis Terebinthi, aut Siliquæ perpetuis; floret in cacuminibus racematim, vt Rhus, exiguo & rubro flore; Hanc Theophrastus Terebinthis annumerauit, cum aliàs Pistaciorum non meminerit,

testa-

testatur & Atheneus credi à nonnullis Terebinthos, quæ Siri Pistacia vulgo appellant. Dioscorides de Pistaceis & Terebintho diuersis capitibus agit, sed utranque tanquam notam non describit.

C A P. X L V.

G LANS vnguentaria, quam vulgo Ben vocant, nucleus est triangulus Auellanz, aut Pistaceæ similis, medullam candidam & plenam continens, oleosam; cortice crustoso, cinereo, aut nigricante, qui in alio externo ac deciduo reconditur. Exprimunt Vnguentarij ex eius medulla oleum ad odores conseruandos, quia solum vetustate non rancescit. Arborem Dioscorides tradit, Myricæ similem in Aethyopia, Aegypto, Arabia. Theophrastus glandem vocat peculiarem Aegypti, quæ peregrinari nequit, Myrtho similem; folio oblongiori, con tortam & magnam; fructu magnitudine & visu Capparis, cuius putaminibus Vnguentarij vtuntur; quia boni odoris sunt, alioquin ipso fructu inutili existente: ligni materies valida, commoda ad nauigia: quam alibi Glandem inter minora recenseat caule carnosio, vt Beta. Plinius Myrabolanum appellat; folio Heliotropij herbæ simili: fructu magnitudine Nucis Auellanz, quæ Glans appellatur in alijs nigra in alijs candida, rubens in Aegypto, viridis in Arabia; gracili nucleo, & odoratiore liquore in Aethyopia. Quod igitur Plinius folio Heliotropij describit, fortè intelligit; quas Castaneas Aquinas appellant Constanti-nopoli, cuius arbor traditur procera folio Pentafili maiorem, Ricini magnitudine: Echinum fert spinis firmis & raris, in quo fructus Castanz similis, dulcis, rotundior, crassior: cortice subnigro, sede candida figura cordis. Mesues quoque inter Arabes Ben quendam magnum scribit, vt Auellana; quendam paruum Ciceris magnitudine. Hispani inueniunt in insula sancti Dominici, Indiz Occidentalis, Auellanas purgatiuas vocant, quia ad purgationes vtuntur, quod etiam tentantes Hispani vim vehementem inuenerunt ac valde laboriosam, ideo tostis vtuntur.

C A P. X L V I.

P A L M A sola inter arbores nullis ramis constat, vim genitalem indiuisam, in cacumine candicans, habens tanquam in capite: hinc enim medullæ copia continetur, quod cerebrum Palmæ appellatur: hinc & folia & fructus erumpunt, emoriturque præcisa ea parte: simplex est caudex rectus, licet alicubi bifidus, & in plures partes diuisus assurgat, vt author est Theophrastus, cortice scabro, ligno neruoso, sine medullæ discrimine, tractatu facilis, præualida ad sustinenda pon-

pondera, non enim flectitur deorsum, vt cætera ligna, sed ponderi renitendo sursum incuruatur: Folia sunt Harundinea, sed multa ex vno pediculo lignoso, & crasso aculeatoque prodeuntia in multam longitudinem, angusta, quæ cum nouella sunt inuicem coherent; colore subaibilo, quæ uia, cultellos vocant, quos in sacris mysteriis vnâ cum Olea allumunt, uilia ad nexus & ad leuia capitis umbracula texenda. Eadem postea explicantur duriora effecta ac viridiora, inflexaque ad latera, alius ex media Palma subnascens: figura folij explicati, qualis hominis palma, sed longissimis digitis numerosisque, quanquam differentias multas sortitur; Quædam enim etiam explicata nunquam tamen inuicem disunguntur, vt in nuper nascentibus Palmis omnibus, & in quodam genere peculiari; quædam disunguntur quidem vsque ad certam mensuram, sed non ex toto, vt relinquat palmæ manus latitudinem præter digitos, vt in quodam genere humili, quod sponte in scopulis maritimis oritur, vt in insula Ilua, & Palmeola vocata Insula illi contermina: in Sicilia Cefaligionem vocant. Quædam ex toto disunguntur vsque ad pediculum, vt in Palma, quæ in Italia feritur ex fructibus peregrinis, quos Dactylos vocant. Hæc in arborem prægrandem assurgit; folia ei ad longitudinem quatuor cubitorum, cum suo pediculo sparguntur in orbem, quos Palmæ ramos aliqui vocant: iis præcis vestigia in caudice frequenti & relinquuntur ad scandendum opportunissima, alioqui si derelinquantur in penetrabili vallo scandentibus aditum intercludunt: fructus racemati veluti ex Milij iubis dependent, prodeuntibus non ex medio cerebro, vnde nouella exeunt foliorum germina, sed à latere; vestitur initio racemus tunica conuoluta similitudinem gerens Ensis cuiusdam latius vaginâ inclusi, ventre quodam medio latiore, prope cubitali longitudine stans inter folia. Elatem Dioscorides & Spatham vocat, Palmitem Plinius. disrupta ea tunica Iuba, quæ intus latitabat, ostendit in mare quidem flores tantum sine fructu, candidos, puluere quodam repletos; in fœmina autem fructus sine flore. Author Theophrastus puluerem illum Maris fœminæ aspersum fœcundiorē reddere, nec feticare ipsas fœminas nisi iuxta mare adfuerit. Fructus ex cuius semine Palma, quam diximus in Italia prouenit, oblongus, figura Glâdis, sed amplior, colore Castanæ, exterius pulpa constans carnosâ & dulci: intus osseum quid continetur solidum, cui rimula in parte prona, in dorso autem seminis pulpa ob paruitatem vix conspicua; nam in ea parte nascitur paruo relicto foramine; idcirco prona ferere oportet non supina, & plura simul, vt habitior ex pluribus principiis, fiat caudex. Sed apud nos omnes steriles, aut fructum moluntur tantum, nec perficiunt; appellant autem eos fructus in Italia Dactylos. Eosdem inter alia genera, quæ traduntur, Dioscorides & Plinius Caryotas videntur appellasse, laudatas ad faucium asperitates.

Quarum

Quarum nobilitas in Iudea maxime Hiericunte Theophrastus in sola Syria, idque in valle Palmaria reconditos fructus seruari testatur, cum ceteri fugaces sint, ideo recentes consumuntur. Arabes quoddam genus Bdelium de Meccha vocant, cuius fructus in Meccha maturatur, & dulcis fit; in Hispania autem nequaquam. Ex eadem Gummi haberi, quod Bdelium Iudaicum vocant, ut in Bdelio explicatum est. Sed præter Caryotas recenset Dioscorides Phœnicobalanus, quasi Palmæ glandes in Ægypto acerba & astringentia facultate, qui si crudiusculi decerpantur, ut fieri solet, in media fere maturitate, virides sunt, figura Myrobalani Arabicæ, odore Mali Cotonei; & Thebaicas, quarum decocto contra æstus ardoresque utebantur, & ad vires in ægrotis recreandas, ex quibus etiam vina fiebant ad eisdem usus, facultate vehementer astringendi repellendique. Theophrastus multas affert fructuum differentias: nam quidam, inquit, sine ligno intus sunt; quidam cum ligno, eoque in aliis duro, in aliis molli: alij candidi: alij nigri: alij flauī: nec pauciores colores, quam in Ficorum generibus: quidam figura Malorum & amplitudine: alij minuti Ciceris magnitudine; Quidam nunquam maturescunt: Quidam non nisi triennio, ut semper nouo subnascente vetustus adsit, ex quo contuso panes fiant in Æthyopia: Quidam manduntur tantum, ut expuantur expresso succo. Plinius vnde quinquaginta genera numerari, si quis velit omnium nomina persequi, & vinorum ex his differentias. Sed cum ij in feruida tantum regione proueniant, considerandum, utrum præter Caryotas aliud genus vllum hodie adferatur ad nos. Videntur autem ex genere Palmarum esse ij fructus, quos vulgò Mirabolanos vocant, quasi Myrobalanos, ut aliquando Plinius vocat, quos fert Palma probatissima in Ægypto, quæ ossa non habet in balanīs, reliquarum modo, eundem viridem, odore Mali Cotonei tradit, ut Dioscorides: nam alibi per Myrobalanum, intelligit ipsam Glandem Vnguentariam, quam Dioscorides Balanon Myreplicen appellat: afferuntur autem quinque Mirabolanorum genera, omnia arida, sapore acerbo, sed facultate purgandi prædita, ut Arabes adnotarunt. Eorum tria os continent, solida pulpa, & crustosa inclusum, striatum: veluti tripartitum, durissimum, non tamen omni ex parte solidum, ut in Dactylis, sed in media cavitare, quæ parua est medullam seminis continet. Primi generis sunt cognomine Citrini, colore pallido, figura Glandis, striati. Secundi Chebuli grandiores figura Prunorum Damascenorum nigricantes, crassiore pulpa, qui etiam saccaro condiri solent, recentes aut siccati, humore remolliti: Bellirici Gallæ modo rotundi, flauī, tenuissima crusta obducti. Duo præterea sunt nullo intus nucleo manifesto scilicet Indi nigri, Oliuæ depressæ figura & magnitudine; & Emblici figura parui Mali, sed eos in parua fragmēta dissectos & siccatos ferunt nigricantes. Quid

si hos Phœnicobalanos dicamus? nam nullo intus ligno spectantur, & cum maturi sunt, nigrescunt, ut Plinius testatur. Qui autem os intus habent, ad Thebaicos & Arabicos Mirobalanos reducamus: de iis enim inquit Plinius, in totum arentes Thebaides, & Arabicæ macro corpore, exiles, & assiduo vapore torrentes, crustâ verius quam cutem obducunt; Thebaidis fructus, ex templo in cados conditur, alioqui celeriter expirat, marcescitque, non retostus furnis: præterea compertum est eorum succos artificio quodam paratos, ut docet Mesues, non solum ad februm ardores multum pollere, sed etiam in omnibus putridis adeo virtutem roborare, ut breui natura ipsa putredinem vincat, & expellat; reperio apud Asclepiadem Chrysobalanum, quasi ipsum Myrobalanum Citrinum. Arbores quorundam generum describit Garzias in hunc modum. Folia Emblicarum quidem tenuiter diuisa sunt magnitudine Palmæ. Citrinorum autem ut Sorbi. Indorum, ut Persici. Arbores omnium magnitudine Pruni: sylvestres esse. Emblicis vtuntur ad coria depſanda, vt nos Rhoe.

C A P. X L V I I.

M VSA vulgo appellata inter Palmas videtur recenseri posse; oritur in Aegypto & Cypro: eius folia visuntur apud nos aliquando saccari panes conuestientia: distinguuntur ab Alga, latifolia, qua similiter saccarum condunt in Occidente, quod Algæ folia nulla media costa visuntur, Musæ autem folia costam perpetuam & crassam habent, per medium folium discurrentem, aliquando aculeis quibusdam à tergo armatâ, folij latitudo ferè cubitalis, longitudo aliquando bicubitum excedit: Figura simili ei, quam Indicam Harundinem vocant. Tradunt eius caudicem, Palmæ modo ad quina, & sena cubita attolli squaroso foliorum cortice vestitum; nullis ramis; è vertice germen molle exire cubiti longitudine sustentem fructus parui cucumeris magnitudine, qui per maturitatem quadantenus flavescent; cortice Fici, qui eodem modo digitis detrahitur, substantia pulpæ Melopeponis, nullo intus ossè; nec semine: sapore grato: quamuis initio insipidus videatur: fructus quoque hos Musas vocant: seri stolonibus Agnoscentibus.

C A P. X L V I I I.

N Vx Indica ingens est fructus amplitudine Mali Citrij, aut Melopeponis: externo cortice arido & fibroso: Trilatera fermè figura, qui intus degenerat in stamina lini modo: succedit seminis

nis cortex offeus; duriffimus, ouatus, leuis, ex quo pocula fiunt lienofis vitia intra hunc medulla inuoluta fua molliori tunica, fapore dulci & pingui: Crescente Nuce, aiunt colligi humorem, fub extimo inuolucro inter ftamina, qui Nuce perfectâ aquæ rosacæ fimilis effunditur, mefura terni calicis ex fingulis nucibus, potu fuaui: arborem tradunt Palmæ fimilem: folia apta ad ædium imbricamenta, nam per fex mēfes aquam continent, adeo factum tectum præbent: amputant ramos primo vere; quoniam plurimum luxuriat: incifæ arbores largè gemunt, vt Vitis: lachrymas vasis excipiunt, & recente humore pro vino vtuntur: nam triduo acefcit in acetum: liquor idem percoctus tranfit in melleam fubftantiam: aliaquæ multa admiranda tradunt de hac arbore apud Calcuttēfes. Videntur autem in genere Caryotarum effe, quos Plinius Nicholaos vocat, in eo genere ficciores amplitudinis præcipuè: nam quaterni cubiti longitudinem efficiunt, aut quod paulo poft Pateton vocat nimio liquore abundans; rumpit enim fe Pomi ipfius etiam in fuam matrem ebrietas, calcatis fimile. Affinis huic videtur fructus apud Indos vocatus Areca, & Fanfel, quem tuſum manducant cum folio Indo; nam præter odorem gingiuas confolidat: Arbor erecta fungofa; foliis Palmæ: Fructus Nucis Muſcatæ, tenuior, intus durus, venis exterius albicantibus, & rubentibus magna ex parte, non omnino rotundus, fed altera parte compreffus, continetur inuolucro craffo, lanuginofo, exterius flauo imitante Daſtylos maturos, fed non ficos; fapor ineſt aufterus. Hæc tradit Garzias Luſitanus. Hunc fructum aliquando vidi inter merces Indicas.

C A P. X L I X.

NVx Muſcata ex Inſulis vltra Gangem aduehitur, maior Auellana, minor Iuglande rotunda, pinguis multum aromatica: aſſertur autem purgata à ſuis putaminibus; aliqua tamen viſe ſunt, cum ſuis corticibus vtpote immaturæ, quarum exterior tunica diſſecta magis quam Auellanarum calyx, colore ruſſo, aromatica, totam nucem circumplectens: ſub ea cortex offeus continetur. Tradunt eius arborem Perſico Malo ſimilem; foliis paulo anguſtioribus; in incultis naſci; fructum ante maturitatem circundare inſtar florentis Roſæ, quæ poſtea perfectam nucem complectatur vndiquè; incolæ vero eius loci, quam primum huiusmodi complexum viderint, certatim colligere. Alij diſtinctius referunt arborem, ſpecie & folio Nuci Iuglandi ſimilem; fructum completum magnitudine Mali Cotonei; externo cortice viridi, & craffo, vt in Iuglande, qui ſaccaro conditus gratus eſt guſtui & aromaticus, ſub hoc membranâ tenuem contineri, quæ Macim circundat.

rubicundum & implicatum circa duriores cortices: intra hunc postremum Nucem Muscatam contineri: eius mentio reperitur apud quosdam ex Græcis recentioribus, Moscocaryon, & Myristicam Nucem vocantes. Fortè Aëtius eandem intellexit sub nomine Nucis Indicæ, quam recipit in suffimento muscato. Arabes authores optimè nouerunt in medicinis expetentes, & medullam internam, & externum corticem tenuem, quem Macim vocant; nam medius, qui ossus est, inutilis iudicatur. Maccis nomen assumptum est ex Macere, cuius Dioscorides & Galenus & Plinius meminerunt; nam Serapio ex Dioscoride transfert in corticem Nucis Muscatæ, quæ de Macere scribuntur. Scribit Dioscorides de Macere, qui & Macis, & Xilomacer vocatur, ex Barbaria aduehi corticem flauescens crassum, gustum per quam astringentem, quoad cruentas ex creationes, & alui fluxus, & Dyssenterias vtuntur, Plinius ex India aduehi corticem rubentem radicis magnæ, nomine arboris suæ, sed qualis ea sit incertum habere. Galenus similiter ex India conuehi Macerem, qui cortex est acerbo gustu, cum læuicula acrimonia odorata, vt pleraquæ aromata, quæ ex India aduehuntur. Ex hac ieiuna descriptione significatur incertam illis fuisse Maceris hystoriam, & non esse extimam Nucis Muscatæ tunicam: repugnat enim eius tenuitas, & acredo maior, quam astrictio, cum in Macere sapor acerbus inultum possit, sed fortè, si diuinare liceat in re adeo ipsis authoribus incomperta, quid obstabit? si dicamus extimum Nucis Muscatæ corticem apud Dioscoridem vocatum fuisse Nareaphthum inter suffimenta odorata, quod ex India corticosum aduehitur simile putaminibus Sicomori, non arboris libro, seu cortici, vt multi accipiunt: *λεπίσμα* enim tenuia sunt, & putamina fructus Sicomori scissa sunt, vt sæpe etiam Fici, nec crassa, cuiusmodi est Macis Nucis Muscatæ. Alterum autem eiusdem corticem crassiores, esse Macerem, qui ob substantiæ crassitiem acerbus sit, & minimum quid redolens, ideo inutilis iudicatur Serapioni. Quasi putamina tantum iis temporibus afferrentur, Nuce in patria remanentes; ea tamen, vt præciosa & valde peregrina ex osculabatur antiquitas.

C A P. L.

NVx Metel vulgo & Fungus Orientalis appellatur osseum quiddam compressum, & circulare instar Fungi abiecto pediculo; aliud integro circulo; aliud deficiente, vt Luna; in centro apex quidam; in labro seminis medulla continetur, ob paruitatem inuisibilis, vt in Dactylorum ossibus, quasi ab eis differat tantum; quia in Dactylis extrema ossis vtrinque replicata sunt media quadam rimula constituta: in Nuce Metella eadem sunt explicata & aperta, vnde circularis figura:

figura : est autem id lanugine tenui obductum & candicante : vtuntur eo solum pro veneno ad canes interficiendos puluere insperso carnibus; idem pisces & aues obstupefacit : Putarunt quidam hanc esse Nucem Vomica Serapionis, quæ describitur maior : Auellana, & nodosa, cuius corticibus, pro medicamento vomitorio non pro veneno utebantur : minus etiam fuerit, quæ Nux Metel apud eundem, & Auicennam traditur : fructui Mandragoræ similis : cortice scabro, licet ea obstupefaciens sit venenum, sed apud Plinium videtur inter Palmæ fructus poni, cum inquit, quibusdam osseum continetur, lunatumque, dente contra fascinationes religione politum. Fortè Nux Vomica fuerit, quæ in officinis Galla Orientalis vocatur, ad pisces obstupefaciendos quæsitæ sunt bæcæ quædam inanes cortice nigro : in cavitæte inchoatio tantum seminis apparet, indicium colligi ante perfectionem, non enim grandiores sunt Auellana, vt monet Serapio.

C A P. L I.

GARIOPHYLVS vulgo appellatur fructus odoratissimus ex India allatus vna cum festucis quibusdam, lignosis, colore, ex fuluo nigrescente sapore acri, & mordente, cum quadam amaritudine : fructus cum perfectus est ad maturitatem vsque, minus odoratus est, ac minus acris, figura & magnitudine constat, Laurinæ bæcæ oblongæ, aut fructus Rosarum; semine intus durissimo nigro implicato, recens verò natus odoratissimus, ideo maxime expetitur in condimentis, angustus & oblongus, in cacumine vestigium floris gerens, quaternis angulis, vt figuram parui clauī referat : Placent integri assis carnibus infixi Meminit huius Plinius inquit : Est etiam num in India Piperis grani simile, quod vocatur Gariophylon grandius, fragiliusquè : tradunt in Indico luco id gigni : aduehitur odoris gratia. Paulus Aegineta Cariophyllon vocari inquit, quasi Nuci Folium, cum potius sint stipulæ & flores arboris Indiæ, nigri coloris digiti longitudine, odorati, acres, sub amari, calidi & sicci in tertio ordine : Serapio laudat ad Venerem stimulam, tum fructus, tum cortices, lignaue, ex India aduehi inquit, cum cortice, lignoque : in summo capitula sunt ferrata, quæ laudatissima colore subrufo, odore firmo. Anthophylli apud Nicolaum intelliguntur grandes Gariophylli : qui ad maturitatem perueniunt minus acres; cum tamen verbū Anthophyllon debuisset florenti fructui aptari, Cariophyllon autem fructui perfecto ob Nucis similitudinem. Qui ad Indicas regiones nostris temporibus nauigarunt, referunt Gariophylon tantum provenire in quinque Insulis Oceani, ultra sinum Gangeticum, locis montanis, & si aliò transferantur, nequaquam viuere; caudice con-

stat

stare Buxo non absimili: foliis Cinnami rotundioribus ad Lauri folia accedētib: in cacuminibus fructus ferre, quindecim aut viginti simul, initio candidos, postea rubentes, cumque maturescere incipiunt, cultores harundinibus flagellare arbores, confrato prius solo tegetibus; idq; bis in anno sub vtroq; Solstitio: non sinere autem vt ad perfectā magnitudinem intumescant; quia duri euadunt, & inutiles præter corticem: saporis acredinem inesse etiam arboris cortici, ligno ac foliis virentibus, vt fructui. hæc referunt. Ex Gariophyllis extrahitur artificio distillationis Oleum odoratissimum, quo vice Balsami vtuntur. si quid autem est quod Cinnamomi vicem supplere queat, Gariophyli Clauus esse possit, vt forte hoc fuerit Carpesium apud Quintum Medicum à fructu cognominatum, sed Galeno incognitum.

C A P. L I I.

LOTVS arbor, quam in Hetruria Bagattum vocant inter viles fructus etiam num in prouerbio Amat colles, magis, quam plana caudice crasso; ramis in latitudinem magis quam in altitudinem fusis: cortice læui, & subalbido: foliis Vlmī lōgioribus & magis in acutum desinentibus, magisque serratis inferne candicantibus, superne viridioribus, similiter rugosis: floret à latere solitariis flosculis, qui ex binis foliolis constant summo fructui insidentibus: bacças fert Ceraso similes longo pediculo pendentes minores, rotundioresque, in maturitate nigras: externa pulpa dulci, ossiculo intus duro, veluti quadripartito, vt in Glande Vnguentaria; intus vnica seminis medulla continetur dulcis Dioscorides inquit, planta est magnitudine arboris iustæ: fructu maiore quam Piperis, dulci, graue olēte, qui stomacho utilis sit, aluumq; supprimat. Plinius hanc in Aphrica insignem esse, ibique Celtim vocari, Italiæ quoque familiarem: sed terra mutatam, fructum colore Croci esse post maturitatem. Ex Theophrasto, Celtus Piro æquiparatur: sed Incisuræ sunt in foliis, vt Ilicis videantur esse: materie nigra, dura, spissa, & enodi. fructus magnitudine Fabæ, qui ante maturitatem plures colores mutet, vti Vua: quidam cum ligno intus, quidam sine ligno, melior, ex quo etiam vinum exprimitur: multæ frugis apud Lotophagos ab eo fructu appellatos: nam tusus reconditur cum interiore nucleo. Aliam præterea tradit fruticosam, fructu Nuce obducto: parte externa minime carnoſo, sed potius pelliculari. puto apud eundem Theophrastum, Loti fructum, Diospyron appellari, quasi Iouis triticum, non Iouis Flammam, vt Theodorus vertit. similis est inquit Cerasis figura, sed nucleo duriori, est album, & nigrum: puto autem à Triticō cognominatum, quia in panes cogebatur more tritici.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE PLANTIS LIBER TERTIVS.

CAP. PRIMVM.

EXPLICATIS haëtenus iis arboribus, quarum semina ita sedent, vt eorum cor non in sede fructus, sed exterius vergat, reliquas nunc persequamur, quarum semina cor in inferiore parte habent, qua scilicet, aut pediculo fructus, aut conceptaculo nectuntur, maxime autem à supradictis diuersa est earum natura; Nam in illis plures orant solitariis seminibus, in his è con-

uerso paucae reperiuntur, quae solitaria ferant semina, sed magna ex parte plura, aut in communi conceptaculo, aut in pluribus. Incipiamus autem ab iis, quibus nullus flos, aut in summo fructus parum perspicuus existit. Ficus igitur arbor est iustae magnitudinis: cortice leui, cinereo, quo inciso manat lacteus humor acris: materies carnosae, mollis: folia ampla, paucis sinibus excauata, aspera fructum in singulis foliorum alis singularem, in summo sessilem, iuxta pediculum pyramidalem, in quo exigua granula numerosa sedent in interna circumferentia, medio spatio inani: floris vestigium tantum in summo, qua etiam ostiolum patet in internam cavitatem. Fructus ipse in maturitate dulcis melleo succo, qui saepe in floris ostiolo concreuit in lachrymam, tunica mollis, quae in maturitate disrumpitur, nigra, vel subrubra, vel candicans ex viridi, aut flauescens. exsiccantur fructus in sole, aut furnis, vt toto anno asseruari possint, quas Caricas vocant. Plurimae bis ferunt fructus: primum enim ante foliorum germinationem, in annotino surculo, qui grandiores sunt, & maturescunt circa solstitium, quos grossos vocant, deinde nouello ædito germine, alios ferunt minores, qui maturescunt autumno. Quaedam tamen grossos tantum maturant, reliquos ferunt deciduos. Quaedam utrosque maturant. Quae autem grossos tantum ex natura ferant deciduos, non vidimus: nam saepe ob siccitatem, aut aliam iniuriam decidunt ante maturationem. Syluestre genus neutros maturat: Quaedam singulis annis grossos ferunt: Quaedam alternant: Aliquando visum est precedente vere valde sicco omnes ficus grossos tulisse, & ad maturitatem perduxisse. Differentiae multae extant, & earum variae appellationes apud diuer-

diuerſas gentes. Theophrastus ſimiliter deſcribit Syceꝝ; id eſt Ficum ſimpliciter vocatum: caudice breui, contorto, paucis nodis: carnoſo ligno, enerui, ſed tamen robuſto, ſi in rectum ſtans pondus ſuſtineat, vt columna cortice leui: radicibus multis, & longis & obliquis, in longiſſimum aliquādo ſpatium productis, ſi locum inanem & humectum aſſecuræ fuerint; folia ampla, laciniaſa & cruciformia, ſucco lacteo: ſemina congeſta putamine incluſa, ſucco dulci: fructificat in nouellis ſurculis: plura producit: nam aſfert groſſos præcideos & caprificos, ſiquæ inter ſicos, caprificare conſueuerunt: prouenit omnibus aliis modis præterquam ligno & ſurculo, ex ſemine autem degenerat in Caprificum, vel ficum ſylueſtrem, & ſæpe alio colore; nam ex nigra oritur candida, & ex candida aliquando nigra; Caprificus autem ficus fieri nequit; alicubi tamen pro oſtento id viſum eſt: De Caprifico ſcribit, moribus propriâ eſſe, germinare ineunte vere fructus non maturare, nec perficere, ſed ex putredine in illis gigni paruos culices, qui alimenti gratia aduolantes alios Ficos petant, & crebro morſu aperiant eorum ora, quo fit vt ſuperfluo humore conſumpto, & ore ad aperto, fructus & magis perſpirent & proprium humorem concoquant, nam alioqui groſſos decidere, nec ad maturationem peruenire. huius igitur gratia, caprificos ficis appendere ſolere, vt culicum opera ficus tueantur, ne decidunt, & maturentur; aut prope ſicos caprificos conſerunt, vt culices aduolare facile poſſint in Italia autem non egere caprificatione: quia ſponte ficus maturantur. laudantur potiſſimum caprifici nigra, & locis ortæ ſaxoſis: quia iſtæ per multa grana contineant. noſcuntur, quæ aptæ culicibus emerſerint, quod rubra, & verſicolores & robuſtæ conſtant, contra quæ minus aptæ, albæ ſunt & imbecilles: vbi plurimus ſit puluis, ibi plurimæ validiſſimæque caprificus exeunt: Ficarios culices deuorat quoddam beſtiolarum genus, quod Vlmi folliculis innaiſcitur: remedium, caneros alligare; nam in eos ſe vertere aiunt. In Aegypto Ficus non maturantur, niſi ſcalptis fructibus, oleoque perunctis: ex his maniſeſtum eſt in Italia Ficos, aut alterius generis eſſe, aut ratione ſoli, & cæli aliquam differentiam acquirere, cum non egant caprificatione, nec adhuc ſciatur Caprificos apud nos oriri, licet ſylueſtres Ficus multæ ſint. Plinius Ficorum multa aſfert cognomina, vel à figura, vel à gente, vel authore deriuata; Calcidicas; Lydias quæ purpureæ; Mammillanas, quæ mammarum ſimilitudinem habeant; Calliſtruthiæ parum ſapore præſtant, Ficorum omnium frigidiffimæ Aphricanæ, quas multi præferunt cunctis, ſerendæ in loco craſſo, & ſtercorato. Terina quaſi delicata candicans eſt: Rodia, & Tiburtina inter præcoces nigreſcunt: Liniæ; Pumperæ; Maſicæ; & quas Harundinei folij macula variat: omnes ſole ſiccata in annuos vſus aptiſſimæ ſunt. Herculanea; Albicerata; Aratia; Alba, pediculo minimo latiſſi-

latiffima; Porphyritis longiffimo pediculo primo prouenit. Popularis inter minimas & viliffimas: Chelidonia fub hyeme maturatur. Oma inter ferotinas; cortice duro: funt præterea eadem ferotinæ, & præcoces, bifere, alba, & nigra cum melle, vindemiaque maturefcentes; omnibus mollis tactus; maturis frumenta intus; maturefcentibus fuccus lacteus, percoctis melleus; fenefcunt in arbore; anufque diffillant Ygummi modo lachrymam, ficcanturque; laudatas recondunt, & obfonij, & panis vice, Cottanas, & Caricas, & Cauneas vocant; De Caprifico autem, è genere fylueftrium tranfcribit ex Theophraflo, quæ dicta funt, Difficilis autem fuerit fimul, & inutile, prædictas appellationes, noftris accommodare, vt Aphrycanas iis, quas vulgo Hetruria Brufciottos vocat inter nigras, Aratias, feu potius Auratias à colore aureo inter albas iis, quas quidam Citreas cognominant inter præcoces; nam poft groffos primæ maturantur, fed de Ficis fimpliciter vocatis hæc fatis.

C A P. I I.

AD Ficum reduci poffe videtur peregrina arbor, quam Ficum Indicam vocant, ob quandam fructus fimilitudinem, licet planta non folum à Ficis, fed à cæteris quoque arboribus maximè differat. Tota enim arbor ex foliis inuicem infidentibus confiat; funt autem folia craffa valde, & carnofa, figura Clipei, oblongioris, aculeis paruis vndiq; armata quæ tempore increffantur magis, & tranfeunt in lignofam fubftantiam, & caudicem, & ramos conftituunt: prouenit facillimè folio, tanquam furcula; nam radices multas ex folio dimittit; germinat Vere in fummis foliis, tria aut quatuor in fingulis foliola erigens, aut fructus oblongos, paruis Cucumeribus fimiles; fimiliter aculeatos vt folia, quibus fummis flos infidet luteus, in tres continentur femina in carne præhumida, vt in fructu Mandragoræ minora; fapor dulcis, fed ferinum quid præferens, non multum in Italia adolefcit; quia frigoris impatiens, vt plurimum perit ante perfectam magnitudinem. Affert Theophrafteus non valdè abfimilem Ficum Indicam; tradit enim arborem effe, mira magnitudine vt vmbra ad bina ftadia facere dicatur, caudice craffiffimo; folium habet ampliffimum non minus Pelta, & præ copia nutrimenti radicum ab eius foliis dimiffarum generatio videtur accedere; dimittit autem fingulis annis radice è ramis non nouellis, fed anniculis atque etiam vetuftioribus: illæ fe teræ coniungentes, ceu fepem circa arborem faciunt, veluti Tabernaculo conftructo, fub quo morari homines, folent; totaque arbor fornicato ambitu, pulchre orbiculatur: radices autem nafcentes euidentiffimè à ramis difcernuntur; funt enim albiore, hirtæ, tortuofæque binaque fronde foliatæ:

M cum

cum autem mira magnitudine sit, fructum exiguum admodum, eundemque paucum fert magnitudine Ciceris Ficus similem. Quatenus igitur inquit, cum de causis loquitur, ex foliis radices dimittere alibi autem ex ramis annotinis, significare videtur eius folia, in ramos transire. Quod præterea tradit folia Peltæ, & fructum Fico similem licet exiguum, indicium est, nequaquam genere differre hanc ab ea, quam descripsimus, non tamen in regione adeo peregrina, & frigida dimittere radices illas queat, neque ad magnitudinem propriam accedere, quamuis fructus sit maior. Eandem similiter Plinius describit adeo vastis ramis diffundi, ut præ pondere in terram curuentur: ibique annuo spatio insistantur, nouamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem operè quodam Topiario, decora specie subter intuenti, proculue fornicato ambitu; superiores eiusdem rami in excelsum emicant, syluosa multitudine vasto matris corpore, foliorum, Latitudo Pelte Amazonicæ effigiè habet ea de causa fructum integes crescere prohibet, rarusque est, nec fabe magnitudinè excedens. Describuntur ab iisdem alia genera Ficus, quarundam regionum propria, quæ peregrinari nequeant, ut circa Idæ fructicosa, crassa, contorta, lenta, nullo superius ramo, sed giro comato, colore liquido, tum corticis, tum foliorum, quæ figura, & magnitudinæ Tiliæ similia, mollia, & lata: flos Mespili: fructus rufus, magnitudine Oliuæ, rotundior, gustu Mespilaceus, quem Ficum vocant. Plinius hanc Ideam, & ibi Alexandrinam vocari sine lacte, & cetera eadem, quæ Theophrastus. In Aegypto autem propriam Theophrastus sicaminem, id est Morum vocant, Moro similem folio, magnitudine, & aspectu; valde lactuosam; fructum fert non in germinibus, nec ramis; sed in caudice magnitudine Ficus, & visu proximum, succo, & sapore Caprificis similem, sed longè dulciorem, internis granis omnino carentem, qui numerosior maturescere nequit, nisi scalpatur: vnguibus enim ferreis scalptus quarta die, maturescit, eoque ablato alius subnascitur similis, quod ter, & sæpius facit itare affirmant: lignum cesum non siccatur nisi aquis submersum, donec ob leuitatem emergat. Plinius hanc Ficum Aegyptiam vocat similiter describens. Dioscorides Sicomorum appellari tradit eius fructum ob gustum, quendam ignauum, nasci etiā in Caria, & Rhodio. In Creta autem quædam Ficus Cypria vocatur caudice magno, Populo albæ simili; folio Vlmi: fructus similiter in caudice nascitur germinibus quibusdam ad nexus sine foliis, quater fructificat, toties germinat, sed nullum producit ad maturitatem, nisi pomo inciso emissoque lacte; dulcedo ficubus non ab similis, & interna grossis planè conueniunt; magnitudo autem Pruni est. Plinius magnitudinem sorbi tribuit, Dioscorides gigni in Cypro arborem genere distantem, quæ cum sit Vlmi, prædita tamen est foliis Sicomori, fructu Pruni magnitudine multo dulcio-

re Sicomoro, in cæteris simili. De Ficu igitur, & de iis, quæ ad Ficum reducuntur hoc satis.

C A P. I I I.

MORVS arbor est intorta; cortice aspero; ligno flauo, aliquando & Buxeo; foliis Fico minoribus, rotundioribusque, minusque sinuatis, sed serratis magis; in tenellis quoque germinibus lacteus inest succus, quamuis parcior, quam in Fico; non floret euidenter, sed fructus nascens binis squammis tegitur, quibus decidens, veluti flosculorum apices totis fructibus insident; Fructus vinosus, in aliis candidus, in aliis sanguineus, qui & maior & gustu suauior; constant veluti ex coagmentatis squamis pulposis, sub quibus semina Fici similia continentur, vt videatur quasi Ficus inuersa: Nam in Ficu intra reconduntur, & flosculi, & apices, quibus grana sunt appensa, ventre quodam medio relicto: eadem in Moro exterius spectant, nullo cortice continente, vtpote qui in communem sedem internam abierit.

Colitur hæc Arbor, solum ad alendum id genus erucarum: quod sericum gignit; non enim alia vescuntur fronde. Theophrastus nomine à Ficu deriuato Sycaminem vocat; materie spissa & lenta, valida, & facili in operibus, quæ vetustate nigrescit, vt Lotus; medulla quoque nigra & dura: tarde germinat & cito folia dimittit: Fructus paruus pro magnitudine arboris, læuis, ac dilutus, ex humore, & cute constans succo vinoso flos lanugineus totis fructibus insidet, quæ omnia nostræ Moro conueniunt. Plinius candidam, & nigram videtur eandem accepisse, cum inquit, Moris succus in carne vinosus, trini colores, candidus primo, mox rubens, maturis niger: in nouissimis florent; inter prima maturescunt: tingunt manus succo matura; eluunt acerba. Non aliæ in hac arbore differentia, quàm pomi magnitudine: sic enim differunt, Mora Ostiensis, & Tusculana. Romæ nascuntur, & in Rubis multum differente callo; quasi candida, quæ hodie frequentissima est, & optima ad sericum præstandum Peregrina quondam fuerit in Italia, vt etiam Bestiola, quæ eius frondis pastu sericum reddit: Nigræ folia, vtpote magis pulposa conueniunt adultis: sic enim serico pondus maius acquiritur & crassities. Quoniam vero Rubi quoque fructus Mora vocantur ob similitudinem, distinctionis gratia, arborem Morum excelsam vocant, vulgoque Gellum.

C A P. I I I I.

SAMBVCVS virgas multas fert à radice; ideo ad hortorum septa quaritur: crassatur in caudicem, qui vtraque manu comprehendì possit, aut paulo amplius: cortice albo, tenui; ligno duro; sed

medulla molli, fungosa, vt excauari possit instar Harundinis : folia multi partita, vt in Iuglande, tenuiora & serrata, odore graui, ex longis interuallis, quæ geniculi visuntur : mature germinat, cum tamen frigora patiatur ; umbellas fert latas, in alis foliorum molles ; quibus flosculi insident candidi, odorati, quos placet panibus inspergere cum oleo, gratiam quoque aceto reddunt infusi. baccas in eisdem Rotundas fert paruas viuentes, in maturitate nigras, vinoso succo tingentes : intus includuntur terna semina oblonga. Alterum genus in montibus reperitur umbellis paruis, baccis rubentibus ; Describit Theophrastus Artem idest Sambucum, iuxta aquas potissimum nascentem, qualem prædiximus, ex qua baculi fiunt leues ; sed tamen robusti, cum siccati sunt, aquis inoffensi : radices agit summa tellure multas, nec grandes ; folia Lauri latifolia serrata, multa ex communi pediculo, subrussa admodum, & fungosa : colorantur autem in Autumno tantum eius folia ; vt Viti etiam contingit ; flores minuti, & candidi redolent lirim, grauiter enim, fructum racematim, nigrum Eruo paulo maiorem, aspectu vinaceum, interna visa sesamacca continet. Dioscorides similiter describit. Plinius montanum quoq; videtur nouisse, cum in montibus etiam nasci tradat. Alia Sambucus apud nos in palustribus Pisanis nascitur, virgas ferens Sambuco similes : sed folia lata angulosa, vt Opuli, rugosa, longo pediculo, non multi partita, vt in Sambuco. Cacuminibus fert umbellas, paruas, flore candido, foliato baccas depresso, in maturitate rubentes, quæ siccatae, vuis passis similes sunt, cum dulcedinem austeræ intus nuclei duo, similes semini Atriplicis compressi.

C A P. V.

HEDERA frutex est peculiarissimam sortitus naturam : non enim solum radicibus in terram dimissis viuit, sed & germinibus alimentum exugit, & arborum caudicibus, quas scandit, nam præcisa iuxta terram, non emoritur tamen, nisi à totis caudicibus auellatur ; frequentissimas enim, easque breues per tota germina radículas. Centipedis animalis modo edit, quibus pertinacissime hærens arbores suffocat, & ædificia (quamuis robusta) tandem demolitur ; expetitur tamen viridariis ; nam sponte nullo adminiculo totos parietes circumuestit, fronde perpetua exornans ; ex cultu arborefcit, caudice satis crasso, & ad magnam altitudinē latitudinemque distenditur, nisi desit, quod amplexetur. cum ad eam ætatem prope accesserit, in qua fructum ferre possit, quasi ex pueritia in virilem habitum transiens, totam mutat faciem, naturamque ; nam per se erigitur nullum quærens adminiculum, nisi nouis radicibus in parietem, & arborum caua demissis, vt aliquando nullum relinquatur coniunctionis vestigium cum repente Hedera, sed
omnino

omnino separata à parente viuat ; foliis quoque longè diuersis vëstitur .
 Quamdiu enim affixa est, folia fert in plures angulos desinentia, ad sum-
 mum qui nos, quorum duo vtrinque prominent, vnus in summo folio :
 quo autem magis adolefcit ; Folia, & pauciores edunt, angulos obtusio-
 resque, & ipsa maiora fiunt, ac virentiora, & vnicolora, cum ab initio
 eadem pusilla sint, nigra, & maculis albis distincta aliquândo inferne
 subrubentia ; cum autem erigitur, folia rotundantur obliteratis ex toto
 vtrinque angulis omnibus, solo eo, qui in summo est, relicto ; semper ta-
 men dura sunt folia & lenta, & in superiori parte leuia, pediculo longo
 adnexa flos lanuginus totos fructus vestiens : racematim in cacumini-
 bus tantum bacca rotundæ in maturitate nigre, raro flauæ; quaterna, &
 quina semina ad summum continentes, rimosa, tenui membrana obdu-
 cta : circulus in summa bacca, qua floris vestigium : differentias alias
 non ætatis, sed generis adhuc non vidimus, quamuis Dioscorides tria
 afferat genera candidam nigram ob baccarum colorem, & tertiam Heli-
 cem quasi clauiculam sterilem. Theophrastus quoque, & Plinius eadem
 tria in alias plures differentias distribuunt, pro fructus magnitudine, sa-
 pore, & colore, foliorum, sed de Helice ambigit Theophrastus, vtrum
 generis, an ætatis sit differentia, vt multi putant, primo fieri Helicem,
 deinde vetustate in Hederam transire; appellant autem hederascere, &
 in Hederam transire, cum erigitur nullis affixa, quando, & simpliciora
 sunt folia rotundioraque, cum in Helice sint parua, angulata, & concin-
 ne disposita ac sine fructu : contendit Plinius easdem genere differre ma-
 ximo ob foliorum varietatem in Helice. Quâdam enim herbaceo fo-
 lio virentique, aliam candido, tertiam verticolori constare, quæ Thracia
 vocatur, eandem Dioscorides tradit Rubro folio, quod nemo alius no-
 tauit; sed non cogimur ob hæc Helicem genus diuersum ponere cum in
 ea, quæ manifeste hederascit, variam foliorum & germinum naturam
 contemplemur, quod in paucis aliis reperitur, vt notauit Theophrastus:
 fit vero alicubi, vt Helix nunquam hederescat ob imperfectionem quan-
 dam, non speciei, sed indiuidui, vt in arboribus plerisque accidit; sed
 præter dicta genera esse, & humilè Hederam græcè Chamecissum, quàm
 inter herbas recensebimus, & rigentem Hederam, quæ per se stat, sine ad-
 miniculo, ob id sola omnium generum vocata est, Cissos græcè idest He-
 dera, vt tradit Plinius, sed hanc in Theophrasto non aliam intelligimus
 quam ætatis perfectè Hederam. Aequiuocè quoque, ob græci nominis
 similitudinem Hederæ nomen transit in Cistum, cui flos Rotæ syluestris
 inodorus, vt Plinius scribit ex Theophrasto, vbi Cissos legitur non Ci-
 stos, sed de hac inter suffrutices agemus. Smilax quoque aspera Hedera
 Cilicia cognominatur, de qua suo loco agendum, Hederæ mira natu-
 ram traditur à Plinio ad experienda Vina, si vas fiet ex ligno eius, vina

transfluere, ac remanere aquam, si qua mixta fuerit. Theophrastus ignitaria ex ea materia fieri testatur, quoniam calida.

C A P. V I.

AGRIFOLIUM frutex est; virgis virentibus; folio aculeato; figura Lauri, rotundiori, lateribus fimbriato, ut ilicis, hæc per ætatem arborescens Hederae similis redditur, folio nequaquam fimbriato, nec pungente; flosculos candicantes iuxta folia gignit; baccas fert rubentes racematim circa ramos, carne modica, sub flaua constantes, & sub dulci; ossicula intus tria aut quatuor oblonga striata, & depressa; perpetuo folio constat, ac late virenti; ideo transfertur in Viridaria ex montibus, ubi gignitur. rustici, ex cortice radicum decocto viscum parant, hæc fortè Rigens erit Hedera apud Plinium.

C A P. V I I.

VISCUM frutex est in alienis arboribus viuens præcipuè in Quercu, Cerro, ac Pino; Pluribus circa arborum ramos in orbem adnatis cubitalibus ramosisque, foliis veluti linguis binis in longo pediculo semper virentibus, baccas fert virides succo lento plenas, ex quo Viscum conficitur, bina intus semina continentur depressa, Theophrastus Viscum in Quercu, Illice, Terebintho & aliis pluribus oriri scribit. Idem vero esse Hyphear apud Arcades, & Stelim apud Euboenses, sed in Pino, & Abiete: Alij autem differre etiam formis tradunt, & fructu, quamuis in eadem Arbore nascantur; aliud folio perpetuo constare; aliud deciduo; iis pro pabulo vtuntur, post messem boues, & iumenta, & pinguescunt. Oritur stercore auium confecto in eorum aluis, visco; semine autem puro cum excremento demisso, unde pululat tanquam fimmo adiuuante mirum autem quod in terra pupulare nequeat, & ut Plinius recenset, omnino satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maxime palumbis, & turdis. Hæc est natura, ut nisi maturatum in ventre auium non proueniat. Altitudo eius non excedit cubitum, semper fruticosa, ac viridis mas fertilis, femina sterilis, aliquando non fert; Viscum fit ex acinis immaturis collectis in messe, de in siccatis, & aqua conditis, ut putrescant, duodenis fert diebus: iterum tradunt, & à corticibus carnem lentescentem separant, hoc est Viscum pennis auium tactu ligandis, sed oleo Iuglandis subactum, cum libeat insidias moliri. Druides in Gallia Magi nihil habent Visco & arbore, in qua gignitur, si modo sit Robur, sacratius. Dioscorides fruticem Buxeo folio constare scribit, ex cuius acinis in Quercu nascentibus, fit Viscum,

gigni

gigni etiam in Malo, Piro, & aliis plerisque arboribus. Hodie lignum Visci Quercini deraſum Drachmæ pondere exhibent Pleuriticis ex aqua hordei, aut alia ſimili; nam ſudore copioſo ab orto dolorem ſedat.

C A P. V I I I.

LIGUSTRUM frutex eſt ſepibus naſcens; perpetua fronde; Foliis Oliuari figura, ſed mollibus, viridibus, maioribus; Floret cactu-
miniſus racematim, exili flore candido, & valde odorato; bac-
cas fert nigras ſuccoſas; intus duo ſemina vel tria continentur: colitur
etiam in hortis opere Topiario, & floris gratia: Dioſcorides Cyprum
vocat foliis Oleæ latioribus, mollioribus, & viridioribus; flore candi-
do, muſcoſo, odorato; Semine Sambuci, nigro, ex eius floribus un-
guentum Cyprinum paratur. Plinius Cyprum arborem Aegyptiam
ſcribit: foliis Ziziphi: ſemine Cotiandri: flore candido odorato, quam
putant quidam eſſe in Italia Liguſtrum.

C A P. I X.

STRINGA vulgo appellatur frutex, qui in Viridariis colitur floris
tantum gratia, vix excedens bicubitalem altitudinem: cortice al-
bo: foliis coniugatim per interualla, Vlni minus rugoſis, & ner-
uis, in longitudinem diſcurrentibus, vt in Plantagine: flores fert
candidos, valde odoratos: ex quatuor foliis conſtantes parua Roſæ ma-
gnitudine, tres aut quatuor in vno pediculo ſummis fructibus inſiden-
tes: fructus eſt cutaneus Roſæ ſimilis; ſed breuior, ac tenuior in qua-
tuor barbulaſ deſignens; intus ſemina dura, & ſarcta, tria aut quatuor.

C A P. X.

ROSA frutex eſt infirmus & cito ſenſcens, niſi recidatur, vt cum
Suffruticibus ambigere videatur: Ideo Theophraſtus modo in-
ter Suffrutices, modo inter Frutices numerat: ramis hoſpidis
frequentiſ, aculeis non rectis, ſed modice recuruis, vt in Rubo: foliis
ſubrotundis circum ſerratis pluribus in vno pediculo, diſpoſitis vt in
Fraxino: florem iucundiſſimum fert, nomine ſui fruticis: foliatum, &
latis foliis, in medio ſtamina ſunt luteis apicibus, quem proprie Roſæ
florem vocant: foliorum color aliis rubens, aliis candidus, aliis candor
ineſt rubore aſperſus; qui propriè roſeus, & carneus vocatur, aliis Pal-
lidus. Differentia quoque eſt ex numero foliorum, magnitudine, & odo-
re, omittante quoque aliqua fruticis differentia, pro magnitudine, & par-
uitate,

uitate, asperitate, & leuitate. Quæ igitur roseo colore est, nascitur in frutice valde hispido, quaterna cubita excedente, primo floret inter cæteras: campanam videtur appellare Plinius, quæ præcox est, & Trachiniam minus rubentem: Rosam fert multis foliis constantē amplam odore iucundissimo, ex hac colligitur aqua per distillationem odoratissima; Medici quoque oleo infundentes rosaceum componunt: succus ex iisdem & infusio, ad purgationes paratur: Theophrastus plurimis quina folia esse, quibusdam duodena, vicienaq; aliis longe plura: sunt enim quas centifolias vocant, sed folia interna parua admodum sunt non iucundi odoris, nec amplæ magnitudinis: odoratiores inter amplas, quibus pars ima scabra: quamuis locorum ratione & odoris, & coloris, præstantia contingat. feritur optimè caule conciso, nascitur etiam semine, sed tardius quod flori subditum suo in Malo contentum Cnico simile, aut acanaceis lanugine quadam obductum gerit, recisa, & vsta florem melius profert, relicta autem excrescit, & syluescit: ideo sæpius transferre melius est. sic enim Rosam effundi pulchriorem, syluestres asperiores tum virgis, tum foliis constat, & florem minus odoratum ferunt, minusq; coloratum, & minorem, hæc Theophrastus de omnibus Rosis. Apud nos, præter carneam Rosam, quædam rubens est multifolia, minus tamen quam carnea, & latior minime amara ideo sine vi purgandi: conditur saccaro ad astringendum roborandumque. Oritur hæc in breui frutice, vix cubitum excedente, & aculeis infirmioribus, constat calyce scabro, fericis floret, odore iucundo sed exili. hanc Plinius MileSIam vocat, colore ardentissimo, quæ non excedit duodecim folia, seraque est. alia apud nos huic similis inter peregrinas visitur, colore magis diluto, accedente ad carneam, latissimis foliis, pluribusque in se conuolutis, vt explicari nequeant, odorator rubente. Eius frutex similiter paruus est, & solus spinis caret. hanc Græculam videtur Plinius appellasse, conuolutis foliorum paniculis, neque dehiscentem nisi manu coactū, semperq; nascenti similem, latissimis foliis. quarta candida maxime omnium numerofo folio constat, sed paruo, odore valde exili, floret cum rubente, in frutice quoque simili. Plinius hanc Alabandicam vocat, viliores albicantibus foliis: & Spermoniam plurimis foliis, sed minutissimis, vilissimum non multo odoratam; Quæ ex translatione in Campanica & circa Philippos adeo profecit, vt latissima, & maxima folia prouenerint, non tamen odoratissima, quàm Centifoliam vocant; Muscatula apud nos appellatur, ob odoris excellentiam, sed quæ opere Topiario colitur; caudice cæteris crassiore: ramis longissimis: aculeis rarioribus. Rosa parua ex quinque foliis constans candidis, multis, intus floccis, puluisculum luteum, fundentibus amarior hæc & maiorem vini pugnandi habet: tardissime floret, & prædurat vsque in autumnum, in hoc genere quædam

quædam reperitur multifolia, forte Prænestina apud Plinium, quæ celebratissima, nouissime definit. Sylvestris in sepibus sponte nascitur, virgis prælongis, rubo similibus fert paruam Rosam non excedentem quinque folia, colore albo, aut subrubente, exili odore: altiores virgæ, & spinosiores sunt, quibus subrubentes Rosæ, humiliores quibus albæ in ramis vtriusque sæpe visuntur spongiolæ, villosæ, quibus magna vis ad calculum frangendum potu, & capillum nutriendum in vntione; Dioscorides eandem Cynosbaton appellat, quasi rubum Caninum; nam rubo similis multo amplior, arboreus; folia tenuiora, quam Rosæ, Latio-
ra quam Myrthi: Aculei Robusti circa virgas: flos albus: fructus oblongus, nucleis Oliuarum similis, in maturitate rubens: lanea intus natura, semina complectens angulosa, & alba, vt in cæteris Rosis. Theophrastus inter Rubos tertium genus describit Synosbaton fructu subrubente simili Malo Punico, inter fruticem & arborem Punicæ non absimilem: folio Viticis: fructus colligendus auerso statu, alioqui periculum oculis imminere, Theodorus aliquando Caninam setem vertit. Plinius modo Cynorodon, modo Synosbaton vocat, videturque aliam intelligere: nam de Cynorodo inquit, radicem sylvestris Rosæ, quam Cynorodon vocant, somnio ostensam, valere ad morsum canis rabidi, in lacte bibitam, etiam cum aquas incipiunt expauescere, spongiolæ, quæ in medijs secus spinis nascuntur, cinere cum melle alapecias explent, alibi inter Rubos inquit, Alterum genus Rubi est, in quo Rosa nascitur, gignit pilulam Castaneæ similem præcipuo remedio calculosis, vbi per pilulam Castaneæ similem videtur spongiolam intelligere villosam, Echino Castaneæ similem. alibi de eodem scribit, aliud genus Rubi, Rose similitudine, qui vocatur Cynosbatos, alibi inter Rosas coroneolam vocat in Rubo natam, iucundi odoris, quamuis angustæ, licet alteram coroneolam scribat media magnitudine: autumnalem sine odore: sed aliam intelligit Cynosbatum, quæ & Cynosbatos vocatur, folio vestigio hominis simili: fert vnam nigram, in curuis acino neruum habet, quæ hæcenus incomperta est, Capparis quoque Cynosbatos vocari traditur ab eodem: sunt & Rosæ luteæ quinque foliis constantes, vt sylvestres latiore tamen: odore ingrato, frutex, & folia similia sylvestri. Plinius alteram Græculam vocat, Pallidam, Spinosam, longissimis virgis quinque folium. Addit autem Plinius alia genera, vt Græcam, quæ Lychnis vocatur à Grecis non excedens quinque folia, Violæ Magnitudine: odore nullo, in humidis nascens, & Mosceuton à caule Maluaceo, sed cæ æquiuocè potius Rosæ appellatæ sunt, alio loco explicandæ.

C A P. X I.

R V B V S frutex est vbique proueniens, virgas ferens longas, & infirmas, inclinatas ad terram, colore subrubente aculeis frequentibus aduncis, vt in Rosa, præsertim syluestri: folia fert in vno pediculo terna, vel quina, latiora, asperioraque quam Rosa, nigricantia: floret in summis Ramulis, tanquam in racemulo quodam raro: flores longe minores, quam in Rosa syluestri, candidi aut subrubentes sedent, in inferna parte: fructus, qui Moro similis dum maturatur, rubescit, tandem niger fit, succo vinoso, ex austero dulci, Rubi Morum appellatur, in hoc igitur singulis seminibus pericarpij succus datus est, in Mali Punici granis, nullo externo cortice præter florem, & floris in uoluerum, quod in Rosæ fructu, & Punico nunquam abscedit: sed in fructus corticem, aut pericarpium abit: vnde flos in summo insidet in iis; in Rubo autem circa sedem: Eius tres differentias nouimus, vnum, qualem descripsimus, sepius idoneum: alterum humilior, fructu paruo, sed grauioribus acinis, duobus aut tribus, aliquando vnicis, suauiori succo, in humidis nascens: tertium montibus proprium, infirmis spinis, iisque paucis, & breuib; quæ facile decidant: foliis oblongioribus, & in acutum desinentibus, inferne candidis: fructus alioqui similis excelsiori Rubo, sed in maturitate rubescit tantum, non nigrescit, sapore acido, gustui grato, in Alpibus Ampomelas vocant. Theophrastus Rubum, qui græce Batos dicitur, spinosum tradit non solum ramis, sed & foliis cunctis, folia in extremo & lateribus sinuata, perpetua alicubi in aquis nasci, esse autem plura genera, sed maxima inter se discrimine distantia: quadam enim erectam, & extelsam esse aliam quæ prope à terra, & protinus deorsum vergit, cumque se terræ coniunxerit, rursus radicat, quem quidam appellant. Esse Humirubum præterea Cani Rubum græce Cynosbaton vocatum, de quo diximus in Rosa. Videtur autem per excelsam Rubum nostram significare. Humirubus autem inter plantas humilioris naturæ recensenda est, quæ à nobis Fragaria appellatur; Nul- lum enim genus Rubi nostri eo modo radicat. Dioscorides duo genera tradit, Rubum vulgaris notitiæ, alterum Ideum: quoniam in Ida copiose prouenit, longe tenerior priore, & minoribus spinis quanquam, & sine spinis inueniatur, quæ conditiones satis conueniunt, nostro montano Ampomelas ferenti. Plinius Rubi inquit Mora ferunt, & alio genere, Cynosbatos similitudinem Rosæ, Tertium genus Ideum tenuius est, quàm cætera, minoribusque spinis, & minus aduncis.

C A P. X I I.

VVA spina vulgo appellatur frutex brevis, qui in hortis colitur: frequentibus virgis, cubito altioribus, aculeis rectis ternis per interualla folia laciniata, quasi Appij, aut Vitis: flosculi inter folia subcandidis summis fructibus insidentes: fructus rotundi, acinis vuz similes, subhirsuti, in maturitate ex viridi flauescences, seminibus intus paruis: maturescunt æstate incipiente in saporem dulcem, & pinguem cum antea austeri essent vuz acerbæ modo. Aluis frutex in Alpibus, nascitur prædicto similis, sed nullis spinis, vulgo Rhibes vocatur: folio latiore: fructu in maturitate rubente: sapore acido, quo Medici vtuntur ad febrium ardores. Serapio aliam videtur intelligere hoc nomine Ribes: inquit enim folia insunt lata, rotunda, & viridia, fert capreolos nuper prodeuntes colore è rubro in uiridem languescentem: fructum subacidum: assumi autem succum è capreolis, ac fructu ad febricum ardores. nam acidus vtrique. At planta, quam descripsimus, capreolis caret. forte intellexit Crespini nostri tenella germina, rubescencia, & acida. est autem Crespinus, qui à quibusdam Berberis vocatur, frutex spinosus, virgis bicubitalibus, rectis; tenui cortice, alboque; foliis subrotundis, in ambitu serratis, Ilicis modo, angulis acutissimis; sed nequaquam pungentibus: sub singulis foliis tres aculei recti ac firmi acutissimi, quæ sunt, nonnulla tamen germina aculeis carent, quæ dum tenella sunt cum suis foliis ex viridi subrubentibus gustui grata sunt ob aciditatem: flosculi sunt pallidi in racemulis, è quibus rari fructus pendent, oblongi & rubentes; magnitudine grani Punici, sapore austero acidoque, intus vnum aut duo semina nigra continentur oblonga, nullo osse, oritur in Alpibus. Alius est frutex Ribi similis, sed fructu nigro Piperi simili, & acri, quod Piper vocant, peregrina planta. Hanc forte intellexit Plinius, cum inquit Piperis arborem, iam etiam habet Italia, maiorem Myrtho, nec absimilem, amaritudo grano eadem, quæ Piperi Musteo creditur esse, deest costa illa maturitas, ideoque, & rugarum, colorisque similitudo.

C A P. X I I I.

OXYACANTHA, quàm aliqui vulgo Prunum album vocat, arbor est in sæpibus nascens, cortice, ligno, ac foliis Azarolo similis: ideo Azarolus sylvestris vocari possit: nam & eius infusiones optime recipit: sed minor, ac valde spinosa: flosculos fert candicantes, longuisculo pediculo, fructus similes, sed paruos fere

Myrthi magnitudine, rubentes : pulpa intus flaua, minus suauis : osse ob fructus paruitatem unico, & grandiusculo, diutius seruantur in arbore fructus per hyemem, postquam folia deciderint : hanc Plinius videtur tertium genus Mespili appellasse, cum inquit : degenerat, tam & si Anthedoni similis est, quod Gallicum vocant. Theophrastus græce Anthedonidem vocat, quasi specie Anthedonis : vtrique lignum ipsius est, & flauius, solidum, nullam sentiens putredinem, hanc eandem Dioscorides, Oxyacantham, quasi acutam spinam vocat, & Pyrinam, seu Pyricantham, Piraastro similem, minorem, & valde spinosam : fructum Myrtho æqualem, in maturitate Rubrum friabilem intus nucleum habentem, radicem Multifidam, & profundam sed alia est Oxyacantha apud Theophrastum, ut patet in Lycio.

CAP. XIII.

AZAROLVS vulgo dicitur arbor iustæ magnitudinis : caudice candicante : ligno intus flauo : folia fert in extremis, scissa, quasi Apij : fructum paulo minorem Mespilo, paruo quodam umbiculo flavescente, cum quadâ rubedine odoratum, cû dulcedine austerrum. tria intus officula continet subrotunda : maturescit autumno incipiente : apud Theophrastum, & Plinium Anthedon vocatur : minori fructu quàm Satanea, sed qui odore præstet, & gustu astringentior sit, ac diutius asseruari possit. Arbor magnitudine excellit, eidem folia sunt fissa, quæ parte postrema Apium imitantur, amplioribus scissuris distensa, neruata, Appio tenuiora, & longiora, longo, & tenui pediculo : vehementer rubescunt : antequam decidunt : radit alta, & numerosa, ideo inexplicabilis. Dioscorides Aronam, in genere Mespili à nonnullis vocari tradit, spinosam arborem, folio Pyracanthæ, fert pomum suauis, exiguo malo, non dissimile, tribus intus officulis : vnde nonnulli Tricaceum appellauerunt. Nostra tamen utpote magis domestica, spinis caret, ut testatur quoque Theophrastus, ubi de Sorbo loquens inquit, tam Sorbum, quàm Mespilum aculeis carere, quod quidem huic generi conuenit non vulgari Mespilo.

CAP. XV.

MESPILVS arbuscula est ramis in latitudinem sparsis, spinosisque : cortice subruffo : foliis Lauri longioribus, angustioribus : fructu rotundo amplitudine parui Mali, exterius fuluo, interius albo, resimo umbilicum circulantibus quinque barbulis, quæ florem tegebant ex ruffo pallefcentem : intra pulpam quinque offi-

officula continentur depreffa : fero maturefcit hyemem attingens, fapor cum auctero dulcis : Theophrastus & Plinius, cum tria genera faciunt. Mefpili. hanc Setaniam, feu Sataniam vocant, grandiore fructu, albidiore folutione : ligno intus molliori : Dioscorides in Italia nafci Setaneam, quàm aliqui Epimelida vocant : foliis Mali fed minoribus : pommo rotundo, efui, apto : latiore umbilico, quod astringit, feroque maturefcit.

C A P. X V I.

LYCIUM in Italia arbufcula eft aculeis acutiffimis armata : cortice laui, fubfuluo, fed interius pallido : foliis Buxo longioribus, in ambitu, ferratis perpetuis : flores in cacuminibus racematim infunt candicantes, baccas autem fert Myrtho minores in maturitate croceas, faturato colore, gultu infuaues : nucleis intus duobus, aut tribus : perdurant autem hę in multam hyemem vt Oxyacantha : oritur locis humectis, & incultis, Dioscorides Pyxacantham quoque appellari teftatur, ob fimilitudinem cum Buxo : arborem spinofam : ramis tricubitatis, amplioribus, foliis Buxi denfis : fructum fert Piperis, melinum, id eft luteum (vbi loco huius *μύλινον* legitur *μύλινον* : id eft nigrum, denfum, amarum, leuem corticem aut pallidum, referentem Licij medicamenti colorem, cum foluitur : radices multas, obliquas, & lignofas habet : amat loca afpera, eft autem Lycium medicamentum, fuccus expreffus, & denfatus, vel ex fructibus vel ex radicibus, ramisque tufis, decoctisque, colore exterius nigro, interius ruffo, & croceum reddente, quale optimum, quod ex India afferebatur morbis oculorum præftantiffimum. Plinius eadem fere ex Dioscoride tranfcribit. Apud Theophrastum Pyxacanthę, feu Licij nomen non reperitur, videtur autem hanc intellexiffe fub nomine Oxyacanthi, id eft acutę spinę inquiens : eam perpetuo virere : in plana defcendere, geminare ineunte vere : fructum reddere poft Vergiliarum occafum, eiuſdem fructum inter fylueſtria recipi in coronis. nam hæc perpetue fcilicet virere, & fructum in coronas expeti : nequaquam fylueſtri Azarolo conueniunt : illa enim ſparſos gerit fructus inter ſpinas, hæc racematim totis fere ramis onuftis fert colore elegantiffimo. Recentiores aliud genus Licij confici præcipiunt ex Caprifolio, quàm & Matrisyluam appellant, de qua alibi dicitur.

C A P. X V I I.

SPINA Cernalis vulgo appellatur arbufcula in paluſtribus, Prunoſimilis, aculeis rectis, longis, & raris : fed foliis, & fofculis Silerifimilis eft : fofculos habet magis herbaceos, baccas nigtas, Myrthi-

magnitudine, pulpa intus viridi, qua pictores vtuntur, eadem saccharo condita aut melle alium purgat : semina intus, aut tria, aut etiam quatuor continentur.

C A P. X V I I I.

SE QVUNT VR, quæ florem non in summo fructus, sed in sede habent, ac plura semina in communi conceptaculo. Inter hæc Vitis ambigit inter arbores, & frutices : caudice infirmo, & intorto, vt sine adminiculo per se sustineri nequeat : cortice aspero, & nigro, fibrosoque : germina edit longissima, quæ clauiculis quasi manibus vicinas arbores amplectuntur, & scandunt, ideo breui tempore ad magnam altitudinem crescit, & nisi crebra amputatione coerceatur, multitudine Viticularum luxurians syluescit : folia fert ampla, varie laciniata, vt Ficus, quos Parapinos vocant : flosculosos paruos, & candidos, vt Olea : racemos ingentes, onustos suis granis, quæ Vua appellatur, vnde vina vice diuini nectaris pro hominum potu habentur, alba, flaua, rubra, vel nigra, dulcia vel austera, odorifera, multum spiritus ætherei participatia, pro varia vuarum differentia in iis semina tria continentur, oblonga, quæ vinaria vocantur. Vites ex arboris quidem specie non differunt euidenter : sed pro vuarum colore magnitudine, & sapore multum, maximo autem ex vinorum varietate, multum ad hoc conferente Soli, & Cæli statu : adeo vt terrarum qualitates, & adiacentium herbarum vina redolegant, idcirco Vites in saxosis, & tofaceis satæ, & procul a fumo, cæterisque male olentibus sincerissima reddunt vina, & gustui gratissima, saluberrimaque. Ex Theophrasto hæc habentur, Vitis corticem speciem radicis habere, neruosum, macilentum, tunicis multiplicem, quem auferunt cultores : medullam carnosam : materiem lentam : radices tenues, sobolem sursum versus procreantes, ideo euellendas, quæ in summa telure sunt : folia ampla, aliquatenus fissa, longo pediculo propendentia, & tremula ex neruulo, & cortice, & carne constantia : fructificare ex nouellis furculis : florem lanugineum amplectentem fructum : nam decidunt perforati : fructum congestum : succum vinosum. Ex semine natam degenerare, vt pro nobili ignobilis, & sæpe syluestris oriatur, adeo vt quædam fructum non maturer, quædam eundem non compleat, sed ad florem vsque perducatur. Dioscorides syluestris fructum si ad maturitatem proueniat, paruum esse, & nigrum, & astringentem. Plinius Labruscam vocat ipsam Vitem syluestrem, & quandam albam esse testatur, cum dicit Agnoachem ex alba Labrusca præstantiorem esse quam è nigra est autem Agnorthe, vt idem inquit Vitis Lambrusce vua, quæ cum flore colligitur, quando aprime olet, vel, vt Dioscorides, eiusdem fructus flore.

florescens, idest racemi flore onusti, qui à Medicis experuntur, ad ventriculum roborandum; quamuis etiam herba quædam Oenanthe appellatur alibi explicanda: Alia quoque traditur Vitis Sylvestris, & Vitis alba, ac nigra, de quibus inter Infritices agemus.

C A P. X I X.

ARBUTVS in montibus tantum nascitur: arbor non magna: cortice ruffo, & fibroso, quale in Scopa: materie dura, & ruffa: folia fert Lauri, paulo angustiora, longioraque, vndique serrata, perpetua: flosculos in racemulis fert concauos, & candidos in summis ramulis circa vtrumque Solstitium: fructus rotundos, aspera superficie, in maturitate ex croceo rubentes, pulpa intus flaua, quæ in medio mollior est: circum ipsam semina rariuscule disposita sunt, parua, oblonga, nigricantia, leuia, exterius pro cortice circumducitur pulpa asperior, ossiculis multis inspissata: incipit maturescere in autunno, & perdurat in multam hyemem; quando iterum floret. huius arboris differentias conspicuas, nequaquam animaduertimus, præter modicam quandam in fructu: nam quidam parui Mali amplitudinem implet, rubore magis nigricante: mollior & suauior in mediterraneis proueniens: quidam Auellanæ magnitudinem non excedit, flauior & asperior, in maritimis tractibus magis: Theophrastus tria habet nomina, quasi tres eius sint species: Comaron, quàm Arbutum interpretantur: Neleam, quàm Latine Vnedonem, quia vno edito ob igniuiam in gustu, negligitur, vt Plinius scribit: Tertiam Andrachnem, quod Portulacæ herbæ nomen est. Theodorus Andrachnem legit ex Plinio, & Potulacam interpretatur. omnibus cortex cadit: folia perpetuè virent. Arbutus est, quæ pomum cibo idoneum fert: magnitudine non multum præstat: corticem tenuem Tamarici similem: folium inter Ilicem & Laurum: floret mense Pyaneptione, quem male Iulium interpretantur, cum potius Nouember sit, aut October: flores concaui ore aperto, vt ouum exalptum, racematim coherent, qui cum deciderint, perforati reperiuntur, remanente fructu, instar verticilli circa fustum: fructus anno integro maturescit, vt simul hunc haberi, & alterum florere contingat: carbonem optimos facit, quippe solidissimos, vtilis ad argentum excoquendum. Videtur autem intelligere, eam, quæ fructum maiusculum ferat, & gustui gratiorem. Potulaca autem folio Arbuti, vel Mali Medicæ: cortice albo circumrumpi solito, quo in orbem detracto non interit, etiam si tam internus, quàm externus detrahatur: lignum mulieribus ad opus textorium vtile: montibus propria, germinare incipit cum Vibanis: fructus Arbuti similis: maturatur primus, cum Vua dulcescit, posterior, cum flo-

ret:

ret: bis enim frutifera est hyeme incipiente. hæc omnia nostræ conveni-
rent præter corticis albedinem. Vnedonem autem priuatim non descri-
bit. Plinius Vnedonem alio nomine Arbutum vocari, arborem frutico-
sam, cuius pomum terrestribus Fragis simile, sed inhonorum; anno ma-
turefcit, pariterque floret, subnascens cum aliud coquitur: hoc duobus
nominibus græci vocant, Comaron, & Memecylon, ex quo apparet tot-
idem esse genera. Dioscorides tamen tanquam vnicum Comaron qui-
dem ipsam arborem vocat: Memecylon autem ipsum fructum. de Adracha
ne autem inquit arborem in Græcia esse sylvestrem, non in planis, simi-
lem Vnedoni, folio tantum minore, & nunquam decedente: cortice
nec scabro quidem, sed qui circumgelatus videri possit, tam tristis aspe-
ctu est.

C A P. X X.

S C O P A, frutex est in incultis & aridis copiosissimus: intortis ra-
mis: cortice ruffo, ac deciduo, vt Arbutus: ligno durissimo, ac
subrubente: radicibus tuberosis, & inæqualibus: foliis tenuis-
simis, vt Myrica, perpetuis: flosculi sunt arentes circa summos surcu-
los, tanquam in spica, concavi, vt in Arbuto, sed exiliores valde, albi aut
purpurascens, in quibus aridum semen continetur tanquam in follicu-
lo, minutissimum, asperumque, eius differentie plures: nam quædam
flosculos in quatuor particulas dissectos fert: quædam tanquam minu-
ta granula habet, virentia, quæ nequaquam dehiscunt: frutice quoque
distant, magnitudine, & paruitate, & inter eas, quædam ramos humi
stratos fert circa stagna marittima. Dioscorides Ericam vocat, frutico-
sam arborem, Myricæ similem longe minorem, cuius flore apes impro-
bum mel efficiunt. Theophrastus inter frutices numerat, qui cacumini-
bus fructum ferunt. Plinius fruticem non multum à Myrica differen-
tem colore Rorismarini, & penè folio: in Autunno sola floret in sylvis,
& plurima est ab Aequinoctio, Autunni vsque in occasum Virgilharum,
ideo mel eo tempore improbum fit arenoso simile, quod Ericæum vocant.

C A P. X X I.

E R M E L L I N V S, arbor est peregrina: non parua: cortice subcan-
dido & læui, materie alba corde nigrescente, adeo vt quidam Gua-
iaci lignum esse putauerint: folia fert Citri angustiora, & can-
didiora, mollia, decidua: flosculos racematim surculis hærentes, con-
cavos Arbuto similes, sed ex candido pallefcens, ac minores: fructus
orbiculatos sine pediculo hærentes umbilicis quibusdam, magnitudine
Arbuti tenuioris, sed læui superficie, colore fuluo, seminibus intus sex
oblongis

oblongis cartilagineis, circa medium dispositis, sepiente pulpa; maturescunt hyeme incipiente, sapore glutinoso, dulci, & austero, Ermellina vocant in Hetruria. floret æstate incipiente. Quid si apud Plinium dicamus inter Mala, esse Tuberum alterum genus, quod Sericum cognominatum est à calore? peregrinum in Italia: arbor aggeribus præcipue decora, Quoniam & in tecta iam sylvarum scandunt. fructus baccis similiores, quam Malis. Galenus Serica ab insolentibus tantum, & Effrenatis pueris, ac mulieribus cibo expeti testatur: Exiguum præbere alimentum. difficile concoqui, stomacho inutilia.

C A P. X X I I.

GUAIACVM lignum ex India Occidentali primum aduehi coepit, vbi Guaiacam appellant: oriri testantur in insula Sancti Dominici, ex quo loco Christophorus Columbus, cum viros & mulieres in Italiam duxisset, ferunt simul & Luem, quam inibi Buuam appellant eius regionis familiarem tulisse, qui postea Morbus Gallicus appellatus est; vnde contingit ex eodem loco remedium quoque aduectum esse. Sunt autem caudices crassi, quorum maximi virilem crassitudinem non excedunt, minimi vero crura hominis æquant: ligno densissimo, in ambitu albo, vel potius flavescente; in medio, qua cor, nigro, Ebeni formæ similitudine, resinoso, sapor inest non insuavis, sub amarus, cortex crassus, coloris cinerei scaber, similitudine quadam Buxi, gustu amarior ligno. Hyspani referunt arborem magnam Illicis magnitudine, multis ramis, cortice crasso, gummoso, qui sponte abscedit à corpore, cum siccatur, amplo corde ad nigrum tendente; tota materie valde dura, vt Ebani atque etiam magis: folio paruo, duro; singulis annis flores ferre luteos, è quibus fructus emergit, rotundus & solidus, semina intus continens magnitudine Mespili. Alterum genus in Insula Sancti Ioannis, supradicto simile, sed caudice, & ramis tenuioribus; nullo intus corde, aut paruo qui in trunco est, non in ramis: hoc genus odoratius esse & amarius, & efficacius in sanando morbo Gallico; Idcirco Lignum Sanctum vocant, quod Guaiaco præfertur: Guaiacum postea in Orientalibus repertum esse testantur, magnitudine Fraxini: foliis Plantaginis breuibus ac duris: floribus luteis: fructu Inglandis magnitudine, qui esu aluum subducit: cortice annosis quidem nigro, iuuenibus vero subrutilo: vsus autem, tum Guaiaci, tum Ligni Sancti, & corticis apud Indos traditur, non solum ad prædictam luem sanandam, & ex toto extirpandam: præceteris aliis remediis proprietate quadam Naturæ, sed etiam ad plerosque morbos antiquos, ab humore frigido, prouenientes, qui cæteris remediis tolli non potuerunt; vtun-

tur autem simplici decocto in aqua nullo alio admixto: Quamuis enim multi varia immiscentes vti sint satis felici successu, tamen experientia compertum ferunt, longe feliciter egisse, qui simplici decocto vti fuere, quasi proprietates substantiarum diuersarum rerum mixtione hebetescat: Vm habet calefaciendi & exsiccandi mediocriter tamen: at intus in partes solidas & ossas peruadens abstergit, & sudorem prouocat. placet autem modum prescribere, quem Indi obseruant in tradenda eius ligni aqua. Assumunt ligni tornoderasi libram vnam, corticis eiusdem communii uncias duas, aquę fontanę aut alterius optimę libras duodecim, ponunt omnia in olla noua, vt per horas vigintiquatuor infundantur, obrurata diligenter olla, coquunt postea carbonibus prius ignitis, ne fumus attingat, lento igne, donec absumentur octo librę, relinquuntur autem quatuor, quod mensura prius designata cognoscunt baculo intromissio: cum refruxerit colant, & asseruant vitreo vase. Iterum eidem ligno semel decocto affundunt aquę libras sexdecim coquuntque, donec absumentur librę quatuor, relinquuntur autem duodecim, quam refrigeratam & percolatam seruant seorsum. Aeger igitur prępuratus Thalamum ingredi pręcipitur, in quo maneat tutus a frigore, & aere externo, & matutino tempore, assumat aquę prius decoctę uncias decem, quę sit admodum calens, & confestim stragulis optime se operiat, vt sudor eliciatur saltem spacio duarum horarum, inde sudore absterfo induat linteum calidum & reliquas vestes, ab hinc quatuor horis comedat Vuas passas, Amygdalas, & panem biscoctum mediocri quantitate, ac bibat aquę secundarię, quantum sufficiat ad sitim arcendam, etiam interdum cum opus fuerit. post prandium hora octaua iterum in lecto assumat aquę calentis primę uncias decem, eademque obseruet, quę sudoris eliciendi gratia dicta sunt, & postquam duabus horis sudauerit, absterferitque sudorem, induat calefactas vestes, & interuallo vnius hore, postquam sudauerit, in cęna vescatur iisdem cibis, & potet de aqua secunda, vt in prandio dictum est, & hæc omnia præstet quindecim diebus continuis, si vires robustę fuerint; si vero debiles, vt eam victus rationem perferre nequeant, incipiat nona die pullum paruum assatum comedere, vel etiam statim ab initio si valde imbecilles fuerint. Decima sexta die iterum purgetur ex sola Casię pulpa pondere Drachmarum decem, qua die abstineat a potionibus aquę primę, sed de secunda tantum bibat; altera die a purgatione reuertatur ad potionibus aquę primę sudorificę, vt prædictum est, assumatque viginti diebus continuis: in cibo autem dimidium pulli assati, & circa finem amplius; semper autem in potu vratur aqua secundiaria, conceditur hoc tempore, vt assurgat vestibus optime indutus, non tamen, e Thalamo egrediatur, & in fine iterum purgetur, quibus omnibus per actis ad cibaria consueta se transferat, sed

per quatragesima alios dies cibus optimi succi vtratur, in potu autem aqua secunda, aut alterius generis, vt incocto Aniso vel Feniculo; abstineat autem à vino à Venere, & cœna sit parciore, absque carnis esu: hunc meliorem ac magis tutum ligni prædicti vsum scribunt.

C A P. X X I I I.

TUBER, quam vulgo falso Sicomorum vocant, peregrina arbor: recto caudice: cortice leui, liuido, & maculoso: folia ampla, dissecta in multas partes Fraxini modo, sed pediculo ramoso, vt in Filice, aut Cicuta, quod in nullis aliis arboribus vidimus: foliorum partes latiores, quam Fraxini, in acutum productæ & serratæ: flores odorati in ramosis racemis, candidi, modico rubore aspersi ex foliolis, veluti stellarum radiis constantes, medio caliculo nigricante: fructus rotundi, Sericorum ferme amplitudine, in maturitate candidi, laxa & fungosa pulpa, sed ignavi dulcedine: ossicula intus sex continentur, non seiuncta vt in Sericis, sed in vnum coeuntia, medio relicto foramine, vnde transfigi & corollis inseri solent: asseruantur hi fructus in arbore amissis foliis per totam hyemem, donec alij subnascantur; sed imbribus corrumpuntur, cum decidunt calcati crepitant, vesicæ disruptæ modo, Plinius Tuberes candidos vocat cum Sericis affines, & cum ziziphis: omnia peregrina in Italia baccis similia, quam Malis: in Castrorum aggeribus lata specie decora, cum etiam intacta scandent syluæ opere scilicet Topiario. Columella zizipha videtur appellasse, quos Plinius Tuberes, cum similiter scribat, eorum duo genera, rutilum, & album. Vtriusque floribus apes maxime delectantur. Forte Plinius zizipha hoc genus Tuberum intellexit, cum scripsit, eius florem inter Coronarios esse odoratum, similem Olearum floribus: folia vero Cypro similia.

C A P. X X I I I I.

IVIVBA, domestica arbor est mediocris, in fruticem tamen spinosum facile degenerans: spinis validis & aduncis, colore subrubente, sed cum senescit aculeis caret: folia fert Corni angustiora oblonga, paribus interuallis bina in tenui furculo, quasi pediculo disposita: flosculos pallidos in alis foliorum, vt Buxus: fructus oblongos Corno crassiores, qui in Autumno maturescunt, colore exterius ex pallido nigrescente, quasi fumo infectæ videantur, pulpa subalbida molli, fungosa, dulci & pingui, vtili ad tussim leniendam: osse intus Oliuari, duro, aspero, bina conceptacula habente, in quibus singula semi-

na continentur: aliquando tamen alterum delitescit in crescente altero: Serapio Iuiubas putat esse apud Galenum, quæ vocat Serica, inter fructus reprobatos, à pueris tantum & mulieribus expetitos, exigui alimentii, difficilis concoctionis, stomacho inutiles, quorum tamen decoctionem, Arabes laudant ad sanguinis feruorem, & acrimoniam, extinguendam, ad Tussim ex caliditate ortam, ad renum & vesicæ dolores, eadem Actuarius & Recentiores Græci testantur Zizipha vocantes. Plinius Zizipha distinguit à Sericis, ut superius in Tuberibus diximus, quæ difficile est nostris Iuiubis aptare. Quid sit Paliurum apud eundem Plinium, & apud Dioscoridem asseramus esse nostram Iuiubam & nam Dioscorides de Paliuro hæc scribit. fruticem esse aculeatum, & validum; eius semen pingue, ac fuliginosum, id est colore fuliginis coloratum, quod potum Tussi opitulatur, & vesicæ calculos comminuit, & quæ sequuntur: nam & Arabes easdem vires in esse Iuiubis testantur, cum ad vesicæ, & renum dolores, & tussim laudent. Plinius autem Paliurum Spinæ genus esse scribit, cuius semen Aphrizuram vocant contra scorpiones efficacissimam, item calculosis & tussi, baccas esse, quæ purgationibus feminatum, celiacis, dysentericis, ac colericis profunt, Quid si & Theophrastum eandem intellexisse dicamus, cum de Paliuro hæc scribit. fruticem esse, qui ex cultu arborefcit; aculeos habere in ramis: fructum, ferre in fibra quadam quemadmodum folium, ubi græce sic habet: *Ἐν λοβῶ τινὶ τὸν καρπὸν ἔχει καθάπερ τὸ φύλλον*, quem locum Theodorus conuertens, in aliqua semen ferre dixit, & abstulit illud verbum sicut folium; At verbum *λοβός* significat etiam extremitates quasunque, ut extremas auriculas, & pulmonum fibras. fert igitur Paliurus in extremis ramis tenues quasdam virgulas, in quibus fructum fert & folia: imo vnicum folium videtur communi pediculo tres aut quatuor fructus continens, ut inquit Theophrastus, quibus Medici contra Tussim contusivtuntur: habent enim lentitiam quandam, & pinguedinem, ut semen Lini; nascitur locis dilutis & aridis: foliis deciduis: differentias nonnullas habet, cum omnes fructiferae sint. Quod autem de foliis scribit in extremo & lateribus sinuata considerare, ut in Rubo & plerisque aliis, accipiendum est de integris virgulis, tamquam foliorum pediculis, quarum gratia alibi testatur Paliuri folia reddi spinosa, ut Rubi: eius fructum oblongum esse idem testatur est, in Acere, reddi autem post Vergiliarum occasum, aliam porro describit Paliurum in Aphrica nascentem toto magis fruticosam: folio similem nostrati Paliuro, sed fructa diverso: non enim lato, sed turbinato rubroque magnitudine qua Cedri, aut paulo minore nucleum habet non loti modo mandendum, instar acinorum Mali Punici, qui per se iucundus sit, & cum vino suavior, cuius etiam meminit Plinius in Cyrenaica regione toto antecel-
lere,

tere, sed magis fruticosam, magisque rubentem & reliqua vt Theophrastus. Ex quibus colligitur Paliurum fructum ferre nucleum continentem, nostratē autē ab Aphricano differre figura & colore: non enim in acutum turbinatur, sed æqualem amplitudinem seruat per totam longitudinem fructus. Theodorus tamen verbum *σπαγγύλοι* non turbinatum vertit, sed rotundum. Quamuis Iuiubam syluestrem habeamus fructu non rotundo, sed in latitudinem depresso, de quo mox agemus?

C A P. X X V.

I V I U B A syluestris, quam in Hetruria Spinam Marrucam vocāt, fructus est domesticæ similis, priusquam arboreseat, virgas rectas ferens, & ramos circa eas deorsum inflexos, colore subrubenti aculeis tenuioribus: folia quoque similia, sed fructum in latitudinem quandam depressum extenui pediculo pendentem pulpa quadam fungosa in tenuem latitudinem circumducta, officulo intus rotundo, intra quem tria sunt seminis conceptacula, singulis seminibus, donata quæ in suis alueolis tintinnabuli modo sonant. hæc igitur scuidum interpretationem Theodori erit apud Theophrastum Paliurus in Græcia nascens, fructum ferens latum instar folij in quo tamquam in siliqua tria semina continentur, aut quatuor; adhuc tamen quatuor semina ferentem non vidi, qua interpretatione melius quadrabit similitudo, quæ in Aceris fructu traditur; desinit enim & ille in foliaceam quandam longitudinem, vt Paliuri fructus in latitudinem. Apud Dioscoridem autem hæc inter Rhanni genera tertio loco ponitur, latioribus foliis, nigrioribus, & quæ dantenus rubentibus, virgis longis fere cubitorum quinque, magis spinosis, aculeis infirmioribus mucronatis: fructu lato, candido tenui, foliulari specie, simili Verticillo.

C A P. X X V I.

C O R N U S arbuscula est in montibus fruticosa, virgas rectas ferens nodis frequentibus robustissimas, quibus lanifices ad conueniendas lanas vtuntur: folia fert Iuiubæ latiora acutioraque: flosculos in foliorum alis pallidos ineunte vere: fructum oblongum specie Iuubarum, paulo tenniore, in maturitate rubentem, intus & extra: sapore austero & dulci, nucleo intus simili. Theophrastus duo genera tradit marem & feminam utraque folio Amygdalæ pinguiori crassiorique: cortice neruoso, ac tenui: nodis per intervalla geminis: flore Oleæ: fructu dulci, odoratuque grato, nucleo intus Oliuæ. marem solidiori materia constare sine corde solida, spissa, & firma, vt Cornu.

Cornu ad vsum Venabulorum, longitudine duodecim cubitorum ad summum hanc fructum reddere circa æstiuæ solstitia. Quidam autem sterile esse asserunt: feminam autem virgas paruas ferre Vitici similes magis fruticosam, molliori materie, medulla intus fungosa, quæ cauari possit. hanc serotinam esse: nam post Autumnum fructum reddit, eumque ingustabilem: nasci etiam in humidis non solum in siccis. hæc apud nos Sanguen vulgo vocatur. hic frutex est sæpibus nascens inter Ligustra, virgis rectis sanguineis, flexibilibus, folia insunt Corni latiora, subhirsutaque: flores cacumina edunt in Umbella candicantes: fructum nigrum ut in Ligustro rotundum: osse binas cavitates habente, in quibus singula semina continentur. fructus is à Turdis multum expetitur: hanc Plinius videtur intellexisse Virgam sanguineam vocans, cuius cortex interior cicatrices, quæ persanauere, aperit. hanc autem Theophrastus Cornum feminam videtur intelligere: Dioscorides differentias in fructu notauit: nam fructum Oliuæ modo, oblongum esse, primo quidem virentem, postea per maturitatem aut rubentem, aut ceræ colore. quasi Zizipha ob colorem ceræum nitor Corna recenseantur: non tamen astringentia sunt: sed sapore pingui. alius quidam frutex est in Alpibus sine nomine, similis Cornu, breuior: fructu similis paruis Cerasis, qui geminus in vno longo pediculo est rubens in maturitate, coeuntibus aliquando ex toto granis, in singulis duo, aut tria semina continentur sine osse, bipartito conceptaculo, ipsa semina oblonga, ut etiam grana, ut Corni sapore amaro. hæc quoque Cornus semina dici possit apud Theophrastum.

C A P. XXVII.

SUNT inter arbores, quæ semina ferant in siliquam, quippe sede in longitudinem producta; hæc proportionem gerunt cum leguminibus in humili materia, inter has est siliqua arbor sic appellata, quia semen fert in siliqua leguminum modo: similis est Terebintho, sed foliis rotundioribus latioribusque: floret ineunte Vere: in caudice, & grandioribus ramis, racematim, tecas fert palmi longitudine, latitudine pollicis compressas, in quibus semina per intervalla disposita sunt depressa, & ferme ossis modo prædura, bivaluia, ut faba: maturantur Autumno, ut ipsarum tecarum corpus prædulce fiat succo melleo inter fibras inspissato. fructus hos Carrubias vulgo appellant: inuehuntur ex Apulia. Plinius appellat prædulces siliquas, quarum cortex ipse lignosus manditur, digitorum hominis longitudine, & interim falcata Pollicari latitudine seminis ea est proprietas, ut neque corpus, neque lignum, neque cartilago dici possit: Dioscorides Ceratia vocat ob corniculorum

culorum similitudinem. arborem Ceroniam Theophrastus appellat, quæ semen in siliquis fert ex grandibus ramis & caudice: folio perpetuo: flore candido.

C A P. X X V I I I.

C A S S I A appellatur longissima quædam siliqua fermè cubitalis: teriti figura, nigra, aut fuluescens: intra corticem lignosum semina continentur siliquæ similia, intervallis septo membranaceo, distinctis & modica quadam medulla succosa, nigra, dulci, sed nauscosa, qua Medici vtuntur ad aluum subducendam, afferuntur ex Alexandria meliores, & ex Occidentali India. tradunt arborem eius in Aegypto, nasci crassissimam: foliis quadantenus Mori, aut Nucis Iuglandis: (nos vidimus ex semine nuper natam, folia siliquæ produxisse) flores latos, candidos: copiosum fructum, vt præpondere rumpantur rami, nisi ante maturitatem leventur. In India traditur arbor Piri magnitudine: foliis Persici angustioribus & virentioribus: foliis Genistæ luteis: odore Gariophylli, quibus decidentibus siliquæ longè subnascuntur colore viridi, in maturitate nigre, longitudine aliquando quinque palmorum, nunquam minore duobus palmis: vbiq; sponte oriri. Videtur Theophrastus hanc intellexisse, cum siliquas quasdam Ficus Aegyptias appellari scribit. Quanquam errore manifesto nomen transferatur ad Ceroniæ fructum, quæ in Ionia, & Syria, & Cypro nascitur; illa enim in Aegypto non provenit. Quæ autem scribit fructum scilicet anniculum novum expectare, subnasci ante novellum fructum sub Cane, postquam alter detractus fuerit, veluti racemum vniformem, qui in Autumno explicetur in flores candidos, deinde per hyemem vsque in æstatem enutriti: folio perpetuo, magis Cassiæ conveniunt, quam siliquæ supradictæ. Plinius quoque tamquam alteram videtur intellexisse, cum de siliqua Ceronia appellata transcribit ex Theophrasto ea, quæ dicta sūt.

C A P. X X I X.

S I L I Q V A sylvestris, arbor non magna: nascitur in asperis: cortice subrubente: folio lato, & leui, non diuiso in plura folia, vt cæteræ siliquæ, sed exactæ rotunditatis, deciduo: floret in caudice, & ramis grandioribus, initio Veris ante foliorum exortum: flos rubens & oblongus, racematim coherens: siliquas fert exiles, quales in Genistâ, latiores, & depressas sine succo. Sub eodem nomine meminit Plinius in Thessalica Tempe fontem quendam mirandæ naturæ suis radicibus amplexu & florere purpura. Eadem apud Theophrastum videtur

detur Cercis appellata, ob circinnatam folij rotunditatem, quæ semen in siliquis fert.

C A P. X X X.

TAMARINDVS affertur ex Orientalibus, fructus pulpa nigra constans, vna cum seminibus in panes coacta: sapore acido, & subdulci, qua vtuntur ad alui subductionem, & feruorem bilis extinguendum. semina autem sunt Siliquæ similia, sed maiora. Tradit Serapio eius arborem in India nasci foliis Salicis: fructus esse colore rubro, copiosiore carne, quam Siliquæ & firmiore, coloreque ex luteo in nigrum languescente, & pingui succo scatente. Ex quibus colligimus esse ex genere Siliquæ, non autem Palmæ, vt quidam putant, appellantes, Oxyphenica, quasi acidas palmulas: nam semen bivaluæ est vt leguminum, durum verò, vt Siliquæ, & Cassiæ. Garzias inquit; arborem nequaquam similem esse Palmæ, licet nomen Tamar apud Arabes Palmam significet, forte ob seminis duritiem, similem offi Palmularum; sed magnitudine Fraxini, aut Nucis, aut Castaneæ; ligno denso, non fungoso: multis ramis ornatam, & multis foliis tenuiter incisis magnitudine Palmarum: fructum noctu foliis inuolutum, interdiu panfis foliis ostendi arcus modo incuruatum, aut instar digiti inflexi, cute viridi tectum ante maturitatem, postea cineream, qui facile ascendit; pulpa viscosa, & lenta, cuius est vsus abiectis nucleis; sapore dulci; sed fructus viridis acidus est non sine suauitate: Infundi solere pondere vnciarum quatuor in aqua frigida per tres horas, vt facta expressione propinetur cum saccato ad purgandos biliosos humores. Vidi plantam ex semine natam; folio ramoso; cuius ramuli Coluteæ folia imitantur.

C A P. X X X I.

ANAGYRIS arbor est fruticosa: cortice aspero, & candicante: trifolia, foliis oblongis: sædi odoris: germinat in Autumno; & per totam hyemem floret: flores lutei, longi racematim coherentes circa ramos grandiores, & in caudice. Tecas fert æquales ferme Siliquæ: sed putamine arido. intus semina continentur longis interval-
lis disposita, figura Fascoli, dura, colore ex albo in cæruleum vergente, quod sub Cane perficitur, quo etiam tempore folia decidunt, cum paulo post germinatura sit. Aliqui hanc ob seminis similitudinem Fascellatiam vocant, cui magna vis ad euomendum venenum: foliis autem ad Alopegias sanandas illitu. Dioscorides describit foliis & virgis similibus Vitici: fruticosam arboris modo, per quam graui odore: flore Brassicæ, semine in corniculis oblongis, simili renibus, vario, subro-
tundo,

tundo, & solido, quod durefcit fere vna maturefcente. Apud Plinium Anagyros vocatur eadem descriptione. Non multum ab hac recedere videtur Colyrea apud Theophrastum: folio Salicis (nam & Vitici Salicis folia tribuuntur) sed valde olido, & copiofo (quamuis in aliam sententiam verrat Theodorus) arbor in totum magna: semen in filiqua lata, more leguminum, paruum, modice durum, non copiofum. Quafi hæc Anagyris quædam magna fit, minori tamen femine.

C A P. X X X I I.

L A B O R N U M vulgo Auornellum vocatur: arbor in Alpibus Fraxino fimilis: cortice læui, & subcandido: trifolia: foliis Anagyro, latioribus, rotundioribusque: floret Vere in cacuminibus, racemis longis, pendentibus fermè femicubitali longitudine, forma, & colore Geniftæ: filiquas fert exiguas, in quibus femina nigricantia, magnitudinis lentis, fed figura Fafeoli: materies deniffima, candida, & flaua, ad parua opera Torno elaboranda excellens. Plinius Alpinam arborem effe, quæ aquas odit: dura & candida materie, cuius florem cubitalem longitudine apes non attingunt.

C A P. X X X I I I.

C Y T I S U S frutex eft in agro Neapolitano candidus, tum cortice, tum foliis: ligno duro: medulla nigra: foliis in tres partes diuifis, vt in trifoliis, fed paruis, & subrotundis, ac perpetuis guftu Ciceris recentis: floret Vere in cacuminibus, paruis racemulis: flore Melilori vulgaris: Siliquas fert falcatas, exiles, & depreffas, in quibus femina flaua continentur. Dioscorides fruticem effe inquit in totum album, vt Rhamnus: ramis cubitalibus, & maioribus: foliis Feno-græci, aut Loti trifoliæ minoribus: dorfo medio prominente, quæ trita digitis, olent Erucam: guftu Ciceris recentis. Plinius repertum primo in Cythno infula: fruticem anguftioris trifolii in canum afpectu, qui poftea translatus eft in Græciam, magno cafei prouentu: nam opimum eft iumentorum omnium pabulum, faluberrimumque: toto anno durat, licet æftare viridi, hyeme ficco vtantur: In Italia rarum effe: de eodem pauca Theophrastus, infestum adeo effe cæteris plantis, vt omnes fermè enecet, subrepto alimento: eius medullam duram effe, ac fpiffam, & nigram, vt proxime ad Ebenum accedere videatur: apud nos Cytifus fylueftis nafcitur, quod Ipum vocant vulgo, frequens in Italiz montibus, frutex eft alteri fimilis: afpectu viridiori: floribus non adeo croceis, fed pallidioribus, non in cacuminibus fed circa ramos:

P Siliquis,

siliquis subrectis : semine subnigro : huius duas notauimus species eufidentissime distantes inter se : vnā in maritimis collibus albidiorē : foliis fermē sine pediculo hærentibus, gustu dulci . Alteram nigriorem in montibus frigidioribus pediculo longiori : foliis gustu amaris : siliqua longiore ferme Genistæ modo : Vtrique folia decidunt hyeme, & altitudo fruticis æqualis, ac lignum durissimum, medulla interna nigra : syluestris Cytisi mentionem facit Columella .

C A P. X X X I I I.

E BENVS lignum est nigerrimum, durissimumque, odoratum, si facietur, aut carbonibus iniiciatur : vtuntur eo in coronis globulis ad præces numerandas, & alia parua opera lautiora : nitorem enim recipit pulchrum præ materiæ densitate . Dioscorides optimam Ebenum ex Aethyopia haberi scribit nigram, nullo venarum discursu, leuore cornus elaborati, densam, cum frangitur, gustu mordaci & astringente, suffi i iucundo odore super carbones sine fumi tædio ; si recens ad ignem admoveatur, ob pinguedinem accendi, & tritam ad cotem rufescere . ex India alterum aduehi internatis segmentis, candicantibus, & modice fuluis, & frequentibus maculis bonitate inferiorem : vendi apud quosdam pro Ebēno ligna consimilia, sed fungosa, purpurascētia, nihil mordacitatis habentia in gustu, neque suauē olentiæ in suffitu . Sesamina & Acanthyna, potius Sicamina legendum videtur, nam Mori medulla dura & nigra est teste Theophrasto . Spinam quoque Ebēno similem tradit Plinius, lucernis deprehendi : nam protinus ardet . Theophrastus duo genera similiter tradit, vtrique in India : vnum materiæ laudatum, pulchrumque : alterum vile, vitiatumque : rarum, quod præstantius, reliquum copiosum : hæc non recondita, colorem commendatum, sed statim sua natura capeffit : fruticosa est Cytisi modo : lignum aspectu Buxo simile constat : sed decorticatum nigerrimum redditur, vtile oculis tritum ad cotem, graue etiam, cum siccum est : quia densum sua tantum medulla, in qua & coloris nigredo, constat ; & materies spississima, ac grauissima, perpetua . Plinius de genere meliori, quod rarum est, inquit arboream esse : trunco enodi : materie nigri splendoris, ac vel sine arte protinus iucundi, Alterum fruticosum Cytisi modo, & tota India dispersum est . Pausanias à quodam Medico accepisse se testatur, Ebenum radicem tantum esse sub terra conditam, nec folia, nec fructus ferentem : ideo difficile inuentu . in Aethyopia artifices esse Ebēni seruiandi, gnaros . Theophrastus quoque inter fossilia Ebenum reperi testatur, aliis lapidibus inclusum tanquam in ventre . An id ex genere Gagatis est, teu Ambraë nigra? differt ab Ebēno leuitate ponderis .

C A P. X X X V.

GENISTA Frutex in Italia vocatur : materie densa, vt Cytisi : ramis iuncis, vtilibus adnexus : floribus luteis : siliquis Vicię nigris, hirsutis, depressis, duo genera, vnum quadrato iunco : paucis foliis, exilibus, initio trifoliis, postea simplicibus nigricantibus : alterum rotundo constat iunco robustiore, ac magis flexibili : folia huic initio tantum sunt, cum germinat, simplicia quasi Lini : adultis iuncis nulla sunt, sed flores circa summum speciosi, odorati, lutei, qui expetuntur in coronis : siliquas altero longiores fert, quę in arescentes crepitu semen eiulantur : vtrumque in collibus saxosis oritur : quadratum magis inter scopas reperitur. exat in Alpibus quadrati genus quoddam exiguum, lato cespite, palmaribus vincis, mollibus sine foliis. rotundi quoque genus in Ilua est, frutice densissimo, orbiculato, humile acutis iuncis & valde robustis, pungentibusque figura Histricis animalis. Plinius de Genista inquit vinculi vsum præstare : Flores apibus gratissimos esse : ideo feri iusta earum aluearia, decerpi ad coronas, colore luteo, semen eius, quod Greci Sparton vocant, in folliculis Fascoolorum modo nascens, purgat Ellebori vice & cæteras vires ei tribuit, quas Dioscorides Spartio tradit. Dubitat ramen an hæc sit, quam Græci authores Sparton appellauere, ex qua linea piscatoria fiebat, & cætera nauium armamenta : quamque Homerus intellexit, cum dixit. Nauium Sparta dissoluta. nam eruditiores interpretati sunt linea armamenta : quoniam Sparta cum dixit, significauit fata : Sparti autem vsus post multa secula coëptus est. In Hispania herba sponte nascitur, seu iuncus aridi soli, vbi nec aliud feri aut nasci potest : gignitur in Aphrica exiguum & inutile, sed in Hispaniæ quadam parte, vbi nascitur, montes operit : hinc strata rusticis eorum, calceamina & pastorum vestes, ignes, facesque, animalibus noxium, præterquam cacuminum teneritate ad reliquos vsus laboriosè euellitur, siccatur sole, aqua marina aut dulci maceratur, ac tunditur : sic enim vtile redditur, præcipue in aquis, marique inuictum. Dioscorides Spartion vocat fruticem, qui longas fert virgas sine foliis firmas, fractu contumaces, quibus vites vinciuntur : semen lenticulæ in folliculis Fascoolorum modo : florem luteū, vt Leucoij : inest floribus ac seminibus vis purgandi vehemēter per superiora Ellebori modo, ac per inferiora. Mesues Albrachim vocat, quod significat apud Arabes arborū vinculum, latine autē inquit Genestrā vocari, cui flores insunt lunaris figurę cyriniatis multæ, folliculi Orobi modo, in quibus semina distincta ceu lentis : purgat vehementer pituitā vtrinque : confert articulis, & renibus, ex quibus manifestū est Genistam rotundā Spartum esse,

sive Spartium à Græcis appellatum. Theophrastus Lynosparthum, & ut Theodorus vertit, Linogenistam appellat: cortice tunicis multiplici.

C A P. X X X V I.

ASPALATHVS apud nos in asperis maritimis nascitur; frutex trifolius, spinosusque: cortice, & foliis Cyni Sylvestris: perpetue virens floribus Genistæ: siliqua breui, modice lata, hirsuta: seminibus nigricantibus; materie dura, & candida sine odore seruatur adhuc vulgo in Græcia Aspalathi nomen in hac planta, quamuis eius brevis descriptio sit apud antiquos. Nam Dioscorides fruticem esse surculosum, spinosumque: ligni autem duo genera, quibus ad vnguentorum spissamenta utebantur: vnum, quod probatur magis, colore intracorticem subrubente, aut in purpuram vergente, densum, odoratum, gustum amarescens: Alterum candidum lignosum, sine odore, deterius. Plinius esse Spinam candidam, & sylvestrem, magnitudine arboris iustæ: flore Rosæ, cuius radix expetitur vnguentis: probatur autem colore ruffo, vel igneo, tactuque spisso, & odore Castorei: alium præterea fruticem humiliorem, & spinosum esse, qualem descripsit Dioscorides, non ubique odoratum, Aspalathum quoque appellari in Hyspania Spinam vulgarem, qua cortinæ fulloniæ implentur: afferuntur autem hodie ex Oriente duo genera ligni odorati: vnum candidum, alterum rubrum: Sandalos vocant, Medicis Arabibus sic appellantibus: traduntur autem à Serapione sandalorum tria genera è Syria allata, candidum, rubeum, & flauum, quod Citrinum vocant, quorum præstantissimum flauum, pingui quodam scatens, secundum bonitate rubeum, quod siccius: tertium candidum, facillimum ad leuigandum in pollinem tenuissimum: flauum quod hodie habetur, est candidi medulla, multo suauior reliquo ligno, quod album est; rubeum varia sorte visitur: quoddam enim exigui odoris: quoddam nullius: quoddam præterea longe odoratius flauo, non sine quadam Castorei emulatione. Sandali rubri præterea semina ad manus venerunt, dura paruis Fæcolis simillima, colore tam rubeo, ut corallum vinctant, quamuis autem ex iis non licuerit enatas plantas videre, putandum tamen est, esse ex genere Trifolij, & ab Aspalatho Dioscoridis non multum recedere. Spina autem vulgaris fullonum, quam in Hyspania Aspalathum vocari à quibusdam testatur Plinius, hodie Verzinum vulgo vocatur, lignum rubrum crassitudine tibiam excedente, rubeo colore inficiens, cuius puluere adulterant odoratum Sandalum. De Sandalo albo, & citrino scribit Don Garzias Lusitanus in India oriri, arbores simillimas inter se, differre tantum colore ligni: similes esse Nuci luglandi: folijs Lentisci, intensè viriditatis, flore cæruleo nigricante:

cante: fructus magnitudine Cerasi, initio viridis, postea niger, sine sapore, qui facile decedit: lignum sine odore esse quamdiu tegitur cortice, & ante quam sicceat; vim odoris in medulla esse tum in albo, tum in flauo, non in ligno: probari id, cui multum inest medullæ, seu cordis: flauum odoratius, sed raro ferri ad nos; quia apud Indigenas in frequenti vsu est in balneis tum odoris, tum refrigerationis causa: Vbi oriuntur album & flauum, non reperiri rubrum; sed qualis sit arbor rubri, apud eum non constat.

C A P. XXXVII.

SPINA Christi vulgo appellatur, frutex in totum spinosus: ramis trium cubitorum altitudine: cortice albo, & aspero, ac deciduo, vt in Vite: nullis foliis, sed ipsæ spinæ, tum foliorum, tum germinum vicem gerunt, digiti longitudine virides, quæ à latere alias spinas ferunt breuiores, & in iis flores luteos Genistæ similes: incipit florere in Autumno, perseveratque per totam hyemem ac Ver assidue florens: siliquas fert breues, & hirsutas, paulo minores Aspalatho. Theophrastus Scorpionum vocare videtur. Theodorus Nepam vertit, sed inter suffrutices sylvestres, qui ex toto aculei sunt, vt Asparagus, & flore candido accedente ad purpuram: radice singulari, quæ conditiones in hoc frutice non insunt.

C A P. XXXVIII.

EMERVS vulgo appellatur frutex Cytiso æqualis: cortice subalbido: foliis in vno pediculo multis, coniugatim dispositis, virentibus, leuibus, subrotundis, & paruis: flores luteos, longo pediculo pendentes, figura Genistæ: siliquas fert tenues, & longas, in quibus semina continentur, nigricantia, & modice depressa: expetitur multum ad pecudum pabulum in collibus. Alterum genus siliquas fert veluti vesicas flatu plenas, læui membrana, & subrubente constantes, in quibus semina Lentis continentur nigra, in ceteris supradicto simile, præterquam quod simplex assurgit arboris modo, at non excedit quatuor cubita. Ex hoc genere videtur apud Theophrastum esse Colutea Liparæ propria, arbor magnitudine præstans, fructum in siliqua ferens magnitudine lentis, qui oues mirum in modum pinguescit: folium non ab simile Feno græco: nascitur semine: germinat primo vnicaulis vsque ad tertium annum: quarto anno in ramos funditur, & arborescit, præcidunt baculos triennio: quia pulchriores, sed emoritur arbor: quia non germinat à latere: cum hac aut eadem, aut non ab simili

lis fuerit, apud eundem Theophrastum Colētia arbor Liparē propria, quę semen in siliquis fert.

CAP. XXXIX.

SENA à quibusdam Senna vocatur, medicamentum purgans ex Oriente illatum: folia sunt cum siliquis, quas folliculos vocant: folia Coluteę similia, angustiora, oblongioraque: siliquę largę ac vehementer depressę, instar Lunarię gręcę, longo & tenui pediculo pendentes: fruticem videre non licuit, quamvis alia inter herbas connumera nascatur apud nos, quam serunt alicubi pro Sena, sed longe imbecillioris effectus. Serapio de Sena inquit tantummodo exsiccata asseruatur: siliquas fert, folliculosue oblongos, lunatosque, in quibus semina in ordinem belle disposita clauduntur, qui quidem folliculi pediculo quam tenuissimo, sic ramulis inherēt, vt à vento facillime procident concussi, indeque à pastoribus leguntur. Ex his significatur arboream esse eius naturam, non humilem esse plantam. Mesues tamen herbaceam videtur significare, cum dicat eius ortum similem esse Orobis, inueniri inquit, domesticum, & sylvestre: melior pars plantę est folliculus, deinde folia, in quibus vis est valde imbecillis: folliculi laudantur colore subuiridi, ac sub nigro, modice amari, cum quadam astrictione, seminibus intus amplis & compressis, purgat atram bilem, & humores adustos imbecilliter tamen, & tarde, efficacior est eius decoctio, quam puluis, vt Serapion tradit, ex puluere tamen vna exhibetur drachma, ex decocto autem quinque: respicit Cor, & Cerebrum.

CAP. XL.

BARBA Iouis arbuscula est in scopulis marittimis ex toto candida, terna cubita parum excedens: ramis erectis, & densis: cortice rugoso: folio Lentis, molli, argenteo quodam splendore perpetuo: flosculos racematim in cacuminibus fert, ex candido modice rubentes, & breues, ac rotundos, siliquas, vt Glaux. De hac Plinius inter arbores inquit, odit aquas, & quę Iouis barba appellatur in opere Topiario tonsilis, & in rotunditatem spissa, argenteo folio.

CAP. XLI.

SVNT, quibus seminis sedes bipartita est, vt duo aliquando conceptacula videantur, vt in Rhododaphne & Periploca, Populo. Salice, Mirica: omnibus his semina lanugine sunt inuoluta paucis qui-

quibusdam exceptis. Rhododaphne vulgo O'eandrum arbuscula est, nascens sponte in præruptis maritimis inde in hortos pulchritudinis gratia transfertur, mollis naturæ: leui cortice, ac cinereo: foliis Lauri longioribus, crassioribus, angustioribusque perpetuis: in cacuminibus flores fert speciosos figura calicis, sed labris dissectis, colore roseo: siliquas fert digitales duplices, & striatas, in singulis conceptaculis semina multa continentur lanugine flaua obducta, non dehiscunt nisi hyeme prope exacta. Dioscorides Nerion, & Rhododendron etiam vocari testatur, notum in Græcia fruticem prope flumina & in maritimis nascentem: foliis Amygdalæ longioribus, & crassioribus: flore roseo: fructu corniculato, quod apertum ostendit lanosam naturam, qualis in Spinarum pappis vilitur: radice longa, & fastigiata lignosa, gustu salsa. Plinius Sempiternum fronde Rosæ similitudine, caulibus fruticosum, iumentis omnibus Capris, & Ouis venenum: hominibus remedium aduersus serpentium venena.

C A P. X L I I.

PERIPLOCA frutex est ex Syria allatus, qui præ infirmitate non perlestat, sed aut humi repit longissimis viticulis cum lentore robustissimis, ut pro funibus utantur, aut arbores vicinas serpentis modo amplectens, adeo arcte ut strangulet, scandit ad quamcunque altitudinem: cortice leui: foliis Lauri magis fastigiatis, mollioribusque, lacteo succo: è summis arboribus propendent ramuli multi, minus obsequiosi: breuioribus foliis, in quorum cacuminibus flores sunt magnitudine & forma, quales in Gelsimino, sed colore tristi, ex purpura nigricante: siliquas fert Rhododendro æquales, similiter duplices, sed in extremis tantum coniunctas, in medio distantes, dehiscunt exacta hyeme: semina intus nigra, & oblonga, in candidam lanuginem desinentia. Alter frutex ex eodem loco habetur, quam Periplocam non repentem vocant: nam humi tantum serpit, nec arbores scandit: crassiori caudice: constat viticulis frequentioribus, breuioribusque, erectis: folia fert Hederae, sine angulis cinerei coloris, sub croceo succo: flosculi sunt candidi in racemulis densi: siliquas fert breuiores: folia, & flores grauius olent. Dioscorides Apocynum vocat: similiter enim describit, fruticem scilicet esse longis viticulis Vitilium modo obsequiosis, & fractu fere inuictis: folio Hederae molliore & in extremo acutiore, lento: graui odore: luteo succo: siliquas ceu fabarum folliculari specie digitali longitudine: semine intus duro, paruo, & nigro: folia enecant canes, lupos & vulpes coacta in panes cum adipe, protinus resolutis coxendicibus.

CAP. XLIII.

FRUTEX quidam peregrinus, vocatur Ligustrum Orientale à quibusdam, magnitudine Ligustri: foliis Apocyni tenuioribus & minus candidis: racemos fert Ligustro grandiores, in quibus flores sunt, figura Gelsimini minores cœrulei, modico rubore aspersi, & si conuertas candor quidam argenteus spectatur, iucundi odoris: siliquas fert breues similiter duplices, in quibus semina oblonga, sed sine lanugine. fortè fuerit Ieseminum cœruleum Arabum.

CAP. XLIII.

STAPHYLODENDRON apud Plinium vocatur arbor trans Alpes: simillima Aceri albo materia: fert siliquas, & in iis nucleos: sapore nucis Auellanae. Apud nos frutex magis quam arbor ostenditur foliis Fraxini. fert in duplici vesica membranacea, ac viridi nucleos Auellana minores, binos in singulis conceptaculis medulla intus dulci: Pistaceam syluestrem quidam vocant. Affinis videtur Aceri & Fraxino, solum tunica externa in vesicam dilatata, & plures complexa nucleos.

CAP. XLV.

POPULVS arbor est excelsa & erecta: materie candida, in planis & humectis nascens: eius duo genera nigra & alba, ob corticis, & foliorum colorem distincta: nigrae cortex cinereus est, leuis & vetustate disrupus: folia Hederæ figura ex longo pediculo in acutiorem angulum desinentia & tenuiora, vtraque parte viridia, ac tremula: Ante foliorum exortum ineunte vere quædam floret, ac fructum non fert: est autem flos veluti Amentum, colore rubente, aut candicante: quædam fructum fert: at non floret: est autem eius fructus: racemulus oblongus grana continens viridia, & rotunda Vuarum modo, in quibus lana continetur candida, paucis seminibus lanæ appensis, iisque adeo paruis, ut visum fere fugiant: quamuis autem vnica sit concavitas in rotundis actinis: sedent tamen semina in duobus lateribus: succus quidam resinosus inest in gemmis erumpente germine, aureo colore, quem cogi in Eleætrum putauit antiquitas auctore Dioscoride: gemmas eas assument hodie ad vnguentum Populeum parandum. hanc Aegyron Græci vocant: similis in Alpibus nascitur nigriori aspectu: tenuioribus foliis, serratisque, quam Plinius Libicam vocat, laudatissimam fungis enascentibus. Alba vulgo Albarus vocatur, quamvis & eo nomine nigra quoque

quoque intelligant quidam : cortex ei albus, non disruptus vt nigræ, sed veluti leprosus : folia inferne candida, superne viridia, subhirsuta, latiora, quam nigræ & varia : Nam virgarum nuper nascentium Altheæ videntur esse, ramorum autem angulosa Tussilaginis, aut Vitis modo, vetustioribus redduntur nigræ similia : vuas lanosas similiter fert : quædam sterilis, vt neque etiam floreat, quod & nigræ contingit. Græci Leucem vocant ab albedine. Ei similis in Alpibus nascitur candidissimo cortice ac leui : folia fert nigræ similia, læuiter serrata, inferne subhirsuta punctis albis distincta. hanc Betullam Plinius vocat, Gallicam arborem, mirabili candore, atque tenuitate, terribilem Magistratum virgis, eadem circulis flexibilis, & Corbium spartis. Bitumen ex ea Galliæ excoquunt. Theophrastus Semidam vocat : folio Nucis paulo angustiori : cortice versicolori; & materie leui, non nisi ad baculos vtili. Idem Theophrastus Leucem & Aëgiron, id est Populum albam, & nigram vniformes esse testatur, vtrasque erecto corpore, & ligni albedine ac foliorum figura similes, sed nigram excelsiorem esse, ac leuiorem : Albæ folia tempore immutantur : nam initio rotundiora sunt, vetera in angulos exeunt. Vertuntur quoque in Solstitio, vt prona supina reddantur : putantur vtræque steriles, vt neque flores quidem ferant : in Creta nigræ complures fructificant, licet translatæ sterilecant : descendunt vtræque in plana, gaudent palustribus & aquosis : Albæ præterea similem tradit Cercim, quam Theodorus Alpinam vertit : ramis albicantribus; folio Hederæ, alioqui sine angulo : sed vnica appendicem longam & acutam habente, colore tum supra, tum infra ferè simili, pediculo longo, ac tenui, & ob id inflexo; cortice asperiori, quam Populus alba : videtur autem nostram Alpinam significasse. Alibi tamen Cercim vocat arborem, quæ semen in siliquis ferat more leguminum, licet alij codices, non Cercim, sed Cicim legant. Plinius Populi albæ folium tradit superne candicans inferiore parte viridi, quod post Solstitium contingit, cum folia conuertuntur. Quod præterea Theophrastus de alba scripsit, Plinius nigræ quoque accidere vult, variari folia, vt ex rotundis angulosa fiant, quod in nostris non reperitur, grandissimam præterea lanuginem Populorum foliis inesse scribit, quæ candida candida euolat, vt Iulus : hæc de racemulis Iuli figura, ac virentibus, vt folia numerosa videantur præsertim in alba intelligenda sunt : nam ante foliorum exortum, iis tanquam foliis virescunt Populi; Vuam Populi albæ alibi meminit : nam acini sunt vuarum modo lanuginem continentes. Quod autem scribit Populi albæ vuam Bryon vocari in vnguentis laudatū, ansam dubitandi præbet, ne villosam substantiam intelligat in multis arboribus ortam, vt in Quercu & Cedro, vt tradit Dioscorides, quam Latini Muscum vocant. Numerat præterea Populū inter steriles, quæ neq; fructū, ne-

que semen ferunt, licet Theophrastus variam de hoc fuisse sententiam ferat, cum tamen Dioscorides, & idem Plinius Populi nigre semen laudent ad comitiales. Eius ambiguitatis id fuit in causa, quod superius notauimus: quasdam scilicet neque florem, neque fructum ferre; quasdam florere tantum: Quasdam autem lanosam in vuis substantiam ferre seminibus vitum fugientibus, ob paruitatem. In hoc genere videntur esse arbores, quæ Camphoram ferunt in India Orientali: nam & in nostris bituminosus quidam liquor nascitur, qui in Electrum densari Dioscorides testatus est; & Plinius de Betulla Bitumen, ex eoque in Gallia scripsit. Videtur autem Camphora ex genere Bituminis esse; quoniam rapacissimo ignem excipit, & ardet in aqua: substantia Gummi similis, candidissima, & translucida; odore valido, non ingraro; facillime euascescit in auram, nisi in loco frigido & concluso seruetur. Arabes Caphur vocant, & recentiores Græci Chaphuram. Serapio scribit longiorem Camphoræ prouentum expectari, si præcesserint fulgura frequentia, & tonitrua, & terræmotus; quasi inde exhalatione scilicet sicca, à qua incensa illa fiunt, Camphoræ materia suggeratur arboribus, quæ illam ferunt, ut contingit apud nos Fraxinis, & Ornus ex rore cælesti Mannam reddere. Idem tradit, Gummi esse, seu lachrymam maculis rubentibus ex arbore, quæ copiose in insulis maris Indici prouenit, materie leui, colore è candido in nigrum languescente, in cuius corde Camphora reperitur in interueniis impacta: Erumpit quoque extra, & defluit, & corticibus hæret, quæ magis probatur, maculis in ter initia rubentibus, postmodum calore solis candescens; huius globuli drachmam vnam pondere non excedunt: secundum bonitate locum habet, quæ crassa, colore atro, nec pellucens: Vltimum locum habet, quæ fragmentis, & assulis implicata est, more Gummi agglutinata lenti cit, in grummos coiens magnitudine Amygdalæ, aut fabæ, aut lentis, hanc Pontificum, & sacerdotum suffimentis in templis assument. Sed hæc omnia per sublimationem in igne purgantur, & clarificantur, adeo ut inde exeat Camphora candida in laminas pellucens digesta, quæ Camphora elaborata appellatur; sed cum magno dispendio; nam quoddam genus ex libra vix selibra redit. Vim habet refrigerandi & siccandi in tertio gradu. Veneris impetus extinguit: somnum conciliat, fluxus sanguinis sistit: Ardores quoscunque corporis compescit, sed visu frequenti canicem accelerat, Hæc Serapio. Qui Indicas merces nostris temporibus scripserunt, referunt arborem magnitudine, & specie Nucis Iuglandis, foliis albicantibus, Salici similibus, neque fructum, neque florem ferre, quod sciatur: Caudicis color cinereus, ut Fagi, aut paulo nigrior: substantia mediocriter densa: visuntur aliquando eius tabulæ & alia opera Camphoram continentia in rimulis. Camphoræ duas esse

esse præcipuas differentias; vnâ, quam Burnei vocant carissimâ, quæ nequaquam fertur ad nos, quæ granulis Milij magnitudine constat, vi-
lior, quæ grandioribus, præcilior pro ratione magnitudinis, vt contingit
in Margaritis: alterâ è Chinna, quam ferunt ad nos rotulis coactâ.
Si quæ maculosa fuerit, aut sordida, sola ablutione in candorem restitui,
si linteolo inclusa abluatur in aqua calida, adiecto sapone, & succo limo-
nis; sic enim nullo ferè dispendio ponderis dealbari. Qui dimisso sen-
su rationem quærunt, contendunt Camphoram non esse arboris la-
chrymâ, sed rem fossilem inter genera Bituminis, vt Naphtha, ne-
que temperamenti frigidi & sicci, resagrans scilicet odoris vehemen-
tia, & mira familiaritate cum igne; sed calidi & sicci; nam etiam eius
nimius vsus vigilas facit teste Serapione, & Auicenna. At quid pro-
hibet sub exhalatione tenuissima, quæ calida & sicca est, latere frigi-
dam substantiam, quæ extincta exhalationis flammula ob tenuitatem
minime vrente agat, & penitus, quo profundius ob tenuitatem exha-
lationis penetraverit? vigilas autem nimio vsu efficere non est absur-
dum ob siccitatem, vt in senectute. Sed quoniam Aueroses tradit
Ambram, idest Succinum esse Camphoræ speciem, vnde rem fossilem
indicare videtur, dicamus & de Succino, quem Electrum vocat
Dioscorides ex lachrymis Populi condensatum, vt narrant; sequutus
fabulam Phaëtonis; eius sorores in Populum versas iuxta Padum; la-
chrymas autem in Electrum; vocari & Pterigophoron; quia pennas
trahat: Eius varia historia apud antiquos, sed Plinius certitudinem
habitam testatur ex equite quodam Romano, qui ad id comparandum
missus fuit à Iuliano Neronis Principis manus gladiatorum curante:
lachrymâ esse arboris in genere Pinorum densatâ, & vndis maris
raptâ ferri ad littora Germanorum; vnde copia multa colligitur, inde-
que Pannoniam & Venetias apportari, & circa mare Adriaticum: esse au-
tem ex Pineâ arbore succinum illud assert signum, quod eo attrito odor
Pineus sentiat, & accensum flagret Thedæ modo. Quod verò liqui-
dum prius sit, deinde densetur, indicio esse, quod sæpe intus transluce-
ntia appareant, vt formicæ, culices, lacertæ, & huiusmodi alia, quæ adhe-
sisse oportet, cum liquidum esset deinde simul concreuisse. Authores
Germani, quamvis ad eorum littora ventis quibusdam flantibus Succini-
um magna copia feratur, vnde retibus expiscatur, tamen nihil certi de
eius origine habent; solum enim Sacerdotem quendam testari visâ à
se lachrymâ è scopulis fluentem in mare; vnde putant rem fossilem es-
se ex genere Bituminis. In hac sententia & quidam ex antiquioribus fue-
re: Nam Theophrastus effodi scribit in Liguria, quod quidem hodie ne-
scitur; & Philemon in Scitia duobus locis. Alij quidam iuxta mare Atlân-
ticum esse lacum Cephisidam, qui sole excalescit & hinc dat Electrum

fluitans ; & Cratim annem in Sicione è lacu in Oceanum effluentem eadem ratione Succinum ferre : Ideo fuere, qui sudorem terræ pinguem appellarunt à Sole excitatum, qui densatus , & vndis Oceani raptus feratur ad littora Germanorum . In eadem sententia est Albertus , & Euax, qui sub Gagatis nomine de Succino agunt. An & trahi humorem huiusmodi pinguem in arbores quasdam non mirum ? vnde fluens lachryma dē ferur, & lapidescat ob maris falsedinem ? Sic diuerforum historiæ nequaquam negandæ : eadem enim terræ pinguedo genera Bituminis & Naphthæ sub terra gignere potest, & à diuersis arboribus ob quandam affinitatem attracta & Camphoram & Electrum reddere vt ros cælestis Manam . Dioscorides Lyncurion quoque appellari testatur ; quia ex vrina Lyncis coagulata esse existimetur, vt tradit in vrinarum examine : Alius tamen est lapis lyncis apud Euacem ; ferre toto anno optimos fungos, vt explicatur à nobis in fungis. Forte huiusmodi lapis ex corticibus Populi fit aliquid conferente vrina Lyncis : Tradit enim Dioscorides corticem tam albæ quam nigræ Populi segetibus stercoretis inspersum fungos vtiles , innocentesque toto anno ferre. At Succinum inter gemmas reponitur perspicuas colore aureo : vulgo Ambra gialla : extat tamen , & candida odorator, ac præciosior : Alia coloris cærei : Quædam imitatur vinum Falernum, vnde cognomen assumpsit : alia ignei magis coloris, aut mellis decocti ; alia cinerei. Mira eius natura in trahendis paleis, pennis, foliis, & quibuscunque corpusculis leuibus , vt Magnes ferum : Exhalatio enim vstibilis valde addensata ob partium tenuitatem , corpora sibi similia circumposita trahit ; sunt autem similia leuia quæcunque , & vstibilia ; id reliqua non faciunt, vt Sulphur & Bituminis genera ; quia minus densa . Idem efficiunt gemmæ densiores, vt Adamas si prius fricando in calefeat . Vtuntur Medici ad omnes fluxiones sistendas seu sanguinis , seu humorum ; ad vomitus compescendos , & destillationes : potu : suffitu aerem pestilentem fugat. Officinæ Carabem vocant nomine Arabo.

C A P. X L V I.

SALIX arbor non procera , iuxta fluminum ripas & palustria dēgit : materie candida, minimi ponderis, cum sicca est ; natura adeo lenta , vt ad nexus nulla alia commodior sit, eiusque gratia colitur ; caudex vetustate concavus redditur ; cortice valde disrupto , ac nigricante : amat detruncari ; sic enim vimina multa , & longas pertricas gerit tanquam ex capite : seritur quoque ad Vites sustinendas quem admodum Populus : Virgarum cortex levis est corij modo lentus, colore pallido , aut subrubente : folia Oleæ longiora , ac molliora , viridia ,
amara,

amara , racemulos fert Populo breuiores oblongis granulis lanam similem , & semina continentibus vna cum foliorum exortu , quæ scilicet in eo genere sterilis non fuerit : sterilis autem ante foliorum exortum flores fert Amentaceos , pallidos : Alia est iuxta Alpium flumina , gracilior , viminibus rubentibus : angustiore folio : Tertia colore luteo breuissima , quam prope terra præcidunt ; sic enim vimina aptissima fert ad circulos lagenarum colligandos : Quarta fragilis , fruticosa ; cortice cinereo , & maculoso : foliis latioribus , subrotundis , hirsutis , quam Vulgo Vetricem vocant ; quia vitri modo frangitur , solum ad vinearum pedamenta , & baculos utilis . Quamuis autem , magnitudine , & paruitate , colore , & vsu in plures species distribui possint , quatuor tamen diætæ euentissime distinguuntur . Theophrastus arborem palustrem scribit , cum tamen agat vitam ancipitem in aqua scilicet , & in sicco , in montibus , & planis ; caudice breui , & contorto ; materie lenta ad scuta utili , & ad ciellas , & Canistrum : sata germinat , & celerrime , pulcherrimeque , ex auulsione sterilis putatur . Quidam generare affirmant , sed celeriter fructum dimittere , antequam in plenum crassetur , percoquaturque : vnde ab Homero Frugiperdis appellata est : multigena est : nam alia nigra appellatur cortice nigro , aut puniceo , quæ virgas pulchriores & ad texendum commodiores fert ; alia candida albo cortice , densioribus virgis . in vtroque genere tam albo , quam nigro tertium quoddam genus reperitur paruum , quod non augetur in altitudinem ; quam Arcades vocant non Salicem , sed Helicem , putantque fructum secundum ferre . Quæ facile aptari possunt tribus generibus Salicis à nobis descriptis . Quod autem quarto loco posuimus , Vetricem appellatum , videtur apud Theophrastum Oleangnus vocata in lacu Orchomenio insulis fluitantibus , licet forte aliis locis proueniat , specie Oleæ , & Angni , idest Viticis , natura fruticosa non ab similibus cæteris Angnis , folio figura proximo cæteris , sed molli vt Malus , lanuginosoque , flore Populi albæ minori : fructu nullo , forte ex nominis similitudine , hanc apud nos Vetricem dici putarim , quasi Viticem . Plinius vsu distingues plura genera tradit . Nam quædam in magnam proceritatem perticas emittunt , vinearum , Iugis , idest pergulis vocatis , commodus , pariuntque balthæo corticis vincula ; aliæ virgas sequacis ad iuncturas lentitiæ , aliæ prætenues , viminibus texendis spectabili subtilitate , aliæ firmiores corbibus , delibrantur quædam , vt candidiores fiant , & læui tractatu ad molliora vasa , & Cathedras texendas : coloribus autem duo genera facit , rubentem quam Græcam vocat , quæ finditur : candidiorem , quam Amerinam appellat , paulo fragiliorem , sed quæ solido ligat nexu . Indicat autem Oleagnum . in Asia præter nigram , & candidam , tertiam esse breuissimam , quam Helicem vocant apud Latinos quoque multos tria nomina esse . Vimineam eandem

purpuream. Vitellinam alteram à colore, quæ sit tenuior, Gallicam tertiam, quæ tenuissima: Salicis fructus ante maturitatem in Araneam abit.

CAP. XLVII.

MYRICA frutex est in maritimis palustribus frequens, cultura tamen crassescens in arborem iustam: materie lenta, ut Salix, sed foliis veluti squamis ramusculos conuestientibus, ut in Cupresso: nam ipsa germina folia videntur carnosæ, sed exiliora Cupresso: fructum fert in spica Salicis modo, sed exilioribus vasculis, quæ dehiscunt in quatuor partes, tenuem lanuginem effundentes cum seminibus. Quædam autem in hoc genere sterilis videtur, florem tantum ferens in spicis exilioribus, veluti Scoparum granula. Theophrastus fruticem hunc in plana descendere ait: ligno imbecillo in Græcia, sed in Arabia valido illicis modo, perpetue virente: foliis carnosis constantibus pulpa. Dioscorides arborem sylvestrem apud stagnantes aquas nasci: fructum autem ferre quasi florem muscosum: Alterum autem genus in Aegypto & Syria domesticum oriri, in cæteris sylvestri simile, sed fructu Gallæ proximo astringenti, quo vice Gallæ utuntur. Plinius Myricam & Tamaricem vocat similem Scopis Amerinis, inter infelices arbores putatam; quia nihil ferat, nec feratur unquam; in Aegypto tamen & Syria abundanter lignosum fructum ferre, maiorem Gallæ, gustu asperum.

CAP. XLVIII.

TRIPARTITA feminis sede pauca in genere arboreo reperiuntur: hucusque autem nouimus Buxum, & Myrthum, quarum flores summis fructibus insident. Buxus arbor est tenuis: materie densissima, & ualde æquali: colore pallido ad lautiora opera, quæ torno elaborantur utilis: cortice albo, & scabro: foliis densis, & paruis in rotunditate, oblongis, perpetue uirentibus, opere Topiario: hosciculos fert inter folia racemarum colore pallido: fructum colore uiridi, aridum Myrtho paulo maiorem, qui in summo in tres partes dehiscens bina semina in singulis ostendit oblonga. Theophrastus de Buxo hæc habet: magnitudine non excedit folio Myrthi: nascitur in locis argenteis, & asperis, perpetue uirens: serotina admodum fructum fert ingustabilem omnibus animalibus: materies spississima, & grauissima, etiam cum sicca est, rimas non sentiens, enodis; unde simulachra sculpere solent perpetua: medulla inest parua, & incerta. Plinius tria genera tradit Gallicum, quod in metas emittitur, amplitudineque procerior est.

Olea

Oleastrum in omni usu damnatum ; fert grauem odorem . Tertium nostrate , quod putat syluestre , mitigatum satum , diffusius , & densitate parietum , uitrens temper , & tonsile . An Oleastrum fuerit densissimus frutex , qui in scopulis maritimis sponte uiuentorum tondetur Buxi modo , quem Alaternum alibi uocat ?

CAP. XLIX.

MYRTHVS arbor est fruticosa in sterilibus montibus , & maritimis nascens : subrucco cortice : materie candida : foliis Buxo latioribus , in acutum desinentibus , odoratis , perpetuiq ; flores fert candidos , foliatos , multis in medio staminibus , ex alis foliorum longo pediculo prodeuntes , ex quibus aqua odorata per distillationem extrahitur : fructus oblongos , Oleæ figura minores , qui in tres apices florem sustinentes desinunt : intus semina multa , candida , & depressa triplici septo membranaceo distincta continentur , circumdata exterius communi pulpa odorata : color in maturitate , aliis niger , aliis ex rubro candicans : differt quoque latitudine foliorum , & angustia . Ex Hispania quoddam genus habetur angustissimi folii , sed numerosissimi : coluntur in hortis opere Topiario , licet in montibus cædantur hodie ad coria depellenda , ut Rhus , & Lentiscus . Dioscorides Myrthum domesticam uocat , candidam , & nigram , licet in eodem genere quandam montanam appellet in Medicina magis probatam , fructu tamen in firmiori . Syluestrem autem Myrthum inter suffrutices recenset Oxymirsinem & Ruscum appellans , de quo nos suo loco dicemus . Ad Myrthi caudicem adnasci uerrucosum quid intumescens , & inæquale , & concolor , ueluti manus caudicem amplectens , Myrthidanum uocant , quod in pastillos coactum , & umbra siccatum , multo efficacius est ad alstringendum , quam folia & semen . Plinius coniugalem quandam uocat à coniugiis dictam , nam Veneri dicata est . Hanc nostratam esse folio paulo , Tarentinam aliam folio minuto , Exoticam densissimo . senis foliorum uersibus . Theophrastus arborem in fruticem transire , nisi sæpius purgetur , & quo pauciora reliqueris melius germinare , & fructum copiosius ferre . Agit uitam ancipitem in montibus scilicet & planis . In agro Latino in planis . Mons Cyrcæus ea scatet , quæ modo Coronarij generis uidetur , cum cæteræ ampla exeant magnitudine , perpetue viret : foliis crebris , angustis , & odoratis : flos super fructum insidet : fructificat autem ex annotinis : fructus vinosus : oritur ligno & ramo ; ex semine degenerare aiunt , nec colorem seruare , sed ex fructu nigro rubrum fieri . In Aegypto tenuis est , & odore longe præstantior : fructu exiguo , nec candido , sed nigro .

CAP. L.

QUADRIPARTITA seminis sede habentur manifesto quidem Siler, obscure autem ob fructus paruitatem Vitex. Siler quem vulgo Silium, alij Fusaginem uocant, arbuscula est in sæpibus nascens inter Ligustra, & sanguineos frutices: cortice constat candicante: materie densa, candida, quæ laudatur ad parua opera Torno elaboranda, & fusos: quia non curuatur: folio latiore quam Ligustrum, serrato: floret uere in racemulis paruis: flosculus ex uiridi candicans: siliquas fert quadrangulas, quasi cruciformes, in maturitate puniceas: in singulis loculis, singula aut bina semina continentur, magnitudine Vicie, tenui quodam pericarpio croceo obducta, quibus mulieres vtuntur ad capillum nutriendum cum axungia. Plinium puto hanc Sileris nomine intellexisse, quamuis paucas de ea tradat notas: recenset enim cum virga Sanguinea, & Ligustro Silerem, cuius folia illita fronti capitis dolorem sedant: eiusdem semen tritum cum oleo Phthiriasis coerces: serpentes & hunc fruticem refugiant: baculumque rustici ob id ex eo gerunt: gaudet aquosis, vt etiam Ligustra: Theophrastus videtur eandem Euonymum appellasse, arborem Puniceæ magnitudine: folio maiori, & molli: germinare incipit mense Septembri: floret in vere: flos colore albæ Violæ: odore graui veluti cruoris: fructus cum putamine Siliquæ Sefame proximus, intus solidus in quatuor partes diuisus: hic pecus enecat gustatus, etiam folium, præsertim capras. Forte melius hæc Atrætylis dicenda esset à fusio, quam spinosa herba in genere Cniciphonos appellata à Theophrasto; quia cruorem fundit, & redolet morticinium. Nam similitudine odoris, non vsu aliquo, fusorum translatus videtur nomen Atrætylidis ex Fusagine in Phonon, quem Theodorus Fusum syluestrem vertit. Plinius ex Theophrasto Anonymon deprauate forte legit non absimilem Puniceæ arbori, interque eam & Laurum folij magnitudine: figura vero & mollitia Puniceæ: flore candidior est, statim pestem denunciens. Fert siliquas Sefami Similes quadrangula figura: intus granum spissum lætale animalibus, nec non & in folio eadem vis.

CAP. LI.

VITES vulgo Agnus Castus, arbor est minor Salice, virgas longas ferens, lentas, cinereo colore: folia Salicis, sed in vno pediculo plura, Canabis modo: floret in summis virgis per intervalia, vt Marrubium: floribus Verticilli modo cingentibus surculos: figura Rorismarinis Coronari, sed magis in cæruleum vergentibus: fructus rotundos,

rotundos, aridos, Piperis magnitudine, cinerei coloris, quaternis intus seminibus, sed vix discretis, odore acuto. Theophrastus Agnon vocat vt Dioscorides, sed non bene Theodorus Amerinam vertit Salici ascribendam : frutex ex cultu arborefcit : flos super fructum infidet : frutificat cacuminibus. Plinius Viticem scribit non multum à Salice distantem Vitilium vsu : foliorum quoque aspectu, nisi odore gravior esset. Agnon à Græcis vocatam; quoniam castitatis custodiendæ gratia Matronæ his foliis cubitus sibi sternunt. Duo eius genera : maior in arborem Salicis modo assurgit : minor ramosa : foliis candidioribus, lanuginosis, prima album florem mittit cum purpureo, quæ & candida vocatur; nigra, quæ tantum purpureum : nascuntur in palustribus campis. Dioscorides inquit frutex est in arborem assurgens : nascitur in fluminum ripis asperisque locis : ramos gerit longos, fractu contumaces : folia Olivæ, sed molliora, Duo genera eius : vna album florem mittit cum purpureo, altera tantum purpureum, & semen vt Piper.

C A P. L I I.

MULTIPLICI seminis sede, & indeterminatori numero multa reperiuntur : horum autem quædam fructum ferunt exterius communi cortice in tectum, vt Malorum genera, quædam eundem habent tegente proprio singulorum corpore, vt Conifera : hæc enim veluti ex squamis compactilem fructum ferunt, sub singulis squamis semina continentur, vt Pinus, Picea, Abies, Cupressus, & cætera huiusmodi. Seminis autem cor in omnibus iis est in parte inferna. Flos autem nullus, aut si quis est, amentaceus est : constant omnia succo pingui, quæ Resina appellatur, sponte, aut vi ignis resudans ex ligno, aut etiam fructu, & foliis : omnibus folia angustissima sunt & dura, longissima quidem in Pinu, breuissima in Cupresso, medio modo in Abiete. Pinus ingens est arbor in montibus apricis : cortice scabro, & subrubenti : materie robusta, sub flava, odorata, pingui : Rami ordine prodeunt ternis per intervalla germinibus, vt eius summa in amplam latitudinem ad rotæ similitudinem spargantur : foliis in modum setæ productis, acutis, perpetuis numeroso ordine totos ramos vestientibus : Amentaceum quid fert vere puluerulentum : Nuces in rotunditate modice oblongas, turbinata figura, implentes vtramque manum, ex lignosis squamis compactas : sublingulis squamis bini, vt plurimum continentur nuclei, oblongi, ossei, subnigro quodam pulvisculo obfiti : seminis medulla intus pinguis, gustu dulcis, & odorata, non bipartita, vt in cæteris plurimis, sed veluti in aluo novellam Pinum tanquam fætum continens, cuius radix inferius spectat, quo modo tantum nascitur vnica radice in altum

R dimissa

dimissa. In hoc genere feminam vocant longiorem nucem ferentem, marem autem rotundiorē. Pinaster id est Pinus sylvestris in cæteris similis, sed graciliori caudice; nuce pyramidalī: nucleis ob paruitatem inutilibus, præterquam ad columbarum cibum; his enim vberius sctificanti sunt nuclei nigriores, ac dentibus fragiles, quibus membranacea quædam ala adnexa est. Aliud genus paruum in maritimis oritur; leui cortice ac cinereo: nucem hæc Pinastro similem fert, sed multo minorem: folia capillamenti modo tenuissima: Picea, quam in Alpibus Eedam vocant: quia vtuntur ad lumina, erecto caudice assurgit, non fisso in ramos, vt Pinus, sed ab imo ad verticem vsque ramis veluti brachiis gradatim porrectis, vt in Abiete, vtrisque minor: foliola fert breuia specie quidē Pini, totos ramos circumdantia, sed breuiora multo, tenuioraque, & virentiora; paniculas potius quam conos fert, longas, & graciles, tæreti figura, ex tenuibus squamis compactas, & fragilibus, resinosas, atque odoratas, in quibus semina exigua continentur ferme foliacea. Audio in Tridentinis montibus alias differentias reperiri. Quandam in genere sylvestris Pini ramos ferre humi procumbentes, vtilem ad cingenda vasa vinaria: aliam aspectu Piceæ, sed foliis Pini: nucleis fragilibus, vt facile dentibus comminui possint, Cerabrum vocant: aliam, cui soli folia decidunt hyeme, eximæ proceritatis: cortice valde crasso, rimosoque, intus rubente: ramis e caudice gradatim prodeuntibus, ad natis multo more Salicis, lentis, colore luteo, odore non iniucundo: foliis densis, ob longis, mollibus, comosis, Pineis angustioribus, & minime aculeatis: conos ferre Cupressinis admodum similes, cui & similis existit, cum nouella est, odore non ingrato: Flores ineunte vere emergunt in cacuminibus in purpura valde rubentes, odoratique: materies durissima, præsertim quæ in meditullio rubescit. in hac sola Agaricum reperiri: Resinam fundere liquidam, quæ pro Terebynthina venditur, hanc vero Laricem vocari. Theophrastus Pinum Græce Peuce vocat: Piceam vero Pityn, licet Theodorus eandem aliquando Laricem vertat. De Pinu igitur hæc habet, arborem proceram nodosam, non nisi locis apricis provenire: radicem vnā, & prægrandem, quæ in altum descendit, parvis compluribus ab illa prodeuntibus, sed nulla sobole; iis enim adustis nunquam regenerinare visa est: vetustate Tedam ingerit radice & medulla, quæ lignosa est: per morbum autē tota efficitur Teda: ramos ex equo conditos habet, geniculis inuersus rectos porrectis, germinatione ter intermissa paucis diebus, & ter nouis editis per intervalla germinibus deciso cacumine inarescit radicitus eodem anno: semine tantum provenit: folia capillata, pingua multa excavata, profunda, & inclinata, extremitate pungentia: præter fructum amentum fert deciduum, quem aliqui florem putant: genera vero assignat Urbanam; & sylvestrem: Urbanæ

banæ quoddam genus folium habere perpetuum. sylvestri autem omni id perpetuum esse, cuius duo genera, Ideam in monte Ida, erectiorem, ex celliorem, ramosiorem, & crassiores, quæ & copiosiores dat Picem: Nucem vero oblongiorem, viridem, quæ minus dehiscat: Marittimam alteram: folio tenuiori, imbecilliorique: cortice leuiori, vtilique ad coria: lignum validius: nucem rotundam, quæ breui dehiscat: Alij Ideam feminam esse: marittimam autem marem; & tertium genus addunt sterilem, quæ conifera non sit. Quod vero Pinis subnascitur colore Teda rubidius, maribus potius inest, odoris grauissimi, nec Teda redolens, nec flagrans, sed ab igne dissiliens: ex quibus colligi licet urbani quoddam genus esse, cui folia decidunt, quod in ea solum est animaduersum, quæ Larix putatur: Nam & Plinius Larici tribuit, quæ Theophrastus Pino: cui autem folia insunt perpetua, in genere urbano notissimum est, id scilicet, quod initio descripsimus. Sylvestris autem genera iis, quæ posuimus, satis conuenire possunt, quamuis id, quod in maritimis vidimus, non rotundam sed oblongam nucem ferat, in acutum desinentem, quasi mas & femina, & in marittima, & in montana, & in urbana notari possint. De Picea autem scribit, caudicem Pino minorem, minus erectum habere, & euidentiore, id est materiam magis perspicuam, & operibus tenuiorem, id est minus aptam: folia capillata quidem, & in extremo pungentia ut Pini, sed pauca, tenuiora, squalidiora, & horrentiora, perpetua: conum minorem, & nucleum horridiorem, magis resinosum: adustis radicibus regerminare affirmant: montibus propriam; quia in planis nasci nequit: auctu facillimam, & protinus fructiferam: amentum ferre, quem alibi racemum florentem appellat, non vnam, ut Theodorus vertit. Duo genera esse urbanam, & sylvestrem: Urbanam, quæ conifera alibi *φθόροποιός* cognominatur. Theodorus Piceam Tineo sam vertit: puto autem à fragilitate nucleorum potius cognominari: *φθόρος* enim fragilem significat. Plinius Sapineum vocat huiusmodi fructam è Picea satiuam, nucleorum cute verius, quam putamine, adeo molli, ut simul mandatur. Alterum Tarentinum digitis fragili putamine, auiumque expositum furto in arbore, fuerit autem hic, quam Cerabrum vocari diximus in Tridentinis montibus. Sylvestris autem Picea *φθειρόφορος*: id est pediculifera cognominatur ab eodem Theophrasto: ex illa semine ut Cupressi, qualis ea est, quam vulgo Teda vocari diximus. Plinius autem sex cognatas arbores tradit. Pinum, Pinastrum, Strobilum, Piceam, Laricem, Teda. Pinus in vertice tantum ramosa, fert minimum resinæ, interdum ex nucibus ipsis, quæ grandissimæ sunt, quæ nostra est urbana. Pinastrum mira altitudine, & à medio ramosa, copiosiores dat resinam: Videtur Ideam intelligere. Strobilus per oram Italiæ gracilis, succinctior, & enodis penè sine resina, ad vsus liburnicarum,

maritimam intelligit. Picea montes amat & frigora, plurimam resinam fundit interueniente candida gemma, qua Thus adulteratur : folia breuifeta, & crassiore, & dura : rami statim à radice modici velut brachia, lateribus inherant, vt in Abiete, materia utilis ad trabes, & alia opera plura, resina ei, vitium est, quam paucam resudat foliis ; Videretur autem vrbani Piceam intelligere, cuius fructum Sapineum vocati scribit, nō enim syluestrem intelligit, cum eius materies sit operibus inepta, & resinæ plurimum ferat. Larix in eodem situ nascitur, quo Picea, eademque facies, altior, materia longe præstantior, incorrupta, emori contumax, rubens, & odore actior : cortice crassior, leuiorque : folio villosior, pinguior, & densior, moliorque flexu, totaque horridior, & perfusa resina. At Piceæ rariora, siccioraque folia, & tenuiora, ac magis argentea : plus Larici erumpit liquoris melleo colore, atque lentiore, nunquam duriscentis : eius morbus est, vt Tēda fiat, sed à cæteris differt : aliarum enim Tēdæ accensæ fuligine immodica carbonem repente expuant cum eruptionis crepitu, eiulanturque longe, excepta Larice, cuius Tēda nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur, quam lapides. Cæteræ quoque perpetuo virent, nec facile discernuntur in fronde à pericis : Larix vltis radicibus non repullulat Picea repullulat. In cæteris nucamenta panicularum modo squamatim compacta pendent, præterquam Larici. Datur mas & femina, vt in cæteris generibus, in Macedonia Laricem masculam vrunt ad picem : feminae radices tantum : hæc satis conueniunt Larici superius dictæ. Tēda proprie dicta abundantior succo, quam reliqua parciore, liquidiorque, quam Picea, flammis, & luminibus sacrorum etiam grata, eandem videtur intelligere sub nomine Piceæ, cū inquit, eam totis paniculis minoribus, quam in Abiete mascula, & gracilioribus, nucleos minimos ac nigros habere, propter quod Græci Phthirophoron appellant : in eadem nucamenta compressiora maribus sunt, ac minus resina toscida. hæc Piceæ syluestri cōueniunt, quam etiam hodie Tedam vocant. Dioscorides meminit Piceæ, & Pini, & Strobili arboris : eadem vi corticis & foliorum, quæ Pini & Piceæ : resinam quoque Strobilinam inter siccas recenset : Strobilos autem fructus eiusdem laudat ad vrinam & renum vitia, tanquam diuersos à Pityide, qui fructus est Piceæ & Pini in conis repertus ad tussim, & vitia pectoris utilis : Plinius tamen Pityida vocat Epinaltris : meminit & Laricis resinæ sic patrio nomine appellatæ. in Gallia inter liquidas melleo colore, quam nos vulgò Trementinam vocamus.

C A P. L I I I.

ABIES arbor est rectitudine & altitudine cunctas excedens: ramis ab imo ad summum vsque caudicis vndique circumdantibus veluti infixis vsque in internam medullam, quod materiem nodorum frequentia robustiorem reddit, alioqui nervosam valde: fibris in rectitudinem tendentibus: rami perpetuo ordine coniugatim à lateribus tantum germinant cruciformi aspectu, totam latitudinem implentes, quibus parietes stragulorum vice exornant: nam & folia similiter cuncta per totos ramos tendunt in latera, aut pennas imitantia quæ alioqui viderentur Piceæ, nisi latiuscula, & minus acuta essent, hilaris aspectus perpetua, conos fert Piceæ; vomicas habet intra corticis tunicas resinoso succo plenas, quem oleum Abietinum vocant odoratum, vulneribus optimum, lachrymam quoque fundit ex gemmis more Populi, odoratissimam. Theophrastus de Abiete hæc habet, moribus propria; nam in planis nasci nequit, sed in umbrosis pulcherrima assurgit, ut in Arcadiæ loco quodam concauo, & silente à ventis, quem nunquam solem attingere aiunt: Abietes plurimū tum longitudine, tum crassitudine cæteris præstant ex quibus nauium malos & antennas, & trabes optimas faciunt, sed ad lautiora opera in apricis magis laudantur, cortex ex multiplici tunica constat; lignum nervosum & fissile; nodis rectis, ramis quodammodo infixis. Ideo Abies ualidissima ad pondus sustinendum; nam neque rumpitur, neque cedit, rectis idonea ob corporis raritatem; radicem unam prægrandem in altum demittit ut Pinus, & germinationem similiter intermittit ramis ex æquo conditis, perpetue uiret folia multifida, & quasi serrata extremitate pungentia alarum similitudine, semper in minores pennas desinentia, ut tota species sit Filicis faminae, ad eo densa, ut neque niuem neque imbrem transmittant; succum fert pinguem & resinosum; Amentum siue florem croci colore pulchrum, paulo ante solstitium: fructum dimittit post Virgiliarum occasum: provenit tantum semine; deciso cacumine inarescit radicitus eodem anno. Duo genera mascula & femina: Mari folia acutiora & magis pungentia, & magis flexa, ideo aspectu crispior tota arbor uidetur, in conis summis paucos fert nucleos, femina autem nullos. Plinius Abietem scribit è cunctis amplissimam, cuius femina etiam prolixior: materia mollior utiliorque: arbore rotundior; folio pinnato densa, ut imbres non transmittat, at hilarior intuitu, Abietes masculæ in nucamentis prima in parte nucleos habent, non item feminae.

CAP. LIII.

TAXUS vulgo Naffus vocatur, in Alpibus, arbor Abieti valde similis, minor: foliis nigrioribus acutioribusque: flosculos amentaceos fert inter folia sine fructu: quæ autem fructum fert, cum rotundum gerit, & rubentem Agrifolij baccis similem, gustu dulcem, & vinosum: sed qui mandit, in febrem & dissenteriam incidit: lignum subrubens, venosum ac densum, ad lautiora opera tornatile; caret resina: quamuis autem hæc conum non ferat, constitutio tamen fructus similis est, vt patebit in Cedro, & Iunipero: Theophrastus græce *μίλον* vocat: montibus propriam: in planis nasci nequit: gaudet vehementer vmbrosis: genere simplex, procera, auctu insignis, similisq; Abieti, non adeo excelsa, magisque alis sinuata: folio quoque similis: sed pinguior, molliorque ligno: quæ in Arcadia nascitur, nigro aut puniceo; quæ autem in Ida, flauo, & Cedro simili, vt pro eo vendant; nam totum cor esse videtur detracto cortice, quem scabritia, & colore Cedro similem habet: fructum fert Faba paulo maiorem, rufum & mollem, qui ab aliquibus hominibus innoxie manditur, suauisque: folia aiunt iumentis lætalia, ruminantibus nequaquam: perpetue viret: germinat tardissime: floret, & fructum reddit cum Abiete. Plinius Taxum scribit Abieti similem, minus virentem, gracilem & tristem, ac diram, nullo succo: ex omnibus solam bacciferam. Mas noxio fructu, præcipue in Hispania, lætale venenum baccis inest, vasa etiam viatoria ex ea vinis facta in Gallia mortifera fuisse compertum est. In Archadia tam pestilentis veneni, vt si qui dormiant sub ea, cibumue assumant, moriantur: sunt qui toxica venena, quondam toxica ab hac arbore appellata scribant. Dioscorides Smilacem vocat Abieti similem in Italia & Narbonensi Gallia Hispaniæ contermina; baccis noxiam in Italia, vmbra in Narborensi.

CAP. LV.

CVPRESSVS arbor est, quam iuxta sacras ædes ferunt ornatus gratia, in rectitudine tantum crescens, more Abietis & Piceæ: ramis dense circumuestientibus, modo fastigiatis, quæ femina vocatur: modo ad latera sparsis, quæ mas; foliis nullis, sed ipsamet germina tenuiter Feniculi modo scissa: folia videntur pulposa, insunt tamen in nuper nascentibus foliola breuia acutaue, sed hæc in adultis degenerant, in breuissimas veluti squamas totos surculos conuestientes: amentaceum quid exile fert, in summis germinibus, conum Nucis magnitudine, ex crassis & lignosis squamis constantem, quibus dehiscen-
bus

bus parua quædam semina decidunt. lignum odoratum, & resinofum, non sentiens putredinem. Theophrastus arborem procetam scribit, & longo caudice: lignum macilentum, perpetuum, rimas non capit ob carnis æqualitatem, vnde symulachra fiunt: radices summę hærentes terræ: sed nulla sobole; folia carnosâ velut pulpa constantia, perpetua virentia, semina parua vitu vix percipienda, non enim fructus id totum est, quod pilæ speciem gerit, sed quod cono innascitur, prætenue, exile, & quasi Piceæ semini proximum, quod pilula sua dehiscente dilabatur, & legi proinde non nisi ab experto homine potest. Ex semine tantum provenit cæteris in locis: At in Creta etiam trunco. est enim Cupressus illi insulæ familiaris, vt vbique etiam terra subacta, & dimota sponte nascatur. Est mas & fæmina, sed ex semine plerumque pro fæmina marem nasci afficiant: simum & aquam nullo pacto concupiscit, imò emori dicitur, si novella copiosè adaquetur. Plinius aduenam in Italia quondam fuisse, & difficillime nascentium, Diti sacram, & idè funebri signo ad domos positam. Duo genera earum Meta in fastigium convoluta quæ fæmina appellatur. placebat tantum distinguendis Pinorum ordinibus, postea tonsilis facta in densitate parietum coercita gracilitate, perpetuè tenera: trahitur etiam in picturas opere Historiali. Venatus, classis, & imagines rerû tenui folio breuique ex virente superuestiens. Mas spargit extra se ramos, deputaturque, & accipit Vitem, vtraque autem immittitur in perticas asseresque amputatione ramorum, qui decimo tertio anno denariis singulis veneunt. Quæstuosissima in satus ratione sylva. Vulgoque dotem filiarum antiqui plantaria appellabant.

C A P. L V I.

AD Cupressum reduci oportere videtur Thuia apud Theophrastum: nascitur in montium cacuminibus & locis algentibus, apud Ammonis Fanum, & in Cyrenensi agro, excelsa, Cupresso similis: tum ramis, tum foliis, caudice, fructuque, vel potius ceu Cupressus sylvestris: materies incorrupta omnino, vt contignationes ex ea vetustissimæ reperiuntur: radice arboris nihil crispus, ex qua præciosa opera conficiunt & symulachra. Plinius hanc Cedrum ab Homero Trogetem vocari, ab aliis Thya celebrem, non modo ad vetustissimas contignationes, sed etiam ad mensas, vt Ciceroniana memoria est, arbor Cupresso fæminæ etiam num sylvestri similis, folio, odore, caudice. laudatissimam fert mons Anchorarius citerioris Mauritanix, præcipua dos mensis in vena crispis, vel in vertice variis, quibusdam Tigri, quibusdam Pantheræ similitudine, quædam vndatim crispæ maiore gratia, si Pauonum caudæ oculos imitentur, sed harum materia Tuber est radicis vitium.

CAP. LVII.

SABINA vulgaris arbor in maritimis, petrosis, crassior Iunipero : alioqui similis tum cortice, tum ligno; sed foliis Cupressi : in nuper tamen nata folia sunt Iuniperi pungentia, sed breuiora : fructus fert rotundos, flauescens, magnitudine Fabę, resinosos, in quibus tria aut quatuor semina continentur, vt Iunipero, tota odorata est. Dioscorides in codice Hermolai Iuniperum maiorem vocat, seu Cupressum syluestrem, Cupresso persimilem, quę nascitur in asperis, ac fere maritimis. Theophrastus quoque Iuniperum vocat, licet ab aliis Cedrum, vocari testetur : sed foliis maxime distat : non enim dura & acuta, qualia Oxycedro, sed mollia Iunipero sunt folia : excelsior quoque nasci videtur. Plinius hanc inter Cedros minore odore præstantem scribit. Sabina vera arbuscula est brevis, cacumine, & omnibus ramis deorsum inflexis in terram, vt in quodam genere Iuniperi contingit : folia Cupressi videntur, nisi squamulę acutiores essent, odore acri : fructum non vidimus. Dioscorides duas affert, vnam, quam modo descripsimus, breuem, & in latitudinem magis fusam : folio Cupressi, spinosior : odore grami, acuto, feruenti gustu, qua ad suffitus pro Thure vtuntur. Alteram Tamarici similem. Plinius herbam Sabinam vocat, quam Gręci Bratym appellant, duorum generum, Altera Tamarice folio similis est, altera Cupresso. quare quidam Cupressum Creticam vocant à multis in suffitu pro Thure vsurpatam; propagine seritur & auulsione, vt Rosmarinum, quoniam neutri semen inest.

CAP. LVIII.

IUNIPERVS arbuscula est, fruticosi potius generis : cortice scabro, & deciduo : ligno crispo, & flauo, odoratoque, tenuem lachrymam gignens, resinosam, Vernicem vulgò appellant fabris & pictoribus vtilem ad tectoria cum oleo : folia Piceę robustiora, magis pungentia, & superne candicantia, quę floret, fructum non fert : sunt autem flosculi amentacei exiles inter folia : quę fructum fert, non floret : fructus baccas est rotunda, tanquam ex tribus squamis constans : vnde paruus quidam triangulus in summo apparet : pulpa non lignosa, vt in cæteris coniferis, sed in maturitate mollis, & dulcis cum quadam acredine : semina intus tria, aut quatuor continentur, veluti triangula : maturefcit anno secundo, vt aliquando fructus trium annorum continentur, cum is, qui maturus est, seruetur ad tertij anni fructum nascentem. Eius duo genera summa, vnum in montibus magis, & locis argenteis : fructu

fructu magnitudine Myrthi, in maturitate nigro: flosculus similiter eius generis nigricat: Alterum in maritimis: fructu nucis Auellanz magnitudine, in maturitate flauo: flosculo autem eius generis flauescente. Reperi & Montanum fructu flauo. Montanum facilius in fruticem degenerat; & quoddam Sabinz modo toto frutice in terram inclinatur: Marittimum magna ex parte crassius, ramis minus densum. Dioscorides marittimum, Iuniperum minorem vocat, fructu Auellanz magnitudine, odorato, rotundo, & in mandendo dulci cum quadam salsedine, montanum autem non Iuniperum sed Cedrum appellat Iuniperi modo baccas ferentem, Myrthi magnitudine, rotundas. Videtur autem duo Cedri genera ponere magnum scilicet & paruum, licet verba eius non exprimant in nostris codicibus: in quodam tamen vetusto codice in hunc modum reperitur. Cedrus arbor magna est, ex qua picem colligunt, quæ Cedria vocatur: fructum fert vt Cupressus, sed vt plurimum maiorem. fertur autem & altera Cedrus parua aculeata, quæ Iuniperi modo baccas parit Myrthi magnitudine, & quæ sequuntur. Galenus quoque id comprobat asserens. Cedrus specie duplex est, altera fruticosa Iuniperis assimilis, altera arbor non exigua. Plinius similiter minoris & maioris Cedri meminit: minor Iunipero similis: duo genera, Lycia, & Phœnicia, differunt folio: nam quæ durum, acutum, spinosum habet, Oxycedros vocatur, ramosa & nodis infesta: Altera odore præstat: fructum ferunt Myrthi magnitudine, dulcem sapore. Videtur autem, intelligere per Oxycedrum Iuniperum montanum, per alteram autem odore præstantem, nostram Sabinam vulgarem: vtque enim fructum ferunt Myrthi magnitudine, licet Sabina illa paulo maiorem habeat, quam Iuniperus montana: Maioris quoque Cedri duo genera esse tradit, quæ floret, fructum non fert: fructifera non floret, & in ea antecedentem fructum nouus occupat: semen Cupresso simile, Quidam Cedrelatem vocant ipsam magnam Cedrum, cuius laudatissima resina Cedria appellata, & materies æterna, ex qua Deorum tymulachra factitauerunt. hanc diuersam à Thuta puto, de qua superius diximus. Nam & apud Theophrastum reperi huius Cedri magnæ factam mentionem præter Thuiam. De Iunipero autem idem Plinius, vt Dioscorides tradit, duo genera, maiorem & minorem. Alibi scribit Iuniperos non florere: Quidam earum duo genera tradunt, Alteram florere nec fructum ferre, quæ vero non floreat, ferre protinus baccis subnascentibus, quæ biennio hereant; eius oleo vires Cedri insunt: nam materies peruncta, nec tineam, nec cariem sentit. Vasta hæc in Hispania maximeque bacce eius: medulla eius vbicumque solidior etiam, quam Cedrus, videtur autem intelligere Dioscoridis Iuniperos, scilicet vnâ fructu nucis Iuglandis: Alteram Auellanz. Theophrastus diuersas asserit sententias,

circa Iuniperi & Cedri appellationes. Nam quidā duas Cedros tradunt, vnam Lyciam, alteram Pheniciam. Alij vtricam tantum esse Cedrum similem Iunipero, sed folio maxime distare; nam Cedro durum & acutum & spinosum esse; Iunipero autem mollius, quæ & excelior est. Ex quibus colligo per Cedrum intelligere nostras Iuniperos, per Iuniperum autem nostram vulgarem Sabinam. Quod autem subiungit ex aliorum sententia vtrasque Cedros vocari, sed alteram distinctionis gratia Oxycedrum, idest Cedrum acutum appellari; in eisdem versari videtur, scilicet non pungentem Cedrum vocari, pungentem autem Oxycedrum: vtrasque nodosas, alosas, & ligno tortuoso. Aliter autem discernere videtur, cum subdit, magis autem Iuniperus paruum habet & densam medullam, & cum ceditur, cito putrescentem. Cedrus autem plurimum cordis habet, & non putrescit; cor in vtrisque rubet, in Cedro quidem odoratum, in altera autem nequaquam. fructus autem Cedri quidem flauus, Myrthi magnitudine, at Theodorus non hoc modo legit, sed pulcher; odoratus, gustu suavis: Iuniperi autem in ceteris similis, sed niger, acerbus, & quasi ingustabilis, durat in annum, decidens, cum alter subnatus fuerit; At vt Arcades volunt, fructus simul ternos retinet; idest anni proxime exacti non dum maturum, & tertij ante presentem maturum atque gustabilem, & tertium nouum ipsum demonstrant. Ambas sine flore, cortice similes Cupresso, verum scabriore: radices raræ & summa tellure, nascuntur in saxosis & frigidis locis, ex quibus colligere licet per Iuniperum significare nostram montanam Iuniperum, per Cedrum autem Marittimam. Ad hanc Iuniperi acceptionem reduci videntur, quæ alibi sparsim de Iunipero scribit, scilicet montibus propriam esse; non florere vel, vt Alij; Alteram quidem florere, sed fructum non ferre: Alteram non florere, sed protinus fructum ostendere, solam hanc in biennium fructum seruare, & tardissime omnium perficere in cacuminibus montium, & locis argentibus nasci quidem, sed non in excelsum: ad rem ædificatoriam, tum subdiualem, tum obtruendam sub terra commodam esse, quia eo modo durat immunis à putredine, lachrymam gignere. Ad Cedrum autem eo modo acceptum reducenda sunt, quæ sparsim de Cedro loquitur, scilicet lignum esse macilentum, seu materiem excarnem esse, & æqualem, vt rimas non capiat, perpetuam, vnde symulachra sculpere solent: folia extremitate pungentia, radice per summa inniti. In Syriæ montibus longitudine & crassitudine præstantissimas esse, vt sint, quas vlnæ hominum quatuor nequeant amplecti, & inibi vti ad Triremes. Deciso cacumine interire, vt quidam testantur. Eius materiem natam esse humorem emittere, vt cætera, quibus humor inest oleosus. Quamobrem visas esse statuas à Cedro aliquando iudasse, propterea ex his Deorum statuas condere solent. Ex quibus significatur

Cedrum

Cedrum quandam magnam esse congenerem minori, cuius etiam meminit Plinius, & quam videtur intellexisse Dioscorides. cum Cedrum inquit esse de magnis arboribus, quæ picem dat Cedriam vocatam: Ex lignis Iuniperi montani igne superposito liquor extrahitur, qui oleum de Iunipero vocatur apud Mesuem, efficacissimum ad cutis infectiones, & alia multa: Si hoc pro Cedria uteremur, puto non minorem in ea efficaciam futuram, quam si ex magna Cedro haberemus. Ex fructibus quoque oleum extrahitur per sublimationem vino prius madefactis; qua operatione & aqua & oleum elicatur; Aqua ad calculum renum & venter prodest, urinam & menses elicit singulis diebus pora à duabus uncis ad tres; extrahit quoque fatum mortuum uncis quatuor bibita; aduersatur venenis: Oleum efficacius ad omnia prædicta: extrinsecus quoque; iungitur ad frigidos articulorum dolores, & tetra ulcera. Recipitur in aqua ardente adiectis aliis quibusdam aromatis, & pugnantibus aduersus putredinem pestilentem, ut ex omni miscella iterum aqua distilletur, præsentaneum remedium in febre pestilenti, exhibita à drachmis duabus usque ad quatuor cum totidem uncis aquæ Acetosæ paulo ante accessionem; Nam veluti fulgur propellit ab internis, & dissipat malignam putredinem, nunc sudores mouendo, nunc urinam copiosam, aut aliam insensibilem excretionem, reperitur porio usque ad tres uices. Ex fructibus iisdem, aut Iuniperi marini, cum maturi sunt, uino remollitis exprimitur liquor, qui saccharo exceptus, utilissimus in tempore pestis; præferuat enim ex pulmone ac pectore educit purulenta.

C A P. L I X.

MALORVM genus fructu constat pulposo: sed pulpa in aliis reperitur simplex, ut in Malis proprie dictis & Piris: in aliis duplex, ut in Citrio, Aurantio, Limone; Quorum interna substantia, in qua latent semina, succo constat, veluti ex parvis utriculis congesta, sapore acido, intercurfantibus membranis multa semina cum succo claudentibus, distinctis, undique septis pro sedis seminum multitudine: externus cortex est continuus, carnosus, & crassus: arbor Lauro similis tum cortice, tum foliis, maioribus tamen, mollioribusque, & magis odoratis; aculeos habet rectos, & robustos, non tamen frequentes: flores candidos ex pulposis foliis constantes, valde odoratos: in sede fructus: gaudet apricis & læto solo: exornat viridaria, & parietes conuulsit perpetua fronde & fructu, qui etiam maturus diutius conseruatur in arbore, donec alter subnascatur. Distat fructu, qui in aliis oblongus est, in aliis rotundus: magnitudine quoque & paruitate: sapore: aliisque differentius. Citrus fruticosa est: longiori folio: fructu grandissimo.

S 2 quod

quod Citrium vocatur, aliquando magnitudine Melo peponis, oblongo, & tuberoso, colore pallido exterius: carne candida, duriuscula, dulci, & valde odorata: internus succus subalbidus, parcius est, & valde acidus: semina oblonga, membranoso cortice intacta, quo ablato semina videntur Piri, amara: toto anno floret; facile prouenit ramo sata commodissime iuxta parietes, ut rami affixi pondus fructus sustinere queant: radices Vitis modo, alias profundas, alias summa tellure agit, sed has amputant, ne in aestu arefcentes totum fruticem ledant. Theophrastus Malum medicam, seu Persicam vocat: Mediæ, & Persiæ peculiarem: arborem folio Potulacæ, odoratissimo, aculeis vehementer acutis, & validis, ut in Piro, & spina acuta. Pomum eius non manditur, sed odore præcellit, huius gratia conditur inter vestes, ut à tinea defendantur: facit & ad oris suaueolentiam, & mortifera venena ebibita, si quis interna eius decoxerit, expresserit, ac absorbuerit. fert poma omnibus horis, aliis decidentibus, aliis subnascentibus, aliis maturiscentibus, floribus iis tantum fructus enascitur, qui veluti colum extantem in medio gerunt, qui ea carent infecundi labuntur; seritur semine sulcis, aut vasis fictilibus, perforatis, & cum adoleuerint, transferuntur vere in solum pingue, & riguum. Plinius Citrum vocat, quam aliis malum Assyriam, alii Medicam vocant recensens eadem, quæ ex Theophrasto scripsimus. Tentauerunt reges transferre ad se propter remedij præstantiam, sed nisi apud Medos & in Perside nasci voluit. Hæc est, cuius grana Parthorum proceres incoquunt esculentis commendandi huius gratia. In sacris Citri, & Cedri fruticum, fumo vtuntur. Citria mala contra venenum in vino bibuntur, vel ipsa, vel semen: ipsa vero contra stomachi infirmitatem, sed non nisi ex aceto facillime manduntur. Dioscorides tradit Malum oblongum esse, rugosum, colore aurum imitans, cum grauitate, odoratum: semen Piri. Ex quibus affirmare licet pomum hoc translatum in Italiam cultu, aut cælo adeo mitigatum esse, ut non amplius ingustabile sit, sed per se suaue tum crudum, tum saccharo conditum. Limon arbor est Citro similis, tenuioribus tum foliis, tum fructu, qui similiter oblongus, & tuberosus, & pallidus est, sed multo intus succo acido, parua corticis pulpa dulci, quæ tenerior est Citrio, & cibus faciliior cum interno succo. Eius plures differentię, quidam enim oblongiores, asperioresque sunt, & cortice crassiori, Citris magis similes, ut qui in Gaieta nascuntur: alij leuiori cortice, tenuiorique, succo acidiori: probantur, qui crasso cortice constant, teneriorique, & succo dulciiori, quos dulces Limones vocant: Quoddam præterea genus in Hispania habetur minimo fructu, vix nucis amplitudine, odore cæteris præstantiore, excelsiore arbore. Aurantia arbor Limone maior: folium alioqui simile, sed veluti binas appendices iuxta pediculum habet: fructus rotundus aureo colore ad croceum

ceum accedente : fungoso cortice , & amaro : succo intus multo pallescente, qui in aliis dulcis est, in aliis acidus , in aliis mediocris, ad sitim extinguendam valde expetitus, floretur copiose mense maio, ex cuius floribus aquam odoratissimam distillant, quam vocant *Lansam*. *Melangu-lam*, quam alij, *Citrangulam* vocant, frutice & fructu similior est *Citrío*; ingens enim est fructus omnium maxime tuberosus , & crispus; colore pallido, sed rotunditas & succus internus inest *Aurantia*: cortex quoque similiter fungosus, sed tener & dulcis, cum laui quadã amaritudine. *Ponzirus* ambigit inter *Limonem* & *aurantiam*, non enim oblongus, vt *Limon*, nec omnino rotundus, vt *Aurantium*, vtrisque amplior : cortice crasso & leui, colore ad *Aurantium* vergente, dulci cum quadam amaritudine, succo intus *Limonis*.

C A P. L X.

PUNICA, quæ *Malum granatum* fert, partim cum *Citro*, & quæ eius sunt generis conuenit, partim cum *Malis*: fructus enim eius, sub externo cortice succum habet, vt *Citria* & *Aurantia*, membranis septa distinguuntibus, sed peculiari quodam modo; nam in illis succus à seminibus est seiunctus vtriculis quibusdam inclusus. in *Granato* idem singulis seminibus circunducitur, vinosus, colore carbunculi: sedes quoque seminis diuersa: Non enim ex medullis oritur, sed ex cortice appendicibus quibusdam pulposis intro spectantibus, circa quas semina coherent facta, ex paruis ossiculis mollihus constantia, quæ simul cum succo manduntur, cortex vero exterior, veluti corium flauum modico rubore aspersum: pulpa intus pallida acerbo sapore & ingustabili, hoc in maturitate abruptitur, grana intus rubra ostendens. Cum *Malo* autem conuenit; quia eius flos summo fructui insidet, sed proprio quodam colore puniceo vasculo dentato & rubente inclusus, quod remanet extuberante. *Malo*, arbor fruticosa non magna, intorta: cortice albo & aspero: materie flaua: ramis spinosis: foliis *Oleæ* breuioribus, leuibus virentibus: floret æstate: fructum rotundum, & magnum fert. Differentia tantum in succo: aliis enim acidus: aliis dulcis: aliis mixtus medio quodam sapore: dulcia vt plurimum grandiora, granis maioribus, in quo genere quædam reperiuntur adeo paruo offe, vt eo carere videantur. Reperitur in hoc genere sterilis, sed peregrina in Italia, flores tantum terrens, adeo multiplici folio constantes, vt *Rotæ* videantur centifoliæ, colore saturato. *Dioscorides* domesticam & syluestrem affert. Domesticæ fructum aliis dulcem, aliis acidum, aliis vinosum mediæ naturæ, horum flores *Cytinos* vocari. Syluestris florem *Balaustium*, *Cytino* limi em, aliis candidum, aliis fulvum, aliis colore roseo. ipse vidi tantum colo-

Rotæ.

Rosę valde saturato. Plinius Malum Punicum circa Cartaginem cognomen traxisse scribit. Ab aliis Granatum appellari, id cui lignosus nucleus abest. Apyrinum grandiori natura, blandioribus acinis, minus amaris, qui membranarum distinguuntur: nucleos habentium quinque species, Dulcia, Acrida, Mixta, Acida, Vinosa, primus pomi huius partus florere incipientis Cytinus vocatur, flosculi in Cytino erumpentes Balauſtia. Esse & syluestre Punicum, à similitudine appellatum, eius radices rubro cortice, potę sōnos faciunt, semen potū aquam inter curem siccat, hodie Medici etiā Cytinos ipsos Balauſtia vocant. Theophrastus Punicam ex cultura unico caudice apparere ceteris abscissis testatur: caudicem breuē & contortum: medullam carnosam: radices paucas summę hęrentes terrę: sobolem sursum versus procreantes: ramos aculeatos: folia angusta: fructum ex humore & cute constantem. semina congesta, putamine inclusa, succum acidum, in aliis dulcem: florem in hac sola puniceum, qui super fructū insidet, satam ex semine degenerare; nam ex acinis dulcibus vilem oriri (quo loco non γλαυκίαν, sed γλυκίαν legendum; non enim glaucis acimis reperitur) & ex enucleatis dura, & plerumque acida, in Aęgypto tantum ex acida in dulcem cōuersam, & in Cilicia omnes sine nucleo nasci. Quoddam genus fructū perficere nequit; sed ad florem vsq; generatio tantum prouenit: eius flos copiosus & dentus est, & latus amplitudine quodammodo pomi. Ex Malis punicis contusis cum suis corticibus exprimitur succus, qui purgat bilem flauam: idem si coctiōne inspissetur Polypum narium delet: reprimat enim carnem supercreſcentem, & tenellam absumit: inest enim in cortice cum astringente amaritudo quędam.

CAP. LXI.

QUAE in genere Malorum, pulpa simplicis constant, semina in media carne membranosis septis distincta ferunt bina, aut terina in singulis septis, quę autem in hoc genere breui pediculo adnectuntur proprie Mala vocantur, ab aliis Poma: quamuis hoc communissimum sit nomen fere de omnibus fructibus perspicuę magnitudinis: quę aut longo pediculo pendēt, Pyra vocantur: omnibus flos in summo fructu insidet. Malus iuste magnitudinis arbor est: cortice leui, & rubro: longis ramis in latitudinem fuis: folia fert Lauro breuiora, molia, subhirsuta: florem candidū, aut modice purpurascentem; fructum magna ex parte orbiculatū, utrinque depressum, (scilicet quā pediculo nectitur, & quā flos insidet; hic carne constat, ut plurimū fungosa, succosaque, unde facile rugas contrahit: sapor aliis acidus, aliis aquosus, aliis austerus, aliis dulcis. Differunt quoq; colore, magnitudine, & figura, adeo ut difficile sit species enumerare. Quę tamen euidentiores differentias habent, huiusmodi sunt. Coronea magnitudine præstant: carne constant durior-

duriori, sicciorique, austera, colore pallido : cortice lana quadam obducto : seminibus rotundis lentore quodam obstitis : arbor brevis : folia latiora, & candicantia : Eorum duo genera, quædam orbiculata & vtrinque depressa, Mala cotonea vocantur : Quædam oblonga, vt plurimum in vertice tenuiora, quasi figura mammæ amplioris molis, Pira cotonea vocantur. Dioscorides illa quidem Cydonia vocat, rotunda, parua & odorata, quæ in vsu medico magis probantur : hæc autem Struthia appellat, magna quidem, at minus vilia. Theophrastus Cotoneum genere deterius Struthio tradit : nam si semine serantur genere deterius oritur, ex dulci quidem acida, ex Struthia Cotonea. Plinius Struthea lanugine obducta scribit. Melappia parua sunt, nucem vix excedentia, rotunda, exterius tantum pallida, odoratissima, sapore dulci. Viderentur hæc Appiana esse apud Plinium ab Appio & Claudia gente : insito Coroneo, quibus odor est Cotoneorum, magnitudoque : sed cum obset magnitudo, melius dicitur apud Dioscoridem Melimela à sapore melleo esse, quæ à multis dulcia Mala vocantur : Nullum enim in genere malorum illis dulcius est. Rosea mediæ magnitudinis sunt orbiculata colore rubenti, qua parte sol aspexerit : odor inest suavis : sapore dulci subacidus : tota hyeme seruantur incorrupta, meliora sunt, cum rugas contraxerint. Dioscorides Epirotica & orbiculata vocat stomacho vilia. Plinius ex Epiro primum allata putat ob nominis argumentum. Sanguinea Roseis similia, minus odorata, insipidioraque. Plinius colorem sanguineum ex insitu Mori tractum putat : in hoc genere quædam oblongiora, figura Mammæ, acidi saporis, Plinius Orthomastica vocat. Calamagna quasi pulchræ magnitudinis Mala : colore rubente : sapore magis aquoso, Plinius Pulmonia videtur appellasse, quæ stolidè tument. Quædam colore quasi ferrugineo, solidiori carne, sapore dulci ex austero, vulgo Testa vocant, figura Strutheorum. Quædã parua humili frutice, orbiculata, virètia adhuc, gustui non ingrata. Plinius inter vilissima Dacca vocat, quæ primæ aduètu decerpi properant. Dioscorides per verna hæc videtur intellexisse oïo damnata. Sylvestria similiter parua, quæ præ æterbitate ingustabilia, Dioscorides Vernis similia scribit. Multa alia nomina recēset Plinius, vt Gemella, nunquã singula in fœtu. Petilia parua gratissimi saporis, & ab origine Matiana, Gestiana, Manliana, Claudiana, & alia quæ hic referre superfluum videt. Theophrastus Malū tradit vnico caudice ex cultura apparere, ceteris abscessis, lini autē multiplici caudice exilitatis causa, cortice leui. Nodos in ea esse peculiares, faciebus belluatū similes, vnū prægrādē, alios circa eū complures paruos, illico in ramos spargi, radices paucas sūmē hæc rētes terræ : folia oblōga, florē foliatū fructui insidentē ex annorinis surculis, semina cōgesta putamine inclusa, germinare serotinus, fructū reddere primis frigoribus, eius succum, aquosum, acidum, vel dulcem esse.

PIRVS arbor Malo similis; asperiori cortice: ramis erectioribus; foliis subrotundis, leuibus, longo pediculo; flores similes Malo: fructus figura vt plurimum turbinata, crassiores iuxta florem, graciliores iuxta pediculum, contraquam in Malis oblongis, in quibus figura Manmæ: carne constant densiori, quam Mala, quamuis non minus succosa; acerola circa medium substantia. Genera eorum non pauciora, quam in Malis: syluestre præ acerbitate ingustabile, & paruum: eius arbor aculeos rectos habet & crassos. Domestica alia æstate maturantur inter fructus fugaces; alia in Autumnum prorogantur; Quædam non maturantur nisi frigoribus hyemis, postquam fuerint decerpta: Inter æstiuæ prima sunt Moscatula ab odore Moschi appellata, parua, & dulcia, ex viridi flauescens, forte apud Plinium superba cognomine, parua hæc sed ocysima: paulo post succedunt Iuniola appellata; quia mense Iunio maturantur paulo Moscatulis maiora: colore virentia: succosa multum, quæ videtur Plinius Falerna vocasse à potu; quoniam tanta vis succi abundat. Hinc turba sequitur, sed in iis Glaciola præferuntur in acutum longius producta pyramide, lacteo intus colore. Vnde lactea vocat Plinius: & Rudia turpi quidem colore, sed sapore cæteris dulciori Glaciolis, crassiora, breuioraque. In genere Autumnalium Sementina vocamus crassa & breuia, rubentia, præsertim qua sol aspicit, sapore subacida, quæ appellatio etiam apud Plinium & Catonem reperitur, quia in tempore sementæ maturantur. Tiberiana eadem, quod Tiberio Principi placuerem. Hyemalia magna ex parte crassiora sunt, cæteris vtiliora; quia per totam hyemem asseruantur, & pleraque gratiori etiam succo constant, quam fugacia. In his Carouella crassa, & oblonga, breui pediculo, colore ferrugineo. Quæ Plinius Testacea à colore appellata scribit, vt nos in genere malorum Testa vocamus colore simili. Sunt Papalia grandia, & breui pediculo sessilia. Qualia Plinius regia vocat. Sunt Bergomata, magis depressa & Bronchia oblonga omnia colore viridi. Sunt Cucurbitana sic etiam à Plinio appellata ingentia sed ignauia. Multa alia sunt nomina, tum apud nos, tum apud Antiquos; Variis ex diuersa regione, aut cultu nascentibus. omnia ante maturitatem acerbo sapore, sed cocta redduntur grata. Theophrastus Pyrum ex cultura vno caudice apparere scribit cæteris abscissis: folia orbiculata: florem foliatum: fructum succo aquoso constantem: semina congesta, putamine inclusa: fructificat ex annotinis surculis: germinat ex cacumine & latere; serotina est: quippe quæ Hyeme sua perficit poma: Quoddam genus Autumno. Pyraister, quam græcè Achrada vocat,

vocat, aculeos fert in ramis : ex eius materie Cerdones suas faciunt tabulas, quia in dura materie acies ferri magis acuitur : germinare incipit paulo post vrbanam : prius amittit folia, quàm fructum percoquat Domestica ex semine sata, vitiatum oritur Pyrastrum. Pyrastrum autem Pyrus fieri non potest. Apud Dioscoridem Achras, species est Pyri sylvestris, quod tarde maturatur.

C A P. L X I I I.

SORBVS arbor est recto caudice, materierobusta, nodosa : ramis erectis, & frequentibus : foliis in uno pediculo multis, coniugatim dispositis, excepto postremo, solitario, ut Rhus : flores multi ex summo quodam peciolo prodeunt candicantes : fructus paruis Piri similes flavescentes, succo ante maturitatem aded austero, ut strangu- lent : Maturescunt autumnno, & hyeme incipiente etiam decerpti, colore in rutilum transeunte, qualis in Mespilis succo dulci. Extat & sylvestris in Alpibus, baccas ferens rubentes similes Sorbo Torminali. Theophrastus arborem magnitudine & rectitudine præstantem scribit, forma concinna quasi nucis pineæ in uertice. Materiem solidam, spissam, coloratam, & validam : Radices non multas, nec alte descendentes, ualidas tamen, & crassas, & incorruptibiles : amat loca frigida, & humecta, sterile scit autem si ad loca feruentia venit : folia Lauri tenuifoliæ ambitu serrata, breuiora, & rotundiora, ordine disposita in vno prolixo, & neruaceo pediculo, lateribus, alarum modo, solum extremo impari existente, vt totum vnicum folium videatur, sed ad neruum vsque laciniatum ampliusculo distantibus particulis. Flos racematim singulari pediculo è multis minutis, & candidis constans : fructus quoq; cum large fructificatur racemi modo aceruatus producitur ; quippè multa eidem cohærent peciolo ; ita vt faui quodammodo speciem gerat. Eroditur hic à vermibus super arborem crudus adhuc, magis quam Mespila Pyraq; , quamuis hic maximè omnium sit acerbus. Ipsa quoque arbor uermibus est obnoxia, atque ita senescens exarescit. Noua admodum fructificat ; nam trima continuo parit. Autumnno, cum folium amiserit, protinus amen- taceum gerit peciolum, pinguem, & turgidum, quasi iam parturiat germina, itaq; hyeme perdurat. Catet aculeis : constat noua læui cortice pinguiusculo, colore ad flauum albicante ; annosæ autem scabro, nigro- que. Duo genera tradunt ; fæminam fructiferam ; marem sterilem. Dif- ferunt quoque fructibus ; nam aliæ orbiculatum ; aliæ ouatum ferunt. Orbiculati magna ex parte odoratiores dulcioreq; ouati sæpe numero acidi, minusque odorati. Sylvestris maturior, suauiorque urbana ; quia natura potius sylvestri constat, & cultum non patitur. Plinius quatuor

Sorborum genera recenset: Aliis enim eorum rotunditas Mali; Aliis turbinatio Pyri; Aliis ovata species, seu Malorum aliquibus: Hęc obnoxia, acri odore, nec suauitate iucunda: Cæteris uini sapor: generosissima, quibus circa pediculos tenera folia. Quartum genus Torminale appellant.

CAP. LXIIII.

SORBVS Tormalis arbor in montibus nascitur, rectitudine caudicis, & ramorū forma simili Sorbo, sed unico in singulis pediculis folio lato, in angulos exeunte instar Platani. Floret, ut Sorbus, sed fructus paruos fert ovatos, colore rubente: Semina intus non mēbris inclusa, ut in Sorbis, sed osse, in quo bina sunt cōceptacula, & in singulis cōceptaculis, bina semina oblōga. Alterum genus in alpestribus reperitur supradicto simile, sed folio Mali, rotundiore, magis serrato, infernè candido; fructu rotundiore magnitudine fabę. Plinius priorem describit, quartū Sorbi genus, quod Torminale uocāt, remedio tātum probabile assiduū prouentu, minimumq; pomo, arbore dissimili, foliis ferē Platani. Apud Theophrastum uidetur Cratægus esse, quam & Cratægōnem uocant, folio Mespili (idest Azaroli nostri) tenso, sed maiore, latiore, & longiore, neque serrato. Arbor nec admodum magna, nec crassa: materies uersicolor; ualida, flaua: cortex leuis Mespilo similis: Radix ut plurimum singularis in altum acta. fructus rotundus, qui post maturitatem siccus redditur, & nigricat, gustu, & succo Mespilaceus, ut ueluti Mespilus syluestris appareat. Est simplex specie, & nullam sortitur differentiam. Viderur igitur cum Mespilo magis conuenire, quam cum Sorbo; nam fructus ossiculum habet, ut Mespilus, sed unicum ex duobus coeuntibus; Mespilus autem distincta. Plinius in Italia Aquifolium uocari testatur.

ææ.

Finis Libri Tertii.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER QVARTVS.

CAP. PRIMVM.

EXPLICATIS Arboribus & Fruticibus sequitur, ut eodem modo humiliorem materiam persequamur, Suffrutices scilicet & Herbas. In his igitur perquirendę sunt prius, quę solitaria ferunt semina sub singulis floribus, aut solitarium seminum conceptaculum: secundo loco quę bina sub eodem flore continent uel semina, uel seminum conceptacula: tertio, quę terna eadem: quarto quę quaterna, aut plura eadem ratione includunt: Quibus explicatis ultimo loco eas plantas percensebimus, quę secundum propriam naturam nullum semen moliuntur, in quibus uniuersa plantarum historia erit absoluta. Solitaria autem ferunt semina etiam quędam inter eas, quę plura in vno conceptaculo ferre apta nata sunt, ut quędam Trifolij genera; Capnos; & alia quędam: & in genere arboreo Mespilus syluestris: At genus, quod hęc quęrimus, ineptum est plura ferre, non enim in conceptaculo aliquo fert, quod sub flore contineatur, sed prope modum nuda ostendit semina, ut Valeriana, & eius affines, aut pericarpio circumdata, ut, Thymela: Si quod autem seminis conceptaculum fuerit, id non intra florem continetur sed extra, florem regens, ut in Blito, & plerisque oleribus, & frumentaceis omnibus. Horum autem quędam & florem & seminis cor in summo ferunt, ut Valerianę, & quę Cassia lignea vocatur; quędam utrunq; intra habent, ut frumenta: quędam florem quidem intra, cor autem seminis extra, ut Thymelea, Blitum, & illis affinia. Incipiamus autem ab his, quorum maximę nuda sunt semina, quę Valerianę uocantur, quarum tũ flos tũ seminis cor exterius sita sunt. insident autem omnibus pappi quidam summis seminibus & omnes racematim in summis cauliculis florent exigais flosculis, rotundos caules, & inanes, ac bina folia ex interuallis ferunt. Vidimus autem hęc utque earum septem differentias, quarum quatuor odore præstant, reliquę sine odore.

VALERIANA, quam optimam cognominant, radicem vnā fert digiti crassitudine, in obliquum tendentem, alias præterea deorsum ab eadem ortas multas, ac tenues vt in Elleboro albo, valde odoratas. Folia à radice oblonga quasi Lactuce partim integra, partim sectiones quasdam habentia prope pediculum: folia verò, quæ in caule, frequentiores habent sectiones. Caulis rectus cubito altior, ac leuis est: flores fert candidos, quasi in Umbella, paruos, & concauos dissectis labris: semina oblonga, & depressa, figura seminis lini in pappum desinentia: floret circa finem veris, colitur autem in hortis, & ad amatoria expetitur. Altera Valeriana, quæ syluestris cognominatur, oritur in montibus, locis riguis: radices habet ex eodem capite ortas, vt in Elleboro, non ex altera obliqua, vt in optima Valeriana: hæc tenuiores, minusque odoratæ sunt. folia diuisa, vt Sorbi, ac subhirsuta: caulem alteri æqualem, striatum, flosculos ex candido purpurascens. Dioscorides eas plantas Phu vocat, sed vnica descriptione videtur duas prædictas significare: Nam folia Olusatris, priori magis conueniunt. similitudo Elaphobosci secundæ magis: radice descriptioni priori quadrat: floris color secundæ. Quod autem de flore inquit esse Narcisso proximū, maiorem, ac teneriorem, puto pro Narcisso Nardum legendum esse. Nardi enim Celticæ flos luteus traditur: Phu, autem ex candido purpurascens, qui & maior ac tenerior est: ponitur autem Phu inter Nardi genera tum à Dioscoride, tum à Plinio Nardum syluestre & Creticum vocantibus. Galenus optimam illam Valerianam Carpesium vocauit, quæ herba est Phu appellato genere similis: valentior tamen, & odoratum quiddam spirans: Tenuia autem sunt sarmenta Cinnamomi virgultis similia: Duo genera Ponticum, quod præstantius, Laertium quod infirmius: Quidam pro Cinnamomo utebantur per sarmenta igitur Cinnamomo similia, non fruticem intellexit: herba enim est, vt ipse inquit, sed radices, quæ Elleborum imitantur Teste Dioscoride, vt parua quoque Cinnamomi virgulta: Ellebori albi radicibus comparantur ab eodem libro primo de Antidotis: consentit quoque locus Natalis, vt enim Galenus Ponticum Carpesium præfert, sic Dioscorides Phu in Ponto nasci testatur. Serapio putauit Carpesium Ruscum esse: Cubebas vocans, vel quia de Carpesio nullibi Dioscorides egit, & de Rusco nullibi Galenus, vel quia radicibus Rusci adulterabatur Phu, teste Dioscoride. Sed officinæ pro Cubebis substituerunt grana quædam odorata forma Piperis, quem legitimi Amomi fructum puto, vt suo loco explicatum. Sed Carpesium apud Quintum Medicum, quo vice Cinnamomi utebatur, non

has radices intelligi puto, sed Gariophyllon nam & fructus expetebatur, unde nomen Carpesij, & virgulta, ut in Cinnamomo.

C A P. I I I.

NARDVM Montanum radices tres, aut quatuor fert Glandis figura, Asphodeli modo extra subnigras, intus candicantes, valde odoratas: folia molliora quam Betæ, alia integra, alia inferna dissecta Erucae similitudine, caulem, non dum exacta hyeme, fert simplicem, infirmum, cubitalem: flosculos purpurascens, ut Valeriana sylvestris: aduentante vere caulem amittit; nam cito exarescit, nec omnibus annis fert: Viuunt autem diutius effossæ eius radices, ac regerminant hyeme. Nuper hæc planta visa est in Italia. Dioscorides in Syria & Cilicia nasci tradit appellatam à quibusdam Thylacitim, ab alijs Nerim: folijs Eringij minoribus, nequaquam spinosis: radicibus duabus, aut pluribus Asphodilo similibus, tenuioribus, odoratis, ac nigris: carere autem & caule, & fructu, & flore, ex quibus patet male superius in codicibus scriptum esse, folia & caules Eringij: nam quæ adnectuntur, non caulibus, sed folijs tantum redduntur. putata est autem caulem non ferre, aut quia non ubique ferat, ut contingit Helenio, aut quia cito perit, ut alijs quibusdam contingit. Foliorum similitudo cum Eringio non dissonat, nam & in Eringio nuper nato folia quædam integra, quædam dissecta sunt. Theophrastus Nerum appellat inter odorata, quibus ad vnguenta utuntur.

C A P. I I I I.

NARDVM Gallicum, quæ & Spica Celtica vocatur, herbusa est, non excedens cum sua radice quatuor digitos, nuper inuenta, primum in Istria, & Syriæ montibus, postea & in Liguria: tota odorata excepto flore: ideo colligenda antequam floreat: radículas habet fibrosas: foliola dense cauliculos vestientia: figura quidem optimæ Valerianæ, sed longe minora, nequaquam dissecta, colore flauescens: ex medijs folijs cauliculus ferme nudus erigitur, concavus, ut in ceteris eius generis: Umbella in summo parua, colore luteo. Dioscorides similiter describit, ac Plinius: Videtur autem alibi Plinius eandem describere sub nomine Saliuncæ, quæ foliosa quidem est, sed brevis, ut necti in coronas non possit, radices numerosæ cohæret herba verius quam flos, densa veluti manu præssa, breuiterque cespes sui generis odore suavi, in Pannonia, & Norici:

Diosco-

Dioscorides Aliungiam vocari scribit ab indigenis in Liguriæ alpibus, ubi nascitur: Nascitur & in Istria, frutex pusillus, qui cum radice vel- litur, & in fasciculos manuales digeritur. Folia ei longiuscula, leuiter flauescencia: flos luteus. Vfus eius in caule tantum atque radicibus; quoniam odorata: solum hæc habentur. Secerni quoque debere tradit ab alienis herbis & paleis præmadefactum, ne in fragmēta abruptatur: Herbam quoque, quæ Hirculus vocatur à grauitate odoris, intermisceri, qua maxime adulteratur: Sed facilis distinctio; nam sine cauliculo est, candidior, & minoribus foliis, radice nequaquam amara, neque odorata. Hodie adulterari solet quodam genere Mulci, quod loco proprio indicabimus.

C A P. V.

VALERIANAE in odore tres hucusque compertæ apud nos, quarum prima oritur in vmbrosis montium iugis, Valerianæ optimæ similis; sed folio breuiori, latiorique, quasi Violæ, nequaquam secto eò, quod ab radice oritur: sed quæ in caule, minora sunt, & diuisa: caules ab eadem radice plures cubitales: flosculi racemosi, ex purpura candicantes: radices paucae Iuncæ, gustu subdulci non sine aliqua suauitate. Altera palmi longitudine similis syluestris, oritur in Illia sine vlllo odore. Tertia in ædificiis antiquis oritur, frequens in menibus Pisani: ramis ab eadem radice pluribus, cubitalibus, leuibus, subcandidis: foliis oblongis, in acutum desinentibus, nulla ex parte scissis, leuibus, & subcandidis: flosculi multi racematim insunt Punicei coloris Centaurio minori similes, idcirco à quibusdam inter Centaureas media cognominatur. Semina similiter plumosa, vt in cæteris Valerianis.

C A P. V I.

QVAE autem solitaria ferant semina protegente altero corpore, manifesto multa sunt; id autem aut pericarpium est, aut membranosum quid, facile abscedens à semine, idque aut intra florem continetur, aut ipsum floris inuolucrum, pro tegmine seminis est: intra florem igitur paucis datum est solitariis seminibus, alterum tegmen: hoc enim arboribus magis contingit. Sunt autem quædam in genere suffruticum, quibus magna ex parte inest pericarpium: Quibus igitur in hoc genere seminis cor externus sedet, flos interius, sunt Thymelæa. Chamelæa. Daphnoides, & quæ, iis similia sunt. Daphnoides vulgo à nostris Laureola vocatur, frutex est non altior cubito: ramis valde lentis; & cortice tenaci instar corij: folia fert Lauri breuiora, crassa, len-

lentaque, ac leuore quodam splendentia: florem album; & baccas nigras Pipere crassiores iuxta folia: sed in maturitate folia interna decidunt: fructus autem relinquuntur, ramis herentes infra folia: radicem ramosam fert, obsequiosam. Dioscorides describit cubiti altitudine, ramis flexilibus multis, à medio sursum versus foliosis: cortice viscoso, foliis Lauri, gracilioribus, mollioribus, fractu contumacibus, quæ manducata os incendunt: floribus candidis: baccis nigris; oritur in montosis.

C A P. V I I.

CHAMELAEA, quam vulgo in alpibus Oliuellam vocant, duplex est: vtraque paulo minor Daphnoide, obsequiosa: paucis ramis: folio Oleæ virentiori, ac latiore: fructu Piperis, nigro iuxta folia, vrentis facultatis: radix longa, ramosa, ac lenta: distant folio & flore: nam alteri folium durum, & quadantenus pilosum: flos purpureus, oritur in Silicia. Alteri folium leuius, ac mollius: flos candidans, Laureolæ magis similis, oritur in Appennino: Distant vtræque à Daphnoide, quod surculi in his ramosi sunt, in Daphnoide autem simplices. Dioscorides Chamelææ folia tantum describit, Oleæ quidem similia, sed tenuiora, amara, lingua mordentia: ramos dodrantes: cum in nostra Chamelæa folia sint nequaquam Olea minora, sed latiora potius, in eo præsertim genere, quod in Appennino oritur, tenuiora tamen sunt mollioraque. Plinius Chamelæam in petrosis nasci tradit, non ultra palmi altitudinem, foliis Oleæ amaris, odoratis: videtur autem intelligere Cneorum candidam Theophrasti, quæ inter coronarias Casia à Latinis vocatur.

C A P. V I I I.

THYMELAEA ab eadem radice plures virgas rectas fert, cubitales, altioresque, frequentibus foliolis vndique refertas, mediâ quadam magnitudine, inter Oleam & Linum, duris & fauces exurentibus. Floret in summis virgis autumnô, racemulos paruos ferens: flosculi candidi sunt, Ligustro similes: baccas fert oblongas, tenuiores Myrtho, in maturitate flauicantes ex rubro: semine iotus nigro: sed medulla candida & oleosa: radicem crassam gerit: ramis longis & obsequiosis: frequens oritur in maritimis incultis. Dioscorides tradit, eius folia priuatim Cnereon appellari, fructum autem Coccum Gnidiû: Describit autem in hunc modum. Frutex est, in quo nascitur Granum Gnidium, quod Syri Apolinon, alij Linon appellant à similitudine quam

quam cum Lino satiuo habet. Rami tenues, speciosi, cubitorum binum assurgunt. Ipsa similis Chameleæ: foliis angustioribus, pinguioribus, gummosis, si mordeantur, glutinososq; . flores albi, & inter eos semen, quale Myrthi, exiguum, rotundum, initio virescens, postmodum rubens: quod autem intra pericarpium continetur, durum, nigrumque intus album. Detrahuntur eo per aluum biles, aquæ, pituitæ, si quis è viginti granis interiores nucleos bibat: vrit hoc fauces, ideo cum farina, polentaue deuorandum, aut acino vix inclusum, aut in melle decocto folia eius, quæ priuatim Cneoron vocantur, messibus lecta, & siccata in vmbra, seruantur, in vsu tunduntur venis exemptis, purgantur eo aquæ, & quæ sequuntur. Ipsa herba inimica stomacho: Pecus quidem in vtero, vel admotum necat. Nascitur in montibus solo gracili. falluntur, qui granum Gnidium è Chameleæ herba gigni autumnant, similitudine foliorum decepti: Hæc Dioscorides. Plinius inquit; in quo nascitur granum Gnidium, quod aliqui Linum: fruticem verò Thymelæam, alij Chameleam (& alia nomina addit, quæ Dioscorides Chameleæ tribuit) est similis Oleastro: foliis angustioribus, gummosis, si mordeantur, Myrthi magnitudine, semine, colore, & specie foris, ad Medicinæ tantum vsus. In Gallia succus Euforbio similis, sed multo inferior sit ex herba Chameleæ granum Cocci ferente: fractus Ammonico similis est, etiam leui gustu, os accensum diu detinens, & magis ex intervallo, donec fauces quoque siccet. Cocco Gnidio color croci, magnitudo grano Piperis maior, vis ardens; itaque in pane deuoratur, ne adurat, cum gulam transit. Huic vis præsentanea contra Cicutam, sistit aluum. At qui fieri potest, vt quod vehementer soluit, aluum sistat? Arabes Mezereon vocant omnes has plantas, scilicet Chameleam, Thymelæam, & amplius ipsam Daphnoidem, & forte Cneorum, cuius mox mentionem faciemus: Nam Serapio quidem initio describit, vt Dioscorides suam Chameleam: sed in processu distinguit in album, & nigrum; in latifolium, & tenuifolium: laudat autem magis latifolium: Insunt autem Chameleæ folia latiora, & albidiora, quam Thymelææ: Mesues plures affert differentias: describit autem primo loco Thymelæam, cum altitudinem bicubitalem tribuat, sed in reliquis notis innuit reliquas; scilicet folia Oliuæ, sed maiora; grana nigra Myrthi magnitudine; Species plures; quædã enim magna habet folia & tenuia; quædã verò parua, sicut folia Oliuæ, & spissa nimis; quædã crispa, & aspera: & ex eis aliud est colorè habens viridem, & aliud colorè subnigrum producentem colorè Paonis. laudat autem magis folia magna, & tenuia, & viridia habentem; indicans Laureolam, & nostram Oliuellam: Damnat autem eam, quæ habet folia parua & spissa, cuiusmodi sũt in Thymelæa & Cneoro: item improbat habet folia crispa & aspera, cuiusmodi sunt in Sicula Chameleæ.

CAP. X.

GELSIMINVM vulgò appellatur frutex in viridariis opere topiario, & flore gratus: Sarmenta fert longissima, leuia, virentia, ac lenta, quæ circumuoluendo se scandunt, & sylua decora conuestiunt parietes, arcus, tuguria, & quæcunque fuerint amplexata: Crassescit vetustate ferè specie arborea coeuntibus viticulis instar caudicis. Folia fert Hederæ in longum mucronem producta appendicibus quibusdam pediculo adnexis coniugata, oblongis. Flores veluti in umbella pediculis ab eodem exortu prodeuntibus, vt in Hederæ corymbis, concavos, angustos, & oblongos, in extremo dilatatos, ac scissos, vt plurimum in quaterna foliola, candidos, odore gratissimo, vt figura Leucion candidum imitentur. Floret post Rosam diuinus in singulis foliorum alis. Fructum apud nos nequaquam perficit, sed incoactionem tantum molitur; peregrinam enim quondam in Italia fuisse constat, licet nunc copiosissima sit, facillime enim prouenit iurculo sara. Hyeme amittit folia. Duo alia genera nuper videntur, humiliora, quæ nequaquam scandunt: eorum alterum flores fert grandiores, ac rariore, superne candidos, inferne subrubentes, odore acriori: floret Autumnò, & ferè per totam hyemem: Alterum luteos flores gerit in æstate, minores, atque sine odore. Huius fructus vidimus perfectos: bacca sunt nigra, vt Ligustrum, tingentes, unico intus semine depresso. Arabes Sambach vocant, eorum interpretes Ielemium. Flores tradunt esse in Aphrica trium generum, candidos, luteos, & cæruleos; præferri autem candidos; ex eis oleum parari Sambacinum, quod liberalius olfactum in calidioribus nativis sanguinem elicit è naribus: ac cæruleum in hoc genere adhuc non vidimus, sed inter frutices ostendimus, quæ vulgò Ligustrum Orientale vocant. Apud Dioscoridem Iasme inter vnguenta recensetur: fieri inquit apud Peras ex candidis Violæ floribus odoris gratia, ac cum non describatur ab eodem hoc genus Violæ, tantum ex nomine colligere licet aliquod Gelsimini genus indicari, præcipue illud, quod hyeme floret; acriori enim odore constat. Testatur autem Dioscorides Iasminum vnguentum ob odoris gravitatem aliquibus minus placere. Dicta autem fuit Iasme quasi medicatus odor, aut immutata littera Iosme, quasi Violæ odor. Sed vulgare Gelsiminum, quod repit arbores, videtur apud Dioscoridem Smilax levis esse, de qua inquit: Constat foliis Hederæ, mollioribus, tenuioribus, leuioribus; sarmentis, quæ arbores scandunt, Smilacis asperè modo, sed nullis spinis: in iis fructus instar Lupini niger, & parvus: Flores candidi multi ac rotundi continuè superioribus partibus orientur per totam Smilacem: utilis in æstate ad umbras parandas;

sed autumno folia decidunt. Scio autem pro Smilace leni ostendi vulgo Conuoluuli, cui non solum folia, sed & caules cum tota planta hyeme inarescunt; nec adeo adolescit, ut ad umbras accommodari possit: Quamuis autem Dioscorides odorem floris subtraherit; reperio tamen apud Homerum *σμύλακος ὄσων*: id est Smilacem redolens.

C A P. X I.

GELSIMINUM rubrum nuperrime visum est in viridarii semine latum, sed frutice valde dissimili. Nam caules fert crassos, bicubitales & ampliores, geniculatos; ramis multis in latera tendentibus. Folia herere latiora, mollia, nullis appendicibus. Flores puniceos sine pediculo multos in alis infixos, duplo maiores, ac longiores albo; at sine odore, aut exili: ideo magis colore placent: fructus nigros, rotundos, magnitudine Ciceris; aspero cortice, medulla intus candida absque pericarpio: floret propè finem æstatis per totum autumnum; hyeme caules amittit; regerminat vere. Radice constat crassa, exterius nigra, intus candida, sed, cum scinditur, ruborem contrahit sanguinis modo; multos ramos in altum dimittit, inuicem hærentes, & conuolutos, ut Mandragoras: carnosa constat substantia, sapore insipido. Puto hanc Mandrogoram apud Theophrastum vocari: longe enim diversam tradit, quam Dioscorides, & Plinius: conuenit autem cum cæteris in radice tantum. Caulem, inquit Ferulæ proximum fert: fructum peculiarem scilicet nigrum, racematum, vinosumque suo sapore. Eam effodientes ense ter circumscribere iubent, & alterum succidere ad occasum spectando, alterum circumsaltare, plurimamque de re Venerea dicere. Folium utile ad vlcera cum farina tradunt, radicem ad erysipelata rasam, & aceto subactam; & ad morbos podagricos, & ad somnum atque amores datur ex vino aut aceto: consecant quoque eius orbiculos, sicut radiculæ, quos transfixos in fumo suspendunt. Alterum genus Gelsimini rubri nunc visum est inter peregrinas plantas multis viticulis circumuoluens se, frequentibus foliis tenuiter scissis instar Myriophylli, floribus prædicto similibus.

C A P. X I I.

FLOREM autem in summo fructu gerentia, & seminis cor, huculque noui Cassiam ligneam vocatam, & alias nonnullas. Quæ in officinis hæctenus Cassia lignea appellata est, paruus est frutex, similis Genistæ, foliis angustioribus, quasi Lini, pulposis, colore nigricante; fert flosculos herbaceos iuxta folia, & fructum initio oblongum,

In tres floris appendices desinentem, qui maturefcens in autumnò rotundus fit, & colore rubente, fapòre & odore ingrato; oritur in collibus. Hæc putata eft inter Sabinas effe, quæ fcilicet folio Tamaricis conftat. Quod autem Plinius de Sabina dixit accipi folitam in medicamentis duplicato pondere pro Cynnamomo, vt de Caffia fcribit Galenus, traditum fuit huic plantæ Caffiam ligneam vocatibus. fimilem vidi in Agro Plumbinenti totam rubentem, & ramis, & foliis; ideo quidam Geniftam rubram vocant, cum tamen initio nigra fit, vt fuperior. hæc apud Plinium Oſycis videtur: inquit enim: ramulos fert nigros, tenues, lentos, & in iis folia nigra, ceu Lini, femenquo in ramulis nigrum initio, dein colore mutato rubefcens, fmeigmata mulieribus faciunt ex his, radicem decoctum potum sanat arquatos, eedem prius, quam maturefcant, femen, concifæ & fole ficcatae aluum fiſtunt, poſt maturitatem vero collectæ, & in ſorbitione decoctæ, reumatifmis ventris medentur, & per ſe vitæ ex aqua cæleſti bibantur: forte & eandem Dioſcorides intellexit, quamvis de fructu mentionem non fecerit; nam in cæteris ſimilis eſt deſcriptio: fruticulus eſt niger, virgas ferens tenues, lentas: folio' a tria, aliquando quatuor, quinque, & ſex ceu Lini, initio nigra, mutata autem ſubrubra fiunt: hæc deſcriptio ſecundo generi, quam rubram Geniftam diximus, convenire poſſit, his conveniet quoque, quod Galenus inquit coremata ex ea fieri ſolere, id eſt ſcopas ad vertendum aptas.

C A P. X I I I.

PARVVS quidam frutex in Alpibus naſcitur ſimilis Caſſiæ lignæ, dodrantali altitudine; tenuibus ramulis: foliis anguſtioribus, ſimiliter pulpoſis. Grana fert in alis foliorum parva, oblonga, in quorum ſummo floſculus eſt, candidus. Alius in faxoſis naſcitur fragiliſſimus, foliis quoque fragilibus, paucis, Vermiculariæ modo pulpoſis, longioribus: floſculos fert herbaceos, ſummis cauliculis ſparſos: ſapor ineſt ſubſaliſ in foliis. Tertius in maritimis aſperis, bicubitalibus ramis, lignoſis, frequentibus foliis quaſi Ericæ, ſed craſſioribus, & pulpoſis: Quidam Semperuium maritimum vocant, aut Vermiculariam arboſcentem: floſculos fert iuxta folia pallidos, ac minutos Ericæ modo. Putarim Selaginem dici apud Plinium, quamvis non deſcribatur, ſed eo tantum argumento, quia ſimilem herbæ Sabinæ tradit: Quædam enim Sabina Tamarici ſimilis eſt, cui & Erica ipſa comparatur. Hanc inquit contra omnem perniciem habendam prodidit Dneidæ Gallorum, & contra omnia oculorum vitia fumum eius prodeſſe. Sed colligi oportere modo quodam ſuperſtitioſo.

CAP. XIII.

BVPLEVERON herba est in arvis nascens, geniculata binis foliis, geniculos cingentibus, oblongis costâ similitudine, leuibus : ramusculi ex singulis geniculis, bini prodeunt : flosculi sunt candidantes in summis ramulis parua Umbellæ modo : granula autem tunica membranosa obducta, veluti cætribus partibus constantia : in quatuor vna semen est exiguum in acutum tendens, duæ reliquæ partes inanes sunt. Tenella hæc herba inter syluestres assumitur hyeme in acetariis vulgo Morbidellos vocant : Differt magnitudine, nam quædam parua non excedens dodrantalem altitudinem : foliis Lini latioribus : Altera quæ maior est ferè ad cubitalem altitudinem accedit, foliis latitudine pollicis. Plinius hanc inter sponte nascentes tradit, caule cubitali, foliis multis longisque, capite Anethi, laudatam in cibis ab Hippocrate.

CAP. XV.

QVIBYS autem pro seminis tegmine datum est floris inuolucrum seminibus solitariis existentibus sub singulis floribus, multa sunt in genere herbarum : sedent enim in iis semina tanquam in umbilico magna ex parte membranaceo : flosculi autem in plerisque ob exitum sensum fugiunt, cum præsertim lateant, ut plurimum sub folliculo. Duo autem genera summa eorum manifesta sunt, vnum quod seminis cor exterius proferat, ut Beta, Vrtica, & olera multa, alterum quod idem inferius habet, ut frumentacea omnia, in utroque genere, quædam reperiuntur, quibus flos sine fructu est, & fructus sine flore, ut in genere frumentaceo, quod Maiz, vocatur, & quæ lachrymæ Iob dicuntur : in altero genere Vrtica, Lupulus, & alia nonnulla. Vrtica ob proprietatem notissima, quia lanugine potius, quam spinis, mordax est, ut leui tactu pruritur, & virentem confectum excitet. Tenella herba iuxta ædes, & in hortis nascens quadrato caule, foliis per intervalla binis, latis, & in acutum desinentibus vndique serratis. Quatuor noui differentias, vnam lato folio, ac magis serrato, semine maiusculo, quodammodo ad Lini semen accedente, in rotundis racemis, globi modo factis. hæc Renæ nascitur, alibi rara : hanc Dioscorides primo loco pingui syluestrem vocans, asperiores, foliis latioribus, & nigrioribus, tum quæ Lini minore. Plinius eandem videtur Caniam appellasse, quæ acrior, caule quoque mordaci, fimbriatis foliis. Altera in longitudine magis, quam latitudinem crescit, ad bina aliquando cubita, candidior molliori lanugine : fo-

liis longioribus : semina in oblongis racemulis, sine flore fert, exigua & depressa in asperis folliculis, leuia colore nigricante : Dioscorides hanc secundo loco describit non æque asperam, minuto semine. In viroque genere reperiuntur, quæ florent tantum, neque fructum ferunt, nam in genere Canie exigua quædam est, foliis quoque secundum proportionem parvis, sed simili figura, asperitateque : flosculos ædit purpurascens, in tenuibus & oblongis racemulis ; in altero autem genere hac quidem altior, sed breuior, fructifera, foliis similibus, flosculis candicantibus : Addit Plinius Vriticam Herculanæam, quæ odorata est : & innoxiam, quam Lamium vocat, de quibus alibi commodius dicendum erit. Illa enim inter Calamenti genera, hæc autem inter Marubia continetur.

C A P. X V L

CANNABIS herba est bicubitalis, & amplior, recto caule, & con-
cavo, cuius cortex Lini vsum præstat, huiusque gratia sentur :
folia fert in eodem pediculo, quinque aut plura, manus digitos
imitantia, & subaspera, odore graui : quæ floret, fructum non fert : flo-
res autem in racemis pendent subcandidi, lanuginei puluisculum quen-
dam fundentes, quæ fructum fert, non floret : semina in alis foliorum
aceruata sunt, in suis folliculis modice compressa, maculosa, & splen-
dida. Dioscorides satiuam Cannabim vocat, ad funes præcipue quæsi-
tam ob firmitatem, foliis Fraxini : odoris grauis : caulibus proceris, ina-
nibus : semine rotundo. Galenus similem Vitici facit non solum figu-
ra, sed & facultate, genituræ enim pro fluuium siccat, eius semen potum :
Cannabis autem sylvestris, apud Dioscoridem, & Canabris Rosca apud
Plinium, inter Maluas potius recensendæ sunt.

C A P. X V I I

LVPVLVS herba est nascens inter vepres, cuius viriculæ longæ, &
tenues ac subasperæ, frutices scandunt, circumuoluentes se, hu-
ius recentes Asparagi in cibos veniunt cocti, folia insunt quali
Vitis, minora, rugosa, & subaspera. Quæ floret, sine fructu est ;
flores sunt similes Cannabi in Autumno prouenientes : Quæ fructum
fert, non floret. semen rotundum labellis cutaneis adnexum in racemo
veluti ex squamis compactili continetur, figura & magnitudine con-
Cu pressum, odore Allij. ferunt Germani potum ex eo parantes cum hordeo,
quam Ceuissiam vocant. Apud Plinium iudicatur esse Lupus salicta-
rius, inter herbas sponte nascentes ad cibos, quamuis eius nulla afferan-
tur notæ. Mesues inter genera Volubilis numerat, foliis asperis, ut Ci-
truli,

truli, cuius flos est sicut ampullæ hærentes, quod de racemo seminis videtur dictum. Laudant recentiores ad atram bilem contemperandam, & reliquos humores adustos in potu ex aqua.

CAP. XVIII.

AMBROSIA, quæ vulgo à quibusdam Ambrosiana vocatur, ramosa est herba, cubito breuior: foliis Artemisiæ minoribus, & nigrioribus, subasperis, & crispis, odore multo & graui: foliola autem in ramis minus incisa sunt, iuxta quæ semina fert rotunda, & spinosa, congesta, sine flore, quosdam tamen flores fert in æstate similes Absinthio herbaceos circa summos ramulos, sed sine fructu, quibus decidentibus in Autumno, semina fert in inferioribus ramulis. Apud Dioscoridem videtur hæc Ambrosia esse, frutex pusillus trium palmorum altitudine, ramosus, foliis Rutæ, paruis circa imum caulem, in ramulis semen est racematim sine flore, odore vinoso iucundo, nisi obstat odoris iucunditas; nam ob odoris grauitatem non ab re putant quidam apud Hippocratem libro de Mulieribus secundo esse Conizam Apio crispo similem, in maritimis, sabulosisque nascentem, odoris teterrimi & maxime fastidiendi. nam inter cætera nomina Dioscorides Apium rusticum appellari testari ipsam Ambrosiam. forte odor ingratus, dum virens est, gratus fit & iucundus, cum siccatur, vt contingit Coriandro. Plinius inter Artemisias secundo loco pingit, teneram tenuioribus, foliis, & non nisi in maritimis nascentem.

CAP. XIX.

BOTRYS herba est ramosa, in sabulosis, arenosisque locis, & torrentium alueis siccatis: altitudine eadem, qua Ambrosia, sed rectoribus ramis, tenuioribus, longioribusque: foliis Cerri, rarioribus diuisuris: colore ex viridi pallecente: ramuli pleni semine minuto, splendido, & nigricante in suis folliculis viridibus, admodum racemi, tota succo glutinoso veluti rosida est, odorataque: Dioscorides & Plinius, similiter describunt, fruticosam scilicet herbam, totam luteam, multis alis, semen circa totos ramulos: folia Cicorio similia (nam similiter laciniata, licet tota forma ad Quercum magis accedat) suauem odorem spirare, ideo vestimentis inter poni, nasci autem in torrentium ripis, & conuallibus.

CAP. XX.

HERBA Turca, vulgo appellatur herbula humi strata : ramulis dodrante minoribus : foliis Polygoni breuioribus : seminibus racematim hęrentibus, per totos ramulos inter folia, minutis, vt Botrys, exili odore : nascitur in solo arenoso, cuius puluere pro efficaci remedio vtuntur ad vrinam mouendam, & calculos frangendos. quędam in montibus prouenit, locis sabulosis, palmi altitudine : foliis angustioribus : ramulis densis, racemolis semine onustis, quod folliculo quodam barbato includitur, odore iucundo, sapor inest iubamarus, & siccans. Hanc Ambrosiam esse quandam paruam non dubito.

CAP. XXI.

BELVEDERE vulgo appellatur herba ramis adeo densis & rectis, vt Cupressus videatur, vltra bicubiti altitudinem : folio numero-
so, longiore quam Lini, læte virenti : seminibus exiguis, neque multis, iuxta folia sine flore, seritur in Viridariis spectaculi tantum gratia, nam per totam æstatem viret. An hæc fuerit apud Plinium Chamecyparissus herba, quę ex vino pota contra venena serpentum omnium, & scorpionum pollet.

CAP. XXII.

BETA olus est frequentissimum in cibis : foliis latis, subrotundis & crassis : caule striato, ramo loque, altitudine bicubitali & amplius, semina racematim fert, sine flore manifesto circa ramos, dura ossiculis binis, aut ternis coherentibus inæqualibus, tunica herbacea obductis, eius quatuor differentias habemus, vnā vulgarem, folio breuiori, & viridiori : alteram candicantibus foliis, longioribusque multo, & amplioribus quasi Brassicę prælatam in cibis : Tertiam colore rubro, radice quoque rubra & magna, quę condita seruatur in cibis. Quartam radice Buxea : caulibus quoque Buxeis : foliis virentibus. Dioscorides, Plinius, & Theophrastus, duo genera tantum faciunt, nigram, & candidam, Theophrastus candidā sapore præstantiori esse, pauciorumque seminum, quam Siculam quidam appellauerunt. Betam ex cultu arbore-
scere : caule carnosio, radice singulari, & carnosā, longa, crassā, & rectā, vt Rafani, suauis, vt crudam nonnulli mandant : germinat radix à latere, ex semine paucę proueniunt anno primo, sed longo tempore post pullulant, anno scilicet sequente & tertio.

CAP. XXII.

ATRIPLEX Oulus est, Betæ magnitudine: paucioribus ramis: altiore caule: folia latiora quam Betæ & breuiora, & quasi triangulara, vt Spinaciæ, colore ex viridi pallecente: semina sine flore fert, racematim circa summos ramulos, compressa, & rotunda, intra folliculum foliaceum contenta latitudine vnguis, colitur in hortis ad cibos, vt Beta in Gallia Cisalpina, & paucis Aetruria ruribus. est & syluestris sponte nascens in hortis & secus vias, læto solo: breuior satiuæ Folio simili, sed minore ac nigriore: seminibus similiter depressis, nigris, in folliculo quadrato: folia quæ circa summum caulem, sunt, tenuiora & longiora sensim fiunt in vtroque genere. Dioscorides Atriplicem, & Chrysolachanum vocat, olus cognitum, satiuum & syluestre. Theophrastus radicem lignosam tradit, vnam alte descendentem, vnde aliæ exeant, copiose frutificare, nam protinus nodis singulis semen insidens racematim gerit à latere & in summis, semen foliatum, vt in Laferpitio. Plinius ex Pythagora damnat Atriplicis vsum, quoniam Hydropitos faciat, morbos regios & pallorem, & alios plurimos morbos, stomacho contrarium, lentigenes & papulas gignere, nec nisi mutata sæpius aqua concoquendum.

CAP. XXIII.

HALIMVM olus est marittimum, ad fruticis naturam accedens; ramos fert cubito altiores, multos, & candidos: folia quoque candida Oleæ similia, pulposa, salso gustu: in summis ramulis racematim semina coherent autumnò & per hyemem sine flore, Atriplici syluestri similia: eius duas notauimus differentias, vnam tenuiori folio, quam Oleæ, alteram latiore longioreque, quasi ad Atriplicem syluestrem accedentia. hæc quoque ramos crassiores fert & longiores, vt Rhannus alioqui videretur, nisi careret aculeis: Dioscorides, fruticem esse sepibus idoneum, similem Rhano sine spinis, foliis Oleæ latioribus, in sæpibus marittimis. Plinius similem descriptionem affert: Amplius ex aliorum sententia olus marittimum esse: foliis in rotunditate longis salsum, vnde nomen Halimi: duorum generum; syluestre, cui folia tenuiora sunt, efficacius in sananda scabie, mitius alterum, vtrumque mandi, & condiri in cibis. Theodorus apud Theophrastum Auronem vocat: inquit, cæteras plantas interimit, etiam Cytisum: perniciosior est Hedera; nam nimio pabuli desiderio & salugine sibi ingenta arbores necat, prouenit locis salis.

C A P. X X V.

CYNOCRAMBE olus est syluestre iuxta parietes hortorum nascens, & prope sterquilinia, ramis cubito minoribus, candicantibus: folia fert veluti cinere aspersa, alioqui Atriplicis syluestris, sed minora ac serrata Mercurialis modo: semina racematim fert sine flore exigua, & rotunda. Alterum est in eisdem locis foliis nigrioribus, latioribusque, specie quadam pedis anseris, unde à quibusdam pes anserinus vocatur: Tertium etiam vidimus in maritimis, ramis humi procumbentibus, candidis: foliis veluti puluisculo argenteo aspersis, rotundioribus. Dioscorides describit cauliculo duorum dodrantum, molli, subalbido: foliis Mercurialis aut Hederæ similibus per intervalla, subcandidis: semine paruo, rotundo, foliis hærente. Alia vero est Cynocrambe apud Galenum, & alios, quæ alias Apocynem vocatur foliis Hederæ candicantibus, de qua alibi dicitur à nobis. Hermolaus testatur apud Plinium Chenopum idest herbam simili anserino pedi in quibusdam codicibus vetustis legi, quod in aliis acinos legitur, quam Epipetron vocant, quæ nunquam floret, his affinis est herbula quædam, sedulissimi odoris, vulgo Connina, nam redolet muliebria, ut vel leui contactu, pertinacissime odor perseveret, in ætate provenit iuxta parietes præcipue, qui lotio asperguntur: ramulos fert dodrantales humi procumbentes, subcandidos: folia subrotunda, candicantia, quasi cinere aspersa, tenuiora, quam Cynocrambe, minime serrata: semina racematim fert sine flore exigua, & rotunda: videretur Conyza tertia apud Dioscoridem, crassiori, & molliori caule: foliis mediæ magnitudinis, minime pinguibus, sed multo grauioris odoris inuicundiorisque, in locis humentibus proveniens: at hæc locis prædictis nascitur.

C A P. X X V I.

BLITVM olus est syluestre, saporis ignavi, in eisdem locis, ubi Cynocramben, cubiti altitudine: foliis subrotundis, crispis, minime serratis: semina exigua fert, nigra, & splendentia, racematim in tenuibus membranis inclusa. eius duo genera, rubrum colore sanguineo, tum caulis tum foliorum, mitius; Alterum syluestrius, colore herbaceo. Theophrastus olus hoc scribit utraque parte fructificare, scilicet cacuminibus, & lateribus, ideo copiosius, protinus enim nodis singulis semen insidens, racematim gerit: caret radice illa singulari, quæ in rectum tendit, sed cõtinuo ab extremo multas crassas, prolixiores, quam Atriplex gerit, lignosas. Duo alia Bliti genera, peregrina hodie seruntur

in hortis non solum ad cibos, sed etiam magis pulchritudinis gratia ob coloris venustatem, quorum vñum grande est, specie fere arborea: folia sunt Blito longiora, rubentia, caulis crassus, striatus, tuberosusque ad quaterna cubita accedens, ex alis, & ex summis ramis paniculę longissimę exeunt ac tenues, colore nigrantis Rosę, speciem floris Amaranthi, sine odore: semina in iis multa continentur, candida, Panico exiliora, quę in cibos veniunt. An hæc Erysimum fuerit apud Theophrastum inter fruges? Trionum vertit Theodorus. Plinius Irionem vocat inter fruges æstiuas: foliis Sefami, caule Ferulaceo: cum virens est, a nullo animalium manditur, Sefamo pinguiusculum. Plinius folia tribuit sanguinea & cætera ex Theophrasto. Galenus huius meminit esse inter fruges, Sefema deterius, & insuavius, minus alens, temperamento calido. Alterum vero est apud Dioscoridem Erysimum, de quo inter Erucas, dicemus. Alterum Bliti peregrini genus breuius est cubito, numerosis foliis, ex lato in acutum tendentibus, alternis viridibus sanguineis flauisque. & plerumque in eodem folio tres colores spectantur, extremo flauo, medio Puniceo, reliquo viridi, vnde vulgo Metauiglia, idest miraculum vocat semina racematim sunt inter folia, vt in Blito nostro, scilicet nigra, exigua, & splendentia.

C A P. XXVII.

TRIBVLVS fructus est robustissimis aculeis armatus eo ordine, vt qualitercumque ponatur, vnus sursum spectet, tres deorsum, quibus tanquam pedibus fulcitur. Duo eius genera apud nos, aquaticum, & terrestre, quod in aquis degit præcipue in paludibus reperitur, fructu nigro, magnitudine castanę, medulla intrus dulci, quam comedunt more castanearum: eius planta multis ramis frutificat, superne crassioribus, qua folia & fructus gerit, inferne tenuioribus, sine foliis, qua veterum foliorum, quę deciderunt, pediculi in capillamenta quædam extenuati caules conuestiunt. Folium est in rotunditate latum, ac pulpofum longo pediculo. Theophrastus tradit, Tribulum aquaticum in fluminum palustribus tantum provenire, profunditate ad summum quinquorū cubitorum aut paulo altiore, nihil autem eius excedere præterquam ipsa folia inflexa quodammodo, & occultantia Tribulum, quimersus in aquam pronus ad imum vergit: folio amplo ad effigiem Vlmæ, pediculo admodum longo; caule parte summa crassiore; vnde folia & fructus dependent: inferna graciliore continuë vsque ad radicem capillamenta quædam gerente, quę assidue prope radicem ampliora sūt: Germina a latere multa terna, quaternaque, quorum maxima, quę proxima sunt radici: fructus niger durusque vehementer. Dioscorides similiter

militer describit in Thracia è uirenti equos saginare, è semine dulci & esculento panem facere. hæc de Aquatico. Tribulus Terrestris in rudibus ætate nascitur, & harenosis locis, ramulis multis, humi stratis, cubitalibus, tenuibus, foliis multipartitis, vt in Cicere tenuioribus, pinguibus, iuxta quæ parui fructus candidi inuicem herentes quinque ad summum vnicum constituentes veluti capitulum rotundum robustissimis aculeis. Dioscorides hanc describit foliis effigie Portulacæ, tenuioribus, viticulis in terra stratis, spinis secundum folia rigidis, præ duris, iuxta amnes & rudera. Theophrastus inquit, exit folio Ciceris, in terra stratus multifidus, fructu aculeigero, qui maturius prouenit. semen Sesame simile. Plinius non *σποαμῶδες* legit, sed *αμῶδες*, idest arenaceum; Alterum genus terrestris tradit Theophrastus, quod similiter humi stratum, & multifidum est: serius germinat: spinoso quoque folio: rotundo semine, ac nigro in siliqua: prouenit apud septa villarum, quod genus adhuc nobis est incompertum. Plinius Theophrastum sequitur, vnum in paludibus tradens, quod excipitur in cibus, iuxta Nilum, & Strymonem, alibi dira res, nam in reliquo orbe, genera duo, vni Cicerulæ folia, alteri aculeata; hic & serius floret, magisque septa obsidet villarum: semen ei rotundius, nigrum in siliqua, alteri harenaceum. esse autem Tribulum inter frugum morbos, potius quam terræ pestem, vt Carduum, Lapparaque non minus quam Rubum.

C A P. X X V I I I.

S PINACIA vulgo appellatur olus, alioqui Betæ simile, sed foliis in extremo angustioribus, figura ferme triangula appendicibus quibusdam prope pediculum: ramos breuiiores fert, in quibus aut flores sine semine pallidi, aut sine flore aceruata sunt semina dura & spinosa: vnde nomen venit: in cibos cocta, vt Beta, appetentiam excitat lubacido sapore, cuius gratia feritur in hortis. quædam syluestris reperitur in montibus breuiore, & latiore folio. Quid si Spinaciam dicamus Lapathum domesticum? quam Dioscorides tanquam notam nominauit tantum pro secundo genere, solum inquit non similem figura esse cum Oxylapatho, distat enim tum folio, tum semine, conuenit autem sapore cum cæteris Lapathis. Plinius tamen aliter scribit, Oxylapathum scilicet satiuo similis esse. At quod de Oxalide Plinius scribit, idem comprobatur, cum inquit, esse Rumici satiuo proximum: foliorum enim figura eadem est, vt suo loco patebit.

LAPATHUM, seu Rumex olus est sylvestre, passim in campis humecto solo nascens: cubiti altitudine: radice Betæ carnosâ, intus Buxei coloris: folia sunt Betæ, sed longiora, angustioraq; in acutum desinentia, subrubra, sapore subacido: eius rami undique semine onusti sunt, comam constituentes rectam, & densam: semen triquetrum in acutum definit pendens in folliculis, qui veluti ex tribus labiis constant membranaceis, colore rubro, sapore austero. Dioscorides Oxylapathum vocat, in palustribus nascens, subacidum, & in summitatibus durum. Plinius non subacidum legit, sed acutum, de foliorum figura intelligēs, quæ & rubriora inquit esse, quam sativum. Lapathum rubrum Cretense iam feritur in Italia, non solum foliis, sed & caule sanguinei coloris, succo quoque sanguineo inficiente manu, simplici caule constat, quam nostrum, & foliis paulo latioribus, rotundioribusque. Est & magnum Lapathum in paludibus nascens, quod Hyppolapathum vocatur, magnitudine tantum distans, ab Oxylapatho, nam radix crassa est, ut Rhubarbarum imitetur, non solum colore sed etiam facultate purgandi, cum astringione: folia sunt Betæ candidę, longiora: caulis erectus tricubitalis. Dioscorides de Hyppolapatho inquit, olus est magnum in paludibus. Plinius inquit maius sativum esse, candidius, ac spissius: adiecit & Hydrolapathon in aqua natum, quæ eadem videtur esse. reperitur & Lapathum sylvestre passim in ruderibus nascēs, & prope vias angusto folio strato, cui plerunque sectio quædam est circum partem: caulem ramosum fert: ramis non in rectum, sed in latera tendentibus, in quibus semina tenuiora; & rariora sunt. Dioscorides hoc genus paruum inquit esse, humile ac molle Plantagini simile. Plinius genus sylvestre non distinguit ab Oxalide. reperitur & in montibus quoddam foliis in latitudinem magis, quam longitudinem dilatatis: radice crassa, & crœcea, ut Rhubarbarum. Forte apud Plinium Bulapathum vocatur radice tantum altitudine differens, efficacis remedij ad dysentericos. Theophrastus Rumicem, siue Lapathum describit radice singulari omnium olerum altissima, maiore semipedibus ternis, carnosâ, viuaci, ideo diuturnitate vincit etiam sylvestrem, & omnia olera, multicaulis, & ramosus consistit, & tota forma cum perfecta est Betæ proxima: sylvestris radicem breviorē agit, gratior quam urbana: tamen succo acidior: olera cocta tantum cibo idonea. ex his videtur Urbanam Rumicem Hyppolapathum intellexisse, hæc enim radice multos annos vivit. Galenus meminit Lapathi, Oxylapathi, & Hyppolapathi. esse autem Lapathum veluti sylvestrem Betam, ex quibus colligitur non esse

esse apud Galenum Rumicem satiuam , & forte per Oxylapathum accipit Oxalidem , per Lapathum autem simpliciter dictum vulgarem Rumicem tum maiorem , tum minorem . per Hippolapathum autem Rumicem magnam . ex hoc genere videtur esse Rheum ab antiquis appellatum , vt testatur quidam Hesiōdi commentator , qui Lapathi radicem Rheon appellari asserit . Dioscorides stirpem non describit , sed radicem tantum ex locis vltra Bosphorum allatam , quæ etiam Rha , & à Romanis Rhaponticum appellatur nigra , Centaurio magno similis , minor , rufior , fungosa aliquantum , levis , sine odore , gustu cum astrictione lenteſcens : præterea commanducata reddit colorem pallidum , & croceum . Arabes Raued vocant , & Rheubarbarum , cuius non abſimilis est descriptio apud Mesuem inter medicamenta purgantia , quamuis eius tria genera faciat , vnum Indicum , quod optimum est , & Rauedſceni vocant : alterum Barbarum ; Tertium Turcicum deterius : laudat ſubnigrum tendens ad robedinem , quod graue cum ſua raritate , & in fracturis mixtum colorem reddit rufum cum glauco , tincturæ crocæ . Adulterari testatur infuſo in aqua per dies quinque , poſtea exſiccato anima extracta . Idem Galenus in primo de Antidotis fieri testatur in Rhapontico . Paulus Aegineta vim purgandi in eſſe testatur in Rhapontico , quod alibi Rhabarbarum vocat in compositionibus . eius tamen facultatis nec Dioscorides , nec Galenus meminerunt . idcirco Auerroes eos accusat , quod huiusmodi vim non cognouerint in Rheubarbaro . Quamuis autem recentiorum quidam acriter contendant alterū eſſe Rhaponticum à Rheubarbaro , quod & Rhabarbarum vocatur , quia testentur ſe vidiffe legitimum Rhaponticum à Rheubarbaro diuerſum : quia tamen video Arabes omnes , & Paulum rem eandem ſenſiſſe , putandum eſt radicem quam officinæ pro Rhapontico ſubſtituerunt adulterinam eſſe , vt nunc quoque viſitur , ipſam Centaurij maioris radicem pro Rhapontico vendentibus , deest autem color rufus , & ſuccus croceus : rectius autem alij Hippolapathi noſtri radicem ſubſtituerunt , Rhabarbarum vocantes . ſed in genere Rhabarbari Turcicum apud Mesuem Rhaponticum fuerit , quod deterius eſt , quale illud eſt , quod officinæ acerbum Rhabarbarum vocant , colore minus vario , minus croceo , minus odoratum , minus deſum , ac facultate minus ſolvente , vnde in fluxibus alui magis probatur .

C A P. X X X.

O XALIS , vulgo autem Acetoſa inter olera domeſtica reponitur , quæ cruda comeduntur ex oleo & aceto ; nam colitur in hortis , licet etiam ſponte naſcatur gracili ſolo , tenuis herbula : folijs digitalibus , in tres angulos deſinentibus : figura quaſi ſagittæ : ſapore

saporem ob multam aciditatem grato : cauliculum tenuem fert , dodrantalem : comam rubram, in qua semen ut in Oxylapatho pendet, tenuius. Alteram in montibus maiorem, foliis ad Spinaciam accedentibus, sapore simili. Tertia etiam est mediæ magnitudinis : rotundioribus foliis. Dioscorides Oxalidem quartum genus Lapathi ponit, cuius folia sylvestri scilicet exiguo Rumici similia : caulis non magnus : semen subacutum, rubens, acre in caule, & agnatis appendicibus, ex quibus paruum illud videtur significare. Plinius Oxalidem sylvestre Lapathum esse, sativum proximum : foliis aquosis, colore Betæ candidæ, radice minima, ex quibus videtur significare, reliqua genera maiora ; illa enim Spinaciæ proxima sunt, quod Lapathum domesticum posuimus ex Dioscoride.

C A P. X X X I.

FORMENTONE vulgo vocatur, aliis Saresinum, semen trilaterum, figura seminis Lapathi, grandius, cortice nigro, candida intus substantia, ut Frumenti, quod in cibis coquitur, Farris, & Orizæ modo, cuius gratia feritur inter æstivas Fruges : eius planta caules cubito maiores fert, infirmos colore sanguineo, lęues : folia Oxalidis mediæ, quæ cum tota planta aliquando rubescunt, ex alis Foliorum racemuli exeunt cum flosculis candicantibus, è quibus pendent semina, qualia dicta sunt. Alterum eius genus est, quod sponte oritur, Convolvulo simile, tenuibus cauliculis, vicinas plantas amplectens, semine Lapathi, hoc in gracili solo totum rubet.

C A P. X X X I I.

LIMONIVM herba in palustribus, præcipue maritimis, oritur : radice crassa, & rubra, ac ramosa, astringenti, qua pro Been rubro utuntur : folia à radice tantam fert Rumici similia : caulem nudum, tenuem, cubito minorem, qui in summo finditur in ramos, in quibus hærent flosculi parvi quales in Polygono, alij candicantes, alij purpurei, alij punicei : in his semina Polygoni includuntur. Alterum eius genus exiguum reperitur, foliolis parvæ Oxalidis, cauliculis quatuor digitorum altitudine in locis aridis. Dioscorides describit foliis Betæ, tenuioribus, ac longioribus, decem aut pluribus, caulem tenuem, rectum, Lilio æqualem seminibus rubris scatentem, gustu astringente. Plinius Limonium Betam sylvestrem vocari tradit, multo minoribus tenuioribusque foliis ac densioribus, undecim sæpe caulium. Galenus Betam sylvestrem nullam novisse se testatur, nisi quis Rumicem accipiat. certe hæc plena est seminis rubri, & astringentis. Limonij tamen seorsum meminit, vires ex Dioscoride examinans.

BISTORTA

CAP. XXXIII.

BISTORTA vulgo appellatur in albis radix conuoluta serpentis modo, vnde Serpentariam quidam vocant, colore rufo, astringentis saporis : folia fert ab radice Lapathi sylvestris figura, plumbi coloris : in parte prona caulem simplicem fert & rectum raris foliis, in cuius summo spica est Persicariæ similis semine rufo. Plinius Molybdenam, idest Plumbaginem appellat herbam, quæ vulgo nascitur etiam in aruis folio Lapathi, crassa radice, hispida : alibi videtur intelligere inter Dracontia sibi demonstrata, primum foliis Betæ non sine Tyrso, flore purpureo, reliqua vero genera cum Aro à nobis explicabuntur.

CAP. XXXIIII.

PERSICARIA vulgo dicitur herba, in humidis & palustribus locis ferme cubitalis, paucis ramis Calami modo geniculatis, colore rubro, foliis Persici, aut Salicis, gustu acerbo, in summis ramulis parvæ spicæ sunt, refertæ semine candicante, aut subrubente, figura cuspidis lanceæ, radice geniculata nititur pallida, aut rubente. eius duæ inveniuntur differentiæ, vna folio constat leui, & maculoso, macula in medio folio subrubente, figura triangula. Alteri folium asperiusculum est, ac sine macula, acerbioris saporis. Dioscorides Britanicam vocat seu Bretainicam, quæ & Bettonica dicitur, cui folia sylvestris Lapathi, sed nigriora & pilosiora, gustu astringentia : radix tenuis, & brevis : caulis non magnus : exprimitur succus e foliis, qui igne, aut sole cogitur, vim habet astringentem, potissimum ad depascentia oris, & tonsillarum ulcera. eandem puto describi iterum mox sub nomine Bettonicæ : radix enim rubens non sine odore : caulis rectus, Calami modo geniculatus, in quo folia oblonga, & medio macula rubens triangula : inquit enim Bettonica nascitur in fenariis campis, locis montuosis, puris & placidis apud virgulta, animas hominum & corpora tuetur à maleficiis, & piaculis omnibus ac periculis, contra peregrinationes nocturnas, itinera insidiosa, difficiles sonnos, in totumque per omnem medicinam ante cunctas celebratissima est : eius descriptio hoc modo legitur : habet radicem totam rubram & odoratam, folia autem prasina, & quod in medio foliorum puniceum, & recto calamo triangulum, & super ipsa flores purpurascens : eius virtus huiusmodi est recens detrita vulneribus capitis imponitur ad dolorem levandum, conglutinat, & ossa fracta extrahit, quod singulis diebus fit donec sanentur, feruefacta in aqua dolores

flores capitis sanat, si ea irrigetur, & cum bitumine temporibus inungatur: radix quoque suffita idem præstat, hæc Bettonicæ narratio à recentioribus tanquam spuria deleta est. Plinius Britannicam vocat, miramurque nominis causam, cum in Britannia non plurima nascatur, in Germania trans Rhenum marittimo tractu, fontem esse aque dulcis, quæ pota, dentes intra biennium deciderent, & compages in genibus soluerentur, repertam auxilio herbam Britannicam non solum neruis & oris malis salutarem, sed ad anginas & serpentes. folia habet oblonga nigra, radicem nigram, succus eius exprimitur & ex radice, florem Vibones vocant quia collectus antequam tonitrua audiantur, & deuoratus securos in totum reddit.

CAP. XXXV.

HYDROPIPER, aliqui Perficariam minorem vocant, in totum Perficariæ similis: tenuioribus, ac breuioribus foliis, leuibus, sine macula: ramis, & fructu magis rubentibus: sapore acri, similiter in aquosis nascitur. Dioscorides apud aquas stagnantes nasci tradit: caule geniculato, solido, multis alis: foliis Mentæ maioribus, mollioribus, candidioribusque, gustu Piperis, citra odoris gratiam: fructum autem acrem in surculis paruis fert prope folia racematim: radicem paruam nullius usus. ex hoc genere videtur apud eundem Dioscoridem Cratægogonem esse, foliis Melampyri, multis calamis ex vna radice prodeuntibus, multorum geniculorum, semine Milij: nascitur in opacis, & frutetosis, parte plurima summopere acre. Plinius de eo scribit Spicæ Triticæ simile est, id est Melampyro, multis calamis ab vna radice, multorumq; geniculorum, in opacis semine Milij vehementer aspero gustu, qui sapor Perficariæ magis conuenit. Theophrastus Cratægum vocat, cuius fructus ex aqua semen prolificum facit, nascitur id, Lini modo rufum, & fructum tanquam Milium fert.

CAP. XXXVI.

POLYGONVM, quæ vulgo Centinodia vocatur, herba est humistrata; in ætate passim proueniens multis ramulis Iunci modo lentis, tenuibus, geniculis frequentibus: singulari folio iuxta singulos geniculos, quod paræ linguæ similitudinem gerit, ideo Lingua passerina à nonnullis vocatur: iuxta singula folia flosculi sunt pauci exigui, rubentes, aut candicantes: semen autem in suis folliculis triquetrum Acetosæ simile. reperitur quædam longiori tum semine, tum folio erecta in montibus: alia quoque in maritimis breuior & crassior, tota candida

hida & humi strata. Dioscorides Polygonum marem vocat, exilibus ramis, teneris, multis, Graminis modo genicularis, humi stratis: foliis Rutæ mollioribus, longioribus: semine sub omnibus foliis turgente: flore candido, aut puniceo. Plinius hanc in marem & feminam distinguit. Mas non attollitur è terra, foliis Rutæ, similis Gramini. Femina maior, minus nigra, geniculis densior, semine sub omnibus foliis turgente. Quidam hanc marem, illam feminam vocant. Quamvis autem utrique semen sub omnibus foliis intit: quam tamen erectam posuimus, videtur Plinius posteriorem intellexisse. Aliæ autem plantæ, eodem nomine appellantur, tum à Plinio, tum à Dioscoride, de quibus alio loco dicendum est.

C A P. X X X V I I.

ALSINE herbula est iuxta hortorum parietes, & in vmbrosis, læto solo alioqui similis Helxine, sed ramulis humi stratis, dodrantalibus: foliis per intervalla binis, paulo Helxine minoribus, leuibus, crassis Portulacæ modo, odore omnino Cucumeris, si terantur digitis, fructum sine flore fert in alis foliorum, more Polygoni, sed rotundum, & durum hyeme & Vere tantum. Dioscorides inquit, eadem esset quæ Helxine, nisi humilior, minoribus folus, non hirsutis, cum teritur, odorem habet Cucumeris, nascitur in opacis: & lucis, & ut inquit Plinius, eadem fere ex Dioscoride repetens, in hortis, & maxime in parietibus. appellatam etiam fuit Myosotis, quia, cum prorepat, muscutorum aures imitatur foliis: Quamvis autem hæc descriptio satis conueniat alteri plantæ, quæ vulgo Morsus Gallinæ, & Centumculus vocatur. affinior tamen Helxine illa est quam descripsi, nam præter ceteras similitudines, semina circa caulem sine flore fert, alioqui hæc vix à Centumculo distinguitur, visa, sed inuentu rarior.

C A P. X X X V I I I.

HELXINE vulgo autem Parietaria, herba est, vbique in parietibus nascens: cauliculis subrubentibus, teneris & quadantenus perspicuis: folia insunt figura Hedere, parua, infecta, subnigra, aspera, ut vestibus hæreant: semina in alis foliorum pauca racematim fert, folliculis asperis inclusa: eius succus maculas ex oleo abstergit, propinant quidam eundem miro effectu ad vrinam mouendam, & renes à calculis purgandos. Dioscorides tradit in parietinis, sepibus, & maceris nascentem, foliis Mercurialis, hirsutis: cauliculis subrubentibus, circa quos veluti semina aspera, vestibus hærentia insunt. Plinius quan-

Y quam

quam sub hoc nomine plures plantas intelligat. hanc tamen describens, multa ex Dioscoride mutuatus est, aliter autem foliorum similitudinem tradit, mixtæ scilicet similitudinis Plantaginis, & Marrubij, cauliculos densos, leuiter rubentes, semina in capitibus Lappaceis adhaerentia vestibus, vnde nomen Helxines, inficit lanas. forte conmutauit cum Perdicio, quam herbam Vrceolarem à nostris appellari tradit: folio Ocymi tantum nigriori: nascitur in tegulis, parietinisq;: præcipue remedijs lapsis ex alto succus potus, monstrata somnio à Minerua Pericli Atheniensium principi, vnde & Parthenion vocatur. Galenus quoque Helxinem, & Perdicium & Parthenium vocari testatur: si igitur in Plinio folia Ocymo similia, sed nigriora accommodentur Helxine, cui Dioscorides Mercurialis similitudinem tribuit, licet non sint serrata: folia autem mixtæ similitudinis Plantaginis & Marrubij reddantur herbæ Vrceolari, dicemus Vrceolarem herbam, cui vasculum Vrceo simile & folia Plâtagnis, vulgo autem Saponaria appellatur, quia lanas purgat, quamquam & illi congener sit, quæ folio est Ocymi, vnde Ocymoides vocatur, de quibus inferius erit dicendum.

C A P. XXXIX.

QUIDAM Salsolam vocant, herbulam in maritimis nascentem, ramosam: foliis thereti figura pulposis, vt Vermiculariæ, in aculeum tenuem, & pungentem desinentibus, flore rubente: aliquando tota rubet multis ramis humi sparsis, semen fert in autumnis, veluti in fouea, ternis circumdantibus foliis pungentibus. Herba dum tenella est, assumitur in cibis cum oleo & aceto: quoddam genus colitur in hortis, vulgo Isgarum vocant: foliis nequaquam pungentibus, longioribus, ac viridibus: ramis maioribus: semine nigro simili Vermiculo in spiras conuoluto, quod gustu fauces vrit: herba ipsa assumitur inter olera. apud Dioscoridem putatur Tragos; at sapore non constat acerbo, nec acinis constat. Plinius inter genera Halimi recenset, cum inquit alij olus maritimum, salsum, & inde nomen, foliis in rotunditate longis, laudatum in cibis; Duorum generum syluestre & mitius, vtrumque dissentericis, & exulceratis. Syluestri tenuiora folia: efficacior in sananda scabie: vtrumque mandi & condiri. Crateas tertiam genus, longioribus foliis hirsutioribus, odore Cupressi, nasci sub Hedera. Quæ autem intelligatur odore Cupressi adhuc incertum est. Quædam in maritimis nascitur foliis tenuioribus Isgaro, numerosioribusque, nequaquam pungentibus, rubris: in autumnis copioso semine racematim ramulis hærente, nigro simili Bitto: hæc quoque salto sapore constat: aliæ huic congeneres iuxta parietes, & sterquilinia nascuntur: foliis gracilioribus, viridibus: semine Polygoni, gustu insipido.

C A P. X L.

A L I V D genus Salsole in marittimis nascitur, palustribus : fruticosa : nullis foliis : Cupresso nuper nascenti similis : pulposis ramulis : salso gustu : colore rubente in maturitate. aiunt ex hac combusta, Nitri quoddam genus facere, quam Sodam vocant, ad vitrum eliquandum necessariam : hæc summis ramulis turget in autumno : semina intra se condens tanquam in aluo : constat enim ramusculorum compago ex frequentibus squamulis pulposis, sub quibus instar Lentis, semina cōcipiuntur parua, quæ decidunt arefcentibus squamulis in hyeme. eius duas notauimus differentias : vnum simplicius, & breuius dodrātali altitudine, rectum, annuum : Alterum multis ramulis, fruticans, lignosum & grandius, perpetuum. plurimum in Ilua, portu Ferrario, aliquando in scopulis. Serapio Vñem & Cali vocat, eo nomine intelligens tum plantam, tum Nitrum ex ea paratum. Plantam alicubi tantæ magnitudinis tradit, vt facile sub ea, quis vmbra inuenire, & meridiari possit : totam etiam num lignosam esse. huic Plantæ Tragos videretur conuenire, cum fruticosa sit ac sine foliis, non tamen acuto cacumine adhuc visa est. potius Empetron dici apud Dioscoridem puto, quæ & Phacoides appellata est à Lentis similitudine, sed apud Galenum, & Paulum deprauate, vt puto vocatur Prasoides. inquit Dioscorides de Empetro, nascitur in montibus marittimis, salsa, quo vero à mari longius recessit, magisque terrena fuerit, eo amarior sentitur. sumitur in iure aliquo aut hydromelite, pituitam inutilem trahit, & bilem, & aquam. Plinius eadem fere tradit. Empetron nostri Calcifragam vocat, nascitur in montibus marittimis ferè in saxo, quo proprius mari fuerit, minus salsa est, potaque bilem trahit, ac pituitas : quo longius magisque terrena, amarior sentitur, trahit aquam : vetustate vires perdit : recens vrinæ cit : decoctum in aqua, vel tritum calculos frangit. Qui fidem huic promisso quærunt, affirmant lapillos, qui subferuefiunt, vnà rumpi. Videtur autem Plinius, Empetron, & Saxifragam Dioscoridis eandem plantam putasse, cum vtriusque vires & nomina vni huic tribuerit. Galenus certe Saxifragæ non meminit in simplicium censu : Empettri meminit. alibi tamen idem Plinius Saxifragam à nostris appellari tradit ipsum Adiantum nigrum, nō quod in saxis nasceretur, sed quod calculos mīre pellit.

C A P. X L I.

F R V M E N T A inter fruges numerantur non solum hominum, sed & iumentorum, cibus maxime proprius, cuius gratia singulis annis feruntur : annua enim sunt. seminibus inest multa vis alendi,

nec herba ipsa inutilis, cum depascantur illa tum viridi, tum sicca omne pecudum & iumentorum genus. peculiare in seminibus his; non enim ab eadem parte videntur radices in terram agere, & germen, sed radices quidem ab ea parte, qua cor est, quod inferius sedet: germen autem ab altera, & exteriori, quod nullis aliis contingit: eadem enim particula in omnibus seminibus principium est tum radices, tum germinis. At vero neque in frumentis distant vere huiusmodi particulae, sed intra corticem latente seminis corde, radix quidem inferius, germen autem superius emergens, corticem disrumpit in opposita parte: non enim semen bivalve est, ut in leguminibus, & cæteris plerisque bina folia in ortu ostendentibus: nam in iis tota nouella plantula tanquam fœtus, è cortice seminis erumpit vnica parte: in frumentis autem continetur intra corticem seminis corpulentia, vnde primum alimentum habetur, & tan diu heret nuper natæ plantulae, donec tota eius substantia in radices & germina abierit. Quod aliquando & bivalvis contingit, cum præ crassitie seminis, & corticis duritie, binę illę seminis partes non erumpunt in folia, sed statim proprium foliorum genus ostendunt: sic frumentorum genus vniuersum se habet: radicem non vnicam in altum dimittit, sed statim plures fibras sine ramis spargunt: caules ferunt simplices, geniculatos, & concauos magna ex parte, sine cortice, sed folij pediculus circumquaque vestiens cortices vicem gerit, ut in ferulaceis, caules hoc culmos vocant, & calamos folia in longitudinem producta & indiuisa, neruo-faq;: semina summis calamis continentur in spica, aut racemosa iuba, aridis folliculis inclusa, qui plerumque in aristas desinunt, id est tenues & asperas festucas: flosculos edunt lanugineos è seminũ folliculis erumpentes: frumentorum hyberna dicuntur, quæ hyeme & Vere sata, æstate perfecta sunt: æstiuæ autem, quæ in æstate sata, in autumnum prorogantur: hyberna spicis magis continent semina aristis munita: æstiuæ autem racemosis potius iubis exposita, paruis auibus sunt, ut Milium, Panicum, eorum quoque alia folliculis multipartitis includuntur, à quibus facile abfoluuntur, ut Triticum, Far, Secale: alia vno continuo folliculo inclusa permanent, ut Spelta, Hordeum, Avena.

C A P. X L I I.

TRITICVM frumentorum optimum: nam ex eius farina panes fiunt ad homines alendos optimi: in granis subrotundis & leuibus rimula per longitudinem discurret; color aliis candidus: aliis subrufus: aliis rotundiora: alia oblongiora: grandiora quoque, vel tenuiora: in spicis quoque aliqua est differentia; plurimę enim aristis munitæ sunt: quædam illis carent: ramosæ quædam sunt, in quibus gran-

grandiora sunt grana : plurimæ simplices . ex his genus, quoddam candidissimum in spica sine aristis gignitur , apud Aretinos Galbigiam vocant incolæ , quam Siliginem vocat Plinius Tritici delicias , cui candor est , & sine virtute & sine pondere , conuenit humidissimis tractibus , alibi transit in Triticum biennio , spicam fert sine aristis , similiter vt Far , excepta Laconica , nunquam maturescit pariter , & minime dilationem patitur decidentibus granis , sed minime in stipula periclitatur , quoniam stipulam habet rectam , nec rorem continet , qui rubiginem faciat . Galenus panem Siligineum purissimum esse testatur , Græcis tamen incognitam Siliginem fuisse : Aliud rotundo magis grano , quod seritur Veræ , vnde Vernellam vocant vnico culmo . Dioscorides Trimestre vocat , & Sitanium , quod leuiorem cibum & reddi faciliorem præbet . Farinæ autem differentiz sunt Pollen , Similago , Secundarium , Furfur . Pollen vt Plinius inquit idem in Tritico est , quod flos in Siligine : vruntur pro glutine libris glutinans teste Dioscoride , euolat autē Pollen , vt vicinis parietibus & molis hæreat . Similago est Tritici farina purissima , vnde panis similaceus , post Siliginem proximus , vt inquit Galenus , plus alit , quam cibarius , vt inquit Dioscorides . Fit etiam ex ea gluten , vt ex Polline : secundarium apud Plinium , ex quo cibarius vocatus panis fit , quem Dioscorides Syncomiston vocat . Videtur hoc quod secundo loco post Similaginem excernitur , medium inter Furfur & purissimam Farinam , ex quo pauperes panem conficiunt . Galenus tamen Syncomiston , & Autopyron vocari tradit panem , qui ex tota Farina cum Furfuribus paratur . Furfur pars est crassissima ex Tritici cortice constans ad panes pro canibus alendis commoda .

C A P. X L I I I.

QUOD vulgò Far vocatur , non vnum semen est , sed aliud apud diuersas gentes intelligitur , vbiq; tamen Far vocant quodcumque semen quod à cortice mundatum , & confractum , elixatur in cibis . In Sicilia ex Hordeo parant , & in quibusdam Appennini locis : quoddam genus hordei habent paruum , alibi Spelta vruntur . In Gallia Cisalpina semen est proprium , Tritico longius , dorso acuto , colore ruffo , in spica crassiori , quam Spelta , multiplici folliculo , binis ordinibus , & in singulis ordinibus , bina semina coniugatim disposita propriis membranis arte inclusa , culmus multiplex , breuior Tritico , folia angustiora , amat loca pingua , seriturque Vere : difficile exterritur à folliculis . Aliud nobilius , sed rarius in Italia seritur , longe crassiore grano , & candidiore , quod è suis folliculis facilius erumpit more Tritici : eius spica sine arista est . Plinius quoque multa genera Farris tradit : de iis autem ,

autem, quæ modo descripsi, videtur intellexisse, cum inquit. Far spicam ferre sine arista, vt Siligo : nam de altero genere Farris, quod veteres Adoreum appellabant : quia difficulter exteritur, inquit condi cum sua palea, & stipula tantum, & aristis liberari; ad nostrum genus Farris etiam illud pertinere videtur quod inquit : Galliæ quoque suum genus Farris habent, illic Brancæ vocatum, apud nos Sandalum nitidissimi grani. quod plus panis affert quaternis libris, quam Far aliud. Quod præterea inquit in Aegypto fieri ex Olyra, ad alterum nobilius Far pertinere videtur, quod etiam tempore Plinij in Italia ferebatur, licet esset sub alio nomine Galliarum proprium. Quod enim Olyra in Aegypto est, Arinca in Gallia vocatur, qua decocta medicamentum fit, quod Aegyptij Atharam vocant infantibus vtilissimum. ex Arinca inquit dulcissimus fit panis, ipsa spissior, quam Far & maior spica & ponderosior : modius grani sexdecim libras implet. exteritur in Græcia difficulter, ob id iumentis dari : in Aegypto facilis fertilisque. Dioscorides nostrum Far videtur Zeam Dicocon appellasse, quæ duo grana in duobus folliculis iuncta gerit, ex qua Chondros fit, quam Alicam interpretantur multi non bene : Galenus ex genere Tritici esse Chondrum scribit. & Olyra Dioscoridis eiusdem generis cum Zea habetur : solum nutrit minus : panis ex ea fit & tunditur in crassiorem Farinam, vt Zea, quam Crimnon vocant pro pulte. Theophrastus Zeam, quam Theodorus semen vertit ex Plinio per quam similem Tritico esse scribit, & in Triticum mutari solere, si pistum eius granum seratur, idque non protinus, sed anno tertio, aliquando in Auenam : mature seritur, exit Tritico & Hordeo similis robustissima, & maxime terram extenuans, quia radix ei multiplex atque alta, culmusque numerosus constat, sed fructus facillimus, omnibus animalibus gratissimus : solum pingue, & letum desiderat. Olyram autem quam Theodorus Siliginem auertit, molliorem Zea, & infirmiore scribit mature feri, Tritico & Hordeo similem : semina multiplici folliculo includi.

C A P. X L I I I.

S P E L T A vulgo appellatur veluti exiguum Triticum suo folliculo perpetue inclusum, qui singulis seminibus vnicus est, levis, candicans, & modice depressus, in aristam desinens subasperam, spica brevis est, & depressa, seminibus vtrinque vnico ordine dispositus, culmus quoq; brevis : amat solum tenue & aridum : panem modicum quidem, sed suauem reddit; sed propter exilitatem iumentis datur. Dioscorides Zeam simplicem appellat, quæ vi panificia magis Hordeo, minus Tritico nutrit : ori grata, ex ea quoque fit Crimnon, quæ crassior est Farina, ex qua pultem faciunt, vt ex Tritico & Olyra; à pulte autem Spelta

Spelta videtur appellata. Plinius testatur Romanos pulte non pane longo tempore vixisse, sed tam Græciꝝ pultem ignoram, quam Italiæ polentam. idem Plinius à Græcis accipiens aliquando Zeam vocat, quod à Latinis semen appellatur, maxime in Campania: quia res præclara etiam Homero teste laudante arua Zeam ferentia: ex hoc semine Alicam fieri, de qua inquit, semen maxime nudum esse, vt Hordeum, quod nequaquam Chondro conuenire videtur: Tunditur granum eius in pila lignea, excussis inde tunicis, iterum nudata medulla conciditur in tria genera, minimum scilicet, secundarium, & grandissimum. Alicam præterea res Romana est inquit, neque Pompei magni ætate in usu fuisse traditur, Priscanq; antefertur sine dubio: nam laudes Priscanq, quas Hippocrates vno volumine condidit, omnes in Alicam nunc transeant. Contra, quanto innocentior est Alicam: Hippocrates tantum sorbitionis gratia laudauit: quoniam lubrica sitim arceret, in aluo non tumesceret, facile redderetur, & assuetis hic solus cibus in febribus die possit dari, tantum remotus, ab istis, qui Medicinam fame exercent, de Alicam confirmat & Paulus Aegineta, aliam esse à Chondro, cum inquit similem esse Chondro natura, nisi quod ventrem magis supprimit, vt Dioscorides testatur de Zea, præsertim tosta in Crimno. Galenus Speltam videtur intellexisse sub Tiphæ nomine, inquit enim esse veluti Triticum paruum, colore exilius, colore magis flauo, cortice vestitum vt Hordeum; equorum cibus commodum, decorticatum in panes recipitur, vel aqua elixatur, manditur cum sapa, aut sale.

C A P. X L V.

HORDEVM semen est in medio crassum, & rotundum vtriusque extremis in acutum desinentibus, cortice potius quam folliculo inclusum: adheret enim semini, vt cum labore auellatur: ponuntur semina in spica nulla alia protegente membrana, ideo nuda videntur vt Speltæ: & similiter in aristam desinunt, longam, & asperam aliquando binis versibus, vt vnicum vtrinque semen ordine procedat: longissima spica, quod genus Ordeolam vulgo appellant: in montibus & locis frigidis satam, breuiori grano, ac rotundiori, candido, quo pro Farre vtuntur. Hoc forte fuerit Far Adoreum apud Plinium: inquit enim fuisse primum antiquis Latio cibum Far Adoreum magno argumento in Adoreæ donis: ex omni genere durissimum, & contra hyemem firmissimum, patitur frigidissimos locos, & minus subactos, vel æstuosos sitientesque: purgari non potest nisi tostum: ideo spicam Faris tosti pinunt ruuido pilo, sed ad satum seruant cum suis vaginulis & non torrent: quia difficulter exteritur: conuenit cum palea sua condi, & Ripula

la tantum & aristis liberatur. Ad hoc genus referri videtur, quod alibi inquit, qui Zea vtuntur, non habent Far, per Zeam intelligit, quæ in Campania semen appellatur, ex qua fit Alica. Alterum genus Hordei similem spicam fert paulo breuiorem; granis tenuibus, vtrinque alternatim ad latera inclinantibus, vt in Spelta, in montibus Lucensibus Scandelam vocant, ex qua panes faciunt reliquo Hordeo meliores: sed iumentis noxia est: nam aluum turbat. Galenus forte hæc genera Hordei inter Olyras recensuit, cum inquit, Olyram colore candido: corticem extrinsecus habere, vt Hordeum, & decorticatam assummi in panes, qui si ex optima Olyra fiant, post triticeos sunt præstantissimi: secundi ab his sunt Tiphini. Quod si Olyrini ex vitioso semine sint facti Tiphini non erunt eis inferiores. ex nobilissima quoque Olyra, cum, vt decet, fuerit decorticata, nominatum Tragum conficitur, quo plerique vtuntur primum in aqua decoquentes, deinde ea affusa, Sapam, aut Vinum dulce, aut mulsum infundentes super iniiciunt, & pineas nuces aqua præ maceratas, donec plurimum intumuerint. Quidam autem inquit, semen hoc genere quidem non tamen specie cum Olyris idem esse affirmant. hæc Galenus. Dioscorides Tragum inter fruges (nam & alia est Tragos inter herbas medicas Scorpios cognominata) Chondro similem figura tradit, quæ multo minus, quam Zea nutrit, quod multum aceris habeat, quare ægrius conficitur, aluumque magis mollit. Plinius Tragum externum esse semen ab Oriente inuectum Orizæ simile.

C A P. X L V I.

HORDEI aliud genus est, crassius, in spica breuiori, rotundiorique, quinque ordinibus, raro quaternis aliquando senis, quo maxime vtuntur ad iumentorum nutrimentum, & rustici ex eo panes faciunt: primum metitur inter fruges, in agnum in penuria suo præcoci aduentu afferens adiumentum: huius quoddam genus est, cui cortex sponte abscedit, vnde Hordeum mundum vocant, quod facilioris concoctionis est, & succulentius in pitisana conficienda. Plinius Hordeum Glabrum vocat in Beotia & Aphrica. Et Galenus Hordeum nudum in Capadocia corticis expers. Ex quocunque Hordeo potentiam fieri, quæ in cibis præfertur apud Græcos. Theophrastus Hordeum describit latiore folio quam Triticum: calamo breuiori, tenuiorique: semine nudo: nam maximè omnium caret tegumento: spicatur inuenius: aliud binos: aliud ternos, aliud quaternos; aut quinos, ad summum senos. Quanto autem pluribus versibus constringitur, eò spissius, & positum arctius constat. vt plurimum granum: aliud rotundius, minusque: aliud oblongius, maiusque, & in spica rarius: & aliud candidum:

didum : aliud accedens ad purpuram , quod aduersus frigora , & flatus & cæli mutationes validius candido resistit : in gracili solo proficere potest : In India quoddam genus Hordei syluestris est , ex quo Chondrum bonum faciunt . Dioscorides vnum tantum genus ponit , quod candidum purumque est .

CAP. XLVII.

AVENA vulgo appellatur semen Hordeo longius , tenuiusque : leui cortice , crasso , ac duro : medulla intus molli , candida , & dulci , tenui quadam lanugine obducta : pendent bina in coma potius quam spica , longis , ac tenuibus pediculis , binis membranis amplectentibus , sine aristis , calami Tritico altiores , nodosioresque : inter segetes præcipue Tritici nascitur : feritur quoque per se ad pabulum iumentorum , vt Hordeum & Spelta : extat mitior , & syluestrior : mitior colore candido : crassiore grano : syluestrior nigra , tenuiorque . Tertium quoque genus est omnino syluestre & immite : breuiori calamo : frequens in Hordeis : grano subrubente , multa lanugine obducto : arista nigra tanquam festuca robusta , medio semini impacta , vt alterum videatur semen , cum tamen bina tantum in hoc sint , vt in cæteris . Dioscorides prima duo genera Bromon vocat , quorum vnum inquit inter fruges Callamum esse , foliis Tritici , geniculatum , qui fructum in summo gerit , veluti paruas locustas , bimembres , in quibus semen continetur vile ad cataplasmata , vt Hordeum : puls quoque ex eo fit aluum sistens : eiusdem cremor tussientibus prodest . Alterum inter medicas plantas Aegilopi simile ad Ozenas laudatum , ex quibus manifestum est , Bromon inter fruges numeratum Auenam esse satiuam , & mitiorem , alteram autem Auenam nigram : hæc enim Aegilopi similior . Theophrastus Bromon inter eas numerat , quæ Tritico & Hordeo similes sunt : sed radice numerosiore constat , & multis dispergitur culmis , veluti syluestre quoddam & immite : semen multiplici tunica integitur . Plinius Bromon inter externa recenset ab Oriente inuestæ Orizæ similia , & alibi inter vitia segetis Auenæ Græcæ genere , & folio & stipula Triticum imitatur : in cacuminibus dependentes , paruulas veluti locustas habet . Auenam alibi vocat Frumenti vitium , & Hordeum in eam degenerat . Germani edunt ex ea pultem , semen maxime nudum , vt Hordeum , & Alica , sed hoc aduersari videretur Theophrasto , qui Bromon multiplici tunica tegi testatur , & alibi inquit Auenam maxime natura operuit , vbi græce Crocos legitur , quam vocem Auenam vertit Theodorus , sed Bromos , vt puto , legendum est . Sed Plinius nudum vocauit : quoniam membranæ in maturitate dehiscentes maxime nudum ostendunt semen , proprio tamen

corrice intectum, ut Hordeum & Speita. Galenus frequentissimam in Asia & potissimum in Misia, ubi Tiphæ & Oyræ multus est prouentus, sed iumentorum alimentum, non hominum, nisi extrema fame in panes digeritur, coctum ex aqua eius semen cum Sapa, aut Vino dulce, tuane est, ut Tiphæ, minus durum & minus nutrit, sed panis infusus. Tertium autem genus Aegilops vocatur, manifeste quidem à Theophrasto, Auenam vertit Theodorus: syluestre quoddam & immitis, quod magis in Hordeo nascitur, terram vehementer extenuat, & multiplici tum calamo, tum radice, constat folio piloso: cultis melius erumpit: & solum fugale desiderat, & coli exposcit, sed deleri contumax, cum annis alienis nascatur: non enim simul prouenit ex omnibus seminibus, sed partim anno primo partim secundo: semen continuum, & bisidum cernitur, ut eius vna pars prius nascatur, altera posterius anno sequente. Dioscorides autem aliam videtur describere Aegilopis nomine, cum scribit herbulam esse foliis Tritici mollioribus, in summo capite bina terneus semina gerit rubra, quibus aristæ quasi capillaceæ exiunt: in edetor oculorum morbo eiusdem nominis, & duritias discutit, quæ descriptio magis videtur convenire Tritico syluestri in Sicilia appellato, quod apud nos quoque passim in incultis, & montosis nascitur palmi altitudine, duobus aut tribus capitibus in summo duris, quæ multas aristas in latera spargunt, colore candido, semen ignis continetur Tritico simile exilius. Siculum autem aliud candidum, aliud nigrum, & aristas magis subiectas habet: verum si hanc apud Dioscoridem Aegilopam dicamus, incertum fuerit, quid Bromos sit apud eundem Aegilopi similis: nihil enim habet Avena simile cum ea plantula, præterquam quod neque rubri sint Tritici sylvestris fructus, ut Aegilopis, sed candidi, aut nigri. Quod si per aristas capillaceas seminibus insidentes in Aegilope, interpretemur lanuginem, quam diximus in tertio genere Auenæ in esse, nihil obstat, erit enim eadem Aegilops apud Dioscoridem & Theophrastum. Plinius festucam vocat, ut puto a similitudine aristæ ex medio semine erumpente, tanquam festuca in oculo impacta. Hordeum inquit æcat Festuca, quæ vocatur Aegilops.

CAP. XLVIII.

AVENA græca, numeroso calamo nascitur, cubito breuior: seminibus rubris, ac nudis in aristas desinentibus, longis, Auenæ modo, sed depressis, quæ ex ramosa coma pendent, paruis spicis, sex aut octo semina, continetibus duobus ordinibus, quæ nunquam cadunt: frequens est in aruis præcipue in Scrobium superciliis: hinc satis conueniunt Dioscoridis Aegilops, nisi numerus seminum obstaret.

Plinius

Plinius Auenam græcam feri ad genus pabuli, quod Ocymum appellatur, quia cito prouenit, ei non cadit semen. Hermolaus non Ocymum, sed Ocynum legit, ut quoque apud Varronem, & Catonem legitur quod erat pabuli & farraginis quoddam genus, dictum ab ocys verbo, quod significat cito: Ocymum vero aliud est inter olera.

C A P. X L I X.

LOLIUM semen est in Triticī segete maxime nascens, cum præcipue hyems aquosa fuerit, quasi ex Triticī putredine fiat; granum est paruum, cortice fusco intectum, in acutum desinens & tenuem aristulam, quod etiam in parua quantitate Triticō ad mixtum, vertigines facit, & oculos hebetat: stipulam Triticō similem gerit, & folia colore virentiore nitentia: spicas longissimas gerit, alternis utrinque racemulis breuibus sursum spectantibus per intervalia. Theophrastus Lolium græce *Aera*, syluestre penitus est: oritur in Triticō & Hordeo corruptis propter imbres frequentes, etiam ex Lino: semen cortice simplici intectum, quod caput tentat, graueque est: folium angustum, pilosum, pingue peculiari quadam pinguedine, Triticō viridius. Plinius aliquando Lolium vocat inter frugum morbos, ac terrę pestem, aliquando *Aeram*, cum inquit Triticum enecare, ut Orabanche Eruum. Eius granum minimum est in cortice aculeato, cum est in pane celeritè vertigines facit, carbonibus iniectum aiunt turbam pellere, & quamuis infelix à Vergilio dicatur, sanat tamen morbos multos exterius applicatum. Dioscorides Lolium, quod inter segetes nascitur, mollitiam ad Gangrenas, vlcera putrescentia, feras lichenas, lepras, strumas, & alia multa laudat.

C A P. L.

ORYZA vulgo autem Risum, granum est in vaginula striata inclusum, cui parua infidet aristula, quod deglutitum lacteo colore spectatur, Avena breuius, crassiusque: manditur elixatum Faris modo: pendent semina ex coma ramosa, culmo alto, folio arundineo in gurgitibus, feritur in pluribus Italiæ locis, quamuis quondam esset peregrinum semen. Plinius inquit Oriza Italici maxime guadent, ex qua pisanam conficiunt, quam reliqui mortales ex Hordeo: folia carnosa, Porro similia, latiora: altitudo cubitalis: flos purpureus: radix gemmeæ rotunditatis. Theophrastus Oryzam in India feri inquit: id *Zea* simile esse pistumque Chondri modo reddi: concoctu perfacile: aspectu Loliis simile, statque magna parte temporis in aqua: effundit non spicam,

cam, sed veluti iubam modo Milij, atque Panici. Dioscorides Oryzam frumentorum speciem esse, in palustribus & riguis, quæ mediocriter nutrit, & aluum sistit.

C A P. L I.

MILIVM inter æstivas fruges granum est ex candido flavescent, leuore quodam peculiari nitens, exiguum, & rotundum, quod à suo cortice deglutitum Oryzæ modo coquitur: eius farina in panes cogi nequit ob naturam friabilem, nisi feruenti aqua vtantur, vt lentorem quandam assumat, & sic quoque panes redduntur friabiles, dulces tamen: proueniunt semina in coma inclinata ac fusa, ex qualibet occasione decidua relicto tenui folliculo: culmus cubitalis Tritico crassior ac plenior: Folia latiora quasi Porri: alterum genus est colore nigro deterius, vtrunque auius nutriendis expetitur, vt columbis & gallinis. Theophrastus Cenchron, idest Milium inter frumenta æstiva diebus quadraginta à satu perficitur: caulis Harundineus: flos lanugineus: iubam ferunt omnia Miliacia, quæ coma est fusa, vt in Harundine: minimum semen, in folliculo copiosum, quod seruari egregie potest. Plinius culmum geniculatum, & concavum tribuit, semen indefensum membranis, ideo paruis auius expositum, non in spica, sed racemo pendens. Nequit purgari à folliculis nisi tostum: ex eo puls candida in Capania fit, & panis perdulcis, cum musto fermentum fit, in annum tempus. Dioscorides Milium in panes coactum minus ceteris nutrit, aluum sistit, & urinam mouet.

C A P. L I I.

PANICVM gerit culmum Milio similem & folia: sed iubam, conctam in rotunditatem, longam: seminibus Milio exilioribus racematim factis: colore flauo: expetitur paruis auius. Theophrastus eadem Panico tribuit, quæ Milio, sed dulcius & infirmius esse: Elymon, & Melinen vocat: sic Dioscorides inquit Milio simile, sed minus nutrit, & minus astringit. Plinius Panicum à paniculis dictum: cacumine languido nutante, paulatim extenuato culmo: acervatur prædens granis quasi in surculum, cum longissimo pedali. Genera plura. Mammosum paruis paniculis, & cacumine gemino, candidum: nigrum: rufum: purpureum: panis ex eo rarius fit, sed apud nos huiusmodi Panici differentia adhuc non visæ, nisi Milium sub Panici genere comprehendatur: extat enim Milium candidum, & nigrum: rufum vero Panicum nostrum, purpureum vero quod vulgo Sagina vocatur & Melica.

CAP. LIII.

MELICA forte à Meline appellata, vnde etiam Milium derivati videtur. Alij Saginam vocant, quia ea saginantur animalia: culmum altissimum gerit, plenum: & folia Harundinis modo, in cacumine comam ingentem fert & rectam, semine rubro, quod Milio est longe crassius: rustici ex eo panes conficiunt: si boues herbam virentem depascantur, intumescunt, & pereunt: si culmos exiccatos, proficiunt. seritur læto solo & humecto, ad agrorum luxuriam castigandam: nam radices multas agit robustas ex singulis geniculis. Plinius Milium Indicum vocat ex India inuectum: nigrum colore: amplum grano, Harundineum culmo: adolescit ad pedes altitudine septem prægrādibus culmis, Lobas vocant: omnium frugum fertilissimum, ex vno grano terni sestarij gignuntur: seri debet in humidis. ex hoc genere videtur esse Calamagrostis, idest gramen Harundinaceū apud Dioscoridem, in omnibus gramine grandius, iumentis cauendum: necat enim deuoratum præsertim in Babylonis regione, id quod iuxta vias nascitur, & id, quod in Cicilia oritur Cinna ab indigenis vocatum, quod virides bobus appositum, amburit eos.

CAP. LIIII.

MAIZ vulgo appellatur apud Indos, semen in Italiam nuper traflatum, culmo Melicæ æquali, ac foliis, paniculam fert non in summo calamo, sed à latere in singulis geniculis foliis inclusam tanquam in vagina, ex cuius summo, cum floret, pendent capillamenta quædam purpurea, florem alium gerit in summo calamo sine fructu similem comæ Harundinum: semina farcta sunt, magnitudine Ciceris nullo folliculo inclusa, & sine cortice, alia flauescencia, alia purpurea: coquitur Milij modo, & in panes recipitur. hoc Panicum Indicum imitatione Indici Milij appellari possit.

CAP. LV.

LACHRYMA vulgo appellatur, & Lachrymæ Iob, planta ante dictæ similis, breuior, quæ floret tantum, at fructum non fert: flos in summo caule est comosus, à latere ex singulis geniculis ramusculi exeunt, in quibus rotunda quædam gignuntur candido colore nitentia tanquam Margaritæ in medio perforata, vnde alius furculus traicitur: vtuntur traiectis ad coronas: iisdem propagatur sobole potius quam semine.

CAP. LVI.

CANNA mellea vulgo appellatur similis Melice: colitur in Insulis Athalantici maris, Medera & sancti Thomæ, translata postea fuit. in Syçilia, Cyprum, Cretam, saccari tantum gratia, nam medullæ succus inest melleus, qui decoctione separatur, & cogitur in salem dulcissimum, quod saccarum vocatur. hoc prima quidem vice coactum, flavescit, postea arte repurgatum, candidius redditur, & durius in pyramidales metas digestum: præstantissimum ex Medera, quod autem ex Insula Sancti Thomæ, quæ sub æquinoctiali sita est, affertur, solutum est parvis glebis, pingue & flavum, dulcedine quadam medicata, ob innatam pinguedinem, neque cogi neque dealbari potest: ideo vtuntur eo loco mellis ad excipienda medicamenta pro antidotis & serapiis. Alterum vero genus concretum & candidum, ad dulces confectiones bellaria & condimenta expetitur. paratur quoque ampliori coctione quoddam genus chrystallo simile quod saccarum candum vocant ad leniendam tussis asperitatem in ore detentum, vt lique scat. Dioscorides in Melle inquit. est & aliud concreti mellis genus, quod Saccarum vocatur, in India & felice Arabia in Harundinibus inventum: consistentia sali simile: dentibus fragile: aluo idoneum, & stomacho utile, si aqua dilutum bibatur: auxiliatur renibus, & vesicæ: oculorum tenebras clarificat illitum. Plinius inquit Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. est autem mel in Harundinibus collectum gummiu modo candidum, dentibus fragile, amplissimum nucis Auellanæ magnitudine ad medicinæ tantum vsum. Serapio ex Arabibus varia genera affert in primis Zuccharum Labarzet, quod tanquam opimum video ab eisdem Arabibus in confectiones recipi: Alterum, quod ventrem magis mollit: Tertium, quod sali frustatim conciso simile: Quartum minus dulce astringentis saporis, quod in planta nascitur, cui folia sunt lata: stillat enim e ramulis foliorum cauis nõ parum amarescens, fructus fert testiculis Chamelorum similes, in quibus substantia continetur adurens. Inutiliter altercantur in his recentiores nostrum saccarum aliud esse ab eo, quod traditur ab antiquis, asserentes illud quidem sponte nasci in Harundinibus, aut Gummi modo, vt Plinius scribit, aut ex rore cælesti, in foliis colligi veluti Mannam, Auicenna hoc testante de illo genere, quod quarto loco ex Serapione citauimus, nostrum autem non nisi artificio extrahi. At quis neget nostrum saccarum Arabibus fuisse cognitum? qui illius vsum frequentissimum non solum in medicamentis, sed & condimentis loco mellis inuenerunt. Quod autem præparationis modum non docent, quo ex Harundinibus extrahitur argumento non est

est aliud genus intellexisse. Idem ad Dioscoridem dici potest, cum enim dicat in Harundinibus inueniri, siue sponte, siue artificio, non explicatur: nam & Galenus affirmare non audet cum inquit, saccharum, ut vocant, quod ex India & felici Arabia conuehitur, in Calamis, ut aiunt, concrefcit. Sed Plinius aut vulgatam opinionem secutus, aut tertium genus a Serapione positum describens, inquit gummiunt, modo in Harundinibus colligi amplissimum nucis Auellanæ magnitudine, cui ad stipulatur, quod subiungit esse scilicet medicinæ tantum vtile, quod nequaquâ de illo verum est, quod a Dioscoride & Galeno ponitur: est enim genus mellis tum ventriculo, tum alio vtilius. Forte apud Theophrastum fuit Melfrugum, quod inter loti genera ponitur diuerfum, tum viribus in vltu cibatio, tum quod non eadem loca desiderat. Inter genera Sacchari videtur esse id, quod apud Arabes Tabasir vocatur: conuertitur autem ab interprete Spodium errore manifesto. Refert enim Don Garzias Medicus Lusitanus hodie in India Tabaxir vocari, & ab incolis, ubi nascitur, Sacar de Mambu. Esse autem liquorem dulcem, crassum, similem færingamidi, & simili candore, qui reperitur in Harundinibus quibusdam arboreæ naturæ: Arborem esse aliquando Populi altitudine, aliquando minorem: ramis rectis, internodiis palmum distantibus: foliis Oleæ longioribus: Ramos tamen insecti opere roptatio ad viarum umbras parandas, in singulis internodiis succum prædictum colligi, qui postea quam concreuerit, aliquando nigrescit, aut cinereus redditur vel propter humorem aliquem semiustum, vel propter diuturnam moram in ligno: non tamen ob id deterior censetur: nam id contingit & ramis, qui ab igne tacti non fuere. Non reperiri autem in omnibus ramis, neque in omnibus locis, sed in paucis quibusdam: vendi magno præcio: ex India asportari in Persiam, Arabiam, & apud Turcas. In Arabia ram æquare præcia argenti: videntur ad ardores tum internos, ut externos: in febribus biliosis: & dysentergijs. Serapio vires tantum scribit, at, quid nam sit, non explicat. Auicenna inquit radices esse Cannæ adustæ: aut enim aduri propter fricationem extremorum, cum ventus eas perflat, nec alia habetur eius historia. Cum igitur hodie amplior eius notitia habeatur, & ex nomine, quod in hunc usque diem seruetur apud omnes eas nationes, & ex historia prædicta tutò asstruere possumus Spodium de Cannâ Auicennæ huiusmodi genus Sacchari esse.

C A P. L V I I.

G R A M E N herba est radice repens geniculata, candida, ac dulci, paruas ex singulis geniculis fibras spargente: difficilis ad stirpandum: nam ea concisa renascitur secundius, & breui totum folium

lum implet tanquam agrorum pestis, dum prorepat: caulicos tenues sursum emittit: foliis Tritico breuioribus, paruas spicas in autumno fert diuisas in tres partes, aut quatuor, aut quinque veluti lineas, in quibus rubra semina sunt extremitate pungentia: iis pueri sanguinem e naribus eliciunt: vnde Sanguinella vocatur. Graminis radice equos rescitiunt æstate: cum alia nulla herba virescat: aquam ex eadem extrahunt per distillationem laudatam ad puerorum vermes & ad febres malignas. Audio in Germania quoddam genus seminis gratia ferri; assumunt enim in cibis coctum, vocantes gramen Manne. Theophrastus Graminis partes supernas, vt caules, breues & imbecillas esse scribit, infernas autem, grandes, frequentes, & validas, geniculatas, quibus concisis nascitur. Dioscorides describit geniculatis ramulis serpentem, à quibus radices spargit dulces, articulis præcintas: folia acuta dura, & vt paruæ Harundinis lata: ea depascuntur iumenta, & boues: Afferit præterea Harundinaceum gramen, & cilicium, de quibus superius in Melica dictum est. Gramen vero Parnasium, quod in monte Parnasio densius fruticat: foliis Hederaceis: flore odorato, candido: semine paruo, non inuiti: radicibus digitali crassitudine, quinque aut senis candidis, mollibus, & admodum dulcibus adhuc incompertum est. Plinius de nostro Gramine loquens inquit: geniculatis serpit internodiis, crebroque ab his & ex cacumine nouas radices spargit: folia eius in reliquo orbe in exilitatem fastigiantur. in Parnasso tantum Hederacea specie: & paulo post cum inquit, sunt qui, & aculeatum gramen vocant trium generum, cum in cacumine aculei sunt plurimum quini Dactylon vocant, hos conuolutos naribus inserunt, extrahuntque, sanguinis eliciendi gratia. nostrum Gramen manifeste intelligit: sed alterum genus Aizoo simile: & tertium tenue, in tegulis & parietinis caustica vi incerta adhuc mihi sunt.

C A P. L V I I I.

MVLTAE alie sunt plantæ in genere frumentorum, sed semine inuiti ac sæpe nullo, licet spicam omnia ferant, vt frumenta. Hæc multa quidem sunt, pauca autem nominata. Quædam igitur spicam simplicem ferunt Hordei, aut Tritici modo, sed sine aristis, vt cauda Vulpina vulgaris, & pauca alia: cum arista autem Hordeum murinum. Cauda Vulpina spicam mollißima lanugine constantem fert: capillis colore subfuluis, omnino imitantem vulpis caudam: tenuem culmum cubito breuiorem: folia subcandida, lanuginosa vt Hordei: oritur in tenui solo. Theophrastus spicosa quædam recenset inter olera, vt oculus Canis, Alopecuros idest cauda Vulpina. Srelephoros, idest Plantago, & alia quædam, de quibus in Plantagine dicemus: alioqui

alioqui hæc maxime videretur Alopecuros, at non floret particulatim. Panicastrella vulgo vocata, oritur inter Vites & in hortis, spica figura caudæ Vulpinæ sub flaua, aspera, lanugine adhærente vestibus non sine seminibus Panico exilioribus. Folia quoque & culmus parui Panici similitudinem gerunt: circum hanc obuersantur libenter perdices & Coturnices; Panicum sylvestre id dici potest: est etiam paruus culmus non excedens dodrantem, spica tenui & longa, nequaquam lanuginosa, sed veluti ex minutissimis granis constante, dura, ac rotunda. Altera est cubitali prope culmo spica alioqui caudæ Vulpinæ, sed sine lanugine, ex folliculis latissimis dense compacta candidis: alia huic similis, solum spicæ, folliculis mollioribus, hirsutioribusque constant ac subrotundis. In segetibus quædam est coacta in cassitudinem spica, magis quam in longitudinem veluti ex squamis constans. Hordeum Murinum passim iuxta vias nascitur, breuior dodrante, folio & spica Hordei, tantum tenuioribus folliculis inanibus, eius mentio est apud Plinium, nascitur inquit inter Hordea, at non describitur. De Tritico sylvestri diximus in Avena. Quæ autem spicam inæqualem ferunt, aut ramosam, aut ex racemulis constantem, aut aliter disunctis seminibus, multas quidem habent differentias, sed fere omnia innominata. Herba Luciola vulgo appellatur; quia noctu lucescit, in montibus nascitur, altitudine duorum dodrantum: foliis Tritici, quibus pauca lanugo inest, veluti pili oblongi: in cacumine inter folia racemosum quid inest, potius quam spica, ex candidis folliculis & mollibus, constans, cui præcipua vis ad recentia vulnera, & sanguinem sistendum. Videtur autem Plinius Ischemon vocare, herba est inquit in Thracia, qua sanguis sistitur, non solum aperta vena, sed etiam præcisa, serpit e terra Milio similis, foliis asperis & lanuginosis, fercitur in nates: Quæ in Italia nascitur, & sanguinem eadem ad alligata sistit. Duæ sunt spica molli & lanuginosa, racemulis distincta Panici modo, foliis lanuginosis, magnitudine tantum inter se distinctæ, vna cubitali ferme altitudine, altera breuior numerosiore calamo. Quædam in ruderibus culmo inclinato, foliis candida lanugine oblitus Hordeo latioribus, spica comosa, magis densa quam Milij, ex tenuibus, ac mollibus folliculis constante candidis, quadam similitudine Harundinis. Lolium sylvestre passim secus vias nascitur, & in agrorum aggeribus, prætisque calamis Lolio minoribus, mollioribusque, multis quasi circulo dispositis: circa radicem, spicas fert dodrantes Lolio similes, seminibus exiguis: secatur ad fenum. Phœnix pusilla quædam herba est in parietibus & tectis, vix palmi altitudine, spicis Lolii sylvestris longe exilioribus ac magis diuisis colore Puniceo. Dioscorides inquit de Phœnice, herba folio constat Hordei breuiori, angustiorique: spi-

ca Lolij, ramis radicem circundantibus senum digitorum, quibus insident spicæ septem & octo : nascitur in aruis & tectis recens oblitis : laudatur ad aluum sistendam, & sanguinem ex vulneribus, & urinæ impetus compescendos : Plinius Phœniciam herbam meminit tantum, nec describit. Perlara vulgo appellatur herba in montibus, radices ferēs gemmæ rotunditatis cādidæ, veluti Margaritæ quatuor aut quinque inuicē hērentes, ac si stylo essent transfixæ, fibrosis alis ex postremo exeuntibus : culmos fert cubitales : foliis Tritici, iuba Milij, seminibus Auenæ binis pendentibus tenuioribus à brevioribus aristis, ut Oryzæ : propagatur hæc radice Graminis modo : Oryza sylvestris dici potest : nam Plinius Oryzæ tribuit radices gemmæ rotunditatis : Herba capillaris in pratis Alpium nascitur : folia ferens capillamenti modo tenuia : cauliculos quoque prætenues : parvis spicis : ramosisque : raris folliculis, molli-
bus, in tenuem apicem desinentibus. Quædam in tenui solo oritur culmo cubitali, sed spicæ parua in paucos ramos digesta, qui ex folliculis latiusculis dense compacti sunt in apicem desinentibus. In partibus & ripis fluminum pender herbula Gramini similis, quæ perpetue radicibus vivit, tenuissimis filamenti modo spicarum ramis, in quibus flosculi sunt purpurei : extat huius generis maior & minor. In aruis duæ nascuntur inter segetes, quarum spicæ floccos habent triangulos sparsim pendentes è ramulis : constant flocci ex latis folliculis sine arista. Vna culmum habet simplicem, prope cubitalē altitudinē, altera brevior ex multis calamis constans, cuius flocci frequentiores & longiores pyramidalis figura.

C A P. L I X.

CVM frugibus & spicosis conveniunt & Calami & Iunci. Calamus siue Harundo frutex est in aquosis, aut pingui solo nascens : à radicibus geniculatis, & obliquis, crassisq; rectos calamos ferens geniculatos, nullis ramis nisi anno secundo : germinant enim tunc è singulis geniculis : folia fert totos geniculos cingentia nervosa in multam longitudinem producta more Tritici, multo latiora : iubam in summo fert villosam, & mollem : seminibus non cōspicuis. Differentiæ apud nos non multæ sunt, quædam enim crassa & valida, colitur ad vites sustinendas, amat solum pingue & bene subactum : feritur radicum geniculis, quæ ova appellantur : Alia gracili Calamo assurgit in palustribus, utilis ad tegeres texendas, & tuguriorum tecta : Tertiam habemus in maritimis harenoso solo ex longissimis calamis humi serpentem, ramosam eadem tenuitate, sed angustiore fistula. In omnibus autem anno primo latior fistula, corpus gracilius : contra sequentibus annis : nam incre-
scente

sciente corpore angustior fistula redditur. in omni genere reperiuntur quædam frequentioribus geniculis, quædam longioribus internodiis. At longe plures ab antiquis traduntur differentiæ, præcipue ob diuersos vsus cognominatæ. Quoddam enim genus aptum ad cantus Tibiale appellatum fuit, græce Auleticon, quia calami tiliarum vicem explebant: ex lacu hoc genus petebatur. Plinius Orchomenium vocari tradit ex loco, continuo foramine peruium: eius quoddam durante inundatione crassatur, & plenius fit, carnosiusque, quem calamus Zeugitem Theophrastus & Plinius vocant. Theodorus Armamentarium vertit. Quod autem gracilius deficiente aqua relinquitur, Bombycium, seu Bombycinum vocatur. hæc igitur in genere Tibialis recensentur. Multa præterea alia ponuntur genera, vnum, quod in ripis expatiantis lacus oritur in pingui solo, Horundine crassa, & valida, Characiam Theophrastus & Plinius vocant. Theodorus Vallatoriam, qualis apud nos est, quæ collitur, aliud in insulis fluitantibus subtilius Plocimon Theophrastus vocat. Textilem Theodorus, Ploriam Plinius: aliud fruticosum communissimum, iuxta flumina & lacus Donax appellatur à græcis, Cannam Theodorus vertit, Dioscorides crassam & concavam esse scribit. Syringa, seu Syringia alia dicta est, quasi fistularis concava fere nihil habens ligni & carnis, seu totus calamus concavus, vtilissimus fistulis. apud Dioscoridem Syringias, cui multum inest carnis, crebris cincta geniculis ad librorum compositionem accommodata inter graciles: Nam alia tota solida apud Theophrastum, & tota pene intus repleta marem vocat, feminam vero inanem ad tiliarum ligulas. in istorum genere videtur esse ea, quam Sagittariam vocant, ex qua sagittæ factitari solent. Dioscorides Nalton vocat à soliditate, hæc nodis paucis geniculata, carnosior omnibus, maxime flexum recipiens & omnino obsequens, quo libeat flecti calefacta. Plinius esse in Rheno Bononiensi, cui plurima inest medulla, pondusque volucre contra flatus quoque perucax libra. Aliam Theophrastus magnitudine præstantem, ut vicem hastæ præbeat, folio non longo, sed simile Salici, huiusmodi fuerit, quæ Aucupatoria vocatur à Plinio. esse etiam in India amplitudine arborea, quarum singula internodia nauigiorum vicem expleant, cui folia similiter breuia. Meminerunt quoque Plinius & Theophrastus eius, quæ spargitur iuxta terram Graminis modo, suauissima animalibus in temeritate. vocatur à quibusdam Elegia. Laconica folio versicolor est. Spadones modica, aut nulla lanugine constant. Meminit amplius Dioscorides Phragmitis quasi farcta intus fistula. Sed præter omnia Calamus est Aromaticus ex India aduectus inter aromata: laudatur fuluus de se geniculatus, plena Arancorū fistula, assulosis fragmētis albicantibus, lentus in mādendo & astringens cū aliqua acrimonia apud Dioscoridē, sed huiusmodi hodie desideratur.

I VNCI sunt caules enodes, & flexiles : ideo adnexus commodi. Alij nullis folijs, vt Iuncus rotundus : nam folia à caulibus nō differunt, quibus insunt semina, vel potius indiscreta quādam lanugo vice seminis. Alij folia habent partim à radice, partim in summo caule, vt Iunci angulosi. Aliis folia tantum Iuncēa sunt, caules nequaquam, vt Iuncus odoratus, Tīpha palustris; omnia in paludibus oriuntur. Iuncus rotundus numerosissimas radices fert, nigras, Ellebori modo; in altum, descendentes, quę ex obliquo quodam callo oriuntur : ab hoc dum serpentaliæ radiculae nascuntur exsiccatis prioribus, & Iunci prodeunt, qui primo exortu, veluti folia sunt se inuicem complexa, vt in frumentis : postea rotundantur in Iuncum : propē verticem exit à latere racemosum quid constans ex floccis, nullo manifesto semine, idque non ex omnibus Iuncis, multi enim steriles sunt. differunt magnitudine & paruitate : duritie & mollietate : extremitate, quā in quibusdam acuta est & pungens, in quibusdam mollis : lenitate & asperitate : aliisque differentiis. Sed tria genera potissimum notantur. Duo parua cubitum excedentia, quorum vnum maximē leue, non pungens, tenellum, viride, floccis orbiculatis nigris : alterum robustum, extremitate pungens, colore flauescente, granis rotundis, Melicę similibus, in quibus non seminis medulla aliqua continetur, sed puluisculus quidam. Iuncis his vtuntur pro Spartho ad funes construendos prius contusis : robustissimi enim sunt : oriuntur in maritimis potissimum. Tertium genus magnum est, ad quatuor cubita accedens & amplius, colore virente, qui exsiccatus albescit : asperiori superficie, quam ceteri : substantia molli, ac fungosa : vtuntur ad contexendas tegetes, & vites palo alligandas : floccos fert subruissos, inęquales, non nisi in aquis prouenit. Primi & secundi generis aliquę reperiuntur differentiæ, tum in semine, tum in Iunco. exigui enim quidam reperiuntur in maritimis : sed inutiles ob breuitatem : floccis inęqualibus, vel nigris, vel subruissis : ex granulis trilateris constantibus. Dioscorides tria eadem genera ponit eodem ordine, primum. Iuncum leuem vocant : Alterum acutum, gręce Oxy(chęnum : quia in acutum mucronem definit : eius sterilem quemdam esse tradit : alium fermen ferentem nigrum, & rotundum, huius calami habitiores sunt, & carnosiores : Tertium Holoschęnum vocat, reliquis duobus multo carnosiores & asperiores, qui fructum similem supradictis fert, sed quod de Oxyschęno dixit reperiit sterilem, etiam in ceteris animaduersum est; propagantur enim omnes radicibus magis quam semine; Apud Galenum pro Holoschęno, deprauate (vt puto) legitur Oligoschęnos; nam

eodem

eodem ordine tria recenset genera ex Dioscoride, Iuncum leuem, Iuncum acutum, & Oligoschenum: Acutum graciliorem inquit esse, & duriorum: Oligoschenum crassiorum laxiorumque. Theophrastus quoque tria genera recenset: Primum acutum, quem Marem, & sterilem esse testatur: Alterum fructiferum, quem Melancranim, quasi atriferum vocat: quoniam semen nigrum ferat, eo crassiorum, carnosiorumque: Tertium magnitudine, crassitie, & carnositate insignem, quem Holoschenon appellat, ex quibus videtur per Melancranim nostrum primum intellexisse: nam reliqua manifesta sunt. Quod autem subiungit tanquam admirandum, scilicet sterilem & Holoschenon ex eodem cespite oriri, absurdum quidem esset, si cum acuto Holoschenos nasceretur: diuersæ enim species sunt: at sterile & frugiferum nequaquam. addit præterea propagari radicibus emissis ex capite Iunci, per caput intelligens crassum corpus, unde & Iunci & radices exeunt, ut in Cēpa, non Iunci cacumen ut Plinius accepit. Plinius aliter ea genera distinguit: nam primum genus Mariscum appellari scribit ad tegetes texendas, quod conuenit magno: Alterum genus Marinum, & à Græcis Oxyfchenum. Acuti tria genera: sterilem, quem marem, Ozyn Græci vocant: feminini generis reliqui duo. Qui semen nigrum fert, Melancranis vocatur, crassior, & fruticosior mare. Tertius qui Holoschenos vocatur adhuc magis crassus, & eodem cespite nascitur cum mare, vtilissimus ad vilia: quia mollis & carnosus est: fert fructum vuarum coherentium modo: at Melancranis sine aliis generibus nascitur, accepit igitur pro tribus acuti teneribus, tria à Theophrasto posita.

CAP. LXI.

CYPERVS inter Iuncos angulosos est trilatera figura: foliis à radice frumentorum modo, sed rima per medium discurrente, dorso acuto, ut tanquam acies scindat euellentium manus, quod & ipsius Iunci anguli præstant: in cacumine comam gerit, & breuioribus foliis constantem, interque ramuli sunt spicosi, ut Graminis subrufi, in quibus semina triangula continentur: radices multiplices fert geniculatas, odore suavi, sapore subacri & amaro cum quadam astrictione. Duas nouimus differentias: vnum cubitali altitudine: foliis longissimis, digitali latitudine: radicibus Graminis, crassioribus, intortis, exterius nigris, interius candicantibus: amat limosa & palustria. Alterum exile palmi altitudine: numerosis radiculis Oliuæ figura, media quadam fibra tanquam filo connexis multum odoratis: amat loca arenosa: similes radices afferuntur inter externa longe crassiores exterius rubentes. Dioscorides describit foliis Porraceis, longioribus, tenuioribusque: caule cubi-

cubitali, & maiore, anguloso, Iunceo: in cacumine folia parua, inter quę semen, radices Oliuę figura oblongę, aut rotundę, nigrę, odoratę, amarę, quarum est vsus. optimę oriuntur in Silicia, Syria, & Cycladibus, crassę durę, odoratę cum quadam acrimonia: ex quibus patet nostrum Cyperum vtrunque aliqua ex parte ab eo differre, licet viribus forte non sit inferior. Qui enim apud nos radicem oliuarem fert, non ad eam altitudinem adolefcit: cui autem caulis altus est, radix neque oliuaris est, neque rotunda. Theophrasto Cypirum vocat, quem Theodorus Gladiolum vertit: peculiarem inquit in caule æqualitatem habet: radix inæquali, partim crassă, carnosaque, partim gracilis, & surculosa: in altum agitur, ideo contumax emori: caulis enodis: folia angularia, harundinea: in omnibus fere flumiis, & stagnis nascitur, radice viuuntur vnguentarij. Plinius Cyperum differre putauit à Cypiro, quem Gladiolum esse inquit: vnde Theodorus in Theophrasto Gladiolum vertit, errore manifesto. Quę enim ascribuntur à Plinio Cypiro, radix bulbosa: odore Nardo vicina, præsertim in Creta: in Aegypto inodora, eadem Cypero conueniunt eodem teste, vnde inquit confundi intellectum: Cyperis autem ab eodem vocatur, cui radix oblonga. Cyperus Indicus à Dioscoride vocatur, radix Gingiberis effigie, Croci colore, si manducetur, facultate depilatoria. Hęc vulgo Curcuma vocatur in officinis, ea vtuntur infectores lanarum. Arabes eo nomine intelligunt Chelidonij maioris radicem, quia crocea, & confectionem diacurcuma; quia recipit Crocum.

C A P. L X I I.

GALANGA in officinis appellatur radix ex Oriente inuecta, effigie nostri Cyperi maioris, subrufa intus & extra, sapore Piperis, modice odorata, Arabes sub eodem nomine describunt radicem Cassiæ crassitudine: cortice rubente: interius colore ex rubro in candido languescente ex Syria: oris halitum commēdat, & Venerem adauget, Græci recentiores Cyperum Babylonicum vocant: idcirco libuit inter Cyperos recensere, quamuis herba à nomine describatur. hanc forte accepit Dioscorides pro Piperis radice ob similitudinem saporis, quod alij de Zinzibere putauerunt, esse inquit Piperis radicem Costo similem, quę ora gustantium accendit, & saliuam elicit. circumfertur & altera radix crassior ac tuberosior, quam Galangam maiorem vocant, de qua in Acoro dicemus. Viriūque Galangę historiam tradit Garzias Lusitanus: Minorem, quę efficacior est, oriri sponte in China: fruticem duorum palmorum altitudine: folijs Myrthi: radice nodosa. Maiorem in Iaua duorum cubitorum altitudine: folijs Myrthi, acutis instar Lanceæ cuspidis:

spidis : radice crassa, & nodosa Harundinis modo : flore albo : plantam esse saporiferam : feri radice, non semine, Zinziberis modo, ex quibus significatur has plantas cum nostro Rusco congenere esse.

C A P. L X I I I.

TRASI vulgò appellantur in Agro Veronensis, radicle Cypero oliuari similes, sed candidę, molles, ac dulces, quas esitant Castanearum more, aliqui Zizolas terrestres vocant : & ob similem figuram, & facultatem, qua pollent ad tussim : caules, ac folia, & semina sunt Cyperi media magnitudine inter magnum & paruum Cyperum : seruntur radices læto solo, & humecto. Theophrastus Malinathallam vocat: prouenit hoc non in aquis, sed locis arenosis haud procul à fluuio terrenum, figura rotundum, magnitudine Mespili, sine nucleo, sine cortice : folia, vt Cyperus mittit, hæc incolæ legentes in britto Hordeaceo decoquunt, dulcia admodum efficiuntur, usque pro bellariis vtuntur.

C A P. L X I I I I.

PSEUDOCYPERVS maiori Cypero similis est, hirsutior, seminum floccis crassioribus, nigricantibus, forma spicata : radices fert rotundas fere nucem æquantes, nigras, per longa intervalla dispositas, vt in Oliuari : sine odore, sapore astringente : alias radículas fert fibrosas, summa tellure, idcirco rotundæ illę difficiles extirpatu ob profunditatem : inueniuntur in fluminum ripis detectæ : ob aquarum cursum : herbam tum huius tum Cyperi secant ad senum, & pro tomento lectis substernunt Noccum vocantes in Etruria. cum renella est, mellea quędam dulcedo inest prope radicem, quam brobrem pueri mandunt & exugunt succum. in Paludibus clauę meminit Plinius Pseudocyperi inquit, fruticem esse, qui protinus florēt & semen fert, & Dioscorides in Antypodis inquit, quoddam fieri excremato Pseudocypero, cuius gratia purandum est, radices eius rotundas assumi. Theophrastus videtur Mnasium appellasse, inquit, n. herbaceis annumerari in paludibus, nullo alio vsu quam in cibis, quia dulcedine præstat, vt Papyrus, & Sario

C A P. L X V.

PAPYRVS, quem vulgò in Sicilia Piperum vocant, iuncos fert Cypero longiores, crassioresque, ad quaterna aliquando cubita accedentes, angulis obtusis : folia à radice breuia, adulto iunco nulla,

nulla, in cacumine comam latam, ex numerosis paruis iuncis triangulis constantem, in quorum summis flocci sunt ruffi, Cypero similes inter foliola terna: radices habet lignofas, craffas Harundinis modo, geniculatas, numerosa sobole in obliquum tendentes, odore, & sapore Cyperum emulantes, sed infirmius, fubruſas: ex inferna earum parte, radiculæ multæ descendunt fibroſæ: ex ſuperna autem frequentes iunci aſurgunt, qui dum tenelli ſunt, dulci ſucco conſtant, venit in hortum Pīlanum ex Siciliæ paluſtribus. Theophrastus duas deſcribit plantas, magnitudine tantum inter ſe diſtantes, quæ noſtro Papyro conueniunt, ſcilicet Papyrus & Sari, de Papyro inquit: naſcitur non in altitudine gurgitum, ſed prope intra duo cubita aut minus: radicis craſſitudo brachialis, longitudo vltra dena cubita in obliquum ſumma tellure tendentis: vnde radices tenues & frequentes in limum demittunt, ſurſum autem quos Papyros vocant trilateros, magnitudine forme quatuor cubitorum, comam habentes inutilem, & tenuem, ſine fructu, eos ex multis partibus fundunt, radice vtuntur & ad ignes & ad opera alia faciendā, ob naturam lignoſam & pulchram: Papyrus ipſe ad multa vtilis: nam & nauigia ex eo conſtruunt & è libro vela tegeteſque texunt, & veſtem quandam, & ſtragula, ac funes, aliaque plura, & celebratiſſimas externis hominibus charras: in cibis quoque multam vtilitatem tribuunt, nam incolæ omnes, tum crudos tum elixos, & aſſos mandunt, ſuccum deuorantes & corpus expuentes. Sari autem in aquis prouenit circa paludes, planaſque, vbi annes receſſerint, habet radicem præduram, flexuoſamque, ex qua, quæ Saria vocant, exeunt: his longitudo duorum cubitorum, craſſitudo pollicaris, triangulum id quoque Papyri modo, & comam ſimilem gerit, qui manducant, eius quoque manducamentum, expuunt: ex radicibus carbones faciunt, quibus fabri ferrarij vtuntur ob ligni duritiem. A Plinio Papyrus vocatur, quod naſcitur in paluſtribus Aegypti, & quieſcentibus Nili aquis, vbi euagatæ ſtagnant, deſcribiturque ſimili modo, vt à Theophrasto: additur modus conficiendi chartas ex eo, diuidi enim in tabulas longitudine, qua eſt Papyrus, maſcere Nili aqua, vnde turbidus liquor emanat, qui pro glutine eſt: texti omnes tabulas, & glutine illiniri poſtea tranſuerſas crates peragi, præmi deinde prælis, & ſole ſiccari: atque inter ſe plagulas iungi bonitate diſtantes. Dioſcorides quoque meminit Papyri, vnde chartæ conficiuntur, quo Medici vtuntur ad aſperiendoſ fiſtulas: ramenta enim eius maſeſacta, & filo coarctata donec ſiccantur fiſtulis intromiſſa intumefcunt: quia bibula eſt eius natura. habet radix halibile quoddam ac tenerum eſui, quod mandunt Aegyptij, vt ſucco expreſſo expuatur corpus, intelligit autem teneros iuncorum partus è radice prodeuntes: nam radice inquit, incolæ pro ligno vtuntur. Venit in yſū & charta ex Papyro apud

apud Medicos: nam cinis eius nomas compefcit, fed hodie nouo chartarum artificio inuento, dimiffo Papyro, reuerfi funt ad lintea, quæ vfu attrita & flaccida tandiu terunt machinis aqua motis, donec in fuccum diffoluantur: hunc optime aqua diffolutum, non fine glutine, & conturbatum, cribris excipiunt, qui fucci craffitiem retinentes paginam reddunt fuper ftramenta ad hunc vsum parata, nam & ante vsum chartarum inter cætera linteis monumenta præfertim priuata conficiebant: & Parthi etiam inuento Papyri vfu, malunt, vt inquit Plinius, veltibus literas intexere.

C A P. L X V I.

PHALARIS, ambigit inter Iuncos & Calamos: nam ex denfo cespitem multos fert cauliculos, triangulos, iunceos: fed duobus aut tribus internodiis: cubito breuiores, obtufioribus angulis, vt quafi rotundi videantur, prope radicē euidētiorebus angulis: folia fert Cyperi anguftiora, in cacumine non coma, vt ceteris iuncis triangulis, fed Spicę simplices ex alis foliorum dependentes, in quibus femina funt Milio syluestri fimilia, in acutum tendentia, & modice depreffa, viridi cortice in tecta, radices tenues & fibrofæ, quarum tenella germina, dulcedinem, quandam habent, vt reliqua huius generis: oritur in montibus iuxta aquas. reperiuntur eius aliquę differentię: nam quædam cauliculos fert breuiores, nullis internodiis, nudos, vnicam in cacumine fpicam fufinentes rectam feminibus latioribus. Quædam parua & valde exilis: in cacumine tres aut quatuor ramulos fundit, quibus inest femen triangulum. Dioscorides defcribit, cauliculis numerosis, ex tenuibus inutilibusque radicibus, qui duorum palmorum longitudine geniculati calami modo Zeę fimiles affurgunt, graciliores & dulces, quibus femen inest candidum, ob longum Milij magnitudine, pollet ad veficę cruciatus. Plinius de eodem inquit. Thyrfum habet longum, tenuem, ceu calammum in fummo flore inclinatum: femen fimile Sefamę, calculos frangit, & vitia veficę sanat.

C A P. L X V I I.

SPARGANIVM à radice fibrofa folia fert Cyperi latiora, & pauca quædam breuiora in caule ex intervallis: caulis nequaquam iuncus, fed nodofus, & rigidus, cubitalis circa fumum pilulas fert tres aut quatuor diftantes Platano fimiles, in quibus femina congeffa, oblonga, Phalaride craffiora: oritur in paluſtribus: alias pilulas in oblongis peciolis fert inanes loco floris. Dioscorides, defcribit foliis Gla-

dioli arctioribus, ad terram magis inclinatis, in summo caule veluti pilulæ prominent, in quibus semen: radix in vino ad venena serpentum laudatur.

C A P. L X V I I I.

TYPHA palustris, Vlua dicitur à Latinis, vt apud Virgilium. Limosoque lacu per noctem obscurus in Vlua Delitui. & alibi. Informi limo glaucaque exponit in Vlua, Herba Alge similis, sed longe maior: vnde vulgaris versus: Alga venit pelago, sed nascitur Vlua palude: vulgo Schianza dicitur in Etruria, quam ad multa opera expetunt, præcipue ad vitrea vasa conuestienda, ad tegetes, & mulierum sellas texendas: longissima enim sunt folia, plana, ac flexibilia, ex quorum medio caulis exit nudus, rectus, lignosus, leuore quodam veluti perpolitus terna cubita aliquando excedens, qui in summo paniculam sustinet ex densa lanugine constantem, quam vulgò vocant Mazza sorda: non nisi in limo aquarum stagnantium nascitur, ibique copiosa est. Dioscorides describit foliis Cyperi, caule albedo, læui, enodi: obducitur in summo flos densus in pappum tendens: nascitur in palustribus, & circa aquas stagnantes: flos sanat ambusta cum suillo adipe eloto. Theophrastus radicem numerosam tradit: caulem enodem, æqualem, sed in lacu Orchomeno peculiare: quia folio caret, neque radice numerosa hæret: pars tenera ab radicibus proxima est, quam pueri mandunt, vtroque loco prouenit terra & aqua.

C A P. L X I X.

IVNCVS odoratus in officinis Squinanthū vocatur: affertur ad nos inter aromata externa, plantula palmum alta, foliis alioqui Tritici, sed in tenuem rotunditatem iunceam desinentibus colore vario, qui enim prope radicem est, albidior est vel subflauus, prope verticem virescit, aut in purpuram vergit: odore iucundo: sapore subacri, præcipue circa summitates: visitur aliquando medius cauliculus lignosus, in quo fructus Harundini similis lanugineus sapore & odore infirmiori. Dioscorides eligi oportere inquit, recentem, rufum, flore refertum, tenuem, fragmentis in purpuram vergentibus, odore Rosæ, cum teritur: sapore mordaci, igneo: in vsum esse florem, culmū & radicem. Galenus miratur depatci florem à Chamelis, esse tamen optimam Iunci partem, quam Schenianthon, id est Iunci florem vocant. Theophrastus oriri Iuncum cum Calamo odorato trans Libanum in valle minima iuxta lacum, qui odorem spirant ingredientibus in vallem, virides nequaquam esse videntur,

tur, sed sicci; forma vero nihil ab aliis differunt: in Arabia odoratiores longius spirant. Serapio describit herbam Paleę similem, ramulis tenuibus, numerosis, duris in summitate spicas ferentibus lanuginosas, qui flores odorati Iunci censentur esse autem Iunci fructum similem Harundinum floribus, tenuiorem & minorem: copiosissime oriri locis humidis, & pratensibus, ut vniuersum solum occupet, cum siccatur albescente, odore optimo cum teritur, sapore amaro. ex his autem colligimus, Iunci florem; qui cæteris partibus præfertur, non esse vere florem: Iunci enim & Calami non florent, sed statim aut floccos, aut lanuginosa quædam ferunt, sed per translationem tenuiores Iunci partes florem vocari, quæ sunt Iunci summitates, quas Chameli depascuntur, ut inquit Galenus. Sic enim hodie vulgo Feni-florem vocant, & Pisis adhuc nomen Anthi apud rusticos seruatur: tenuiorem feni partem significans, ut in aliis quoque multis solemus floris nomen usurpare, ut farinæ florem, & falis, & inuentutem ætatis florem, aliaque huiusmodi. erit igitur Iuncus flore refertus, cum eius folia iuncea ad perfectam magnitudinem adoleuerint, antequam caulescat, & floccos suos ferat minus validos, ob id raro affertur Iuncus cum fructu: colligunt enim antequam caulescat, cum foliorum cacumina floridum quendam colorem subrubentem habuerint, unde eius fragmenta in purpuram vergentia laudat Dioscorides, ac tenuia: quæ conditiones hodie visuntur in Iunci cacuminibus; præterea cum dicit, esse in vso florem, calamum & radicem, dereliquisse videretur folia ipsa iuncea, quibus Calami nomen nequaquam conuenit, neque radicis. hæc igitur attestantur Iunci florem huiusmodi folia significare. de Calamo autem Iunci, seu idem sit cum Calamo aromatico, seu differat, patet intelligi caulem lignosum Harundineum, qui nequaquam hodie adfertur, cum colligant antequam caulescat, optima enim pars est flos Iunci prædictus. At diuersas quidem esse plantas Calamum aromaticum & Iuncum tum ex Theophrasto colligere possumus, tum ex Dioscoride, qui Calamum ex India haberi scribit: Iuncum autem ex Aphrica & Arabia: congeneres autem plantas esse significat Iunci Harundinea coma, & calamus, visuntur aliquando inter Iunci merces adultiores culmi, qui pro Calamo assumi possunt.

C A P. L X X.

QUODDAM genus Iunci rotundi oritur in sicco, locis maritimis, vnico à radice caule nudo, pedali altitudine, aut amplius, in cacumine tria folia fert porracea, deorsum inflexa in quorum medio floccus quidam continetur rotundus: à radice nulla folia exeunt.

FINIS QVARTI LIBRI.

CAP. PRIMVM.

HACTENVS explicata sunt, quibus singula semina sub singulis floribus aut folliculo continentur: nunc persequamur, quibus eadem plura sunt, sed vnicum ac simplex datum est sub vno flore seminum conceptaculum: quod aut pericarpio constat, vt Solani fructus, Cucumeris, Cucurbitæ; aut ex sicciore materia, vt leguminum Silique; & alia quædam seminum vascula.

Incipiamus autem ab iis, quorum fructus pericarpio constant. Quæ in hoc genere florem summo fructui intendentem ferunt, pleraque coluntur ob fructus in cibis expetitos, vt Cucurbitæ, Melopepones, Cucumeres: fructus, ingentes vt præ pondere sustineri etiam à natura a borea pequirent, ideo humi iacent cum caulibus: quædam adminiculis innixæ scandunt, in multam altitudinem, vt altissimas etiam arbores superent vnica æstate, qua viuunt: nam primis frigoribus pereunt omnes huius generis; nec feruntur nisi frigora abierint: semina omnibus depressa, & copiosa carni infixæ sunt pendentia ex mediis quibusdā fibris, tenui cortice carthilagineo tecta: flos figura calicis albus vel luteus: sunt inter fructus æstiuos refrigerantes, cum multa humiditate.

CAP. II.

CUCURBITA satius fructus est ingens, carnosus, qui elixus, aut assus, & tandem non nisi coctus venit in cibos: eas duos præcipua genera, longa scilicet, & rotunda: longa vt plurimum falcata figura crescit, quamuis varias assumat figuras, vel sponte, vel arte coercita: nam quædam rectitudine seruata prope ad bicubitalem longitudinem protenditur, si pendula sit, nec desint aquæ: nam gaudet irrigatione: quædam ceruicem tantum habet recuruam: quædam dilatatur

in ventrem ceruici adnexum, qua exsiccata, ac repurgata ab internis feminibus, & fungosa substantia, vtuntur pro doliò: in cibos autem hæ non veniunt, nisi tenellæ, antequam ætate obdurerint, ideo seruari ad hyemem nequeunt, nisi conditæ saccaro aut melle. Quoddam earum genus præceditur secundam longitudinem in tenues tabulas dimissa interna substantia fungosa, in qua semina continentur, quæ filo traictæ siccantur, vt per hyemem asseruatæ, cum vsus exposcit, remollitæ coquantur in cibis: distant longè à rotundis femine quoque, & carnis substantia: nam semen in tres angulos definit, candida constant carne, flore quoque candido: rotundæ figura constant Mali, sed ampla vastitate, vt earum quoddam genus amplecti vtrisque vlnis vix queat: carne constant pallida, dulciori quam longè: in medio, cum perfectæ sunt, inanes; asseruantur per se integrè tota hyeme: semina nequaquam angulosa: flores latei. Distant colore corticis: nam quædam virides sulcis distinctæ, vt Melopepones: Quædam candidæ: Quædam flauæ: Quædam paruæ ac tuberosæ sunt, aliæ maculoso cortice constant: Omnium plantæ scandunt, vbi adminicula noctæ fuerint ad multam altitudinem clauiculis amplexantes, alioqui humi serpunt, numerosis propaginibus luxuriantes, vt vni plantæ iugerum non sufficiat: folia longissimo pediculo attoluntur lata, rotunda, & aspera, latiora in rotunda, & quandoque sinuata. Græci Colocyntham vocant, Theophrastus inquit: semina distantia fert, succum aquosum, florem in postremo fructus diu infixum seruat: erumpit circa diem quintum à satù, aut sexto, vel septimo: seminis ætas recentior maturius prouenit: radix breuis. Genera quædam traduntur, dulciores & molliores redduntur, puluerem furculo excitantes sine rigatione, cum venti anniuersarij perslant, hoc generi rotundo conuenit: restatur Athenæus longas quidem Cucurbitas vocari, rotundas autem Colocynthas, quæ & Indicæ vocantur, quas intellexit, cum inquit: Admirabamur Athenis Cucurbitas mense Ianuario comedentes, quæ virides durant, proprietatemque succi seruabant: erant enim ab iis compositæ condis. Plinius inter satiuas longam intellexit, cum inquit, Cucurbita omni modo fastigiatur, vaginis maxime virilibus coniecta in eas, postquam defloruit, crescit, qua cogitur, forma, plerumque & Draconis intorti figura, libertate vero pensili concessa iam visa est nouem pedum longitudinis. Cucurbitarum numerosior vsus, & primus caulis in cibo: nuper in balnearum vsum venire vireorum vice, iam pridem etiam cadorum ad vina condenda, cortex viridis tener, deraditur nihilominus in cibis. semina, quæ proxima collo fuerint, proceras parant, item ab imis, sed non comparandas supradictis, quæ in medio rotundas, quæ lateribus, crassas, breuiioresque: siccantur in umbra, & cum libeat serere, in aqua macerantur: cibis quoque longiores, tenuioresque

cò gratiores, & ob id salubriores, quæ pendendo creuere, minimumque feminis tales habent, duritia eius in cibis gratiam terminante. Duo prima genera. Camerarium & Plebeium, quod humi repit, in priore mire tenui pediculo libratur, pondus immobile auræ, scandit parietum aspera interfectum vsque, natura sublimitatis auida; vires sine adminiculo standi non sunt, velocitas pernix leui vmbra cameraeque & pergulas operiens, vnde Cameraria appellata: seruantur virides in scobe & opaco loco harena substrato, sènoque sicco opertas ac deinde terra: hæc de longa intelligenda sunt: nam rotunda, quam Plebeiam videtur appellasse, per se seruat aëri exposita loco sicco.

C A P. I I I.

CUCURBITA syluestris, fructum fert paruum, & ob amaritudinem ingustabilem: duo eius genera summa proportionem respondentia satiuis. Quæ cum longa conuenit, figura Piri, & magnitudine constat, ceruice scilicet in gracilitatem producta, colore viridi aliquantum maculoso: hæc similiter vt longa, cum perficitur, durefcit: nec alium vsum præstat, quam paruæ ampullæ exemptis seminibus cum fungosa substantia, postquam in aruit: seritur in viridariis ad parietes conuestiendos. Plinius inter Cucurbitas syluestres Somphon à Græcis appellari scribit: quia inanis digitali crassitudine non nisi saxosis nascens. Quæ autem cum genere rotundarum conuenit, duplex visa est, vna colore viridi, magnitudine, quæ vtramque manuum impleat. Altera minor colore flauo similis Aurantiis Malis, medulla amarissima: huius folia à cæteris distant: incisa enim sunt vt folia Anguriæ, sed longe minora: huius medulla arida & fungosa venditur in officinis inter purgantia medicamenta externa, Coloquintidam vocant: Apud Dioscoridem Colocynthis appellatur: sarmenta, inquit, & folia emit tit Cucumeris satiui per terram repentia, diuisa, fructum specie mediocris pilæ conglomeratum, vehementer amarum, quem legere oportet, cum cæperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam vim habet. Plinius vtranque videtur nouisse, cum inquit, Colocynthis inter Cucurbitas syluestres vocatur, quæ plena, sed minor, quam satiua, vtilior, pallida, quando eius sunt medicinæ. Herbacea arefacta per se inanit aluum. Mesues quandam tradit lanuginosam, grauem, & duram, asperamque tendentem ad nigredinem, quæ mas vocatur, alteram fœminam à medicis receptam: laudat autem crassam, & leuem, laxam, & albam ac lenem completæ maturitatis, cuius pars interior pulposa, laxa & lenis, & alba vehementis albedinis.

CAP. IIII.

BALSAMINA in hoc genere appellatur, ab aliis Caranza: fructus utraque parte turbinatus, gracilior supradictis, tuberosa superficie, in maturitate croceus, & ferme rubens, seminibus intus latis & nigris, lituris quibusdam inscriptis: vtuntur fructu ad vulnera, & dolores coniecto in oleo vice balsami. Planta tenuibus viticulis, ac leuibus scandit opere topiario capreolis amplectens adminicula folia: fert Vitis modo incisa mollia, & leuia.

CAP. V.

CITREOLVS vulgò appellatur fructus Malo Citrio similis, tenuis aut quaternis sulcis discurrentibus, extuberantibus veluti pustulis: colore flauo in maturitate: seminibus oblongis, & angustis: carne succosa, candida, dulci, aliquantum nauseosa, cum matura est. Placet nouellus, antequam incrementum assumpserit: crudus enim cum sale esiratur, gratissimus stomacho calido, olfactu recreat animo delinquentes. eius planta viticulas fert breuiiores Cucurbita, humi stratas, folia fert angulosa, aspera palmi latitudine: flores luteos: seritur in aruis optime subactis. Alter est fructus non absimili sapore, qui crudus ante maturitatem carne tenera, & fragili gratus est, sed forma dissimili: crescit enim, qua cogitur forma, vt plurimum anguis modo intorta pluribus sulcis vel potius striis discurrentibus, simili modo horridus, colore candicante. Florentiæ Mellonem vocant, sed huic minor autoritas: quam Citreolo, eius planta assurgit in pergulas magis, vnde fructus pendet, qui si permittantur ad iustum incrementum peruenire, crassescunt: in longitudine multum, vt Cucurbitæ. Nuper tertium genus aduectum est, fructu cubitali tenerrimo, prædicti ergo fructus recenter orti & immaturi gratiores sunt, quam perfecti & maturi, omnes oblonga figura constantes, Cucurbitis longis proportionem respondentem. Duo vero alia genera sunt, quibus rotunda inest figura, & saporis suauitas maturis tantum. Eorum alter vulgò Melon, & Pepon vocatur, qui præfertur in cibis ob sapidam dulcedinem, & odorem: ideo stomacho gratissimus: expetitur non solum primis mēsis, vt vinum generosum superbibatur, sed & postremis: nec enim supernatat, sed alio commodius cito descendens: nil tamen fallacius eo: nam vel ex eadem planta alius suauis, alius insipidus nascitur sapore Citreoli maturi, alius medio modo magis & minus ab optimo Pepone recedens: præcept quoque colligendi tempus: nam immaturus Cucurbitam crudam sapit: deest odor, & proprietas dulces.

dulcedinis, perfecte maturus aquosior redditur, & gratiam amittit. optimis inest solidior caro: eliguntur ponderosi, utpote ex toto pleni: seminibus carni infixis, exacte rotundi, & quibus pediculus sponte abscedit, lato quodam floris vestigio, qua odorem spirant: item quibus aliqua ex parte abruptus cortex est: minus probantur, quibus in medio cauitas inest, in qua semina cum fibrosa substantia distant à carne. Differentiæ eorum innumerabiles: nam in dies nouæ species accedunt: figura aliis perfecte rotunda: aliis modice depressa & sessilis: aliis oblonga: Peponissas vocant, qui ex ventre medio vtrinque fastigiantur similitudine quadam Citreoli magni: cortex aliis asper, rugosusque, tuberosus: aliis leuius, nunc viridis, nunc cinereus, nunc pallidus, nunc varius: pulpa in terra aliis rufa, aliis candida, virenque: magnitudine quoque distant, maximus vix capitis humani amplitudinem excedit, minimum quoddam genus visum est magnitudine Mali rosei, cui & semen proportionem minutum est: sunt, qui collecti, domi maturentur, ad hyemem vsque perdurantes incorrupti, vnde hyberni cognominantur, modice oblongi: cortice flauo; & semine pallescente. Cæteri æstiu: incipiunt enim maturescere mense Iulij ac per totum Augustum. Plerique sulcis distincti sunt: semina ferunt candida, paulo latiora Citreolis, gustui grata tum per se, tum saccaro incrustata vice bellariorum, impellunt urinam, eiusque ardorem corrigunt: sunt, quibus semen sine cortice constat: ideo simul cum sua carne comeduntur: fibrosa substantia aqua semina enascitur, in optimis nequaquam abiicitur, sed simul comeditur, quamquam nitrosum quid sapiat, sed in cæteris simul aufertur cum semine: nam sub amara est, qui sapor aliquando reliquæ carni communicatur. Omnium sarmenta humi repunt longiora, quam Citreoli: folia aliquantum sinuata: flores lutei. Alter fructus, qui non nisi maturus expetitur, Cucumer vulgo appellatur, à quibusdam Anguria: hic in altissimam rotunditatem crescit, cortice leui, nequaquam sulcis intercepto: exili floris vestigio veluti puncto: pediculo tenui: deprehenditur maturitas leuitate solum: non enim mutatur color, neque odoratus redditur: color aliis virens: aliis maculosis subcandidis maculis Ophitis modo: Caro interna aliis candida: aliis rubens: quæ prope corticem durior & minus grata; quæ in medullis mollior, & aquosa, veluti cōcreta pruinæ modo, fragilis & fungosa, liquecens in ore: eius vsus post meridiem in æstu ad sitim arcendam per se non cum reliquis cibus: nam (upernatat & ad vomitum prouocat. Sapor est aquosus cum quadam dulcedine: dulcior, cui caro rubens: nam veluti mellea: semina insunt latiora Pepone: crassioraque, lubrica velati pinguedine oblita colore nigro, aut rubente, aut fuluo. Vidimus & sine semine. Quamuis autem humidior longo sit eius natura Pepone; diutius tamen asseruari potest decerptus,

ut aliquando hyemem attingat. Quoddam genus sylvestre vidimus translatum ad nos, carne intus lignosa, atque adeo dura ut pilę modo resiliat, nec frangatur proiectum. Omnium planta humi serpit: foliis multifariam dissectis, subcandidis, hirsutis: flore luteo. Apud Theophrastum & Dioscoridem duo tantum genera traduntur: appellat Theophrastus alterum quidem Sicyon, alterum vero Sicyan: uterque vertitur a Theodoro Cucumis, quamvis aliquando distinctionis gratia Sicyos Pepo, & Cucumer vocetur, Sycia autem Cucumis; utrique communia hæc tribuit Theophrastus: florem in postremo fructus eo crescente diu infixum gerunt: radix inest brevis. priuatim autem de Sicyo inquit; seritur cum Cucurbita mense Martio; erumpit circa diem quintum aut sextum vel septimum: seminis ætas recentior maturius præuenit, celerius præmaceratum. Megarenses dulciores & molliores reddunt puluerem surculo excitantes, cum venti anniuersarij perflant, sine rigatione: semen lacte præmaceratum saporis differentiam facit: fructus ex carne & neruo constat: succus aquosus. Eius genera tria notant, Laconicum, Scytalicum, Beonium: ex his Laconicum melius euadit rigatum, reliqua non rigata præstantiora sunt, ad Sicyam autem ea pertinent: Alios flores simplices in postremis sarmentorum fert, qui aueruntur, ne incrementum impediunt, figuram accipit loci, in quo posita fuerit: semina fert non congesta sed distantia: ex his colligere licet Sicyam apud Theophrastum significare Citreolum nostrum: hic enim figuram accipit loci, præcipue genus illud, intortum anguis modo. forte & idem inter Sicyos intelligitur scilicet Laconicus, qui melius euadit rigatus: id enim conuenit nostris Citreolis: gaudent enim aqua, ut Cucurbita longa: reliqua autem Sicyorum genera, quę non rigata præstantiora sunt, optimè quadrabunt nostris Peponibus & Cucumeribus, qui maturi cibis expetuntur: hi enim puluere æstiuo gaudent, aquas oderunt. Dioscorides Sicyon masculino genere vocat, quam Theophrastus Sicyan appellat. Peponem autem, quem Theophrastus Sicyon. Sicyus inquit satius stomacho, & aluo utilis est, refrigerans, & corruptionem non sentiens; vesicę prodest; olfactu reuocat animo delinquentes, & quę sequuntur. hæc profecto conueniunt nostris Citreolis. De Pepone autem inquit eius caro in cibis vti nam cit: illita sedat oculorum inflammationes: eius testa puerorum caluarię imponitur aduersus ardores, & fronti ad oculorum fluxiones, succus cum semine adiecta farina siccatus in sole absterforium fit faciem purgans, & nitorem afferens, & quę sequuntur. Ex nomine quidem colligere licet Peponem accipi debere aliquem ex iis, qui maturi expetuntur in cibis, ut nostrum Peponem, aut Cucumerem, aut utrunque sed ex eo usu quo Βλῆγμα ἀντὶ κατὰ τὸ Βλῆγμα ὅς παυλὶος ἐπιτίθειται: id est eius testa veluti caluaria pueris imponitur ad caluariam,

significatur potius noster Cucumer; rotundum enim eius corium, & testē modo fragile, & planitie ac leuitate caluariam æmulatur: idem comprobatur & facultas refrigeratoria, & vis repellendi: hæc enim in Cucumere magis est manifesta, quam in nostro Pepone. Apud Galenum reperitur Sicyos & Pepon, & Melopepon: de Sicyis inquit, substantia constare minus humida quam Pepones: ideo non facile in ventriculo corrumpi, ut illos, urinam cient minus quam illi, ex largo eorum usu, licet concoquantur in ventriculo, succus frigidus & mediocriter crassus in venis colligitur, qui non probe mutatur in sanguinem. hæc profecto cum Sicy Dioscoridis conueniunt, id est cum nostris Citreolis. De Pepone inquit, vniuersa natura frigidior est, quam Cucurbita, cum humiditate multa; habet autem vim quandam abstergendi, cuius beneficio urinam ciet & deorsum expeditius permeat quā Cucurbita & Melopepon, abstergit & cutem, vitia faciei aufert præsertim semen, quod & calculos renum deterget: succum in corpore vitiosum gignit, cum prope non fuerit concoctum: antequam corrumpatur, ad vomitum excitat, reddit cholera obnoxios. hæc omnia cum Dioscoridis Pepone conueniunt, & nostris Cucumeribus quadrant: Sed vnum tantum ansum dubitandi præbet, quod ipse inquit, homines in Peponibus, à carne intima, in qua semen habetur, abstinent: contra enim apud nos usu venit: gravior enim est Cucumeris interna caro, in qua semina quam externa prope corticē: De Melopepone autem inquit, hi minus humidi sunt, quam Pepones, nec adeo prauis succi, minus item urinas mouent, tardiusque deorsum descendunt, ad vomitum præterea excitandum non tantum quantum Pepones habent momenti; sicut nec celeriter adeo ut illi in ventriculo corrumpuntur, cum prauus humor in eo collectus fuerit, aut alia quæpiam corruptionis causa ipsum prehenderit. cæterum tametsi in iuuando stomacho autumnalibus fructibus longe sint inferiores, haud quaquam tamen ei, ut Pepones sunt noxij, neque enim vomitum ut illi excitant. hæc adamussim nostris Melonibus quadrant, sed quod subiungit eadem dubitationem affert, quam in Pepone indicauimus, inquit enim in Melopeponibus homines carnem intimam, in qua semina continentur mandunt; idque ipsis ad deiectionem confert. Qui vero eorum quasi carne tantum vescuntur, non tam cito eam, ac Peponum excernunt: raro enim ex nostris Melonibus internam substantiam, fibrosam comedimus, sed: vnā cum semine auferimus: idcirco suspicor errore aliquo commutata esse in eo loco vocabula Peponis & Melopeponis, ut rectius in hunc modum restituatur Galeni locus: huc accedit, quod in Melopeponibus homines à carne intima, in qua semen habetur, abstinent, in Peponibus autem mandunt, idque ipsis ad deiectionem confert. Qui vero eorum, quasi carne tantum vescuntur: non tam cito eam ac Melopeponum excernunt.

nunt. Quasi hoc sit in causa, cur Melopepones tardius discedant quam Pepones: quia interna caro eorum nō comeditur vt Peponum; vis enim ad deiectionem faciens magis in ea parte est: ideo si ex Pepone aliquis tantum carnem duriores assumeret, vt sit ex Melopepone, sentiret tardiores Peponis discesum. Plinius omnes hos fructus, Cucumeres vocat: nam Pepones & Melopepones inter eos recenset, quasi species. Cucumis tamen priuatim ab eo intelligitur Citreolus noster: inquit enim, fructum esse cartilaginei generis: crescunt, qua coguntur, forma: in Italia virides, & quam minimi, in prouinciis quam maximi, & citrini, aut nigri. Placent copiosissimi Aphricę, grandissimi Mesię. at cum magnitudinem excessere, Pepones vocantur; viuunt hausti in stomacho in posterum diem, nec perfici queunt, in cibis non insalubres; tamen plurimum natant, oleum odore mire, nec minus aquas diligunt, in fistula flore dimisso mira longitudine crescunt: ex his significantur non solum Italici Citreoli, qui parui sunt, sed & grandes, qui peregrini sunt apud nos. cum autem inquit: Pepones vocantur, cum magnitudinem excessere, consentit cum nostris Cucumeribus, seu Anguriis: grandissimi enim sunt inter hos fructus. cum præterea inquit: ecce cum maxime noua forma eorum in Campania prouenit, Mali cotonei effigie. forte primo natum ita audio vnum; mox semine ex illo genus factum Melopeponas vocant, non pendent hi, sed humi rotundantur. mirum in his, præter figuram coloremque & odorem, quod maturitatem adepti, quam non pendentes, statim à pediculo recedunt: ex his manifeste indicantur nostri Melones. Athenęus de Cucumere Authores citat indicantes fructus miram longitudinem: est Cucumis visus mihi terrę filius almę, inter grata iacens olera mensasque tenebat ille nouem: iterum inquit: augetur veluti Cucumis regione madenti. Paruos autem Cucumeres, quales Italici sunt, diminutiue Cucumerculos appellatos tradit. De Pepone autem inquit, Cucumerem seminarium nuncupatum à Cratino in rebus Vlixis: emptum enim in Paro Athenis Cucumerem maximum seminarium: ediles autem esse sine semine, Peponas, atque maturos tantum. Arabes præter tria dicta genera ex Galeno desumpta afferunt quartum genus, quod Dullaha vocant, interpretes vertunt Melonem magnum, viridem, cui vim tribuunt insignem ad humectandum & extinguendum feruorem in febribus ardentibus, & contemperandos acres humores, qui magis praua qualitate infestant, quam quantitate: Puto intelligi fructus ingentes, quos in Alexandria Batecas vocant, similes nostris Cucumeribus, sed eorum caro sponte in succum conuertitur præ dulcem in maturitate, quem per ostiolum in cortice excisum hauriunt, & æstuantibus publicè vendunt eius laticis calyces: quamquam hoc nomine Batecha Arabibus nostrum Cucumerem significet. Auicenna Me-

lonem Indum vocat; quia primum ex India habuerunt hunc fructum. In India Batice vocant, de quo Garzias inquit: fructus ingens, rotundus ouata figura: scinditur transuersus: eius caro suavis, soluitur in succum aquosum, febricitantibus optimum: semen nigrum.

CAP. VI.

CUCUMIS sylvestris, vulgò Cucumer Asininus, sponte nascitur in rudericibus: radice crassa: foliis Citreoli minoribus, candidioribus, & valde hirsutis: fructu paruo, oblongo, candida lanugine horrido; huic in maturitate pediculus spontè abscedit, ostiolo relicto, vnde confestim totus internus humor, vnà cum seminibus proicitur in longinquum, contrahente se neruosa corticis substantia, vt colligentes sepe illudat, non sine oculorum pediculo: semina sunt nigra, longe minora satiui. Theophrastus Sicyon sylvestrem vocat, satiui pēnitus incomparabilem, sed aspectus tantum similitudinem gerit: loca algentia quærit: medicamen liquatum ex eius fructu Elaterium vocatur: Theodorus Agitatorium vertit. Dioscorides inquit solo fructu distat à satiui, quem longe minorem parit, oblongis glandibus non absimilem: folia atque sarmenta satiui: radice candida, magna: nascitur in salubetis, & rudericibus: frutice in totum amaro: ex fructu huius medicamentum fit, quod Elaterium vocatur. Decerpti fructus, qui tacti protinus exiliunt, seruantur nocte vna, postridie cultro supino scinduntur, vt deorsum humor labatur in subiectum vas interposito cribro, & ramēta aqua dulci perfundunt, premuntque in subiectam peluim: humor collectus in sole siccatur: medicamentum vehementer purgans pituitam & bilem. De hoc Theophrastus inquit, extrahit tam superius, quam inferius, omnium medicamentorum diuturnissimum; oportunumque quod vetustissimum. Quidam Medicus seruabat annorum ducentorum, causa eius humoris copia, qui nec in cinere siccari possit, & vsq; ad quinquagesimum annum lucernis ad motum lumen extinguit: Dioscorides tamē aliter laudat, quod scilicet lucernæ ad motum facile flagrat, hoc ab innatu ad decenniū deiectionibus vtile est. Plinius Cucumin sylvestrem inquit multi hunc esse apud nos, qui Anguinus vocatur, ab aliis erraticus, arbitrantur, quo decocto mures de eius sparsa medicina non attingunt: est multo infra magnitudinem satiui. ex eo fit Elaterium succo expresso ex fensine, cuius causa nisi maturius incidatur, semen exilit, oculorum etiam periculo. Aliqui inquit, in Arabia natum magnificant, mox Cyrenis, alij in Archadia tradunt, similem Heliotropio, cuius inter folia, & ramos prouenire magnitudine Nucis iuglandis semen. esse autem ad speciem scorpionis, cauda inflexa sed candida, aliqui etiam ab

es scorpionum Cucumin vocant, efficacissimum contra scorpionum ictus, & seminae, & Elaterio, sed hoc genus apud nos non visum est.

C A P. V I I.

NON multum ab his recedit Bryoniae natura, quæ à quibusdam Cucurbita sylvestris vocatur: distat fructu, quæ exiguæ sunt bacce in raris racemulis in maturitate ex rubro flavescentes: insident in iis flosculi concaui, & candicantes. At radix vasta, & brevis, alba, succo acri prædita: viticulas fert tenues, & asperas, quæ clauiculis frutices vicinos scandunt: folia quoque hirsuta, angulosa, minora Cucumere sylvestri: oritur in sylvis: viuit hæc radice multis annis, ut Cucumis sylvestris. Dioscorides Vitem albam appellat, & Bryoniam, hæc inquit, foliis, viticulis, & clauiculis, satiuam Vitem imitatur, sed hirsutiora sunt omnia: proximis fruticibus implicatur suis clauiculis amplectens: fructum habet in racemis rubentem, quo coria denudantur, ex ea Asparagi, qui prima germinatione exeunt decocti in cibo, aluum & urinam cient: folia, fructus, radix, acrem vim sortiuntur. Plinius de Vite alba inquit à Græcis Ampeloleucem, ab aliis Ophiocephalon, ab aliis Melothron appellari, atq; aliis multis nominibus: huius sarmenta longis, & exilibus internodiis geniculata: folia pampinosa, ad magnitudinem Hederæ diuiduntur ut Vitium: radix alba, grandis Raphano similis, initio ex ea caules Asparagi similitudine exeunt: hi decocti in cibo aluum & urinam cient, folia & caules exulcerant corpus. semen in Vuararis acinis dependet, succo rubente, postea Croci: nouere id, qui coria perficiunt: illo enim vtuntur. Theophrastus de Melothro inter sus frutices fructum inquit Smilaci similem fert.

C A P. V I I I.

BRYONIAE nigra radix aliquando ad nostras manus uenit, nauis causa pro uictu circumferentibus: uocitant panem Turcharum: Est radix brachiali crassitudine amplior, sed brevis, carnosissima, colore intus subrubente, ut diuisa in taleolas, Farciminis speciem gerat. hæc quamuis multo ante eruta, aduentate Vere germinare cepit. Quamprimum igitur eam terræ mandauit, ut plantæ speciem addiscerem; protulit autem caulem circumuoluentem se adminiculis ad multam altitudinem, & folia Hederæ mucronata, colore subrubente, uixit usque in Autumnum; frigore uero aduentate penitus extincta est, eius nequæ florem, nequæ fructum uidere licuit. Dioscorides Vitem nigram, & Bryoniam nigram uocat: folia inquit fert Hederæ Smilaceis proxima, sed maiora:

iora : caules etiam cognatos, qui arbores circumuolutionibus apprehendunt : fructus inest racemosus initio uiridis , in maturitate niger : radix foris nigra , intus Buxei coloris . Viticulæ, quæ primò germinum partu erumpunt, in olera recipiuntur . radix eadem præstat, quæ alba, sed minus efficax . Plinius inquit, est & Vitis nigra similis albæ præterquam colore, huius enim color niger, cuius Asparagus similes Diocles prætulit ueris Asparagis in cibo urinæ ciendæ, leniq; minuēdo in frutetis : & haerundinetis maxime nascitur : radix foris nigra, intus Buxei coloris, ossa fracta efficacius extrahit, quam alba .

C A P. I X.

TAMARŪM vulgo appellatur, ab aliis Cerasiola ob fructus parua Cerasia imitantes : radicem subrotundam fert, & tuberosam, colore candido, acrem : viticulas simili modo circumuoluentes se vicinis fruticibus arboribusque, tenui cortice, & candido : folia Hederæ mucronata, lente virentia, racemulos frequentes suis viticulis implexos instar clauiculorum : flosculis candicantibus minutis, granulis rotundis rubentibusque : oritur in collibus locis umbrosis & riguis : huius recentes cauliculi à veris Asparagis non discernuntur, ac similiter in cibos veniunt. Plinius vuam Tamniam appellari tradit, eandemque esse putat cum Vitesylvestri ; inquit enim, quæ à Græcis Ampelosagria appellatur, spissis & candicantibus foliis geniculata, rimoso cortice, fert vuas rubentes Cocci modo, quæ cutem in facie mulierum purgant, & variis coxendicum, & lumborum vitiis tuscum cum foliis, & succo profunt, radix decocta in aqua pota in vini Coicyathis duobus, humorem alui ciet, ideo hydropicis datur, vtuntur ea pro Amuleto . Dioscorides de Vitesylvestri inquit, longas fert viticulas, Vitis modo lignosas : asperas, rimoso cortice : folia autem similia Solano hortensi, latiora, longioraq; : flores capillaceos muscosos : fructum paruis vuis similem, in maturitate rubentem, rotunda figura . Eius radix in vino decocta, & cum aqua pota purgat, datur & hydropicis, & quæ sequuntur . Theophrastus eius radicem scribit anno vilem esse, si in umbra, & sine ictu seruetur : nam alioqui, putrescit, & inanis fit ac fungosa, excafactoria & acrem vim habet, idoneam ad Philothri vsum, & vitia cutis in facie : Fructu eius de foliare arbores solent : succiditur omni tempore præcipue Autumno : at puto corrupte in codice græco legi pro *δῆματα* : *διδύχα* : eius enim fructu denudari coria magis verisimile est, quam arbores, vt Dioscorides testatur de fructu Vitis albæ .

CAP. X.

SALICASTRUM uocatum à Plinio, prouenit in humidis & læto solo, sarmenta ferens pollicis crassitudine, ut plurimum humi iacentia: cortice albo, læui: folia fert mollia, mucronata: appendicibus binis ad pediculum, aliquando nullis, aut vno tantum: flores in racemulis latis, figura Solatri, colore cæruleo: ampliores: apicibus quibusdam in medio luteis, sine odore: fructus fert in rotunditate oblongos, qui in maturitate rubent, succo aquoso, seminibus multis ac depressis, ut omni ex parte videatur Solatro congener. Inquit Plinius de ea: est Viti syluestri similis, sed in salicis nascens, idè distinguitur nomine, cum eisdem vsu habeat, & Salicastrum vocatur. Scabiem & pruriginem hominum, & quadrupedum aceto mulso trita hæc efficacius tollit. Videtur Dioscorides hanc intellexisse, cum de Vite syluestri dixit: folia habere Solano similia, at reliquæ conditiones magis Tamarum indicat,

CAP. XI.

QUOD vulgò Vinciboscum vocant: quia Frutices amplectendo connectit, nascitur in syluis, sarmenta ferens lignosa, candida, nec crassa: scandunt hæc circumuoluentes se arboribus: folia ex interuallis bina insunt, subrotunda, candicantia, & subhirsuta: hæc circa supremas viticulas inuicem connexa, vnicum folium constituunt concavum umbilici figura, in cuius sinu flores oblongi in extremo hiantes, albi, aut subrubi ramulos ambiunt odorati, & baccæ in maturitate flauæ pertinaciter hærentes, ingrati saporis, seminibus intus duobus, aut tribus depressis. Multi hanc pro Matrisylua accipiunt, quæ dicenda est inter Hyperici genera: radice nititur tenui in ramulos producta. Dioscorides bis videtur hanc plantam describere: modò Periclymenum: modò Cyclaminum alteram vocans. De Periclymeno inquit: simplex fruticat, ex interuallis parua folia habens caulem amplectentia, subcandida, Hederacea: inter folia furculi exeunt, in quibus baccæ Hederæ similes: flos Fabæ candidus aliquantenus, rotundus, & quasi insertus in folio: fructus durus, & difficilis ad euellendum: radix crassa, & rotunda: nascitur in ruderibus ac sæpibus conuoluens se vicinis adminiculis. Hæc descriptio in cæteris quidem congruit excepta radice: at Plinius radice non meminit, cum in cæteris consentiat cum Dioscoride inquit. Periclymenos fruticat & ipsa, ex interuallo duo folia habens, subcandida, mollia: in cacumine autem semen inter folia durum, & quod difficilè euellatur: nascitur in aruis, sæpibusque conuol-

uens

uens se adnuculis quibuscumque : semen eius in umbra siccatum tunditur, & in pastillos digeritur, qui in vino albo poti tricenis diebus urina cruenta, aut per alnum lienem absument. De altero autem Cyclamino inquit Dioscorides. folia fert Hederæ minora : geniculatos caules, crassosque, qui vicinas arbores instar capreolorum se conuoluunt : Florem candidum, odoratum : acinos Hederæ molles, lenti gustus, aliquantum acris : radicem super vacuum : nascitur in asperis : huius acini drachmæ vnus pondere poti cum Vini albi cyathis duobus quadraginta diebus, lienem per urinam, & alium absument, & quæ sequuntur, in quibus eadem prorsus facultates leguntur, quæ in Periclymeno. Affert quoque Plinius alterius Cyclamini descriptionem nequaquam diuersam à Dioscoridis enarratione ; Ex quibus patet prædictam plantam magis conuenire cum altero Cyclamino ob fructus mollitiem, & radicem superuacuum. si igitur eidem accommodari possit Periclymenum, & fructus durities de semine intelligatur, auferaturque conditio radicis rotundæ, & crassæ, error erit in repetitione eiusdem diuersis nominibus : probabilius igitur dicendum videtur, legitimum Periclymenum adhuc non compertum esse, non tamen à prædicta planta multum differre. Plinius alibi Climenum vocat : foliis Hederæ ; ramosum ; articulis præcinctum ; graui odore ; seminibus Hederæ.

CAP. XII.

SMILAX aspera, vulgò autem Hedera spinosa, viticulas fert longas, aculeis aduncis, & paruis horridas : folia Hederæ, nullis angulis in gracilitatem fastigiata, dura : & capreolos tenues, quibus arbores scandit ad multam altitudinem : floret in Autumno racemulos ferens Labruscæ modo, flosculis candidis, odoratisque : baccas rubentes subdulces ; officulis intus duobus, aut tribus solidis, vt Asparagi : radicem pollicis crassitudine geniculatam, candidam, & lignosam, prælongam, fibrosis alis paruis circa genicula exeuntibus. Dioscorides inquit Smilax aspera folia habet Periclymeni : sarmenta tenuia multa, Rubi modo, aut Paliuri aculeata : arbores scandit, ab imo ad summa perrepans, se conuoluens eis : fert racemulos exiles, qui maturi rubescunt, gustumque leniter mordent : nascitur in palustribus, & asperis : radice dura, crassaque. Theophrastus simpliciter Smilacem vocat, quam Theodorus Hederam Ciliciam vertit : Amplexi caulis inquit assurgit ; caule aculeato, & præhorrido : folio Hederæ paruo sine angulis in acutum producto, iuxta pediculi nexum excauato : proprium huius, quod medius nervus, qui spinæ animalium respondet, tenuis est, & stamina non ex medio illo neruo dispensantur vt in cæteris, sed circa illum circulariter ducuntur,

cuntur, orta ab annexu pediculi cum folio. Ad caulem autem infirmum secundum foliorum intervalla adnascitur ex eisdem pediculis sulus quidam tenuis, specie clauiculi: flos candidus suavis, olens Liliū. (Theodorus non *Κρίον*, sed *Ηρίον* legit, id est verū, quasi vere floreat, non in Autumno: fructus Solano proximus; ac Melethro, maximeque similis vix Labruscæ: racemi penriles, ut Hedera ad Labruscam accedentes: ab eodem enim puncto acinorum pediculi oriuntur: fructus rubens, nucleos habens plurimum duos, aut ternos, in maioribus, vnicum in minoribus, nucleus verò valde durus, colore exterius nigro: peculiare racemis, quod tū à lateribus caulium continuus, tū in extremo maximus exoritur, ut in Rhanno & Rubo: in his autem fructus est conspicuus, utpote qui in summo, & à latere perpetua serie feratur. Plinius Smilacem è Cilicia primum profectam scribit Hedera similem, densis caulibus geniculatam, spinosam: ramis fruticosam: folio Hederaceo, parvo, non anguloso, à pediculo emittente pampinos: flore candido, olente Liliū: fert racemos Labruscæ modo, non Hedera, colore rubro complexa: acinis maioribus nucleos ternos, minoribus singulos nigros duosque: infesta omnibus sacris & coronis, quoniam sit lugubris. Alibi de eadem inquit quidam duo genera Smilacis dixerunt. Alterum immortalitati proximum, in conuallibus opacis, scandentem arborescens, mantibus acinorum cotymbis, contra venena omnia efficacissimis est tantum, ut acinorum succo infantibus saepe instillato, nulla postea venena nocitura sint. Alterum genus culta amare, & in his gigni nullius effectus, illam esse Smilacem priorem, cuius lignum ad aures sonare diximus: hæc Plinius. At nostræ Smilaci nequaquam lignosa inest natura, aut crassities. Alterum vero genus Smilacis in cultis nascens fuerit Smilax genus à Dioscoride tradita.

C. A. P. X I I I.

E BULVS: in oppida frequens, nascitur in aggeribus: caule crasso, simplici, ac recto: frequentibus geniculis, in quibus folia diuisa, ut Sambuci; frequentioribus segmentis, angustioribusque; umbellas fert in cacumine; & flosculos candicantes in summis fructibus, qui in maturitate nigri, ut Sambuci: succo inficiente manus: radices fert tenues, & longas, iunceas: tota graue olet. Dioscorides Chamæætem vocat, quasi humilem Sambucum: est inquit longe humilior Sambuco, magisque herbaceo generi assignandus: caule quadrangulo, geniculato: foliis Amygdalæ ex intervallo longioribus, geniculatim expansis, graue olentibus, in ambitu serratis: umbella Sambuci: flore & acino eiusdem; radice nititur longa, crassitudine digitali.

CAP. XIII.

BACULAE vulgò in Alpibus appellantur, quasi baculæ, fructus dulces, & subacidi, parvis vix similes, in maturitate nigri, quos cecitant Alpini: fert eos parvus frutex dodrantali altitudine: ramulis virentibus, & striatis: foliolis in rotunditate oblongis, leuiter serratis, sine pediculo adnexis alternatim: flosculis radicanibus, concavis, vt Arbuti, qui summis fructibus insident; Alterum genus fructu minori constat, & paucioribus intus seminibus: foliolis inferne albicantibus, specie Malicotonei, sed pusillis: Videntur hi frutices, quasi humiles Mespili.

CAP. XV.

SOLANI genera à supradictis distant, quod florem non in summo fructu, sed infra nascentem ferunt, simili modo concavum, aliquando dissectis labris: fructum numerosis seminibus refertum, compressis, & subrotundis: inter hæc hortense scribitur inter olera æstiuæ, eius enim fructus venit in cibos, vt Cucurbita, vocant Manum insanum, & Pyrum insanum, quia Mali, aut Pyri effigie constat, alij Melanzanam, & Petroncianum vocant. Pyra igitur insana turbinata figura constant, magnitudine Cotonei, alia colore flauo, alia purpureo: extat & genus candidum candore Eboris, oblongiore figura, veluti parua Cucurbita, gratius in cibis: omnium planta cubiti altitudine attollitur: caule crasso, subhirsuto, ternis assidue ramis fissis: foliis Mali cotonei, aliquantum angulosis, latioribus, nigrioribusque: flore purpureo, aut candido, dissecto: fructus ante maturitatem elixus, aut assus fungorum more cecitatur, sapore fungos imitante, at non sine condimentis acris, vt Pipere, ad castigandam saporis feritatem: ægre concoquitur in ventriculo: refrigerantis & humectantis facultatis. Græci Stychnon vocant. Dioscorides de hortensi inquit, esculentus, est parvus frutex multis aliis concavus: folio nigro, maiore, quam Ocymi & latiore: fructu rotundo, viridi, qui post maturitatem nigricat, aut fuluescit: herba autem in nocentis est gustus; facultatem habet refrigerandi. Apud Theophrastum Theodorus omne genus Stychni Vesicariam vertit, nomen inquit æquiuocum esse: de Urbana inquit, cibo idonea est, fructum acinosum ferens: recensetur alibi inter olera, quæ coqui exigunt licet cruda etiam mandatur: interpretandus igitur est fructus acinosus, non vix modo granula ferens, sed cuius interna substantia numerosis granulis referta est. Ex hoc genere videtur esse & Corcorus, de quo mox inquit Theophrastus, ob amaritudinem in prouerbio est: folium eius Ocymū emulatur.

Plinius

Plinius tertium inquit in genere *Stychni* est, quod in cibis sumitur: foliis *Ocymi*, licet præferatur horrensis saporibus. *Galenus* de esculento inquit, in hortis nasci omnibus notum.

CAP. XVI.

MALA insana rotundiora sunt, veluti Mala: eorum quoque duas nouimus differentias; vnum colore aureo, specie *Mali Appij*; vnde quidam *Malum aureum* vocant; alterum depressius, & latius, specie *Mali rosei*, fulcis distinctum, colore rubenti, quasi igneo. Vtrique caules sunt veluti sarmenta, longitudine duorum, aut trium cubitorum, qui, nisi habeant adminicula, procumbunt in terram: folia vtrique hirsuta ac diuisa, *Erucae* modo, sed multo longiora, ac latiora: flores albicantes: Vtraque peregrinat coluntur in hortis ad spectaculum potius, quam usum. Quidam tamen fructus in patinis paratos comedunt, vt *Pyra Insana*, sed ferius quidam odor inest, præcipue rubris. existimo hæc ad *Solani furiosi* genera pertinere: Non enim vnica apud *Dioscoridem* insinuat plantæ, quamuis ex continua verborum serie vnicam videatur describere: vnde factum est, vt hodie occultum sit *Solanum Manicum*; nulli enim ex nostris tota descriptio conuenit, nec verisimile est eandem plantam capitula ferre similia *Plantæ pilulis*, & si vtrum racemosum granis constantem similibus *Hederæ corymbis*, sed in his verisimilius est plures plantas insinuari, quod si hoc modo intelligamus, habebimus plantas, quibus optime notæ omnes quadrabunt. Ac primum Mala insana, quæ descripsimus, ad primum genus *Solani furiosi* reducenda erunt, cuius *Dioscorides* folia tantum, & caules describit in hunc modum, *Solanum Manicum* folio constat simili *Erucae*, sed maiore quasi *Acanthi*: caules autem fert ab radice decem, aut duodecim proceros, altitudine vng. hucusque descriptio est primi generis; nam quæ sequuntur, ad alia pertinent, de quibus mox dicemus: Eadem verba leguntur apud *Theophrastum*; vnde videtur *Dioscorides* eorum caput *Solani Manici* mutasse; ideo eadem apud eundem difficultas. *Plinius* consulto præterit eius descriptionem; nam paruo succo insaniam facit: hoc inquit est venenum, quod innocentissimi auctores *Dorycnium* appellauere, ab eo, quod cuspidis in præliis tingerentur, illo passim nascente, qui parcius spectantes, *Manicon* appellauere; qui nequius occultabant, *Erythron*, aut *Neurita*, vt nonnulli *Perisson*, ne cauendi quidem causa curiosius dicendum.

CAP. XVII.

MALVM spinosum à quibusdam Stramonia vocatur herba inter æstivas, cubiti altitudine; caule crasso, lævi, in ramos fillo: foliis Pyri Infani, candidioribus, lævibus, quibus odor quasi Opij: flores fert prægrandes, figura calycis, aut tubæ, colore candido: fructum rotundum, hispidum, Mali amplitudine, aut Nucis: colore viridi, qui in maturitate dehiscens, semina intus ostendit vehementer congesta, ut Mali granati, colore candido, compressa, & ferme triangula, media fructus parte carnosæ, externo cortice membranoso: Peregrina est planta, quæ feritur in Viridariis spectaculi gratia: huic alterum genus Solani Manici ascribendum censeo, quod innuitur à Dioscoride cum inquit: caput fert in cacumine instar Oliuæ, sed hirsutius, veluti Platani pilula, maius tamen, & latius. Theophrastus inquit: caput fert instar Gethyi, sed minus, atque hirsutius, simile fructui Platani. Apud Auicennam Nux Methel appellatur, de qua inquit: Est venenum obstupesci-
faciens similis nuci, super quam sunt spinæ breues, & crassæ, & est similis Nuci Vomice, & eius semen est simile semini Citri, pondus trium gra-
norum inebriat. drachma vna interficit eadem die.

CAP. XVIII.

SOLATRYM vulgo appellatum, duorum generum est apud nos: vnum maius, quod montanum est, Alterum minus, quod passim in ruderibus nascitur. Maius in sylvis montium nascitur: pluribus ab eadem radice caulibus, crassis, nigris, bicubitalibus, altioribusque: ramis ternis in latera tendentibus: foliis Mali cotonei, nigris, lævibus: flores fert concavos, oblongos, nigros, ordine dispositos in ramis per intervalla singulos: fructum vuæ acino similem, grandiusculum, in maturitate nigrum, vinosum, seminibus parvis, ut Hyoscyami, nigris: vivit hæc radice, quæ crassa est, ramosa, albasterumola, atque admodum fragilis, & excavata. Dioscorides in Solano Manico postremo loco hanc ostendit, inquiens: flos niger, quo decidente, fructus vuæ specie, rotundus, niger, acini sunt decem, aut duodecim, similes Hedere corymbis, molles, ut Vuæ. radix subest candida, crassa, caua, cubitalis: gignitur in montibus, vento perflatis, & riguis. Theophrastus de hoc genere inquit Strychnon, quod insanire facit, constat radice candida, & longa, ad cubitum, caua: dabitur eius radice drachmæ pondus, si, ut quis ludat, seque pulcherrimum putet; voluerit; ac si vis, ut magis insaniat, drachmis duabus opus est; si autem nunquam insania solui, ma-
lueris,

Iueris, tres dabis : & quatuor, si interimendum sit. huic baccas nigras alibi tradit, vbi inquit, in Archadia nascitur vtrumque genus Solani, quod fructum puniceum fert, idest somniferum, & quod nigrum, idest manicum : duo enim esse Solani genera tradit, præter hortense : somniferum : & furiosum. Plinius hoc genus Cucubalum appellauit, de quo inquit; Quidam hanc alio nomine Strumum appellant; alij græce Strychnon : acinos habet nigros.

C A P. X I X.

SOLATRUM minus nascitur passim in æstate secus vias, locis fimo-
lis : caule subhirsuto, nigricante, similiter diuiso in ternos ra-
mos, breuiores tamen, quam ante dictum : folia quoque breuio-
ra, aliquantum angulosa, nigricantia, subhirsuta : flores fert in inter-
uallis foliorum plures in vno pediculo, candidos, dissectos, medio quo-
dam apice luteo : fructus paruis uis similes, in maturitate nigros, aut
flauos, humore plenos, & seminibus paruis, candidis, similibus Hyoscy-
amo : radix candida, quæ hyeme emoritur : videntur hac herba frequen-
ter medici simpliciter Solatrum vocantes ad vlcera vehementer inflam-
mata, & humores candidos tusam in cataplasmate, aut succo illito, aut
aqua stillatitia irrigata : infunditur & in intestinorum exulcerationibus :
propinant aquam, aut succum ad ventriculi & reliquorum viscerum in-
flammationes; vrinæ ardorem, & calculum : aqua sudorem elicit tribus
vaciis porta cum totidem aquæ Absinthij. putatur hæc Solanum horten-
se vocari à Dioscoride, cum tamē nullibi seratur, nec villo pacto esculen-
ta sit : suspicor autem hanc à medicis assumi pro Hyoscyamo albo, reie-
ctis duobus alijs Hyoscyami generibus, vt testatur Dioscorides : inquit
id placidissimum esse, pinguius ceteris, molle & lanuginosum : flore, &
semine candido : nascitur in maritimis, & ruderibus : excipitur succus
ex fructu tenero ; item ex caulibus foliisque tundendo, & in solem siccan-
do, & quæ sequuntur. Cum igitur dicat succum excipi ex fructu tenero,
profecto innuit huius fructum non Cytinis similem esse durum & ari-
dum, vt in cæteris : reliquæ conditiones manifestissime sunt.

C A P. X X.

VESICARIA, quæ in officinis vocatur Alchechengi, in agrorum
limitibus nascitur, & sepibus : caule, vt plurimū simplici, aut pau-
cis ramis : folia fert maiora supra dicto, iuxta quæ singuli flores
candicantes, & fructus exacte rotundi, magnitudine Ceraforum, colore
puniceo, vesicis inclusi rubentibus, sed ante maturitatem viridibus :
semina

femina in carne continentur, depressa, & candida : singulare remedium ad urinam impellendam, & vesicę cruciatus, & calculum, si tres fructus, aut quatuor ex vino bibantur, quasi natura vesicę remedia ostendat, dum fructum vesica conditum gignit. Dioscorides inter Solani genera, Halicacabum vocat; foliis Solani hortensis, latioribus : caulibus, cum adoleuere, ad terram inclinati; folliculis orbiculatis, veluti vesiculis, in quibus fructus continetur, rubens, rotundus, levis, figura acini vix : vruntur coronarij corallis intextentes. Plinius hanc diligenter ostendit, inquires : cui acini coccinei, granosi folliculi, Halicacabum vocant, nostri Vesicariam; quoniam vesicę, & calculis prodest : frutex est furculosus, verius, quam herba; folliculis magnis, lausque, & turbinatis : grandis intus acino, qui maturescat Nouembri mense.

C A P. X X I.

SOLANVM somniferum peregrina est planta apud nos : fruticat ab eadem radice, multis caulibus, bicubitalibus, altioribusq;, lignosis, candida lanugine obductis, in quibus folia Mali coronici candidiora; & flosculi in alis numerosis, ex luteo subrubentes, ac folliculi exiles, in quibus grana longe minora Vesicaria, simili colore, sed quatrado croceum inclinante : seminibus intus flauis : radix crassa, & ramosa, subrusa, vivit diutius : Dioscorides paulo diversum describit inquires : fruticat multis ramis, densis, caudicosis, fractu contumacibus : foliis numerosis, pinguibus, Malo coronice similibus : flore rubro, grandi : fructu in folliculis croceo : radice prægrandi, cortice subrubro : nascitur in locis petrosis, non procul à mari : vim somniferam in radice esse, sed blandiorem, quam in Opio : dari drachmam unam corticis in vino : fructus urinam vehementer impellit : dantur hydropicis duodecim corymbi : si amplius, alienationem mentis faciunt, & quę sequuntur. At nostrę, quam descripsimus, non videtur convenire flos grandis, nisi ramum onustum flore accipiamus : neque radix subrubra, quod & Theophrastus confirmat inquires : somnificum Strichnon radice constat rubra, sanguinis modo, quę siccata albescit : fructu Cocco rubicundiore, folio Trymali, aut Mali dulcis, piloso, & prope radicem magno ; nascitur in rupibus, & faucibus, atque sepulcris : radicis corticem rufum in vino meracius dant, ut dormire faciant. Plinius nequaquam describit; vocari Halicacabon, quod soponiferum est, atque etiam Opio velocius ad mortem.

C A P. X X I I.

P I P E R Indicum vulgò appellatur fructus aderrimi saporis, ex Oc-
cidentalì India primum illatus, nunc frequentissimus in hortis
condimenti gratia satus inter æstiuæ: caulem fert cubitalem, vi-
rentem, aut subnigram, læuem, paucis ramis: folia Solatri, angustiora,
longioraque, ac magis fastigiata, lacte virentia: flores in alis singulos,
candidos, dissectos: fructus longitudine digitali, fastigiatos, colore ru-
bente in quibus semina similia Vesicariæ, latiora: vrit vehementius, quam
Piper, adeo vt pustulas excitet, tundunt cum mæca panis, deinde torrent,
sic castigata mordacitate obsoniis inspergunt, loco Piperis extant quæ-
dam differentiæ in fructu; nam color in initio aliis viridis, aliis niger, in
maturitate autem rubicundus, aut croceus: figura quoque; aliis bre-
uior, & crassior: aliis longior & gracilior. putatur apud Plinium Sili-
quastrum esse, quæ & Piperitis dicta est: describitur autem Castore Au-
thore, caule rubro, & longo, densis geniculis: foliis Lauri, semine albo,
tenui, gustu Piperis; utilis gingiuis, dentibus, oris suauitati, & ruæti-
bus; bibitur contra morbos comitiales: seritur vbi Smirniū, locis si-
licet putridis, & macris, & ruscidis: ex hoc genere videtur esse, Circæ
apud Dioscoridem; inquit enim, foliis constat Solani hortensis, agna-
tis, multis: floribus nigris, paruis, multis: semine Milij nascente in qui-
busdam veluti corniculis: radice dodrantali, triplici, aut quatuorplici,
candida, odorata, exalfaciēte: Nascitur in apricis, saxis, & vento per-
flat: eadem ferme ad verbum habet Plinius.

C A P. X X I I I.

S O L A N U M arborefcens nuper inter peregrinas allata est: planta;
caudice constans crassitudine brachij, hispido, non tamen aculea-
to, subnigro: ramis ad latera fusis: folio Siliquastri, ac flore: fru-
ctu rotundo, rubro; grandiore quam Vesicaria, at sine vesica; se-
mina intus eadem habentur. laudant fructum ad vrinam impellendam;
at in foliis vis venefica inest.

C A P. X X I I I I.

M A N D R A G O R A S planta est in montibus nascens, vnde trans-
lata est in hortos, radice constat crassa, & longa, candida, di-
uisa in duos, aut tres ramos, veluti crura, tenuibus fibris
hirsuta, germinat mense Decembri; folia edens in orbem dis-
posita

posita circa radicem, similia Lactucæ; simul & flores, singulis pediculis inter folia, candidos: procedente tempore folia longiora redduntur, veluti Betæ candidæ, aut Hippolapathi; & fructus gerit in terra iacentes, rotundos, virides, qui in fine Veris maturescunt, colore flauo, magnitudine Mali Apij, odore iucundo cum quadam grauitate; semina intus candicantia, & fæcta, figura renum. Duo alia genera virent in horto Pisano, flore purpureo; eorum alterum folio constat hirsuto, vt Anchusæ, similiter strato in orbem, breuiore tamen, & latiore: floret circa brumam, vt superior: fructum nunquam perfecit: radix externis nigra. Alterum ex Sicilia aduectum est, foliis Lactucæ, vt primum genus: fructu turbinato, vt parui Sorbi, qui in maturitate flauescit: radice candida: hæc germinat, & floret circa æquinoctium Autumni: perfecit autem bruma, quo tempore prioribus amissis foliis, & fructu, iterum germinat, noua folia edens, at sine flore & fructu: omnia autem genera aduentate æstate folia amittunt: nulla caulem ferunt, præter tenues florum pediculos ab radice. Dioscorides tria eadē genera Mandragoræ describit; albam quidem scilicet priorem, Matem vocans; nigram verò feminam: Tertiam Morion: incipit autem à nigra inquires: angustioribus foliis constat, & minoribus quam Lactucæ, virosis, & graue olentibus, in terra sparsis: Mala gerit Sorbi similia, pallida, odorata, in quibus semen veluti Pyrorum: radicibus inheret magnis, binis, ternisq; inter se conuolutis, foris nigris, intus albis, crasso cortice: caulem non fert. de candida autem, quam nos primo loco descripsimus; quia notissima est, inquit; huius folia magna, alba, lata, læuia, vt Betæ: mala altero duplo maiora, colore iu croceum inclinante, iacundè olentia cum quadā grauitate, quorum cibo pastores aliquantum sponantur: radix alteri similis, maior, & candidior: hæc quoq; orbata caule. Morion postremo ex aliorum relato tradit, in opacis iuxta specus enatum: foliis albis Mandragoræ, minoribus, albis, dodrantalibus circa radicem, quæ mollis est, & candida, paulo maior palmo, crassitudine pollicis. Plinius duo tantum priora genera describit ex Dioscoride inquires: niger, quæ semina existimatur, angustioribus foliis quam Lactucæ, hirsutis, & caulibus: radicibus binis, ternisue, nigris foris, intus albis, carnosissimis tenerisq; penè cubitalibus: ferunt mala Auellanarum nucum magnitudine, & iis semen ceu Pyrorum. Candidus, qui mas; huius folia alba, quam altius latiora. vt Lapathi satiuæ: cauenter effosuri contrarium ventum, & tribus circulis ante gladio circumscribunt, postea fodiunt ad occasum spectantes; sed hæc ex Theophrasto desumpta sunt, qui tamen diuersam ab his omnibus Mandragoram ostendit.

CAP. XXV.

QUÆDAM est planta in Alpibus, quam quidam barbam Capri appellant: folio constat ramoso, instar Ferularum, in multas partes secto, similitudine folij vulgaris Sicomori: caule simplici, recto, cubitali: in cacumine baccas fert, in maturitate nigras; in racemo Ligustro-similes, in quibus multa semina continentur depressa & fæcta.

CAP. XXVI.

QUIBUS pauciora in fructu semina sunt in hoc genere, magna ex parte eadem ossæ sunt, aut cartilagineæ, ut Asparagi, & Rusci: latera autem seminis medulla; quia ob exilitatem inuisibilis fermè est in ossis meatu quodam inclusa, ut Palmæ contigit inter arbores: Asparagus caules multos ab eodem globo radicum fert, qui vere dum tenelli sunt, in cibis expetuntur tum crudi, tum cocti, quorum exemplo & cæterorum virgultorū tenera germina esui apta Asparagi vocantur. hi procedente tempore in multam longitudinē atolluntur, cæteris fruticibus innixi, lignosi tamen, sed ob tenuitatem infirmi, candicantes, aduncis quibusdam aculeis prope solum, qui facile decidunt; ramuli circumdant per tota sarmenta, breues, ac duri; foliolis numerosis, capillaribus, robustis, acutisque, ut ex toto aculei videantur: flosculos fert mense Augusti sub foliolis tenui pediculo pendentes, albicantes, in sex particulas scissos: fructum rotundum Piperis magnitudine, in maturitate rubrum: radices ex globo quodam multæ descendunt in profundum, candidæ, iuncæ: oritur locis saxosis inter vepres. Alterum genus colitur in hortis, cuius Asparagi crassiores, & gustui gratiores, sapore quodam fungos Pŕunulos imitante; caules breuiores, per se stantes: longioribus ramulis: foliolis mollibus, non pungentibus: flosculi longiore pediculo pendent: fructus paulo crassiores, in quibus semina ad summum sex nigra continentur: amat umbrosa: florer verè. Tertium satiuo simile, tenuius, & breuius: oritur in incultis solo harenoso, vulgò Palatium leporis vocant; quia sub ea latitant lepores. Quartum genus vixit quondam in horto Pisano peregrinum, cui pro folio verè aculei erant, crassi, robustissimiq;, similiter virentes: radices ex comuni callo exeuntes, crassiores cæteris. Dioscorides duo genera ostendit: primum Asparagum petræum vocat, & Myacantham, quasi maris spinam, quam tanquam notam nequaquam describit, at ex cognomine facile coniectari possumus intelligi id, quod primò descripsimus, genus

E B scilicet

scilicet spinosum, quod inter vepres frequentissimum est: de altero autem genere inquit: Tradiderunt quidam nasci Asparagum, arietis cornibus contulis, atque defossis, quod non creditur. hic tamen Asparagus multis ramis fruticat: foliis longis, numerosis, Feniculo similibus: radice rotunda, magna, nodum habente. hæc optime conueniunt nostro satiuo, cuius radix maiori globo constat, quam syluestre, & est quasi multarum radicum nodus. Theophrastus vnus tantum meminit, scilicet syluestris, quem Theodorus modò Asparagum, modò Corrudam vertit. est inquit inter suffrutices spinosos, quibus nullum folium iuxta aculeum est, sed ex toto aculei sunt, nisi ipsi aculei folia dicantur: pauca autem huiusmodi sunt; nam præter Corrudam, & Nepam difficile est alios suffrutices inuenire, quæ post æquinoctium Autumni florescunt. Corruda iuxta aculeos peciolum quendam pusillum præducit, ex quo flosculus tandem erumpit: innititur radice alta, numerosa, & adeo crebra, vt pars suprema radicum tota connexa, & cõtina reddatur, ex qua vel ipsorum caulium factitatur prouentus; exit vere caulis ex Asparagia, ciboque idoneus est, deinde durescit; florescitque sequenti tempore; flos non solum ex hoc, verum etiam de primoribus emergit caulibus: non enim annuo constat caule. hæc Theophrastus, quæ omnia adamussim vulgari Asparago syluestri conueniunt. Plinius genus satiuum Asparagum vocat; syluestre Corrudam: de satiuo inquit; omnium hortensium laudatissimam esse curam Asparagis: iubebat Cato in harundinetis seri; seritur spongiis (spongias autem vocat globum radicum) est enim plurimæ radice, altissimæque germinat; potest & semine seri; viret Thyrso primum emicante, qui caulem educens tempore ipso, quo fastigiatus est, in toros stringitur: nullum gratius his solum, quam Rauennatum: hæc est hortorum Corruda. De syluestri præterea inquit; Hunc intelligimus syluestrem Asparagum, quem Græci Horminum, aut Myacanthon vocant, aliisque nominibus, in totum spina, cui efficacior vis, & candidiori maior: addit & tertium, cum inquit: est & aliud genus incultius Asparago, mitius Corruda, passim etiam in montibus nascent, refertis superioris Germaniæ campis, non in Scito Tiberij Cæsaris dicto. Herbam ibi quandam nasci simillimam Asparago. ex quibus manifestum est intelligi per postremum hoc genus, id quod à nostris Palatium Leporis vocari diximus: nasci præterea tradit sponte in Hælide Campaniæ insula, quod longe optimum existimatur. Galenus in alimentis Asparagos vocat, omnia tenera germina, seu ex oleribus & herbis, seu ex suffruticibus, seu ex arboribus, fruticibusque: & inter suffrutices numerat Asparagum ex Oxymyr sine, Chamædaphne, & Oxyacantha (ego potius Myacantha legendum puto) nam Oxyacantham non inter suffrutices est, cum arboræa natura constet, ab his præterea alij sunt diuersi quorum

quorum alius regius, alius palustris vocatur, quemadmodum alius est Byonia ab iis diuersus. in simplicium autem censu vnus Asparagi nomen, quem Petreum, & Myacathinum vocat, vt Dioscorides primum genus. Quid autem per regium Asparagum, & palustrem intelligat, difficile est diuinare, cum nullæ eorum tradantur notæ; ex nomine tamen coniectari licet regium Asparagum vocari Hastulæ regie germen, quod apud antiquos in maximo erant præcio: in palustribus autem nullum aliud germen in cibos assumi inuenio, præter id, quod ex Polygono foemina erumpit ante caulium exortum: figura enim constat Asparagi, nuper erumpentis, sed colore candicante, Menzuculum vulgo appellant. Reperio etiam apud Athenæum palustris Asparagi mentionem, & montani, quorum optimi non feruntur, cum omnium hortensium maxime cultum excipiant; qui seminantur, grandes admodum nascuntur. In libiæ Getulia nater non nulli dicuntur, qui Calami Cyprij magnitudinem consequuntur, & duodecim pedum longitudinem. Apud Oceanum in montibus crassitie magnarum Ferularum, longitudine viginti ferè cubitorum: Braciæ Asparagus proprio nomine Orminus dicitur: hæc Athenæus.

CAP. XXVII.

SARZAPARILLA ab Hispanis appellata radix est in India occidentali Asparago nostro simillima; nam ex globo quodam crasso, multæ ac longissimæ exeunt iuncæ, candidæ, aut nigre, sapore nullo conspicuo, aliquantum glutinoso, visus aliquando est caulis, sed abruptus pollicis crassitudine, paruis spinulis horridus, vt aliqua ex parte Smilacem asperam æmuletur. referunt Hispani Sarzaparillæ vsum ab Indis acceptum esse, ad multos, & varios morbos sanandos. Esse plantam multas ferentem radices, in profundum actas ultra bicubitalem longitudinem, vt integras eruere sit difficile; ramos ferre nodosos, lignososque, qui facile atescunt: flores, ac fructus adhuc non visos; oriri in noua Hispania radicibus colore albo ad flauum vergente, tenuibus. Alterum genus in Hondura efficacius, iuxta flumen quoddam, crassioribus radicibus, ac magis fuluis, aut subnigris, qui color magis probatur: in totum experti maxime recentem, scilicet quæ, dum frangitur, puluerem non spargit, nec corrosa est, quæ in rectum facile finditur perpetua fistula, sine puluere flexibilis, item grauior, & cui cortex crassus, carnosus, medulla interna neruosa exigua; virtus enim in cortice est. Inditum ab Hispanis hoc nomen ob similitudinem cum Smilace aspera, quam Sarzaparillam vocant; ei namque simillima est, quæ in noua Hispania nascitur, at non ea, quæ in Hondura, sapor inest insipidus, sine vlla acri-

monia, & aqua, in qua decocta fuerit, non magis sapida est quam aqua Hordei: vtuntur ea ad morbum Gallicum, & reliquos morbos diuturnos; sanat sudorem prouocando: initio longe diuersus eius erat vsus, quam hodie: sic enim Indi vtebantur: assumebant radicem in paruas partes concisam corde exempto, libram dimidiam, & amplius, contundebantque, & aque sufficientem quãtitatem affundebant, sinebantque donec per infusionem emollitę essent, si siccę assumerentur, qua emolli-tione recentes non egent; postea in mortario optime contundebant, ex-primebantque crassum quendam succum; huius succi calentis matuti-no tempore propinabant egroto vasculum satis amplum, a cuius assump-tione large sudabat duabis horis substragulis; iterum vesp̃eri alteram mensuram, similem exhibebant, operiebantque, vt sudor eliceretur. qui-dam hæc tribus diebus continuis faciebant, quo tempore nil aliud æget degustabat, neque potum, neque cibum, sed prædicti succi quantum li-buerit interdium. alij cum cibo sufficienti nouem diebus succo utebantur: posteaquam verò asperior hic curandi modus visus esset, licet valde effi-cax, cęperunt decoctionem parare duplicem, vt de ligno Guaiaco fieri solet, accipientes Sarzaparillę minutim cõcise & parum contuse vncias duas, aquę libras duodecim, similiter infundendo, & decoquendo, vt de Guaiaco fit: & ad secundariam aquam ollam implendo, & vnico tan-tum feruore decoquendo: exhibebant autem ægrotis præpurgatis, & in thalamo clausis quindecim diebus continuis, cum eadem victus ratio-ne exsiccante, & si perferre nequeant, concedunt paruum pullum galli-naceum assum; postea iterum leuiter purgant, & aliis quindecim die-bus aquas prædictas exhibent cum ea victus ratione, quę in Guaiaco præ-scribitur: post quos dies ad reliqua cibaria optimi succi transferunt, vt tamen per quadraginta dies a vino, & Venere abstineant, & bibant aquam Sarzaparillę simpliciore, quę in libras sexdecim aquę assumpserit Sar-zaparillę vnciam dimidiam, serbueritque, donec relinquuntur librę duo decim: alij præstantius accipiunt Sarzaparillę vncias quatuor a corde interno mundatas, aquę autę libras sexdecim: coquunt ad dimidias, & decocto solo vtuntur, pro medicamẽto, & pro potu singulis diebus præ-parantes. Quoniam verò sæpe fit, vt propter ægrotantium temperamen-tum calidius, non sine periculo remedium id exhibeatur, excogitatę sũt a medicis varię mixtiones, quibus contẽperetur medicamenti vis: com-pertum autem experientia, est Sarzaparillam sc̃licius commixtiones pati, quam lignum Guaiacum est autem Sarzaparillę temperamẽtum paulo calidius, Guaiaci autem paulo siccior; ideocirco vtrunq; commiscet, & Guaiacci siccitatem humectantibus contemperant; Sarzaparillę autę ca-liditatem refrigerantibus in hunc modum: assunt Sarzaparillę vn-cias duas, ligni Guaiacci vncias quatuor, Iuiabas numero triginta sex demptis

demptis ossibus, pruna passa demptis ossibus numero vigintiquatuor, florum Borriginis, Violarum vtriufque vnciam dimidiam, Hordei mundi pugillum, Aquæ libras duodecim: coquuntur donec redeant libræ quatuor: huius decocti exhibent mane & vesperi vncias decem, addentes Syrupi violati vnciam vnā. alio modo simplicius: Sarzaparillæ vncias octo, aquæ libras sexdecim: coquitur donec redeant libræ quatuor, quibus adduntur saccari libræ quatuor, exhibent vncias tres, mane & vesperi. Alio modo puluis paratur tenuissimus ex pulpa Sarzaparillæ dempto interno neruo, cuius exhibetur pondus drachmæ vnius cum aqua decoctionis simplicis Sarzaparillæ, mane ieiuno ventriculo, & vesperi post cenam, cum victu boni nutrimenti, & potu aquæ eiusdem. Quidam cum vino eundem puluerem exhibent; sic enim ventriculum minus dissoluit; alij addunt medicamenta purgantia. sed hæc præter institutum nostrum ob remediij nouitatem subtexere libuit.

C A P. X X V I I I.

R VSCVS in officinis Bruscus vocatur, suffrutex in sæpibus, locis saxosis, vmbrosisque; numerosis caulibus, læuibus, virentibus, duris, fractu contumacibus, altitudine duorum dodrantum: foliis figura Myrthi, robustis, in aculeum desinentibus; hæc nullo pediculo ramis hærent parte prona, flexa ad latus, vt non sursum, & deorsum spectent, sed dextra, & sinistra: flosculum fert Asparago similem in medio folio; quod huic peculiare est, & iis, quæ illi sunt affinia: est enim eorum folium de natura caulis, admodum durum, ac robustum: fructum rotundum, ac rubentem, crassiorē Asparago, duobus intus ossiculis, candidis, rotundis, quasi carnea substantia: floret hyeme, & fructus seruat vsque ad alterum prouentum: radices fert albas Asparago similes, magis intortas: ramis, vtpote pungentibus, arcentibus Mures, idcirco quidam vulgò Pungitopum vocant, imitatione græci nominis Myacanthæ, quo nomine Asparagus dictus est ob eundem vsum. Dioscorides Myrthum syluestrem vocat, & Myrthum acutum: folio Myrthi latiore, mucronato, in formam lanceæ: baccis in maturitate rubentibus rotundis, à medio folio dependentibus, osseo intus nucleo: ramis cubitalibus, ab radice lentis vitilium modo, fractu contumacibus, foliosis: radice Graminis simili, acerba, & subamara: cauliculi recentes Asparagorum vice in cibo sumuntur; amari tamen sunt, & vrinam mouent. Plinius de Myrtho syluestri inter arbores agit cum satiuā, eademque illi ascribit, quæ Dioscorides, alibi de Rusco medicas tantum facultates scribit. Quamuis idem sit Ruscus Romanis, & Myrthus syluestris, seu Oximyriæ Græcis teste Dioscoride. Arabes Rusci fructum

Cubebas

Cubebas vocant, putantes esse Carpesium apud Galenum; quia nullibi Dioscorides, de Carpesio, & nullibi Galenus de Rusco egit: sed de Carpesio diximus in Phu, cuius radices Dioscorides tradit adulterari foliis Rusci radicibus.

C A P. X X I X.

RUSCO affines tres hucusque nouimus, sed nequaquam pungentes: quarum prima vulgò Bislingua dicitur, & Bonifatia; numerosis ab radice caulibus, simplicibus, dodrantalibus, & fractu contumacibus, vt Rusci: folia fert Lauro similia, quibus alterum foliolum infidet ex medio folio exortum; vnde flos pendet, & fructus Rusco similis, minor, vnico vt plurimum ossiculo: in vmbrosis nascitur, montanis: laudatur ad vteri strangulationes; nam folia vel radices in puluerem redacta, cochleari mensura in vino, aut iure hausta, praesentaneo sunt remedio: sanant quoque Enterocelas puerorum, si diutius eundem puluerem sumant pondere drachmæ vnius, cum dimidio ex decocto Consolidæ maioris: sed in primis diebus pullum in ramice concitant, vt impelli foras intestina videantur. Dioscorides Hypoglôssum appellare videtur, de qua pauca hæc scribit: paruus est frutex; folia habens similia Myrtho syluestri, & tenui, comam autem spinosam habenti, & in cacumine veluti parbas linguas è foliis exeuntes: Si in hunc sensum vertantur eius verba, nulla erit difficultas, sed si vt vulgati codices habent, Hypoglôssum ascribatur coma spinosa, nequaquam nostræ Bislinguæ id conueniat, præter quam quod ex iis verbis innui videtur Hypoglôssum tenui folio constare, cum comparentur eius folia Myrtho syluestri, & tenui, imò etiam significatur Myrthum syluestrem comam non spinosam ferre, cum de Hypoglôssum dicat, similem quidem esse Myrtho syluestri, sed comam spinosam ferre: idcirco locum hunc, aut eo modo, vt dixi, esse interpretandum censeo, quasi dicat: Hypoglôssum folio constare simili Myrtho syluestri, non quidem illi, quæ inter arbores est, sed exili, cui coma spinosa est, id est Rusco; aut, si placeat Hypoglôssum verba illa ascribere, comam autem spinosam habet, addendam censeo negationem. Plinius Hypoglôtion vocari tradit, & Laurum Alexandrinam; ab aliis Ideam; & aliis nominibus: ramos inquit spargit à radice dodrantales. Topiarij, ac coronarij operis: folio acutiore, quam Myrthi, molliore, & candidiore, maiore; semine inter folia rubro: plurima in Ida, & circa Heracleam Ponti, nec nisi in montosis. Theophrastus de Lauro Alexandrina inquit; circa Idam nasci; fructum super folia gignit, quemadmodum Myrthus syluestris, quippe fructum ambæ super dorsum folij ferunt: Dioscorides tamen aliam tradit Laurum Alexandrinam, diuersam ab Hypoglôssum, vt mox patebit.

CAP. XXX.

ALTERA in cæteris omnibus Bislingue similis est; sed caule constat altiore, ad cubiti altitudinem accedente, simili modo sine ramis : fructus ex medio folio similiter pendet rubens, sed magis ex parte prona : caret quoque foliolo imitante linguam : alata hæc ad nos ex Sicilia : Dioscorides Chamædaphnem vocat, quasi humilem Laurum : inquit enim : Quidam & hanc Laurum Alexandrinam vocarunt : virgas emittit cubitales, rectas, tenues, & læves : folia Lauri similitudine, læuiora multo, ac viridiora : fructum rotundum, rubentem, foliis ad nexum : folia trita & illita, capitis dolores, & stomachi ardores mulcent, ad sedanda tormina cum vino bibuntur : succus cum vino potus menses, & vrinam ciet, idem facit pello appositus : hæc facultates satis conueniunt cum viribus Bislingue : affines enim plantæ, etiam plerumque in viribus conueniunt. Galenus assumi in cibos eius Asparagos testatur : esse viribus persimilem Lauro Alexandrinæ. Plinius inquit Chamædaphnæ est syluestris frutex inter genera Lauri, est & Alexandrina, & quæ sequuntur : Alibi Chamædaphnem pro Vincaprouince accipit : describit & alibi Chamædaphnem ferè vt Dioscorides unico inquit ramulo est, cubitali ferè ; folio tenui, Lauri similitudine : semen rubens, ad mixtum foliis, sed per vnicum ramulum simplicem intelligere videtur ; nam alioqui numerosis virgis constat, syluola sobole, ab eadem radice proceduntibus.

CAP. XXXI.

TERTIA ramoso constat caule : ramis in latera sparsis : foliis candidioribus, caulem cingentibus, vt in Perfoliata : fructum fert rubentem, qui è sinu folij exit, longo pediculo pendens, vt partim ex folio exire videatur, vt in prædictis, partim ex caule ; quoniam caulis folium perforat : radice constat Rusci, candidiore : oritur in montibus. Dioscorides, vt puto, hanc Laurum Alexandrinam vocat ; sic enim scribit : folia Rusci similia habet, maiora, molliora, & candidiora : fructum in mediis illis rubentem, magnitudine ciceris : ramos ad terram spargit, dodrantes, aut maiores : radicem Rusci similem, maiorem, molliorem, odoratam : nascitur in montosis. Aliam diximus esse Laurum Alexandrinam, apud Plinium, & Theophrastum.

CAP. XXXII.

RASSINELLA vulgò appellatur, in montibus; & vmbrosis nascens: caule simplici, inclinato ad terram, longitudine duorum dodrantum: foliis Lauri, latoribus, nervis secundum longitudinem discurrentibus, nullo pediculo in caule alternatim dispositis: ex singulis foliorum alis pediculus exit; unde plures flores pendent, candidi, oblongi: fructus rotundi, albi; duobus, aut tribus intrus ossiculis, depresso: radicem habet candidam, in obliquum tendentem, geniculis veluti nodis distinctam, teneram, odore graui, sapore totius plantæ insuavi, subamaro: radice vtuntur mulieres ad nitorem faciei præstandum, aquam per distillationem elicientes. Dioscorides Polygonaton vocat: nascitur inquit in montibus; frutice cubito altiore: foliis Lauri latoribus, & leuioribus: sapore Mali cotonei, aut Punici, cum quadam astringitione: flores per singulos exortus foliorum edit, candidos, numerosiores, quam folia, supputando à radice: radicem habet albam, mollem, longam, crebro geniculatam, densam, graue olentem, digiti crassitudine, quæ vulneribus efficaciter illinitur, & maculas in facie delet. Plinius inter genera Polygoni recenset, quibus vis inspissandi, & refrigerandi: at non describit.

CAP. XXXIII.

VAEDAM in Alpibus nascitur similis Polygonato, flore, fructu, ac radice; sed caule altiore, recto, aliquando bicubitali; foliis per interualla quaternis, aut quinis, angustis, longitudine digitali; colore cæcio: appellant multi Polygonaton angustifolium. hanc puto apud Dioscoridem esse Ephemeron non lætale, de quo inquit: folia habet Lilij, sed tenuiora; caulem parem; florem candidum, amarum: semen molle; radicem vnam, digitali crassitudine, longam, astringentem, odoratam: nascitur in syluis, & opacis. Plinius florem cæruleum tradit; & semen superuacuum, reliqua consentiunt cum Dioscoride.

CAP. XXXIIII.

ELIUM conuallium vulgò appellatur in syluis vmbrosis, plantæ breuis; duobus aut tribus foliis, Polygonato longioribus, ceu Ellebori candidi, e quorum latere cauliculus erumpit nudus, in quo flosculi ordine dispositi deorsum nutantes, cōcaui, labris parum lectis,

sectis, candidi, odoratissimiq; , Vere erumpentes : in Etruria Mugheitos vocant ; fructus fert Asparago similes , in maturitate rubentes : radices tenues, Graminis modo summa tellure serpentes , implicatas : videntur in Germania floribus in vino vindemmiæ, aut aqua eorumdem cum vino distillata ad cordis palpitationem , comitiales , paralyfim , ictus venenatos .

C A P. X X X V.

PECULIARIS inter hæc est natura Dracunculi, & Ari, & reliquorum huius generis : Dracunculus , quæ vulgò Dragontea vocatur, & Serpentaria, nascitur in vmbrosis ; caule crasso, & maculoso, specie serpentis, valde leui, qui tunicis constat ex foliorum pediculis conuectientibus : folia in plures partes scissa, tanquam palmæ digitos, vt singulæ folij partes, Rumicis folia videantur, inuicem implexa, & maculosa, candidis maculis, leuia, & mollia : nulli insunt rami, imò neque folia ; nudus enim caulis , & simplex vnâ cum foliis ab radice exoritur : induitur autem à foliorum pediculis sic, vt ex caule folia exoriri videantur : In cacumine ægreditur tanquam cornu, longitudine duorum dodrantum, coloris purpurei, intus inane, tenerum : conuestit id , veluti teca, quædam foliacea, quæ cum dehiscit, colorem eundem ostendit, decidente cornu cum sua teca : fructus ostenditur in summo caule congestus, magnitudine Fabarum, qui æstate maturescit colore croceo , seminibus intus rotundis, & candidis, non ossis, sed cartilagineis, duobus, aut tribus, aut ad summum quinis , aliquando singulis : radix rotunda, colore lacteo, succosa, pustulas excitans, similiter & fructus : tota planta grauitè olet, præcipue cornu cum sua teca . Est aut in hoc genere cornu loco floris, aut amenti, ex summa fructuum sede enatum : teca autem ex inferna . Dioscorides Dracontiam magnam vocat , in vmbrosis circumseptam nascitur : caulem habet rectum , leuem, duum cubitorum baculi crassitudine, versicoloribus draconum maculis, purpureis tamen euinctibus : folia Rumicis sibi inuicem implicata : fructum in summo caule racemosum, coloris primum cineracei, mox per maturitatem in crocum , & purpuram vergentis : radicem prægrandem , rotundam, candidam, cortice tenui vestitam . Theophrastus Dracontion vocat , id est Dracunculum : radicem inquit habet cibo ineptam penitus, & medicis tantum commodam ; nam data cum melle utilis ad tussis : eius semine nulla in re vti solent : caulis varietatem quandam habet ; nam versicolore serpentis speciem repræsentat. Plinius Dracunculi nomine duas ostendit : Dracontij autem, vt Græci vocant, tres : sed Dracunculum, de quo hic mētio, in Lusitania à se visum testatur, in agro hospitis nuper re-

pertum : caulem pollicari crassitudine , versicoloribus Viperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium : ei alia figura inquit inest , quam Dracunculo alibi à se dicto, aliudue miraculum, exeuntis è terra ad primas serpentum vernationes , bipedali ferè altitudine , rursusque cum iisdem in terram se condentis , nec omnino occultato eo, apparet serpens , vel hoc per se satis officioso naturæ munere , si tantum præmoneret, tempusque formidinis demonstraret .

C A P. XXXVI.

GICHERVM, seu Gigarum vulgò appellatum, oritur in sœpibus, & iuxta oppidorum mœnia : foliis magnis, figura sagittæ, quasi triangulis, læuibus, ac maculosis ; maculis candidis, vel nigris, hyeme exeuntibus è terra : vere caulem fert, crassum, purpurascensem, dodrantis altitudine : in cacumine tecam herbaceam, ac modice pallescentem fert, quæ cum dehiscit, auriculæ oblongæ figuram præfert, coniculo intus tenerrimo incluso, pallescente, fetidi odoris : fructus Dragontæ similis, primum viridis, postea croceus in æstate, quo tempore folia exaruerunt, solo relicto caule, tamquam pistillo : radix initio oblonga, & recurua serpentis modo; postea crassescit in rotunditatem : hæc quoque tactu pustulas excitat, mulieres tamen vtuntur ad maculas faciei tollendas, & nitorem præstandum : parant quoque ex ea contusa, & diligenter abluta succum Cerussæ similem . Dioscorides hanc non Dracontiam, sed Dracontion paruum appellat ; quamquam superflua quædam in eius descriptione legantur, assumpta ex altera Dracontia : iis igitur rescatis apertissima erit hystoria : inquit enim : folio constat Hedere, magno, candidis maculis resperso, (quæ postea de caule subiunguntur superflua sunt) : fructus in summo caule racematim cohæret, colore primum herbaceo, & cum maturuerit, croceo, gustu feruens, & mordax : radix aliquatenus rotunda, bulbosa, Aro non absimilis, tenui obdura cortice : nascitur in sœpibus vmbrosis, & quæ sequuntur . Plinius Dracunculum vocat, diuersum ab eo, quem vidit in Eusitania : hic inquit radicem habet subrutilam, & draconis conuoluti modo, vnde ei nomen : Quidam ab Aro non distinguunt, semen eius feruens, mordaxq ; : tantumque si virus inest, vt olfactum grauidis abortum inferat : effoditur Hordeo maturescente, crescente luna ; omnino habentem serpentes fugiunt ; ideo percussis prodelle in potu, aiunt maiorem ; quasi hæc minor sit .

CAP. XXXVII.

ARON paruum in locis asperis nascitur, & inter saxa plurimum in monte Sancti Iuliani prope Pisas: folia hyeme fert multò minora Gichero, simillima Hederæ, subrotunda, sine maculis: cauliculos inter folia fert, nudos, palmi altitudine, punctis quibusdam purpureis insignitos: in cacumine parua est veluti auricula, herbacea, dura, recuruo labro, è cuius sinu corniculus paruus exit. Vere decidente auricula, grana ostenduntur quatuor, aut quinque, Gichero crassiora, & aridiora, primum viridia, deinde nigrescentia: radix rotunda, magnitudine Auellane, subdulcis, innocentis gustus. Dioscorides de Aron inquit: folia fert Dracunculi minora, & minus maculosa: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, in quo fructus est croceus: radix alba, Dracunculo similis, quæ decocta estur, utpote cum minus acris sit: folia ad esum condiuntur, & ipsa per se siccata, & cocta manduntur. hæc descriptio, ratione fructus crocei, prædictæ plantæ non conuenit: at minus conuenire possit Gichero, tum ratione foliorum, tum facultatis, quæ in radice. Theophrastus hoc genus intellexisse videtur, cum inquit: sunt, qui genus quoddam Dracunculi Arum appellent, quod eius caulibus varietatem habeat quandam; nam alterum est Arum apud eundem, quod caulem non fert, ut mox patebit.

CAP. XXXVIII.

ARON magnum, vulgò Colocasia vocatur, oritur in Sicilia: folio grandi, amplitudine ferme Personate, figura Gicheri, sed coniunctis infernis foliorum angulis, ut sinus quidam in folio reliquatur, superficie valde læui & admodum virente, non sine maculis quibusdam, effigie vndarum læte virentium: pediculus id sustinet crassus baculi crassitudine, cubitalis, & amplior: à quo folium pendet deorsum spectans. Vocant incolæ Pampina Paradisi: videntur iis ad recentes fructus excipiendos, & caseum recentem: radix subest rotunda, & crassa, ut maior Dracunculus, acris quidem, sed innocentis gustus: hæc neque caulem, neque fructum fert: tota æstate viret: hyeme amittit folia: gaudet multa irrigatione. Theophrastus Aron appellat, & Aron esculentum: hæc sparsim de eo tradit: folia admodum ampla sparguntur, eadem cum latitudine caua sunt, & Cucumeracea: caulis nullus: neque flos: radix cibo idonea: & folia in aceto cocta: suavis, & ad fracta utilis: radix est toto corpore mollis, quasi sine cortice, carnosa; alteram habet tenuem & neruosam, ut dubitetur, an radicis nomine dici debeat,

quemadmodum & in Cypero hæc, vt incrementum capiat, cum foliis luxuriatur, folia defleſcentes ipſa circum ebruere ſolent, quo planta non in germina excreſcat, ſed totum alimentum in ſuum attrahat caput. Plinius de Aro loquens ſimiliter eſculentum intelligit, magnę cum Dracontio litis. Quidam enim eamdem eſſe dixerunt. Glaucias ſatu diſcreuit, Dracontion ſylueſtrem Arum pronunciando. aliqui radicem Aron appellauere, caulem vero Dracontion, in totum alium: nam Ari radix nigra in latitudinem rotunda, multo quoque maior, & qua manus impleatur, miris laudibus celebrata, & in cibis & in medicaminibus. In foliis Ari caſeus optime ſeruati traditur. In Aegypto Aron vocant inter genera Bulborum; Scyllæ proximum amplitudine; foliis Lapathi: caule reſecto, duum cubitorum baculi craſſitudine: radice mollioris naturæ, quæ edatur, & cruda. ſed hoc genus Aegyptium adhuc viſum non eſt à nobis. Ex his colligere licet Dioſcoridis codices perturbatos eſſe, cum in minori Dracunculo multa legantur, quæ Aro eſculento conueniunt, vt verba illa: caſeus foliis inuolutus à putredine defenditur: radix cocta, crudaue ad ſanorum uſus pro olera recipitur. In Inſulis Balearibus coctam radicem cum melle multo in conuiuiis placentarum loco offerunt: & in Aro quædam leguntur, quæ Dracunculo minori cõueniunt, vt fructus croceus. inter cætera autem nomina reperitur apud Dioſcoridem Cyprios vocare Colocaſion, quod nomen hodie ſeruatur apud nos, quamquam equiuocum cum Faba Aegyptia; quam Plinius Colocaſiam vocari tradit.

C A P. X X X I X.

ARISARON inter ſæpes naſcitur, non longè ab vrbe Roma, herbula, quæ in fine æſtatis floret ante foliorum exortum; exierit enim à terra corniculum cum ſua reca purpureum, Serpentariæ ſimilem, ſed longe minorem, palmum non excedentem, quo arefacto ſemina intra terram concipiuntur, breuiſſimo cauliculo intra terram latente: Hyeme folia fert ab radice, anguſta, & oblonga, Lilio ſimilia: vere ſemina iam perfectæ ſunt, colore candicante: aduentante æſtate ſiccantur folia: radix eſt rotunda, vt Serpentarię, quæ perfectæ eſt, Nucis magnitudinem implet, cui cauliculus ineſt cum ſemine, reliquæ multæ circa eam minores Oliuæ magnitudine. Alterum genus ex Sicilia aduectum eſt, cuius radix digitali longitudine conſtat, ad modum tenella, & quaſi perſpicua, cui alia rotunda inſidet durior, & nigra exterius: huius folia maiora ſunt, quaſi Rumicis; corniculum quoque maior: germinat hæc quoque iſſdem temporibus, vt altera: & ſemen intra terram condit. Dioſcorides Ariſarum vocat: exigua inquit herbula eſt, cuius
radix

radix Oleæ magnitudinem implet, lōge maioris actimonie, quam Aron.
Aris à Plinio vocatur : nascitur inquit in Aegypto, similis Aro, minor
tantum : minoribusque foliis, & vbiq; radice, quæ tamen Oliuæ gran-
dis magnitudinem implet. Alba geminum caulem : altera vnum tan-
tum emittens. vnum mirandum ingens : contactu genitali cuiusque fē-
minini sexus, animal in perniciem agi. an id abortum significatur. Quod
autem ei tradit folia Aro similia, sed minora, innuere videtur id genus,
quod nos ex Sicilia habuimus : folia enim insunt Rumicis, qualia Aro
Aegypto tradidit.

C A P. X L.

AD genera Dracontij tradita à Plinio ea est reducenda, quæ in pa-
lustribus nascitur Germaniæ : radice oblonga, geniculata, quæ
à singulis geniculis, vnum pediculum sursum attollit, in cuius
cacumine vnicum folium est Hedere figura, in acutum desinens, & in si-
nu eiusdem fructum fert racemosum, rubentem, & acrem, Gichero si-
milem. De hac Plinius inquit inter Dracontia, tertia demonstratio fuit;
folio maiore, quam cornus : radice Harundinea, totidem, vt affir-
mabant, geniculata nodis, quot haberet annos; totidemque
esse folia. Hi ea ex vino vel aqua contra serpentes da-
bant. Primum autem Dracontium apud eum-
dem puto esse Bistortam vulgò appellatam,
de qua alibi sermo est. secundum
vero genus adhuc incom-
pertum est.

Finis Libri Quinti.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SYFFRV TICIBVS ET HERBIS.

LIBER SEXTVS.

CAP. PRIMVM.

LEGUMINA inter fruges numerantur; quia eorum semina in cibos veniunt: condita hæc sunt in vasculis oblongis, chartilagineis, quæ siliquas vocant, ex altero earum latere pendentia, adnexaque, qua parte cor est, superno siliquæ dorso, in quibusdam adeò sarctè, vt ex contactu angulosa reddantur, vt Cicercula, Mochus: in aliis distantia, vt quodammodo septis intercisa siliqua videatur, vt in Faba, & Lupino: flores in omnibus inferius sedent, & tamquam vaginulæ nascentem siliquam amplectuntur, ex duplici folio constantes, quorum alterum inferiorem siliquæ catinam regit; alterum supra eius dorsum protenditur in labrum delinens, latum, & superius reflexum: folia ferunt magna ex parte diuisa, coniugatim pediculo adnexa, postremo tamen in quibusdam impari, vt in Fasiolo, Trifoliis, & Ciceri: in aliis capreolus datus est, ex postremo folij pediculo exortus, vt Piso, Viciæ: caulis plerisque infirmus adminiculo egens.

C A P. I I.

FABA semen est inter legumina maximum, & quò maius, eò magis in longitudinem depressum est; minora autem rotundiora sunt, & modice oblonga: color aliis albicans; aliis niger: rubras quoque fabas vidimus: continentur in siliqua fungusa, vt plurimum ternæ Fabæ, ad summum quinæ, quod rarissimè contingit: caules ab eadem radice fibrosa plures mittit, simplices, & per se stantes, cubitales, quadratos, & concauos: folia alternatim disposita, in duas partes subrotundas, aut quatuor dissecta, carnosa, breui, & inutili capreolo: flores in foliorum alis semper geminos, oblongos, candidos, macula intus nigra. Theophrastus de Faba inquit: pars seminis, vnde principium germinan

di mentule effigiem præber : exit foliis pluribus, rotundis : caulibus pluribus, sine ramis, geniculatis, & inanibus, quasi culmis erectis. Differentias habet colore, & sapore; candida dulcedine præstat. Plinius solam fabam inter legumina vnicaulem tradit, idest sine ramis, vt Theophrastus, & enodem : folio rotundo, & multiplici : in flore eius inesse literas lugubres, ideo quosdam ea non vesci : ex Varrone damnantur, & Pythagorica sententia, vel quia mortuorum animæ sint in ea, vel quia existimatur sensus hebetare, & in somnia facere. esse & syluestres Fabas in Mauritania. Fabarum farinam Lomentum appellari. Galenus Fabas constare inquit ex substantia fungosa, & flatulenta, quomodoque præparentur, vi quadam detergendi. Dioscorides solas vires tradit, prætermissa hystoria, tamquam notissima : Adiungit Fabam Aegyptiam in lacubus nascentem; semine Fabis simili, maiore, & nigricante : at non in siliqua, sed in folliculis, quasi vesparum fauis : folio amplo : radice Harundinis, crassiore, quæ edatur cocta, & cruda, Colocasiam vocant : de eadem etiam Theophrastus, & Plinius ; sed hoc genus adhuc non visum est ; quamuis Colocasie nomine alia hodie intelligatur in genere Ari, vt suo loco explicatur.

C A P. I I I.

P I S E O L V S vulgò appellatur semen candidum, & rotundum, in siliqua ferè columnari, breuiori, quam Fabæ : caules fert infirmos, humi procidentes, sed vbi adminicula adepti fuerint, assurgunt clauiculis amplexantes, vltra bicubitalem altitudinem, quo modo & fecundiores redduntur : folia multipartita, rotundiora, & graciliora, quam Fabæ, albidioraque, sed binis ad pediculi nexum latis : flores in longo pediculo binos, latiores, quam Fabæ, colore aliis candido, aliis rubente, aut vario : gratissima omnium leguminum eius grana recentia, ac tenella ante perfectum incrementum, tum cruda, tum cocta, vel perse, vel cum suis tecis, sed cum adoleuere, virus quoddam cum duritie contrahunt, citissimeq; perforantur à vermiculis, qui ipsis innascuntur : extant eius aliquæ differentie magnitudinis & paruitatis. cui in siliqua pauciora insunt grana, grandiora sunt, & rotundiora. cui plura, eadem minora sunt, & magis farcta. omnium filique, quò magis terræ vicinæ sunt, magis scabiosæ redduntur, ac veluti leprosæ. Græci numero multitudinis tantum proferunt, Phasiolos, & Phaseolos appellantes, vt Galenus animaduertit ; alios à Phaselo : manduntur, inquit, recentes cum suis filiquis, quas lobos appellant, vnde & ipsi Phasioli Lobi, idest filiquæ dicuntur : inueterati non seruantur, propter humiditatem, ideo, siccare solere, vt hyeme perdurent, quo modo eundem vsum præstare, quem

quem Pifa : eodẽm Dolicos appellari testatur apud Theophrastum, Hippocratem, & Dioclem. Theophrastus de Dolicho, Siliquam Theodorus vertit : siliqua, inquit, longa affixeris, ascendet, & frugifera fiet, alioqui eruginosa reddetur : perit celeriter. Dioscorides Phalioli, inquit, inflat, difficile concoquuntur ; sed virides aluum emolliunt, contra vomitiones idonei : in summis foliis capreoli insunt, vt testatur in Hopyro. Plinius Faseolum vocat, cui folia venosa ; eius siliquę cum suis granis manduntur : serere licet, qua velis terra ab idibus Octobris in calendas Nouembris : ex his patet Faseolos antiquorum nequaquam esse eos, quos vulgò Faseolos vocamus ; nam estate seruntur, perficiuntur in Autumno, seruantur optime incorrupti, facillimè coquuntur, sed nostros Piseolos paucis literis mutatis, vt ex descriptione patet.

C A P. I I I I.

PISUM peregrinum est in Italia semen, Piseolo nostro paruo in cæteris simile, sed colore viridi etiam cum perfectum est, diuque perdurat incorruptum Piseolus viridis appellatur planta quoque similis : foliis paulo oblongioribus : floribus purpureis. Theophrastus folium tribuit oblongius ; caulem humi procidentem ; siliquam cylindratam, idest figurę columnaris : & semina intus talem figuram sequentia. Plinius eadem confirmat ; caules in terra spargi, si non habeant adminiculum : quo modo & deteriora sunt : folia multiplicia, oblonga : seri in Græcia mense Nouembri, vt Lentem, locis apricis : nam frigoris impatientissimum est, ideo in Italia non nisi verno tempore, terra facili, ac soluta : semen angulos habet : siliqua cylindracea. Serapio semen describit inquitens ; granum paruum esse non absimile Eruo maiori ; colore viridi : oculum habens pupilla in albo nigra : plantam vero & siliquam similem Phaseolo. Galenus Pisis substantiam tradit, similem Fabis, minus flatuosam, minus detergentem, & quæ tardius descendat. Dioscorides Pisorum non meminit, vt videatur cum Phaliolis comprehendisse.

C A P. V.

ISOPYRON semen est simile Eruiio, atrum, rotundum, quod, dum viride est, coquitur, vt Piseolus, sed perfectum negligitur ; eius planta sponte prouenit inter segetes ; caule fermè simplici, cubitali, procumbente in terram, nisi adminicula habuerit : folia fert non diuisa, vt cæteris leguminibus contingit, sed integra, ternum digitorum latitudine, in tres capreolos desinentia : florem in alis foliorum fert, luteum :
siliquam

filiquam Piseolo tenuiorem. Dioscorides de Isopyro inquit ; aliqui Phasiolon appellant ; quia folium in summo ; capreolos fert vt Phasiolus : capitula insunt in summo caule, tenuia, plena seminis, quod Melanthio simile gustu : folium Aniso simile : huius semen cum Melicrato potum, ad vitia thoracis, & tussim confert, Hepaticis, & sanguinem excreantibus vtile : hæc Dioscorides. profecto folium optime quadrat, at filiquas tenuia capitula vocauit, semina atra quidem sunt, vt Melanthium, forte & gustu simili, ob quandam acredinem, qua pollent ad pectoris vitia, vt Eruum . Plinius de Isopyro sic habet. Isopyron vocant aliqui Fescolum ; quoniam folium, quod est Aniso simile, in pampinos torquetur : capitula sunt in summo caule, tenuia, plena seminis Melanthij .

C A P . V I .

ERUILIUM quod vulgò Rubilium vocant, tamquam Piseolus sylæstris est : vendunturque eius grana recentia, aliquando pro Piseolis : deprehenduntur autem, quoniam decoctione rufescunt, & duriores permanent : cum perfecta sunt, nigra redduntur, sed decorticata, pallida sunt : gracilior eorum filiqua : folio constat bipartito, angusto, digitali fermè longitudine, medio capreolo, flore purpureo, aut roseo, qui geminus in longo pediculo est : caules fert Piseolo similes : oritur sponte inter segetes . Quoddam genus in sylæis nascitur, pluribus in eodè pediculo floribus, roseis : filiquis tenuibus, nigris. Plinius modò Eruilium, modò Eruilîa vocat : ei folia lógiora : ferenda præcipitur iuxta apû alueria ; quia apes ea maximè delectantur : granû eius decorticatur, & tostum pinfitur, vt Lens. Theodorus Eruilium vertit id, quod a Theophrasto Ochros vocatur, quamuis aliquando Ciceram vertat, quasi putauerit idem esse, Eruilium & Ciceram, & Ochrum . de Ochro Theophrastus inquit ; caulis humi procidit : folio constat oblongo : semen diuturnum est ; quia plenè id habet, quod putredinem arcere, & tutari possit, quippe calidam & siccam naturam . Galenus Ochrum comedi testatur, maceratum in aqua, donec radices produxerit, sumptum ante alios cibos ventrem subducere, nullam habere qualitatem manifestam, ideo in medio poni : Hippocratem citat de Dolichis, & Ochris loquentem, quod celerius secedant, quam Pisa, ac minus flatum gignant, & magis nutriant. De Cicera mentio est apud Columellam, qui pabuli potius generibus, quam leguminibus eam adnumerari testatur ; nam bubus datur Erui modo, nec hominibus inutilis, sapore nihil differens à Cicerula, colore tantum discernitur, qui nigro proprior .

CAP. VII.

CICERCVLA semen est altera parte depressum, quasi effigie cunei: cortice leuissimo, albo, aut nigricante, aut vario, in siliqua breui, & lata: planta breuior Erulio, humi procubens; multis ramis: folia simili modo bipartita, & angusta, breuioraq;: flores purpureascentes: feritur gracili solo: legumen hoc caput tentat, & officit lumbibus. Plinius inquit, est & Cicercula minuti Ciceris, inaequales angulos habens, veluti Pisum, dulcissimum autem, quod Eruo simillimum, si miusque, quod nigrum, & rufum, quamquod album. Theophrastus Lathyros vocat, vt Theodorus putat Cicerculam vertens: folio, inquit, oblongo constat, non rotundo, vt pleraque legumina: caulis humi procumbit. Galenus de Lathyro inquit; substantia similis est Ochris; & Phaselis, crassiori tamen; ideo magis nutrit. In Asia plurimum vtuntur rustici, non solum, vt in Alexandria Ochris & Phaselis, scilicet aqua macerantes, donec radices emiserint, sed etiam vt phacopusanam parantes.

CAP. VIII.

QVI vulgò in Etruria Mochi appellantur, seruntur in Alpibus ad pabulum brutorum: planta in totum similis Cicerculae: tenuioribus foliis: seminibus simili modo angulosis, candicantibus, vel nigris, minoribus, & in sua siliqua magis fartis, asperioribusque: hæc columbis gratissima sunt, vtilissimaq; ad fecundandum. Dioscorides Orobum vocat: frutex est, inquit, patuus, & tenuis: folio angusto: semina in valuulis fert. Theophrastus inquit: diutissime floret; caulis in latus tendit, vt Lentis: siliquas figura tereti fert, vt Pisum, in quibus semina continentur se inuicem tangentia: durant hæc longo tempore, incorrupta: seruntur & mature & sero: sed si quis vere ferat, facilis, gratusque fit, non grauis. differentias habet, & colore, & sapore: candidus dulcedine præstat. Orobus à Theodoro Eruum conuertitur. Plinius de Eruo scribit, non operosam eius esse curam: Martio mense satum noxium esse bubus; item autumnò grauedinosum. primo autem vere innoxium fieri satum. Galenus de Orobo inquit, in aqua dulcoratum boues pasci, homines prorsus abstinere, nisi in magna fame: nam in suauissimus, & prauus succi est. Medici autem vtuntur præparatis ad modum Lupinorum Orobis cum melle ad crassos humores ex thorace, & pulmone educendos: albi minus medicamentosi sunt, quam flauescentes, aut pallecentes: biscocti & in aqua dulcorati insuantatem depo-

deponunt, simul & facultatem abstergentem, & incidentem, relicta terrestri substantia, citra insignem amaritudinem.

C A P. I X.

A R A C V S exilis est planta; dodrantis altitudine: foliis Cicerculæ: flores fert luteos; siliquas longiores, tenuiores, rotundas, & nigras, in quibus semina rotunda nigra, & scabra: oritur inter segetes, gracili solo. Theophrastus inquit. Aracus in Lente nascitur: semen scabrum, & durum. Galenus idem testatur: ex Lente inquit degenerat: semen ineptum cibis: alibi inquit. Quod Aracon vocatur in Asia sylvestre quoddam rotundum, ac durum, Eruog, exilius, in fructibus cerealibus repertum, quod seligentes proiciunt. A libi Aracus ab eodem vocatur, semen Lathyro simile, adeo ut multi putarint, ab eo nequaquam genere diuersum esse, quandoquidem & vltus ipsius omnis, & facultas Lathyri facultati similis est: nisi quod Araci duriores sunt, minusque facile elixantur, & ideo concoctu difficiliore.

C A P. X.

L E N S semen est in rotunditate depressum, candicans, aut rufescens, valde læue, in siliquis breuibus, & compressis: planta dodrantali altitudine, ramosa: foliis multipartitis, exilibus, oblongis; extremo capreolo flosculos fert candicantes, vel purpurascens: fertur locis aridis. differunt amplitudine seminis, & exilitate: probatur latum, & candidius: rufum, & paruum deterius est: elixari in cibos: perfectum tantum Græci Phacon vocant. Theophrastus eius semen pusillum esse scribit, vnde fertilissimum inter legumina; caulis in latus tendit: siliquas paruas, & læuiter latas fert pro figura seminis. Plinius duo genera esse tradit in Aegypto; rotundius; nigriusque: alterum sua figura, vnde vario usu translatum in lenticulas nomen: Equanimitatem fieri velcentibus tradunt. Galenus succum melancholicum creare testatur, altringere, & laxare, ideo ventrem perturbare, nisi abiecto primo iure, iterum affusa noua aqua coquantur. Dioscorides oculorum aciem hebetare tradit longo vsu. Arabes decoctum Lentium laudant ad febres pestilentes, quas lenticulares vocant, quia exanthemata in illis erumpentia lenticulas representant.

C A P. X I.

VICIA semen est nigrum, aut maculosum, Lente rotundius, in siliqua rotunda, prælonga, & nigra: caules ultra cubitum attolluntur adminiculis innixi suis capreolis: folia multipartita, vt Lentium foliolis, subrotundis: flores oblongos, purpureos, aut in cæruleum vergentes: seritur in campestribus ad pabulum brutorum, quamuis & ad hominum vsu in fame panibus Triticeis admixta eius farina: differunt semina inuicem, crassitie, rotunditate, amaritudine: amarius, quod tenuius est, & rotundius: huius siliqua breuior, & aspera. Plinius inquit Vicia pinguescunt arua, nec agricolis operosa: seritur De cembri vsque ad Martium: amat siccitatem: nec aspernatur umbrosa; non serenda inter vites; nam languescunt. Galenus Vicię semina, inquit, figura non rotunda constant, vt Fabę, sed aliquantum depressa, & Lentium: reponuntur cum siliquis, & tota planta ad pabulum brutorum; per famem etiam hominibus in vsu præcipue tempore veris, dum recentia sunt, insuauia, & concoctu difficilia, aluum astringunt, & succum melancholicum gignunt magis, quam Lens.

C A P. X I I.

APHACA semen est in Triticis frequens, longe exilius Vicia, & depressius, nitore quodam splensens, colore nigro, aut vario, maculis albicantibus: in siliqua ruffa, ac depressa, longiore quam Lentis, cauliculos fert tenues, & infirmos, cubitales, binis per intervalla foliolis nullò pediculo adnexis, subrotundis medio vtriusque è lauculo, & flore luteo. Dioscorides in aruis nasci tradit, altiore Lente: foliis tenuibus; siliquis Lenticula maioribus, in quibus sunt semina terna vel quaterna nigra, Lente minora, facultate astringente. At folia tenuia non videntur prædictę plantę conuenire, cum subrotunda sint, pollicis latitudine; Lenti autem multò exiliora insint: verum si integrum Lentis folium assumatur, diuisum in multa foliola, profectò longe superabit Aphacę folium, quamuis in binas tantus partes diuisum. Theophrastus Aphacam non inter legumina, sed inter Cicoracea describit, de qua nos suo loco agimus: videtur autem aliquando etiam Aphacam inter legumina recensere, vt cum inquit, celeriter perit, vt Dolichus: eius siliquę leuiter lata: in Aphacis nascitur Securigacea: sero inter legumina seritur, sed in his videtur aliquam speciem Lentis significare; Lens enim celeriter à vermiculis eroditur, seriturque inter legumina ad cibum hominum, non iumentorum, vt quam hoc loco descripsimus.

com.

comprobat Galenus, qui nasci Securidacem non in Aphacis scribit, vt Theophrastus, sed in Phacis, idest Lentibus: Aphacam autem tamquam Vicix affinem tradit ad brutorum pabulum colligi solitam à rusticis. Plinius Aphacem vocat, vt ab altera Aphaca distingueret, quæ inter Ciceracea reponitur: huic tenuia admodum inesse folia, inquit; caulem Lenticula pusillo altiore: filiquas maiores: semina tria, vel quatuor nigriora, madidiora, & minora Lenticula: per madidiora significare videtur lubricum leuorem, qui peculiaris est in Aphacæ seminibus.

C A P. X I I I.

I A M explicentur, quæ inter legumina capreolis carent. inter hæc Cicer principem locum tenet: semen propendentibus testiculis simile, in tenuem apicem quasi mentulam desinens, qua parte principium germinandi continetur: cortice rugoso obductum, quasi seroto: color aliis ex candido pallefcit: aliis rufus: aliis niger. continetur duo, ad summum tria in filiqua breui, tumida, & cartilaginosa: feritur ætate, ac citissime perficitur: ramos fert lignosos, cubito breuior: folia in multas partes diuisa, subrotundas, & serratas, subhirsutas: in singulis foliorum alis singulos fert flosculos candicantes: tota planta virens falsuginem quãdam continet, subacidam in superficie: expetitur in cibis etiam recens, crudus, coctusque. Erebinthon Græci vocant. Theophrastus inquit inter legumina feritur, vtroque tempore mature, & sero, vt grandescat, cum putaminibus madefactum feritur: pars vnde principium germinandi, qua nectitur filiquæ, prominet, & mentulæ speciem gerit: exit foliis multis; caule lignosissimo, qui tendit in latus: radicem omnium leguminum altissimam habet, quæ nonnunquam ex latere mittit: diuturnissime floret; paucissimis diebus perficitur; nam diebus quadraginta post sementem absolui potest: filiqua rotunda, parua, pauca semina continet: differunt colore, & sapore; nam candida dulcedine præstant: differunt & magnitudine, odore, & forma, vt Arietinum & Columbinum: cum floret, nocet pluvia, contra quam in cæteris leguminibus, quia abluta falsugine tabescit radicitus: rufum, & nigrum, firmius est, quam album. Plinius inquit; Ciceris natura est gigni cum falsugine, ideo solum vrit, arietino capiti simile, vnde sic appellatum album, nigrumque: est & Columbinum, quod alij Venereum vocant: candidum, rotundum, leue, arietino minus. Aetius & Columella quoddam Orobieum cognominant, Eruo simile. Galenus tradit, quæ nigra sunt, arietina vocari in Bytina, quæ & exigua, maiore vi abstergendi, ideo ad renum calculos pollere: omnia Venereum stimulant, & creduntur semen gignere, idcirco exhiberi equis admulsariis. Dioscorides sati-

uum & syluestre tradit : inter satiuu quoddam arietinum vocati : de syluestri inquit, foliis constat satiuo similibus, odore graui, sed semine discrepat. hoc genus videtur significasse Theophrastus cum dixit inter cæteras differentias, quoddam odore differre. & Aetius Orobiqum hoc idem appellasse videtur, nam ei vim tradit attractoriam, disculforiam, incisoriam, & absterforiam, lienem, iecur, & renes expurgare, scabiem, & impetiginem exterere, parotidas, & testes induratos discutere, maligna vulcera sanare : quæ profecto Ciceri satiuo per se non insunt, nisi cum Eruo admisceatur, vt Dioscorides animaduertit. Est autem Cicer syluestre, vt existimo, planta in collibus nascens, cauliculis dodrantalibus, rectis ; in quibus folia alioqui Ciceris satiui, sed paucioribus, diuisuris, ternis scilicet foliolis, oblongis, simili modo ferratis, & hirsutis, adiunctis appendicibus ad pediculi nexum : specie Ononis (vnde quidam Ononim leuem appellant) : flosculos fert, & siliquas exiliiores Cicero, & semina in his parua, & rotunda, subflaua ; tota planta odore constat valde medicato, Theriacam imitante, vnde vulgo Theriacaria herba vocatur, laudata ad vermes enecandos.

CAP. XIIII.

PHASELVs, qui vulgò Fasolus appellatur, semen est candidum, effigie nauiculæ, eiusdem nominis, ex dorso scilicet recuruum, renis similitudine ; eius cor in parte summa est, qua macula quædam nigra pupillæ oculi modo continetur : eius siliquæ longissimæ, rotundæ, ac recurvæ, effigie corniculorum : feritur æstate in aruis : perficitur in Autumno. Planta viticulas fert, humi procumbentes, Conuoluuli modo, vicinas plantas circum amplexantes, quamuis capreolis careant : folia in singulis pediculis terna, figura Hederæ, in acutum desinentia : flores pallidos : quamuis autem sit amplexi caulis, non tamen ei adminicula adhibent, vt Piseolis : non enim minus frugifera redditur, præter candidos extant nigri, vel maculosi, & subrubentes : distant & crassitie, ac tenuitate : comeduntur non solum perfecti, sed & recentes crudi, & cum suis tecis cocti. Aliud genus peregrinum apud nos feritur in hortis opere Topiario, viticulas enim fert longiores adminiculis egentes : siliquas breuiiores, sed latas, & falcatas, instar siliquæ arboris : semina grandiora nostris Phaselis, ac magis depresso, leuioraque, ac nitentia : color aliis ex toto candidus, qui magis probantur in cibis ; aliis melleus ; aliis maculosus ; aliis lineæ nigræ in candido circumaguntur, Phaselos Turcicos vocant : hi recentes insuaues sunt, perfecti coquantur in cibis, vt reliqui. Galenus Phaselum, inquit, alium esse à Phasiolis : comedi in Alexandria maceratum in aqua, donec radices emisserit, more Feniçreci, Ochri,

Ochri, & Lupinorum : substantia mediocri constare : præsumi ante cibos ad aluum molliendam . Paulus comedi etiam inquit integrum cum suis siliquis viride, quemadmodum & Dolichon : genus candidum recipit in compositione quadam ad renes , sed eo loco Phaseolus legitur, non Phaseus : Dioscorides Smilacem hortensem vocat (aliæ enim sunt Smilaces, vt alpera, & lævis, & quædam inter arbores) huic tribuit folia Hedera, molliora : caules tenues, & viticulas veluti clauiculos in multam longitudinem, vicinas plantas amplexantes, opere Topiario : fructum Fænigræci, longiorem, habitio remque, in quo semina renum similia, non vnus coloris, aliqua ex parte subfusca : recentes siliquæ Asparagi modo coctæ, cum seminibus urinam cient, & tumultuosa somnia faciunt ; Lobia vocantur, à quibusdam Asparagus. hæc descriptio partim nostrates Fæseolos ostendit, præsertim siliquæ similitudo cum Fænogræco, partim Turcicos vocatos, cum seminis varios colores tradit. Qui autem ab antiquis dicantur Phasioli explicatum est à nobis in Pistolo. sed verbum Lolia æquiuocationem facit ; nam apud Dioscoridem fructum Smilacis significat : apud Galenum autem, & Aetium Lobos est Phasiolorum siliqua.

C A P. X V.

FÆNUM GRAECUM semen est Phaseoli longe gracilius, ac depressius, fermè quadratum, subflauum, odore quodam cum decoquitur medicato, succumque reddens glutinosum, seminis Lini modo. Planta semicubitum non excedit, ramosa : ternis foliis in singulis pediculis, instar Trifolij pratenis : flosculos fert subcandidos : siliquas corniculis similes, Phaseoli breuiiores, ac duriores, Galenus in cibis assumi scribit, eodem vsu, quo Lupini esistantur, magis autem aluum subducere ; in medicamentis emolliendi, & dolores mitigandi facultate polere. græce Telis vocatur, ab alijs Buceras, & Aegoceras à bouis, & capre cornu . Plinius Fænumgræcum à Latinis Siliciam appellari scribit, quæ quanto peius tractatur, tanto melius prouenit : seritur scarificatione sulcorum, quatuor digitorum altitudine.

C A P. X V I.

TRIFOLIUM omne à Fænogræco, & Phaseoli, tamquam syluestre quoddam, distare videtur, nam omnibus ternis siliquis in singulis pediculis folia, & semina, aut ad Phaseoli, aut ad Fænigræci figuram accedunt, sed exiliora multo : siliquas, alia ferunt intro, veluti cornu artemis, vt Medica, alia coctæ modo implexas, vt plurima, quæ in fegetibus

segetibus nascuntur, & in incultis; alia rectas, & breues, vt plurimum folliculis florem tegentibus inclusas, vt Trifolium bituminosum, Lagopus, Loti genera, & quædam inter pratensis. Trifolium pratense voco, quod in fœnalibus campis, & inter segetes ad pabulum iumentorum secat; in infimis caulibus, aut stratis in terram, aut procumbentibus. multæ eius differentiæ, magnitudinis, & paruitatis, tum foliorum, tum caulium, tum fructus. Quibusdam macula est in folio nigra, aut candida lunæ falcatæ figura: folium omnibus subrotundum, aliquando in extremo sinuatum. Grandioribus siliquæ insunt in spiras recurvæ: flosculus luteus in breui pediculo inter folia: spiræ nunc pauciores, nunc plures, nunc cōpactæ vt figuram Lentis præferat, nunc solutæ; aliis lèves, quæ & latiores sunt; aliis asperæ; aliis in ambitu veluti aculeatæ, non tamen pungentes. Quoddam genus in incultis præcipue maritimis oritur, cuius fructus, Tribuli modo, robustissimis aculeis armatur: hoc humi stratum est, & brevius: foliis minutis, candidisque: semina in omnibus ad renis similitudinem efformata continentur, inuicem distantia. Quoddam genus vidi, cuius siliqua valde lata, ac falcata erat effigie lunæ, aut ferri æquini; lanuginosis foliis; humi stratum. Quæ flosculos multos in vno pediculo ferunt, veluti capitulum constituentes, siliquas ferunt brevissimas, & rectas floccis similes: floris color aliis candidus: aliis purpureus; vnum in hoc genere flosculis pallescentibus reperitur, veluti floccis aridis. Quibus flos candidus est, & macula in foliis candida, iis odor quidam inest suavis, nō tamen si naribus admoueat, sed si quis super herbam deambulet: id quō brevius, eō odoratius est: provenit iuxta semitas, & in pratis. hoc genus Dioscorides Lotum urbanam appellat: nasci eam inquit in viridariis, quos Græci paradisos vocāt: aptissima enim est ad herbosas semitas, atque areas in viridariis parandas; humilis enim herbula, obambulatium pedes non offendit: interim cum pedibus calcatur, suave quid spirat; valet ad oculorum nubes, albugines, atque alia visum obscurantia eius succus cum melle adhibitus, quam facultatem videntur medici à natura edocti in foliis albuginem ostendente, vt in aliis plerisque solet. De aliis Trifolij pratensis generibus Dioscorides propriam mentionem non facit, sed tantum inter attributa, vt in Medica, & Loto sylvestri, & Ononide, quarum folia comparat Trifolio pratensi, aliquando Lotum pratensem vocat. Plinius de Loto Urbana: Lotum herbam vocans Homero teste inquit, primam nominatam fuisse inter herbas subnascentes Deorum voluptati, non nisi post annum nascitur ex semine suo. Theophrastus Lotum in caule tantum foliatam nasci, non simul ex omnibus seminibus, sed partim anno primo, partim secundo: sed alia multa apud eundem de Loto habentur, quæ Loto Aegyptiæ conueniunt, aut arbori Loto.

CAP. XVII.

LOTVS sylvestris vulgò Trifuli, & corrupto vocabulo Tripull vocatur; prouenit in syluis, & fluminum ripis: caule erecto, bicubitali, multis ramis brachiato: folia fert in ambitu serrata, & quæ à radice latiora, rubra linea discurrente: flosculos luteos, aut candidos, in tenui quadam veluti spica dispositos prodeunte ex foliorum alis: siliquas breues, & exiles fert: ex floribus utpote odoratis extrahitur aqua per distillationem, quæ per se quidem nequaquam grata est, ac aliis odoratis admixta, valde gratum & perseverantem odorem præstat. Alterum genus peregrinum apud nos, Trifolium Balsaminum vocant, ob odoris vehementiam, qui spirat è semine; caule breuiori: foliis similibus: flore non in spica, sed in rotundis capitulis cæruleo: semine flauo, odore valde medicato. Quoddam genus latifolium ex Armenia allatum: odore ingrato. Dioscorides Lotum sylvestrem Trifolium minus appellari scribit, ut scilicet differat à Cytiso, quod Trifolium maius appellatum est: constat inquit caule bicubitali, ac maiore; alis multis; foliis Loti Trifoliæ pratensis: semine Fænigræci multo minore, gustu medicato. Theophrastus hoc genus Loti intellexisse videtur, cum recenseret inter odorata, quibus utuntur ad vnguenta: nam Loti nomen inquit æquiuocum esse, cum genera plura sint flore, folio, caule, fructuque discreta; inter quæ recensetur & illud, quod Melilotum vocatur, sic enim legendum puto non Meliassitos, quod Theodorus vertit Melfrugum: diuersa quoque viribus in vsu cibario, & quod non eadem loca desiderent, in his innuit Lotum Aegyptiam, quæ in paludibus nascitur, & in cibos venit, semine, ac radice omnino diuersa à supradictis, vsu, & loco, & forma. At Melfrugum apud Plinium ex sententia Dioclis ipsum Panicum est: facilis autem fuit commutatio inter hæc duo verba Melilotos & Meliassitos: sed de Meliloto Græcorum non inter Trifolia, ut puto, querendum est; ideo alibi de illo agemus. Serapio tamen inter Arabes Melilotum aliquam ex his, quas diximus intelligere videtur: inquit enim herbam esse foliis rotundis, & virentibus, raris, circa exiles ramulos: semen in siliquis tenuissimis, & rotundis, in quibus rara granula clauduntur, glauci, pallidive coloris, rotunda, Sinape minora: ex Meliloto autem potissimum siliquæ, & clausa intus granula in vsu habentur. putauit autem id à Dioscoride Melilotum vocari colore Croci, odoratum. in hac descriptione videtur Serapio intellexisse illud Loti genus, quod nos Trifolium Balsaminum appellauimus: eius enim semen cum siliquis odoratissimum est, & reliquas conditiones omnino representat. Alibi omne genus Loti, idem Serapio Handacoccam vocat, includens etiam Lotum Aegyptiâ, de Loto Aegyptia nos alibi loquimur.

TRIFOLIUM Bituminosum in maritimis nascitur, gracili folio: foliis initio rotundis, procedente tempore in acutum desinentibus, magnitudine ferme Phaseli: tactu glutinosa: odore medicato: caules fert rectos, subasperos, ac nigricantes, cubitales, amplioresque: flores purpureos, capitula quædam constituentes, in longis, & rectis ramulis: semina facta in capitulis, quorum siliquæ breues, hirsutæ in cuspidem desinunt foliaceam, unico intus semine in rotunditate oblongo, sapore medicato: copiosum in Ilia, ubi incole Dictamum vocant, celebrantes aduersus venena. Dioscorides Triphyllon, & Oxytriphylon, & Menyanthes, & Aspalthion, & Enicion vocat. frutex supra cubiti altitudinem virgas habet tenues, tuncas, & nigras: folia Loti arboris similia, terna in singulis germinibus, quibus tenellis odor ut Rutæ, cum adoleuerint Bituminis: florem purpureum: semen latum, & quadantenus pilosum, altera parte cornutum, antenne modo: radicem longam, gracilem, & firmam. Scribonius tradit, plurimum in Sicilia, & in portu Lunensi: foliis & specie Trifolij communis, plenioribusque, & lanuginosis, in extremo aculeatis, fruticem esse altitudine duum pedum, altioremq; cui odor grauis. Galenus scribit Trifollum, cum vere parturit, Iacinto simile: quod de flore intelligendum est, & semen agresti Cnico simile, unde Cniceum vocatum est. Vis plantæ calida, & sicca, ut Bitumen, cui odore est similis, vtrinque tertio ordine: pota laterum dolores ab obstructione ortos iuuat; urinam & menses proluocat, decocta admodum, deinde moribus Aranei, vel Viperæ quoque, ex aquæ foru adhibita ipsis medetur, & dolores statim sedat. Sin autem in alio non comorso sanum locum eodem foru circumdederis similem sensum, similesque dolores iis, quo morsus inuehit, omnes efficit, ut re vera miraculo dignum opus videatur, videlicet herbam & morsum sanare, & ferarum modo sanam partem prauæ afficere. At res minus miranda apud Dioscoridē, qui aquam, qua quis venenatum vlcus sanauerit, si alteri applicetur, vim veneficam inferre scribit. Plinius Trifolium inter coronarias recenset, Minyanthes, seu Aspalthion, idest Bituminosum, maiore folio, quo vtuntur coronarij: Alterum acuto Oxytriphylon Tertium ex omnibus minutissimum. videtur per Oxytriphylon acidum Trifolium intelligere, quam alibi Oxym vocat, de quo nos alibi agimus: Tertium verò genus pratense fuerit.

CAP. XIX.

LAGOPVS, quafi pes Leporinus, inter Trifolia offenditur, quæ in fegetibus proueniunt ad pabulum iumentorum: caule recto ferme cubitali: foliis oblongis, angustis, lanuginosisque: in cacuminibus ramulorum veluti spicas fert lanuginosas, leporini pedis similitudine, flosculis albicantibus, vel rubentibus, tenuibus, inter fursuraceas membranulas, & exiguis seminibus: extant quædam differentie magnitudinis, & paritatis: Maiori folia infunt latiora, quam Oleæ, & cetera secundum rationem: Minori valde angusta, & ramuli tenuissimi. Dioscorides non describit, tantum inquit in fegetibus oriri, astringentis facultatis; nam in vino pota aluum fistit, aut ex aqua in febre: ad inguinum inflammationes alligatur. Hippocrates Lagopyron vocat fursutibus simile, cū inaruit: folio paruo, quasi oleagineo, longiore, quod cruentis vulneribus imponitur. Galenus Leporariam herbam vocat, quamuis alibi Lagopum ex Dioscoride.

CAP. XX.

MEDICA feritur in Hispania feni gratia, vinitque multos annos radice, vt singulis annis demeti sæpius possit, Alfalfam vocat, frutex est multis ab eadem radice cauliculis, cubitalibus, infirmis, vt procumbant in terram: folia fert parua, ac serrata, initio ramen latiora, vt Loti sy ueltris numerosa: flosculos in foliorum alis spicatos, caruleos: semina exigua, oblonga, flauescencia in corniculis recuruis, vt cotnu arietis, valde exiguis. Dioscorides inquit, cum recenter prodiit Trifolio pratensi similis est, procedens folia angustiora gerit; caules Trifolij: semen Lentis magnitudine, corniculorum modo intortum, quod siccatum iucundi saporis gratia sali condimentario admiscetur, Viride, quibus refrigeratione opus est, illintri solet. Herba tota pro Gramine vtiuntur, qui pecora alunt. Plinius ex Media in Italiam aduectam esse scribit: feri ad pabulum pecorum tanta dote, vt vno satum plus tricenis annis durare credatur.

CAP. XXI.

ONONIS, quam quidam vulgo Bonagam, alij Bulimacam vocant, sola inter suffrutices Trifolios aculeum gerit: A longis & lentis radicibus caules fert semicubitales, lignosos, simplices, frequentibus foliis, oblongis, serratis, & subhirsutis, initio latioribus,

& tactu glutinosus, odoratisque, procedente tempore iis decidentibus, subnascuntur aculei, atque alia foliola angusta per totum caulem, inter quæ flores subrubentes, & siliquæ rotundæ, Ciceris modo, tenuiores: floret æstate: passim reperitur, præcipuè tenui solo. Huius radix dera-
sa ex vino albo pota, mirificè urinam impellit, præcipuum calculosis remedium. Theophrastus Ononim tradit ramis aculeigeram, annuo folio Rutaceo, per totum caulem disposito, ea forma, qua in cotollis necti solent comprehensus vndique & floribus & siliquis: in segetibus, & læto solo oritur, agricolis infesta, viuax, extirpatu difficilis, cum radix à latere anno sequenti germinet, & in profundum agat: germinationem incipit æstate: perficitur Autumno. Plinius inquit post ver spinosa fit, antea Fænogreco similis, fruticosior, hirsutior, odore iucundo, ramosa. Dioscorides & Ononim, & Anonim vocat: ramos inquit fert fruticosos, dodrantes, & maiores; frequentibus geniculis; alis multis; capitulis rotundis: foliis Lenticulæ tenuibus, pusillis, ad Rutæ aut Loti pratensis folia accedentibus, subhirsutis, odoratisque: Maria conditur antequam spinosa fiat, cibis gratissima; rami acutas spinas habent, tamquam spicula firma: radicem albam, quæ excalfacit, & extenuat, cuius cortex in vino urinam ciet, & calculos frangit: per capitula rotunda ipsas siliquas intelligit: folia autem Lenticulæ, ea, quæ in secunda germinatione oriuntur, accipit, quæ & Rutæ comparantur, quia oblonga sunt, & parua. Loto autem pratensi assimilant ea, quæ latiora sunt, in prima germinatione orta, quæ vere agitur, antequam spinosa fiat.

CAP. XXII.

QUOD vulgò Melilotum appellatur, herbula est ramis multis, circa radicem stratis in orbem; tenuibus foliis. quasi Serpilli, in breui pediculo ternis, adnatis duobus, veluti aliis ad pediculi nexum: flores fert in summis ramulis quinque aut sex in orbem dispositos lutei coloris, aliquando ad croceum vergentis: siliquas oblongas, & tenues, in quibus semina Fænigræci exigua. Tota planta odore caret, saporis insipidi cum quadam astringentia: oritur passim iuxta semitas. Huius flores officinæ pro Meliloto antiquorum substituant, quamvis præter colorem croceum alia nulla qualitas legitimi Meliloti insit, ut loco proprio ostenditur. Alia tamen in sylvestribus & veteribus ædificiis nascitur, breuior: foliis subhirsutis, candidioribusque: flore veluti in capitulis copioso, odoris exigui, Lotum æmulantis: siliquas fert incuruas. hanc multi legiptimum Melilotum putant. sed hæc forte ad Melilotum Serapionis reduci possit; cōgener enim est cum Loto, cuiusmodi significasse videtur Dioscorides, cum inquit nascitur & in

Campania circa Nola, colore in luteum languescens; odore infirmo. At non inest ea odoris præstantia, ut mereatur inter Sampsucum, & Marum connumerari, ut facit Dioscorides. Nos herbam Sanctæ Mariæ legitimum Melilotum putamus, de quo suo loco patebit.

C A P. X X I I I.

GLAUX in asperis nascitur, præcipue maritimis: pluribus ab eadem radice cauliculis, lignosis, subasperis: folia fere sine pediculo, ut vulgare Melilotum, quaterna, aut quina ex eodem exortu, candida, ut Cytisi, sed angustiora, oblongioraque, & magis hirsuta, gustu astringenti: flores in ramulorum cacuminibus congestos, prope folia, ex candido purpurascens: siliquas rotundas, & breues, rubentes, in aculeum infirmum desinentes. Dioscorides de Glauce inquit: similis est Cytiso, aut Lenticulæ foliis, quæ superne virent, auersaque candidiora spectantur: ramulis à terra exiliunt, quini, seniu, tenues, ab radice dodrante alti: flores Violæ albæ, purpurei exeunt, minores tamen: nascitur iuxta mare: coquitur cum hordacea farina, sale, & oleo in sorbitione, ad reuocandam extincti lactis vbertatem. Plinius Eugalaëton antiquis appellatum scribit, cuius ramuli in terram serpunt, & reliqua ex Dioscoride transcribit: sed loco verbi ἀπὸ γῆς: idest à terra, legit ἐπὶ γῆς, idest in terra: sed prior lectio verior est.

C A P. X X I I I I.

POLIGALA in maritimis nascitur similis vulgari Meliloto: latiore folio, molli: flore singulari, in summis ramulis, grandi, pallido: siliquam fert longam, & quadrangulam, exiguis seminibus, gustu astringenti: Dioscorides inquit palmi altitudinem petit; foliis Lenticulæ; gustu astricto, quæ pota lactis vbertatem facit, unde appellatio. Plinius inquit in caule summo foliis constat Lenticulæ, & reliqua, ut Dioscorides.

C A P. X X V.

TRAGOS in maritimis nascitur: ramulis multis ab eadem radice procumbentibus in terra, lignosis, tenuibus, dodrantalibus: foliolis pusillis, nigricantibus: in cacumine flosculos candicantes fert: & fructus Glauci similes, sapore vehementer astricto. Alterum genus in totum grandius, bicubitali altitudine: foliis Glauci, latoribus, utriusque sapor acerbus, tum foliis, tum fructui, qui veluti grana Triticum acer-

aceruata, & in aculeum infirmum tamen delinunt. Dioscorides hoc nomine vnam numerat inter fruges, de qua alibi dictum est. Alteram, quæ & Scorpius vocatur, in maritimis nascens, pusillus frutex, in terram procumbens, oblongus, non magnus, dodrantalis, aut maior: folia autem non habet: in ramis veluti acinos pusillos, rufos, magnitudine Tritici, acuto cacumine, gustu multum astringente, numerosos. Plinius inquit Herba Trogos, quam aliqui Scorpion vocant, semipede alta, fruticosa; sine foliis: pusillis racemis, rubentibus: grano Tritici, acuto cacumine, & ipsa in maritimis nascens: alibi eandem Tragion & Scorpionem vocat, veprem sine foliis racemis rubentibus ad medicinæ usum. Sed quod sine foliis traditur, repugnat prædictæ plantæ. At suspicor hanc conditionem adiectam esse propter equiuocationem, cum Scorpio Theophrasti, quam Theodorus Nepam vertit, cui nulla folia, nisi spinæ pro foliis habeantur, ut in Asparago, de qua nos alibi loquimur, quod Plinius significauit, cum de Tragio, idest Trago dixit, veprem esse sine foliis, non enim Tragos spina est, sed hoc Nepæ Theophrasti conuenit.

C A P. X X V I.

LUPINVS, semen est in rotundam latitudinem depressum, colore pallido, sapore amaro: quod tamen aqua calida præmaceratum fuerit, amaritudine dimissa, gratum gustui redditur, ut citra aliam coctionem esitetur: eius planta cubitalis est altitudinis, ramosa, lignosaque, ut Cicer: folia in singulis pediculis, ut plurimum septena, oblonga, stellatim disposita: flos in foliorum alis candicans, aut ad cæruleum vergens: siliqua similis Fabæ, sed grana inuicem magis distant, latiorque est: seritur mense Augusti, ac paulo ante colligitur. aliud genus sponte prouenit in locis harenosis, breuius: foliis angustissimis: siliquis tenuibus: flosculis cæruleis. Dioscorides græce Thermon vocat, satium & syluestrem: syluestres satius similes, sed omnino minores eiusdem facultatis. Theophrastus sparsim de Lupino hæc habet, natura syluestris est, culturam nullam patitur. semen diuturnius, male tamen prouenit, nisi protinus ab area terræ mandentur, non vult obrui terra, nam etiam si suspensum in herbis procul à terra maneat, germinat tamē, & radicem in terram agit, si sub alta seratur materia, radices obliques versus terræ summum præscindunt, valenterque germina edunt: solum arenosum, & vitiosum poscit. Viride nullum animal mandit, quia amarum: semina in siliqua magnopere intersepta continentur, cui parte quadam concava noctuntur. Plinius circummagi folia cum sole testatur, unde agricolis horas etiam nubilo demonstrat: ter floret: eo pinguescunt arua, & vineæ: si depastum sit in fronde, inarari protinus solum opus est.

Quod

Quod igitur Theophrastus dixit viride à nullo animali mandī propter amaritudinem, de fructu intelligendum est, nam hodie etiam pro boum pabulo feritur inter Rapas.

C A P. X X V I I.

ALIA planta hodie à rusticis Lupinus sylvestris vocatur : oritur prope flumina præcipue in maritimis : caulibus humi repentibus, cubitalibus, circa radicem sububentem : Folia fert diuisa Lentis modo : foliolis scilicet coniugatis, in pediculo dispositis ; colore, & figura Lupini, infernè candicantibus, supernè viridibus : flores in racemulis oblongis, colore sanguineo. siliquas vagina inclusas, tenues, asperas, interseptas, ac depressas, quasi Lentis, inuicem hærentes : ea pinguescunt iumenta, & à morbis curantur. Alia gracilior in asperis, & petrosis nascitur : dodrantalibus cauliculis erectis : foliis ab radice longioribus, nulla ferme diuisura, in caule autem crebris diuisuris, gracilioribusque : flosculos fert veluti in capitulis rubentes ; & exiguas, ac breues siliquas folliculis inclusas : radice nititur tenui colore buxo : his non absimile videtur Helenium Aegyptiū apud Dioscoridem descriptū ex sententia Crateuq̃ ; Herba inquit est, cubitalibus ramis, Serpilli modo, per humum repentibus : foliis Lenticulæ circa ramos, sed longioribus, crebrisque : radice pallida, digiti minoris crassitudine, per ima tenui, superne crassiori : cortice nigro nascitur in maritimis, & collibus.

C A P. X X V I I I.

ASTRAGALOS humi strata, est, similis Helenio Aegyptio : foliis numerosioribus, tenuioribusque : flores similiter sanguineos fert racematim in summis ramulis : siliquas autem corniculis similes, rubentes : radicem crassam, ac lignosam, supernè in multos ramos inuicem implicitos diuisam, vnde germina erumpunt : oritur in maritimis, gracili solo. Dioscorides scribit paruum esse fruticem, humi stratum : foliis, & ramis Ciceris : flore purpureo, paruo : radice rotunda, Rafani modo, grandi, quæ adnatas appendices firmas habet, nigras, præduras, veluti cornua inter se implicatas, gustu astringentes : nasci in ventosis, opacis, & niualibus. Plinius inquit : Astragalus folia habet longa, incisuris multis, obliqua ; circa radices caules tres, aut quatuor foliorum plenos : flore Hyacinthi : radices villosas, implicatas, rubras, præduras : nascitur in petrosis, apricis, & niualibus.

C A P. X X I X.

LEPORIS auricula vulgò appellatur herba multis ramis, humistratis : foliis indiuisis, prælongis, instar Leporinæ auriculæ : flosculis luteis in summis ramulis vt Securidacæ : siliquas fert longas, & tenues, hirsutas, inuicem implicatas : seminibus distantibus : prouenit læto solo. Dioscorides Clymenum vocat : ei inquit, caulis Fabæ, quadratus : folia Plantaginis : folliculis supra caulem inflexis inuicem vt Polyporum Cirri : probatissimum est e montibus : celebratur succus ad sanguinem sistendum. Plinius Clymenum à rege quodam appellatum scribit : vnum quidem foliis Hederæ, ramosum, articulis præcinctum, graui odore, seminibus Hederæ. His intelligit quam alibi Periclymenum vocari diximus. Alterum Græcorum sententia, Plantagini simile, caule quadrato, folliculis inflexis, vt Polyporum Cirri.

C A P. X X X.

SECURIDACA semen est apud nos peregrinum, omnium amarissimum, vt si vel minimum eius degustetur, ingens amaritudo sentiat, depressum est quadrangula figura, ancipitem securim præferens, colore rubro; extat & pallidum. Planta similis Vicie; frequentibus ramis, humi procumbentibus; foliis frequentioribus, læuibus : flores fert luteos, in longo pediculo plures, in orbem dispositos : siliquas digitales, depressas, & aduncas : Dioscorides Hedyfaron, & Pelecinon vocat : fruticem in segetibus, & Hordeis nascentem : foliis Ciceris : semine ruffo in siliquis aduncis corniculorum modo, quod ancipitem securim æmulatur, vnde nomen, amaro : expetitur in Antidotis, spem concipiendi adimit, subiectum cum melle ante coitum. Apud Theophrastum Theodorus Securina vocat securi similem : nascitur in Aphacis, & necat. Plinius inquit Lentem ea strangulari. Galenus quoque Lentem in Securidacam degenerare testatur.

C A P. X X X I.

ALTERVM genus Securidacæ apud nos oritur in syluis grandioribus; ramis tenuioribus; siliquis instar Meliloti vulgaris, semina intus habet oblonga, subalbida : flosculos simili modo in orbem dispositos, albos, aut subrubentes.

C A P. XXXII.

AD Securidacam reduci posset & ea, quam vulgò vocant Sferracaullo, ab aliis Lunaria: oritur in montibus, in totum minor Securidaca: foliis figura cordis: flosculos fert singulares, luteos: siliquas depressas, alternatim sinuatas, in quibus semina effigie Lunæ falcata, aut ferri æquini, unde nomen. Chymici hanc in archanis habent ad coagulationes argenti viui, quamuis & alię Lunarię ad eundem effectum celebrentur.

C A P. XXXIII.

QUARDAM gracili solo nascitur, tenuibus ramulis, dodrantalibus, sparsis: foliis candicantibus, Lente minoribus: flosculis luteis, aduncis, vt vulgare Melilotum: quidam Athyllidem primam putant: at sapor non inest salus.

C A P. XXXIII.

CAPRAGO vulgò appellatur, alibi Gralega, in Hetruria Auante, frequens est in aruis frugiferis; ramis cubitalibus, firmis: foliis Viciæ, multo longioribus, læuibus: flores fert racematim, cęruleos, vel purpureos: siliquas nigras, Vicia breuiore: floret estate: perficitur autumnò. eius succo tumentes ob venenum boues sanant infuso in os. Quidam aquam distillatam in peste exhibent.

C A P. XXXV.

ONOBRYCHIS in montibus riguis nascitur, similis Capragini, breuior: flore rubente, corallij modo: siliquas nigras fert, longas, vt Vicia. Altera latioribus foliis constat, rarioribusq;: flore purpureo: siliquis similibus. Dioscorides folia ei tribuit Lentis, longiora paulo: caulem dodrantalem: florem puniceum: radicem par uam: in vliginosis, & incultis. Plinius circa fontes eodẽ modo describit.

C A P. XXXVI.

SENA nostras frequens est in agro Pistoriensi, seriturque in quibusdam Florentiæ locis: caule constat cubitali: foliis latioribus Sena Orientali: gustu glutinoso: flores fert luteos: siliquas compressas,

pressas, & falcatas, angustiores Orientali, linea utrinque per medium in equaliter extuberante; seminibus nigris, compressis, figura cordis: videntur hac Medici loco Senæ Orientalis, sed longe inefficacior est ad purgandos atros humores.

CAP. XXXVII.

TELEPHIUM vulgò, à nostris herba Amoris vocatur, herbula præcipue in vineis nascens, candicans: tenuibus ab radice cauliculis, ramosis, in quibus rara insunt folia, indivisa, rotunda, lævia, & pulpola, breui pediculo adnexa, binis appendicibus, veluti foliolis adiunctis: flosculos fert luteos in summis ramulis: & siliquas Meliloto vulgari similes, ob quarum similitudinem cum cauda scorpionis, à quibusdam Scorpioides censetur: huius folium cum salua applicatum cutim rubificat, aliquando & pustulas excitat: unde nunc vltus puelaris in amore explorando: si enim cutem rubefacit tantum, amoris putatur indicium: si pustulas excitat, odij hunc vsum antiqui poetæ Telephio tradiderunt, ut apud Theocritum, ob id Philthron quoque appellata est. Dioscorides Telephium, Portulacam quoque sylvestrem vocari tradit; nam Portulacæ similis caule, & foliis, alas binas in singulis geniculis habet: ramuli insunt à radice seni, & septeni: foliis æruleis, crassis, lentis, carnosissimis: flore luteo, aut candido: oritur in incultis, maxime inter Vites. facultas inest detergendi & siccandi: nam senis horis illita folia sanant vitiliginem albam. Plinius eadem ex Dioscoride habet. Quoddam genus fruticosum peregrinum apud nos cauliculis multis, lignosis: foliis diuisis, ut Securidacæ, sed crassis Portulacæ modò & candicantibus, binis appendicibus rotundis, ut alterum, sapore magis astringente, & vrèntè linguam: flores plures in vno pediculo, ut Meliloti vulgaris lutei & siliquæ tenues caudam Scorpionum imitantes.

CAP. XXXVIII.

QVAEDAM in incultis, & saxosis nascitur, ramulis humi stratis, palmi longitudine: foliis frequentibus, subrotundis, indivisis, hirsutisque, inter quæ flosculi sunt lutei, & folliculi tumidi, veluti vtriculi; in quibus siliqua clauditur brevis, intersepta rotundis seminibus.

C A P. XXXIX.

CORNEOLA, seu Corneola vulgò ab insectoribus lanarum appellatur, suffrutex lignosus, cubito breuior; rectis ramulis, striatis: foliis simplicibus, figura Lini, latioribus: copioso flore, luteo, simili Genistæ, sed tenuiori; siliquas fert exiles: oritur in syluis, eo inficiunt colore luteo, vnde non immerito Lutea herba dici possit apud Plinium, qua tingebatur Chrysocola, vt linum, & lana.

C A P. XL.

ALIVS suffrutex Coroneolæ similis, altior: ramulis obsequiosis, lanuginosisque, qui anno secundo aculeis rectis armantur, quibus alij à latere insunt aculei, vt in ea, quam spinam Christi vocant: folia fert Polygoni: flores Genistæ, minutos: siliquas breues, & latas Lentis modo, in quibus pauca semina continentur. Tota plâta sapore austero, & glutinoso prædita est cum modica amaritudine: nascitur in incultis, & humectis. Videtur hæc apud Dioscoridem esse alterum Acaciæ genus, quod in Cappadocia & Ponto nascitur Aegyptiæ spinæ simile, tenerius, humile, infirmius, cruciformi aculeorum implexum vallatum; foliis Rutæ: semine Lenticulæ minori, in folliculis coniugatis ternum aut quaternum capacibus in autumnno, succo astringenti,

C A P. XLI.

GLYCYRIZA, quasi dulcis radix, vulgò autem corrupte Liquiritia, suffrutex est, cuius radix succo dulci prædita est; commendatur enim, vt succus deuoretur, reliquum expuatur, quod fibrosum est, sunt prælongæ radices, digiti crassitudine, sarmentosæ, intus flauescentes, serpunt in terra, virgas ferentes multas, bicubitales, lignosas, annuas tamen: folia in longo pediculo coniugatim disposita, subrotunda, vt Rhus, tactu glutinosa: ex alis foliorum racemulus exit flore purpureo, siliquis breuibibus: nascitur in Apulia monte Garganò: feritur apud nos in hortis admodum viuax. Dioscorides fruticulum inquit esse, qui virgas fert bicubitales, & folia circa eas frequentia, Lenticisco similia, pinguis, tactu glutinosa: florem Hyacintho similem. fructum Platani pilularum magnitudine, asperiores, in quo siliquæ, vt Lentis, fulvæ, prælongæ, radices prolixas Buxei coloris, vt Gentianæ subastringentes, dulces: hæc succum reddunt, vt lycium, qui linguæ subditus, vt liquecat, utilis est asperæ arteriæ, & quæ sequuntur. Theophrastus

Scyticam vocat : est inquit radix dulcis : nascitur apud Meotim : utilis ad anhelitus, & ad tussim siccam, & sthoracis vitiiis ; vlceribus quoque prodest ex melle. sitim extinguit, si teneatur in ore ; ideo ea Scythas tolerare sitim vndecim & duodecim dies affirmant. Plinius, famem quoque ea sedari, eademque scribit, quæ Dioscorides, eo excepto, quod folia Echinata tribuit, numerans inter spinosas pro Schino, idest Lentisco, Echinum legens.

CAP. XLII.

ALTERVM est simplicis vasculi genus, cui seminis sedes in medio est, circa quam semina distributa sunt extrinsecus protegente vasculo, vt Lychnide, Onagra, Chelidonio maiori. Horum semina longe magis numerosa sunt, & minora, quam in leguminibus ; quia in illis simplicior est seminis sedes in siliquæ dorso, & tota cavitates seminibus data est : in his seminis sedes multam partem cavitatis replet, & vndique abiuncta est à vasculo, vt in Lychnide : in quibusdam hæret duobus lateribus, vt in Papauere corniculato. Incipiamus autem ab iis, quæ cum Lychnide magis conueniunt. Horum vascula veluti capitula subrotunda, cum arescunt, dehiscunt in multas rimulas, & plerumque osculo quodam semen effundunt, recuruatis in summo, veluti denticulis : flores ferunt ex plurimis foliis constantes ad minus quinque, ex sede fructus enascentes, alio extrinsecus folliculo florem protegente : folia omnibus indiuita sunt, & gemina in singulis geniculis, nulla in cibus assumuntur ab hominibus.

CAP. XLIII.

LYCNIS Coronaria flos est paræ Rosæ similis, ex quinque tantum foliis constans, colore rubenti, aut albo, eius planta cubitalis, candida, & molli lanugine obducta est ; ramulis rectis, paucis foliis, oblongis, similibus Cynoglossæ, angustioribus : calyces in cacuminibus fert Rosæ similes, striatos, in quibus semina ex ruffo nigrescunt : colitur in hortis inter coronarios flores, quamuis odore nullo constet. Dioscorides ei tradit florem albæ violæ, purpureum, quo corollæ factitantur. Plinius Lychnin flammeam, & Rosam græcam vocat, non nisi in humidis nascentem ; numquam excedere quinque folia, Violæ magnitudine, odore nullo, inter flores æstiuos. Apud Theophrastum Theodorus Lucernulam vertit, inter flores æstiuos & coronarios. Quamuis autem à nemine planta describatur : ex nomine tamen conicere licet, quæ hic descripta est, Lychnim esse ; quia eius folia tomentosa,

mentosa, lucernarum luminibus sunt apta, ut etiam illa, quæ inter Verbasci genera dicta est, *Lychnitis*. Alia sponte oritur in arvis inter Triticum ultra cubitalem altitudinem, recta; foliis angustioribus, nigrioribus: calyce in longiores barbulas desinente: flore simili magis purpurascens: semine atro, ut *Gith*, ideo quidam *Githonem* vocant. Hæc *Lychnis sylvestris* dici possit, ob maximam affinitatem; quamvis hæc quoque non describatur à *Dioscoride*; tradit enim in omnibus urbanæ similem.

CAP. XLIII.

ALIÆ sunt plantæ forte antiquis *Lychnides* appellatæ: floribus in summo caule congestis, umbellæ modo, tenuioribus, vultis, quorum alij coccineo colore splendent, ex quinque foliolis constantes, in extremo sinuatis, vulgò *Oculum Christi* vocant: allatus hic flos ex Creta, caules fert multos, & simplices, crassos: frequentibus foliis figura nostræ *Lychnidis Urbanæ*, colore virenti, subhirsutis: calyces fert tenues, & oblongos: Alij ex puniceo purpurascens videntur nostræ *Lychnidis* similiores; ei folia sunt lævia, ac mollia. Tertium genus est in totum exilius: flosculis *Centauri minoris*: oritur in montibus: ex eo autem hos flores *Lychnides* appellatas coniicio; quia *Dioscorides* *Centauri minoris* florem *Lychnidis* similem tradit.

CAP. XLV.

FLOS *Gariofilus*, quam alij *Violam Damascenam* vocant, peregrinus quondam in Italia, nunc familiarissimus inter flores alios principem locum tenet: incurvis ramis, crassis geniculis: foliis Porraceis, brevioribus, crassis, & in caule deorsum incurvatis: radice superius ramosa, flexuosaque, alba, apta ad propagandum avulsione: calyces in summis ramis fert longos, ac læves, florem regentes, ex quibus erumpit flos proximo *Rosarum* amplitudine: foliis congestis in extremo, tenuiter lacinjatis, eisque numerosis; adeo ut aliquando abruptatur calyx, medio stamine capreoli modo intorto: color plurimis rubentis *Rosæ*, aliis magis saturatæ purpuræ, atque hi nobiliores habentur; aliis candidior modico rubore aspersus; aliquando guttis sanguineis maculatus: odor suavis, qualis in *Aromate Gariophyllo*: floret in æstate post *Rosam* diuturne: sunt, qui per totam hyemem florent ob quandam in cultu diligentiam: Intra floris calycem vasculum est parvum, rotundum, nigro semine plenum, quod satum aut non provenit, aut degenerat in sylvestrem. *Sylvestris* in totum tenuior, sine odore; oritur in montibus,

tibus, & pratis, & ædificiis, colore tantum commendabilis, rectis cauliculis: eius quoque multæ differentiæ; magnitudinis & paruitatis: distant & numero foliorum, & colore; nam & rubentes, & purpurei, maculosi, & albidī reperiuntur ex paruis foliis constantes: Alij præterea sunt inter candicantes, roseo colore, numeroso folio, calyce breui, veluti capitulum constituyente, quod genus colitur à matronis peregrinū: extat & minimi floris, qui vix erumpat è suo calyculo, sed coloris saturatæ purpuræ. Apud antiquos de domestico nullam video factam mentionem: syluestrem autem forte intellexit Theophrastus per Iouis florem, qui græce Diosanthos vocatur inter suffrutices coronarios, cuius flos tantum in vsu coronarum, sine odore; prouenit semine, nam & ipsa, & radix lignosa: æstate floret. Plinius inquit, colore tantum placet Iouis flos, odor abest. Sunt qui hanc herbam Tunisi à recentioribus medicis celebratam aduersus pestem, & venena esse putent; idcirco huic miras eius herbæ vires tribuunt, Betonicam alteram apud Dioscoridem putantes, vnde Tunica appellata est dempta prima syllaba. de hac Betonica inquit Dioscorides: nascitur in fenariis campis, locis montosis, puris, & placidis, apud virgulta, animas hominum & corpora tuetur à maleficiis, & piaculis omnibus ac periculis, contra peregrinationes necturnas, itinera insidiosa, difficiles somnos, in totumque per omnem medicinam ante cunctas celebratissima est. habet radicem totam rubram, & odoratam, folia Porracea, in medio puniceum quid, & in recto calamo triangula, in cacuminibus flores in purpuram inclinatos, recens de trita vulneribus capitis imponitur ad dolorem leuandum; conglutinat, & ossa fracta extrahit, quod singulis diebus fit, donec sanentur: seruefacta in aqua dolores capitis sanat, si ea irrigetur, & cum Bitumine temporibus inungatur: radix quoque suffita idem præstat. Hæc Betonicæ enarratio à recentioribus tamquam spuria deleta est: Nam Antonius Musa medicus, qui libellum de Betonica conscripsit, in vnam plantam coniungit, quæ in vtraque mentione apud Dioscoridem leguntur. Idem apud Serapionem legere licet, qui vires vtrique attributas vni Betonicæ, quæ Cestron à Dioscoride vocatur, ascribit; sed quoniam antiqua hæc descriptio tum plantæ figuram longe diuersam à vulgari Betonica, tum vires ostendit, profectò non inepte, vt quibusdam doctis viris placere video, Gariophyllo flori quadrare possit, quamuis radix omnium non rubescat neque odorata sit; nam in genere syluestri quamdam vidimus subrubente radice, nec sine odore, omnium folia porracea. puniceum autem est quid in medio foliorum interpretatur Hermolaus, stamina; hæc autem aptius quadrare possint flori; hic enim stamina punicea in medio foliorum continet, vt transposita sit hæc particula: si vero in foliis porraceis puniceum quid inest, id non specie staminis est, sed tota pars folij punicea

In exortu antequam caulescat planta, ideo in medio foliorum puniceum quid inest, triangula vero dicuntur folia; quoniam dorso acuto discurrunt triquetram figuram ostendunt, ut Porri folia, recentiores medicis inter quos est Arnaldus Villanouensis herbam Tunicam extollunt aduersus pestem & venena: huius gratia ex floribus domestici Gariofilli conseruam efficiunt, radices quoque farinam exhibent: arcet enim pestis contagia; totius quoque herbæ puluis bibitur cum vino albo aduersus toxica, & serpentum ictus, ac scorpionum: discutit horrores quartanæ, & reliquarum febrium: comitialibus opitulatur; partum accelerat: ebrietatem arcet præsumpta: imponitur vulneribus neruorum, & mor sui canis rabidi: extrahit enim virus: inspergitur carcinomatis, & eius succo abluuntur. priuatim genus syluestre calculum frangit, & educit, ut hinc conicere liceat hanc apud Galenum intelligi libro quinto de sanitate tuenda, cum ad calculosos aliquid Betonicæ, & Cestri qui in Galliis nascitur, immiscendum præcipit in vino: vocant autem inquit herbam eam Saxiphagon. in his verbis significat aliam plantam esse, Betonicam & Cestrum Gallicum: ut utrique nomine Cestri & Betonicæ intelligantur apud diuersos autores: & hodie Galeni exemplo sunt, qui florem Gariofillum inter Saxifragias numerant, ut notat Hermolaus.

C A P. X L V I.

SAXIFRAGA Pisis nascitur locis præruptis, non nisi in saxorum crepidinibus; tenuissimis, ac iunceis ramis, ultra dodrante ferme, sine foliis, sed per longa intervalla binis veluti apicibus angustis: cacuminibus insident flosculi, valde exiles, purpurei, & non nulli iuxta alas, in totum Gariofilli syluestri similis est, sed in omnibus longe exilior: radix subrubens, aut flauescens. Quædam in umbrosis parietibus nascitur, breuior: frequentioribus geniculis: foliis angustissimis: flosculis candicantibus. priorem illam Hermolaus Barbarus depictam in vetusto codice Dioscoridis vidisse se testatur nomine Saxifragæ, non plus foliis, quam cirris minutis per ramos ex intervallo conditis, nec frequentioribus: in cacuminibus surculorum flocci ceu arentes potius, quam flosculi, subrubida radice non sine fibris. Alteram similem Romæ ostendi in maritimis, ac montosis tantum; non rubida radice, sed candida: flosculis quoque candidis. Dioscorides Saxiphagon inquit: alij Saxiphragon, alij Empetron. Romani Saxifragam vocant, frutex est surculosus, in saxo, & asperis nascens, similis Epithymo, (quidam codices legunt, Tymo, in aliis spatiosius est inane, ut notat Hermolaus) in vino cocta prodest habentibus febres, & ad stralias, & singultus, calculos vesicæ frangendos, vrinas trahendas. Hæc

Dio-

Dioscorides, Huic profecto conuenit Epithymi similitudo, ob surculorum tenuitatem, ferme sine foliis: foliola autem non valde recedunt à foliis Thymi, nisi quod exiliora multo sunt; quamquam ea, quæ ab radice exeant, priusquam caulescat, quodammodo folia Tritici æmulentur, figura, non magnitudine. Plinius aliam ostendit Saxifragam in genere Adianti, ut suo loco patebit: & recentiores multas alias plantas ab effectu Saxifragias vocant.

CAP. XLVII.

OCYMOIDES maior, passim in ruderibus nascitur; incuruis ramis, cubitalibus, altioribusque hirtutis, in quibus folia Ocymi latifolij, hirsuta, instar Anchusæ: flores fert in summis ramulis candidos, Leucoto similes, aliquando tubrubescentes: Vascula cytinis Mali Punici similia chartilaginea, in quibus semina Hyoscyami albidiora. Alterum genus paruum in asperis, & saxosis nascitur, fruticosius, humi stratum: ramulis frequentibus, dodrantalibus, tubrubescentibus, hirsutis: foliola fert paruo Ocymo similia, hirsuta: flosculos rubentes, numerosos, aspectu pulchros, at sine odore: tenuia vascula, in quibus semina nigra, ut Nigellæ. Dioscorides describit foliis Ocymi; ramis dodrantalibus, hirsutis; siliquis Hyoscyamo similibus: semine nigro, ut Nigellæ plenis: radice tenui: eius semen in vino potum viperarum moribus, & cæterorum serpentum auxiliatur. Dubium est an Plinius Ocymoidē intellexerit, cum Ocymum sylvestre appellat; an potius Acinum, quod & Ocymastrum à Dioscoride appellatur. Nam certe inter Echy species, eam, quæ Pulegio similis traditur, ab eodem Ocymoidem paruum esse, asserere possumus. Nicander quoque, & Nume-nius duo similiter Echy genera scribunt, quorum alter Ocymoides appellatur: alterum Alcibium, de quo nos inter Anchusas. Dioscorides quoque statim post Echium de Ocymoidē agit, cuius descriptio magis generi paruo conuenit.

CAP. XLVIII.

SAPONARIA vulgò appellatur in harenosis nascens, pluribus ab eadem radice caulibus, rectis, duorum dodrantum altitudine, frequentibus: foliis leuibus, figura Ocymoidis maioris, instar Plantaginis neruaris: in cacumine flores fert congestos, quasi in umbella, subrubentes, & vascula oblonga: radículas summa tellure, hæc Saponis vicem præstat ad paenos purgandos: altera fruticosior ex Sicilia angustioribus foliis, quasi Oleæ; lato cespite: floribus distantibus. non desunt qui

qui hanc ad Struthium pertinere putant, quæ & herba Lanaria dicta est, ob effectum . certe folia Oleæ, vt tradit Plinius, secundæ hic descriptæ conueniunt, & radix Polemoniz, vt tradit Dioscorides : nam in hoc genere continetur . At quia Theophrastus herbam Lanariam inter Acanacea reponit, quamuis teminis conceptus nõ sit spinosus, non licet eam in hoc genere ponere; sed forte apud eundem alia fuerit à Struthio Struthos; nam Struthium inter flores coronarios recenset, & acanacea : de Strutho autem inquit, quo splendorem linteis tribuunt : folium Papaueris Herculanî ferre, innuens ex illa adiectione aliud intelligi ab eo, quod inter flores coronarios recensetur . Dioscorides quamuis Struthium non descripserit, tamquam rem notissimam; foliorum tamen similitudinem indicauit in Papauere spumæo, idest Herculanæ, vt Theophrastus vocat, & in Phyreumate : eius radicem ad lanas purgandas assumi ab insectoribus, acrem esse, urinam impellere, & inter alias multas facultates sternutamenta mouere, & pituitam ad os trahere, idcirco Arabis sæpe sternutatoriis immiscet, appellantes Conditi . Plinius radiculam vocari tradit, cui succus inest lauandis lanis mirum in modum conferens, candore, & mollitia : æque nascitur satiuæ vbique, sed (ponte præcipua in Asia, Syriæque, saxosis, & asperis locis, trans Euphratem tamen laudatissima, caule ferulaceo tenui, & ipso cibus indigentum expetito, & tingenti, quicquid sit cum quo decoquatur; folio Oleæ, Struthion Græci vocant : floret ætate, grata aspectu, verum sine odore, spinosa, & caule lanuginoso : semen ei nullum : radix magna, quæ conciditur, ad quem dictum est vltum : sed quæ de flore dicuntur, & spinis, & lanugine, ex Struthio Theophrasti desumpta sunt, de quo nos inter Acanacea dicemus.

CAP. XLIX.

NISEAGO vulgò vocatur herba : cuius rami visco obducti sũt, adeo vt paruæ Muscæ hærentes retineantur : caules fert rectos, & tenues, cubito altiores : paucis foliis, subhirsutis, forma feræ oliuari : radicem candidam, Rafano similem : flores candidos, aut rubentes, Saponaria tenuiores . Quædam racematim tamquam in spica ferr, longe exiliiores, subpallidos; vascula tenuia : oriuntur in aridis, & præcipue maritimis . Dioscorides inter genera Papaueris syluestris Aphrodem idest spumeum cognominari inquit, ab aliis Heraction : caule dodrantali : foliis inter cætera Papauera, valde paruis, Struthio similibus : fructu iuxta ea candido : tota herba candida est, & spumæa : radix tenuis, & summa tellure : colligitur ætate : fructus, cum perfecto adoleuerit, siccatusque deciderit, qui acetabuli mensura cum aqua multa per vomitum purgat : subuenit priuatim comitialibus . Hæc descri-

ptio prædictæ plantæ conuenire possit, si Spumea, ob viscum inherens appellata sit, nec abhorreret, si quis Saponariam Spumæum Papauer diceret, quia tota herba fricata, spumam candidam reddit, ut Sapo: Viscaginem autem Struthium assereret, nam radix descriptioni vtriusque magis congruet. Theophrastus veluti æquiucum quoddam inter Papauera syluestria inquit: Papauer Herculanum folio constare Struthij, quo splendorem linteis tribuunt; radice in summa tellure eunte; fructu albo: huius radix purgare superius nata est: non desunt qui ad comitialem morbum ea vtuntur in vino mulso. Plinius in syluestribus Papaueris generibus inquit est Heraclion, vocatur ab aliis Aphron: foliis (si procul intuearis) speciem Passerum præsentantibus: radice in summo terræ eunte; semine spumæo: ex hoc lina splendorem trahunt æstate: tunditur in pila comitialibus morbis acetabuli mensura: semen in vino albo, vomitiones enim facit. Plinius hic verbum in Theophrasto Struthon, Passerem interpretatus est, non herbam: & illam adiunctionem, Quo splendorem linteis tribuunt, non Strutho tribuit, sed folio Papaueris Herculani. Quæ sententia non videtur præter rationem in Saponaria: eius enim folia alis expansis Passeri assimilantur, & tusa splendorem linteis tribuunt: quem vsum Struthij tantum radix præstat. Dictum autem est Struthium quasi Passerculus.

C A P. L.

POLEMONIA, cuius radice grandi, & candida vtuntur officinæ pro Been albo Arabum; oritur gracili solo, frequens in vineis: multos ab eadem radice cauliculos gerit, incuruos, cubitales. læues: folia leuia, subcandida, Gariofilo breuiora, latioraque: flosculos candidos in tumidis & candicantibus calycibus, veluti vesiculis inclinatis, intus capitulum continetur rotundum, plenum semine nigricante. Altera peregrina apud nos semine ex Sicilia allato, cauliculos fert hirsutos; ramis in diuersa tendentibus, infirmis, & procumbentibus ad terram: folia Oeymoidi maiori similia, & simili modo hirsuta, sed in ramulis longe minora: flosculos, & vesiculas priori similes, quibus decidentibus capitula ostenduntur nigra, & rotunda veluti bacce pendentes, in quibus semina atra continentur, ob leuorem splendentia: Dioscorides Polemoniam describit ramulis exilibus, ac patulis: folio Rutæ, paulo maiore, longioreque ad similitudinem Polygoni, aut Nepitæ: cacuminibus corymbi dependent nigro semine: radice cubitali, albicante, Struthio simili: oritur in montibus, & asperis. Hæc descriptio vtræque prædictas innuit: nam folia in ramis Nepitæ similia, secundæ conueniunt: similitudo autem Rutæ priori magis; sed folia ramulorum accipiuntur, quæ longe exiliora sunt in vtraque.

CAP. LI.

RAPUM sylvestre dicta est quædam in hoc genere, similis Polemoniz læui, sed caule erecto, foliis latioribus, ramulos in summo spargit, vascula continens striata, ex quibus exit flosculus subrubens, intra capitulum carthilagineum continetur rotundum, in quo semina nigra Rapo similia: radice nititur tenui, oritur in aruis gracili solo. Quamvis hæc nulla ex parte in genere Raporum contineatur, quia tamen semina omnino Rapi videntur, forte Dioscorides sylvestre Rapum appellat; folia inquit fert læuia, digitalis latitudinis, aut ampliora: fructum in siliquis calyculatis, quibus ablatis alia intus est siliqua, veluti capitulum, in quo parua semina foris nigra, intus alba continentur, vtilia ad cutem detergendam: in segetibus nascitur, cubitali altitudine, in summo multis ramis constans, læuis. Totius quidem plantæ descriptio etiam in genere Raporum reperitur, excepta siliqua; nullam enim in eo genere adhuc vidimus, quæ siliquam alia inclusam siliqua ferret, ut in hoc genere contingit.

CAP. LII.

ODONTIDES, quasi denticulata, in pratis nascitur, & humecto solo: cauliculo dodranti, recto, paucis ramis, hirsuto: foliola fert Ocymoidis, parua, vascula oblonga, figura grani Hordei, ex vno caulis latere prodeuntia, instar dentium: flosculos purpureos: radicem exiguam. Plinius eo nomine appellat inter fæni genera, nascentem in pratis, cauliculis densis, ab eadem radice geniculatis, triangulis, nigris: in geniculis folia parua habet, longiora tamen, quam Polygonum; semen in alis Hordeo simile: florem purpureū, & pusillū.

CAP. LIII.

CENTVNCVLVS hodie in quibusdam Etruriz locis vocatur, aliis Centone, & Morsus gallinæ; qui à gallinis, præsertim eorum pullis, & anseribus expetitur; tenella, & mollis herbula passim in ruderibus nascens, præcipue umbrosis, cauliculis tenuibus, humi repentibus: foliolis Parietariz, exilioribus, leuioribusque: flosculos exiles fert, candidos, longo pediculo pendentes: ex foliorum, alis & parua granula, in quibus semina flaua continentur. Huius plures vidimus differentias, magnitudine & paruitate; nam quædam viticulas fert cubitales, & ampliores, & folia proportionem longiora, initio læuia,

circa summos caules hirsuta. Quædam minutissima : cauliculis vt instar filamenti : foliolis valde paruis. Multæ alæ media magnitudine spectantur. Quoddam genus extat, hirsutum : recto cauliculo. omnium sapor insipidus, & subastringens. Quamquam his multum conueniat Alfinæ descriptio apud Dioscoridem, neque tamen abhorret Centunculi appellatio apud Pliniũ : in Italia, inquit, Centunculus vocatur; quam Græci Clematidem vocant : rostratis foliis, ad similitudinem capitis penularum : iacens in aruis : facultate astringendi; Nam folia ex latitudine sensim in acutum veluti rostrum desinentia imitantur capitis penulas, quod erat genus Capitij. Inter Clemetidas autem numerat Plinius, quia sarmentis multis constat : Centunculus autem dicta est, quia Centonibus familiaris pro Tomento; mollis enim herba est, vt eũdem vsum præstare possit, quem Gnaphalion; quam Dioscorides Centunculum à Romanis vocari tradit, seu hæc sit Alga, qua vitrea vasa fulciuntur, seu herba Impia Plinij cuius foliola alba, mollia, veluti ex lanosa substantia constant. De Alfinā alibi dixi, similem huic plantam ostendens, sed foliariis seminibus in alis foliorum, vt Polygoni. Extat & Centunculus montanus in Alpium pratis : hic dum prorepat, radicat Graminis modo, adeo copiosè vt vniuersum solum conuestiat : attollit vere frequentes cauliculos, in quibus flores lactei, veluti stellati insident, sine odore : folia aliis parui Centunculi; aliis ad Hederam magis accedentia; aliis angusta, paruis ligulis similia; ob id Linguam anis quidam vocant, & non nulli Gramen Parnasium putant. Quartum genus tenuissimis foliis constat, lanuginosum, in hoc profecto genere videtur esse Gramen, quod in Parnasso monte oriri testatur Dioscorides; celsiore frutice quam alia Graminis genera; foliis Hederaceis : flore odorato, candido : semine paruo, non inutili : radicibus quinis, aut senis, digitali crassitudine, cãdidis, mollibus, & admodum dulcibus, de eodem Plinius eadẽ refert.

C A P. L I I I I.

CENTVM GRANA vulgò appellatur herbula, æstate proueniens iuxta parietes, præcipuè inter saxa, quibus viq̃ sternuntur, multis ac breuib; ramulis, quatuor digitos non excedentibus, duris, vt Polygoni; in quibus foliola insunt rotunda, ac lenia; in cacuminibus granula frequentia, Centunculo tenuiora; flosculo vix conspicuo; candicante; datur ex aqua frigida puluis ad dysenteriam, & tenesinum, vnde quidam vulgò Pondinam vocant; nam miro modo sanat. sunt, qui non inepte apud Dioscoridem Paronychiam intelligi putent; nam exiguus frutex in petris nascens, Peplo similis, breuior, quamquam non maioribus foliis; idcirco nos aliam pro Paronychiam ostendimus.

C A P. L V.

LYSIMACHIA herba est in humectis, virgas rectas ferens, nunc binis per intervalla foliis, nunc ternis, aliquando quaternis, figura Salicis: flores circa cacumina luteos, aut purpureos, in partes quinque dissectos: fructus rotundos, ut Anagallidis, in quibus semen farctum continetur, & album: Quæ luteum florem fert, in montibus magis oritur, cubitalis altitudinis: foliis latioribus, brevioribusque, gustu acerbo: eius quædam in alis foliorum floret, brevior; rotundioribus foliis: quædam in cacuminibus tantum, veluti racemum fert non densum. Quæ autem purpureum edit florem, in campestribus magis nascitur iuxta flumina, & in scrobibus, altitudine bicubitali; foliis angustioribus, gustu glutinosi; flores densos cacuminibus fert in prælonga, veluti spica, vascula oblongiora, tenuioraque: radicem ramosam, duram, cortice rubescente, gustu astringente. Dioscorides Lysimachion vocat, caulibus cubito altioribus, fruticosis, tenuibus, à quorum geniculis exeunt folia Salicis, tenuia, gustu astringentia; flore rubro, vel aureo: gignitur in aquosis, vel palustribus: suffusa acerrimum odorem reddit, quo serpentes fugat, & muscas interficit. Plinius Lysimachiam ab inventore appellatam; foliis Salicis, viridibus: flore purpureo: fruticosa: crectis ramulis: odore grani: in aquosis ei: tanta vis, ut iumentis discordantibus iugo imposita, asperitatem cohibeat.

C A P. L V I.

NVMULARIA vulgò appellatur herba in scrobibus nascens, humi strata, multis ab eadem radice cauliculis, recta circumquaq; serpentibus; foliis rotundis, figura nummi, vnde nomen, coniugatim per brevia intervalla, sapore acerbo; flores in alis foliorum fert luteos, & fructus Lysimachia similes. Placet in viridariis opere Topiario ex vasis dependens longissima coma. Quidam Centummorbiā vocant; mirificam in sanandis vlceribus tum externis, tum internis. Chymistæ sperant hac herba coagulari posse argentum viuum: in archanis quidam Borissam vocant, quidam Lunariam.

C A P. L V I I.

HERBA Paralytis à recetioribus medicis vocatur, in montibus proveniēs, locis umbrosis, ab radice tantū foliata: foliis Lactucæ, angustioribus, vnde quidā Lactucā sylvestrem in Alpibus vocant; vescūturq; pro olere: radix subest pollicis crassitudine ex frequēribus radiculis iūctis cōpacta; flores fert ī singulis cauliculis singulos inter folia, pallidos: fructus aut Lysimachia lōgiores, folliculo florē tegēre inclusos,

& semina intus farcta, sapore astringente; floret non dum exacta hyeme, unde primula veris à quibusdam vocatur: laudata ad articulorum dolores, & calculum, radice decocto; florum succus maculas faciei delet. Altera illi similis paulo hirsutioribus, ac rotundioribus foliis, cauliculo dodrantali, candido, hirsuto, in cuius cacumine tres, aut quatuor flores dependent aurei, & fructus alteri similes, vtuntur ad eisdem vsus. Apud Dioscoridem in Verbasco Phlomides duæ, idest Verbascula, traduntur hirsutæ; rotundiis foliis; humiles; ab aliis Thryallis vocatur. apud Theophrastum Thryallis traditur inter spinosa Plantagini similis, de qua nos alibi.

C A P. L V I I I.

A VRICULA Vrsi, seu Lupi vocatur in Alpibus similis herbæ Paralyti: foliis paucioribus, in terra stratis, & conuolutis, vt auricula, alba quadam linea denticulata circundante, crassis, pulposisque, mollibus, non rugosis vt supradictæ: in cauliculo subhirsuto & nudo fert flores aureos tres, aut quatuor, gratissimi odoris: oritur in altissimis, & præcipitiis. Quid si hanc tertiam Phlomidem dicamus apud Dioscoridem, quæ Lychnitis cognominata est: foliis ternis, aut quaternis, vel paulo pluribus, hirsutis, crassis, pinguibusq; , aptis ad lucernarum lumina? Non enim hæc genere seiungitur à supradictis. Plinius fere eadem habet, quæ Dioscorides sunt, inquit, Phlomides duæ, hirsutæ, rotundis foliis, humiles. Tertia Lychnitis vocatur, ab aliis autem Thryallis; foliis ternis, aut cum plurimum quaternis, crassis, pinguibusque, ad lucernarum lumina aptis, ex quibus, Lychnitim seiunxisse videtur à reliquis duabus hirsutis; quia huic nequaquam hirsuta essent folia, sed crassa, & pingua, apta ad lucernarum lumina, vbi exsiccata fuerint; in reliquis autem conuenirent tres Phlomides, rotundis foliis, humiles. in Dioscoride igitur superfluum videbitur illud verbum hirsutum in Lychnite quamquam non omnino læue sit eius folium.

C A P. L I X.

A NAGALLIS herbula est humi procumbens; cauliculis quadrangulis, dodrantalibus: binis foliolis in singulis geniculis sine pediculo adnexis, similibus Centunculo: flosculos in singulis geniculis binos, longo pediculo fert, colore puniceo, vt Corallus, aut cæruleo elegantissimo, patulos, & quinquepartitos sectos: fructus rotundos, pedulos, quibus arefcētibus abscedit dimidia vasculi testa, & semen minutum fundit. Punicea passim in hortis, & secus vias prouenit; cærulea

rulea in montosis, & gracili solo. florent vtręque tota æstate. Dioscorides Anagallidis duo genera esse tradit flore distantia: femina flore cæruleo; mas puniceo; futices parui, in terra iacentes: foliis in quadrangulo caule pusillis, subrotundis, ad Helxinæ folia accedentibus: semine rotundo. Plinius eadem ferme tradit: nasci in hortis, & aquosis: non altiores palmo: frutice tenero: foliis pusillis, rotundis, in terra iacentibus: prior floret cærulea: aliqui Corchoron vocant. apud Theophrastum Chorchorus inter olera ponitur; sed ob amaritudinem in proverbio est: folium eius Ocymum æmulatur. quod vero asserit Plinius prius florere cæruleam, aliam plantam significare videtur, hyeme incipientē, geminis orbiculis testium modo, de qua inferius.

C A P. L X.

MYRIOPHYLLON in palustribus Pisanis nascitur; frequentibus foliis, mollibus, tenuissime scissis, instar latæ auium plumæ: radice iuncea, alba, fibrosa: caulem supra aquas attollit, nudum, tenerum, ac mollissimum supra dodrantem: flores circa summum, per intervalla congestos, multo latiores Anagallide, colore ex albo modice purpurascente: fructus quoque Anagallide maiores; floret vere: Alterum in eisdem locis foliatum vsque ad verticem; foliis per intervalla quinis simili modo dissectis, minoribus. Thyrsus egerit extra aquas, quatuor digitorum longitudine, in quo fructus per intervalla quini in orbem, Coriandri magnitudine, sine flore. Dioscorides caulem scribit tenerum, & singularem, vnica nixum radice; plurimis foliis, lęuib; Feniculo similibus: caulis flauescit, varius, ac veluti ex industria depictus: nascitur in palustribus. Plinius Myriophyllon à nostris millefolium appellari testatur, caulis est tener, similis Feniculo; plurimis foliis, vnde nomen accepit: in palustribus.

C A P. L X I.

PORTULACA æstate provenit in hortis humi strata: frequentibus ramis, rotundis, & carnosis: læuibus foliis, subrotundis & crassis: Hærent in alis apices, flosculum condentes luteum, qui aduentate sole aperitur, apice reflexo veluti galea, noctu clauditur, restituta galea: semina veluti in fouea continentur, nigra, operculo tecta. extant differentię quædam magnitudinis, & paruitatis. Quę latiora fert folia, attollitur magis & colitur pro olera: quę angustiora habet, magis humi sternitur, syluestrior, secus vias nascens: hæc florem non explicat, sed intra conditum seruat: venit & hæc in cibos, quamquam ingrator: vtręque

utæque succo glutinoso constant, cui proprietas inest stuporem dentium tollendi, asperitatem leuigando, ut Galenus testatur. Dioscorides & Plinius indescriptam reliquerunt, tamquam notam, sed ad multos morbos efficacem, ut refrigerandi, & humectandi. Theophrastus Portulacæ radicem breuem scribit, tum quæ media est, tum quæ in latus porrigitur; exit tardius post septimam diem à satù. De syluestri Portulaca pluribus in locis fit mentio, scilicet in Thelephio, in Semperuiuo minimo, & in Peplio, sed nulla ex his conuenit ei, quæ hic posita est syluestrior. reperitur tamen in codicibus græcis Dioscoridis caput de Portulacæ syluestri ad nexum ei, quod de satiuâ loquitur: cuius principium & finis desumpta sunt ex tertio Semperuiuo, sed interferitur Portulaca syluestris, quam proposuimus in hunc modum. Est quando & in domesticis locis oritur foliis Oleæ, minoribus multo, pluribus, & tenuioribus: cauliculis rubentibus, ab radice vna frequentibus, inclinatis in terram: his manû facile in succum soluuntur tenacem, liquorem cum quodam salis gustu, quæ postea sequuntur: facultas eius calfacere, & reliqua, non ad hanc pertinere videntur, sed ad eam, quam dixit in petris nasci, scilicet tertium Aizoum.

CAP. LXII.

A MARANTVS in Etruria vulgo Fioruelluto, spica est ramosa, veluti ex serico vellere constans, colore specioso nigrantis Rosæ, qui nequaquam marcescit, sine odore: vasculis constat inter multiplices folliculos instar Tritici, in quibus parua semina continentur, nigra, ut Bliti. Planta colitur in hortis inter coronarias, cubiti fere altitudine, recta: ramis quoque rectis: foliis Bliti, angustioribus: spicas fert in summo, & à latere in autumno. Veniunt in cibos folia ex oleo sale, & aceto. Plinius de Amaranto scribit. Est spica purpurea verius, quam flos, & sine odore: mirumque in eo, gaudere decerpi, & latius renasci: prouenit Augusto mense; durat in autumnum. Alexandrino palina, qui decerptus asseruatur, mirumque, postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit. Summa eius auctoritas in nomine est, appellato, quoniam non maturefcit. Sed alia est Amarantus apud Galenum, quæ à Dioscoride Helachryson vocatur.

CAP. LXIII.

C ENTAVREA vulgo appellata herbula est in collibus rignis, paulo aluior dodrante; tenuibus, & rectis cauliculis, quadratis: foliis per interualla binis, sine pediculo, subrotundis, paruis, quibus

quibus nerui in longitudinem tendunt : flosculos fert in cacumine veluti in umbella, rubentes, qui summis fructibus insident, secti in quinque foliola : fructus exiles, & oblongos, quibus semina insunt nigra, minutissimis atomis similia : radix subest exigua : tota amarissimo sapore constat, & magnis viribus ad vulnera sananda & purgationes : mulieres caventur ad capillum ruffo colore tingendum, ideo Biondellam vocant. Dioscorides Centaurium minus appellat : Origano aut Hyperico similis est, caule anguloso, palmum excedente : flore Lychnidis è puniceo in purpureum vergente : foliis Rutæ, prælongis, & parvis : fructu Tritico simili : radice pusilla, leui, & superuacua, amara. Plinius Centaurium inquit cognomine Lepton, minutis foliis, Origano simile ; angustioribus & longioribus foliis : anguloso caule, palmum alto, fruticante : flore Lychnidis : radice tenui, & superuacua ; succo efficax . Fel terræ nostri nominant propter amaritudinem summam . de Centauro maiori alibi dicendum .

C A P. L X I I I .

ACHILLEOS in incultis nascitur iisdem fere locis, ubi Centaurea : unico caule, rotundo, recto, semicubitali : foliis Centaurea latioribus, per longa intervalla inuicem coniunctis, ut medium undique caulem amplectantur, colore ex viridi & ceruleo albicante : paucis ramulis, rectis, quibus summis flores insunt lutei, & vascula crassiora Centaurea : nigris seminibus . hæc quoque amaro sapore constat, vulgo accipiunt pro Centaurea maiore ; nam Mesues inter Centaureas recenset, magis laudans, cuius flores colorem habent citrinum palearem. Plinius ex quorundam sententia veram Achilleon esse scribit, scapo cæruleo, pedali sine ramis, ex omni parte singulis foliis rotundis, eleganter vestitam ; vulneribus medetur .

C A P. L X V .

GRATIADAI à recentioribus Medicis in Italia vocatur herba in pratis sœnariis, præcipue humectis : caule quadrato, dodrantali : foliis per intervalla geminis, angustis, & oblongis : inter quæ flores sunt concaui, & oblongi, dissectis labris, ex cæruleo purpurascens ; vascula seminis rotunda, ut Anagallidis : tota amarissima : efficax vulneribus glutinandis, casu inuēta, cum in campo sœnario quidam vulneratus in capite, concidisset, obducta capiti hac herba, cum alia nō esset ad manus, vulnera glutinata sunt. Altera est paulo altior, ac ramosior ; foliis longioribus quasi Lyfimachiæ purpureæ : floribus ex purpu-

ra albicantibus. Mattheus syluaticus Perficariam minorem vocat. Germani alias habent hoc nomen.

C A P. L X V I.

CIMBALARIA vulgo appellatur herba in parietibus dependens: tenuibus ramulis, fere cubitalibus: foliis subrotundis, Hederæ figura, scissis, paruis, & crassis: flosculos purpureos fert in alis foliorum, caudatos, ore compresso: fructus rotundos, in quibus parua semina, & multa continentur: radix inutilis: vtuntur Insulares hac herba pro Umbilico Veneris. Plinius, vt placet Hermolao, Capoon primam intellexit, quam pedes gallinaceos vocant: nascitur inquit, in parietinis & læpibus: ramis tenuissimis, sparsisque: flore purpureo: viridis succo caliginem discutit.

C A P. L X V I I.

VERONICA femina vulgo appellatur herbula in aruis strata, similis Cimbalaræ, hirsuta: foliis rotundioribus, non incisis: flosculis pallescentibus: fructu simili prædictæ: tota acerbo sapore constat cum amaritudine: efficax ad vulnera sananda, & scabiem, & tumores dissoluendos, præcipue ceruicis, & Elephantiasim illita: altera est Veronica mas alibi dicenda.

C A P. L X V I I I.

CATANANCE, quidam vulgo Balsaminum vocant, herba in hortis seritur, pulchritudinis gratia: caule constat crasso, tenero, subrubro, simili Portulacæ, sed recto, ferme cubitali, assidue prope radicem crassiori, paucis ramis, rectis: foliis figura Salicis, serratis: flores in alis foliorum fert, speciosos, concauos, cauda inferiorius reflexa, hiantes productis duobus labris, colore purpureo: fructus tubinatos, hirsutos, magnitudine siliquarum Ciceris, qui arescentes peculiari quodam modo dehiscunt; nam rimula lateri aborta, confestim contrahuntur diuisi in plures, veluti vogues aduncos, & in terram decidunt, effuso semine, quod simile est paruæ Viciæ, colore subruffo, punctis quibusdam distincto. Altera in Alpibus nascitur locis vmbrosis: ramis patulis: caule tenerrimo, ferme perspicuo: foliis tenui pediculo deorsum inclinatis, subcandidis, breuioribus, latioribusque, & subrotundis, mollissimis, magis incisis: flores fert ex longo pediculo veluti filo pendulos, figura grandis scorpionis, cauda superius reflexa, hiantes, colore

colore aureo, pūctis nigris quibusdam in faucibus : tenues fert filiquas, quæ in maturitate leuissimo tactu diffiliunt in plures partes, vt supradictæ; semen autem longius eiacularitur, vt colligi nequeat, nisi magna industria : sunt hæc granula paulo oblongiora, simili modo punētis distincta : radices vtrique tenues, & plures : in exortu caulis tuberosæ Dioscorides vtramque Caranancem hoc modo describit : vna, inquit, folio longo constat, vt Coronopus : radice tenui, iunceæ, capitulis lenis, septenisque, in quibus semen Erui simile : flectitur fructus exarescens in terram, & ad speciem vnguium Milui exanimati se contrahit. Altera Mali exigui, magnitudine conspicitur; radice parua ceu Oliuæ; foliis quoque Oleæ figura, & colore, mollibus, inclinatis in terram, diuisis : fructum in virgulis paruum, Ciceris effigie, in multas partes attutum, punicei coloris : Vtramque narrant in amatoria expeti : Thesalicæ mulieres his vti traduntur. Plinius neglexit harum plantarum descriptionem; quia solum ad amatoria celebratæ sunt.

CAP. LXIX.

FLOS quidam vulgo in Etruria Fior Capuccio ob coloris gratiam, quæ etiam arte factis seruatur : expetitur in coronas. caulis est cubitalis, rectus, paucis ramis rectis : foliis numerosis, in angustâ, & oblonga foliola diuisis fæniculo proximis : Flores circa summas virgulas initio antequam dehiscant, effigie Delfinorum, virides : procedente tempore explicati, colorem purpureum elegantem contrahunt, tendentem ad cæruleum, à tergo caudati : Folium in his est quoddam implicatū, quod in albo characteres habet occultatos, ex virgulis cæruleis, duas literas exprimentes. A.I. aut tres. A.I.A. : filiquam fert oblongam, nigram, seminibus nigris, vt Melanthij, sapore ingrato, amaro : colitur in hortis inter coronarias, quamuis & sponte proueniat in aruis. Alterum genus frequens in segetibus breuius : tenuioribus rami, & patulis : tenuioribus tum flore, tum foliis, in quo nequaquam visuntur insculptæ literæ : vtræque annuæ tantum sunt : Recententur à quibusdam non sine probabili ratione inter genera Cumini syluestris, ipse nō dubito hunc florem inter coronarios habitum apud antiquos sub nomine Hyacinthi, quem poetæ fabulantur ex Atacis cruore ortum, vt apud Ouidium legitur. De hoc Plinius inquit ita discurrentes Venas inelle, vt græcarum literarum figura. A.I. legatur inscripta. Alius tamen est Hyacinthus apud Dioscoridem inter bullosas, vt proprio loco patebit. De hoc Hyacintho meminit Dioscorides in Delphinio inquit, alij Hyacinthum appellat. Romani Buccinum, eius duo genera. Maius ramos fert ab vna radice duorum dodrantum, altitudine, vel maiores : & circa eos foliola diui-

sa, tenuia, oblonga, Delphinorum effigie, unde nomen: flos Leucoio similis, in purpuram vergens; semen in siliquis Milio simile: nascitur in asperis, & apricis: semen in vino potum ictibus Scorpionum vnice medetur: argumento: quoniam obstupescunt Scorpiones ea herba apposta, & inualidos ictus agunt, ea amota pristinas vires assumunt: Alterum scilicet minus, simili antedicto, sed foliis, ac ramis multo tenuioribus, vires quoque similes habet, infirmiores tamen, in hac descriptione illud solum animaduersione dignum, Delphini effigiem, non in foliis esse accipiendam: qui enim fieri potest, vt in foliolis scissis tenuibus, & oblongis, eius animalis figura exprimat? sed in floribus adhuc herbaceis quiuis facile agnoscet Delphini effigiem, capite crasso, curuo dorso, in tenuem caudam desinente. Est tamen planta parua foliolis Delphini effigie, curuo dorso: forte minus Delphinium, quam nos inter affines Irioni describimus.

CAP. LXX.

O NAGRA in Alpibus nascitur locis aquosis: caule bicubitali, altiorique, subrubente, recto, ramis veluti virgis Salicis: foliis quoq; Salicis: flores fert circa sumas virgas, roseo colore, speciosos, in foliola explicatos: decurtata à tergo cauda: siliquas rectas, digitali longitudine, tenues, subrubentes: hæ dehiscunt perfecto semine in quatuor partes recuruatas: semina intus parua, quibus lanugo inest candida, quæ pappus vocatur. Dioscorides fruticem in montibus prægrandem esse scribit, instar arboris; foliis Amygdali, latioribus, Lilio non dissimilibus: flore rosaceo, magno, radice candida, longa, quæ cum siccata est, vinum obolet. hæc feras mitigat, & sicuras reddit aqua, in qua maduerit, pota. Theophrastus Oenotheram vocat radicem, quæ è vino pota, mitiores hilarioresque mores conciliat. Plinius Oenotheram, & Onurim appellat: Amygdalino folio: flore rosaceo, fruticosum; longa radice, & cum siccata est, vinum olente.

CAP. LXXI.

A LIAE in campestribus oriuntur, locis palustribus, breuiore: floribus in alis, foliorum, rubentibus, minoribus, qui summis siliquis insident: siliquæ tenuiores, digitali longitudine: semine in pappum desinente: quarum vna hirsuta est, latiore folio: altera leuis, angusto folio, quod hyeme venit in olera antequam caulescat. Tertia in montibus, folio ad Hederam accedente. omnibus serrata insunt folia. hæc ex genere Onagrace censenda sunt.

C A P. L X X I I.

ASCLEPIAS tota facie Apocynum, quam inter frutices posuimus, representat: nascitur in syluis: multis, & tenuibus radicibus, pluribus virgis, rectis, simplicibus, cubitalibus, succo lacteo: folia insunt Hederae in acutum desinentia: circa summas virgas racemuli sunt in alis foliorum, in quibus flosculi candicantes, ut siliquae crassiusculae in acutum desinentes, quae rimula à latere dehiscences semina ostendunt farcta, oblonga, & depressa, argenteis quibusdam pappis adnexa, quidam hodie Vineae toxicum vocant, quia venena depellit, quamvis aliae apud recentiores medicos eo nomine accipiantur. appellatur etiam à quibusdam Hirundinaria ob seminis similitudinem. Dioscorides describit: ramis longis; foliis Hederae, longis: radicibus numerosis, tenuibus, odoratis: flos graue olet: semen Securidacae: nascitur in montibus: radices in vino potae torminibus, & venenatorum moribus subueniunt: folia illita, maleficiis mammarum, & vteri vitii opitulantur. Plinius eadem tradit, tantum radicis odor in hac nostra nequaquam euident est.

C A P. L X X I I I.

CHELIDONIUM maius, vulgo Celidonia, nascitur inter sepes, & in ruderibus prope maceries; herba coloris ex albo caerulei: caulibus cubitalibus, ramosis; foliis diuisis, Ranunculi modo, sed pluribus in vno pediculo: flores in racemulis fert luteos, figura Leucoij: siliquas tenues, digiti longitudine, in quibus semina sedent in duobus lateribus nigra, & splendentia: radicem pollicis crassitudine, in multas fibras desinentem, colore croceo: succo madet tota planta croceo, amara, mordens, graue olens. Dioscorides describit caule geniculato, cubito altiore: foliis Ranunculi, mollibus, glauci coloris, subamaris, graue olentibus: radix superne vnica, inferne fibrosa, croceis capillamentis: siliquae Papaueris corniculati: semen Papauere maius: floret in aduentu hirundinum, & discessu marcescit; vnde nomen. sunt, qui scribant Hirundines pullis suis in nido mederi illa vitium caecitatis abstergentes. Apud Theophrastum Theodorus Hirundinariam vertit: floret inquit in aduentu Hirundinum. Plinius maius Chelidonium inquit, constat fruticoso caule: foliis Pastinacae erraticae, amplioribus: ipsa altitudine duorum cubitorum; color albicans: flos luteus: succus Croci, mordax: semen Papaueris: Hirundines hac visum pullis restituunt: distillatur hodie aqua ad oculorum nubeculas; vtuntur radice inferentes: cauis.

cauis dentibus : purgat enim & dolorem tollit, de minori Chelidonio alibi dicendum .

C A P. L X X I I I.

PAPAVER corniculatum, foliis & flore similitudinem habet cum Papauere : fructu valde distat ; non enim calycem fert , sed siliquam palmo longiorem, cornu modo curuam, ac duram, in qua semina nigra continentur, sedi tamquam carni infixæ : qua tota siliqua repletur, duobus lateribus adnexa ; folia longiora , quam Chelidonijs, lateribus sinuata magis quam diuisa, candida, aspera, lanugine obducta : flores in summis ramis pallidi, magnitudine & figura Papaueris : oritur in montibus , sed copiosè in maritimis, cubitali altitudine . Dioscorides describit foliis candidis, hirsutis, Verbasco similibus, in ambitu incisis, vt syluestere Papauer : caule simili : flore pallido : fructu Fœnugreci, corniculorum modo inflexo : semine Papaueris, pusillo , nigro : radice per summa cespitum nigra, crassa, in maritimis asperis . Noxas similes affert sumentibus, quas Opium , & similem habet curationem , vt libro sexto inter venena tradit, quod mirum videtur, cum eius temperamentum calidum statuatur à Galeno : quod patet ex effectu ; nam semen acetabuli mensura purgat aluum cū aqua mulla : radix decocta in aqua ad dimidium, & pota, medetur ischiadicis, affertus lecinoris, & mingentibus crassa , & areneosa : folia & flores vlcera emarginant illius ex oleo, exteriunt enim carnem tenellā, & crustas auferunt. An foliis, & floribus, & succo inest vis deleteria partim cum caliditate, partim cum frigiditate soporifera ? ideo nemo ea intus exhibet . Theophrastus inter ea , quæ æquiuoce dicuntur , Papauer corniculatum recenset, nigrum esse : foliis Verbasci nigri, sed minus nigris, cubitalis altitudinis : radice breui per summa cespitum : fructibus inflexis corniculorum modo, qui per messē colliguntur ad aluum purgandam : nascitur iuxta mare, locis saxosis . Plinius inter genera sylvestris Papaueris , Ceratium vocari inquit nigrum , cubitalis altitudinis : radice crassa , corticosa : calyculo inflexo, vt cornu : folia minora & tenuiora , quam cæteris sylvestribus : semen exile . Nec absurde Verbasco nigro comparantur folia à Theophratto & Plinio , nam adulta planta nigriora redduntur, quæ initio candida, vt Dioscorides testatur .

C A P. L X X V.

LEONTOPETALON radix est rotunda, & magna, Rapi modo, nigra, & tuberosa, vnde incipiente vere emergunt folia, longis & tenuibus pediculis , ramosis , in quibus folia inæqualiter diuisa,

diuisa, & subrotunda, candicantia: cauliculis dodrantalis, in quo parua sunt folia, & ramuli, quibus insident flosculi pallidi, quales in Chelidonio: siliquæ breues: paucis seminibus: peregrina apud nos. Audio in Apulia copiosam. Alia in montibus vmbrosis; minori radice, flaua, & excavata: foliis tenerioribus, ac tenuius scissis, ad Fumiterræ folia accedentibus: cauliculum breuem, & simplicem fert, cui in medio tantum sunt folia, vt in Anemnone: flosculi tamquam in spica concaui, & purpurei, figura Fumiterræ maiores. Audio & flore candido reperiri. siliquas paruas, alteri similes fert; nigro semine: hac in Germania videntur pro Aristolochia: quidam Pistolochiam vocant: vtrique folia breui tempore adsunt; Vere tantum florent. Dioscorides Leontopetalon non ablimilem his tradit: caule dodrantali, aut altiore; plurimis alis; in cacumine semina parua, duo, aut tria in siliquis Ciceris modo: flores Anemmonæ similes, puncteos; folia Brassicæ, sed Papaueris diuisura: radices Rapi modo, nigras, strumosas: nascitur in aruis, & segetibus. Plinius similiter describit: folia Brassicæ; caule semipedali: alæ multæ: semen in cacumine in siliquis, Ciceris modo: radix Rapæ similis, grandis, nigra: nascitur in aruis.

C A P. L X. X V I.

SPLEIT. vulgò appellatur in præruptis Alpium, & saxorum crepidinibus, herbula numerosis cauliculis, dodrantalibus, teneris: foliis Fumiterræ: flosculis quoque similibus, colore pallido: siliquas exiles fert, in quibus semina atra continentur: radices tres, aut quatuor inuicem intortas, pallefcentes, amarissimas, quibus magna vis, ad cerebri, & neruorum, articolorumque morbos sanandos, vt paralytim, tremores, conuulsiones, dolores, ad quem vsus radix in vino coquitur olla crusta panis obstructa. Huius decoctionis exhibentur vnciæ duæ ieiuno ventriculo semel in die, qua potione initio veluti inebriari videntur. Quinta ad summum liberari traduntur. Hanc Pistolochiam esse apud Plinium existimo, inter Aristolochias quarti generis, de qua inquit, tenuior, quam Clematidis, densis radicis capillamentis, luncipenioris crassitudine. hanc quidam Polyrhizon cognominant: conuulsis, contusis, ex alto præcipitatis radice pota ex aqua vtilissima esse traditur: semine pleuriticos, & neruos confirmare; excalfacere; eadem Saryion est, id est Venerem stimulat.

FUMARIA, quæ & Fumusterræ à recentioribus medicis vocatur, tenera herbula est, passim in hortis, & inter segetes, etiam in parietibus nascens: pluribus, & in firmis ramulis, angulosis: foliis multifariam diuisis, instar Apij tenuioris, candicantibus: flosculos in oblongis racemulis fert, tenues, & oblongos, purpurascens: fructus rotundos, ac præduros veluti parua capitula, vnico intus semine. libuit autem inter has recensere, quoniam in cæteris magnam video affinitatem. Quædam extat longioribus cauliculis: rarioribus foliis: flore candicante. Dioscorides Capnon græce vocat, quasi fumum: fruticosa inquit herbula est prætenera, Coriandro similis: foliis candidioribus, vndique numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Plinius Capni duo genera facit: primam, quam Pedes gallinaceos vocant, nascens in parietibus & sepibus; ramis tenuissimis, sparsisque: flore purpureo: viridis succo caliginem discutit, itaque in medicamenta oculorum additur. Hanc Hermolaus existimat esse, quam hodie vulgo Cimbalaria vocant, de qua nos alibi. de altera inquit, similis & nomine & effectû alia est Capnos fruticosa, prætenera: foliis Coriandri, cineracei coloris: flore purpureo: nascitur in hortis & segetibus hordeaceis. claritatem facit inunctis oculis, delachrymationesque ceu fumus. vnde nomen accepit, quæ descriptio eadem est, cum ea, quæ traditur à Dioscoride. Quid repugnaret, si his significari dicamus duo Fumariæ genera prædicta? nam & si vna est flore candicante, in eodem tamen flore purpureum quid inest, oriturque; magis in parietibus, & circa maceries: cum altera in aruis magis proueniat. Mesues simili modo duo genera facit; nam quædam inquit, florem fert subalbidum, cineritium: altera pallascentem, violaceum, idest purpureum. recenset inter medicamenta purgantia, infirma tamen; nam euacuat flauam bilem, & humores adustos, ideo confert lepræ, scabiei, pruritui, & Iecinorosis; clarificat sanguinem; eligit autem eam, cui flos subviolaceus. Testatur Dioscorides herbam bilem ducere per vrinam, succum oculis iniunctum claritatem visus facere; ob id Aetius Chelidonium appellari tradit, vt Hermolaus putat, ob similem effectum: Capnium inquit in curatione iccinoris obstructi, appellatur etiam Chelidonia; eius succus expressus, & siccatus reponitur redactus in pastillos, & semel quidem adhibitus dolorem omnem adimit, ter autem præbitus in totum ab affectione liberat, & firmitatem visceribus addit: datur cum vino, aut aqua mulsâ, idem præstat herbæ decoctum, etiam si valde febricitent ægri: aliquando herba ipsa exsiccat, eiusque puluis exhibetur cocleari mensura, alibi Chelidonium Phragmitem vocat, quia liberat ab infarctu.

C A P. L X X V I I I .

GENTIANA non nisi in Alpibus prouenit; caulibus rotundis, rectis, simplicibus, bicubitalibus: foliis Plantaginis, maioribus, per interualla binis: flores circa summas virgas, in orbem dispositos per interualla, luteos, in foliola explicatos, stellæ modo: folliculos breues, & latos, in quibus semina cōpressa: radices in diuersa tēdētes, longas, lentas, pallidas, ex crassa quadam nigra exorientes, amaras. Dioscorides Gentianam appellatam ab inuētoře Gentio Illyriorum rege scribit: foliis ab radice quidem Iuglandi, aut Plantagini similibus subrubris, à medio autem caule, & prope cacumen paulum dissectis: caule concauo, læui, digiti crassitudine, geniculato, & per maiora interualla foliato, bicubitali: semen in calycibus habet, latum, sine pondere, paleaceum, ad spondylium accedens: radicem longam, Aristolochiæ longæ similem, crassam, amaram: in altissimis montium iugis, & umbrōsis, aquosisque: vis radici inest calfactoria, & astringens, bibitur ex vino ad morsus serpentum: ex eadem succus extrahitur decoctione, qui inspissatur, optimum remedium dolori laterum, lapsis ex alto, ruptis, conuulsis, hepaticis, & stomachicis potus ex aqua drachmę pondere: radix subdita eicit partus, vulneribus quoque, & vlceribus sinuosis utilis. Plinius scribit vbique nasci, in Ilirico tamen præstantissimam: folio Fraxini, sed magnitudine Lactucæ: caule tenero, pollicis crassitudine, cauo, & inani, ex interuallis foliato, trium aliquando cubitotum: radice lenta, subnigra, sine odore: aquosis montibus subalpinis plurimā. componitur ex hac apud Mesuem, & alios plerosque medicos Theriaca Diatessaron idest ex quatuor rebus, scilicet addita Aristolochia rotunda, Myrrha, & baccis Lauri æquali portione, quæ vicem explet Theriacę magnæ. Dioscorides alio modo Diatessaron facit exhibens percussis à serpente radicis Gentianæ drachmas duas cum Pipere & Ruta & Vino.

C A P. L X X I X .

VINCITOXICVM à recentioribus medicis vocatur, & Antipharvacum, herba in montibus Getianæ similis: breuiori caule, non ultra binos palmos, purpurascente: folia fert Saponarię, longiora, & angustiora, in tenuem mucronem desinentia: flores inter folia cæruleos, oblongos, & concauos, parum dissectis labris: siliquas in calyce similes Asclepiæ: radices plures Buxei coloris, longas, digiti parui crassitudine, amarissimas. extat in hoc genere quædam, cuius radices pertusæ eo ordine, vt crucis formam ostendant, vnde Cruciatæ vo-

MM catur:

catur : floribus purpurascens, pluribus, in summo caule congestis : circa folia, quæ paulo sunt angustiora : extat, & breuior, palmi altitudine. De Vincitoxico Mattheus syluaticus scribit, multum reperiri iuxta Elleborum nigrum : caule violaceo, longitudinis vnus, aut duorum palmorum, foliis Persici : valere contra venenum : ingredi in Theriacam Diatesaron, quasi hæc pro Gentiana accipiat, nam apud Mesuem & reliquos authores non Vincitoxicum legitur, sed Gentiana. celebrantur radices harum in febribus pestilentibus, & ad vermes enecandos singulari remedio. Alij pro Vincitoxico accipiunt, eam quæ Asclepias vocatur à Dioscoride, non ab simili forma prædictis.

C A P. L X X X.

QUÆDAM in Alpium pratis pusillæ, quatuor digitos, aut palmum non excedentes, amaræ, foliis Centaurij minoris, paucis : flores, & fructus eisdem ferunt cum supradictis : radicem parua, & similiter Buxei coloris. differunt inter se magnitudine, & paruitate foliorum, aut florum : flores omnibus concaui, & sectis labris magis minus, plerisque colore cæruleo, quibusdam candicantes, omnes Gentianæ congeneres.

Finis Libri Sexti.

DOSTOYAM eas plantas persecuti sumus, quibus solitaria sub singulis floribus data sunt semina, aut simplicia seminum conceptacula: iam explicemus, quibus bina semina, sub singulis floribus continentur, ut vniuersum genus Ferulaceum: post hæc autem de iis dicemus, quæ seminū conceptacula bipartita ferunt. Appello genus Ferulaceum, quodcumque Ferularum modo floret, ac semen fert: caulem omnia fere fungosum gerunt, geniculatumque: ramos alternatim, à dextris & sinistris tantum, ramorumq; surculos eodem ordine, sed secundum alteram dimensionem: florēt non solum in cacumine, tum caulis medij, tum ramorum, sed etiā à latere in tertia surculorū productione, atque aliquando etiā in quarta, ut Feniculus, & quibus diuturna est, floris productio: extremi surculi in multos ex eodē callo veluti radios finduntur, quibus summis flosculi numerosi insident, rotundam superficiem cōstituentes, specie vmbraeli; ideo vmbellæ appellantur: latissima, quæ in medio caule, eademque prima exoritur, ei succedunt & tempore & magnitudine, quæ in summis ramis maioribus, minimæ omnium ac postremæ, quæ in ramorum surculis: flosculi summis seminibus insident, constantes ex foliolis: semina bina sub singulis flosculis, inuicem adeo coniuncta, ut vnicum videatur, nec prius abscedunt, quam perfecta fuerint & exsiccata, eorum cor in parte superiori existit, qua flos insidet; folia plurimis lato pediculo constant caulem cingente internodiis & magna ex parte secta, & in ramos distributa; aut tripartitis assidue ramis ut Apio. Ferulis, Feniculo; aut à medio pediculo pluribus coniugatim exeuntibus, ut Pastinacæ, Sio: pauca in hoc genere integro folio constant, plurima verò acria sunt, & odorata; alia quidē semine; alia radice; nonnulla etiā foliis & caule sunt & quæ lachrymas fundāt medicatas, idcirco ex hoc genere multa remedia medici eliciunt: quædā & inter olera assumūtur; quædā & cōdimētis expetūtur.

C A P. I I.

FERULA altitudine caulis, & crassitie forme specie arborea constat; nam ad quina, & sena cubita adolescit, crassitudine brachij: foliis latissimis, tenuiter incisís ferè capillamenti modo, vt Fœniculi, pediculo caulem vestiente, vt in Harundine: umbellas fert latas, conuexa superficie, vt Anethi. flosculos pallidos: semen latum, & depressum, subnigrum, vnguis magnitudine, acre: radicem crassam, ramosamque, lacteo succo manantem. Eius duo genera: Mas crassior, & breuioribus internodiis; latiore semine: radice candida: foliis tenuius scissis: fœmina erectior, geniculis magis distantibus; foliorum segmentis angustis quidem, non tamen capillaribus, vt maris: radice nigra exterius. vtriusque caulis, cum exaruerit, læuissimus est, quia fungosus, adeo tamen robustus, vt sufficiat pro baculo ad sustentandam senectutem: exarescit autem perfecto semine in æstate. eius substantia igni familiaris, nam instar funiculi ignem conceptum tamdiu seruat, donec totus contabescat. Viuunt radice diutius: autumnò & per totam hyemem folia ab radice emittunt: ineunte vere caulescunt: mas paulo ante æquinoctium, veluti ouum in medio foliorum producit, quod estur sub cineribus coctum, id in dies in scapum adolescit. Fœmina paulo tardius caulem attollit: gaudet regione calida, & læto solo: frequentes in Sicilia, & apud nos in monte Argentario. Theophrastus genus Ferulaceum inter suffrutices recenset, hanc quidem Ferulam, alteram vero Ferulaginem vocans vt Theodorus vertit: græce enim hæc Narthex, illa Narthecia vocatur; caule neruoso constat, vnde & ferulacea dicuntur, quæ neruicaulia sunt; medullam habent carnosam, solutam, & membranis similem: natura earum similis est, vt patet, præterquam ratione magnitudinis: Ferula enim grandis admodum assurgit: Ferulago autem parua; sed vnicaules ambæ, & geniculatæ sunt: folia & coliculi quidam geniculis erumpunt, ac alternatim exeunt, idest non ex eadem parte geniculorum, sed permutatim: caulem magna ex parte folia amplectuntur, vt Harundinea, sed ratione magnitudinis, & mollitiei magis flexa: nam folium his grande, molle, multifidum, fere capillamenti modo, maximaque terræ proxima, & reliqua subinde ad proportionem: flos melinus: semen fuscum, Anetho simile, maius: caulis in cacumine finditur in plures stipites, non magnos, quibus flos, & semen insidet, neque iisdem carent laterales caules, sed Anethi modo ferunt: Annuus est caulis: germinatio autem vere primo foliorum, deinde caulis, radice alte descendit, eademque singulari innititur, hæc Theophrastus: ex quibus coniectere licet Ferulam intellexisse, quam nos marem appellauimus. Ferulaginem

nem autem, aut nostram fœminam, quàmquam in læto solo, non solum non est humilior mare, sed & altior, gracilior tamen, aut aliud quoddam humilius genus ex dicendis. Plinius Theophrastum secutus inquit. Ferulam calidis nasci locis, atque trans maria, geniculatis nodatam scapis: duo genera: Narthex assurgit in altitudinem: Narthesia semper humilis: à genibus exeunt folia maxima, ut quæ terræ proxima: cæterum natura eadem, quæ Anetho: & fructus similis. nulli fruticum leuitas maior: ob id gestata facilius baculorum vsum senectuti præbet: seruat quoque optime ignem: præcellit in Aegypto. Quæ ab vno caule diuiditur in cacumine, fœmina putatur. caules eduntur decocti, commendanturq; multo, & melle, stomacho vtilis: sin plures sumpti, capitis dolores faciunt. Dioscorides Ferulam tantum describit, & breuiter in hunc modum, caulem inquit profert ternum sæpe cubitorum: folia Fœniculi, multo crassiora, & maiora: ex ea quoque Sagapenum fit prope radicem incisa: de Sagapeno alibi seorsum agens inquit: succum esse Ferulæ in media nascentis, de quo nos suo loco agemus.

C A P. I I I.

THAPSIA apud nos in Ilua nascitur Ferulæ fœminæ similis, minor, & candidior: caulem fert non excedentem bina cubita, candicantem veluti cinere asperso: folia proportionè minora, sed latioribus segmentis, & subcandida: florem similiter luteum in umbellis: semen autem candidum, striatum, crassius & longius, in foliaceæ quædam labra desines: radix subest candida, crasso capite, in ramos diuiso, succo lacteo, valde acri, ut tractantium & manus & facies intumescant. Theophrastus simili modo radicem Thapsiæ candidam scribit: caulem ferulaceum; folium Fœniculo latius: radix inquit vomitoria est, & si quis contineat, purgat tam superius, quam inferius: liuida tollere potest: radice succus validior est: secunda aduerso vento, & corpore oleo peruncto, ne intumescat. Plinius inquit. Quidam Ferulæ semen Thapsiam vocauere, decepti tamẽ, nam Thapsia sine dubio Ferula est, sed sui generis: foliis Fœniculi; inani caule, nec excedente baculi longitudinem: semen quale Ferulæ: radix candida, incisa lacte manat, & contusa succo, nec corticem abdicant: omnia ea venenata, nam etiam fodientibus nocet, si minima aspirat aura, intumescunt corpora, faciemque inuadunt ignes sacri, ob id cerato prius illinunt. Nero Cæsar claritatem dedit, nam nocturnis crassationibus conuerberatam faciem succo illinebat cum Thure & cæra, & sequenti die cutem synceram contra famam circumferebat. Dioscorides Thapsiam paulo aliter describit, ut videatur non hanc intelligere, sed Ferulaginem, quam nos Ferulam fœminam

appellamus: inquit enim ab insula Thapso, vbi primum inuenta est, nomen inuenisse, & inter cætera nomina Ferulaginẽ à Romanis vocari: tota natura Ferulæ similis est, tantum graciliore caule; etiam folia habet Feniculo similia; in cacumine autem umbellas, in singulis ramis Anetho similes, in quibus flos luteus: semen latum, ferulæ simile, minus tamen: radix magna est, intus alba, exterius nigra, crasso cortice, acris, succus quoque inest lacteus, quem excauata radice colligunt, sed habitu adeo acri, vt tractantibus pustulas in facie excitet, præcipue aduersa ventilante aura: tam cortici radice, quam succo inest vis purgandi; nam vtrinque flauam bilem extrahunt, ex alto quoque humores eliciunt. Mesues proculdubio vtrunq; gen^o Thapsiæ Turbith appellat, inquit enim: Thurbith est radix herbæ, cuius folia sunt sicut folia Ferulæ, minora tamen, & est ex habentibus lac. reperitur syluestre, & domesticum: & ex eo etiam est magnum & paruum: & adhuc aliud album, aliud citrinũ, aliud nigrum. Quod in locis siccioribus nascitur, sit gummosius propter spissitudinem lactis eius; in humidioribus è contra, quod deficit à septem conditionibus, quæ bonitatem eius ostendunt, vt scilicet sit album, & concuum, harundinosum, & gummosum, & sit cortex eius cineritius, & planus, & sit recens, & friabile: citrinum vero malum est, & nigrum peius; crassum est non bonum, & similiter quod tenue est, nam imbecille: & rugoso cortice, & quod interius, dum frangitur, nervos habet, syluestre est & malum: quod non est gummosum, imbecille est, & ventris conturbatium. adulterant super illinentes gummi dissolutum: deprehenditur fracturis; nam caret gummi. quod est nimis recens, est conturbatium, & subuersionem facit viscerum: vetustum imbecille est, ideo eligitur id, quod in mediocritate consistit. euacuat humores tenues: quod, si addatur Zinziber, educit humores crassos, & viscosos à partibus longinquis, & articulis, & locis profundis. pondus eius contriti exhibetur à drachma vna ad duas: decoctionis autem à drachmis duabus ad quatuor. ex his patet indicari à Mesue nomine Thurbith nigri Thapsiam Dioscoridis, quod genus improbat. Thurbith autem album Thapsiam esse Theophrasti. Tam Dioscorides, quam Mesues corticem radice assumi testantur, conueniunt & in facultate, nam & superius, & inferius purgant, vt Græci asserunt: quod Mesues inquit purgare cum subuersione & nausea, illi bilem ducere: Mesues humores tenues scribit. de pondere exhibendo non conueniunt Dioscorides & Mesues, quia hic nigrum, ille album assumit: Dioscorides radice obolos quatuor, succi obolos tres, lactis obolum vnum, si amplius, periculosum esse: Mesues radice drachmam vnã vsque ad duas exhibet, succum solum non exhibet. Galenus maximam differentiam esse recentis ad vetustiore testatur: vis enim huius pharmaci post annum multum

multum exoluitur, atque amplius adhuc post duos annos, ad triennium penitus inutilem esse audet proferre. Mesues recentem abdicat ob vehementiam, veterem ob ignauiam. Testantur hodie qui Turbith ex Apulia ferunt, radices esse Thapsiæ, vt ex his fateri liceat idem esse Turbith, & Thapsiam. Alia tamen fuit sententia apud Actuarium inter Græcos recentiores; nam Turpetum (sic enim appellat) Titimalis ascribit: album quidem esse Alypiæ radicem, nigrum vero Pythusiæ. Ac longe diuersa est Serapionis opinio: putauit enim Turbith esse apud Dioscoridem Tripolium: sed radix, quæ in hunc vsque diem pro Turbith venditur, nec Tripolio conuenit, nec Alypiæ, nec Pythusiæ, de quibus suis locis erit manifestum. Thapsiæ succus, aut lachryma, quod sciatur, non adfertur hodie ad nos, quamuis radix succosa, & sincera habeatur etiam ex Orientalibus, sed ob vetustatem infirma, vt eum vsum præstare nequeat ad extrahendum ex alto, quem sinapismi, & cataplasmata ex succo Thapsiæ præstabant apud antiquos.

C A P. I I I I.

AD paruas Ferulas reduci posse videntur, quædam genera, Panacis, Libanotidis, & Peucedanum; omnibus enim folia Feniculi, & radices succo planæ. Panax Asclepium in montibus prouenit; foliis capillaribus, vt Feniculi, subcandidis: caulem fert rotundum, cubitalem, geniculis crassis, cingentibus non solum caulem, sed & ramos: flores luteos: semina rara in umbella, Thapsiæ albæ similia, candida, & striata: radice nititur alba, crassa admodum sed breui, à qua rami sparguntur. Theophrastus de hoc genera Panacis tradit; radice constat magnitudine palmi, candida, & valde crassa, cortice crasso, & salso: caule vndique geniculato: folio simili Thapsiæ, sed crassiori. Herbarij hanc effodientes, varium genus frugum vicissim terræ iniicere solent, & placentas veluti mercedem quamdam exoluentes. Plinius eadem ferme refert: radicem scilicet multi corticis, & salis, ex qua succus extrahitur Opopanax. hanc sententiam sequutus viderur Mesues, nam Opopanacem extrahi testatur ex planta Ferulæ simili, cuius caulis cubitalis, aut bicubitalis est, pallidus; folia Ferulæ, minora: flores aurei, odorati, Anetho similes: incidi huius caulem prope radicem: egredi humorem croceum, qui coagulatur, & fit Opopanax. Dioscorides tamen ex alio genere Panacis scilicet Herculeo, haberi Opopanacem testatur: de Asclepio autem inquit, caulem tenuem fert, cubitalem, geniculatum: circa quæ folia funduntur Feniculo similia, maiora tamen, & hirsutiora, odorata: in cacumine umbella, in qua flores aurei, acres, & odorati: radix autem parua. At hæc condictio dissonat; repugnat enim ceteris authoribus.

bus. ostendo autem Dioscoridis Asclepium ex Sicilia allatum : foliis circa radicem stratis, densis; foliorum capillis breuibus, subhirsutis : cauliculo tenui : umbellis luteis : seminibus compressis, magnitudine Feniculi : perficitur sub Cane : radix digiti crassitudine, nigra.

C A P. V.

ALIA in montibus nascitur, quam quidam pro Meu falsò accipiunt : radice non breui, vt supradicta, sed profunda, cubitali, crassa, candida, medulla intus flauescente : caulibus ab eadem radice pluribus, rectis, striatis, bicubitalibus, ex viridi pallescentibus : foliis capillaribus, figura Feniculi, vt supra dicta : flores luteos fert : & semina nigricantia, depressa, & oblonga, vt Ferulæ fæminæ. Hanc quidam inter Libanotides reponunt : ego potius ad Ferulaginem; huic enim magis conuenit conditio tradita à Theophrasto & Plinio ; nam Ferulæ comparata, cui similis est, parua dici potest, & humilis.

C A P. VI.

PEUCEDANVM in Sicilia nascitur, vnde translatum ad nos semen, plantam produxit aspectu similem Panaci Asclepio, & supradictæ Ferulagini : longioribus foliis, erectis, hirsutis, pediculis densis, ac breuibus eorum capillamentis : caulem tenuem, ac læuem fert, cubitalem : flores luteos : semina oblonga, striata, in foliaceam latitudinem desinentia, sapore resinaceo : radix Pastinacæ figura, sed cortice atro : madet succo multo, qui concreuit in lachrymam, Thuri similem, non solum colore, sed & odore ; at sapor acris, & amarus est. in totum videretur Panax Asclepium Dioscorides, nisi constaret grandioribus foliis, erectisque : caulem gignit, cum folia dimiserit, prope finem ætatis ; perficit aduentante hyeme. Dioscorides Peucedanum inquit : caulem emittit tenuem, gracilem, Feniculo similem, comam habet circa radicem, copiosam, spissamque : florem luteum : radicem nigram, crassam, graui odore, succo abundantem : gignitur in montibus opacis : tenera radix conciditur, & profluens è plaga succus umbræ mandatur ; nam in sole confestim euanescit : Qui colligit nares prius, & caput rosaceo perfundit, ne dolor capitis, & vertigo premant : colligitur lac & succus tum ex radice, tum ex caule : inuenitur etiam concreta lachryma Thuris similitudine, caulibus, radicibusque adhærens : præfertur succus è Sardinia, & Samotrace, colore ruffo, odore graui, gustu feruens. Plinius, inter primas celebrari, inquit, Peucedanum, laudatissimum in Archadia ; mox Samothracia, caulis est ei tenuis longus, Feniculo similis,

lis, iuxta terram foliosus : radice nigra, crassa, grauis odoris, succosa : gignitur in montibus opacis, foditur exitu autumnis : placent teneris, & altissimæ radices, hæc conciduntur in quaternos digitos ossis cullellis, funduntque succum in umbram, capite prius, & naribus rosaceo perunctis, ne vertigo sentiat, & alius succus inuenitur caulibus adhaerens, incisisque manat. Theophrastus Peucedanum radix, inquit, utilis est annis quinque, aut sex : vim calefactoriam habet : quidam ex ea unguentum Sudatorium faciunt : datur & ad lienes : semen inutile est : nec succus vlla in re prodest. An hoc dixit, quia facile spirat, & euanesceat, ut Dioscorides testatus est : nam & lachryma ob id infirmior succo apud eundem est ?

CAP. VII.

LIBANOTIS candida, cuius semen Cachrys vocatur, ex Sicilia translata ad nos est : semen est crassum, & rotundum, ac striatum, osseo cortice candido, quo fracto nucleus intus apparet albicans, multo amplior, quam in Erithmo, feruenti gustu, & resinoso : radix vnica est, profunda, & candida, acris : folia ab radice non in longitudinem extensa, lateralibus tantum ramis, ut in Peucedano, & Ferulis, sed in orbem tripartita, assidue, scissiore in tenuitatem Feniculo crassiorum, erecta, & prædura, ut integrum folium turbinis figuram referat, in his lachryma conrescit prope pediculum, ruffa, odorataque : caulem adhuc videre non licuit, quamuis per multis annis adhuc viuat in horto Pisano ex prædicto semine orta. Dioscorides eam hoc modo describit : Genus fertile Libanotidis, cuius semen Cachrys vocatur : folia habet Feniculi, crassiora, & latiora, specie trochi, terræ incumbentia, iucunde olentia : caulem cubiti altitudine, aut maiorem, multis concavum alis : in cacumine umbellam, in qua semen copiosum, candidum, Spondylis simile, rotundum, angulosum, acre, resinaceum, quod in mandendo linguam exurit : radix Thus redolet, candida, præ grandis. sed in hac descriptione dissonat Spondylii similitudo, nam depressum eius semine fere in foliaceam tenuitatem, huic rotundum & plenum, ut Crithmi, & Hippomathri, quæ Dioscorides Cachryi comparat. An satis est magnitudine spondylium æmulari ? in hac planta dicere possumus sterile quoddam reperiri, quod neque caulem, neque florem, neque semen ferat, in ceteris illi simile, quod fertile est, ut tradit Dioscorides, quod & multis aliis contingit, non propter speciei diuersitatem, sed affectionem quamdam, ut alibi ostensum est. nascitur inquit sterile in saxosis & asperis : sed apud Theophrastum tum sterile, tum fertile aliter describuntur, de quibus alibi à nobis dicitur.

CAP. VIII.

LIBANOTIS nigra, vulgò accipitur pro Peucedano, in montibus, & vmbrosis nascitur: foliis ab radice similibus Cachryi, mollioribus, longioribus, & orbem maiorem prope terram describentibus: radicem fert modo candidam, modo nigram, aliè descendentem: caules bicubitales, tenues, ex medio foliorum orbe exeuntes, duos, vel tres, quibus rami prope cacumina simplices, & vmbellæ: floribus luteis: & seminibus in fine autumnii, depressis fere in foliaceam tenuitatem, in latitudine, oblongis, & nigricantibus, acris, & odoratis. Dioscorides inquit: est & alterum Libanotidis fertilis genus, omnino consimile, semen ferens latum, nigrum, vř Spondylium, odoratum, minime exurens: radice foris nigra, intus, si frangatur, alba.

CAP. IX.

FÆNICVLVM hortense caule constat cubitali, & paulo altiori, recto: vmbellas fert latas: semen crassum, in rotunditate oblongum, candidum, sapore subacri, aromatico: seritur in hortis pro condimentis, & obsoniis, sed anno secundo transit in sylvestrem. Sylvestre sponte in incultis nascitur montuosis, saxosisque: caulibus ab eadem radice pluribus, ad tricubitalem altitudinem, & amplius: vmbellas fert tenuiores: ac semina exiliora, acrioraque: radicem crassiore, ramosam, candidam, acrem. Folia viriusque longis & raris capillamentis constant: tenella germina sylvestris cocta veniunt in cibos inter olera. flores vtrique lutei, qui crudi placent inter obsonia; nam subacres, & aromatici. Dioscorides Marathron vocat ipsum satium, quod tamquam notissimū non describit: sylvestre autem Hippomarathron, quod inquit magnum est, & semen fert simile Cachryi: radix iucunde olet. Galenus de sylvestri Feniculo inquit: præ magnitudine Hippomarathrum appellatum est: huius non radix modo, sed multo magis semen Cachryi adsimile est. Theophrastus Feniculum inter olera recenset, & suffrutices Ferulaceos; nam veluti neruicaule est: semine nudo: suauolentiam præstat: meminit & Hippomarathri, Equifeniculum Theodoros vertit, inter suffrutices Ferulaceos. Plinius Feniculum scribit à serpentibus nobilitatum; quoniam gustatu senectam exeunt, & oculorum aciem succo eius reficiunt, vnde intellectum est, hominem quoque caliginem præcipue eo releuari: colligi succum caule turgescente: in sole siccari, & melle inungi. Laudatissimum in Iberia fieri è lachrimis & ex semine recenti: ex radicibus quoque fieri prima germinatione incisis.

cilis. est & syluestre, quod alij Hippomarathon vocant, alij Mysineum; foliis maioribus, gustu acriore, procerius; radice brachiali crassitudine, candida: nascitur in calidis & saxosis.

C A P. X.

ANETHVM feritur in hortis; nam folia recentia ad condimentum incoquantur, præcipue cum recentibus Piseolis, suaueolentiam simul, & coctionis facilitatem in ventriculo præstantia, capillamentis constat Feniculo tenuioribus, & magis odoratis: caulis cubitalis: umbellæ latæ, conuexæ, ex tenuibus festucis constantes: flosculi lutei: semina depressa, ac rotunda, fulua, subacria, & odorata: annua est planta. Theophrastus recenset inter olera: semine nudo: suaueolentiam præstat, ideo ad vnguenta vtuntur: exit à satù die quarto: radix lignosa, vni stirps, non prolixa, neque fibris multis, constat multis caulibus, multisque ramis. nec Plinius, nec Dioscorides describunt, sed ex aliis plantis Anetho comparatis facile colligitur eam esse, quæ nomen in hunc vsque diem seruat.

C A P. X I.

ANETHVM syluestre in Sicilia nascitur, grandius satiuo: caule crasso: foliis amplis, vt Feniculi, sed odore Anethi, quamquam infirmo: umbellis amplioribus: flore luteo: semine exigro ferme, vt Ameos, subacri: radix parua, & lignosa: est annua. hac herba equos purgant; nam miro modo eius vsu vegetiores redduntur.

C A P. X I I.

MEV in Alpibus nascitur; foliis Anetho angustioribus, longioribusque, & tenuioribus, creterioribusque capillamentis: caule cubitali, & altiore: flore luteo; semine Feniculi oblongiore: radix nigra exterius, in longas fibras diuisa, odore valido, sapore amaro. Quidam Imperatoriam vocant. Dioscorides inquit, Meon cognomine Athamanticum in Macedonia, & Hispania plurimum gignitur: foliis & caule Anetho simile, sed crassius, alicubi altitudinis bicubitalis: radicibus sparsis in obliquum, tenuibus, rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Plinius duo genera facit: nobilius Athamanticum: feri in Italia non nisi à Medicis, & iis admodum paucis: foliis Anetho simile (vbi deprauate Aniso legitur), & caule aliquando bicubitali: radicibus multis, & obnigris, quibusdam altissimis, minus rufum

N 2 quam

Imperatoriam

quam illud alterum. An quod Anethum sylvestre appellauimus ad
Mau ignobilius reduci possit, grandius scilicet, sed infirmius.

CAP. XIII.

CUMINUM vulgò appellatur in officinis semen ex Orientalibus
allatum: figura & magnitudine grani Hordei; odore ualido,
medicato; sapore acri: colore candicante: eius planta annua
est, breuior cubito: foliis paucis, raris capillis: umbellas paruas fert in
summis ramulis rotundas: flore candido: semine hoc non solum medi-
ci vtuntur ad dolores internos, præcipue à flatu excitatos, sed & veteri-
narij cataplasmata conficiunt digerentia ad Equorum dolentes articu-
los, atque alia multa; columbariis quoque inferunt, vt eius odore co-
lumbas alliciant, tritum cum calce condentes. An vero hoc fuerit Cu-
minum satium apud antiquos, an aliquod genus sylvestre, ambigunt
est. Quo minus satium esse affirmem illud facit, quia non est ori gra-
tum, vt panibus in spargi possit pro cōdimento, nec pusillum semē est, vt
Theophrastus testatur, nec villo pacto cōferri potest cum Ammi, vt vult
Dioscorides; idcirco inclino magis in alterā sententiā, vt sit primū genus
Cumini sylvestris, quod à Dioscoride hoc pacto describitur: Plurimū
nascitur, & efficacius in Galatia, Lycia, & Hispania ad Cartaginem;
frutex paruus; dodrantali caule, ac tenui: quatuor, aut quinque foliis,
tenuibus, veluti ferratis, diuisum Gingidij: in cacumine capitula quin-
que, aut sex, mollia, rotunda, in quibus semen acerosum, satiuo acrius:
nascitur in collibus: hæc Dioscorides, nec mirum, capitula vocari ipsas
umbellas, nam & alibi capitula Anethi vocat: semen autem acerosum
vocat, quasi furfurosum; nam cortex veluti in furfures abscedit: folia
veluti ferrata, significat foliorum ramulos in longitudinem productos:
capillis vtrinque dispositis, vt in Millefolio, qui Stratiotes à Dioscori-
de vocatur, cuius folia pennis auium, & Cumino sylvestri comparan-
tur. possent tamen pro Cumino sylvestri alia semina hirsuta ostendi, quæ
verius acerosa dici possint, vt eius, quæ inter Saxifragias numeratur: exi-
li semine, vt Ameos valde hirsuto, & vehementis acedinis, & inter eas,
quas pro Gingidio ostendimus: seminibus non in umbellas, sed capitu-
lis inter folia hirsutis, at non valde acribus. Plinius inquit. Cuminum
sylvestre est prætenue: quaternis aut quinis foliis, veluti ferratis: effica-
cius satiuo: sed alterum Cumini sylvestris genus traditur à Dioscorido,
cornicula ferens elata: semine Melanthij, de quo alibi dicendum est; non
enim inter Ferulacea continetur, & præter folia, nihil comune habet
cum aliis Cumini generibus.

C A P. X I I I.

CUMINUM fatuum existimo semen quoddam exiguum, quod ex Orientalibus adfertur, Ameos nuncupatum in officinis; acre est, & iucundum: sed plantam adhuc videre non licuit: ex eo genere illam esse puto, quæ feritur in Hispania, Vifnagam vocant, cuius umbellæ, vasculi modo clauduntur, ut Staphilini: utuntur autem iis ad repurgandos à prandio dentes, ob suaueolentiam: planta cubito altior: foliis rarioribus, quam Feniculi, nec adeo capillaribus, subcandidis: floribus albis: seminibus exiguis, oblongis, acribus, odoratis: annua est planta. Dioscorides de fatuo Cumino inquit: æri gratum est, præcipue Aethyopicum, quod Hippocrates regium vocat, cui Aegyptium succedit: ultimo, quæ in reliquis regionibus nascuntur. eorum usus excalfacere, astringere, siccare, tormina inflationesque discutit decoctum, & alia multa præstat remedia, sed colorem bibentium, aut illinentium mutat in pallorem. Testatur Galenus Cumini semen cibus inseri, quemadmodum Anisi, Cui, Ligustici, & Petroselini. Theophrastus quoque inter olera recenset, semine nudo angustio, instar lituræ (sic enim interpretor verbum *γλαυκῶδες* nescio qua ratione Theodorus, canaliculatum vertit) esse autem Cumini semen omnium secundissimum, quia pusillum est, alibi minimum scribit, sed quod maxime fructificat: radix exigua penitus est, cum omnibus viribus superiora petat, inter æstiva: nocet pluvia post satum.

C A P. X V.

AMMI oritur in Ilia, semen omnium minutissimum, punctis nigris simile, acerrimo sapore, ac suaui, specie Origani: planta cubito minor: foliis initio Nigellæ, sed procedente tempore angustioribus capillamentis, specie Millefolij: ramulos fert tenues: umbellas capillaceas: flosculos candidos: colligi semina ob exilitatem nequeunt seiuncta à suis umbellis: sapor tamen & illis inest acris, & suaui. Dioscorides inquit, hoc quoque Cuminum Aethyopicum appellatum esse, secundum aliquos diuersum ab altero: exiguum semen notum Cuminum longe minus, Origanum respiciens: eligendum autem purum, minime furfurosum. Plinius inquit, est Cumino simillimum, quod Græci vocant Ammi: quidam idem esse putant cum Aethyopico Cumino: plerique alterius naturæ in totum putant; quoniam sit exilius, & candidius, similis autem huic usus; nam & panibus Alexandrinis subigitur, & condimentis interponitur. At nostrum Ammi nigrius est Cumino,

vnde

unde colligere licet, *Aethyopicum Cuminum* nigerrimum esse. Est autem quædam pusilla, quæ in asperis apricis nascitur inter saxa : paucis foliis, rarioribus capillis, subcandidis : cauliculo exili, non ultra duos dodrantes : ramis tenuissimis instar filamenti : quibus flosculi candidi, seu flocci arescentes in sparsis umbellis : semen in Autumno figura *Apij*, exilius, nigrum, & aromaticum ; acre : radix subrotunda in tres, aut quatuor ramulos diuisa : sapore acris, & amaro. Quidam *Saxifragam* vocant : Arbitror *Cuminum Aethyopicum* dici.

C A P. X V I.

D AUCUM Creticum semen est ex Creta nuper allatum, longius, & angustius Feniculo, candidius, lanuginosum, acre, odoratum ; sed eius plantam adhuc videre non licuit. describit autem *Dioscorides* in hunc modum : *Daucum* aliqui *Daucium* vocant : Genera eius tria : Creticum foliis Feniculo simile, minoribus, & tenuioribus : caule dodrantali : umbella *Coriandri* : flore albo : semine acris, candido, hirsuto, suauissimi odoris in mandendo : radix digiti crassitudine, & dodrantis longitudine adolescit : nascitur in saxosis, & à sole illustratis. *Plinius*, de eodem inquit, probatissimum in Creta, mox in Achaia, & in siccis ubicumque natum, Feniculi similitudine : candidioribus foliis, & minoribus, hirsutisque : caule pedali, recto : radice suauissimi gustus, & odoris : Hoc genus in saxosis nascitur meridianis, apud nos in collibus saxosis, nascitur herba Feniculo simillima, breuior, candida : ramis in latera tendentibus : flore candido : semine farcto, breui, vulgo *Fende saxum* vocant : vtuntur pro *Saxifraga*.

C A P. X V I I.

D AUCUM montanum apud nos in Alpibus nascitur ; semine aliqui Cretico simile, sed nequaquam lanuginosum, acre, & valde odoratum : eius planta foliis constat non capillaribus, vt *Feniculi*, sed specie *Staphylini* longo pediculo in adnexu folioso, prædura hæc, & odorata : caulis striatus, cubitalis, reperitur breuior, non ultra dodrantem : Umbellæ clauduntur, vt *Staphylini* : radix singularis, in altum descendens, vt *Pastinacæ* : *Dioscorides* inter genera *Dauci*, secundo loco describit in hunc modum : syluestri *Apijo* simile est, idest *Oreoselino*, acre, odoratum, aromata olens, feruentis gustus, probatissimum Creticum. *Plinius* tertio loco recenset inquit : est simile *Staphylino* syluestri : semine oblongo : radice dulci.

CAP. XVIII.

DAUCUM campestre herba læto solo, & in agrorum limitibus vbique frequens in æstate: caule cubitali, crasso: frequentibus foliis, capillaribus, vt Fæniculi, crassioribus: umbellas fert latas, tres, aut quatuor, initio conuexas, capitulorum modo herbaceas, quibus postea flosculi insunt candidi: accedente autem ad perfectionem semine, concaue, redduntur, reflexis ad medium corymbis, vt in Staphylino, & tandem clausæ vasculum efformant, in quo multa semina continentur parua, in rotunditate oblonga, sapore acris, & amaro: radix alba est, acris, & odorata, sed lignosa. Dioscorides tertium genus Dauci inquit assignatur: foliis Coriandri: floribus albis: capite, & fructu Anethi: umbella Staphylini: semine oblongo, ceu Cumini, acris, profectò si Cuminum semen illud pusillum est, quod à nobis indicatum est pro Ameos vendi, similitudo huius maxime congruit: folia autem Coriandri, cum sint varia, hac ratione non conueniunt cum hoc Dauco, sed quæ in summis caulibus ad Fæniculaceam ferme tenuitatem scissa sunt, quadrare possint. Plinius de hoc loquens post Creticum inquit: reliqua genera vbique nascuntur: terrenis collibus, limitibusque, nec nisi pingui solo: foliis Coriandri: caule cubitali: capitibus rotundis, sepe pluribus ternis: radice lignosa, sed cum inaruerit superuacua: semen eius Cumino simile, prioris Milio album, acre, odoratum omnibus, & feruens: secundum priore vehementius est, ideoque parce sumi debet.

CAP. XIX.

CAUCALIS vbique in aruis nascitur, similis Dauco campestri, sed foliis varie diuisis, vt in Coriandro; nam prope radicem sectiones longes sunt, ac subrotundæ, leuiter in ambitu serratæ, ac leues; procedente tempore, cum caulescit, folia tenuios & inæqualiter scinduntur, & tandem redduntur Dauco prædicto similia, subcandida, & subhirsuta, rariora quam Dauci: caulis candidus, ab imo ramosus, cubitalis, & amplior: umbellas fert capillaceas, tactu aspero, quæ nequaquam clauduntur, vt in Dauco flosculi candidi: semina parua fere, vt Ammi; idcirco pro Ameos hodie à plurimis accipitur, sed pauca inest acredo, cum aliqua amaritudine, nõ insuaui: radix candida est, ramosa, & parua, gustui non ingrata, coquitur in cibis, vt Pastinaca syluestris. Dioscorides de Cauca inquit; ab aliis syluestre Daucum vocatur: cauliculo dodrantali, aut maiore, subhirsuto: foliis Apio similibus, sed in cacumine Fæniculi modo, tenuiter diuisis, hirsutisque: candida

dida in summo umbella, odorata: recipitur inter olera: estur cruda, & decocta: urinam mouet: Plinius inquit, estur & Caucahis Feniculo similis: breui caule: flore candido: cordi utilis: recensetur inter herbas vulgares in cibo. Theophrastus similiter recenset inter olera: pes Gallinaceus vertitur à Theodoro.

C A P. X X.

CAROTA vulgò in Etruria appellatur radix Pastinacæ similis, paulo breuior, aliquando crassior, carnosa, colore sanguineo, intus & extra, reperitur & Buxei coloris: comeditur decocta prius in aqua, deinde ex oleo & aceto parata, aut in patinis addita sapa: vsus eius hyeme: folia fert prælonga, crassius diuisa, quam Feniculi, tenuius quam Cicutæ, subhirsuta: caulem cubitalem: umbellas clausas, vasculi modo: flore candido: semine paruo, vt Anethi, hirsuto, subamaro: seritur in hortis inter olera. hæc ab antiquis non describitur, quia forte illis vt nobis notissima erat inter olera. puto autem apud Græcos Staphylinum satium esse, sic appellatum à colore vix nigrantis. De hoc inquit Dioscorides easdem vires habere, quas Staphylinus sylvestris, sed minus efficaces, & cibo aptiorem esse. Plinius Pastinacam vocat, quod Græci Staphylinum. De satina autem inquit: seritur radice vel semine, primo vere, vel autumno, solo quam altissime defosso, annicula utilis esse incipit, bina utilior, gratior autumno, patinisque maxime, & sic quoque virus illi intolerabile est. Theophrastus hanc vt puto Daucum vocauit, quam Theodorus Pastinacam vertit: inquit enim in Arcadia nasci colore Croci, insinuans radicem Buxei coloris: sed verbum inibi interpositum Daphnoides postponendum puto, vt herbam propriam significet, non conditio sit Pastinacæ: quæ enim Lauri similitudo esse possit in vilo genere Dauci aut Pastinacæ? nisi Pastinacam nostram intelligat; latifolia enim est, vt particulæ quamdam Lauri speciem habeant. scribit præterea in agro prateni præstantiorem cæteris nasci: huic vis calfactoria est; radix nigra: & alibi, in agro Spartensi Achaicæ laudatissimam referunt: naturam calfactoriam: radicem nigram. ex quibus insinuat illud genus, quod sanguinei coloris est, niger enim appellari solet, huius modi color, vt vix nigra, & vini nigri.

C A P. X X I.

STAPHYLINVS sylvestris, quod vulgò Pastriccianum vocant, radices fert candicantes, Pastinacæ similes, longe minores, quæ diutius elixæ more Carotarum in patinis parantur hyemali tantum cibo:

eibo : frequens est in aruis, etiam in gracili solo, & saxoso : folia fert hirsuta, minora quam domestica : & caulem cubito altiore : umbellas foliolis quibusdam circumdatas, quod fere omnibus his contingit, quæ in vasculi speciem clauduntur : flore candido, sed initio purpurascens : semina in vasculo numerosa, hirsuta, & quasi pungentia, paulo latiora satiuo. extant quoque huius plures differentiæ, magnitudinis tantum & paruitatis : id quod maximum est, Daucum marinum vocant, cuius seminibus officinæ pro Dauco vtuntur. Dioscorides hoc modo describit : folia habet Gingidij latiora, subamara : caulem rectum, scabrum : umbellam similem Anethi, in qua flores insunt candidi, & in medio purpureum quiddam, ac ferme croceum : radix digiti crassitudine, dodrantalis, odorata, quæ cocta manditur. Plinius Pastinacam erraticam vocat, quæ efficacior in medicinis quam satiuæ, magisque in petrosi nata. Galenus in alimentis Daucum vocari tradit à quibusdam ipsum Staphylinum sylvestrem, qui mendicamentosior est, multumque est elixandus, siquis eo vesci velit, & in simplicium censu utrumque Staphylinum Daucum vocari tradit : agrestis quidem inquit domestico minus est esui idoneus, cæterum in omnibus vehementior : at domesticus esui aptior, sed imbecillior : acrem & calfaciendi facultatem obtinet, ac proinde etiam extenuandi : certe radix præter iam comprehensa flatuosum quiddam obtinet, ac venereum : semē autem domestici quidem, & ipsum quamdam ad Venerem ciendi potentiam obtinet : Agrestis vero plane flatu caret, ac proinde vrinam, mensesque ciet. Iterum sub nomine Staphylini inquit ; Staphylinus satiuus imbecillior : agrestis ad omnia potentior est : vrinæ, mensesque prouocat, tum herba quidem tota, tum maxime semen, & radix : habet porro etiam abstersorium in se quippiam. Quamobrem vlcera phagedænica quidam foliis eius cum melle, quo pura reddant, illinunt.

C A P. X X I I.

GINGIDIVM apud nos est sylvestre quoddam olus, quod passim oritur in ruderibus, & vineis, lappas ferens, quæ vestibibus pertinet hærent. herbula est parua : foliis Staphylini, longe minoribus, ac minus hirsutis, odoratis, quæ pro Apio aliquando venduntur : cauliculum habet tenuem, cubito breuiorem, hirsutum : paruas umbellas, flore candido : semina Feniculo proxima, in rotunditate oblonga, herentia vestibibus. extant & huius differentiæ quædam magnitudinis & paruitatis, inter quas vna est, quæ fructus inherentes ramis nullo pediculo, quam aliqui Cicutariam vocant ; nam eius foliola, magis ad Cicutæ incisuras accedunt. Dioscorides de Gingidio inquit : plurimum

nasci in Cilicia & Syria : herbula est similis Staphylino sylvestri, tenuior, & amarior : radiculam habet subalbidam, amarescentem : venit in olera, & cruda, & cocta, & condita. Galenus in alimentis coniungit Gingidium in Syria nascens cum Scandice, quæ oritur apud nos ; nam utrumque stomachum iuuat, seu crudum, seu elixum, sed elixationem diuturniorem non tollerat : at medicamentum potius quam alimentum : habet enim perspicue astringentem, & amaritudinem non mediocrem. Plinius seri inquit in Syria, herbam Staphylino simillimam, quam alij Gingidium vocant, tenuius tamen, & amarius, eiusdemque effectus est, crudum coctumque, magna stomachi utilitate ; siccatur enim ex alto omnes humores eius.

CAP. XXIII.

QVAEDAM in collibus asperis nascitur semine grandi prope nucleoli oliuarum magnitudine, striato, & valde hispido, colore candido, medulla intus non iniucunda : eius planta brevis est, dodrantalis : foliis Staphylino minutoribus, & tenuius scissis, fere ut Fæniculi : umbellas paruas Gingidio similes fert : floribus candidis, latifoliis. hanc congenerem Gingidio statuo : quamvis particularem eius mentionem apud authores non reperio.

CAP. XXIII.

SCANDIX, vulgò Acicula à nostris dicitur ; frequens in agris inter segetes, fruticosa : dodrantalibus ramis : foliis minutissime scissis, ut Chamæmeli : in cacuminibus flosculi sunt candidi, longis veluti stilis insidentes, similitudine acus : in his detracto putamine semen continetur, nigrum, & oblongum, gustu non insuaue, ut neque folia. Dioscorides de Scandice inquit olus est sylvestre, amarum, subacre, quod manditur, crudum, & coctum, stomacho & ventri utile. Galenus eadem confirmat coniungens cum Gingidio, sed plantam nemo describit. tantum reperio apud Theophrastum, Scandicis mentionem inter eas plantas, quarum caules humi procumbunt, ut Maluæ, Cucumeris sylvestris : quo in loco non ἐπιτερίοκαυλα, idest annicaulia legendum puto, sed ἐπιγυρίοκαυλα, idest humicaulia, ut opponatur eis, quæ dixit recticaulia, & neruicaulia. Plinius Scandicem inter olera sylvestria recenset & vilia, Aristophanes obiecit Euripidi matrem Scandicem venditasse non olus legitimum, Anthriscum similem esse. Hermolaus appictam vidit Scandicem in vetusto codice Dioscoridis : folio fere Fæniculi, cum corniculis in summo : floribus luteis, siue albis : hac ipsa

ipsa specie in syluis reperiri : frutice odorato : flore candido. Ex his significatur planta, quam descripsi : nam & inter antiqua nomina apud Dioscoridem *Acucula* appellata est à similitudine acus : ob eamdem rationem *Anthriscus* dicenda est ea, quæ *Acus* miscata appellatur : fructu simili, tenuioribus foliis, odoratoribusque, ut suo loco ostenditur.

C A P. X X V.

C *ARVI* in officinis vocatur semen paruum, & oblongum, gustu feruens, odore *Cumini* : eo Germani utuntur pro *Aniso* cum panibus subigentes. Audio eius plantam in Germania frequentem in pratis : caulibus ab eadem radice multis, quadrangulis ; foliis *Staphylini*, minoribus multo, & rarioribus : floribus candidis : semine in summis ramis copioso, anguloso : radice oblonga, & lutea. à *Dioscoride* *Caros* vocatur, sed non describitur tamquam notissimum : semen inquit gustu iucundum, ac stomacho facile : effectum *Anisi* : radix eius cocta in cibos admittitur, ut *Staphylinus*. Hinc patet *Carotarum* nomen apud nos, *Staphylino* accomodatum ; nam radix *Buxei* coloris *Caro* similis est, & simili modo æstur. *Plinius* *Careum* vocat, peregrinum semen, laudatissimum in *Caria*, proximum in *Phrygia*, culinis præcipue. *Galenus* in alimentis *Cari* radicem eum *Staphylinis* numerat, & melioris succi esse testatur. videtur & *Athenæus* inter *Staphylinos* recensuisse, cum inquit : quod *Caros* vocatur, magnus est *Staphylinus*, seu ut verunt, magna est *Pastinaca*, quæque facile augeatur ; meliorem habet succum, quam *Pastinaca* : magis calefacit : urinamque magis ciet ; stomacho confert : facileque digeritur, ut *Diphilus* est author, sed alij codices non *Caros* legunt, sed *Carton* : ponitur autem *Carton* à *Galeno* inter *Cæpas*, ut alibi suo loco explicatur : de magna autem *Pastinaca* suo loco dicemus.

C A P. X X V I.

S *ILAVS*, ut *Plinius* vocat, herba apud nos in aquarum riuulis nascitur, non solum in montibus, sed & planis, numquam tamen in sicco : caule recto, cubitali, concauo, crassitudine baculi, sensim in gracilitatem extenuato : foliis amplis, ut *Cicuta*, tenuius diuisis, ut *Staphylini*, odoratis : umbellas fert rotundas, flore candido, seminibus oblongis, ut *Cumini* vulgaris, leuibus, subnigris, & oderatis : radices fert fibrosas. *Plinius* inquit *Silaus* nascitur *Glareosis*, & perennibus riuis, cubitalis, *Apij* similitudine, coquitur ut olus acidum, magna utilitate vesicæ.

CAP. XXVII.

CICUTA in solo pingui frequens est prope vrbes : caule crasso, rotundo, ac maculoso, vltra bicubitalem altitudinem : foliis amplis, fere ad Ferulam accedenribus, diuisura Staphylini, sectionibus quasi serratis : à lateribus umbellas capitulorum modo rotundas fert : flore candido, graue olente, vt prope accedentibus quasi murium fetor videatur, & diutius obuersantibus capitis grauitas accedat : semen est rotundum, & candidum, crassius Aniso, cuius esu aues obstupescunt, vt manu capi possint, & si amplius vertigine tentantur, ac moriuntur : radix candida similis Staphylino syluestri. Eadem in Alpibus reperitur, breuior, & odoratio, simili semine. Dioscorides græce Conion vocat, caulem inquit fert geniculatum, vt Feniculi grandem : folia Ferulæ, angustiora, graui odore : rami mox umbellæ in summo prodeunt ; flores albicantes ; semen Aniso candidius : radix non alta, concava : lethale venenum ob summam frigiditatem. Theophrastus caulem inquit carnosum esse, Ferulæ proximum : radicis liquamentum, quod exprimitur, infusa aqua, validius est fructu, & obitum facile, breuique affert, etiam si exiguum potui detur, quod idem & ad alios vsus efficacius est. optimum circa Susam, & in totum locis prægelidis. succus eius cum succo Papaueris, & aliis huiusmodi obitum inferunt sine vlllo dolore, drachmæ pondere, & inremediabile penitus. terenda autem Cicutæ prius detracto tegmine ; nam id difficilem reddit, & confici contumacem, & affusa aqua prætenui cribro trasmittenda, iis qui bibunt, obitus celer, & facilis occurrit. Plinius Cicutæ inquit venenum est publica Atheniensium pœna, ad multa tamen vsus non omittendi : semen habet noxium : caulis autem eius & viridis estur, plerumque & in patinis. lenis hic & geniculatus vt Calami, nigricans, altior sæpe binis cubitis, in cacuminibus ramosus ; folia Coriandri tenuiora, graui odoratu ; semen Aniso crassius : radice concava, nullius vsus : semini & foliis refrigeratoria vis, quæ si necat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Galenus Cicutæ potu quoddam amentię genus fieri tradit, quod Conion ab ipsa Cicutæ vocatur : in remediis autem nemo auderet propinare, sed extrinsecus obstupesciendo, sæpe commodissimum fit remedium ad ingentes dolores erisipelata, vlcera serpentia, ad mammas lacte priuandas & coercendas, testiculos refrigerandos in intempestiua nocturna pollutione : vsus est succi ex cacuminibus, priusquam inarescant, addensati in sole, vt pastilli arescant. Ad epotam autem Cicutæ remedio est ; post vomitionem, & alui subduxionem vini generosi & meracis potio repetita vt alia, quæ apud Dioscoridem leguntur in venenorum remediis.

CAP. XXVIII.

CICUTARIA in collibus nascitur locis humidis, Cicutæ similima; sed breuiore caule, striato: foliis quoque minoribus, ac tenuius scissis, non insuauigustu: umbellis paruis: flore candido: semine longo, & angusto, leui, subnigro, vel candicante: radice candida, vt Cicutæ, breui, quæ cocta estur, vt Staphylini syluestris. Alia in Alpibus nascitur, hirsutior: seminibus grandioribus, veluti Auenæ. Tertia odore ac sapore Fœniculi domesticam, vnde Alpini Finocchiellam vocant, in ceteris antedictæ similis: breuiore caule: grandioribus seminibus, veluti festucis angulosis: tota odore ac sapore præstat: recipitur inter olera. A Dioscoride Myrris vocatur, Cicutæ simillima caulibus, & foliis: radicem habet modice oblongam, teneram, rotundam, odoratam, cibo non insuauem: cocta in sorbitione tabidis vtiliter datur: tradunt præsumptam in vino bis, teruè in die, in constitutionibus pestilentialibus præseruare à peste. Plinius inter Gerania secundum latinorum sententiam inquit est Myrris appellata, similis Cicutæ: foliis minutioribus: caule breuiori, rotundo, saporis, & odoris iucundi.

CAP. XXIX.

PANCAEOLVS vulgò appellatur in montibus nomine confecto, ex pane & caseo, quorum vicem in cibis explet radix, quæ rotunda est & tuberosa, effigie Tuberis, exterius nigra, intus candida, tenera, sapore dulci, ideo cruda estur: ab radice folia exeunt parua, rotunda specie Geranij vulgaris, aut Anemonæ, magis diuisa, cauliculus altitudine duorum dodrantum, tenuibus ramis, paucis foliis, iisque tenuius incisis, in cacuminibus umbellæ, flore purpureo: seminibus Fœniculi, paulo longioribus, odoratis, acribus. Dioscorides Geranium vocat, quod scilicet primo loco eo nomine describit in hunc modum: foliis constat Anemonæ, diuisuris longioribus: radice subrotunda, dulci ad mandendum, quæ in vino pota drachmæ pondere, discutit vuluæ inflammationes. Plinius similiter inter Gerania secundum Græcorum sententiam iisdem fere verbis hac ostendit secundo loco inquiring. alterum foliis Anemonæ, diuisuris longioribus, radice Mali modo rotunda, dulci, quæ reficientibus se ab imbecillitate, vtilissima est.

C A P. X X X.

PYRETHRUM, apud nos in palustribus nascitur: radice nigra, breui, diuisa in fibras, specie Meu, odorata, amara, linguam non statim exurente, sed cum plusculum mansa fuerit: folia fert Staphylini sylvestris, tenuiora: caulem cubitalem, rectum, leuem: umbellastres, aut quatuor, in cacumine: flore subrubente: semina compressa, & rotunda, figura Lentis, nigra, & feruentia. Clonarum incolæ Imperatoriâ vocant: exhibent radicem in vino maluatico drachmę vnus pondere ad dolores colicos magna efficacia; nam vehementer digerit flatus, & vrinam promouet. Alterum autem est Pyrethri genus, quod affertur ex Oriente, radix est alba, pizlonga, digitali crassitudine, recta, feruentissimo gustu, sine odore, sed plantę reliquas partes adhuc videre non licuit: tradunt in Gallia eius plantam Anthemidi similem foliis, & flore. Dioscoridis descriptio radiculę, quę affertur ex oriente satis conuenit, inquit enim: radix est longa, pollicis crassitudine, gustu feruidissimo: folia, & caulem fert Dauco sylvestri & Feniculo similia, umbellam Anethi rotundam. Quo in loco Aldimus codex gręcus non Τροχιδίς, id est figura trochi, sed Τριχοτίδης, id est capillaceam scribit.

C A P. X X X I.

SESEL Massiliense oritur in maritimis harenosis: lato frutice, candicante: caule contorto, multis ramis, foliis Feniculi, densis, latoribus, crassioribusque: flore candido: semine farcto, candicante, striato, breuiore, quam Feniculi, acri, odorato: radicem habet profundam, candidam, & odoratam, copiosa est in maritimis Pisanis: quidam Feniculum marinum appellant. Dioscorides describit hoc modo: folia habet Feniculi crassiora: caulem vegetiorem: umbellam Anethi, in qua semen oblongum, angulosum, gustanti statim acre: radix longa est, iucundi odoris. Apud Theophrastum & Plinium mentio quidem reperitur, & non descriptio: nam Theophrastus in Archadia nasci tradit Seseli, sed quod genus intelligat, incertum est. Plinius Massiliense optimum inquit; lato enim grano est, & fuluo, sed his notis Peloponense potius indicat, vt mox patebit. Aristotiles tradit ceruas à partu Seselem herbam petere, & cum ederint, ad prolem redire, purgat enim à partu, vrinam mouet, thoracem expurgat, menses, & partus trahit, & semen & radix. recentiores medici Sesele corrupto vocabulo Siseleos vocant, & Siler. quoddam campestre, quod Massiliense est; quoddam montanum, id est Peloponense.

CAP. XXXII.

SERMONTANVM vulgò appellatur, & Siler montanum, semen in officinis, longius, & crassius Feniculo, striatum, cum quadam grauitate odoratum, instar Cumini vulgaris: vnde quidam Plato cyminum, idest latum Cuminum vocant. eius planta in nostris Alpibus prouenit, alioqui similis vulgari Peucedano, quam nigram Libanotidem appellauimus, sed foliorum particulæ breuiores, & latiores sunt, figura ferme Polygoni: integrum autem folium in multam latitudinem extenditur: radix candida, & profunda; caulis cubito altior, re-ctus: umbellæ latæ: flos candidus: prouenit locis vliginosis prope ri-uites. Dioscorides Sefeli Peloponense vocat, de quo inquit: folia ha-bet Cicute latiora, & crassiora; caulem supra Massiliensis magnitudinē, ferulaceum: & latam in cacumine umbellam, in qua semen latius, odo-ratum, & carnosius insidet: nascitur in asperis, riguis, & collibus: in-uenitur etiam in insulis. Plinius Peleponensis quidem non meminit, sed notas, quæ huic conueniant, Massiliensi tribuit; latum enim inquit, gra-num est & fuluum: eisdem autem viribus præditū est, teste Dioscoride.

CAP. XXXIII.

SESALI Creticum apud nos in syluis nascitur, tractu marittimo, & collibus harenosis: pauca fert folia, inflexa ad terram, Apij mo-do diuisa, paruis, & raris segmentis, crassis, & præduris, quæ ex prælongis, & patulis pendent pediculis: caule singulari constat, rotundo, ac subnigro, cubitali: in cacumine duas, aut tres umbellas ge-rit: flore ex albo subrubente: semina fert in rotunditate, compressa, ma-gnitudine Lenticulæ, circulo quodam foliaceo circumdante, subfulua, acria & odorata: radice constat singulari, in altum demissa, & odorata, & alba. Dioscorides de Sefeli Cretico inquit: Tordylium alio nomine appellari, iuxta Ciliciam in Amano monte nasci herbulam furculosam: semine duplici, rotundo, scutulorum effigie, odorato, subacri: hoc po-tu difficultatem vrinæ tollit, & cit menses: succus recentis caulis cum semine renes sanat decem diebus haustus ternis obolis cum passo: radix cum melle delincta efficax ad pectoris excreationes. Plinius Creticum Sefeli omnium odoratissimum statuit: alibi Tordylem inquit semen Si-lis dici à quibusdam, ab aliis herbam per se esse, quam & Syreon vocaue-runt, de qua aliud non tradit, quamquod in montibus nascitur. Altera est in montibus similis prædictæ: sed pluribus ab eadem radice cauli-bus, striatis: foliis longioribus, tenuius incisis, subrectis: radice constat

in multos ramos distributa, & subnigra: semina in totum similia: idcirco & hanc Tordylie congenerem statuo.

C A P. XXXIII.

SESALI Athyopicum nigrum est semen, Olusatro simile, striatum, in suis corymbis factum, tactu asperum, durumque, in mandendo odoratum, & suave cum quadam amaritudine, & astringione. Eius planta in harenosis nascitur, reperitur & inter segetes, peculiarissimum huic, quod in hoc genere sola ferme folio constat integro nulla ex parte scisso, nec serrato, sed ut in cæteris plerisque Ferulaceis folij pediculus geniculos cingit; sic in hac folium ipsum veluti pediculus est dilatatus, caulem circumdans, ut in Smyrnio, figura umbilici, oblongum, ut in Periclymeno: longiora adhuc sunt, quæ prope radicem, leuia, neruata, subcandida. Quoniam vero caulia folias permeare videtur, vulgò quidam Perfoliatam vocant: caulem fert rotundum: ramis in latera tendentibus, non vltra cubitalem altitudinem: ex umbilicatis foliis umbellæ prodeunt flore luteo: corymbi quoque seminis umbilicis inclusi: laudant recentiores ad glutinanda vulnera, & ulcera tum externa, tum interna, ad puerorum ramices, & umbilicos prominentes: radix parua inutilis. Dioscorides Sefeli Athyopicum sic describit: folia habet Hederæ minora, & ad Periclymeni modum oblonga: frutex nigricat, palmitibus fere ad bina cubita extensis: ramis didrantalibus: capitulo Anethi: semine ceu Tritici, denso, nigro, acriore, & odoratiore, quam Massiliense, multum suavi: cui ædem vires, quæ Massiliensi. Quamvis autem ea, quæ apud nos oritur, non ad eam magnitudinem accedat, scilicet bicubitalem, non ob id neganda est ad Sefeli Athyopicum pertinere: extat quoddam genus paruum, foliis Graminis.

C A P. XXXV.

ALTERA est, quæ pro Sefeli Athyopico ostenditur, fruticosa, virgis prælongis, foliis Oleæ, longioribus, candicantibus, in cacumine umbella, flore luteo.

C A P. XXXVI.

BATICULA vulgò appellatur, & corrupto magis vocabulo Baciuco, quæ latine Batis dicitur, herbula fruticosa in scopulis maris, quæ & feritur in ædificiis, oleris gratia: folia fert breuia, & crassa, diuisa

diuisa in foliola, Portulacæ similia, acutiora tamen, & inæqualia, subcandida, sapore salso, & subacri, odorata, quæ in cibis assumuntur, & cruda, & cocta, sed præcipue placent aceto condita: cauliculos fert dodranrales: & in cacumine umbellam, flore candido; seminibus rotundis, angulosis, molli putamine, quod in arescente semine abscedit ab interno nucleonigro: acria & hæc, & multum odorata. Alterum genus ex Sicilia habetur, grandius: foliis tenuius incis, odore Apij, sed sapore Baticulæ: caules fert cubitales in Autumno, ex lignosis ramis, in terra procumbentibus, crassis: umbellas candidas: semina altero candidiora, modice oblonga, striata, odorata, & gustu feruentia: è caulibus recentibus incis, lacteus succus emanat, qui conerescit in lachrymam subrusam: radices utriusque ramosæ, & candicantes: utraque urinam mouent, sed efficacius id, quod maius est; nam renes, & vesicam miro modo purgat. Dioscorides Erithmum vocat: fruticosa inquit, & vndique foliosa herbula est, cubiti altitudinem ferè petens: nascitur in maritimis, & petrosis: foliis pinguib, numerosis, albicantibus, veluti Portulacæ, latioribus, & longioribus, salso gustu: flores candidi sunt: & semen cæ Libanotidis odoratum, molle, rotundum, quod siccatum rumpitur, habet intus Tritici modo nucleum: radices digiti crassitudine, tres, aut quatuor, grati odoris, & iucundi: Estur crudum, coctumue in olere: seruatur etiam in muria. ex his Dioscorides cum herbulam vocat foliis Portulacæ innuit nostram Baticulam, quasi paruam Batim; cum vero cubitalem altitudinem tribuit, alterum genus significare videtur grandius. Plinius vtrumque distinguit, tradens Batim hortensem diuersam à Chrithmo, quam Crethmon agrion vocat, idest syluestre: inquit enim Crethmon ab Hippocrate admodum laudatum inter eas, quæ eduntur syluestrium herbarum. Hancque apud Callimachum apponit rustica illa Hecale, speciesque est Batis hortensis: caulis palmum vnum: altus: semen feruens odoratum, ceu Libanotidis, rotundum: siccatum rumpitur: habet intus nucleum candidum, quem aliqui Cachrym vocant, folio pingui, albicante veluti Oliuæ, crassiore, & salso gustu, reliqua ad verbum ex Dioscoride transcribit: alibi de Bati inquit; aluum mollic: illinitur podagricis tosta, & contusa.

C A P. X X X V I I.

APRVM domesticum vulgò Petroselinum vocatur: scribitur id in hortis præcipue vmbrosis: foliola fert prælongis & ramosis pediculis, in extremo laciniata, mollia, odorata, gustui gratas ideo assumuntur in cibis & cruda & cocta: caulescit ineunte vere: cauliculos fert rotundos, nigricantes, tenuibus ramis ad cubitalem altitudinem,

P P in

in quibus folia diuerfa ſpectantur ab iis, quæ ab radice; anguſta enim, & prælonga ſunt, rara, & indiuiſa: umbellæ fert, paruas, herbaceas: ſemina exigua, ſubrotunda, acria: radice nititur ſingulari, & profunda, candida, carnoſo cortice, quæ & petitur in cibis cocta; ſed perfectæ ſemine exareſcit: diutius durat, ſi prohibeatur ſemetefcere. alterum genus peregrinum, odoratiuſ, latiore folio conſtat, tum ab radice, tum in caulibus, ac breuioribus pediculis: ſemine paulo ampliore, multo acriori, & ſubamaro: caule breuiori cõſtat, candidiore; radix craſſior, quæ & diutius viuere poteſt. Theophraſtus vtrumque genus ſub nomine Seline videtur intellexiſſe: inquit enim, Apiorum tum in foliis, tum in caulibus diſcrimen vtiq; conſtat; aliud enim folio ſpiſſo, criſpo, denſoq; ; aliud rariori, latiorique, cauleque maiori: Horum iterum aliud candidi caulis; aliud purpurei, aut verſicoloris: verum ad ſummam eiufmodi omne ſylueſtri proximum eſt. Apio radix ſingularis; propagines magnas ſuggerit, altius quam arbores, proportionẽ ſui corporis: perpetuo viret: cacumine perdurat amiſſis reliquis: foliis iam perfectis caulis aſſurgit: ſuaueolentiam præſtat: omnium difficillime naſcitur: nam celerrimus eius prouentus eſt die 40, quidam & die 50: ſeminiſ ætas vultuſ celerius prouenit, fructificat non anno tantum, ſed etiam bimatu, licet non inter capitata: mittit tamen à latere radices, quibus folia, cauleſque proueniunt; nam inter ea eſt, quorum radix diuturnior caule: radices æque craſſas de latere mittit, non à principio, ſed de medio carnoſas: latius prouenit, ſi aceruatim ſeratur; ideo in laciniis colligatum ſerunt palo adacto, ſic quoque transferunt. Plinius Apij rami inquit, largis portionibus per iura inuolant, & in condimentis peculiarem gratiam habent, ex Criſippo & Dionifio, marem & ſeminam eſſe: ſeminam criſpioribus foliis, & duris: craſſo caule, ſapore acri, & ſeruindo: marem nigriorẽ, breuioris radice, vermiculos gignentem: vtrumq; defunctorum epulis ſeralibus dicatum: inimicum viſus claritati: ſterileſcere mares & ſæminas: Puerperis abdicari, nam comitiales gignit iis, qui vbera hauriunt. Dioſcorides Apium hortenſe non deſcribit, tamquam notiſſimum. De Apio Galenus vſitatiſſimum eſſe inquit, & ſuaue, & ſtomacho gratum, vrinam mouere. puto autem apud Galenum & Dioſcoridem genus illud Apij latiſolij, quod peregrinũ eſt apud nos, Petroſelinon appellari, quamuis difficile ſit ex ſolo ſemine, quod deſcribitur, coniectari; iudicandum enim eſt, plantæ faciem non differre ab Apio domeſtico, cuius frequens eſt vſus. inquit Dioſcorides Petroſelinon prouenit in Macedonia, locis præruptis: ſemine Ameos, odoratiore, ſapore acri, aromatico. Galenũ Petroſelini ſemen maxime vſui eſſe ſcribit, cum tota etiam herba vnã cum radice ſimilẽ, ſed imbecilliorẽ facultatẽ ſortiatur: eſt gultu acre, cum amaritudine: optimum vero Macedonia-

cedonicum , præcipue angusto quodam loco & prærupto natum , quod Estreaticum appellatur, acerrimum & amarissimum, quod etiam Theriacam amariorem reddit , præsertim cum recens imponitur : oriri autem & in aliis regionibus, quamquam infirmiora, non spernenda tamen. Hæc Galenus ; porro cum semen huiusmodi in conficienda Theriaca venisset ad manus sub nomine Petroselinii Macedonici , satum protulit Apium latifolium, quale descripsi. Plinius quamvis ex Crisippo hoc genus Apij feminam appellauerit ; crispioribus enim foliis, & duris : crasso caule : sapore acri & feruido constat : tamen alio genere inquit Petroselinon quidam appellât in saxis natum, præcipuû ad vomicas remediû. sed hoc ad Smyrnum forte pertinet , & quod Petroselinon appellatum est teste Dioscoride : aut verum Petroselinon Macedonicum sylvestre est ; huiusmodi inferius ostenderetur in Saxifragia.

C A P. X X X V I I.

ALIVD genus Apij sponte nascitur apud nos locis humectis & umbrosis , quod in officinis vulgo Apium vocatur : eoque pro Apio satiuo vruntur, alicubi ferentes in hortis, sed infirmo odore, ac sapore : folio constat latiore quam nostram satiuum , nigriore, & magis crispo, minus ramoso ; nam simplici pediculo constat, cui à lateribus folia sunt, tripartito diuisa : caulem fert striatum, crassum, mollem, multis ramis cubitalibus, in quibus folia nullo pediculo adnexa, & parvæ umbellæ in eorum alis : flosculis cæcidis : seminibus satiuo tenuioribus, & subnigris : radices fibrosas fert, candidas, quamvis hæc à plerisque Eleoselinon idest Paludapium censeatur, quod minime negauerim : pauca enim notæ, quæ Eleoselino traduntur, huic nõ desunt ; tamen ab eadem video nequaquam abhorre Hipposelini descriptionē apud Dioscoridē & Galenum, non apud Theophrastum, & Pliniû, apud quos Hipposelinon est Olusatrum, de quo paulo post dicemus . describit aut Dioscorides Hipposelinon in hunc modum : maius , & candidius est Apio satiuo ; caule concauo, alto, molli, habente veluti lineas, foliis latioribus, in puniceum vergentibus, in quibus coma Libanotidis plena flore congestis corymbis : antequam defloreat, semen nigrum, oblongum, solidû, acre, aromaticum : radix odorata, candida, gustui grata, non crassa : oritur in umbrosis, & iuxta paludes : assumitur inter olera, vt Apium : radix cruda & cocta comeditur : folia cum caulibus decocta manduntur, & per se, aut cum piscibus præparantur, condiuntur quoq ; muria : semina, & radix potu cient menses, & stillicidio vrinæ mēdentur . hæc descriptio nulli magis ex his, quas habemus, conuenit quam huic, non enim Olusatrum ; quoniam caulis ei non mollis, non lineas habet, non radix candida, non comē inter folia dependentibus corymbis, neque Leuistico appella-

to; nam radix ei magna: semen album, & medicamentosius est quam ut inter cetera assumatur: huic, quam proposuimus, candor non videtur conuenire, neque color ad puniceum vergens, neque semen oblongum & solidum: an calidius est satiuo? nam caulis satiuo nigricat, huius virefcit: folia & si nouellis nigriora sunt ut plerimum, vidimus tamen & ad puniceum inclinantia: seminis conditio maxime quadraret Olu satro, quod nigrum, oblongum, & solidum; huic valde exile, nigrum tamen, & solidum, & in sua paruitate oblongum, at ceteræ conditiones clarissimæ sunt, nam caulis mollis lineas ostendit, cum striatus sit, comas potius quam umbellas fert, corymbaceas inter folia, & inter ceteras conditiones locus natalis in vmbrosis scilicet & iuxta paludes, huic maxime consentit, & comparatio foliorum Phu, & Sij cum Hippofelino idem comprobat; non enim ramosum iis inest folium, sed simplici pediculo coniugatim disposita sunt. Galenus de Hippofelino inquit, insuauius est Olu satro, ut non nisi coctū mandatur; crudum enim insuaue est, imbecillioris virtutis, quam Oreoselinon. Theophrastus hoc genus indicauit, cum inter Apia dixit, quoddam latiore folio constare, & caule maiori, colore purpureo, aut versicolore, cuiusmodi proximum est syluestri.

C A P. XXXIX.

CRESCIONE vulgo appellatur, & herba Cannella, quæ in aquis stagnantibus nascitur & limosis riuulis, ab radice longo & crasso pediculo, concano, & recto: cui folia coniugatim disposita insunt Apio vulgari longiora, & minus incisa, sed tantum serrata, læuio-
ra, virentiora, & magis odorata: caulem fert infirmum: ramis procumbentibus, in quibus folia breuiora multo, sæpe subrubentia, in quorum alis paræ umbellæ fere sine pediculo hærent, ut in Apio vulgari: flosculis candidis: seminibus nigris, rotundis, & paruis. Alterum genus reperitur crassiore caule, subrubente, ac recto, cui umbellæ non in alis, sed in summis ramulis: radix fibrosa & candida: assumuntur inter olera: adhibentur ad stillicidia vrinæ in cataplasmate, poru renes expurgant. Dioscorides primum illud Eleoselinon vocat, idest Paludapiū, quod breuiter describit in hunc modum: in humidis nascitur Apio satiuo grandius, ad eadē efficax. Alterum autem Sion appellat, vnde nomē Crescionis videtur deriuatum. De Sio inquit, in aquis inuenitur: frutice pingui, recto: foliis latis, Hippofelino similibus, sed minoribus, & odoratis, quæ cruda, coctaq; esu calculos rūpant atque excernunt: aliam vero descriptionē Sij ex Crateua tradit, quæ Sisymbrio potius alludit: nam & Sisymbrium aquaticū etiam Sion appellata est teste Dioscoride, & nos quoque

que et vulgo Crescionem vocamus : sed hæc inter Nasturtia dicenda est. Galenus non videtur distinxisse inter Sion & Eleoselinon, cum Sij tantum meminerit, non Eleoselini : numerat autem inter genera Apij, inquit, in suatius esse, ut non nisi coctum mandatur, sicut & Hipposelinon; quantum aut gustu odoratum est, tantum calfacientis facultatis particeps est : digerit : urinam mouet : calculos frangit : & menses euocat. Plinius de Eleoselino inquit, id, quod sponte nascitur in humidis, Eleoselinon vocatur, vno folio, nec hirsutum : alibi Eleoselino comparat Hipposelinon, sed hoc in siccis nasci, pluribus foliis, non vnico, ut Eleoselinon. ex his manifeste indicatur plâta, quam descripsi; nam sæpius vnicum ab radice foliū attollit, quo marcescente subinde aliud exit, non statim plura, ut in aliis generibus Apij. De Sio autem inquit latius est Apio, in aqua nascens, pinguius, nigriusque, copiosum semine, sapore Nasturtij : verum vltima hæc nota, non Sio, sed Sisymbio traditur à Dioscoride. Existimatur apud eundem Plinium idem esse Lauer cum Sio, herba in riuis nascens, quæ condita & cocta torminibus medetur, cruda aut calculos eicit. Theophrastus de Eleoselino inquit. Paludapiū, ut Theodorus vertit apud aquæductus & in paludibus prouenit; folio raro, nec hirsuto, sed simili quodam modo Apio, odore, sapore, & figura, quo in loco Theodorus *μονόφυλλον* idest vno folio, ut Plinius legit, sed *Μονόφυλλον*, idest raro folio.

C A P. X L.

SION in locis quidem humidis nascitur, non tamen in aquis, ut Sion : folia fert in simplici pediculo distributa, ut Sion, sed minora : diuiduntur hæc tenuius prope cacumine, ut in Coriandro : caulem fert rectum, firmum, cubito altiore; tenuibus ramulis : quibus sumis tenues umbellæ, ac numerosæ insident : flore candido : seminibus paruis, & nigris ut Sij, acris, odoratisque; huiusmodi semen affertur ex orientalibus pro Amomo, quauis passim apud nos oriatur in foueis. Dioscorides Sisonis semen tantum describit, non plantā, inquit, exiguum semen esse in Syria Apio simile, oblongum, nigrū, feruentis naturæ, eo indigenæ in condimentis vtuntur : Planta in cacumine granula multa gerit. Apud Galenum, Sion, & Sinon legitur, calidus, & subamarus est gustu.

C A P. X L I.

CREPOLIVM vulgo appellatur à recentioribus inter Apia connumeratum : peregrinum est apud nos : seritur in Gallia pro oleo, herbula tenui cauliculo, dodrantali, aut paulo aliore : foliis in multas partes diuisis, figura tenuioris Apij, breuioribus,

& magis numerosis, odoratisque: ramulos fert rectos, quibus summis numerosæ, & parvæ umbellæ: flosculis candidis: seminibus tenuibus, & longis, figura literæ. i: tota herba prope fructus maturationem, rubescit: radícula subest parua, quæ perfectò semine exarescit cum tota planta: estur cruda & cocta vt Apium. Plinius inter hortorum herbas meminit Cerephylli, quod Pederota inquit Græci vocant: feritur æquinoctio autumnii, sed cum nullas herbæ nothas tradat, non licet nisi ex nomine coniectari hanc esse, quæ in hunc vsque diem Cerefolium vocatur. Pato apud Dioscoridem Oreoselinon esse, de quo inquit, caule constat dodrantali, ab radice tenui, in ambitu rami sunt, & capitula Cicutæ rotunda, multo tamen tenuiora: semine oblongo, acri, tenui, odorato instar Cumini: nascitur in petrosis, & montibus, vnde appellatio Oreoselini, idest montani Apij. Theophrastus, apud quem Theodorus Montapium vocat, inquit distat a ceteris Apij generibus maioribus differentiis: folio namque Cicutæ simile constat: radice tenui: caule Anethi, minore. Plinius eadem recenset ex Theophrasto. Galenus inter Apia vim Oreoselini similem inquit esse Hipposelino, sed valentiorē.

CAP. XLII.

PETROSELINVM sylvestre vulgò appellatur, & a recentioribus medicis Filipendula: oritur passim apud nos locis humectis, & in pratis: foliis ab radice stratis, Apij tenuioris figura, tenuius quidem sectis, sed minus laciniatis: caulem fert rectum, firmum, candicantem, striatum, cubitalem, & altiorē, in quo folia, alio modo secta sunt, in particulas scilicet longas, & angustas, colore candicante: in cacumine umbellæ crassiores: flore candido: semine farcto, horrido in summo: radículas fert plures, ab eodem capite sparsas, quæ vt plurimū parte postrema crassescunt, similitudine nuclei Oliuarum, vt in altera Filipendula, de qua agitur in Oenante: color his niger exterius, intus candidas, sapore dulci: laudatur ad calculum frangendum, & impellendum: herba recipitur inter olera, saporis insipidi. Non ab re fuerit, si hanc Bunion dicamus apud Dioscoridem, cuius duplex reperitur mentio iisdem ferè verbis repetita, vna inter olera, altera inter herbas medicatas cum Pseudobunio: utrobique describit in hunc modum. Caulem mittit quadrangulum, in eo multos ramulos, foliolis digiti longitudine, tenuibus, & floribus plenos: folia autem, quæ ab radice, Apio similia sunt, multo tenuiora, Comadro proxima (aut Tribulo, vt alij legunt) flos Anethi: semen odoratum, minus Hyoscyamo: urinam cit, calefacit, euocat secundas, auxiliatur lieni, renibus, & vesicæ vsus recentis, & aridi: excipitur quoque succus è radicibus suis, & caulibus, & foliis cum meli-

melicrato. Alio modo legitur in alijs codicibus. Caulem edit quadratum, procerum, digiti crassitudine: folia autem Apio similia, & quæ sequuntur. At prior lectio foliorum diuersitatem optime exprimit, eorum scilicet, quæ in ramis, & quæ ab radice. Coniicio autem hanc Bunium appellatam; quoniam radices eius extuberant, vt Buniadis, qui Napus vocatur, de quo cum Rapis agitur. Plinius tamen etiam ipsum Bunium à Græcis vocatum Napum vocat, cum inquit. Naporum duas differentias, & in medicina Græci seruant, angulosi foliorum caulibus florentis, quod Burion vocant, purgationibus sæminatum, & vesicæ, & vrinæ utile decoctum potum ex aqua mulsæ, vel succi drachma. Alterum genus Buniada appellant, & quæ sequuntur. Describit præterea Dioscorides Pseudobunium fruticulum in Creta nascentem, palmi altitudine, foliis, & ramulis Bunij, acribus. Quamuis autem apud nos multæ eius differentia magnitudinis & paruitatis reperiantur, acridinem tamen in foliis, & ramulis adhuc non animaduerti.

C A P. X L I I I.

O LVSATRVN à latinis vocatur, vulgò autem Macerone corrupto vocabulo vt puto, a Macedonico Petroselino; quia eius loco aliquando acceptum est: alij Alexandrium vocant: oritur in vmbrosis hortis, prope maceries, pingui solo: lætissimum autem in cimiterijs: foliis latis, ramosis, crasso pediculo, subrubente, foliorum sectiones latiores sunt palustri Apio: caulem fert cubitalem, firmum, multis ramis striatum; luteum florem in vmbellis Anethi: semen Feniculo grandius, durum, nigrum, & angulosum, odoratum: radicem nigram, intus albam, acrem cum quadam amaritudine, non insuauem gustui, odoratam. venit in cibos cruda & cocta, tum radix concisa, tum folia tenella, & caulis ex aceto & oleo. Alterum genus peregrinum nuper ferri cepit: foliis ab radice longe exilioribus, quasi Apij tenuifolij, in caule autem sensim grandioribus segmentis, adeo vt prope ramulorum cacumina, nulla ex parte scissa sint, sed rotunda, caulem ambient forma acetabuli vt in Perichlymeno, colore pallescente: vmbellas fert luteas; & semina altero minora, ac rotundiora, similiter dura, & nigra, odore ferme Syracis: radix breuior, ac tenuior, gustu suauior, simili modo cute nigra, intus lactei coloris: vræq; florent vere. Dioscorides Smyrniun vocat, quod inquit plurimum in Amiano monte nascitur: caulem habet Apij, & stolones multos: folia latiora, sub pinguia, ad terram in fracta, robusta, odore medicato, cum quadam acrimonia iucunda, colore in luteum languescente: capitibus caulium orbiculatis vt Anethi; semine Brassicæ rotundo, nigro, acri, sapore Myrræ, vt alterum alterius loco

loco cedat : radix quoque odorata , acris fauces mordet , succosa , molli, cortex eius foris niger, intus viridis , aut subalbidus : nascitur in saxosis , & collibus atque squalidis , & limitibus terrenis ; hæc descriptio secundum genus indicat , quod scilicet peregrinum est apud nos . Galenus utrumque ostendit nomine Smyrni : de primo inquit Romæ plurimum vendi, appellarique vulgo non Smyrnum , sed Olusatrum , multo acrius est , & calidius , quam Apium , quin & odorati quippiam habet , unde urinas prouocat vehementius quam Apium Equapium , & Sion, mensesque mulieribus mouet . Vere autem caulem producit , qui crudus vescitur , non aliter quam folia , quæ hyeme sola plantæ inerant , caulem non dum habenti , ut neque tum Apium habet , postea vero accedente caule tota planta iucundior redditur , siue quis crudam ipsam siue elixam mandat , & quæ sequuntur . Iterum in simplicium censu , de eodem inquit , Smyrnum quidam Hippofelinon syluestre nominant , ex eodem genere cum Apio est , & Petroselino , sed Apio quidem validius , Petroselino autem imbecillius ; menses itaque , & urinas mouet : calidum siccum in tertio ordine . omnia hæc de Olusatro intelliguntur . De altero autem genere Smyrni inquit Cilices Petroselinon vocant , quod in Amano monte nascitur ; est quidem , & ipsum Smyrnum , minus veto acre Petroselino & Smyrno ; ideo vltioribus commodum ; quia siccatur sine molestia , & digerit indurata ; semine utimur ad menses urinas , & asthma . Theophrastus Hippofelinon vocat , quasi Equinum Apium , & ut Theodorus Equapium vertit : foliis vicinum Paludapio , hisurum : grandi caule constat : & radicem crassam modo Raphani agit , sed nigram : fructum quoque nigrum fert , magnitudine Erubo ampliorem : ad vrinæ difficultates , & calculos pellendos utile : nascitur omnibus locis , & lachryma ex eo Myrrhæ similis defluit : quidam in totum Myrrham id esse affirmant . Stillat ex radice , quæ sole exsiccata & sata Equapium provenire affirmant : radix carnosæ est , cortice non crasso , palato grato , sed folia sicciora & acriora sunt , perpetuo viret , cacumine perdurat , amissis reliquis , ex his significatur Olusatrum . Plinius Olusatrum , & Hippofelinon , & Smyrneum vocari tradit , miræ naturæ , nam è lachryma caudicis sui nascitur : seritur & radice succum eius qui colligunt , Myrrhe saporem habere dicunt : Authori Theophrasto tribuere tribuit Myrrha sata natum . Veteres Hippofelinon in locis incultis lapidosis iuxta maceriam feri , nunc & repassinato seritur a Fauonio & post æquinoctium autumnii . Alibi Smyrnum vocat inquit ; Smyrnum feri , Myrrhamq; radice respere . Alibi Hippofelinon inquit simile Eleoselino esse ; sed in siccis nasci : pluribus foliis , non vnico , ut Eleoselinon . Hæc omnia de Olusatro intelliguntur : de Smyrno autem altero , eandem ferme ad verbum habet descriptionem , quam Dioscorides tradit .

CAP. XLIII.

LEVISTICVM vulgò appellatur, quia pro Ligustico aliquando accepta est: gaudet iisdem locis, quibus Olusatrum: folia fert ab radice erecta longis pediculis, foliis Apij latifolij oblongioribus, & candidioribus, in luteum quodammodo vergentibus, odore valde medicato, non sine aliqua iucunditate: caules fert rectos, striatos, cubito altiores: umbellas luteas, in quibus semina facta, ut in Petroselinio sylvestri, maiora Feniculo, aliquantum compressa, & striata, multum odorata, resinacea, ex candido flavescentia: radix candida, pregrandis, succosaque. quidam hanc de Laserpitium reducunt. Censeo apud Theophrastum Libanotidem fertilem esse: duo enim genera Libanotidis tradit: Theodorus Rosmarinum vertit; sterile, & fertile: de fertili inquit: folium habet palustri Apio simile, multo maius: caulem ad magnitudinem cubiti, aut maiorem: radicem magnam, crassam, candidam, & voluti Thus redolentem: fructum candidum, scabrum, oblongum, qui Cachrys vocatur: nascitur potissimum squalido solo, atque saxoso: uti le tam fructu, quam foliis, & radice in medicamentis: radix ulceribus utilis, & mensibus, pota in vino austero & nigro: fructus ad urinæ stillicidia, & aures, & argemam, & lippitudinem, & mulieribus lactis habertatem facit. Plinius Libanotis inquit, locis putridis, ac macris & roscidis seritur semine: radicem habet Olusatri, nihil à Thure differentem. Quidam alio nomine Rosmarinum appellant. Duo genera eius: alterum sterile; alterum cui & caulis & semen resinaceum, quod Cachrys vocatur: foliis odor Thuris: alię vero sunt Libanotides apud Dioscoridem: foliis Feniculi, quamvis in cæteris descriptiones consentiant.

CAP. XLV.

LEVISTICVM alterum omnino in incultis nascitur locis, squalidis, montuosis, cui folia ab radice strata in terram, dura, & lenta, breviora altero, & ut plurimum subrubra, odorataque: cauliculum fert leuem, subrubentem, cubitalem, paucis ramis: umbellas subrubentes, & semina nigra, parum compressa in rotunditate, oblonga: radicem fert nigram, pollicis crassitudine, non sine odore: hanc nigram Libanotidem appellare possumus, quamvis Theophrastus nigræ non meminit. Plinius hanc significasse videtur, cum dixit, radicem habet Olusatri, nihil à Thure differentem.

CAP. XLVI.

LIGUSTICVM, in Alpibus Ligurię vulgò Imperatoria vocatur : folia à radice, rotundo pediculo, & fere lignoso, ac tripartito gerit, figura herbę Sanctę Marię, sed magis in acutum desinentia, magisque serrata, terna in singulis pediculi ramulis, odorata, prædura : caulem cubitalem, altioremq; paucis foliis : semina in umbellis figura & magnitudine Feniculi, nigra, odorata, & acria : radix candida pollicis crassitudine, in duas aut tres prælongas desinens, odore iucundo, sapore acri : oritur in Alpibus propè riuulos : vtuntur semine in obsoniis, & radice ad stomachi dolores, & imbecillitatem, ac omnes ferme internorum noxas. Dioscorides de Ligustico inquit plurimum in Liguria nasci, in monte Apennino Alpibus contermino, vnde nomen traxit, Panaces incolę non ab re appellant, quoniam & radice & caule Heracleotico Panaci simile est, & viribus eisdem præditum : gignitur in altissimis, asperisque montibus, & vmbrosis maxime circa fluenta : cauliculus fert Anethi geniculatum, tenuem, & in circuitu folia Meliloti, molliora, odorata, prope verticem graciliora, & magis diuisa : in cacumine muscarium, in quo semen nigrum, solidum, & oblongum, Feniculo proximum, gustu acre, & aromaticum : radix candida Heracleotici Panacis similis, odorata : semine vtuntur indigenę pro Pipere in obsoniis. Adulteratur semine simili, quod amarum est, admixto Feniculo, aut Scili. Theophrastus meminit Ligustici inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur. Plinius Ligusticum inquit sylvestre est, in Ligurię suę montibus seritur, vbique suauius satium, sed sine viribus : Panacem alij vocant : eandem puto apud eundem inter Panaces appellari Pharnaceon, à Pharnace rege cognominatum : seritur inquit hoc : longioribus quam cętera foliis, & serratis : radix odorata in vmbra siccatur, vinoque gratiam adiicit. huius genera duo fecere, alterum leuioris folij, alterum tenuioris : per alterum autem genus tenuioris folij, intelligi puto herbam in omnibus fere Alpibus frequentem, quę & in plana descendit, vmbrosis tamen locis, Imperatorię simillimam, sed sine odore : foliis tenuioribus, mollioribus, pediculis non rotundis, sed excavatis : radice breui : umbella candida : seminibus, gustu insuauibus : hanc Pseudoligusticum appellari posse censeo, cuius semine adulterari legitimum Ligusticum testatur Dioscorides.

CAP. XLVII.

QUÆDAM in montibus nascitur Ligustico maior : foliis latioribus, rotundioribusque : caule crasso, proximo Ferulæ : umbellas fert luteas : semina compressa, & rotunda, candicantia, Sphondilio minora : Radicem candidam, Ligustico crassiorem : Quidam pro Libanotide Theophrasti ostendunt : non tamen odor adeo insignis inest. Censerem hanc potius apud eundem inter genera Panacis recenseri, cum inquit : sunt & aliæ, quædam Panaces : vna folio tenui ; alia latifolia : vt Ligusticum significet, & hanc, quæ latiori folio constat, quasi Ligusticum maius dici possit, & Imperatoria maior.

CAP. XLVIII.

ANGELICA vulgò appellatur in Alpibus caule bicubitali, crasso, & concauo, odorato : foliis Olusatrici, oblongioribus, læuiter serratis, mollibus : umbellas fert latas : flore candido : semen candidum, oblongum, striatum, quod in foliacea quædam labra dilatatur, valde odoratum, quasi Moschum redolens, sapore acri : radicem palmi longitudine, crassam instar Napi, candicantem, fungosam, succosam, iucundissime olentem, acré, & subamaram : lachryma concretescens pallefcit : descendit & in plana iuxta aquas locis vmbrosis, breuior : folio nigriore : radice minori, figura tenuioris Napi, quæ in plures radículas definit, odore infirmo ad Pastinacam vergente : caules recentes & tenelli, ac folia vtriusque gustui grata sunt. celebrant radicem ad venena, & pestilentiam. extat & satiuæ, quæ colitur in Germania : radice nigra, in multas fibras diducta, Ellebori modo, gustu suauior : eruitur antequam caulescat hanc ad Læserpitium referri posse reor, quod Græci Silphion vocant, licet in Italia non ad eam magnitudinem crescat, neque ea sit succi hubertas, quæ in Aphrica, & calidioribus regionibus, vt multis aliis contingit. Theophrastus de Læserpitio inquit : radix ei est multa, & crassa, vt radicibus potius constare eius tota natura videatur, quo euidentissime à cæteris differt : caulis quantus Ferulæ, & crassitudine fere proximus : folium, quod Maspeton vocant, Apio simile est : semen latum, foliaceum scilicet, quod folium appellatur : caulis annuus, sicut Ferulæ : Folium exit ineunte vere, quo pecus purgatur, ac pinguescit vehementer, & carnes mirabilem in modum suaues redduntur : post hac caulem edit hominum cibo idoneum omnibus modis, elixum, assumq; : corpora eo quoque purgari ferunt : Quadraginta diebus succus capitur duplex, alter ex caule, alter ex radice, ob id Scapatium, & Ra-

dicarium vocant : radix nigro cortice tegitur, eumque detrahare solent, certa quadam mensura, ad succum colligendum : collectum succum vasis coniiciunt, farinamque admiscunt, & longo temporis spatio quatunt, quo modo & colorem capeffit, & conditum incorruptumque perdurat : locum Apicæ amplum occupat, sed maior pars colligitur apud Syrtis : culta fugere traditur, & si colatur, degenerare : Radicem alij cubitalem tradunt, aut paulo maiorem, hanc extuberare in caput, quod sublimè penitus extat, ut fere super terram esse appareat, unde primum, quod lac appellant, erumpit : dein caulis assurgit, ex quo Magydaris, & quod Folium dicitur, exeunt, Folium id semen est aurei coloris, quod, cum Aufer ingenue post caniculam flauerit, discutitur, atque ita Laserpitium nascitur, eodemque anno radix consumatur & caulis : radices quoque madunt recentes in aceto decisas, & paulo post de Magidari loquens inquit : quod vero Magydarim vocant, nimirum à Laserpitio differt ; tenerius enim, minusque vehemens, & sine Lasere est id est succo, aspectu quoque manifesta homini experto, licet quidam Laserpitium id appellant : Laser lachryma est gustu vehemens ; modo Laserpitij, præstantior ex radice ; quia purus, translucidus, & siccior : qui ex caule humidior, ideo farinam inspergunt, ut satis coagulari possit : folium & fructus suavis & mollis est, quia acrimoniam moderat permixtus humor aquosus. Laserpitium peculiare in Cirenensi, odore suauissimum. Plinius Græcos authores testatur, Laserpitum repente ortum, cum antea non esset in Aphrica circa Hesperidum hortos, Syrtimque maiorem, annis septem ante Cyrenarum oppidum, ex imbre piceo tellure madefacta, & reliquam historiam ex Theophrasto recenset. Dioscorides Laserpitium in Syria Armenia, Media, & Lybia nasci tradit, caule ferulaceo, quem Maspeton vocant : foliis Apio similibus : lato semine : radix exalfacit : in cibis ægre concoquitur : vesicæ noxia : succus è radice, & caule scarificatis colligitur : præfertur rufus, translucens, Myrrhæ similis, non porraceus, odore valens, suavi gusto, qui dilutus facile albescit Cyrenaicum si quis degustauerit, humorem toto corpore ciet, odore blandissimo, ut ne os quidem gustanti nisi paulum spiret : Medius & Syriacus infirmiores odore, magis viroso acrem vim habet : radicem alij qui Magydarim vocant : caulem Silphion ; & folia Maspeton. Alteram præterea in fine capitis Magydarim tradit in Lybia nascentem : radicem Laserpitio similem, minus crassam, acrem, & fungosam, ex qua non profluit succus : eiusdem cum Laserpitio facultatis. ex quibus patet, nostram Angelicam non multum discedere à Laserpitio Cyrenaico, aut saltem ab altera Magydari : immo Angelica montana, & magnitudine, & odoris suauitate, & acrimonia, & succo maxime ad Laserpitium accedit : Altera vero ad Magydarim. Laser à recentioribus medicis Asa-

vocatur distinguentibus in odoriferam & fetidam : vt per odoriferam succus Cyrenaicus significetur : per fetidam Medius & Syriacus. tamen in officinis non reperitur nisi fœdissimum genus, quam Assam fetidam vocant, cuius suffitu maxime abhominabili fugiunt animalia, & mulieres à suffocatione vteri liberantur. mirum autem, si in Africa copiosum est Lasepitium, non afferri succum Cyrenaicum, qui ob excellentiam simplici nomine succus appellatur, græce Opos, omnium succorum calidissimus, maxime tenuium partium, aeræ substantiæ, & igneæ, vt Galenus testatur. cum ex eadem Cyrenaica regione Ammoniacum habeatur teste Dioscoride: ideo querendum inter eas merces, an cum Ammoniaco feratur.

CAP. XLIX.

HERBA Rena vulgo appellatur in Alpibus nostris, alibi Ostrutium, & Imperatoria vocatur inter nobiles Alpium plantas; nam & ea, ad omnes fere morbos internos instar Panacis vtuntur: Folia in singulis pediculis terna tantum gerit, subrotunda, & fœcta, Apij modo, latiora, quam Olusatris, candidioraque, & magis rugosa, & subaspera: cauliculũ fert cubitalem: umbellas latas, flore cædido, seminibus latis, Sphondylis similibus: radices fert sũma tellure serpentes, geniculatas, multas, & prælongas, à quibus germina ex intervalis attolluntur: radiculis color subalbidus, aliquando internodiis subrubentibus, aut nigricantibus, odor suavis, non absimilis Angelicæ, sapor feruens, & subamarus: easdem vires habet quas Angelica, & efficaciores; nam vnice venenis aduersatur, & pestilentia contagia arcet: educit crassa ex thorace; & ventriculi pituitam deicit: appetentiam excitat: vrinam mouet, & menses: rigores febriles discutit in vino pota: glutinat interna vulnera ex vino & aqua decocta: extrinsecus applicatur ictibus venenatis: canis rabiosi morsui, carbunculis cum polenta, doloribus lumborum, & vitiiis Hypochondriorum. si vires huius plantæ contemplerur, & formam, maxime conuenire videbitur cum Panace: si igitur flos aureus inesset, constanter affirmarem Panacem Chironium esse. at eadem difficultas contingit in Panace Herculeo; quæ enim apud nos oritur, in cæteris omnibus conuenit cum descriptione ab antiquis tradita, excepto floris colore luteo, cum in nostra albus sit: Inquit autem Dioscorides de Panace Chironio, quod genus tertio loco describit inter Panaces: maxime nascitur in Pelio monte: folia fert Amaraco similia: flores aureos: radicem tenuem, non in profundum actum, gustu feruentem: valet radix contra serpentes potu, coma autem illitu. similitudo autem Amaraci non de Sampsucho intelligenda est, sed de

Partenio;

Partenio; nam & hæc Amaracus vocata est, cui folia Coriandri tribuuntur, quæ obrotunda & fracta sunt: radice descriptio aptissime tradita est, nam tenuis, non in profundum, sed summa tellure, sapore aeri. Theophrastus non folia Amaraci tribuit, sed Lapathi, id est Rumicis, in cæteris consentit cum Dioscoride. Inquit enim Panax Chironia, folium habet simile Rumici: florem auri specie: radicem longam: amat loca pingua: vtuntur ea aduersus vyperas, & Phalangia, & tineas vestium, & cætera reptilia data ex vino, & vncta oleo, & adnascētia ex melle. Plinius in hoc genere Panacis describendo, partim ex Theophrasto assumit, cum inquit: foliū eius Lapatho simile, partim ex Dioscoride in Panace Asclepio, vbi subiungit, maius tamen & hirsutius: flos luteus, radix parua. profecto, si pro Lapatho Amaracus legatur, vt in Dioscoride, nulla erit inter hos authores differentia. rationi autem magis consentaneum est sic legere; nam in genere Ferulaceo, nulla est apud nos folio Rumicis, nisi quis Perfoliatam accipiat, quam ad Sefeli Aethyopicum Dioscoridis reduimus: nam folia, quæ ab radice sunt, Rumicis figuram habent; & flos aureus.

C A P. L.

HERBA Costa vulgè appellatur; quia radices pro Costo in vsum venerunt: oritur in montibus: folia fert ab radice humi strata, ramosis pediculis, foliorum segmentis in rotunditate oblongis, inæquabilibus, serratisque, non excedentibus ternum digitorum latitudinem: hæc initio lenia sunt, procedente tempore horrescunt: caules fert bicubitales, pallecentes, hirsutos; vnde emanat lachryma aurei coloris, odorata, acris: flores fert luteos paruis umbellis: semina in latitudinem depressa, vt Pastinacæ: radices crassitudine baculi, in diuersas partes tendentes, nervosas, exterius subruas, gustu feruente. Iudicatur à quibusdam non immerito Ferulæ genus esse, quod Sagapenum fert, de quo Dioscorides seorsum à Ferula agens inquit; Sagapenum succus est Ferulæ in Media nascentis; optimum translucens, colore exterius fuluo, interius albo, redolens quid inter Laser, & Galbanum, gustu acri: Galenus in Antidotis inquit: est succus Ferulæ cuiusdam Panaci similis: hodie huiusmodi venditur in officinis inter merces orientales. Mesues & cæteri Arabes succum hunc inter purgantia medicamēta numerant; nam purgat humores crassos & tenaces ex cerebro & neruis, trahit quoque aquam flauam. sed multas alias vires & efficaces legere est apud Dioscoridem.

C A P. L I.

GALBANVM ſuccus eſt pinguis, non tamen oleo ſolubilis, ſed aqua: media quodammodo natura conſtat inter Gummi & Reſinas; accenditur enim igni, vt Reſinæ: humore aqueo ſoluitur, vt Gummi, tactu molleſcit, vt cæra: color ex ruſo ſubliuidus: odor validus, medicatus. aſſertur autem ex orientalibus. Dioſcorides ſuccum eſſe inquit Ferulæ in Syria naſcentis, laudari ſimilitudine Thuris, chartilagineum, & pingue, purum, liberum à ligno, ſed aliquid ſeminis & Ferulæ ad mixtum habens, olfactui graue, neq; valde humectum, neque rurfus aridum: naturam habet caſſactoriam, feruentem, extractoriam, & diſcuſſoriam. Galenus inter ualida emollientia recenſet: Plinius ſincerum inquit fugat nidore ſerpentes.

C A P. L I I.

AMMONIACVM inter ſuccos pingues eſt aqua ſolubiles, conſiſtentia aridioris cære, exterius flauum, intus candidum, craſſis guttis conſtans, ſapor ineſt primo guſtui ſuauiſ, poſtea ſub amarus, odor Incenſi, acrior Galbano. huiuſmodi aſſertur inter merces orientales. Dioſcorides ſuccum eſſe tradit Ferulæ ſiue arboris Ferulacæ in Cyrenaica prope Ammonis oraculum: probari valde coloratum abſque lignis, & harenis, chartilaginibus, Thuri ſimilibus, purum, denſum, abſque ſordibus, odore Caſtorei, guſtu amaro: vim habet emolliendi, extrahendi, diſcutiendi, & aluum purgandi: Plinius vnum ſcribit Thuri maſculo ſimile, quo maxime probatur, alterum pingue, & reſinoſum, adulteratur harenis, veluti naſcendo apprehenſis: igitur quam minimis glebis probatur, & quam puriſſimis.

C A P. L I I I.

PANAX herculeum vulgò à noſtris Panacea, Ferula eſt in Alpibus, cui folia ab radice ſimplici pediculo quina ad ſummum, aliquando terna, initio vnica, lata, fracta, & aſpera, inſtar foliorum Fici: caulem cubitalem fert, ſubalbidum, hirsutumque; vmbellas in cacumine lateas: flores candidos: ſemina in latitudinem rotundam valde compreſſa, & candicantia: radix in plures ramos diuiditur, candida, acris, & amara; viuſt areſcente caule, at ſine ſucco: alterum genus ex Sicilia ad nos tranſlatum: foliis conſtat in terra ſtratis, initio quaſi Paſtinacæ latiuæ, læuibus, ſed procedente tempore in vaſtam amplitudinem

nem dilatantur, simul & asperitatem induunt, segmentis amplis se tangentibus, vt vnicum folium integrum figura cruciformi ad amplitudinem cubitalem accedat; vere caulem attollit, anno secundo aut tertio bicubitalem, rubentem, læuem, in quo lachryma concrefcit colore flauo, idem procedente tempore subhirsutus redditur: umbellæ infident ample: flore candido: semine crasso, & oblongo, candida lanugine hirsuto: radix non magna, candida, quæ perfectò semine exarescit. Dioscoridis descriptio secundæ magis congruit, quam primæ: inquit enim Panax herculeum in Cyrene Lybiæ, & Macedonia: nascitur alicubi etiam colitur questus gratia, hinc collecto Opopanace radice incisa: foliis constat asperis, in terra iacentibus, herbacei coloris, ad Ficulnea accedentibus in ambitu quinquepartito diuisis: caule altissimo, vt Ferulæ, lanugine quadam incano, minoribus foliis: umbellis Anethi: flore luteo: semine odorato, feruentique: radices multas ab vna origine, candidas, graueolentes, crassi corticis, subamari gustus. Theophrastus Herculanam Panacem inquit, folio constare magno, & amplo, vt quoquo versus tres palmos perficiat: radicem prope digiti crassitudine bifidam, aut trifidâ, gustu subamarâ, odore synceri Thuris. Plinius Herculeum intelligit, cum simpliciter Panacem vocans inquit Ferulam esse sui generis quinque cubitorum: foliis primo quaternis, mox senis, in terra iacentibus ampla magnitudine, rotundis, in cacumine vero oleagineis: semine in muscariis dependente, vt Ferulæ: excipitur succus inciso caule messibus: radice in autumnò. ex his patet præter floris colorem, & caulis altitudinem, cæteras conditiones nostris conuenire, sed magis Siculæ. habemus autem Opopanacem inter merces exteras, odore graui, colore flauo: laudatur à Dioscoride intus quidem candidus, & subrufus, extra vero cræceus, leuis, pinguis, friabilis, tener, facile tabescens in aqua, & elastescens, odore graui, amarissimus. Mesues Opopanacem inter medicamenta purgantia ponit, at plantæ figuram aliter tradit, vt Asclepium Plinij & Theophrasti videatur intelligere.

C A P. L I I I I.

SPHONDYLIVM in montibus, & collibus nascitur, locis riguis, foliis Pastinacæ satiuæ, simplici pediculo, sectionibus latoribus, in angulos desinentibus, vt Platani folia: in totum vulgari Panacæ tota planta similis est, tantum minoribus foliis. Dioscorides inquit: folia Platanum referunt, cæterû ad similitudinem Panacis: caules cubitales, vel ampliores, Feniculo similes: semen in cacuminibus simile Seseli, duplex, latius, & candidius, paleosiusque, graue olens: flores candidi: radix candida, Rhafano similis: oritur in palustribus, & aquosis.

Plinius

Plinius inquit à Panace differt, quæ vocatur Sphondylium foliis tantû; quia sunt minora, & Platani diuifura: non nifi in opacis gignitur: semen Silis speciem habet, medicinæ tantum vtile.

C A P. L V.

PASTINACA vulgò appellatur, radix vafsa, quæ in hortis feritur cibi gratia, quamuis & fpon te oriatur breuiori radice: folia fert fimplici pediculo, longitudine duorum dodrantum, fectionibus oblongis latitudinæ ternum digitorum, circumfarctis, hirsutis, frequentibus: caulem craffum, bicubitalem, & amplio rem, ftriatum: vmbellas fummis ramis infidentes, latas; flore luteo: femina in rotunditate depreffa, lata, candida: floret æftate: radix fingularis in altum demittitur, cubitalis, fubpallida, cortice carnofo, neruo intus duro: Hæc venit in cibos elixa exempto neruo, dein frixa more fungorum verno tempore: ex eadem cum faccaro electuarium conficiunt ad vires recreandas conualefcen tibus, & puerperis, communiffimum rufticorum remedium; appetentiam quoque præftat. Paf tinaca nomen Latinum eft, quod Plinius multis tribuit, fcilicet Staphylino fylueftri, & fatiuo; item Hibifco in genere Maluæ: Quartum genus Dauco, quam noftri Paf tinacam Gallicam vocant: Meminit & Paf tinacæ maioris, cui neruus ineft, vt Siferi, fed tantum anniculæ. Atheneus de magna Paf tinaca inquit; quod Caros vocatur, magna eft Paf tinaca, quæque facile augeatur, meliorem habet fuccum, quam Paf tinaca, magis calefacit, vrinamque magis ciet, ftomacho confert, facileque digeritur, vt Difilus eft author. profecto fi aliqua magna dici debeat Paf tinaca, hæc quam propofui, cognomen id meretur. fed apud Diofcoridem quo nomine donata fit, incertum eft; neque enim in genere Staphylini, neque Dau ci ponenda videtur; cum to tius plantæ facies longe difcrepet; neque cum Sifere, cui valde affinis eft; nam Plinius Paf tinacam maiorem feiunxit ab eodem; alioqui Siferis fa cultates, quas Diofcorides & Plinius tradunt, maxime conueniunt cum noftra Paf tinaca; & vulgo cognitus traditur Sifer, vt apud nos Paf tinaca. Inquit enim Diofcorides, apud quem non Sifer, fed Sifarum vocatur, notum eft vulgo, eius radix decocta, ori grata eft, & ftomacho vtilis; vrinam ciet; & appetentiam inuitat. Plinius inquit: Siferis præcipua generofitas eft in Germania: ei Princeps Tiberius nobilitatem dedit, qui fingulis annis efflagitabat: ex quo apparet frigidis locis conuenire: ineft longitudine neruus, qui indecoctis extrahitur, amaritudinis tamen magna parter relicta, quæ mulfo in cibis temperata etiam in gratiam vertitur: neruus idem & Paf tinacæ maiori dumtaxat anniculæ. Seritur Sifer Februario, Martio, Aprili, Augufto, Septembri, Octobri, vtilis eft ftomacho.

R R macho.

macho. nemo trēs Siferes edendo continuaret, utilis etiam conualeſcentibus. Est & erraticum ſatiuo ſimile, & effectu; ſtomachum excitat; faſtidium abſtergit; vrinam cit, & Venerem; cordi conualeſcentium conuenit, aut poſt multas vomitiones per quam vtile. Heraclides contra argentum viuum dedit: hæc de Sifere Plinius. Videtur autem Plinius Germanicum Sifer aliam intellexiſſe à noſtra Paſtinaca, quam maiorem Paſtinacam vocauit.

C A P. L V I.

SISER Germanicum, foliis conſtat Paſtinace, tenuioribus, ac minus hirsutis, ſio proximis: flore candido: ſeminibus latis, pluribus ab eodem exortu: radiculis digitalibus, & amplioribus, aliſ breuioribus, quaſi acervatis bulbis, vt in Aſphodelo, ſub croceis, quæ coctæ in cibos veniunt. Puto apud Dioſcoridem Elaphoboſcum vocari, quaſi Cerui Paſtinacam: nam Græce Βόοκιν pascere eſt; vnde Paſtinacæ nomen deriuatum videtur. Inquit igitur de Elaphoboſco: caulem Fæniculi, aut Libanotidis fert, geniculatum: folia duorum digitorum latitudine ſufficienter oblonga, vt Therebinthi, circumfracta, aliquantum aspera: ramos quosdam: vmbellas Anetho ſimiles; flores ſubluteos: & ſemen Anetho ſimile: radicem trium digitorum longitudine, craſſitudine vnus, albam, dulcem, eſui aptam: aſſumitur etiam caulis nuper ortus inter olera. Aiunt ceruas huius herbæ paſtu morſibus ſerpentum reſiſtere, cuius gratia ſemen in vino propinatur. In hac deſcriptione flos luteus non conuenit Siferi Germanico, cui albus eſt flos. At noſtræ Paſtinacæ maxime quadraret tum flos, tum folia, caulis, & ſemen; at radicis breuitas nequaquam, niſi genus ſylueſtre aſſumatur, cui radix breuior multo quam ſatiuæ, ac flos luteus. At id nequaquam diſiungendum videtur à ſatiua, cum ſolo cultu differat; grandæſcit enim in læto ſolo, & optime reſoſſo. hæc faciunt, vt noſtram Paſtinacam vulgariſſimum Siſarum eſſe putem: Germanicum autem Sifer ob radicem figuram digitalem, & reliquas notas ad Elaphoboſcum referam; quamuis flos non ſit luteus. Plinius non inepte Elaphoboſcum deſcribit, inquiens. Ferulaceum eſt geniculatum, digiti craſſitudine; ſemine ſimili, corymbis dependentibus, ſed non amaris: foliis Olufatri: & hoc lautum in cibis, quippe etiam conditum prorogatur ad vrinam mouendam.

CAP. LVII.

SAXIFRAGIA vulgò appellatur in montibus nascens inter saxa : foliis Pimpinellæ, non hirsutis ; vnde quidam Pimpinellam vocant. eius plures differentiæ. Quædam ab odore radicis Hircina cognominatur : folio maiori, quasi ad Pastinacæ folium accedente, magis acuto, crispo, circumferrato : ramos fert cubitales, striatos : radicem crassam, acrem, odore hirci : flores albos in tenuibus umbellis : semina Apij, oblonga, odorata, valde acria, & subamara. Altera minor, cauliculo constat dodrantali : foliolis ab radice Pimpinellæ, scilicet subrotundis, & circumferratis, in simplici pediculo dispositis : rami autem tenuius diuiduntur, vt Sisonis : semen fert acrius, & odoratius priore, nigrius, & tenuius : adeo vt cum Petroselinio Macedonico congruere omni ex parte videatur, & magis quam vulgare Petroselinum lanifolium, de quo egimus. Tertia foliis constat ab radice stratis in terram, & sectionibus rotundis, & latis, simili modo ferratis : caulem tenuem, rotundum, cubitalem, in quo folia vario modo scissa, Coriandri similitudine : in cacuminibus tenues umbellæ, antequam floreat, deorsum inclinatæ : flores albi : semina valde exigua, quasi Ameos, lanuginosa, subcandida, gustu feruētia. Quarta in totum tertiæ similis : solo semine discrepat, quod paulo crassius est, nequaquam lanuginosum, & infirmius. Celebrantur Saxifragiæ ad calculum frangendum, & vrinam impellendam, etiam ad venena & pestem : spicula infixæ extrahenda totius herbæ succo, sed præcipue semine & radice. Tertia species forte dici posset Cuminum sylvestre primū, cui semen acerosum, & acrius satiuo ; & exilitate cōuenit cū Ammi.

CAP. LVIII.

PIMPINELLA Romana vulgò appellatur herbula, cubito brevior : paucis foliis in simplici pediculo, rotundis, paulo latioribus Pimpinella, candicantibus, hirsutisque : umbellas fert candidas : & semina lata, acrotunda, vt Pastinacæ, circulo candido, ac denticulato ornata instar clypeoli ; vnde quidam Tordylium esse putarunt, at infirmi odoris, saporisque non ingrati : radix est tenuis & inutilis. ipsa herba cruda assumitur inter olera, copiosè nascitur in sub Vrbiis Romæ, præcipue in Vaticano. Alterum genus sylvestre insuauius passim in ruderibus nascitur, & sæpius, cubitale, & altius : foliis latioribus ad Pastinacam accedentibus, ad pediculum reflexis, hirsutioribus, quæ prope cacumina tenuius diuisa sunt : flores, & semina in totum similia.

CAP. LIX.

CORIANDRUM feritur in hortis : caule cubitali : foliis variis , initio quidem latioribus, quasi Paltinacæ, rotundioribus, colore virente, leuibus ; in progressu eadem sensim tenuius diuiduntur, vt tandem Feniculo proxima reddantur, odore ingrato, ac pertinaci, vt mirari liceat in Hispania expeti in cibis tum cruda, tum cocta, quæ in Italia vehementer ferent : eo cibo somnum conciliant, sed capitis grauitas, & vertigines excitantur : umbellas in cacuminibus fert candidas, & semina rotunda quibusdam apicibus in summo, quibus siccatis odor inest suauis ; idcirco condimentis inseruntur : incrustantur quoque saccharo inter bellaria : Corion Græci vocant, & Coriannon . Dioscorides multas plantas Coriandro cõparat tamquam plantæ notissimæ : ipsam tamen non describit : ei vim refrigeratorem tribuit, vt inter venena reponatur : nam qui succum eius biberunt, insaniunt, multa loquentes, vt temulenti . Dubitat Galenus de eius facultate refrigeratoria, quoniam & effectus caliditatis in eo videt : in his postea multum altercantur recentiores : similis est in plerisque aliis difficultas : Nam ea magis refrigerando interficiunt, quibus caliditas cum multa humiditate vaporosa coniuncta est, vt Crocum, Syrax, Vinum, multo magis Cicutæ succus, & Coriandri, & Papaueris, quibus humiditas crassior & indigesta est; indicat enim fætor. At Coriandri semen ab ea humiditate exemptum est magna ex parte; idcirco sine noxa assumitur; largius tamen assumptum, & vsu continuo mentem non sine periculo tentare tradit Dioscorides. Arabes laudant ad reprimendos vapores à ventriculo ascendentes, vt in epilepsia, dolore capitis, ebrietate : semen tostum aluum cohibet, & sistit sanguinis profluuium . Meminit Theophrastus sparsim Coriandri, hæc scribens : prouentu contumax : semen nouum nascirecusat, nisi conuoluatur : vetus celerius prouenit : radix lignota, vnistirps, non prolixa, neq; fibris multis: multis caulibus : multisque ramis constat: semen nudum, sub Canis ortum salescit. Plinius Coriandrum inter syluestria non inueniri testatur. sunt tamen qui hodie Coriandrum syluestre passim in Hetruria oriri testantur, in pratis, & campestribus, quod profectò adhuc mihi incompertum est, nisi per Coriandrum syluestre accipiant eam plantam, quæ vulgò Verdemarcum appellatur, de qua suo loco egimus . venditur autem in officinis Coriandri semen ex Orientalibus allatum .

ANISVM semen est Feniculo minus, & rotundius, odore, & gustu suavi, subdulce, & acre; ideo præ cæteris incrustatur faccaro inter bellaria: feritur in hortis annuo proventu, ut Coriandrum: eius planta brevior Coriandro: foliis initio rotundis, in tummo serratis: procedente tempore inciduntur Coriandri modo, bene olentia: flos albus. Dioscorides tamquam notum indescriptum reliquit: Theophrastus Anesum vocat, recensens tantum inter odorata. Plinius quoque tacet, desideratum viride aridumque omnibus, quæ condiuntur, quæque intinguntur; panis etiam crustis inferioribus subditum; oris halitum iucundiores facit, & vultum iuniorum præstat: insomnia leuat suspensum in puluino, ut dormientes olfaciant.

*

Finis Libri Septimi.

AN-

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI
DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER OCTAVVS.

CAP. PRIMVM.

VAE bina seminis conceptacula ferunt, solitariis seminibus in singulis alucolis, paucae sunt. Harum flos summo fructui insidet instar Ferulacei generis, vt Rubiae, Agrimoniae: aut fructus sine flore est; & flos sine fructu, vt Mercurialis Xanthij. Fructificant hae non in umbellis, vt Ferulacea, sed aut sparsim in alis foliorum, & summis ramulis; aut in capitulis, vt Pimpinella.

CAP. II.

MERCVRIALIS vbique obuia est iuxta parietes, hortorum mae-
ceries, & vias, herba dodrantali altitudine, frequentibus geniculis, in quibus bina folia, & bini rami à latere producuntur: folia latiora quam Oleae, mollia, & circum ferrata, ex viridi pallescunt. Quae floret, racemulum ex alis oblongum, & tenuē fert, refertum granulis herbaceis, qui flosculi sunt sine fructu. Quae autem fructum fert, geminum in singulis pediculis breuissimis gerit, similitudine testium, herbacei coloris, subhirsutum. vtuntur hac herba clysteribus ad alui subductionem. Altera in montibus nascitur: simplicibus ab radice caulibus: foliis maioribus: fructu grandiusculo: sine flore: radices fert Graminis modo tenues, candidas, caeruleo quodam colore, vt plurimum depictas. Dioscorides Linozostium vocat: foliis Ocyimi, Helxine cognatis, minoribus: ramulis geniculatis, multis alis. Feminae fructus copiosus, racemorum specie; Mari pendet ē foliorum sinu paruus, rotundus, ceu bini testiculi cohaerentes: frutex dodrantalis, aut maior. Haec descriptio prioribus duabus conuenit. de montana Mercuriali mentionem non fecit. Theophrastus Phyllon vocat, idest Folium, cuius faminam Theligionon

gonon appellari tradit, idest *Feminificum*, vt Theodorus vertit: *Marem* autem *Arrenogonon*, idest *Marificum*; quia illud ad *feminas* procreandas faciat, hoc ad *mares*, vt testatur quoque *Dioscorides* de vtraque *Mercuriali*. Describit *Theophrastus* vtramque specie *Ocymi*, inter se similes, fructu tantum distare; nam *Theligoni* fructus *Musci oleagini* modus est, verum pallidior: *Arrenogoni* sicut *Oliua*, cum primum ex muscoso flore emergit; geminat vt testiculi hominis. *Dioscorides* tamen ex *Cratæia* aliam vtriusque *Phylli* historiã affert, quæ aliqua ex parte cum *Mercuriali* conuenit, vt suo loco ostendetur. *Plinius* à *Mercurio* inuentam tradit, vnde *Hermupoa* à multis dicta est, apud nos *Mercurialis*: Duo genera, masculus & *femina*: quæ efficacior, caule cubitali, interdum ramoso, in cacumine, *Ocymo* angustioribus foliis, geniculis pensis, alarum cauis multis, semine in geniculis dependente; *femina* copioso: mari iuxta genicula stanti, rariori, ac breui, contortoque: *femina* soluto, & candido: folia maribus nigriora: *feminis* candidiora: radix superuacua, prætenuis: nascitur in campestribus cultis. mirum est, quod de vtroque proditur, vt *mares* gignantur hunc facere, & *femina* illam.

CAP. I I I.

XANTHION herba in æstate prouenit iuxta lacus, & in torrentium alueis siccatis: caule crasso, multis ramis in latera tendentibus: foliis latis figura *Populi albæ*: fructum sine flore fert in alis foliorum, spinosum, Lappæ modo hærentem vestibus; ideo quidam Lappam minorem vocant: figura nuclei *Oliuarum*, cuspidè bipartita: semina bina intus septo chartilagineo disiuncta, oblonga, & nigricantia: flores in summis ramulis fert sine fructu, vel potius aridos, floceos herbaceos. *Dioscorides* nasci inquit, læto solo, & lacubus exsiccatis: caule cubitali, anguloso, pingui, crebris alis: foliis *Attriplicis*, incis, odore *Nasturtij*: fructu grandis *Oliuæ*, rotundo, spinoso vt *pilulæ Platan*, qui contactu hæret vestibus. hic capillos rufos reddit rufus & aqua dilutus, si prius nitro illiti sint capilli: asseruatur per se rufus dum virescit, aut ex vino, exsiccatusque. hinc videtur nomen *Xanthij* adeptum esse.

CAP. I I I I.

AGRIMONIA vulgò appellatur in incultis nascens, & tenui solo: caule recto, ferme cubitali, sine ramis, lignoso, & hirsuto: foliis frequentibus, longo pediculo, & simplici constantibus, in quo coniugatim foliorum partes dispositæ sunt, serratæ, maiores *Quinquefolio*, alis paruis inter mediis, vt *Pimpinellæ*: summus caulis in prælon-

prælongam definit veluti caudam circumdatam floribus luteis ex quatuor foliolis constantibus: fructus fert pilosos deorsum nutantes, & parte postrema latos, qui siccati vt Lappæ vestibis adhærent: intra osseum corticem bina semina continentur: tota planta sapore constat siccante os, absque manifesta amaritudine, aut alio sapore, & odore. Dioscorides Eupatorium vocat, cum tamen a quibusdam falso Argemone dicta sit, nam alia est Argemone: est autem Eupatorium surculosa herba: vno caule lignoso, nigricante, recto, tenui, hirsuto, cubitali, interdum ampliore: foliis per interualla Quinquefolij aut Cannabis potius similibus, quinque partito, aut amplius diuisis, nigricantibus, & ipsis per ambitum serratis: semen è medio caule erumpit, pilosum, deorsum spectans, quod siccatum vestibis hæret: folia contrita cum adipe suillo vlceribus rebellibus cicatricem inducunt. Herba, aut semen in vino potum dissentericis, & hepaticis, & serpētium ictibus auxiliatur. Plinius Eupatoria inquit regiam auctoritatem habet: caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, aliquando & amplioris: foliis per interualla Quinquefolij; aut Cannabis, per ambitum incisis quinquepartito, nigris & ipsis, plumosisque: radice supervacua: semen dissentericis in vino potum auxiliatur vnice. Aliud porro apud Auicennam & Mesuem est Eupatorium; sapore amaro, laudatum ad Iecinoris obstructions abstergendas. Galenus quoque Eupatorio facultatem tribuit incidendi & abstergendi citra manifestam caliditatem cum astrictione quadam: herbam esse tenuium partium, idcirco pollere ad obstructions Hepatis expurgandas: Quæ facultates Agrimonix non videntur inesse, cum præter astrictionem alia euidens qualitas in ea non sentiatur: Quod cum viribus à Dioscoride traditis consentit; nam siccando cicatricem inducit, dissentericos, & fluxus hepaticos sanat. An latere potest sub terrestri substantia qualitas aliqua tenuis incidens & abstergens? Facit & difficultatem, quod scribit Dioscorides libro sexto, vbi ad epotam Mandragoram præcipit excitandos à sopore ægrotantes olfactoriis, inter quæ Eupatoriū in primis numeratur, quasi vehemens in eo sit odor, quod nequaquam Agrimonix inest. Hinc purò Arabes alias plantas inuexisse pro Eupatorio, & amaras & odoratas, de quibus loco proprio agemus. At Agrimonia excitare possit sopore affectos, si eius vltæ nidor vt capillorum naribus excipiat. Quoniam vero hæc Argemone appellata fuit à quibusdam teste Dioscoride, videtur Plinius eamdem intellexisse, cum de Lappa Canaria inquit: trita cum Plantagine & Millefolio ex vino Carcinomata sanat ternis diebus soluta; medetur & suis: hæc effossa sine ferro & addita in colluuiem poturis, vel ex lacte & vino, quidam adiciunt, & fodientem dicere oportere: hæc est herba, Argemon, quam Minerva reperit suis his remedium, qui de illa gustauerint; merito enim hæc

inter

inter Lappas numerari potest, cum semen pertinaciter vestibus adhaereat. aliae tamen sunt Argemoniae apud eundem Plinium, & apud Dioscoridem, de quibus locis propriis agetur.

C A P. V.

PIMPINELLA à recentioribus appellatur, vulgò autem apud nos Sorbastrella à sorbendo dicta; nam sanguinem ex vulneribus sorbet, & vulnera glutinat: herba in arido solo, & inculto nascitur, & saxorum crepidinibus: seritur quoque in hortis inter olera; nam cruda in cibum venit ex oleo, sale, & aceto: foliola coniugatim multa in longo, & tenui pediculo fert, subrotunda, & circumferrata, grati odoris, qui etiam in vino placeat. Nam calices herba virenti replent, ut vinum ex ea bibatur, quod facit ad arcenda venena & pestem: cauliculos fert rectos, dodrantales, aut paulo altiores: paucis foliis, ramisque: in cacuminibus capitula ex granis congestis; quibus sterculi insident constantes ex quaternis foliolis, herbaceis, media quadam lanugine rubra: fructus angulosi, asperi, duri, quibus bina semina continentur: radix vnica est paruo Raphano similis. laudatur ad sanguinem sistendum, & dysenteriam. extant eius aliquae differentiae magnitudinis & paruitatis. Fama est alicubi cum eius radicibus vermiculum erui sericis tingendis colore coccineo, quem Chermesinum vocant. sed audio in Hispania Coccum huiusmodi vermiculum gignere, quod magis rationi consentaneum est; nam Cocci folia non absimilia sunt Pimpinellae. Quamquam scio etiam Chermesinum ex purpurarum conchis haberi. Pimpinella sapore constat astringente, cum quadam dulcedine, subacri. Hermolaus vim in esse scribit extrahendi ferrum & spicula ex vulneribus facile, & sine dolore. Apud Dioscoridem Tragium dici puto, quod secundo loco describitur in hunc modum: Folia Scolopendri habet, & radicem sylvestris Raphani, tenuem, & candidam, quae tum cruda, tum cocta in cibo dysentericis opitulatur: folia in Autumno hircum redolent; unde nomen Tragij; provenit in montibus, & praecipitiis. Quamuis autem hirci odor in Saxifragia magis manifestus sit, quae & Pimpinella ob foliorum similitudinem dicta est: facultas tamen astringendi, & usus in cibis, huic inest, non Saxifragiae.

C A P. VI.

POTERIVM translatum est nuper ad nos, ac viuit in horto Pisano: frutex cubitalis, in multam latitudinem extensus: ramis frequentibus: foliis Pimpinellae, minoribus, quasi Trichomanes;

superne virentibus, infra candicantibus, tenui cortice, villoso, ac flavescente: summi ramuli in spinas desinunt, molles, ramosasque: quibus fructus racematim coherent Piperis magnitudine, in candido subrubentes, fungosa exterius cute: flosculus iis inest qualis Pimpinellę: sapor torius plantę astringens, & subacris, sine odore: Radices summa tellure spargit: pulcherrime prouenit surculo. Dioscorides de Poterio inquit, large fruticat: ramulis procēris, mollibus, lentis, tenuibus, vt Tragacantha: foliis gracilibus, rotundis: totus frutex lanoso cortice, ac tenui obducitur, spinosusque est: flores fert paruos, candicantes: semen gustu odoratum, & acre, nullius vsus: inuenitur in aquosis collibus: radices habet binum ternumue cubitoꝝ, neruosas, & firmas, quę prope terram recisę lachrymam dant Gummi similem: radix tusa vulneribus sanandis efficax, præcipue neruis præcis illita: decoctum quoque eius potu affectibus neruorum opitularur. Plinius eadem fere ad verbum habet, excepto flore, quem longum, & herbaceum scribit. Alibi autem Phrynon vocans inquit. Auxiliatur Ranis rubetis Phrynon in vino pota: aliqui Neurada appellant; alij Poterion: floribus paruis: radicibus multis, neruosis, bene olentibus. Si igitur prædicta planta Poterium est, flores parui magis conueniunt, quam longi: odor tamen nec in fructu, neque in radicibus est conspicuus. Ab hac non multum distare putandum est Tragium Creticum; nam frutex Lentisco similis tum folio, tum fructu, & virgis, minoribus tamen, & succus simili modo inest, Gummi non dissimilis: Vires præterea, quę traduntur huius Tragio à Dioscoride, consentiunt cum Pimpinellę virtute, quam congenerem esse animaduertimus, alterum Tragium appellant; nam semen folia, & lachryma illita spicula è corpore eiciunt: omnia quoque corpori impacta euocant: sed amplius stranguarię medentur: calculos vesicę frangunt: menses trahunt: datur drachma vna in portione. fama est syluestres capras sagittis confossas, huius herbe pabulo spicula excutere. In hoc eodem genere & Tragacantha videtur esse.

C A P. V I I.

VISA est apud nos spina ex semine peregrino nata, frutex ramosus, binis aculeis robustis, iuxta singula folia, quę ramoso constant pediculo, in eoque coniugatim foliola disposita sunt, subrotunda, leuia: hæc noctu contrahuntur, & quasi complicantur, interdum pandunt se: at perfectam plantam cum flore ac fructu videre non licuit: suspicatus sum Tragacantham esse, de qua Dioscorides inquit: radix est lata, ac lignosa, summo cespite nixa; unde surculos humiles, robustos latissime fundit, in quibus minuta sunt folia, & multa, interpositis

positis spinis inter folia occultatis, candidis, robustis, subrectis. est autem Tragacantha lachryma, quæ vulnerata radice manans concreuit: præstat perlucens, gracilis, leuis, syncera, & subdulcis. naturam habet conglutinantem similem Gummi, valet ad scabritias arteriæ, tussis, raucedines, distillationes in elegmate cum melle, ad renum dolores, & vesicæ rosiones bibitur cum passo draema cum cinere cornu cerui, aut cum exiguo Aluminis scissilis. Apud Theophrastum Theodorus Hirci spinam vocat: habere lachrymam dicitur: hæc antea nasci tantum in Creta putabatur: nunc vero in Achaia etiam Peloponnesi, & aliis locis, & Asia circa Medeam comperiri certum est. sponte succus consistit, ipsi saturque lachrymæ modo; hanc enim cedere nequaquam opus est: large in Archadia nascitur, nec deterior Cretica existimatur, sed etiam visu pulchrior. Plinius inquit Tragacanthem fert Creta Insula, Spinæ albæ radice multum prælatam apud Medos, aut in Achaia nascenti. Hodio affertur lachryma specie vermiculorum candida, arida, qua mulieres pro glutine vtuntur, & medici ad tussis & distillationes acres.

C A P. V I I I.

RUBIA, quam officinæ Rubeam Tinctorum vocant, radices sunt Iunci modo tenues, & rubicundæ, quibus infectores lanarum vtuntur: laudatur crasso cortice, in quo est vis tingendi, neruulo intus tenui: seritur in Piceno, præcipue Rauennæ. sunt & syluestres in Etruria frequentes, locis montosis, & aridis: omnium caules infirmi, qui sine adminiculo nequaquam scandunt: syluestres inter vepres assurgunt, aliquando ad bicubitalem altitudinem, paucis ramis. satiuæ procumbit in terram, ramosior multo, & longior: foliis quoque longioribus, in acutum desinentibus, subasperis: in summis ramulis flosculos fert, racemosos, pallidos: baccas quales Ligustri, rubro colore tingentes: intus officula duo, concaua, acetabuli figura: tota planta asperitate quadam horrida est: quadrato caule: foliis per interualla quinis, in orbem figura stellæ. syluestris asperior est: foliis breuioribus, Oleæ figura & magnitudine: florem fert candidum: fructum similem satiuæ. Quædam in genere syluestri fructu constat subaspero, ac nigro, quod genus breuiori caule constat. Dioscorides Erythrodanum vocat: radicem rubram, qua lanæ tinguntur. Vna sponte prouenit: altera seritur, vt in Thebana Galliæ, & Rauenna Italiæ; in Caria inter Oleas, vt in aruis, hanc non sine quæstu serunt, cum maximum ex ea prouentum sentiant. asperi sunt caules, & quadranguli, longi, Aparinæ non dissimiles, robustiores, & multo prorsus maiores: foliis per interualla circum articulos stellæ modo dispositis: semen rotundum, inter initia viride, mox rubrū,

postea cum maturuerit nigrum: radix tenuis, longa, rubra. Theophrastus describit folio Hederæ, rotundiori tamen: humi serpit Graminis modo: loca amat umbrosa: radix rubra: cit urinam, qua de causa ad lumborum & coxæ dolores calvuntur. At folio Hederæ adhuc non vidimus. Plinius inquit, in primis Rubia tingendis lanis & coriis necessaria: laudatissima Italica, & maxime suburbana, & omnes pene provincie: statent ea: sponte provenit, feriturque: similitudine Emiliæ, verum spinosus ei caulis, & geniculatus hic est; quinque circa articulos in orbe foliis: semen eius rubrum est.

C A P. I X.

APARINAE vulgò apud nos Asprella vocatur, frequens in arvis, & sæpibus: lacto solo nascitur, tenerior multo Rubia, sed tactu asperior, ut vestibus adhæreat: folia ferruginea, in singulis geniculis plura, sena, aut septena: flosculos candidos: fructum asperum, & durum: radicem valde tenuem, flavescentem. Dioscorides describit ramis multis, & parvis, asperis, quadrangulis, per intervalla orbiculatim foliis circumstantibus, ut in Rubia: flos albus: semen durum, rotundum, concavum, album, umbilici figura: herba vestibus adhæret: caventur pastores coli vice ad pilos ex lacte eximendos. apud Theophrastum Theodorus Lappâ vertit, quæ suæ asperitatis causa vestibus adhærescit, ut difficile auferri possit: Notabile in ea, nam quiddam inest hirsutum & asperum, in quo nascitur flos, non exiens, neque manifestus, sed intus maturescens, & semen pariens, ut accidit Galeis & viperis: illa enim postquam ova inter se pepererunt, mox animalia gignunt, hæc quoque florem intra se continens, & concoquens, fructum deinde parit. Amplexi caulis est, si non habeat, quibus accumbat: humi serpit: inter Lentem maxime coalescit, quam Eruangem modo aggreditur, & herbam totam, veluti branchiis capessit, nec secus angit, atque obstrangulata: Galenus inter semina alienigena in frugibus reperta Aparinem recenset, quæ Lentem amplectitur, strangulat, & suffocat & detrahit non aliter quam Orobanche Eruum. Plinius Aparinem inquit, aliqui Oraphalocarpon, alij Philantropon vocant: ramosam hirsutam; quinque senisque in orbem circa ramos foliis per intervalla: semen rotundum, durum, concavum, subdulce: nascitur in frumentario agro, aut herbis pratensue, asperitate etiam vestium tenaci. Inter cæteras facultates laudantur folia, cum fece aceti trita ad strumas dissolvendas. Alibi Plinius, eandem inter Lappagines Asperuginem vocat; asperioribus foliis constantem, quod verbum alludit vulgari nomenclaturæ: Asprella enim vocatur.

C A P. X.

LAPPAGO quidam Aparinem leuem vocant, vbique nascitur, Aparine similis, nequaquam aspera, durior, ac ramosior, vt Rubia; sed foliis pusillis, & subrotundis, septenis, aut pluribus in singulis geniculis: racemoso flore, candido, & magis manifesto: fructu exiguo, Milij magnitudine: radice rubra, oblonga, vt Rubiæ, multis alis capillaribus flauescens. Eius aliquæ differentie magnitudinis & paruitatis, asperitatis ac leuitatis. Aliqui non immerito inter syluestres Rubias numerant. Puto autem apud Plinium Lappagine vocari: Inquit enim similis est Anagallidi, nisi esset ramosior, ac pluribus foliis aspera, rugosa, asperioris succi, grauis odoris: quæ talis est, Mollugo vocatur, cuius succus expressus pondere xi denariorum in vini cyatis duobus ad podagras quotidie sumitur: similis & asperioribus foliis Asperugo vocatur: sed alia Lappago vocatur à Theodoro, quam Theophrastus Hippophion vocat.

C A P. X I.

GALION Lappagini similis est, tactu læui: sed foliis angustissimis, in singulis geniculis numerofo ambitu: flosculos copiosos fert in cacuminibus, racematim, luteos, & granula exigua, ac nigra: radicem flauescens, extant & huius differentie magnitudinis & paruitatis, & coloris. Quædam enim flore candido constat, in læto solo nascens, & palustribus. Quæ vero luteum florem gerit, in sterili solo magis, ac montibus prouenit. Dioscorides inquit. Galion ab eo nomen traxit, quod in cōtrahendo lacte coaguli vicem præstat: ramulum, foliumque habet Aparinæ simillimum, rectum: florem in cacumine luteum, tenuem, densum, copiosum, odoratum: nascitur in palustribus: flos medetur ambustis; proflua sanguinis prohibet: radix Venerem stimulat.

C A P. X I I.

RVCIALIS herba vulgò appellatur: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, dodrantalibus quaternis foliis in singulis geniculis ad modum crucis, hirsutis, sed tactu molli, paulo Rubia minoribus: flosculos fert in singulis geniculis, luteos inter folia: fructus rotundos, leues, candidos: oritur in pratis, & collibus: Eadem in montibus longe exilior nascitur: Quædam in maritimis minima, quatuor digitorum altitudine: fructu in orbibus pungente. Plinius Alysson vocat inquiens: distat à Rubia, qui Alyssos vocatur, foliis

liis tantum, & ramis minoribus, quippe nomen accepit, quod à cane commotos rabiem sentire non patitur, potus ex aceto, adalligatusque: mirumque est, quod additur, saniem conspecto eo frutice siccari. Non abhorreret ab eadem herba & Dioscoridis descriptio; nam de Alyssō post Aparinem statim agens inquit: Fruticosa herbula est, vnicaulis, subaspera: rotundis foliis: sed quod de fructu subiungit, non videtur congruere: cum inquit: fructum fert duplicium scutulorum effigie, in quo est semen quadantenus latum: in montibus, & asperis locis emicat: Non tamen ex toto abhorret hæc conditio; nam & in Aparina & Rubiæ generibus semen duplex continetur, altera parte concavum, altera convexum scutulorum effigie. Hermolaus ostendebat Alysson, non herbam Crucialem, sed quam nos Rubiam sylvestrem appellauimus: foliis quinis in singulis geniculis, asperioribus, quam Cruciali, & grandiori semine: magis anguloso caule: flore candido, cuiusmodi est, quam nos inter sylvestres: fructu aspero: & breuiori caule ostendimus. At Galenus & Aetius alias omnino diuersas plantas ostendunt Alyssi nomine, de quibus inter Marrubij genera querendum est.

C A P. X I I I.

QUÆDAM dodrantalis, fruticosa: ramulis tenuibus: binis foliis, angustis, in singulis geniculis: in alis grana singula acetabuli figura in quinque barbulas desinentia, parua, dura, viridia, & striata: intus semina bina continentur: oritur in montibus.

C A P. X I I I I.

QUIDAM fruticulus in collibus saxosis nascitur, arido solo, & inculto: ramulos tres, aut quatuor ab radice spargens, simplices, dodrante longiores, humi procumbentes: in quibus pauca folia, ceu Lini, breuia, colore aliquando viridi, aliquando ex rubro nigrescente: supra folia pendent flores ex vno tantum latere vsque ad cacumina, spectantes ad terram, purpurei, vel cærulei, vel pallescentes, ex rotundis foliolis regentibus: fructum compressum & rotundum, qui in summo scissus est: semine in utroque latere oblongo, gustu subamaro. Non abhorret ab hac Osyris Dioscoridis; inquit enim: fruticulus est niger: virgas ferens tenues, lentas: foliola tria, aliquando quatuor, quinque, & sex ceu Lini, initio nigra, mutata autem subrubra fiunt. decoctum huius sanat morbum regium; sed quoniam apud Plinium coloris mutatio non foliis tribuitur, sed fructui, idcirco aliam ostendimus Osyridem eius descriptioni conuenientem.

QUAE in geminis conceptaculis plura ferūt semina, multa sūt, & multis modis varia; nam aliis pauciora in singulis alueolis continētur semina: aliis plura: constitutio quoque vasculorum differt; nam alia septum habent productum à dextris ad sinistra, vt alueoli ante & retro spectent; vt genera Verbasci: Alia vico versa alueolos habent in dextris & sinistris, septo secundum profunditatem producto: vt genera Nasturtij & Leucoij? septum præterea vel tenuis est membrana, adeo vt in quibusdam vix conspicua existat, vt in Plantagine; vel crassum corpus, quæ vt plurimum est seminis sedes, vt in Acantho: abscedit autem perfecto semine exarescente vasculo, aut veluti testa superposita, vt in Plantagine, Hyoscyamo: aut vtrinque valvula solo relicto septo, vt in Nasturtio; aut solum rimula in summo vasculi fit, vnde effunditur semen, vt in Verbasco; aut dehiscunt vtrinque oscula, vt in Linaria. Vt autem varia est vasculorum constitutio, sic & totius plantæ facies valde differt in singulis generibus, sed incipiamus ab his, quibus pauciora insunt semina, inter quæ ea sunt, quæ spicata appellantur à Theophrasto, quia spicam gerunt similem frumentis.

PLANTAGO herba est in humidis nascens, passim in pratis, & secus vias: foliis in terra stratis, figura Betæ, nervis in longitudinē discurrentibus, aliis quinque, aliis septem; vnde vulgò Quinqueneruia & Centineruia, & Bera sylvestris appellatur: radicem fert pollicis crassitudine, breuem, à qua multæ aliæ tenues, & fibrosæ descendunt: cauliculos simplices, ac nudos totos, fere semine circumdatos more spicarum: hosculo lanugineo pallescente. sunt autem tenuia vascula & oblonga, breuibz quibusdam folliculis protecta, in quibus semina continentur exigua, ex nigro rufescentia, splendidaque: Huius cauliculi apud nos ad cubitalē altitudinem non accedunt aliquando vix pal- mum attingunt procumbentes ad terram, quo vero longiores, eo magis erigantur: estat quēdam foliato caule, frequens in Germania. Dioscorides Arnoglossum maius vocat, quasi Agni linguam: habitius inquit est lato folio, oleraceo, anguloso: caule subrubro, altitudine cubitali: tenui semine à medio ad verticem vsque circumdante: radicibus teneris, pilosis, & candidis, digiti crassitudine; in palustribus, secus aggeres & septa. Theophrastus simpliciter Arnoglossum vocat, aliquando Stelephuron, vtrumque verbum à Theodoro Plantago vertitur. De Arnoglossō

noglossa inquit : ab radice tantum foliata est : prorogat suos prouentus ex singulis floribus : alibi Stelephuros inquit spicosa , quæ Agnina lingua à quibusdam vocata est , & ab aliis Conturnix , similis caudæ Vulpinæ , nisi quod florem non particulatim edit , sed per totam spicam Tritici modo : flos lanugineus , ut Frumenti : Genere autem conuenit cum Oculo Canis , & Ribinella , & Cauda Vulpina , quæ spicam gerunt , non acutam , neque aristatam , tota forma cum Tritico similia , sed latiore folio constant . Plinius seorsum de Plantagine , & Stelephuro agit : nam Stelephuros inquit proxima est Caudæ Vulpinæ , nisi quod illa particulatim floret . Alibi duo genera Plantaginis tradit , minorem , & maiorem : De maiore inquit : foliis laterum modo inclusa , quæ quia septena sunt , quidam eam Heptapleuron vocarunt . Huius & caulis cubitalis est , & Napi similis : nascitur in humidis , multo efficacior minore . At quæ Napi similitudo cum Plantagine , non video , nisi intelligatur semen . Miras huius herbæ facultates legere est apud Dioscoridem .

C A P. X V I I.

LANCOLA vulgo appellatur , quia caules lanceas cum sua cuspe referunt : herba similis Plantagini : foliis angustioribus , longioribus , ac mollioribus , sapore non ingrato ; nam cruda sumuntur inter olera , quæ oleo , sale , & aceto parantur : caules fert multos , cubitales , nudos , ex medio foliorum exeuntes , rectos , quamuis prope radicem incuruos : quibus summis breues sunt spicæ , lanuginosæ : flosculi ab imo incipiunt in orbem circundantes apice quodam insidente stamini tenuissimo , pallescentes : fructus similis Plantagini , sed binis tantum seminibus : oritur in pratis , & tenui solo . reperitur & in hoc genere maior , & minor , & maximum quoddam genus in montibus . Dioscorides Arnoglossum minus , idest Plantaginem minorem vocat : angustioribus foliis , minoribus , mollioribus , leuioribus , ac tenuioribus : cauliculis angulosis , veluti in terram procumbentibus : flore palido : semine cacuminibus caulium imposito . Plinius similiter Plantaginem minorem describit : angustioribus foliis , nigrioribus , linguæ Pecorum simillimis : caule anguloso , in terram inclinato : in pratis . An hæc apud Theophrastum Alopecuros , idest cauda Vulpina dicta est ? inter spicosa , spicam habet hirsutiorē , & magis lanuginosam , similem Vulpium caudis , unde nomen . ei similis Stelephuros , nisi quod florem non quem admodum illa particulatim edit : flos utriusque lanugineus , sicut etiā Frumento : Hæc Theophrastus . Quamuis autem inter frumenta syluestria & pabularia quædam ostendatur , cui spica mollissima est , maxime similis Vulpium Caudæ , non tamen in eo genere contineri videtur , quæ

Theophrastus spicosa appellat inter olera : hæc enim latifolia magis traduntur, quam Triticum, vt patet in Plantagine, quam Stelephuron vocat in hoc genere. Plinius Theophrastum secutus inquit : Alopecuros spicam habet, mollem, & lanuginem densam, non dissimilem Vulpium caudis; vnde ei & nomen. Proxima est ei, & Stelephuros, nisi quod illa particulatim floret.

C A P. X V I I I.

BIBINELLA herbula est ex Sicilia habita, minor Lanceola, ac viridior : folium medio quodam modo se habet, inter Lanceolam & Plantaginem; paruis circumquaque apicibus, vt Coronopo, frequentioribus : cauliculos fert palmares, plenos semine, vt Plantago : herba assumitur inter olera. Apud Theophrastum Thryallis vocatur, quam Theodorus Bibinellam vertit : hæc inter spicosa quadanterus similis est Stelephuro idest Plantagini: meminit & Plinius inquit, Thyalis est ex his, idest Stelephuro, & Alopecuro.

C A P. X I X.

CORONOPUS, quæ vulgo herba Stella appellatur, foliola fert multa, circa radicem strata, longa, & angusta : appendicibus quibusdam raris, & inæqualibus, magna ex parte falcatis, acutisque, non tamen pungentibus, sed initio nullis, sapore dulci, & astringente, ideo cruda in cibis recipiuntur : cauliculos fert tenues, humi procumbentes : spica simili Lanceolæ, tenuiori : seritur in hortis, sed & sponte nascitur in incultis, & secus vias. quæ seritur angustiore folio constat, mollior, rarioribus appendicibus, gravior : sylvestris hirsutior, foliis profundius laciniatis, Erucae similitudine. Dioscorides Coronopum vocat, quasi pedem coruinum, ob aduncas foliorum appendices ungibus pedis coruini similes : hodie tamen Pedem Coruinum vocant Ranunculi speciem ad inunctiones laudatam pro Cauterio. reperio Coronopum inter cæteras appellationes antiquas, Astrion quoque dictam fuisse, quasi Stellam, quod nomen hodie vulgare est; at breuiter in hunc modum describitur à Dioscoride : est oblonga herbula, in terram strata : foliis scissis : coquitur in olera : radicem habet tenuem, astringentem, quæ in cibo celiacis facit : prouenit in incultis iuxta domos, & secus vias. Plinius eadem transcribit inquit, Coronopus oblonga herbula est cum fissuris : seritur interim, quoniam radix celiacis præclare facit in cinere tosta : sed alibi inter aculeatas recensere videtur, quarum caules per terram serpunt, sed inibi verbum aculeatarum superioribus adne-

Etendum est, cum de Ononide loquens inquit, viuaxque præcipue aculeatarum: sequitur postea: caules aliquarum per terram serpunt, vt eius, quam Coronopum vocant. Apud Theophrastum Theodorus Silaginem vertit, quæ ab radice tantum foliata inter olera, quibus amaritudo quædam inest, vt Cicoraceis.

C A P. X X.

QUÆDAM in montibus nascitur inter saxa: latiore, ac densiore frutice, quam herba Stella: foliis pusillis, angustioribus multo, ac sine appendicibus, aut scissuris, quasi Graminis, leuibus, sapore subaustero, gustui grato: cauliculos tenues, spicosos, vt Plantaginis: radicem fert lignosam, inferne singularem, superne in multos ramos fissam, vnde erumpunt dēsa foliola, capillaceam comam præferentia: Frequens hæc in Etrurię Montacuto: ea viuuntur in cibis cruda. altera in ædificiis visitur simplicior, lanuginosa: tenui radice: cauliculis quatuor digitorum longitudine, quibus insident capitula Psyllio similia: hanc quidam Serpentinam vocant: Dioscorides Holestion vocat, quasi totum esui aptum, intelligens, vt puto, priorem illam fruticosam. Alij tamen ex Plinio Holoostium vocant. est inquit Dioscorides, pusilla herba, tribus aut quatuor digitis supra terram: foliis, sarmentisque Coronopi, aut Graminis, sapore austero: radice admodum tenui, vsque in capillamenti speciem, candida, quatuor digitorum longitudine: in collibus: & carnes hæc, cum coquuntur, addita coherescunt: extat & vsus eius ad rupta in vino potæ. Plinius non Holestium sed Holotheon vocat, quasi totum osseum, ex aduerso tamen appellatam à Græcis herbam; quia sine duritia, sicut Fel dulce. Herba inquit est tenuis vsque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum, ceu foliis angustis: alstringens gustu: nascitur in collibus terrenis: ex quibus error notatur in Dioscoride, capillamenti similitudinem tribuenti radici, cum potius herbæ conueniat, nam folia comam capillaceam radici fruticose insidentem præferunt, aliquando amplitudine, quanta humani capitis vertex; ob duritiem vero fruticis, forte Holoostium dictum est, non à contrario sensu, vt Plinius putauit.

C A P. X X I.

PSYLLIVM à supradictis distat, quod in caules assurgat foliatis, & ramosos, altitudine prope cubitali: folia ab radice longa, & angusta, vt Coronopi, sine scissura, hirsuta, in caule vero breuiora: ex alis cauliculi exiunt, quibus insident capitula, quæ spicæ sunt breues, ex
con-

congestis granis cōstantes, vt in Lanceola : flosculi simili modo, stamine lōgo constant, apicem quendā sustinente : semina in suis folliculis bina, euidenter concava, in speciem naui culę; parte autem conuexa pulices representant, vnde appellatiō apud Gręcos, colore nigricante, cum splendore quodam : oritur locis harenosis, præcipue maritimis. eius duas notauimus differentias, magnitudine & paruitate tum seminis, tum foliorum, ac totius plantę : maioris semen candidius est : recentiores Pulicariam vocant, licet eodem nomine etiam Conizam intelligant. Dioscorides describit foliis Corenopi, hirsutis, longioribus : ramis dodrantalibus, vt tota herba Feni speciem gerat : coma eius à medio incipit caule, in summo capitula duo, aut tria compacta, in quibus semen durum, nigrum, simile pulicibus, vnde nomen : nascitur in aruis & in cultis. Plinius in vineis reperiri : radice tenui, superuacua : sarmentosum fabę granis in cacuminibus : foliis canino capiti non dissimilibus : semine autem pulci : intelligit autem per caninum caput herbam, cui vasculum inest canino capiti simile : folia autem Psyllij, vt suo loco ostendetur. Apud Theophrastum censeo Cynopa intelligi Psyllium, quoniam inter nomina à Dioscoride tradita, etiam Cynoides, & Cynocephalon dicta est, ob similitudinem cum capite Canino herba. Theodorus modo oculum canis vertit, modo Canariam. suspicatur Hermolaus non Cynopa legendum esse, sed Conopa, vt intelligatur herba Culex appellata; nam Gręce Conops culicem significat, de qua herba reperitur apud rei rusticę scriptores, Cucumeres nasci sine semine, si farina eius herbę macerentur semina. Ego potius Culicem herbam censerem Conizam derivato nomine à Conope, quoniam culices abigit, vt Dioscorides testatur : Cynops igitur apud Theophrastum numeratur cum spicatis supradictis : germinat post æquinoctium primis imbribus. Apud Plinium quoque inter easdem spicatas Cynopsis mentio reperitur. Psyllij facultates diligenter apud Mesuem leguntur inter medicamenta purgantia : nam soluit emolliendo pars quædam in semine, quæ in superficie est, dum soluitur in aqua, nam aquam inspissat, vt testatur Dioscorides, nostri mucilaginem Psyllij appellant, qua viuuntur ad asperam arteriam, ad acres distillationes in eclegmate, & ad linguę ariditatem, asperitatemque in febribus exurentibus, ad quem vsum sufficit semen globulo tenuis linteï exceptum, vt in aqua frigida madescat; soluitur enim glutinosus eius succus, cui facultas inest refrigerandi, & humectandi vehementer. At seminis medulla vehementer calida & sicca est, acris, rubificans, & exulcerans, in genere venenorum, Dioscorides quoque libro sexto inter venena Psyllium numerat.

CAP. XXII.

POTAMOGETON in fluminibus, & stagnantibus aquis nascitur: longis ramis, iunceis innatans: foliis per interualla, Plantaginis magnitudine, Laurini folij, ex quorum alis spicas egerit super aquas quatuor digitorum longitudine, granis rufescentibus, circūdatas; in quibus bina semina continentur. Dioscorides inquit; foliū Betæ simile, hirsutum, & parum extra aquam supereminens; facultate refrigerandi, & astringendi: inter cætera nomina Stachyitem appellari, quasi spicatam. Plinius inquit Potamogeton similis Betæ: foliis minoribus tantum, hirsutioribusque, paulum supereminens extra aquam: peculiariter refrigerat, & spissat. Aliam præterea Plinius ex Castore Potamogeton describit: foliis Equiseti, de qua nos alibi.

CAP. XXIII.

MALABATHRUM ex hoc genere videtur esse; nam affertur ex India foliū quoddam, quod Folium Indum vocant, Lauro simile, cui tres venę, seu nerui discurrunt secundū longitudinē; iucundi odoris, sapore pingui, ac subacri: huiusmodi ferunt apud Calcutenses mandi voluptatis gratia: Betellas patrio nomine vocant, oramendentium & dentes inficere colore subrufo, Venerem excitare; idcirco in frequenti vsu esse. Putant quidam huiusmodi esse, aut Cassiæ folium, aut Gariophylli; quoniam earum folia Lauri vel Mali Affirij traduntur. At qui arbores eas viderunt, vt Betellas, tamquam rem diuersam tradunt, vt videre licet apud Lodouicum Romanum, & Aloysium Cadamustum in suis nauigationibus, & alios, apud quos, & pictura eiusdem folij traditur, neque fuerit Tembul Auicennæ, quod inquit mandunt Indi, ad gingiuas consolidandas, & ventriculū roborandum, temperamenti frigidi & sicci; non enim euident est restrictio in hoc folio, sed acredo quædam manifesta, & caliditas aromatica. consideranti igitur Potamogeti folium in nostris paludibus & figura & neruis tribus discurrentibus maxime affine huic folio esse, nullum videbitur absurdum, si hoc Malabathrum statuamus apud Dioscoridem, inquit enim: folium est sui generis in paludibus Indiæ genitum, aquisque innatans palustris Lenticulę modo: nulla radice: Hoc protinus collectum, Lino traiectum, siccatur, & reponitur. Tradunt exustis estu paludibus cremis & sarmentis in vri locum, alioqui non prouenturo eo genere nita fiat. laudatur recens, & in albo nigricans, contumax frangi, solidum, integrumque, odore, qui nares feriat, & qui summoto quoque eo persistat,

stat, sapor eius similis esse debet Nardo sub lingua, non falsus : Damnatur infirmum, & minutim contusum, præsertim si cariosum virus oleat. Vim habet Nardi, quamuis in cæteris infirmiore, tamen vrinis impellendis, & stomacho roborando vtiliorem : Ocis halitum & suauitatem commendat linguæ subditum : interponitur vestibis ad odorem & noxia animalia arcenda . Plinius Malobathron vocat è Syria quidem, & Aegypto arborem esse: conuoluto folio, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta. Laudatius autem ex India venit, in paludibus ibi gigni, Lentis modo, odoratius Croco, nigricans, scabrumque, quodam salis gustu, minus probatur, candidum celerrime situm in vetustate sentit, sapor eius Nardo similis esse debet, odor in vino sufferuefacti antecedit alios . Auicenna Malabatto tribuit ramos, & florem frangibilem. Contendit Don Garzia Lusitanus Malabathrum in India vocabulo parum immutato vocari Tamalapatra, & esse arborem ingentem in siccis natam; non in paludibus natam, vt Dioscorides tradidit. De Betellis autem, quas Betre vocat, inquit Tambul vocari, quasi Tambul Auicennæ: inquit nasci vbique in maritimis Indiæ, at in mediterraneis nequaquã, nisi transferatur; neque in frigidioribus locis, vt Chinna; neque in calidioribus: in insulis Molucchis fructum ferre similem caudæ Lacertæ, qui gustui gratus comeditur ab indigenis: feri vt vites, adiunctis adminiculis, vt serpat, Hederæ modo: sed operosa eget cultura, & aquarum irrigatione continua; ex quibus significatur plantam palustrem esse, simile quoque fructu nostro Potamogeto, intelligique pro Malabathro à Dioscoride: Quod autem Tamalapatra vocant Indi esse genus arboreum, quod scribitur à Plinio; & apud Auicennam Tambul.

C A P. X X I I I I.

ACANTHVS vulgò Brancaursina: oritur in vmbrosis: foliis ab radice magnis, & multis, figura Cardui sylvestris, at nequaquã spinosis, leuibus, mollibus, ex viridi nigricantibus: caulem ex medio foliorum fert, simplicem, nudum, rotundum, ac rectum, ultra cubitalem altitudinem: à cuius medio vsque ad verticem veluti in spica fructus continentur, figura grandis oliuæ, inter flores candidos, ac dissectos, & membranas quasdam procedente tempore aculeis robustis armatas: in fructibus bina vtrinque semina conduuntur ossea, compressa, fabæ magnitudine: radices multas, ac longas fert: Tota planta glutinosa quodam succo, ac mucoso constat, ex quo gummi Tragacanthæ æmulum faciunt quidam. Dioscorides Acantham vocat, quasi spinam: prouenit inquit, in viridariis, & locis saxosis, ac humectis: habet folia multo latiora, ac longiora Lactuca, Erucæ modo diuisa, subnigra, pinguis, leuia:

leuia : caulem leuem, bicubitalem, digiti crassitudine, circumdatum prope verticem per interualla foliolis quibusdam, oblongis, tamquam nucamentorum squamulis, spinosis (Græce *Ακανθωδεις* non ut deprauate quidam codices legunt *γανυθωδεις*, idest lacinthinis) ex quibus flos erumpit albus : fructum oblongum, melinum : caput autem Thyrsi : radices subsunt lentæ, mucosæ, longæ, rufescentes, quæ inustis & luxatis conueniunt cataplasmate imposito. syluestrem præterea Acanthum tradit Dioscorides Scolimo similem, spinosam, & breuiorem domestica : sed in hoc genere adhuc nequaquam vidimus spinosis foliis; idcirco inter Acanacea syluestris Acanthus ostenditur. Apud Plinium Acanthos est topiaria, & urbana herba : elato, longoque folio, crepidines marginum, assurgentiumq; puluinorum toros vestiens. Duo genera eius sunt; aculeatum, & crispum, quod breuius : alterum læue, quod aliqui Pederoton; alij Melamphyllum vocant. Apud Theophrastum Acanthos inter arbores ponitur, Aegypti peculiaris; Spinam Aegyptiam vertit Theodorus : aliquando pro Acere, nisi mendosus sit codex. vbi inter arbores, quæ in plana descendunt, post Palyurum, ut Oxiacantham subiungitur Acanthos, cum Sphendannos idest Acer ex sequentibus verbis significetur. Acantha autem inter herbas spinam vertit Theodorus, de qua inquit : germinat ut Cyperus, sed radix non Harundinosa, neque geniculata est : & alibi, spinam quandam narrat, quæ aquam coniecta congelet, eius caulem alibi testiculo comparat : quæ omnia Acantho conueniunt; nam caulis simplex, veluti spicam gerit, ut genera testiculorum, & ob mucosam substantiam aquam inspissat iniecta : hodie ob vim emplasticam hac herba vtuntur ad tumores rebelles suppurandos.

C A P. X X V.

H A C T E N V S de spicatis : reliqua genera florem gerunt foliatum in sede fructus, eumq; alia continuū, patulum, vel concauum, ut genera Verbasci, Auricula muris, os Leonis; alia ex foliis coagmentatum, ut Rhafani, & Leucoij genera. sed de his posterius.

C A P. X X V I.

A N T I R R H I N O N herbula est humi strata : prouenit non dum exacta hyeme in hortis, & iuxta parietes : ramulis dodrantalibus, tenuibus, ex capillari radice : foliolis subrotundis, quibus pauca incisuræ, ut in Cymbalaria, subhirsutis : flosculos tenui pediculo fert, iuxta singula folia, cæruleos specie Anagallidis : fructus pendent gemini, figura testiculorum, candicantes, in quibus duo semina continentur,

nentur, concaua, vt Aparinę, candida, vt parte concaua narium cauitatem rotundam ostendant, parte autem curua caluarie testam præferant. Alterum genus exilius, in parietibus frequens: foliolis magis serratis: feminibus exilioribus, ac pluribus, in simili vasculo. Dioscorides inquit herba caule, & foliis est Anagallidi similis: flore Leucoij purpureo, minore; vnde syluestris Anagallis (seu vt alij legunt) Lychnis nominata est: semine vituli naribus simili. Theophrastus Anthirrhizon vocat, vilem ad gloriam comparandam, Aparinę similem: radice nulla: fructui insunt tamquam nares vituli, quo perunctos gratiam, vitęque gloriam consequi creditur. Plinius similem Lino tradit: radice nulla: flore Hyacinthi: semine Vituli narium. Hermolaus corrupte pro Aparina, Linum eo loco scribi putat. At verò, quę affinitas Anagallidi, vt Dioscorides comparat, cum Aparina, aut Lino? Qui Plinij lectionem probant, ostendunt Antirrhinon foliis Lini: capitulis Vituli per nares & os effudentibus: semen minutum: Planta ea vulgo à nostris Os Leonis vocatur: auget hanc fidem, quod Bucranion aliquando inuenitur appellari, quasi Bubulum, aut Vitulinum caput, vt testatur Hermolaus apud Galenum. Si vero Dioscoridem sequamur, non hæc, cui neque in foliis, neque in caule similitudo vlla est cum Anagallide, sed ea, quam descripsi perbelle quadrabit: a qua non abhorret similitudo Aparinę apud Theophrastum, si caules humi procumbentes spectemus, & fructum, quamquam folia valde differant.

C A P. X X V I I.

AVRICULA Muris plures habet differentias: vna in pratis hæmestis nascitur, & scrobibus: pluribus ab eadem radice fibrosa cauliculis rectis, simplicibus: foliis oblongis, leuibus, assidue prope cacumina exilioribus: flosculos ex cæruleo candicantes fert in summis cauliculis, veluti in spica, similes Anagallidi: vascula autem tenuia, compressa, in summo diuisa, in quibus pauca semina: tota planta sapore astringente constat. Altera in parietibus: foliis internis, in ambitu serratis, rotundioribus, & subhirsutis, prope cacumina autem angustis in acutum desinentibus, non serratis. Tertia, quę à Germanis Veronica mas appellatur: oritur in collibus, gracili solo: pluribus ab eadē radiceramis, humi procubentibus, dodratalibus, subrubentibus: foliis per interualla binis, oblongis, nigris, leuiter circumserratis: ramulos in cacuminibus fert, veluti spicas, digiti longitudine: flosculis circumstantibus, cæruleis: & vasculis compressis, bifidis, in quibus tenuia semina: radice nititur tenui: tota plāta, gustu astringēs, & subamara est: laudatur ad vlcera sananda, & scabie: propinant quoque ad febres pestilentes, & obstru-

obstructiones internas : eius succo ferunt quendam Gallorum Regem à Leptra sanatum . Quarta huic similis, hirsutior : ramulis rectis, in longissimam spicam desinentibus : caudæ muris similem : flosculis cæruleis eleganter vestitam : oritur in montibus : huic non absimilis, quæ in Germania pro Chamædri mare vsurpatur. Quinta & sexta, quæ pro Chamædri fæmina : foliis latioribus, rotundioribus, & crispis, vt Mentæ : racemulos in alis fert magis quam spicas, in quibus flores latiores : oritur in syluis : vtræque amariore Veronica; ideo valentiores ad obstructiones internas . has omnes ad Myosota, seu Myosotidem, idest Muris auriculam redigendas censeo apud Dioscoridem : inquit enim : Myosotis caules plures fert ab vna radice, aliquatenus rubentes ab imo, & concauos : foliis angustis, oblongis, dorso acuto, nigris, per interualla geminis, in acutum desinentibus : ex alis parui cauliculi enascuntur, in quibus flosculi cærulei, parui insunt, vt Anagallidis : radix digiti crassitudine, multis capillamentis fibrata : radix illita Anglyopia sanat . Plinius leuem herbam, & reliqua ex Dioscoride transcribit, ei vim stipticam, & ex vlcerauiam tribuit : ideo sanare Anglyopas .

C A P. XXVIII.

A NAGALLIS aquatica, herba in aquosis nascitur circa duos dodrantes : caule crasso, concauo, molli, & subrubente, ramoso : foliis per interualla geminis, subrotundis, aut oblongis, vt Mentæ, leuibus, serratis : racemulis ex alis foliorum oblongis, in quibus flores cærulei, vt supradictis, scilicet forma Anagallidis : & fructus compressi, in summo bipartiti . Veterinarij hac herba vtuntur, ad equorum scabiem sanandam, & tumores discutiendos . Hæc quoque ad Auriculam Muris pertinere videtur ; quamuis apud Dioscoridem Anagallis aquatica vocetur Sion, ideo quidam hodie Crescionem vocant : oritur enim cum Sio .

C A P. XXIX.

P R VINCA vulgò in officinis vocatur herba in vmbrosis nascens, quæ viticulas fert longas, & tenues, humi repentes, succo lacteo : foliis per interualla binis, effigie Lauri, sed minoribus, quasi Ligustri, duris, nigricantibus, perpetuis : floret ineunte vere, cum nuper è terra viticulae exeunt, nec dum procumbentes ad terram : flores oblongi in quinque folia patentes, figura Gelsimini, colore cæruleo, sine odore, in alis foliorum singulares : fructus oblongos, veluti siliquas bifurcatus gerit ; in quibus semina oblonga, & depressa . Venit in coronas lugubres folio . altera maior : folio latiore, quasi Hederaceo : grandioribus floribus :

floribus, quos toto anno fert, cæruleos : peregrina apud nos . Dioscorides Clematidem vocat cognomine Daphnoidem, de qua inquit : humiliter perit læto, & pingui solo : viticulas spargens, crassitudine lunci, exiguas : folia Lauri figura, & colore, multo minora . Plinius duo habet nomina diuersis locis, eandem tamen plantam significantia : Vincaperuincia inquit, in modum lineæ, foliis geniculatim circumdata, topiaria herba, inopiâ tamen florum aliquando supplet : hæcque à Græcis Chamædaphnē vocatur : sed aliam tradit Chamædaphnē ex Dioscoride . Aliibi inter Clematides, inquit : est & alia Clematis Aegyptia cognomine, quæ ab aliis Daphnoides, ab aliis Polygonoides vocatur : folio Lauri, longa tenuisque : Aegyptus hanc maxime gignit . Videtur autem Plinius nostratē Prouincam, Vincamperuincam appellasse : Peregrinam autem Clematidem Aegyptiam . Laudatur Prouincia ad sanguinem vndecumque fluentem, ad dissenteriam, & alui profluvia, in vino pota, & ad dolorem dentium commanducata .

C A P. X X X.

PHYLLON Græcè, quasi folium latinè dicitur : aliud tamen à Malabarro, quod & Folium appellatur : herba in Alpibus reperitur, saxa conuestiens, similis Semperuivuo maiori, sed longe tenuior : foliis pusillis, ferè Oleagineis, multos ab radice orbes describentibus, nequaquam pinguibus, candida quadam linea in ambitu læuiter denticulata : cauliculi ex singulis orbibus dodrântales, altioresque, subhirsuti, & subrubentes, paucis foliis : flores summis ramis, summisq; fructibus insidentes, candidi, vascula subrotunda, parua, mollia . Alterum genus humilius : cauliculis simplicibus, altitudine quatuor digitorum, aut paulo altioribus, in quibus frequentia foliola specie alterius, longe exiliora : florem autem grandiusculum fert, purpureum, singularem in cacumine : fructum oblongum bifidum in extremo, in cæteris similem priori; nam vtrique semina minuta vt Papaueris nigri in duplici cavitare continentur : vtræque sapore constant astringente . Dioscorides ex Crateua tradit Phylli duo genera . Theligonon, quasi Fæminificum; & Arrhenogonon, idest Marificum : vtrasque Musci modò in saxosis nasci : Theligonon inquit, prouenit Musci modo : folio Oleæ, sed colore magis herbaceo : caule tenui, breui : radice exili : florem album fert : semen Papaueris maiusculum . hæc descriptio satis conuenit priori à me descriptæ Arrhenogonon, cætera huic simile, solo fructu distat : habet enim similem Oleæ, cum nuper ex muscoso flore prodierit : sic enim ex Theophrasto legendum puto : verbum autem Βοτρυώδης, idest racemosum, Βεβοάης, potius scribendum esse idest muscosum; nam velu

ri ex Musco fructus erūpit incipientibus geminis oliuis similis. Verum Theophrastus non has videtur intellexisse per Phyllon Fæminificum, & Marificum; sed Mercurialem ipsius Dioscoridis: cum describat: foliis Ocymi: vtrique autem in genere maris fructus inest geminus, vt testiculi hominis: vtrique traditur facultas generandi mates vel fæminas; nam Arrhenogonon potu masculos partus facere; Theligonon fæminas. Plinius inquit, Phyllon à Græcis vocatur herba in saxosis montibus: fæmina magis herbacei coloris: caule tenui: radice parua: semine rotundo Papaueri simile, hæc sui sexus facit partus: Mates autem semine tantum differunt, quod est simile incipienti Oliuæ: vtrumque bibitur in Vino. alibi Arrhenogonon, & Theligonon inquit: herbæ sunt habentes vnas: flores Oleæ similes, pallidiores tamen: semen album Papaueris modo: Theligoni potu fæminam concipi narrant: Arrhenogonon ab ea semine Oleæ, nec alio distat: huius potu mares generari perhibentur, si credimus. alij vtramque Ocymo similem tradunt; Arrhenogoni autem semen geminum esse, testibus simile. hæc partim ex Dioscoride, partim ex Theophrasto assumpta sunt: in codicibus tamen Plinij non Arrhenogonon, sed Arsenogonon corruptè legitur. Alibi Theligonon speciem Crateogoni facit; minus aspero gustu: vtrique semen testibus simile esse; sed quia hæc à variis authoribus desumpta sunt, nequaquam curamus.

CAP. XXXI.

AFFINIS Thelygono est herba in eisdem locis nascens: foliis latioribus, rotundis, quasi cotyledonis, circum incisis, parte inferioribus, subrubentibus, pinguibus: cauliculum fert semicubitalem, Thelygono similem: paucis foliis: ramisque, quibus summis flores candidi, & vascula oblonga, figura Hyponici, mollia: radicem habet breuem, & villosam, cui aliquando adhærent veluti granula rotunda, partim alba, partim rubea, quibus propagatur; sapor astringens, cum aliqua amaritudine: comminuit calculos: & vrinam mouet: vnde quidam vulgò Saxifragiam maiorem vocant, & albam.

CAP. XXXII.

PIOLEA vulgò appellatur in Alpibus herba: foliis ab radice Pyri, astringentibus: cauliculum simplicem, & nudum fert, dodrantalem, subrubentem: circa eius summitatem fructus sunt rotundi, deorsum inclinati, magnitudine Myrthi, resimi, & subruffi: quibus summis flores insident albi: vtuntur huius decocto ad vulnera tum interna, tum externa. alia in campestribus nascitur, locis aquosis: folio

Betæ carnosæ, & teneræ, sed parua: caulem foliatum fert, simplicem & rectum: fructum virentem circa summum inter folia, paruum, rotundum, ac resimum, sapore astringente: vtri que fructus figura quasi Tinnabuli.

C A P. XXXIII.

QVAEDAM in montibus: foliis subhirsutis, crispis, nigricantibus, figura Solani: caule tenui, ferme cubitali, paucis ramis: fructus hirsutos fert, subnigros, oblongiores Pitola: & flosculos candicantes in summis fructibus. Huic satis conuenit Circeæ descriptio, de qua Dioscorides inquit. Circea, quam & Dirceam aliqui vocant, foliis constat hortensis Solani, agnatis, crebris: flore nigro, pusillo, copioso: semine Milij, nascente in quibusdam veluti corniculis; dodrantali: radice triplici ferme, aut quadruplici, candida, odorata, exalfaciente: Nascitur in apricis, saxis, & vento perflatis: Radicis tusæ pondus quatuor in sextariis tribus vini duleis per diem & noctem macerantur, potuque triduos vuluas expurgant. Semen in sorbitionibus datum lacte mammas nutricum explet. Eandem descriptionem ad verbum habet Plinius: sed semini vim minuendi lactis tribuit in vino, aut aqua mulsa pota. Prædictæ autem plantæ cætera satis congruunt præter florem nigrum,

C A P. XXXIII.

EUFRAGIA vulgo appellatur, herbula in Alpibus, copiosa in pratis: tenui, & simplici cauliculo, palmi altitudine: foliis subrotundis, rugosis, circumferratis, geminis ex interuallo, nullo fere pediculo adnexis: flosculos inter folia fert, concavos, Ocymi figura, candicantes, aut modice purpurascens: fructus in rotunditate oblongos, exiguos: radix fere nulla: gustu constanti siccante, & subamaro. Altera ramosa: foliis maiusculis, altior, frequens in Liguriæ Alpibus: vtri que florent in æstate. non reperitur hoc nomen nisi apud recentiores medicos. describitur à Mattheo Syluatico: caules fert Hyssopo similes, coloris violacei, ramis carentes: ab eorum medio folia parua, incisa, sicut crista Galliculi: flores tendentes ad albedinem, exiguos: medetur ægretudinibus oculorum, & confert visui. At Hermolaus flores luteolos tribuit: folia Pampinulæ, idest Pimpinellæ, minora, ac magis serrata, & lentiuscula: minus quoque fruticosam esse: præcipue claritatis ad omnia vitia oculorum, luteolus igitur color in eo flore permixtus deprehenditur cum albo & purpureo. Arnaldus Villanouensis Eufragiam extollit ad visum restituendum in senibus, aut in quacumque ætate oculorum vitia contingant, dummodo in natura pituitosa & pingui ea fiant.

Exhibet vinum cum Eufragia confectum in vindemia, aut puluerem cum oui vitello, aut cum vino. fit quoque aqua destillata ex tota herba florente, qua oculi abluuntur in caligine, & suffusione: ad eadem præstat succus illitus.

C I A P. X X X V.

AD Eufragiam reducendæ videntur, quædam quamvis sine nomine, Cristæ appellari possunt; quoniam folia Cristas oblongas pullorum Galinaceorum præferunt. vna simplici, & recto caule, duorum dodrantum altitudine: foliis oblongis, palleſcentibus, tactu glutinoso: flores fert in spica prædensa luteos: & fructus proportionem grandiores Eufragia: oritur in collibus gracili solo, & inculto. Altera simili altitudine, ramos fert rectos: foliis purpureis, ex latitudine cristata, in rostrum prælongum desinentibus, densis: inter quæ aurei sunt flosculi, quasi in spica: amat loca culta, & montana, & frequens inter segetes: vtræque florent mense Maij. Dicerem hanc Amellum esse; quoniam inter folia purpurea, luteos condit flores, spectatu pulchra, si ex vno cespite multos caules ferret, vt Virgilius cæcinit de ea: vbi inquit. Namque vno ingentem tollit de cespite syluam. Igitur aptius ostendimus inter affines Asteratici & Anthyllidis. Hæc eadem apud quosdam recentiores herbarios inter vulnerarias herbas recensetur, apud quos Filago, & Cartofilago appellatur, cuius duas faciunt differentias: vna enim est, quæ hebet longum & altum caulem, atque rubicunda existit, in summo luteum florem gerens: Altera rubentibus est foliis, & acutis: caule procero, & hirsuto: floribus luteis. Ex aceto & vino circumponitur vulneribus recentibus; nam glutinat. idem præstat eiusdem crematæ cinis inspersus: fistulas quoque sanat, & tetra vlcera idem cinis ex aceto præparatus, & siccatus. Hermolaus Barbarus putat corruptè dici cartofilaginem, cum potius Ceratophylax dicenda sit; quia partem oculorum Ceratoidem, id est, corneam tunicam defendat, salutique percussam restituat: foliis Seriphij, vel potius Rotismarini, aut Lini quoque; capitulis arentibus cinis subluteis: sed ipse hac descriptione, aut herbam Iæpiam, aut aliam similem videtur intelligere. Mattheus quoque Syluaticus eo nomine nullas ex his intelligit, sed Papyrus, ducto nomine à chartis & filamentis, quæ ex Papyro fiebant: eique vires eas tribuit scilicet ad vulnera & fistulas, quas Chartofilagini recentiores ascribunt.

C I A P. X X X V I.

DVo alia genera Cristarum passim reperiuntur in Autumno: vna quidem in pratis, & suburbis: folio oblongo, & angusto, colore nigricante, leuiter scisso: flosculo purpureo; Altera in incultis

ris copiosa inter Ericam : angustissimis foliis : flore aureo , quem apes
 valde expetunt : Vtraque caulē constat tenui , ferme cubitali , nigricante :
 ramis in latera tendentibus : flosculos numerosos , inter folia , ramquam
 in spica : & fructum oblongum , ac rotundum : sapor amarus , & astringens
 omnibus , vt Eufragiæ . Anderem hanc secundam cum Erica nascentem ob
 similitudinem cum Erica , vel Tamarice Acacalim asserere apud Dioscoridem , nisi
 inter frutices illam recenseret : statim enim post Ericam inquit : Acacalis fruticis
 in Aegypto nascentis semen est , quod fructui Tamaricis simile est : hoc aqua
 madefactum additur in collyria ad oculorum claritatem præstandam . Serapio Achel vocat : fruticem
 arborem scem esse : ramulis sursum spectantibus : foliis longis , exilibus ,
 angustis , sine spinis : excavari ex eius ligno vascula color fruticis quadantenus
 subrubens , Scorpii que colori non ab similis : ex aliorum autem auctoritate , esse
 ex genere Tamaricis : lignum habet & ramulos virides , maculis rubris sparsum
 infectos : folia numerosissima Tamaricis foliis quam simillima : gustuque vim
 astringentem maxime ostendit : flore caret : fructum fert Cicerum siliquis non
 ab similem , rotundum , cineritis coloris , qui ad glaucedinem , palloremue potissimum
 vergit : pauca in eo granula colligens inuicem agglomerata , atque coniuncta : dulcia
 nominata , quæ nimirum Februario mense colliguntur . Huic tandem ea tradit , quæ
 Dioscorides Acacali tribuit . Quamvis autem herbaceæ prædictæ plantæ , valde
 recedant à natura arborea : forma tamen similes constant , neque abhorret
 facultas : nam ex genere Eufragiæ sunt . Alia vero est Crista Gallinacea apud
 Plinium , Græce Αλεξοροφός : at taligines oculorum efficax , de qua alibi
 dicendum , & apud Dioscoridem Peristereon rectus id est Verbenaca recta ,
 Crista gallinacea à Romanis dici scribitur , à qua non abhorreere videtur ea ,
 quam in pratis oriti diximus : nam flosculos fert omnino similes alteri
 Verbenacæ : vnicaulis est : folia sine pediculo cauli adnexa , incisa , non
 tamen subalbida , sed potius nigricantia .

CAP. XXXVII.

IN montibus duo alia genera Cristarum reperiuntur : foliis latioribus
 Eufragia : fructu lato , quasi parui nummi , folliculari specie : intra cuius
 bipartitos loculos semina continentur , depressa , sapore subdulci .
 Quædam simplici caule constat , dodrantali : alia ramos habet rectos ,
 cubitali ferme altitudine : oriuntur in pratis .

CAP. XXXVIII.

QUÆDAM in Alpibus reperitur: caulibus digiti crassitudine, cubitalibus, rectis, simplicibus: foliis præduris, rectis. quasi Filicis, aut Tanaceti: Huius vascula oblonga, prædurata, modice depressa circa cuspidem: semen continent, candidum, & farctum.

CAP. XXXIX.

OROBANCHE vulgò Cauda Leonis, caulis est tener, rectus, drontalis, simplex; sine foliis, subflauus: flores fert veluti in spica concauos, albicantes, vascula oblonga, in quibus pulvisculus subrusus continetur pro semine: radice nititur rotunda, colore flauo, cui radiculæ insunt breues; amburit plantas leguminum vicinas, ut ad frugem non perueniant; ideo mala herba à rusticis vocatur: Altera breuior & ramosa: floribus purpurascens. Dioscorides inquit: cauliculus est sexquipedalis, interdum maior, subrubens, hirsutus, tener, sine foliis, pinguis: flore subflauo, aut in luteum vergente: radice digiti crassitudine, quæ dehiscit, cum arefcit caulis: nascitur inter legumina, quæ strangulat; vnde nomen: comeditur cruda, & cocta Asparagi modo: cocta cum leguminibus accelerare coctionem creditur. Plinius eadem scribit. Theophrastus hoc nomine aliam ostendit, ut patet in Cuscuta.

CAP. XL.

ARACHIDNA ex genere est Orobanches, plâta apud nos in opacis nascitur, tenerrima, succosa, odore fungi, gustui grata: ab eadem radice, quæ in profundum agit, numerosi veluti cauliculi exeunt, candidi, intra terram latitantes, quibus loco foliorum frequentia insunt corpora fungosa, candida, veluti squamæ præcrassæ, specie quodammodo radicis Dictariæ; ideo sunt, qui Dentariam Aphyllon appellent: iidem cauliculi, cum è terra eruperint, prædictis squamis carent, findunturq; in ramulos, similes Orobanche; floribus multis, purpureis, aut candicantibus: fructus fert breues; in quibus semina candida, rotunda, in duobus vasculi lateribus sedentia. coquitur in cibis, dum tenera est, more Asparagi, aut fungorum; cum exarefcit, dura redditur, ac nigrescit. in Gallia Cisalpina vulgò Carpinam vocant. datur puluis in potu ad affectus matricis, & colicos. Theophrastus duas ostendit. Arachidnam, & quod Araco simile est: ambæ inquit fructum ferunt sub ter

ram,

ram, non minorem superno : Pars ipsa carnosa, radicem simplicem, crassam, altius infigendam mittit; cæteras verò, quibus insidet fructus, tenues, ac summo cespite coherentes agit : loca harenosa potissimum amant : neutrum folia gerit, neque foliis quicquam simile ; sed quasi binorum fructuum partibus inter se oppositis, secunda potius extat, quod mirum profectò est : hæc Theophrastus. Plinius inter herbas, quibus vtuntur in cibis, huius meminit iniquens : Aracidna quidem & Aracos, cum habeant radices ramosas, ac multiplices, nec folium, nec herbam villam, aut quicquam aliud, supra terram habent .

C A P. X L I.

C VSCUTA à recentioribus Medicis appellata, fruticulus est, sine foliis, vt prædictæ, sed totus supra terram ; nam eius nulla radix visa est, neque vllum in terra principium, sed videtur aliis plantis innasce, vt Viscum in arboribus : viticulas tenuissimas fert, quasi filamēta numerosa, colore subrufo, quibus paruos frutices, & herbas irretit amplexu tenaci, præcipue Genistam : flosculos fert per intervalla candicantes, veluti in capitula aceruatos : exiguis seminibus : sapore constat subamaro. Serapio describit iniquens : Cuscuta herbosis fruticibus adnascitur, quas irretit volubili contextu sepius, fili instar : semine tenuissimo scatet, circa summa fastigia : nascitur in arboribus inter uineta : herbas potissimum enecat : inter Linum inuenitur ; & cum eo conuoluitur ; vnde vulgò Podagra Lini vocatur : amarescit, sed magis altringit : efficax obstructionibus viscerum auferendis. Recēiores Græci Casytam, seu Cassutam vocant : vnde Hermolaus suspicatur apud Plinium Cadytas vocari, de qua inquit : herba in Syria, non tantum arboribus, sed etiam ipsis spinis circumuoluens se. Theophrastus eamdem videtur intellexisse nomine Orobanches. Theodorus Eruangam vertit : inquit Erui propria est ; quia Eruum potissimo vincit ob eius imbecillitatem : herbam totam veluti brachiis capeffit, & angit, & strangulat .

C A P. X L I I.

E X hoc genere est Epithymum, quod scilicet in Thymo reperitur circumuolutum, aliquas plantæ, cui innascitur, qualitates recipiens. de Epithymo Dioscorides inquit : est flos Thymi durioris, eius scilicet, quod Thymbræ similis est. capitula sunt tenuia, & leuia, caudiculas habentia, capillamenti instar. Digladiantur hîc auctores ; alij proprium Thymi florem recipientes, vt verba Dioscoridis innuere videntur ; alij rem externam, Thymo extrinsecus adnatam .

Plinius

Plinius litem diremit, florem non Thymi legens, sed e Thymo, quasi sui generis sit flos e Thymo pronatus, Saturiæ similis: Differentiam verò esse inter hunc, & proprium Thymi florem; nam hic herbaceus est, alterius Thymi albus. A quibusdam autem aliter Epithymum traditur: sine radice nasci, similitudine tenuis pallioli rubens: bibi siccatum umbra dimidia acëtabuli mensura ex aqua ad pituitam, & bilem detrahendam. Mesues inter purgantia medicamenta recenset: esse ex herbis super nascentibus alijs herbis Cuscuta simile. optimum in Creta, subrutum, acuti odoris; deterius in Syria, minus rufum; item damnari sub citrinum, & pallidum: eligendas extremitates, quæ sunt partes crassæ, veluti flores.

C A P. X L I I I.

TORNABONA nuper ex India Occidentali inuecta est, primum in Hispaniam cum magnis encomiis ob multas, & mirabiles eius facultates, vt apud Monardë eruditissimum Medicum Hispanū legere licet. vocat autem is Tabaccum patrio apud Indos nomine: deinde in Galliam, mox in Italiā Alfonso Antistiti eius patruo Nicolai Tornabonii Antistitis opera tunc apud regē Galliæ Legati transmissa est; vnde nomen apud nos inuenit; nam cum studiose ab eo coleretur ea herba, communicarenturque ex eadem multis languentibus remedia præstantissima, nomen herbe Tornabonæ diuulgatum est in totam Hetruriam, cum Tabacci nomen Indicum adhuc non fuisset auditum. Herba est Verbasco similis, nigrior: caulibus baculi crassitudine: multis ramis, altitudine ferme ternum cubitorum, hirsutis: folia fert lata, & prælonga, in angulum acutum desinentia, lanuginosa, mollia, tactu glutinosa: flores in summis ramis, longos, & concavos, tubæ figura, purpurascens: Vascula oblonga, figura Oliuæ, plena multo semine, minuto, ex fuluo nigrescente: tota æstate floret, & vsque in Hyemem, sed frigoris inclementia perit; regerminat autem ex radicibus; aliquando ex caulibus, quibus etiam concisis feritur: sed facillime prouenit semine: amat loca pingua, & à sole illustrata, tota gustu constat astringente, & subacri, cum humiditate quadam glutinosa, pingui. Ideo vehementer exsiccatur, sine multa caliditate: penetrat autem in profundum eius exsiccatio, & attractio, ob tenuitatem & acredinem, vt statui possit sicca in gradu tertio, calida in primo. Vlceribus malignis & diuturnis præcipuum remedium; exterit enim sine morfu, & in profundum siccat: in spargitur puluis foliorum, quæ filo transfixa fuerint, exsiccata in umbra: idem excipitur cerato: aut ipsa folia virentia imponuntur: succus quoque lineamentis exceptus idem præstat. Glutinat vulnera recentia: tumores quoque omnes discutit charaplasmate, & cancri sanat. Aqua distil-

distillata sanguinem vndecumque fluentem cohibet ablutione, aut super nares trahendo, aut potu: pulueris fumus super carbones iniecti, in os attractus per fistulam ad destillationes mire facit; nam pituitā multam attrahit ore prono, ac toto corpore; simul & exsiccat quæ in pulmone, & faucibus, seu humores fuerint, seu vlcera. narrant tamen non sentiri in itinere, si globulus ex ea teneatur in ore, viresque corporis interim non deficere: fumum eius aiunt inebriare, & soporem suauem accersire: remedium ad lassitudinem.

C A P. X L I I I.

QUÆDAM congener Tornabone in nostro orbe nascitur, quæ à quibusdā pro Hyoscyamo nigro ostenditur breuior: foliis rotundioribus, ad Solanum somniferum accedentibus, glutinosis, uirentibus, vt Tornabonæ. Flores fert in summis ramis pallescentes, concavos, breues, labris parum sectis: vascula rotundiora quam Tornabonæ, in quibus semina omnino similia: æstate floret, & aduentante hyeme perit in totum, peregrina apud nos.

C A P. X L V.

HYOSCYAMVS, qui vulgò dens Caballinus vocatur: oritur prope domicilia, & vbi excrementa proticiuntur, in collibus magis; at locis depressis, & aquosis non prouenit: herba similis Verbasco: sed foliis laciniatis, hirsutioribus, & tactu veluti madidis: caules fert crassos, pingues, & lanuginosos: ramis in latera tendentibus, prælongis, ac simplicibus, veluti caudis, in cacumine reflexis: flores autem ordine prodeunt explicato cacumine, inter parua folia, concavi, aspectu tristi, ex pallido & purpureo, nigris quibusdā lineis inscripti, similitudine floris Fabarum; vnde nomen traxit: Hyoscyamus enim quasi Faba Suilla dicta est: Vascula seminis superne tantū ordine disposita, recta folliculo præduro, forma Balauitij, extremis angulis pungente, operculum vasculo superpositū, quo abscedente semē effunditur, copiosum, cinerei coloris, in candido liuescens. Alterum genus in maritimis nascitur, præcipue in ædificiis: breuioribus, & rotundioribus foliis, nequaquam laciniatis, sed angulosis tantum, ac minus hirsutis: flores fert luteos, purpureo quodam colore in faucibus: Vascula rarius disposita, tenuiora, mollioraque: in quibus semina ex candido flauescunt. Dioscorides Hyoscyamum fruticem esse scribit: caulibus crassis: foliis latis, oblongis, diuisis, nigris, hirsutisque: flores è latere caulis ordine prodeunt vt Cytini Panicorum scutulis septi, pleni seminis Papaueris.

eius tria genera; vnum semine nigro: floribus pene purpureis: foliis Smilacis: cytinis præduris, & spinosis: Alterum semine subflauo, vt Irionis: flore melino: foliis; & siliquis simplicioribus. Vtraque danata vsu; nam insaniam, & soporem gignunt: Tertium mitissimum à Medicis receptum, pingue, lanuginosum, molle: candidi floris; seminisque: quod in maritimis, & ruderibus nascitur. Gaicous tria genera eodem modo recenset colore tum floris, tum seminis distantia: ex quibus manifestum est, duo genera à nobis descripta, nigrum, & flauum esse; Quod enim vulgo notum est, semine liuido, nigrum dici potest; nam flores eius pene purpurei, & cytini præduri, spinosique: folia vero Smilacis inter flores sunt, nulla scissura, in acutum desinentia: hoc tamen pro albo tota Italia vitur: quod autem secundo loco descripti, flauum est; sed quia rarum est, à paucis visum; de circo non in vsu. nullum autem hactenus vidi, cui flos candidus esset, & semen; sed de albo Hyoscyamo nostram sententiam diximus in Solatro vulgari. recipitur autem Hyoscyami semen inter medicamenta soporifera; nemo autem solum exhiberet ob deleteriam facultatem: foliis recentibus vtuntur ad vlcera inflammata; nam dolorem soluunt; tumores reprimunt: semen suffitum, carbonibus iniectum dolorem dentium tollit: tritum ex aceto pruritus aufert, & pediculos manus, necat: aqua distillata ex tota herba recenti illita fronti dolorem capitis sedat, & somnum conciliat. Plinius de Hyoscyamo inquit; Herculi ascribunt eam, quæ Apollinaris, apud Arabas Altercum, apud Græcos verò Hyoscyamum appellatur: plura eius genera; vnum nigro semine; floribus pene purpureis, spinosum: talis nascitur in Galatia: vulgare autem candidius est, & fruticosius, altius Papauere: Tertij semen Irionis semini simile; & omnia insaniam gignentia, capitisque vertigines. Quartum genus molle, lanuginosum, pinguius cæteris; candidi seminis, in maritimis nascens: hoc recepere medici: item russi seminis, nonnumquam autè candidum ruffescit, si non ematuruerit, improbatumque: & alioqui nullum nisi cum inaruerit, legitur. Natura vini, ideoque mentem, caputque infestans, Videtur ex his Plinius, quod secundo loco ponit, vulgare nostrum intellexisse, quod licet candidius nigro, improbatum tamen. Iusquiamum in officinis vocatur.

C A P. X L V I.

VERBASCUM, vulgo Tassum barbasum, multas habet differentias: florem omnia ferunt patulum, in quinque partes dissectu, qui vel leui ictu ad radicē paulo post decidit vnus post alterum, veluti incantamento: fructus ferunt prædutos, diuisos secundū septum: seminibus nigricantibus. Plurima vno caule recto assurgunt, eoque aut simplici,

simplici, aut ramoso: omnia ultra cubitalem altitudinem: folia lanuginosa fere omnibus, lata, ab radice strata in terram, aut candida, aut virentiora, aut purpurascens: his longiora, angustioraque: his latiora, ac breuiora; aliquando fimbriata à lateribus: flores plurimis lutei; aliis candidi; aliis purpurei: ex his nouem species animaduertimus. primum caule baculi crassitudine, simplici: frequentibus foliis, multa lanugine candicantibus, latis: desinit in prælongum thyrsus, crassumque, stipatum floribus luteis, ac fructu, qui cum inaruerit, oblitus oleo, aut amurca in vsu est pro face: Aretij Planta domini vocant; alij Candelariam. Duo alia genera in cæteris prædicto similia; sed longissimis foliis, quasi Helenij; & caule altissimo, aliquando terna cubita excedente; floribus latis, amplitudine Rosæ syluestris; colore huic quidem aureo, alteri autem candido. Quartum genus breuius est prædictis: ramoso caule: tenuibus, ac rectis ramis: foliis subrotundis, cinereis, minus hirsutis: floribus pallidis, tenuibus. Quintum ab eo distat colore tum foliorum, tum floris; nam folia superne subpurpurea sunt, inferne candida: flores albi: peregrina apud nos. Sextum folia fert cæteris angustiora, oblonga, & fimbriata, lanuginosa, & magis virentia: caules ab eadem radice plures, in latera spargit: ramis tenuibus: flore luteo: hoc frequentius apud nos est, secus vias, & in rudibus: hoc præcipue videntur piscatores; nam confusa ea herba in fluminum vadis, torpescunt pisces, aut flore confuso in pastillos, qui proiciantur in gurgite. Septimum in montibus oritur: foliis latis, subrotundis, ex purpureo nigricantibus, pauca lanugine: caule recto, cubitali: paucis ramis: floribus luteis. Octauum prædicto minus: foliis simili colore, Betæ magnitudine: floribus purpureis: peregrinum. Nonum folia ab radice fert, oblonga, & angusta, sinuata, leuia, colore virenti: caulem rectum, cubito altiore: paucis ramis, rectis: flores in virgis rarius dispositi, colore aureo: fructum grandiusculum: nascitur passim in rudibus: reliqua genera pleraque, sabulosis gaudent: Dioscorides Phlomon vocat, in genera summa duo distribuens; album, & nigrum: albique marem, & feminam. Fæminæ descriptio in hunc modum traditur: folia eius ad Brasicam accedunt, multo hirsutiora, latiora, & candida: caulis albus, cubitalis, & amplior, subhirsutus: flores albi, aut ex luteo pallescentes: semen nigrum: radix longa, crassitudine digitali, acerbæ: nascitur in campestribus. hæc descriptio maxime consona est, quarto & quinto generi. De mare autem inquit: longiora & angustiora producit folia: caulem vero tenuiorem: innuit autem sextum à nobis descriptum. De nigro autem inquit: in omnibus simile est albo, sed latiora, & nigriora habet folia: quæ conditiones montano, quod septimo loco descripsimus, conueniunt: reliqua à nobis descripta ad prædicta genera reduci possunt, nam

primum ad Fœminam, secundum & Tertium ad marem: omnia grandiora: duo postrema ad nigrum in genere masculi; nam quod ponitur à Dioscoride nigrum, ad Fœminam magis pertinet. At Verbascum sylvestre, inter eas, quæ Marrubio affines sunt, reposuimus: & Phlomidis, idest Verbascula explicata sunt superius; nam simplicia ferunt vascula. Plinius album marem facit; nigrum vero fœminam: sunt inquit folia Brassicæ, latiora, pilosa: caulis rectus, cubitali amplior; semen nigrum, inutile: nascuntur & in cæpestribus; alibi tradit similem Verbasco herbâ, quæ sæpe fallit pro ea capta: foliis minus candidis: cauliculis pluribus: flore luteo: hæc abiecta Blattas in se contrahit; ideoque Romæ Blattariam vocant, quæ descriptio ei maxime conuenit, quam ultimo loco descripsi. Porro genera omnia Verbasci in vsu sunt ad vlcera sananda, præsertim circa pudenda, & ad sedis rimas, ac teneismum: exsiccant enim sine morfu, & conglutinant, aut per se in puluerem reductis foliis, vel radice, vel cerato rosaceo exceptis, aut decoctis.

C A P. X L V I I.

VIRGA regia vulgò apud Insubres Aralda vocatur, herba in syluis nascens, locis montanis, præcipue iuxta fluenta: foliis longis, & angustis, nervatis instar Plantaginis, circumferratis, maioribus, quam Lanceolæ, ad terram inflexis: caulem fert simplicem, rectum, cubitalem, in quo pauca sunt folia: flores frequentes ab vno tantum virgæ latere, ordine perpetuo dispositi sunt, deorsum inclinati, concavi, & oblongi, colore pallido: fructus Verbasco similes: radicibus nititur fibrosis, vt Plantago: Herba gustu amara, & subacris, glutinosaque, celebris ad omnia vulnera consolidanda. extat & maior: flore grandiusculo, nunc pallido, nunc purpureo, in montibus: Germani Digitalem vocant à similitudine floris, cum digitali mulierum. Dioscorides Alisma, & Damasonium vocat: describit autem in hunc modum: folia ei Plantaginis, angustiora, convexaque in terram: caulis simplex, tenuis, cubito altior, specie thyrsi, in quo capitula insunt: flores tenues, albi, subpallidi: radices Ellebori nigri, tenues, boni odoris, acres, subpingues: humida amat loca: herba sistit aluum, menstrua pellit, tumores illita mitigat: radix bibitur ad Leporem marinum: Ranam rubetam: Opium: torminibus medetur, dissentericis, conuulsis, vteri affectibus. Galenus Damasonium casu experimento didicisse, calculos renum frangere, radices decocto epoto; nam absterforiam quandam facultatem obtinet. Plinius eandem ferme habet descriptionem: folia inquit, ei Plantaginis, nisi angustiora essent, & magis laciniosa, convexaque in terram, alia etiâ venosa similiter: caule simplici, & tenui, cubitali, capite thyrsi: radi-

radicibus densis, tenuibus, vt Veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus: nascitur in aquosis. Alterum genus eiusdem in syluis, nigrius; maioribus foliis: ex postremis his verbis significare videtur, quam Digitalem appellari diximus; sed verbum capite thyrsi, melius apud Dioscoridem Thyrsoides cauli adiungitur, non capitulis. Auicenna Fistulam pastoris vocat, quod verbum à recentioribus perperam tribuitur Plantagini Aquaticæ, putantibus eam Damasonium esse: videtur autem hæc Fistula pastoris vocata, ob floris figuram fistulosam.

C A P. XLVIII.

GALBOPSIS à Græcis appellata, non à galea, nec à lacte dicta est; sed à fele ob fetorem, vnde & Galeobdolon appellata est, quia si felis fetor, vulgò autem Vrtica mortua, herba est passim in ruderibus nascens; quadrato caule, & læui, cubitali, ac ramofo: foliis Vrticæ, leuibus, ingrati odoris, si terantur: flosculos tenues, paruis racemulis insidentes, inter folia, rotundos, & concauos, labiolo superiore prominente, purpureos. Fructus Verbasci, magis in acutum desinentes. Dioscorides post Vrticas huius meminit: constat foliis Vrticæ, læuioribus, grauis odoris attritu: flore purpureo, tenui: oritur circa sepes, & semitas, & passim in ruderibus. Plinius eadem ex Dioscoride scribit: discutit duritias, carcinomata, strumas, parotidas, panos ex aceto.

C A P. XLIX.

SCROFULARIA maior à recentioribus Medicis vocatur, herba in aquosis nascens in aggeribus, grandior Galeopsi: caulibus crassis, bicubitalibus: foliis longioribus, leuibus, serratis, quibus binæ appendices iuxta pediculum: flores quoque grandiusculos fert circa summos ramulos, nigriores: radicem habet obliquam, & strumofam, ob id laudatam ad strumas. exrat & in Alpibus riguis: folio purpurascente: herba illita, & succus ad vlcera putrescentia, & faciei defecatione, elephanticas confert: repellit ficos, & alios affectus ani, & cuiusvis generis strumas: aqua eiusdem distillata quatuor vnciis pota, mane & vespere, & linteolis madefactis impositis idem præstat. aliæ porro sunt Scrofulariæ, de quibus propriis locis agitur.

C A P. L.

DVAE sunt fruticosæ in montibus, & collibus, folio in multas & tenues partes scisso, læui, grauis odoris: flosculos figura similes Scrofulariæ prædictæ, ex purpureo candicantes: & fructus tenuiores,

maiores, valde duros, congestos circa ramulos : differunt magnitudine. Maior folia ferme Filicis habet, aut Tanacetii : colore subcâido, & splendente : caules rectos, in cacumine ramosos : peregrina apud nos. Minor ramis constat obliquis, fruticosior : foliis breuioribus, diuisura ferme Rutæ, tenuius tamen, & inæqualius scissis; ideo sunt, qui Rutam sylvestrem appellent, & Harmel : at fructus non in tres partes diuisus, sed binas, nec semen triangulum, sed minutum, vt Papaueris. Ego potius ad Sideritim secundam apud Dioscoridem reducendas censeo, præsertim maiorem; inquit enim : ramos habet bicubitales, tennes : folia in longo pediculo Filici similia, numerosa, vtrinque per oras diuisa : ex alis superiori parte furculi longi exeunt, tennes, in summo orbiculati, asperum capitulum habentes, in quibus semen est simile Betæ, rotundius, & durius : herba vulneraria est. per asperum capitulum interpretor, aceruatos veluti in globum fructus, præduros, ac rotundos, vt Betæ. Plinius de eadem inquit binum cubitorum est : ramulis exilibus, triangulis : folio Filicis, pediculo longo, Betæ semine.

C A P. L I.

LINARIA vulgò appellatur herba, Esulæ simillima, sed lacte caret : caule ferme cubitali constat, rotundo : ramis rectis, simplicibus : numerofo folio, longiore quam Lini : flores in summis virgis fert luteos, concavos, ore compresso, in tenuem caudam desinentes : vascula oblonga, parua, & mollia, duobus osculis semen effundentia, nigrum, & minutum : nascitur in aggeribus passim : floret æstate. eius succum laudant ad caneros, & erysipelata. Quædam in vineis nascitur, parua : paucis foliis, breuibus, & subhirsutis : flosculos fert purpurascens : vascula exiliora.

C A P. L I I.

OS Leonis vulgò appellatur herba in ædificiis nascens : ramis crassis, & curuis, cubitalibus : foliis Linariæ; deorsum inflexis : flores circa summos ramos, veluti hiantis Leonis, cum præmuntur iterumque os sponte cõprimentis, speciosos, pollicis crassitudine, colore roseo, aut candido : capitula fert dura effigie canini capitis, præcipue Laconici, rostro recuruo : semen effundit ex tribus osculis, quamuis binæ tantum insint cavitates, tamquam ex duplici nare superiori, & ore inferiori : semen minutum est, & nigrum : copiose nascuntur in mæniis Florentiæ. Quædam in præruptis scopulis nascitur : foliis breuioribus, latiusculis, subhirsutis : floribus pallefcentibus. Alia in

mon-

montibus similior Linarię; nam recticaulis est: flore breui, cæruleo; capitulis rotundioribus. in vineis quoque recticaulis nascitur: flosculis purpureis: capitulis paruis. Plinius has omnes intelligere videtur, appellans herbam Cynocephalam, quasi caninum caput: inquit in Aegypto Osyritem vocari diuinam herbam, vt Appion Grammaticus asserbat, & contra omnia veneficia. Meminit & Ganini capitis in Psyllio. Dioscorides eam, quę roseo flore constat, Chamæpeucem appellat, quasi humilem Laricem: herba inquit est vitens: incuruis foliis, furculisq; flore roseo; quo in loco deprauati quidam codices legunt Chamæleucē. Plinius Chamæpeuce, inquit: folius Larici similis: lumborum, & spinę doloribus propitia: quoniam vero harum capitula etiā vitulinum caput referre videtur, binas habens nates; idcirco sunt, qui ad Antirrhinon has referunt, cum præsertim à Plinio tribuantur folia Linai, vt notauimus in Antirrhino: Osyritis autem dicta videtur apud Aegyptios; quia ob similitudinem capitis Vitulini dicata est Osyridi eorum deo, vt Bos. Osyris autem Dioscoridis Linarię conuenire videretur, si pauciora haberet folia; idcirco alias eo nomine ostendimus, præsertim apud Plinium.

CAP. LIII.

EORVM, quę in duplici vasculo ferunt semina, relinquitur illud genus, cuius vascula in dextram & sinistram cavitatem distincta sunt. omnibus septum inest membranaceum: seminis autem sedes in duobus septi lateribus est, vt abscedentibus vtrinq; vasculis solo relicto septo, sæpe relinquuntur semina in ambitu septi. flores omnibus diuisi in foliola quaterna: reperiuntur in hoc genere olera multa, omnibus acredo inest; aliis in radice, vt R Raphano, Hiberidi; aliis in foliis, vt Erucę, Lepidio. omnibus saltem in semine, vt Brassicę, & Bursę pastoris.

CAP. LIIII.

BRASSICA olus est vulgatissimum: caule constat crassissimo, simplici, propè radicem graciliore: folia dense circundant, magna, subrotunda, ac læuia, pediculo crasso, & carnoso: cui appendices quędam insunt: ex summo caule veluti ex palmæ cerebro cauliculi exeunt, qui tenelli adhuc existentes cymę appellantur, quę non minus quam folia in cibis expetuntur cocta: in his rara sunt folia, & parua: flores pallidi, aut candidi; siliquę tenues, rotundę: in quibus semina rotunda, & subrufa clauduntur, ex interuallis disposita. eius multę sunt differentię pro foliorum colore, crispitudine, densitate, aliisque qualitatibus. color aliis virentior est: aliis candicans: aliis ad purpureum vergens:

gens : crispitudo, & leuitas tum in genere virenti, quod nigrum vocatur, tum in candido reperiuntur. At genus purpureum, nequaquam crispum adhuc visum est. omnium crispissimum inter nigra reperitur, quod & gratissimum ex oleo paratum, de quo Plinius inquit : Sabellico vsque in admirationem crispa sunt folia, quorum crassitudo caulem ipsum extenuat, sed dulcissimum perhibetur ex omnibus : & Theophrastus, crispa inquit, succi bonitate, & folij amplitudine laui prestantior est. In hoc genere quaedam est, quæ scissis foliis constat, similitudine quadam Apij; vnde Solinadam & Apianam vocauerunt teste Plinio, stomacho vtilem, & aluū modice mollientē. Candida, & purpurea breviori caule constat, graciliorique : sed qui magis crescit in caput, foliis rotundioribus, magis sursum reflexis. crispa inter candidas crescit in caput oblongum, amplexu foliorum, candida, tenerrima, & dulcissima, seu ex oleo paretur, seu ex iure carniū. Læuis non nisi ex iure pingui paratur, aliquando ob amaritudinem abiecta prima decoctione. De hac Plinius inquit : lævis constat latis foliis e caule exeuntibus ; vnde Caulodis dicta est, nullius in medicina momenti : hinc sumptum vulgare nomen Cauoli apud nos. quædam præterea in caput rotundum crescunt ex foliorum amplexu coagmentatum, Caputios vocant. Plinius Cumanum vocat, sessili folio, capite patulum. Quibusdam caudis ipse in caput extuberat Rapi similitudine, vulgo Torzutos vocant, cymis præcipue laudati & interna medulla. De quibus Plinius inquit : Lacuturres capite prægrandes : folio innumeris ; alij in orbem porrecti ; alij in latitudinem torosi : nec plus villis capiris post Tritianum, cui pedale aliquando conspicitur, & cyma nullis serior, præcipuus sit caulis ipsius sapore & magnitudine : primum omoium si in repastinato seratur, dein si terram fugientes, cauliculos secet, à terraq; proceritate luxuriosa attollentes se exaggerando, aliam accumules, ita ne plus quam cacumen emineat. Tertium quoddam genus capitata Brassicæ à flore cognominatum, Cauli flores appellantur : Cymæ sunt candidæ, luxuriosa sobole coherentes, veluti in umbellam latam, & solidam, tenerrimam, ac suauissimam, priusquam explicentur in flores ; raro tamen hi perueniunt ad Frugem ; vt hinc videatur apud Theophrastum illud genus esse, quod nullum inquit, aut prauum semen producit. sed hæc omnia satiuia sunt. extat & syluestris Brassica, sponte nascens, sed gustui ingrata, in maritimis, asperis, qualis in scopulis Iluæ nascitur : foliis ex candido purpurascentibus, similis satiuæ purpureæ, tantum minor. Dioscorides describit in maritimis nascentem, præruptis locis, satiuæ similem, candidiorem, hirsutioremque, amaram, cuius cyma in lixiuo cocta ori non insuavis est ; sed ea, quam prædixi in Iluæ nasci, nequaquam hirsuta est. Plinius hanc Perream vocat, inimicissimam vino, quam præcipue Vitis fugiat, aut si non possit fugere,

fugere, moriatur: folia habet bina, parua, rotunda, leuia, plantis oleris similior, candidior, satiuā, & hirsutior. At per bina folia rotunda intelligit binas foliorum appendices rotundas. Theophrastus hirsutiem negat inquit: Brassica syluestris modo peculiari à cæteris syluestribus distat; nam in cæteris asperior est, tum caulis, tum folia: hæc caules habet rotundiores, leuioreque quam satina, & foliorum appendicem: illa latum: hæc habet rotundiorē, & folium ipsum minus angulatum. Describit alibi Brassicam syluestrem in hunc modum. syluestri folium læue, sed paruum, atque rotundum: & ramis, foliisque permultis condita est: succum asperum & instar medicamenti habet, quamobrem eo Medici ad aluum purgandam sepe vtuntur. Plinius Theophrastum imitatus, cum duo satiuæ Brassicæ genera tradidisset, crispam, scilicet & læuem: Tertia inquit proprie Crambe vocatur tenuioribus foliis, & simplicibus, densissimisque: amarior, sed efficacissima: & alibi ex Catone inquit: syluestris, siue erraticæ immenso plus effectus laudantur: minutis caulibus: leuis, tenera, quæ minime probatur. Alibi Rhaphanum vocat: cum inquit, Græci tria genera fecere foliorum differentia; crispī, leuis, Tertium syluestre; nam sic Theophrastus Græce vocat, quam Dioscorides Cramben, & Latini Brassicam. quo in loco de syluestre inquit: huic folia læuia quidem, sed breuiora, ac rotunda, copiosaque, atque fruticosa: sapor autem asper, & medicamenti instar ad eliciendas aluos. sparsim autem de Rhaphano, idest Brassica, apud Theophrastum hæc traduntur. radicem habet singularem: caudice vno constat, quasi arboris naturam adipiscatur: perpetuo viret: folium carnosum, carne in latitudinem distensa: vtraque parte fructificat cacuminibus & lateribus: Vitem offendit odore, vt eius germen propinquum refugiat; vnde & medela est contra temulentiam: exit die decimo: prouenit non solum semine, sed & auulsione, vt semper aliquid eius radicis accipiat; recisa regerminat, & caules secundi suauiores; si, antequam caulescat, folia detrahantur: radices plurimum perdurant: & aliæ regermant, aliæ non: aquis salis rigata melior redditur; sed alicubi deprauate *παρὰ πρὸς*, idest radicula, non *ῥάφανος* legitur. Vires Brassicæ notissimæ sunt apud Dioscoridem, & Galenum: priuatim semen lumbricos enecat; miscetur tritum in ferculis puerorum: alia vero est Brassica marina apud Dioscoridem, & Brassica Canina, de quibus propriis locis agitur.

C A P. L V.

RADIX vulgò, à quibusdam Radicula vocatur; cum tamen apud Plinium, Radicula Struthium significet. hæc autē à Græcis Rhaphanis vocatur, quasi Radix perspicua: est enim tenella, ac fragilis,

gilis, candida, ferme translucida, sapore acri, placens in cibis cruda : folia ab radice humi strata, longa, & lateribus scissa, aspera : caulis ramosus, cubitalis, in quo breuiora folia : flores purpurei, aut candidi : siliquæ breues, carnosæ, interseptæ duobus aut tribus seminibus, rotundis, flauis, magnitudine parvæ Viciæ. Radicis plures differentiæ ; nam quædam in longitudinē crescit, quædā in rotunditatē has vulgò Rauanellos vocāt, quorū alij cortice nigro cōstant, alij cādido. longatū quædā vasto corpore cōstant, & cortice crasso, qui gravior est interno corpore; hæc Armoracia vocamus : omnes satiuæ. sunt & sylvestres parvæ, ac præduræ : floribus luteis : cæteris eisdem : hæc quoque alicubi Armoracia vocant : nascuntur in aruis. Theophrastus Rhapsanida vocat. Theodorus Radicem vertit, de hac sparsim inquit : celerrime provenit inter hyberna : die tertio erumpit, si terra cooperiatur, vsque ad ætate durare potest, & excrecere : nec enim regerminat; nisi accumulata humum semoveas : semē in siliqua latere potius apta fructum parere. eius genera plura : Corinthia amplitudine adolescit, adeo ut stirpe constet detecta ; nam sursum versus protrahitur, non ut cæteræ in terram ampliari soluta est. Liotalassia, quam Thraciam vocant, validissima aduersus frigora. Beotia dulcissima est, & figura rotunda, nec ut Cleonea prælonga. Quibus folia leuia, dulciores, suavioreque sunt : quibus autem scabra, acriores. Genus præterea habetur, quod foliis Erucae simile constat. Plinius Rhapsanos vocat inquit enim : corticē & carthilagine constat Rhapsani, multisque eorum cortex crassior, etiam quā quibusdam arborum : amaritudo plurima illi est, & pro crassitudine corticis : cætera quoque aliquando lignosa, & vis mira colligendi spiritum, laxandique ructum : ob id cibus illiberalis utique si proxime olus mandatur : si vero cum oliuis drupis rarior ructus sit, minusque fætidus. Egypto mire celebratur propter olei fertilitatem, quod de semine eius faciunt : hoc maxime cupiunt ferere, si liceat, quoniam & quæstus plusquam è Frumento, & minus tributi est, nullumque copiosius oleum : non pertinet autem ad hoc olus, quod subiungit inquit, genera Rhapsani Græci fecere tria foliorum differentia, crispi, atque lævis, & tertium sylvestre, & quæ sequuntur : hæc enim ex Theophrasti Rhapsano idest Brassica desumpta sunt : accipienda autem, quæ subiungit. nostri alia fecere genera : Algidense à loco, longum, atque translucidum, Alterum Rapi figura, quod vocant Syriacum, suauissimum fere, ac tenerimum, hyemisque patiens : præcipuū tamen est, quod è Syria non pridem aduectum apparet ; quoniam apud Authores non reperitur ; id autem tota hyeme durat. etiam num vnum sylvestre ; Greci Agrion vocant ; Pontici Armon ; alij Leucem ; nostri Armoracion, fronde copiosius quam corpore, in omnibus autem probandis maxime spectantur caules ; in initio enim rotundiores, crassioresque,

resque, ac longis canalibus: folia ipsa tristiora, & angulis horrida: seri vult Rhaphanus terra soluta, humida; simum odit: palea contentus: frigore adeo gaudet, ut in Germania infantum puerorum magnitudinem æquet. seritur post Idus Februarij, vt vernus sit: incipiente incremento confert alterna folia circumobruere, ipsos vero accumulare; nam qui extra terram emerferit, durus fit, atque fungosus. Aristomachus detrahi folia per hyemem iubet, & ne lacunæ stagnent, accumulare: ita in æstate grandescere, quidam prodidere, si palo adacto cauerna palea insternatur, in sex digitorum altitudine, deinde semen simoque & terra cōgeratur ad magnitudinem scrobis crescere, præcipue tamē salis aluntur; itaque etiam talibus aquis irrigantur; & in Aegypto ē nitro sparguntur, vbi sunt suauitate præcipui, in totum quoque falsugine amaritudo eorum eximitur, fiuntque coctis similes; nam & cocti dulcescunt, & in Naporum vicem transeunt. crudos Medici suadent ad colligenda acria viscerum dādos cum sale ieiunis esse, atq; ita vomitionibus præparant meatum: tradunt & præcordiis necessarium hunc succum, quando Phthisim cordi intus inherentem, non alio potuisse depelli comportum sit. in Aegypto Regibus corpora mortuorum ad scrutandos morbos infecantibus, atque, vt est Græca vanitas, fertur in templo Apollinis Delphis, adeo ceteris cibis prælatus Rhaphanus, vt ex auro dicaretur Rhaphanus. Hæc atque alia scribit Plinius de Raphano: alibi de syluestri Rhaphano inquit laudatissimum in Archadia, quanquam & alibi nascitur, vtilior vrinē dumtaxat eiiciendę, cætero bilem detrahit: præterea cortices in vino stomachum purgant: pituitam extenuant: vrinam concitant. est & satiui vsus in Italia, & Armoraciam vocant satium. Satiui vero decocti mane poti ad ternos cyatos comminuunt & eiiciunt calculos. Idem Plinius alibi Napos vocat, recensens quinque genera à Theophrasto exposita, scilicet Corinthium, Cleoneum, & reliqua. Dioscorides describit syluestrem foliis satiui, sed magis ad Lapsanam accedentibus: radice macilenta, molli, subacri.

C A P. L V I.

L A P S A N A in aruis frequens nascitur, Rhaphano syluestri in totum similis: breuiori caule: flore candido: foliis minus, hirsutis. Dioscorides Lampsanam vocat, olus syluestre; cuius folia, & caules in cibo coquuntur. Plinius inter syluestres Brassicas inquit Lapsanam esse, pedalis altitudinis: hirsutis foliis Napi simillimis, nisi candidior esset flore: & alibi, est cyma syluestris trium foliorum, olus carmini bus Diui Iulij præcipue iocis militaribus celebratum; alternis quippe verſibus exprobrauere Lapsana se uixisse apud Dyrachium, præmiorū parſi moniam cauillantes.

CAP. LVII.

NAPVS, quem vulgò Nauonem vocant, radix est in longitudine extuberans, acrior Rapa, amarior Rhaphano; ideo cocta tantum venit in cibos: color aliis candidus; aliis buxeus: caules; & folia fert Rhaphani, leuiora: flores luteos: siliquas Brassicæ exiliiores: seruntur apud insubres, vt Rapa: Bunias à Dioscoride vocatur eius radix inquit, elixa flatulenta est, ac minus nutrit quam Rapa, asseruaturque muria vt illa. semen potum venenis aduersatur; ob id recipitur in Antidotis. Galenus non distinguit à Rapis inter alimenta: cum autem recipiatur Buniadis semē in Theriaca apud Andromachum, ipse syluestris Buniadis semen recipit, quod è Creta optimum habetur. Artheus suspicatur apud Theophrastum: cum Buniadis nomen non reperitur, Rapum marem esse Buniadem; apud antiquiores Raphym & Rapym appellatam esse; citat Nicandrum de Buniade loquentem cum Rapis & Rhaphanis, & Diphilum medicum de Buniade & Rapa sic loquentem. Rapa acris est, difficulter digeritur, ventosque gignit, At melior est Bunias; est enim dulcior, facilius digeritur, stomacho magis confert, magisque nutrit. Rapa, quæ assata fuerit, magis digeritur, ac magis extenuat. Plinius Napum vocat: putauit autem apud Theophrastum esse, quam Rhaphanida vocat; cum inquit Naporum Græci quinque genera fecere, vt superius in Rhaphano dictū est: forte non Rhaphanis legebatur eo in loco apud Theophrastum, sed Rhaphys, quæ eadem cum Bunide sed ex propria sententia de Napis loquens inquit. Romæ palma datur Aminterninis, inde Norsinis, tertia nostratibus. eorum eadem fere natura cum Rapis: gaudent eque frigidis: serunturque eodem modo: sed diligentiores quinto sulco Napum feri iubent: Rapum quarto, vtroque stercoreato: alibi Naporum duas facit differentias, vnā, quod Bunion Græci vocant, de quo nos alio loco agimus. Alterum Buniada appellant. Rhaphano & Rapo simile: seminis præclari contra venena, ob id & in antidotis vñuntur illo. hæc Plinius. aliud vero est Napi Græce apud Galenum, vt in Sinapi dicitur. syluestrem Napum hodie animaduertunt; foliis ad Erucam accedentibus: radice ampliore, & rotundiore.

CAP. LVIII.

RAPA in aruis seritur in fine ætatis: hyeme radix crescit in amplam rotunditatem, ad pabulum iumentorum, & ad hominum cibum, non solum radice cocta, sed vt foliis ac cima Brassicæ modo: folia sunt lata, aspera, angulosaque, non sine appendicibus vt Brassicæ:

ficæ : caules non crassi, cubitales, ramosi : flores lutei : silique Brassicæ, breuiores : semina rotunda, nigricantia, exigua. differentiz in radice; nam quædam sessili rotunditate constant, iucundiores : quædam in rotunditate oblongæ sunt; color omnibus candidus. Gongyle apud Græcos vocatur. Theophrastus radice inquit, carnosam esse, quasi ex carne & cortice constantem; habet enim corticem carni adherentem; si terra cooperiatur, non germinat, neque folium mittit, sed vsque in ætatem durare potest & excrefcere. Mas est & fæmina, quæ tamen genere non distant; gignitur enim vterque ex eodem semine; nam si densius feratur, masculi fiunt; si rarius, fæminæ. Item si uitiosa terra ferantur, aut ex prauo semine, omnes enim masculifcunt : probum autem semen est, quod tenue est : gaudet frigoribus. Plinius Græcos sequutus duo prima genera esse, masculum & fæminam; masculum in rotunditatem globari : fæminam in latitudinem fundi, concauam, suauitate præstantiorem, & ad condiendum faciliorem, sed sæpius satam transire in marem. Apud Traspadanos tertium hunc esse fructum post messem & Vinum. Ante omnia cunctis animalibus nasci, satari iis ruris Alites, magisque si decoquantur aqua : Quadrupedes & fronde earum gaudere. Homini non minorem Rapaciorum suis horis gratiam, quam cimarum; placere quoque flaccida, & in horreis enecata, magis quam viuientia. Nebulis & pruinis, ac frigore vltro aliā amplitudinem mirabili, visa esse quadraginta libras excedentia; in cibis pluribus modis comendari; durare etiam Sinapis acrimonia edomita, & coloribus picta.

C A P. L I X.

SYLVESTRIS Rapa sponte in aruis nascitur : radice non crassa, nec rotunda, sed tenui, & longa, vt Rhaphani sylvestris : foliis Rapæ minoribus, hirsutioribus, similiter angulosis : caule breui, ramofo : floribus aureis, capitulis Fabæ magnitudine, angulosis : intus osseum quid continetur : vnico semine ob silique breuitatem. Altera ramosior, & altior : flosculis pallidis : capitulis exilioribus, frequentioribusque. Plinius tertiam inquit esse Rapi speciem syluestrem : radice in longitudinem procurrente, Rhaphani similitudine : & folio anguloso, scabroque; succo acri, qui circa messem exceptus oculos purgat, medetur caligini admixto lacte mulierum. Idem Theophrastus innuit, cum de sylvestribus loquens inquit : Rapæ radice longa, & modo Rhaphani : breuique caule consistit. At Dioscorides longe aliter describit Rapam syluestrem, quam in hoc genere nequaquam adhuc vidi.

GLASTVM, vulgò autem Guadam herba est, qua fullones vtuntur, tingendis lanis ceruleo colore, sine quo color ater nobilis, ac perseverans non fit: eius gratia feritur in Piceno, aliisque locis maiore quæstu, quam frumentorum: secant folia, quæ ab radice, antequam caulescat; ea diligenter conterunt molis lapideis; congerunt deinde expresso humore in ingentes massas, nigras sub dio, vt imbribus, & sole concoquantur: easdem iterum atque iterum subactas tandem in panes cogunt, ac vendunt: folia hæc magnitudine Lactucæ sunt, sed colore & specie Brassicæ parvæ, carnosa, lævia: caulescit anno secundo in-eunte vere: caulis rectus, bicubitalis, subrubens: foliis multis angustioribus, digitalibus, sine pediculo herentibus: rami in summo tantum sparguntur, frequentes, onusti flosculis luteis; & filiquis nigris, pendentibus, figura parvarum ligularum; quibus singulis singula insunt semina, nigra, in rotunditate oblonga: radix sylvestris Raphani similis: (ponte oritur inter segetes: foliis angustioribus, ac parum angulosis: iis, quæ ab radice, costa alba per medium discurrente, odore Brassicæ; caule cubitali: paucis in summo ramulis: flosculis pallescentibus: fructu non pendente, sed subrecto, duro, candicante, vt Rapa sylvestris, & talis à Dioscoride describitur Rapa sylvestris; nam folia lævia, digitali amplitudine, caulis cubitalis, ramosus in summo; at capitulum non altera filiqua includitur, nec plura continet semina, sed vnicum, idcirco ad Isatim magis pertinere arbitror. duo autem genera Isatis tradit Dioscorides domesticum & sylvestre. De domestico inquit Isatis sativa, qua insectores lanarum vtuntur: folium habet Plantagini simile, pinguius, nigriusque: caulem duos cubitos excedentem. Sylvestris sativæ similis: folia habet maiora, Lactucæ proxima: caules tenuiores, multifidos, quadantenus rubentes; in quorum cacumine folliculi multi dependent, quandâ linguarum effigiem referentes: in quibus semen, flore tenui, luteo. secundum hanc descriptionem, quæ hodie feritur apud nos, sylvestris est apud Dioscoridem. Quam autem sponte in arvis nasci diximus, fuerit domestica; angustioribus enim foliis constat; & paucioribus ramis, non tamen ea in usu est apud insectores nostri temporis, neque caulem adeo altum gerit; verum subiungitur in quibusdam codicibus, mendosas esse prædictas descriptiones; nam luteum florem; & scapos tenuiores, ac multifidos: & cacuminum ligulas illas, folliculares. Isatis habet sativa, non sylvestris: continetur in iis semen nigrum, simile Git: caule supra cubitos duos alto, non, ve quidam dixerunt, cubitali tantum: sylvestris nigriora fert folia: cauliculum

lum minorem, crassioremq: florem purpureum, aut cæruleum: fructu aspero, cruciformi: semen inclusum foliis pusillis, & assidue per interualla quinis, hoc modo legentibus, vt Hermolaus legit, nostrum Glastum satiuę Isati adamussim quadrabit. syluestris autem ea planta fuerit, quæ vulgo herba Sancti Antonij vocatur ob effectum; nam eius succo vlceraꝝ partes illitaꝝ tetrum colorem cōtrahunt specie ignis sacri, quod quidam ad extorquenda munuscula mendicantes efficiunt. Eiusdem radiculaꝝ fibrosa, manu cōrectaꝝ dolorē dentium leuant: nam reuellunt cutem rubefacientes, sed colore tetro inficiunt. Herba in syluis nascitur: pluribus ab eadem radice caulibus, ramosis, cubitalibus, subrubentibus: folia Glasto breuiora, rotundiora, ac nigriora: flores purpureos, Leucoio similes: folliculos per interualla paruos, quatuor, aut quinque, oblongos, quasi crucem constituentes, hirsutos, siliquam paruam continentes: semine intus Glasti: floret in Autumno. Plinius vtramq; inter Lactucas syluestres recenset; cum aptius inter Brassicas syluestres numerari debuissent: Tertiā inter eas facit nascentem in syluis, quam Gręci Isatim vocant: eamdem videtur alibi intellexisse, cum inquit: In Gallia Glastum vocant; simile Plantagini, quo Brittanorum coniuges, nurusque toto corpore oblitaꝝ, quibusdam in sacris nudæ incedunt, Aethiopiam colorem imitantes: quamuis & hæc possint conuenire satiuę Isatis de qua inquit: inter Lactucas syluestre, quarto genere infectores lanarum vtuntur, Glastum vocant; simile erat Lapatho syluestri foliis, nisi quod plura habet, & nigriora.

C A P. L X I.

SINAPI, quæ & Sinapis appellatur, prouenit lætissime in aggeribus sata, vbi eruta nuper terra fuerit: caulem fert tricubitalem, multis ramis: folia Rapę, latiora: flosculos luteos: siliquas membranosas, breues, sursum spectantes, refertas multo semine, tenui, rotundo, fuluo, linguam vrente: radice constat tenui, & lignosa. Altera syluestris minor: angustioribus foliis, vt Rapę syluestris, scabris, cæteris eisdem. Tertia folio constat laciniato, Erucaꝝ modo, sed scabro, & subcandido: caulo cubitali: floribus luteis: siliquis in latera inclinatis: seminibus ex flauo candicantibus, maiusculis: seritur in hortis: vulgo Rucam vocant. huius semen musto iniectum, ebullitionem prohibet, & dulcedinem conseruat. Plinius eadem tria gênera ostendit his verbis: vnum gracile: Alterum Rapi foliis simile: Tertium Erucaꝝ: semen optimum Aegyptium. Athenienses Napy appellauerunt: sic Galenus appellat, Paulus, & Aetius. Dioscorides vtroque modo vocat; at neque describit; neque differentias assignat. Theophrastus succum acrem tribuit:

buit : semen in filiqua, è cuius satu exit die quinto : Medici semine vtuntur ad extrahendum ex alto : in condimentis quoque assumitur cū Sapa.

CAP. LXII.

ERUCA herba in acetariis assumitur cruda, sapore acri, & iucundo; ideo seritur in hortis : folia fert læuia, oblonga, vtrinque laciniata; raris foliorum segmentis. distant magnitudine; nam quædam latiore constat folio : caule cubitali : floribus candicantibus, maculosisque : filiquis Sinapi maioribus : Altera fruticosa : angusto folio, minus laciniato : pluribus cauliculis, semicubiti altitudine : flores fert luteos : filiquas tenuiores : tota acrior existit. Quoddam genus sponte nascitur in parietibus & maceris; frequens in agro Vrbeuetano : foliis maioris Erucae, sed hirsutis : caulibus dodrantalibus : floribus albis : filiquis Rapi similibus, hirsutis : tota planta à tertio genere Sinapis distat solum paruitate, & florum albedine. Dioscorides Euzomon græcè appellat : vnum domesticum tradens, quæ largiore cibo cruda ventrem concitat : Alteram syluestrem, cuius semine in Iberia pro Sinape vtuntur; est enim multo acrius domestico, & vrinam vehementius impellit : at neutram describit; solum ex attributis circa aliarum plantarum comparationem colligere licet : Erucae folia laciniata esse, eo modo quo diximus. Theophrastus meminit satiuæ inter olera : radicem tribuit lignosam; & satam celerrime prouenire. Plinius de Eruca inquit : tantam inesse in condiendis obsoniis suauitatem, vt Græci Euzomon appellauerint : æstate vel hyemæ facillime nasci : frigora contempnere : diuersæ naturæ esse quam Lactucam, concitatricem scilicet Veneris. Idcirco iungi fere illi in cibus : esse & syluestrem.

CAP. LXIII.

QUODDAM genus Erucae in maritimis nascitur, locis harenosis : foliis crassis, pulposisque, varie diuisis, aliis, vt Rhaphani, aliis Erucae, aliis angulosis tantum : caules fert humi procubentes : filiquas crassas, & breues, angulosasque : hæ cum exaruerint, decerptæ calculum renum frangunt, & vrinam impellunt, puluisculorum potio.

CAP. LXIIII.

IRIO passim in ruderibus nascitur, & circa semitas : caule cubitali : ramis ad latera tendentibus, & deorsum inflexis, fractu contumacibus : folia fert latioris Erucae, minus laciniata, subhirsuta :

flo-

flosculos exiles, luteos, circa ramos frequētes: siliquas tenuissimas, subnigras, ramis hærentes, in quibus minuta semina continentur, valde flaua, & acria, valde efficacia ad vrinam impellendam: Altera est amplior tum foliis, tum floribus, ac siliquis; ramis erectioribus: peregrina apud nos: Tertia parua, acrior, non nisi iuxta parietes reperta: cauliculis dodrantalibus, foliosis: breuiori folio, fere triangulo: siliquas fert non in extremis ramis, vt cæteræ, sed inter folia. Dioscorides Erysimum vocat, iuxta vrbes, rudera, hortosque: foliis Erucae syluestris: cauliculis in lori modum lentis, & obsequiosis: floribus luteis: siliquis in cacumine gracilibus, corniculatis, vt Fenogrecæ: semine Nasturtij, exiguo, vrentis gustus. Plinius Irionem à Græcis Erysimum vocatum esse inquit; fruticosum: foliis Erucae, angustioribus paulo: semine Nasturtij. Quoniam autem aliud est Erysimum apud Theophrastum, inter fruges, vsurpatum in cibis, cuius & Galenus mentionem facit, Plinius tanquam eandem plantam accepisse videtur, cum inquit: Irionem Sesame similem esse inter fruges, sed medicaminibus potius annumerandum, quam frugibus.

C A P. L X V.

HERBA Sancti Alberti vulgò appellatûr quædam Irioni similis: caule striato, recto, cubitali, altiorique: foliis magis laciniatis, leuibus: flosculis luteis, in summis ramulis rectis: siliquas fert grandiores, ac firmas, in quibus semen simile prædictis: eo vtuntur ad fistulas.

C A P. L X V I.

ACCIPITRINA vulgò appellatur: foliis minutissime diuisis, Absinthij Santonici modo, subcandidis, & subhirsutis; vnde quidam inter Absinthij genera collocauerunt; non tamen amaritudo inest, neque odor: sapore subastringente: caulem fert tenuem, rectum, cubitalem; ramulis rectis, quibus summis tenuissimi sunt flosculi, pallefcentes; ac siliquæ longissimæ, tenuissimæque: seminibus flauis, vt Irionis, minutissimis, quæ laudantur ad lûbricos necandos. Altera huic similis: foliis crassius diuisis, ad Nasturtium accedentibus, minoribus: flosculos fert candidos; siliquas prælongas, & tenues: oritur in incultis.

C A P. L X V I I.

QVAEDAM cauliculo simplici constat, vltra dodrantem; in quo folia vsque ad medium sine pediculo hærentia non laciniata, vt reliquis, sed tantum in ambitu serrata, dorso in curuo, vt Del-

phinium ob id dici possit, subhirsuta : in cacumine flosculi insunt candidi, & siliquæ longissimæ, numerosæ, rectæ, tenuæ; in quibus minuta semina : oritur in asperis, sed tamen riguis. Dioscorides Delphinium sic describit : surculos emittit ab vna radice sexquipedales, aut maiores; à quibus folia exeunt parua, tenuia, diuisa, prælonga, quæ Delphinorum effigiem representant; vnde tractum nomen est : flos Violæ albæ similis, purpureus; semen in siliquis Milio proximum, quo non aliud vtilius bibi potest à scorpione percussis. hæc descriptio præter floris descriptionem optime quadrat; idcirco aliam ostendimus flore purpureo, specioso, qui & Hyacinthus nominatus est.

CAP. LXVIII.

SISYMBRIUM Aquaticum, quem vulgò Crescionem vocant, in riuis fontium nascitur : denso frutice : caulibus infirmis, & concauis : foliis rotundis, læuibus, appendicibus quibusdam, subrotundis, vt Eruce; gustu acri : flores in summis ramulis fert paruos, candicantes : siliquas Eruce. assumitur in cibis vt Eruca. Efficax ad vnam mouendam, etiam extrinsecus imposita. Quædam non absimilis oritur in sicco : tenuioribus foliis, & simplicioribus cauliculis. Dioscorides vnum quidem Sisymbrium Mentæ affine tradit, de quo nos proprio loco agimus. Alterum de quo hic agitur : Cardamine inquit cognominatur ob Nasturtij saporem; gaudet riguis, in eisdem locis proueniens, vbi Sion : folia primum rotunda sunt, adulta Eruce modo finduntur : assumitur in cibis crudum. Plinius de eodem inquit, quod in riguis nascitur : simile Nasturtio est, sed hanc similitudinem Dioscorides in sapore tantum notauit.

CAP. LXIX.

DVAE in aquis, aut certe riguis nascuntur, prædictis affines : flosculis luteis, in summis ramis : sed siliquis brevissimis : quarum altera caule, & folio constat subrubente, oblongo, non incito, tantum anguloso : Altera fruticosior; folio Eruce modo, laciniato, frequentibus diuisuris, singulis foliorum partibus serratis, specie Tanacetum Sisymbrium sylvestre vocemus.

CAP. LXX.

NASTURTIVM, vulgo Mastorsium, feritur in hortis pro ole-
re; nam crudum Erucę modo venit in cibos, acri sapore: cau-
lis ramosus est, cubitalis, & amplior, subcandidus, leuis: folia
fert inferne varie scissa, tenuibus, longis & raris segmentis, mollia; super-
ne autem indiuisa, angusta, & oblonga: flosculos candidos circa sum-
mos ramulos: fructus rotundos, ac depressos, sinu seminis vtrinque con-
stituto: semen flauum est, exurens, copiosum. hanc tanquam notam
non describunt authores; tantum ex attributis hinc inde colligere licet
aliquas nothas. Cardamon Greci vocant. Galenus viride inquit venire
in obsonia cum pane; quoniam eius mordacitas humiditatis admixtio-
ne moderata est, non exurens, vt quando siccum est; semen quoque adu-
rens, vt Sinapis. Dioscorides Nasturtio comparat Iberidem foliis, & ra-
dicibus duabus: Erysimum semine flauo; Sisymbrium aquaticum sa-
pore acri. Theophrastus innuit satium esse, cum inquit: exire à satu
die quinto: semen autem vetus celerius prouenire: constare acri succo.
Plinius duo genera tradit: album: & nigrum; sed nequaquam descri-
bit; meminit & sylvestris; cuius effectus maior ad omnia, ex omnibus
his colligere licet, præter Nasturtium à nobis descriptum, quod album
Nasturtium à Plinio vocatur, esse & alia genera. Animaduertentia autem
mihi similitudinem Iberidis, quod Nasturtium sylvestre appellatum est,
in foliis & radice cum Nasturtio, non satis conuenire cum albo Nastur-
tio, visum est nigrum Nasturtium esse eam, quam inter Erucas descripsi-
mus minorem, acrioremque: flore luteo; nam folia eius angusta, & ob-
longa, vt Iberidis, assumiturque in obsoniis per se cum pane, vt Galenus
notat: nec video apud antiquos, inter Erucas recenseretur: vnius enim tan-
tum meminerunt inter satias.

CAP. LXXI.

IBERIS passim in ruderibus, & iuxta semitas nascitur, fruticosa:
pluribus ab eadem radice caulibus, lignosis, cubitalibus: folia pro-
pe radicem parue Erucę similia, circumferrata, superne autem indi-
uisa, angustioraque: flosculi in cacuminibus ramulorum tenuissi-
mi, candidi; & fructus Nasturtij longe exiliores; semine vix conspicuo,
subnigro; radix lignosa, aliquando simplex, aliquando bifida, odore
acri. Dioscorides Iberidem alias Cardamanticem appellari inquit: na-
sci in incultis: foliis Nasturtij in uere, virentioribus: caule cubitali, aut
minore: florem in ætate fert lacteum, quo tempore efficacior est: radi-

ces duas, Nasturtio similes, calfacientes, & adurentes. Apud Galenum in curatione doloris Ischiadici legitur elegans descriptio ex Damocrate carmine conscripta in hanc sententiam. Iberis dicta à regione, in qua sanatus Medicus, herba frequens vbique iuxta muros & vetera monumenta, ac vias, semper virens; sed vere foliis Nasturtij maioribus: caulibus cubitalis, paulo maior, vel minor: à quo æstate pendent folia vsque ad multam hyemem, donec gelu pereant: flos æstate lacteus: semen exiguum, vt vix cerni possit: radix odore acerrimo, vt Nasturtium. hæc tuta in magna cōpia (difficulus autem tunditur, æstate & recens, nam tunc fortissima) cum modica axungia adhibetur toti cruri, & maxime coxendici; finitur per quatuor horas in viris, minus in mulieribus, deinde auferitur, & crus in balneo ponitur, post inungendum ex oleo & vino, ac demum terfa pinguedine, & sudore, tegendum molli lana, vt æger ambulet, & suis pedibus obeat munia: si opus fuerit, repetendum post dies viginti, sic sanari inueteratos dolores capitis, aut in quacunque corporis parte. Plinius eadem ex Damocrate refert. Putat Galenus eandem cum Lepidio esse, quod & Agriocardamon, idest sylvestre Nasturtium appellatum est, sed apud Dioscoridem diuersa earum mentio reperitur.

C A P. L X X I I.

LEPIDIUM, vulgo autem herba Piperis vocatur: seritur in hortis; nam folia ob Piperis gustū in condimentis expetuntur: caulibus est candidus, ac leuis, rectus, cubito altior: folia lata, in acutum desinentia, Lauro grandiora, sed in ramis graciliora: flosculos fert in æstate candidos, veluti in coma; & fructus tenues Iberidi similes: radicem Raphani sylvestris, acrem. Plinius scribit peregrinum fuisse: seri à Fauonio, dein, cum fruticauerit, iuxta terram præcidi, tunc runcari, ac stercoreari: hyemis impatientissimum: exit & in cubitalem altitudinem; foliis Laurinis, sed mollibus: vsusque eius non sine lacte. Dioscorides tanquam notam non describit; herbulam inquiens esse, quæ muria cum lacte conditur: vis foliorum acris, & exulcerans; Ischiadici præsentissimum remedium: lepras quoque tollit; vnde forte Lepidium appellata; quia lepidas idest squamas leproforum auferat; ex quibus patet, hanc diuersam esse ab ea, quam Iberidem vocauit; nam Iberidi vires in radicibus; Lepidio in foliis; huius præterea vsus in cibis; Iberidis nequaquam. error autem purantium easdem esse fluxit ex communitate nominis, & virium. Paulus Aegineta rem aperuit inquiens. Ischiadicos in totum restituit sanitati Iberidis herbæ vsus, quam Lepidion quoque, alij Nasturtium appellant. Quæ vero apud nos fruticosa nascitur: foliis Lauri similibus, & multo amplioribus respondere, multa experimenta testan-

testantur, non solum in coxarum, sed in aliis quoque diuturnis affectibus, & quæ sequuntur. Golumella Lepidij duo genera facit: syluestre: & satium. forte Iberidem pro syluestri accipiens. Solum ansam dubitandi præbet, quod Dioscorides Lepidium herbulam dixit esse, quod Iberidi magis quam Lepidio conuenit. sed tamen Dioscoridis Lepidium idem esse cum Plinij & Pauli Lepidio, ac longe differre ab Iberide colligi potest ex Draba, cuius folia Lepidio comparantur à Dioscoride.

C A P. L X X I I I.

DRABA peregrina est apud nos: breuior Lepidio: foliis quoque minoribus, candicantibus, in ambitu læuiter fimbriatis, Lauri modo: flosculos candidos, in summis ramulis latam quandam umbellam constituentibus; fructus Lepidij: semina nigra. Dioscorides inquit: herba ad cubiti altitudinem assurgit, tenues spargens ramos, & ex utroque latere folia ceu Lepidij, molliora. (Græce ἀπλωτέρα, quod etiam significat tenuiora) & candidiora: in cacumine umbellam Sambuci gerit; candidis floribus: huius semine arido in Cappadocia pro Pipere vtuntur; herbam autem cum ptisana incoquunt. reperitur eadem descriptio alibi apud eundem Dioscoridem sub nomine Arabis, vt habet Hermolaus.

C A P. L X X I I I I.

BVRSA Pastoris vulgò appellatur herbula, passim in ruderibus, & viis proueniens: foliis ab radice stratis, digiti longitudine, sectis Erucae modo, sed prope pediculum integris: cauliculum fert tenue, semicubitalem, in quo pauca foliola, nequaquam secta: flosculi in ramulorum cacuminibus candidi: fructus triangula figura compressi, in summo sinuati specie gemini marsupij; vnde nomen traxit: in his semina exigua, & flaua continentur, sapore subacri; at herba tota insipido sapore constat, & glutinosa, celebris ad sanguinem sistendum, & fluxiones repellendas, succo poto in spuro sanguinis, & dysenteria; trahitur & super nares ad sanguinem inde fluentem, herba ex aceto trita, & carpo adhibita: sistit fluxum sanguinis, & rigorem tertianæ compescit: illinitur Erysipelati, & incipientibus inflammationibus, & vulneribus recentibus. Apud antiquos inter Thlaspi genera numeratur, vt paulo mox patebit.

CAP. LXXV.

HVMILIS quædam herbula affinis Bursę Pastoris, copiosa in Sicilia, & in Plumbinenſi ſecus vias: ramulis dodrantalibus, multis, humi procumbentibus: foliis Thymi, rotundioribus, candidantibus, ſubhirſutis: floſculos fert tota hyeme candidos, veluti in capitula aceruatos in ſummis ramulis, odore quaſi ſimillimo fauo mellis: fructus minutos, Iberidi ſimiles: Planta inſipido ſapore conſtat, vt Burſa Paſtoris.

CAP. LXXVI.

THLASPI folia fert ab radice Iberidi ſimilia, longiora, ac ſimiliter diuiſa, in caule autem ſolum anguloſa, pollicis latitudine: caulis prope cubitalis, ramis in ſummo tenuibus, parulis floſculi candidi in cacuminibus: fructus ſpecie & magnitudine Naſturtij, in extremo diuiſi: ſemina intruſa ſubrotunda, nigricantia, acria: naſcitur in agrorum aggeribus. Quoddam genus in Monte Sancti Iuliani in Piſano oritur: floribus luteis: fructu lato, ac valde depreſſo, diuiſo ſpecie duorum nummorum. Dioſcorides inquit: herbula eſt anguſtis foliis, digiti longitudine, in terram conſternans, in ſummo ſciſſis, ſubpinguibus: caulem emittit tenue, duorum dodrantum, paucis adnatis: circa quem totum fructus eſt modice latus in extremo, figura Diſci, ſeu Lenticulę, ſed conſtractus: vnde nomen aſſumpſit: in quo ſemen continetur ſimile Naſturtio: floſ ſubalbidus: oritur in ſemis parietibus, & aggeribus: ſemen acre excaſciens. hæc deſcriptio partim oſtendit noſtram Burſam Paſtoris, quę & Capſella dicta eſt, inter cętera nomina Dioſcoridi aſcripta: nam folia in cacumine diuiſa: & fructus in extremo lati, ei plantę magis conueniunt. At figura Diſci conſtracti, iis, quę hic deſcriptę ſunt, magis congruunt, erat autem Diſcus apud antiquos, quoddam luſorium inſtrumentum, figura lenticulari, quod qui longius proieciſſet, victor erat: hodie Rulla vocatur, lignea rotula, quę filo circumducta, & proiecta, longius rotundo plana tranſigit. Galenus in cenſu Theriacę, duo genera ſeminis nouit, vnum colore inter luteum & flauum, figura rotundum, adeo exiguum, vt ſæpe Milio cędat, quod ė Creta aſſertur: cuiuſmodi etiam vbique naſcitur, hoc tanquam infirmum monet in Theriaca non recipiendum: Alterum præſtantius ex Cappadocia allatum, quod ad nigredinem quamplurimum inclinat, figuramque non exacte rotundam habet, & magnitudine antedictum per multum ſuperat, & ab vno latere paruam quandam veluti compreſſionem præſert, vnde & nomen obtinuit, prouenit autem vtrumque in

Cappadocia quamplurimum : sed quod peculiariter in Sauro nascitur, nec Cretico, nec passim nascente simile. ex hac Galeni historia colligere licet Bursam Pastoris esse Thlaspi deterius, quod ubique nascitur. Nigrum autem melius, quale hic descriptum est.

CAP. LXXVII.

THLASPI Creticum appellatur herba, quæ etiam apud nos reperitur locis asperis in monte Sancti Iuliani; surculis dodrantalibus: foliis angustis, indivisis, ceu Lini: capitula fert cacuminibus: in quibus flores stipati, subrubentes: & fructus in eodem capitulo stipatos, profundiori sectione, quam Thlaspi nigrum: seminibus intrus flauis, amaris, & acris: herba quoque amara est. Galenus meminuit Cretici Thlaspeos, ut patuit in superiori mentione.

CAP. LXXVIII.

THLASPI magnum. Rafanus montanus vulgò appellatur; radix crassa, gustu Rafani, acerrimi saporis: oritur in montibus: feritur autem in hortis radice; nam præcisa etiam in partes paruas germinat; ineunte vere foliola exeunt ab radice, subrubentia, & scissa in extremo: mox caulis cubito breuior, rectus, paucis ramis; quibus summis flosculi candicantes insunt: & fructus bifurcati, ac depressi ut cæteris: postquam caulis inaruerit ab eadem radice, sed altero principio folia exeunt magna, qualia Hippolapathi, serrata, & aliquando in extremo scissa. Dioscorides ex Crateua describit: foliis latis: radicibus magnis: vtile Ischiadicis. recentiores medici Rhaphanum sylvestrem putantes Radici vires tribuunt ad flatum laxandos: urinam mouendam; & calculum renum, & vesicæ frangendum. distillant & aquam ex radicibus ad vsus prædictos. Germani radices tritas in condimenta recipiunt.

CAP. LXXIX.

DORELLA vulgo appellatur, semen aurei coloris, exiguum, & in rotunditate oblongum, acre, oleosumque; quod præcipue olei gratia ferunt in Gallia: caulem fert rectum cubitalem, ramosumque folijs Thlaspi nigri, maioribus, ac leuioribus, flosculos fert candidantes: fructus non depressus, sed orbiculatos, in acutum desinentes, ob seminis vero similitudinem cum Sesama, & olei hubertatem, a multis assumpta est pro Sesama, oleumq; Sesaminū ex hoc semine petūt,

CAP. LXX X.

VIOLE alba, quæ & Matronalis cognominatur : colitur floris gratia : flos est odoratus inter primos vernos. Planta fruticosa : caule crasso, duro, circa duos dodrantes : ramos fert in cacumine, vt Brassica : folia digitali longitudine, candicantia, subhirsuta, quæ prope radicem angulosa, ac latiora : flores summis ramulis plures, (speciosos, candidos, aut rubentes, aut ad purpuram inclinantes, aut varios, maculis in albo rubris : extant & luteæ ramosiores : viridioribus foliis, angustioribusque : siliquas ferunt longas, & angustas, ad septū cōpressas contrario modo quam in Nasturtio & Thlaspi : in iis semina rotunda, in tenuitatem quasi foliaceam compressa : radix lignosa. Græci Leucoion vocant, quasi albam violam, comprehendentes eodem nomine & luteas, & cæteras prædictas. Theophrastus inquit ; florum prima emicat, vbi cælum clementius nondum exacta hyeme plurimum durat. differentiam habet in flore ; cum color earum varietur. Distat à nigra tum in aliis, tum ratione plantæ ipsius, in caule tantum foliata, non latifolia, non multa radice constat : Vita eius anni maxime tres, senescens diminuitur, & candidiores assidue flores fert. Aliam idem Theophrastus habet inter Bulbacea, de qua suo loco dicendum est. Dioscorides tanquam notam non describit : esse differentiam in flore ; nam aut alba, aut lutea, aut cærulea, aut purpurea : lutea autem ad Medicinæ vsum optima : nam ducit menstrua, secundas, & factum flos siccus seruatus in sessione : efficacius eadem præstat semen potum : nam abortum facit : sed Cæruleum Leucoion in hoc genere hactenus non visum, à solo Dioscoride positum, nisi superfluum fuerit id verbum : At Cyanus flos, quem forte intellexit, alio loco est explicandus. Plinius trium tantum colorum meminit, purpurei, lutei, & albi ; nam de cyano seorsum à Leucoio agit : Leucoium ferunt omnes plantis, vt olus. At reliqua Violarum genera ab eodem posita non pertinent ad hunc locum. Arabes vocant Cheiri ; vnde oleum paratur Cheirinum vteri doloribus valde utile : diuersum à Iasmino Dioscoridis, quod è floribus albis violæ parari scribit, de quo nos in Gelsimino.

CAP. LXX XI.

EXTANT & sylvestres, vt plurimum sine odore : oriuntur in montibus, albæ, & purpureæ : foliis angulosis, & breuioribus quam sativæ : cauliculis dodrantalibus ; harum flores noctu magis redolent quam interdiu : idcirco iure Hesperis inter has constituitur apud Theophra-

Theophrastum, quam inquit appellatam à nomine esse; quia noctu plus redoleat, quam interdiu. purpurei floris quandam vidi admodum pusillam, non excedentem quatuor digitos, in gracilibus nascentem: lutei vero coloris quædam in montibus nascitur: foliis rotundioribus: multis ramis, fruticosa, dodrantalibus siliquis capitulorum modo extuberantibus, rotundis. *Apud osler.*

CAP. LXXXII.

LUNARIA græca vulgò appellatur planta in Alpibus locis, umbrosis: cubitali caule, ramofo: foliis latis, & rotundis, in acutum desinentibus, circumferratis, subasperis: in summis ramis flore purpurascens, Leucoio simile, suauis odore: siliquas fert latissimas, in foliaceam tenuitatem compressas, subrotundas, pendulas: paucis seminibus, Lentis magnitudinè, nigris. Altera inodora: foliis oblongioribus, ad Vriticam accedentibus. Tertia flosculis luteis: recticaulis, candicans: foliis oblongis, latitudine pollicis, hirsutis, ut Verbasci: siliquas fert multas, sursum spectantes, paulo angustiores prædictis: semina specie & colore Cimicem: peregrina apud nos. Quarta fruticosa, & breuior prouenit in nudis saxosis, copiosa in Montacuto, iuxta lapidem nigrum; quod multum Amianti nigri complectitur: in alia terra reperire non licet hanc herbam: cespites sunt lati: cauliculis duris, dodrantalibus, candicantibus, aliquando subrubentibus: in quibus frequentia foliola, cœu Thymi, rotundiora, candicantia: flosculi exiles, in summis ramulis copiosi, lutei: fructus rotundi, & compressi figura Lentis, pallescentes: in quibus semina flaua, exigua, simili modo compressa. Dictæ sunt Lunariæ, quia fructus figura lunæ non falcate, sed prope completæ conspiciuntur. Alia tamen à recentioribus Lunaria accipitur, quæ minor, aut racemosa cognominatur, alio loco explicanda. confidunt in his Chimici coagulari posse argentum vinum specie argenti. Inter has videtur esse Alysson Dioscoridis, inquit enim: exiguus est frutex, subasper (additur in quibusdam vnicaulis) foliis rotundis, iuxtaque fructus duplicibus, securulis similis; in quibus semen continetur, modice latum: oritur in montibus & asperis. Dicta est Alysson; quia commortos à cane rabido defendit à rabie; si tusa herba adalligeretur morsui. Decoctum eius potu discutit singultus, qui sine febre. Vitia cutis & lentigines in facie delet trita cū melle: habetur amuletū aduersus maleficia, si in domo maneat appensa. Aliam vero Plinius pro Alyffo accipit, quā inter Rubias ostendimus. Aliam Galenus, quam inter Marrubij genera explicabimus. Quod vero Dioscorides scribit de suo Alyffo: fructum ferre duplici clipeolo simile, lunariis prædictis optime conuenit; nam &

Pelte antiquis Lunatę dicuntur, vt apud Virgilium, lunatis agmina pel-
lis. Duplex autem clipeolus videtur; quia filiquę duo valvula, figura
clipeoli abscedunt relicto septo membranaceo, cui hærent semina.

CAP. LXXIII.

ALLIARIA vulgo appellatur; quia folia odorem Allij præsefe-
runt: oritur in ruderibus opacis, læto solo: caulibus bicubita-
libus, leuibus; foliis latis, vt Lunarię gręcę, rotundioribus, cri-
spis: flosculos in summis ramis fert candidos: & filiquas longas, ac ro-
tundas: in quibus semina nigra continentur. laudatur ad vlcera can-
crofa & maligna; foliorum succo & puluere: semen ad vteri strangu-
lationes confert ad motum emplastri modo.

CAP. LXXIII.

CARARA vulgò appellatur herba in aggeribus, & secus vias:
ramis humi stratis, dodrantalibus, circa radicem multis: folia
fert diuisa Nasturtij modo, aut Coronopi, lanua: & in folio-
rum alis racemulos oblongos; in quibus flosculi candicantes: & fru-
ctus rotundi, ac depressi, valde duri, asperique: semine intus flauo, ac
depresso.

Finis Libri Octauii.

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SYFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER NONVS.

CAP. PRIMVM.

QVAE terna ferunt semina ex eodem principio, nuda quidem, pauca admodum hucusque comperta sunt; nam præter Rutam syluestrem, & Thaliethron, aliam reperire non licuit: cor in iis est extra. Quæ autem terna in conceptaculis ferunt, plura sunt, vt Thithi malorum genera: in magno autem numero sunt, quæ in triquetris conceptaculis plura ferunt semina, vt Cōnoluuhi, Hypericum, & Bulbacea omnia, quorum cor infra situm est.

C A P. I I.

RUTA syluestris, in officinis autem Armel vocatur: herba in montibus: virgas fert plures ab eadem radice, cubito autiores, rectas, virentes, læues, rotundas, simplices: folia in geniculis multipartita Rutæ modo latiora, sed quæ ab radice rotundiora sunt, ad Aquilegiam accedentia: in cacumine ramulos fert: copioso flore, lanugineo, albo: fructus ternos in singulis apicibus subcandidos, triangulos, decorum inclinatos, vt in Glasio: intra corticem semen continetur, oblongum, & nigrum, gustu Pineæ nucis, cum perfectum est; sed viride amarum, & graui odore, vt tota planta: radices multæ & fibrosæ, intus buxo colore, exterius nigrae. Altera humilior: minutioribus foliis: flore pallido in coma magis soluta; semina in singulis apicibus terna, inuicem facta, sursum spectantia, specie seminis Cicutæ, colore subruffo, sapore, cum perfectum est, non insuauis: quidam Cicutam Atheniensem vocant; quia succus lætalis est, & soporiferus, & semen Cicutæ simile. hinc factum est, vt nomen Armel cum Cicuta confusum sit apud Matthæum Syluaticum, qui distinctionis gratia aspirationem adiungit Har-mel vocans pro Cicuta. Dioscorides de Ruta syluestri inquit: eo nomine appellari, quam in Cappadocia & Galatia Asia Moly vocat. quidam

Harmala : Syri Befasa : frutex est ab eadem radice plures virgas ferens : folia multo longiora, & molliora, quam Rutæ alterius, graui odore : florem album in cacumine, & capitula paulo maiora domesticæ, ex tribus maxime partibus constantia : in quibus semen triangulum, subtrusum, maxime amarum in gustu, cuius est vsus : perficitur autem in Autumno : cum Moly similitudinem quandam habet ; quia radice constat nigra ; flore autē albo : oritur in collibus, & læto solo. ad hebitudinem visus semen illinitur, ex melle, vino, felle gallinaceorum, croco, & succo Fœniculi. Arabes ad multa alia laudant : crassos, & lentos humores incidit, & per vrinas pellit : atram bilē, & pituitā per inferna purgat : efficacissimum remedium ad comitiales ; extat & medicamentum Diabefasa, seu Diharmala ad anginas apud Alexandrum Trallianum : excitat id semen vomitiones, vt vini instar ebrietatem parit ; confert iis, qui amoris causa infaniunt ; soporem gignit pondere drachmæ dimidię vsque ad drachmā vnā in potu. Alia tamen ostenditur, cui magis conueniunt Rutę capitula, Harmel Constantinopolitanū appellatur, de qua alibi dicēdum est.

CAP. III.

THALIEThRON in Hetruria vulgo Verdemarcum appellatur : oritur in agrorum aggeribus, & campestribus, læto solo : virgis rectis, cubito altioribus : foliis tenuius scissis, quam Armel, fragmentis aliis, vt Capilli veneris ; aliis vt Rosmarini, virentioribus, durioribusque : hæc nitore quodam splendent : flores herbacei in longiore coma, ac prædensa insunt : & semina exiliora prædictis : tota graue olet, & insuaui est gustu vt prædictę : laudatur ad Hydropem, & Lienem tumidum radice decoctum : quidā folium cum onofrixam matutino exhibent ; ducit enim vrinam. Dioscorides quamuis Thaliethron breuiter describat, non tamen difficile est plantā prædictam eo nomine agnoscere ; inquit enim : folia fert Coriandri, pinguiora : caulem Rutaceum, crassitudine ; in quo folia ; oritur in campestribus : folia illita antiquis vlcoribus ad cicatricem perducunt.

CAP. IIII.

ITHYMALORVM genus appellatum est, quod lacteo succo, & acri abundat ; emanat enim id tamquam ab vberibus, decerpto folio, aut caule, aut radice : omnia foliis cōstant indiuisis, in simplicis caule rotundo numerosis, oblongis ; summi caules in ramos finduntur, ad minus ternos : quibus aliud genus foliorum inest, rotundius, vt plurimum acetabuli figura ; vnde flosculus pendet summo fructui insidens.

dens, veluti Apex, fructus triangulus extra cutaneus, intra cartilagineus: semina terna; singula in singulis alueolis, vt plurimum Vicia similia: medulla intus molli, & pingui. omnia os incendunt, & facultate purgandi prædita sunt. differunt magnitudine & paruitate: foliorum figura: aliisque caulium, & seminum, & radicum differentiis. Plinius Tithymalum à nostris Lactariam, & Lactucam caprinam appellari tradit: eius lacte inscripto corpore, cum inatuerit, si cinis aspergatur, apperere literas, quibus etiam alloqui adulteras solebant.

C A P. V.

CHARACIAS magnitudine præstat: virgis ab eadem radice multis, sæpe pluribus quam vicenis, pollicis crassitudine, cubito altioribus: quibus folia insunt longiora quam Oleæ, subcandida, & subhirsuta: circa summas autem virgas coma est oblonga, frequentibus ramusculis, & acetabulis; in quibus flosculi sunt subrubentes; & fructus magnitudine parvæ Fabæ: oritur hæc in asperis maritimis vtuntur quidam ad pisces enecandos foliis tuis in vado. Huius similis oritur in montibus: foliis Oleæ: ramis rubentioribus, paucioribus, ac paulo brevioribus. Dioscorides hoc primum genus Tithymali facit; caules inquit fert supra cubiti altitudinem, rubentes, lacteo succo, & acri madentes: folia Oleæ, circa virgas angustiora, & longiora: radicem crassam, & lignosam: comam in cacuminibus ex ramulis luncis constantem; in quibus foliola subconcaua sunt similia pelui, & in iis fructus: oritur in asperis & montosis locis. vsus est lactis; nam purgat bilem, & pituitam pondere scrupuli vnus, cum postea inferius, cum mulla superius, sed fauces exurit, nisi deuoretur illitum cum cera, aut melle decocto: lædit & eos, qui colligunt, præsertim oculos, faciem, collum, & inguina; ideo aduersum flatum cauere debent, & manus & faciem oblinire prius seuo & oleo cum vino. recens aufert pilos cum oleo illitum; verrucas & formicas sanat: canis dentium inditur ad dolorem leuandum, aliaque multa præstat: folia quoque siccata & semina, & radix ad purgationes assumuntur. Mesites Alscebram magnum vocat, habens radices rotundas, crassas, spissi corticis, densi, & ponderosi: reprobatum à Medicis; quoniam abscondit viscera. Plinius inquit Tithymali plura genera: primus cognominatur Characias, qui & masculus existimatur: ramis digitali crassitudine, rubris, rugosis, quinque aut sex, cubitali longitudine, à radice foliosis: pender in cacuminibus coma lunci: nascitur in asperis maritimis. Theophrastus de Lactaria mascula inquit: magnitudine cubitum æquat: folio Oleæ: huius lac, cum vinademia incipit, exprimunt, & præparato vtuntur; purgat inferius.

C A P. V I.

PALUSTRIS frequens in paludibus Pisanis, altior, & lauior Characia: caule medio crasso, alius tenuibus adnascētibz, rectis, rubentibus: foliis paulo angustioribus, rarioribus, & magis virentibus: radicem fert exterius nigram, intus candidam, crassam, tenui cortice, qui ob succi copiam, facile abscedit à corpore: comam in cacumine luteam: semen Characię, vtuntur quidam cortice radice pro Turbit; nam valde gummosus. Actuarius Turpetum nigrum vocat; quam inquit esse, radicem Pityusę: Album vero Alypię. De Pityusa Dioscorides inquit: inter Thithimalos à quibusdam recenset, specie differentem à Cyparissia: caulis supra cubiti altitudinem assurgit, genicularis, foliis Piceę, acutis, exilibz: flore paruo, veluti purpureo: semine instar Lenticulę lato: radice crassa, candida, succo repleta: alicubi frutex is prægrandis inuenitur: detrahit pituitam, radix pondere duarum drachmarum. Plinius cum honore Pityusam recenset fruticem Piceę similem: flore paruo, putpureo. Quamuis autem hæc non omni ex parte quadrent plantę proposię, vt foliorum tenuitas, seminis latitudo, & radice color, ac floris; non tamen reicienda est à genere Pityusę; cum scribat Dioscorides alicubi fruticem esse prægrandē, vt in hac contingit; similitudo enim foliorum & totius plantę cum Cyparissia est, sed omnia longe maiora. de parua Pityusa patebit mox: sed de Turbit alia est sententia apud Mesuem, & alia apud Serapionem, vt locis propriis ostenditur.

C A P. V I I.

ESVLA in officinis vocatur, in campestribus proveniens: caule dodrantali, aut maiore: ramulis tenuibus, à latere exeuntibus: foliis Lini, virentibus, angustis, numerosisque: coma in cacumine subrubente: radice tenui, cortice rubente. vtuntur iustici radice in catapotia ad purgandum. Extat quædam paulo maior: longioribus foliis, rarioribusque: coma pallida; in humidiori solo nascens: in totum herbę Linarię similior, vt antequam floreat, non distinguatur, nisi lacteo succo. Tertia in montibus nascitur, candidior: foliis angustis, Esula candida appelletur. harum quædam ad Pityusam reduci possunt, vt secunda & tertia: cuius historiam superiori capite tradidimus: quę autem primo loco descripta est; Cyparissias à Dioscoride vocatur: caule dodrantali, vel maiore, subrubente: ex quo folia exoriuntur Piceę, molliora, & tenuiora, vt in totum Piceam nascentem, a muliere, vnde nomen; candido succo mader, sed hæc ex Pityusa videntur desumpta,

quę

quæ à similitudine Piceæ denominata est. Plinius inquit Cyparissiam vocant propter foliorum similitudinem; caule gemino, aut triplici: nascentem in campestribus: at quæ similitudo foliorum cum Cupresso? An nascentis Cupressi folia conspicua, paulo breuiora Piceæ, aut Iuniperi? Mesues omnes has Alsebram paruum appellat, habentē radices tenues, & tenuis corticis, quæ sunt in usu, præcipue cortex, qui eligitur tenuior, leuior, frangibilior, colore subrubente: Serapio Scebram vocat, & Pityusæ Dioscoridis accommodat.

CAP. VIII.

ALYPVM in petrosis nascitur, tractu marittimo: frutex surculosus, multis ab eadem radice cauliculis, tenuibus, palmum altis: foliis Thymi: tenui coma in cacumine, lutea: fructu aspero, & hirsuto: radice singulari, lignosa, pollicis crassitudine, cortice crasso, subrubente. Dioscorides inquit: surculosa est herba, subrubens: exilibus ramulis: tenuibus foliis: flore molli, leui, & copioso: radice Betæ, tenui, acri succo referta: semine Epithymi: gignitur in maritimis. semen atram bilem trahit. Actuarius modo Alypum vocat, semen laudans ad atram bilem, modo Alypiam: cuius radix detrahit piruitam glutinosam, & Turpetum album est; nam nigrum Pityusæ radicem esse tradit, ut suo loco explicatum est. Paulus quoque Alypum, & Alypiam rem eandem suis temporibus appellatam testatur.

CAP. IX.

MARITIMVS Thithimalus semicubitalis est: incuruis ramis, rubentibus: numerofo folio, ceu Lini, breuiore, & candicante: comam in cacumine fert latam: flosculo pallescente: fructus exiguos candidos: seminibus Vicie paruis: nascitur in harenosis littoribus. Dioscorides Paralion vocat: nascitur in maritimis: ramis subrubentibus, palmum altis, quinis, senisue, à radice exeuntibus: foliis Lini, angustis, paruis, oblongis, inuersus quosdam digestis, capite in cacumine orbiculato: in quo semen ut Eruum vario colore emicat: flos albus: frutex totus cum radicibus lacteo succo turget. Theophrastus maritimum Granum appellari testatur: folio rotundo: caule palmū alto: fructu albo, qui demetitur, cū vna nigrescere incipit, & siccat: potui datur tertia parte acetabuli. Plinius ex Theophrasto transcribit, addens ramos tubentes: non variant autem hæ descriptiones; nam solum rotundum, de eo, quod in coma est, intelligendum a Theophrasto & Plinio. Dioscorides caput appellauit ipsam comam,

C A P. X.

MYRSINITE⁹ peregrina est apud nos : ramis ab radice pluribus, humiliteratis, dodrantalibus, crassis : folia insunt pollicis latitudine, figura Myrthi, in acutum desinentia, non tamen pungentia, crassa, colore candicante : coma in cacuminibus, similibus maritimo ; in qua fructus Characiæ similis . Extat quædam in montibus : angustioribus foliis ; Dioscorides Tithymalum feminam esse inquit, quam Myrsinitem , & Caryitem vocant, similem Daphnoidi natura : foliis Myrthi, maioribus, firmis, in cacumine acutis, spinosisque : viticulas ab radice fert dodrantales : fructum alternis annis, Nuci similem, gustu mordaci : nascitur in asperis . Theophrastus inquit : Myrtaria cognominata, candida lactaria est : foliis Myrthi, aculeatis parte postrema : sarmenta in terram demittens, longitudine palmi quæ non simul, sed alternis annis fructificant, alia hoc annos alia postero, quamquam omnia eadem radice exorta : loca montosa desiderat : fructus Nux appellatur : demetitur, cum Hordeum turgescit, purgatus, lotusque in aqua ; sicatusque, datur cum Papaveris nigri duabus partibus, ita ut totum modo acetabuli sit : Trahit pituitam per aluum . At vero, si nucem ipsam placeat dare, tritam dabitur ex vino dulci, aut cum Sesama tosta, torrefactaque comedenda . Plinius eadem fere habet ; tantum folia molliora Myrtho tradit, forte comparans cum Myrtho sylvestri, cui folia pungentia, & robusta, ex his pater, quas descripsimus ad Myrsinitem quidem referri posse ; nam cauliculi serpunt alternis annis, fructum ferentes : foliis Myrthi, at non pungentibus ; neque fructus præ paruitate Nuci comparari potest .

C A P. XI.

ARBORESCENS in scopulis nascitur, & præruptis, copiosius in præcipitiis, qui Saltus Ceruiæ vocatur inter Massam, & Petram sanctam ; frutex est bicubitali altitudine, & ampliore, lignosus : vno quasi caudice in ternos, aut quaternos ramos perpetue fisco : foliis circa furculos nouellos, longioribus Myrsinite, ac virentioribus : coma lutea : fructu Characiæ . Dioscorides Dendroidem vocat in petris nascentem, amplum in summo, & multas spargentem comas ; copioso succo : ramis subrubris, in quibus sunt folia tenuia, Myrtho similia : fructus autem Characiæ similis . Plinius Dendroides inquit, alij Cobion, alij Leptaphyllon cognominant, in petris nascens, comosissimum ex omnibus maxime cauliculis, rubentibus, & semine copiosissimum : eiusdem effectus, cuius Characiæ .

C A P. XII.

LATIFOLIUM inter peregrina semina, aliquando prouenit in horto Pisano, sed nequaquam ad frugem usque; nam hyeme aduentante perit: caulis simplex, ad altitudinem duorum dodrantum creuit: foliis alternatim geminis, subrotundis, ternum digitorum latitudine, candicantibus, crassis, ac lanuginosis, succo lacteo & acrimanantibus. Aliud apud nos passim iuxta flumina oritur: pluribus ab radice caulibus, rectis, cubito breuioribus, rubentibus: foliis latitudine pollicis, oblongis, valde hirsutis: coma in cacumine lutea: fructu hirsuto: Dioscorides Platyphyllon vocat, Verbasco similem: eius radix, succus, & folia per inferna trahunt aquas: pisces necat rufus, & aquæ inspersus, quod & cætera Tithymali genera præstant. Plinius Platyphyllon inquit, alij Corymbitem, alij Amygdalitem à similitudine: nec vltius latiora sunt folia: pisces necat: aluum soluit.

C A P. XIII.

CATAPVTIA vulgò dicitur, quam serunt in hortis spectaculi gratia, nec non & vtilitatis in purgando: planta vno caule assurgens, crasso, cubitali, aliis à latere adnascentibus: foliis digitalibus, prælongis, alternatim geminis, crucem quodammodo efformantibus, leuibus, & crassis: ramos in cacumine prælongos spargit, assidue bifidos; in quibus folia Hederæ; & fructus in singulis alis, magnitudine Nucis Auellanae, in quibus semina effigie grandioris Viciae, oblonga, colore vario, medulla intus, sapore nuclei Pinei, sed fauces paulo post incendunt. Qui abhorrent medicamenta, sumunt nouem grana à cortice mundata bibuntque ex aqua frigida: purgant hæc per superiora & inferiora bilem flauâ & pituitam: alij duo folia ex oleo & aceto parata deuolant. Dioscorides Lathyrum vocat forte ob similitudinem grani cum Lathyro, quam Cicerulam interpretantur: caulem inquit gerit cubiti altitudine, & digitali crassitudine concauum: gignuntur in cacumine alæ; & folia in caule oblonga, Amygdalinis proxima, latiora, & leuiora, quæ autem in summis ramulis, minora conspiciuntur, Aristolochiæ; aut Hederæ longioris figura; in cacumine fructum summis surculis gerit, tripartitum, rotundum, vt Cappatis, in quo tria semina membranis inuicem distincta continentur, rotunda, maiora Eruo, sed à cortice mundata candida sunt, & gustu dulcia: radix tenuis, & iuuilis: totus frutex lacteo succo turget, vt Tithymalus. Plinius de Lathyrino inquit: folia habet multa, Lactucæ similia, tenuiora: germina multa;

in quibus semen tuniculis continetur, vi Capparis, quæ cum inaruerit, eximuntur grana Piperis magnitudine, candida, dulcia, purgatu facilia. hæc vicia in aqua pura, aut multa pota Hydropicos sanant; trahunt & bilem. Actuarius pituitam purgare testatur, si grana eius maiora quoddecim, minora autem viginti sumantur. Dioscorides igitur cum inquit, grana sex, aut septem exhiberi, significat totidem fructus, quibus singulis terna semina continentur. Quædam admodum publia, in asperis nascitur, non excedens altitudinem digitorum quatuor; cæteris proportionis exilioribus.

C A P. X I I I.

HELIOSCOPUS passim in ruderibus nascitur, & circa vlass; caulibus ab eadem radice tribus, aut quatuor, dodrantali altitudine, crassis, & lauibus, vi Portulacæ, subrobentibus; in quibus folia breuia, & subrotunda: comam in cacuminibus herbaceam gerit, quæ hyeme cum sole circumagitur, procedente tempore dilatatut coma in ramos, & caules foliis denudantur: semina fert exigua. Quædam in montibus umbrosis nascitur: maiore folio, oblongiore, ac nigrore, quam quidam Eriulam rotundam vocant. Dioscorides describit foliis Portulacæ, tenuioribus, rotundioribusque: ramulis à radice quatuor, aut quinque, rubentibus, dodrantalibus, tenuibus, copiose lacte, capite Anethi, & fructu veluti in capitulis: huius coma cum sole circumagitur, unde nomen Helioscopij: nascitur circa oppida, potissimum in ruderibus. Plinius eadem fere scribit: semen album esse, columbis gratissimum, quod colligitur incipientevuâ.

C A P. X V.

PEPUS æstate provenit sponte in vineis hortisque Helioscopio similis, breuior, ramosior, tenuioribus tum cauliculis, tum foliis. Dioscorides describit fruticem lactei succi plenum: foliis parvis, vi Ruiz, lartioribus: vniuersa autem coma dodrantem æquat, rotunda, fusa iuxta terram: semine sub foliis paruo, rotundo, minore, quam candidi Papaveris, herba ad multa utilis: vnica radice intuli: à qua toto frutex exoritur: provenit locis cultis, & inter vites. Papius eadem fere habet.

C A P. X V I.

PELLIVM herba in maritimis nascitur, locis sabulosis, statim à radice in ramos fissa: nullo caule comam sustinente, vi in ægeris; sed tota veluti coma est, humi strata, in orbem amplissimum aliquando

quando cubitalem : foliis rotundis, vnguis latitudine, sub quibus singulis fructus latent exigui : tota rubet inferius, qua terræ incumbit. Dioscoridi Peplis vocatur, aliqui sy. uestrem Portulacam. Hippocrates autem Peplion, in maritimis potissimum nascitur : frutex amplus, lacteo succo plenus : folia habens similia Portulacæ domesticæ, sed rotunda, inferne rubentia : fructus sub foliis rotundus, vt Pepti, gustu tenuens : radix vna, tenuis, inutilis.

CAP. XVII.

CHAMAESYCE in vineis saxosis potissimum nascitur, in totum Peplio similis, tantum minor; nam rami in terra sparsi vix ad palmum accedunt : foliis exiguis, ac similiter rotundis, non adeo rubentibus : semina quoque exiliora, sub singulis foliis. Dioscorides Chamaesyce inquit appellari, quasi humilem Ficum, aliqui Sycem vocant, forte quia laetis vberatatem, vt Fici : ramos inquit fert in terra stratos, quatuor digitorum, rotundos, succo plenos : folia effigie Lentis, Peplio similia, parua, terræ incumbentia : fructum rotundum sub foliis, vt Pepti : neque florem : neque caulem fert : radicem tenuem, & inutilem. Inter cæteras facultates, tollit verrucas cuiuscumque generis illita : oritur in petrosis & squalidis locis. Plinius eadem fere habet.

CAP. XVIII.

EUPHORBIVM, succus est aridus inter externas merces, in paruas micæ friabilis, tritu facilis, sed terentium nares vrit, & sterutamenta concitat, color subalbidus, verustate rufior fit, admixta habet semina triquetra, parua, nostris Tithymalis similia, vt hinc colligere liceat, eius plantam in hoc genere contineri. Describit eam Leo Africanus inter Aphricæ plantas in hunc modum : herba inquit est ex toto aculeata, quæ caput Cardui sy. uestris æmularur : inter eius ramos ab radice exeunt fructus, cubitales, & ampliores, crassitudine Citruli, virides, granulosis quibusdam tuberculis distincti, vt Citrulus, veluti caudices viginti, & triginta ex eodem cespite. Rustici hos gladiis pungunt, cum ad maturitatem peruenerunt : effluit autem humor lacti similis, qui paulo mox densatur, & tandem siccatur, vtribus collectus, ex hac descriptione colligere licet, quos auctor fructus appellat, non esse seminum conceptacula; non enim e ramis exeunt, qui seminis gratia dati sũt, sed potius esse nouellos stolones succi plenos, priusquam in comam findantur, vt in cæteris Tithymalis visitur, & sine foliis, vt in quodam genere vidimus, quod ex Sicilia habuimus : hoc multis ramis constat, re-

Eus, virentibus, crassis, tenerrima fragilitate præditis, nullis foliis, aut paucis, ut Spartho, copioso lacte, quali genus quoddam Euphorbij videatur; sed nequaquam spinosum est. Dioscorides Euphorbij plantam arboream esse tradit, & Ferulaceâ in Aphrica: ea succo madet acerrimo, qui non sine metu colligitur è longinquo cotis vulnerato caudice; statim enim tamquam è vase copiosus lactis humor effluit in ventriculos ad id paratos, in terram quoque spargitur. liquoris autem duo genera: vnum translucentum, ut Sarcocolla, Orobi magnitudine: alterum in ventriculis concretum, vitri specie: adulteratur Sarcocolla, & glutine admixto: Eligendum translucentum, & vehemens; quamquam difficile sit degustare; nam vel læui tactu lingue accendit os, ut diutius feruor sentiatur, & admodum omnia Euphorbium videantur. Plinius Euphorbiam herbam vocat, cuius volumen extat subæ, & præclarum Encomium. Inuenit eam in monte Atlante: spectatur foliis Acanthinis, cetera ut Dioscorides tradit. Mesues folia inquit in primis eleuantur sicut lanugines, deinde decidunt, & nascuntur folia similia Folio marino. eius gummi excedit omnia genera in calfaciendo & attenuando: solutione educit pituitam viscosam, & crassam ex profundo: confert nervis. Galenus cerato excipit efficacissimum remedium ad nervorum punctura, conuulsionem, & ad extrahendum ex alto humores, eius loco assumit aliquando lac Tithymali, idest Characiz.

CAP. XIX.

CVM Tithymalis convenire videntur Ricinus, & Heliotropium, nam fructus ferunt illis similes, sed succo lacteo carent; differunt & folij, & totius plantæ forma. Ricinus vulgò Girasole, crescit in æstate; specie arborea; caule crasso, geniculato, & concauo, æternum cubitorum altitudine: foliis Platani, amplioribus, læuoribusque, veluti ex palma manus digitis exeuntibus: racemos erectos fert in alis, alios flores tantum, alios fructificantes sine flore: flos capillaceus, subrubens: fructus amplitudinem Nucis Auellang, hirsutus, qui dissiliens proiicit semina, quæ ut plurimum terna sunt, raro quaterna, læuia, colore vario, magnitudine Fæcolis vnde quidam Fæscolum Romanum vocant, medulla valde pingui, acri, nauseosa, cui facultas inest purgandi, sed cum multo ventriculi labore: abstergit optime lentigines, & reliqua cutis vitia: aduentante frigore perit. Dioscorides Cici & Croton vocat, ob similitudinem Ricini animalis arbor prouenit parua Ficus altitudine: folio Platani maiore, læuiore, & nigriore: ramis, caudicibusque caulis, ut Harundo, fructu in asperis racemis, qui disquamatus Ricinum animal representat, ex quo oleum Cicium exprimitur, cibus fructum,

dum, lucernis vtile: grana triginta purgata & pota, pituitam, bilem, & aquam trahunt. Plinius Inquit; Cici atbōr in Aegypto copiosa, & in Hispania repente provenit, altitudine Oleæ: caule Ferulaceo: folio Vitiūm: semine vitarum, gracilium, pallidarumque: nostri eam vocant Ricinum à similitudine seminis. Serapio Cheruam appellat, unde oleum de Cherua. Melues Granum regium; cuius duo genera inquit esse: maius, & minus; maius Cheruam vocari, cuius grana quinque vsque ad septem propinantur ad purgandum; minoris autem modus à granis septem vsque ad quindecim: vomitum prouocant, & solutionem laboriosam: educunt pituitam vehementer, & aliquando flauam bilem ex articulis, & aquam ciurina præcipue cocta & contrita in iure Galli antiqui, aut sero lactis. recentiores minus in hoc genere intelligunt Cataputiam, idest Lathyrum. ipse autem Heliotropium interpretor apud Dioscoridem.

CAP. XX.

HELIOTROPION, parvus quidam Ricinus videtur esse, nam planta æstate provenit, non altior cubito: ramis in latera tendentibus, subasperis: folia fert non dissecta, sed modice angulosa, initio nigricantia, dein subcinerea, subhirsuta, latitudine trium digitorum, longo pediculo pendentia: In alis racemulos paruos, flosculis pallidis, sine fructu: fructus sine flore pendulos, Ricino minores, in quibus semina rugosa continentur, quæ similiter vasculo dissiliante proticiuntur: peregrina apud nos, vt superior. Hoc Melues Granum regium minus vocauit, de quo in superiori capite. Dioscorides Heliotropium minus appellat, quod breuiter describit his verbis: nascitur in palustribus, & iuxta lacus: foliis alterius Heliotropij, rotundioribus: fructum fert rotundum, pensilem, vt verruca Acrocordon: Herba & semen ex aqua pota cum nitro & Hissopo tineas latas & rotundas efficiunt: extrahit verrucas cum sale impositum. Plinius Tricocum appellari tradit: circumagit se cum sole etiam nubilo die, tantus sideris amor est, noctu velut desiderio contrahit cæruleum florem: vbique nascitur, & alio nomine Scorpiuron vocatur: foliis non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus; semen ei est effigie Scorpionis caude, quare ei nomen. sed hæc descriptio multa habet assumpta, partim ex maiore Heliotropio, partim ex Scorpioide, vt patebit locis propriis. huic maxime conuenit nomen Tricocum; nam fructus triquetros fert.

FABA inuersa à recentioribus appellatur, quædam in hortis sata opere topiario: viticulas fert multas, quæ cauliculis admodum uicula complectentes, repunt ad altitudinem bicubitalem, & ampisus: foliis multipartitis, idcirco Clemandis, quæ Vitalba vocatur, magis in ambructis: flosculos fert albicantes paruis racemulis, è quibus stratus pendunt. In Autumno similes Vesicariæ; unde quidam inter Vesicarias recentet: intra Vesicam triquerram terna semina continentur, septemlibus membranis, Piperis magnitudine, nigra; sed in sede seminis, quæ cor est, candida inest macula, cordis figura, saporis nauseoli. Mattheus syriacus Fabam inuersam hoc modo describit. Romani inquit, eam fabariam vocant, & est herba, cuius folia sunt sicut Achechebign, canibus cubitalis, aut bicubitalis ad summum; semen eius viride, tendens ad nigredinem, magnitudine Fabæ communis, habens quasi effigiem in medio, sicut Fæcolus: illinitur vlceribus malignis; nam abstergit sine morsu, carnē putidam absumit, & intra tres dies, vicus renouatur sine dolore.

CONVOLVULI dicuntur vulgò, quorum caules vicinis frutici-
culis & admiculis circumuoluti ascendunt, succo lacteo con-
stantes : vascula ferunt rotunda, membranacea, tenuis, & plu-
rimum locis distincta, aliquando binis, raro quaterpis in singulis locis
bina semina continentur, angulosa, inferius sedentia : flos omnibus
concauus : calycis effigie : folia Hederacea : constant vi purgandi : inter
hos principem locum tenet Scamonia : hæc tenues viticulas fert, bicu-
bitates : folus triangularis, effigie sagittarum, parvis : flores ex candido pal-
lescentes : fructus veluti pinguedine obductos, in quibus semina nigri-
cantia : Radicem grandem Rhaphano similem, succolam. Huiusmodi
apud nos nuper prouenit ex semine, quod à Syria allatum est. Dioscori-
des paulo diuersam describit, ramis ab vna radice tricubitalibus, mul-
tis, pinguibus, subcrassis : foliis Elixing aut Hederæ, mollioribus, hirsutis,
triangulis : flore candido, rotundo, in calathi modum cano, graueolente :
radice longa, crassitudine brachiali, candida, graueolente, succo gra-
uidæ : unde Iudeus excipitur, quod Scamonium vocatur : optimum
ex Mytia Afix regione, læue, nindum, raurum, colore Taurini glutinis,
fungosum, tenuibus fistulis : ex Syria autem & Iudea, deteritum, gra-
ue, denium, vitari solitum farina Erui, & Tithimali succo : purgat per
inferna, bilem & pituitam drachmæ pondere, aut quatuor obolorum.

ex aqua pura, aut molsa. Melues Scamoneam vocat, magnum solutiuū,
& super omnia purgantia generalissimū apud Democritum; esse au-
tem succum cuiusdam Conuoluuli; folia sagittæ alaræ ferentis: colligi
autem optimum, incisa radice gummi modo in orbibus, aut eadem in
taleolas disiecta, unde distillat subalbida; deterior tertio modo contu-
sa & expressa radice, nigra & grauis; vltimo expressis folijs nigra, subui-
tidis, grauis odoris, pessima. Eius domum statui: pondere grauiorū quin-
que ad duodecim, corrigi vehementer in cocta in Malo Cotonco, aut
succo, quod Diagridium vocant, ex quibus manifestum est Scamoni-
glebas ingentes, quas hodie vendunt nigras & graues, aut adulteratas es-
se, aut succum exprelsum ex tota planta.

CAP. XXXIII.

ALTERVM genus pro Scamonia ostenditur multo maius; nam
scandit supra tribuitur & altitudinem, crassioribus palmis ut,
hirtutisque; subhirsutus quoque folijs Hederæ modo, angulosis,
lacionibusque: Calyce coloris cærulei eleganti, flos, vasculo grandiori;
seminibus nigris; perituræ hæc in hortis, opere rotario: peregrina: sed
hyeme emoritur, non ut superior radice vivit. Forse Melues Volubilem
lanuginosam vocant: folijs subalbidis, lacteo succo manantē, cuius est
vis venenosa; nam solutione sanguinem educit abradendo. Quoddam
genus Scamoni ablatum est, vitæ is multis albicantibus, folijs quoque
subalbidis figura sagittæ: Hæc in insunt subcæcidiis, palui, in racemul-
lis, Apocynumites.

CAP. XXXIII.

CONVOLVULVS minor passim in aruis, & iuxta vias oritur:
radice tenui, & longa; tuncea; ramulis tenuibus, semicubitali-
bus: folijs oblongis, in angulum obtusorem desinentibus:
Hyeme assumuntur hæc inter olera ex oleo & aceto; æstate flo-
ret, calyces ferens albos, aut subrubentes: fructum tenuem. Plinius in-
ter Clematides recepit, Scamoniā tenuem vocans: ramis similibus
Scamoniæ, pedalibus; foliosis: folia nigriora, minoraque, in vineis &
aruis æstus ut olus: aluum citi. Dioscorides Helxinem cognomento Cif-
sampelon vocat; folijs Hederæ, minoribus: ramis exilibus, quodcumque
tetigerint, amplectentibus: nascitur in sepibus, vineis, & tegulis.
foliorum succus potus aluum soluit.

CAP. XXV.

CONVOLVULVS maior in sepibus nascitur, harumdinetis, & umbrosis, suprabicubitalem altitudinem: foliis quoque maioribus altero Conuoluulo; calycibus candidis, amplis. Plinius de hac inquit: est flos Lilio non dissimilis in herba, quam Conuolutulum vocant, nascens per frutera, nullo odore, nec crocis intus, candorem tantum referens, ac veluti rudimentum naturę, Lilia facere condiscantis, sunt, qui putant apud Dioscoridem Smilacem lzuem esse; nam descriptio in ceteris valde congruit, sed non ad eam altitudinem adolefcit, vt in æstate ad umbras quęratur, neque tantum folia in autumno decidunt, sed & caules & tota planta perit; idcirco magis visum est Smilacem lzuem nostro Gelsimino conuenire.

CAP. XXVI.

SOLDANELLA vulgò appellatur in maritimis nascens, harenosis, humi repens: cubitalibus ramis crassis & rubentibus: foliis subrotundis, Aristolochiæ modo, crassis, & subcandidis, non sine succo lacteo: calyces fert subrubentes, magnitudine Conuoluuli maioris, & fructus similes, laudatur ad Hydropem; nam trahit aquas. Dioscorides Brassicam maritimam vocat, a satua prorsus abhorrentem: foliis rotundis, longę Aristolochiæ similibus: (sic enim aptius legendum puto, non vt vulgari codices legunt transpositis dictionibus, foliis longis rotundę Aristolochię) enascuntur singula folia à subrubentibus ramulis ex singulis pediculis, vt in Hedera: succus inest albus, sed paucus, talso gustu, aliquantum amaro, & consistentia quadam pingui. Herba in totum stomacho inimica, acris, vehemensime aluum eicit in cibo cōcta: coquitur autem propter acrimoniam cum pingui carne.

CAP. XXVII.

ALIAE sunt ab hoc genere non abhorrentes, sed per se stant, & succo lacteo aut carent, aut modicum id habent, vt Dorychnium, & alia ei congener. Dorychnium ex Sicilia habetur: herba fruticosa: multis ab eadem radice caulibus, simplicibus, altitudinis dimidij cubiti, numerosis, foliis circumdantibus Oleæ figura, paulo angustioribus, molli lanugine, colore argenteo: unde Argentinam vulgò vocant in summis virgis coma est prædensa; in qua flores candidi, calathiffigie & fructus Conuoluuli minoris. Altera apud nos oritur in asperis

asperis collibus & maritimis, brevioribus ramulis humi sparsis rarioribus: foliis magrioribus, brevioribusque: floribus purpurascētib; in plures ramulos distributis. Dioscorides Dorycnium tradit Oleæ nuper nascenti similem, in petris non procul à mari: ramis cubito brevioribus: foliis colore Oleæ, minoribus, & angustioribus (*σύντορα* legendum puto non *σπυρόρα* idest firmiora) & valde scabris: flos inest candidus, cacuminibus: folliculi Ciceris, densis granis intus quinis aut senis magnitudine parui Orobi, levibus, robustis, versicoloribus: radix digiti crassitudine, longitudine autem cubiti inter venena soporifera. Plinius inter genera Stychoi inquit: hoc est venenum, quod innocentissimi auctores simpliciter Dorycnium appellatere, ab eo quod cuspides in præliisingerentur illo passim nascente, sed videtur pro Solano Manico accipere, ut diximus in Solanis. Hermolaus inquit Dorycnio gustus lactis est, & confRACTO emanat.

C A P. X X V I I I.

RAPUNCULVS vulgò appellatur sylvestre olus, cuius radix parva Napo similis est, candida, fragilis, sapore dulci: estur cruda cum suis foliis inter acetaria: folia fert subaspera, ab radice Helixine latiora: in caule autem angusta & oblonga: caulem rectum, ultra cubiti altitudinem: flores circa summās virgās inter folia fert, calathi effigie, postremis in angulos exeuntibus, colore Violæ purpureę summis fructibus insidentes: fructus asperos triquetros, reliquos in summo: seminibus intus numerosis, ac minutissimis: emanat succus lacteus, ac dulcis discerpto folio, aut caule: amat loca à fontibus irrigata. Alterum genus grandius in locis asperis nascitur, & inter saxa, hirsutius: pluribus ab eadem radice caulibus, ramosis: foliis longioribus: flores amplios fert, figura campanæ, extremis simili modo angulosis: hinc nunc purpurei extant, nunc subalbidi aut lactei: fructus asperos, ac tuberculosos gerit in plures partes dissectos, ac veluti laceratos. Dioscorides genus hoc grande Medion vocat, de quo inquit: nascitur in saxis opacis, folia ferens Seridi idest Intubo similia (sic enim Oribasius legit, non Iridi, ut vulgati codices habent) caulem tricubitalem: & in eo florem grandem, purpureum rotundum: fructum Cnico similem, paruum: radicem dodrantalem, baculi crassitudine, gustu acerbo, quę cum in aruerit, trita cum melle sistit menstrua: semen contra in vino menses ducit. Plinius de Medio inquit: folia habet Iridis satius, canlem tripedalem, & in eo florem grandem, & cætera ut Dioscorides. in hoc genere videtur esse apud eundem Plinium latione, seu Laisine, ut quondam legebatur teste Hermolao, cum de ea inquit, olus sylvestre habetur in terra repens cum

lacte multo : florem fert candidum : Concilium vocant : cuius commendatio ad stimulandos coitus, cruda ex aceto in cibos sumpta : mulieribus lactis vbertatem præstat : salutaris est phthisi sentientibus . Infantium capiti illita nutrit capillum, tenacioremque eius cutem efficit. Alia vero est Iasione apud Theophrastum : de qua idem Plinius alibi, quam nos Aquilegiam putamus : non abhorrebit autem noster Rapunculus ab altera Iasione, quamuis non repant caules, nec flos candidus insit .

C A P. X X I X.

ARCHANGELICA vulgò appellatur à quibusdam Campanula in saxosis & riguis nata : radicibus Rapunculi, sed pluribus, ramosisque : foliis ab radice rotundioribus, latioribusque, ut Violæ purpureæ, magis ferratis, succo lacteo emanantibus : caules fert plures, cubito breuiores, in quibus folia Vrticæ similia : flores Rapunculo grandiores, sed minores, quam Medij simili modo sectos, colore purpureo : fructus asperos. Mattheus Syluaticus Arcam Angelicam vocat, & Vrticam mortuam ; cum tamen aliæ sint Vrticæ mortuæ, ut Lamium & Galeopsis . astringente facultate pollet : eius decocto oris ulcera sanantur, faucium ac ceruicis tumores reprimuntur .

C A P. X X X.

PHYTTEUMA, breuius est Rapunculo : foliis longioribus : flore grandi, latiore, ac breuiore quam Medij : fructu inæquali, lacerto instar Medij : oritur in montibus . Dioscorides breuissime describit : foliis Struthij, minoribus ; fructu copioso, ac perforato : radice parua, tenui, in summa tellure : laudatur tantum ad amatoria. Plinius meminit tantum ; at non describit. Quædam dodrantalis in montibus foliis Rapunculo tenuioribus : vnico flore in summis cauliculis . Duæ flosculos ferunt veluti in spica dispositos dense, quarum vna foliis Rapunculi constat : Altera Archangelicæ minoribus .

C A P. X X X I.

ERINOS in ædificiis nascitur riguis, palmi altitudine, ramosa : foliolis breuibus, angulosis, vnguis latitudine : flosculos in alis fert, figura Rapunculi, exiles, subcandidos, aut purpurascens : vasculum paruum figura Rapunculi, in quo semen minutissimum, lacte madet, dulci, ut cætera prædicta . Dioscorides inquit secus amnes fontesque nascitur, Ocymi similitudine, sed foliis minoribus, & super-

ne diuifis, palmo alta eft: cauliculis quinis, fenisque: flos candidus: fructus niger, paruus, acerbus: & caulis, & folia lacte madent. Plinius Erineon vocat, quæ lacte madet multo, ac dulci, & cetera vt Dioscorides: At Erineos apud Theophrastum caprificum fignificat.

CAP. XXXII.

E LATINE in fegetibus nascitur: caule recto, dodrantali: multis ramulis: foliis subrotundis, sine pediculo herentibus, hirsutis, subcandidis: flores summis ramulis infunt, in purpura subrubentes, qui in sole aperiuntur, scissi fere ex toto, noctu autem clauduntur, coheuntibus foliis, figura clauæ ferreæ, qua æquites vtuntur in bello: fructus veluti filiquas fert exiles, longitudine mediæ digiti, triquetras, florem summo fustinentes; semina intus parua, splendentia, colore flauo. Dioscorides inquit; folia habet Helxines, pusilla, rotunda, pilosa: ramulis tenuibus, dodrantalibus, quinis, fenisque, ab radice statim foliosis, astringenti gustu: nascitur in fegetibus, & vbique solo cultu: oculorum fluxionibus & inflammationibus auxiliatur: foliis cum polenta impositis, cocta in sorbitione dysenteriam sistit. Plinius eadem fere habet ad verbum. cognominatum puto ab Elate, quæ Abies est; quoniam erecta ramos ab imo fert vsque ad summum Abietis modo: conuenit autem cum supradictis, sed lacte caret.

CAP. XXXIII.

S ESAMA semen est pingue, quod affertur ex Alexandria, simile semini Lini, tenuius, colore flavescente, gustui gratum, sapore pingui, Giugiolenam in officinis appellant: conficiunt ex eo placentas cum melle, quas cubatas vocant: satum hoc semen plantam protulit cubitalem: caule crasso: foliis in rotunditate oblongis, subasperis: filiquas triquetras, Elatine grandiores, candidum florem fustinentes. Theophrastus numerat inter fruges æstiuas: nam quadraginta diebus satum consumatur, discerni à leguminibus: sua proprietate cernitur: nam semina gerit in filiqua magnopere circumsepta, modo peculiari quam cetera legumina: caulis ferulaceus, multiplici, & crassiore calamo constans, & numerosiore radice quam Milium; vnde magis terram extenuat: stirps simplex, & alta, pinguiuscula: radice singulari coheret: viridem nullam animal mandit, quia amara: flos foliis constat, sicca gravior, & fructus suauis, candidus dulcedine præstat; nam genus quoddam candidum, hæc Theophrastus. Plinius folia tribuit sanguinea: caulem ferulaceum: semen in vasculis, ab Indis venire ait, ex ea &

oleum confici, colorem eius candidum esse. Dioscorides tamquam notam non describit: semen eius inter fruges numerat; ex quo Aegyptij oleum exprimunt.

CAP. XXXIII.

SESAMOIDES similitudinem cum Sesama in fructu gerit, qui triquetrus est, sed breuior, ac in extremo apertus, specie quadam loculi, quo nummi conduntur: semina in eo rotunda, & sub nigra. Eius tria genera; vnum cubitalibus ramis, ab eadem radice pluribus, altioribusque, & incuruis: foliis Erucę, longioribus, candicantibus: flosculos circa summas virgas fert, subcandidos, & ferme lanugineos: gaudet maceris & parietinis: viuit diutius, regerminans ab eadem radice: peregrina apud nos: Alterum vno caule constat: foliis virentioribus, flosculis pallescentibus: oritur apud nos in harenosis annua: Tertium genus breue, dodrantis altitudine: foliis breuibus, in quibus pauca appendices, sæpe nullæ; flores paucos fert, candicantes; siliquas cæteris crassiores, rarioteseque: semina fulua: oritur in glareosis & aridis. Dioscorides duo genera tradit maius & minus: de maiori Sesamoi de inquit, in Anticyra Elleborum vocari; quoniam in purgationibus Elleboro albo misceatur, simile Senecioni, aut Rutæ: foliis longis: flore albo: radice gracili, inutiles: semen simile Sesamę, amarum: De minori autem inquit: cauliculos fert dodrantes, in quibus folia Coronopo similia, hirsutiora tamen, & minora: in cacuminibus capitula floribus purpurascantibus, in medio albis: in quibus semen Sesamę, amarum, fuluum: radix tenuis: oritur in asperis. Theophrastus non videtur distinxisse ab Elleboro, cum de eo inquit. In Anticyra fructu eius purgantur, quem Sesameum fert. Plinius inquit Sesamoides à similitudine nomen accepit: grano amaro: folio minore: nascitur in glareosis, ex quibus innuit genus paruum, cum postea subiungit: est etiã vnum aliud Sesamoidis Anticyrę nascens, quod ideo aliqui Anticyricon vocant, cetera simile Erigeronti herbæ: granum Sesamę, datur in vino dulci ad detractioes quantum tribus digitis capitur: miscentque Ellebori albi vnum & dimidium obolum; purgationem eam adhibentes maximã insanix, melancholix comitialibus, podagris; & per se drachmæ pondere exinaniant, hæc de maiori intelliguntur.

CAP. XXXV.

GVADARELLA vulgò appellatur ab insectoribus lanarũ herba, qua ad tincturas luteas vtuntur: assurgit in altitudinem bicubitalem: caulis rectus, ac lignosus: ramis quoque rectis: foliis si-
gura

gura Salicis, angustioribus, colore pallescente: fructum fert copiosum circa summas virgas, sine flore, similē Sefamoidi, sed longe breuiorem, & magis patulum, asperumque: semine intus nigro, simili Blito, oleoso. Dioscorides, vt puto, Myagron vocat, & Melampyron; inquit enim: Myagros herba est surculosa, bicubitalis: foliis Rubiæ, pallidis: semen Spondylo simile, oleosum: quo tosto ac tuso virgulas illinunt ad lucernarum lumina: eiusdem pinguedine corporis asperitates hereant: placet autem verbum *τραχύλος*, Spondylum vertere, magis quam collum, vt Hermolaus vertit: fructus enim & asperitate & figura vertebrae cervicis præsert, cui neque deest cavitās, locus spinalis medullæ. Alij dictionem græcam immutarunt pro *τραχύλος* legentes *τῆλει*, idest Feno græco, sed nulla anthoritate. Plinius inquit: Myagros herba Ferulacea est foliis similis Rubiæ, tripedanea: semen oleosum, quod & fit ex eo. Apud Theophrastum Myagros non reperitur, sed Melampyron, quo nomine semen intelligitur inter vitia Tritici, vt Galenus quoque accipit, de quo inter fruges dictum est; ob seminis autem nigritiam Myagros Melampyron appellata est.

CAP. XXXVI.

ASARUM, vulgò autem Bacchara, suffrutex est in sylvis, & opacis montium: radicibus summa tellure serpentibus, veluti Graminis, valde odoratis; à quibus folia exeunt longo pediculo, rotunda, lævia, ac dura, vt Hedera: flosculi inter folia breui cauliculo, figura Balauistij, labris purpureis, qui intumescētes rotundi euadunt; semina continentes vinaceis similia. Dioscorides Asaron Nardum sylvestre appellari scribit: folia fert Hederae, longe minora, ac rotundiora; inter quæ flores ab radice purpurei, beneolentes, figura cytini Hyoscyami; in quo semen simile Vinaceo: radices subsunt multæ, geniculate, tenues, in latus tendentes, similes Gramini, sed multo tenuiores, & odoratos, calfacientes, & valde mordentes gustum. In quibusdam codicibus multa addita sunt ex capite de Bacchari assumpta; nam & hæc Bacchar appellata est apud antiquos. Plinius de Asaro scribit; Nardi vim habere, Nardumque sylvestre appellatum à quibusdam: foliis Hederae, rotundioribus, mollioribusque: flore purpureo; radice Gallici Nardi: semen acinosum, saporis calidi, ac vinosi: in montibus, & umbrosis nasci: bis anno florere; effodi oportere, cum folia mittere incipit, & in sole siccat; nam celeriter situm trahit, ac senescit. Corrigen- dum præterea eorum errorem, qui Bacchar Nardum rusticum appellauere; est enim alia herba; Asarum vocari, quoniam in coronas non addatur; Mesues recenset inter medicamenta purgantia; nam trahit

per superiora, & inferiora flauam bilem, & pituitam, sed hanc magis pronocat urinas: obstructions aufert cum efficacia; ideo confert hienosis, Istericis, Hydropicis, præsertim vinum radicibus in musto infusis. Ad purgationes rectius infunditur in sero lactis pondere drachmarum quatuor, aut puluis exhibetur pondere drachmæ vnius vsque ad tres. Dioscorides exhiberi tradit vsque ad drachmas sex in multo: hodie frequens est soliorum vsus in luxurio ad capitis lotiones in dolore capitis, & cæteris viriis, quæ exsiccationem, & calefactionem postulant, sed hæc facultas a Dioscoride non Asaro, sed Bacchari tribuitur, de quo suo loco dicemus.

CAP. XXXVII.

EX hoc genere videntur esse Cardamomum: venduntur autem hoc nomine tria genera seminum in siliquis cutaneis inclusa candicantibus, quibus floris vestigium in summo est, intus facta continentur semina, & ob id angulosa, triplici septo tenui membrana diuidente. vnum ex his simpliciter Cardamomum vocatur: siliqua breui, triangula, magnitudine grani Ciceris: seminibus ex rubro candicantibus, subasperis, gustu acri, mordente, odore suauis. Alterum Grana Paradisi vocatur: siliqua longiori: seminibus leuibus, ex nigro rufescentibus, similitudine Melicæ; ideo quidam Meleghettam vocant, sapore acriori, sed minus suauis. Tertium Nigellam citrinam appellant: crassioribus siliquis: seminibus luteis, figura Nigellæ, gustu suauiori, ac minus mordaci quam supradicta, eius plâta in Melanthio explicatur: sed reliquorum duorum plantas, nec videre licuit, nec descriptas, quoque audire. Tantum audio seri leguminum more in India Orientali: attolli ad summum cubiti altitudine; dependere siliquas granula continentes interdum vsque ad viginti; exili radice nati, in vsu esse apud Indos ad pituitam per os purgandam; nam eius gratia manditur. Plinius fruticem esse scribit Amomo simile; semine oblongo, quod metitur in Arabia eodem modo, quo Amomum. Genera eius quatuor: Viridissimum & pingue, acutis angulis, contumax fricanti, quod maxime laudatur. Hoc exhibito Nigellam citrinam esse; nam eius caput in angulos acutos desinit; semen continet pinguius, ac mollius quam cætera, contumax autem fricanti, & viridissimum dicitur, ob vasculi & totius fruticis naturam; nam totus frutex manipulatim colligebatur vt Amomum. Dioscorides quoque hoc genus cæteris præfert, inquit enim eligendum esse id, quod contumax est frangenti, plenum, occlusumque; nam alioqui exoleum est, & quod olfactum feriat, gustu acre, ac subamarum: Ferri optimum ex Comagene & Armenia, ac Bosphoro. Galenus Nasturtio comparat inquit: facultatem habere ad-

modum calidam, non tamen vsque adeo vt Nasturtium, sed quanto suauius, magisque fragans est Nasturtio, tanto imbecilliores eius esse calidam facultatem. vt autem ex nomine coniectari licet, Cardamomum dicitur, quasi Nasturtium suaue. Refert autem Nigella citrina ipsum Nasturtium; non solum frutice; sed & semine. Ipse cum aliquando degustassem vasculi ramenta cum semine admixta; reperi aliquam odoris suauitatem similem semini, sed saporem magis amarum. de cæteris autem generibus inquit Plinius: proximum ei ex russo candicans: tertium breuius, ac nigrius. peius tamen varium, & facile tritu, odorisque parui: Quod verius, Costo vicinius esse debet, hoc & apud Medos nascitur: Dioscorides quoque alia genera Cardamomi esse indicauit, cum inquit: gigni etiam in India, & Arabia, cuiusmodi sunt duo genera à nobis indicata, scilicet quod vulgo Cardamomum vocatur, & Grana Paradisi. Arabes hæc nominibus distinxerunt; Nam primum illud genus merito à reliquis duobus se iungunt, Cordumenum vocantes, & quidam eorum interpretes Carui agreste, quoniam & Melanthium, cui Nigella citrina congener est Carui appellant, licet perperam. distat autem facie multum à reliquis duobus. Reliqua duo tamquam à Dioscoride non pertractata ipsi ex propria auctoritate describunt. Auicenna quidem statim post Cordumenum. Serapio autem multis aliis interiectis, appellantq; eorum lingua Sacolla, quod interpretes recte Cardamomum vertunt; seruatum enim est in hunc diem quasi per manus antiquum nomen. Diuidunt autem, vnum maius, alterum minus vocantes: maius quidem, vt inquit Serapio, habet cortices, & capita sicut Rosa; quæ sunt grana fere magnitudine fructus Loti, & intra continentur semina parua, angulosa, odorata, pingua, puluerulenta. hoc genus odoratius est, & iucundius minore, minus acre, magis astringens: eius cortices & capita magis astringunt quam semen: Auicenna huic tribuit magnitudinem Ciceris nigri, quod cum frangitur, interius habet granum album, mordicans linguam, sicut Cubebe, in quo est Aromatis odor: hæc quidem conueniunt vulgari Cardamomo, intra cuius corticem videtur vnicum granum contineri, farctis adeo & inuicem coherentibus seminibus, vt vnicum videatur, quod & Dioscorides videtur laudare; nullum enim aliud adeo farctum est, occlusumque; ideo merito hoc solum hucusque appellationem antiquam retinuit. De minori Cardamomo inquit Serapio: non habere capita neque corticem, sed grana habentia corticem, cuius color est sicut Cardamomi maioris, & substantia eius est tenuior, quam substantia maioris; hæc verba ostendunt huius generis sola semina afferri solita sine vasculis, qui vsus hodie in omnibus generibus observatur; afferuntur enim sola semina à vasculi putaminibus purgata. Auicenna semina minoris Cardamomi, magnitudine Lentis, prædicat.

odorata quoque. Vtūque genus calidum & siccum esse in tertio ordine, rectius quam Serapio, qui in primo gradu calida constituit. Videtur autem minus Cardamomum intelligi, id quod Grana Paradisi vocatur; acrius enim est, ac minus odoratum, minusque altringit: sed his seminibus atque ollis multis contingit, ut propter Momos reprehensores, quanquam Amoma, & multis ævis comprobata à plerisque hodie reprobentur.

CAP. XXXVII.

CYCLAMINVS, vulgò Pamporcinus, in vmbrosis nascitur montanis: radice orbiculata, ac parum depressa, instar panis, nigra exterius, intus candida, sapore acri, & amaro: germinat in autumno ex quodā apice: flores prius attollens quam folia: flores in summis cauliculis inclinati, reflexis sursum eorum foliolis, colore roseo: fructus orbiculati, qui cum defloruerint, paulatim intra terram conduntur: cauliculis in spiras contractis ad radicem: folia ab eodem apice exeunt Hederæ similia, minus angulosa, superne candicantibus maculis, inferne subrubentia. quoddam genus in Pisanis collibus nascitur, copiosum in Monte Sancti Iuliani, quod vere floret inter folia: eius flores odorati sunt: radices parvæ, nucis Auellanae magnitudine, vel ad summum Iuglandis. Dioscorides describit: foliis Hederæ, purpureis, varij coloris, inferne, & superne maculis candidis: cauliculo rudo quatuor digitorum longitudine; in quo flos, specie Rosæ, purpurascens: radice nigra, Rapo simili, modice lata, quæ ad multa utilis est: affert præterea alterum Cyclaminum scandentem arbores, de qua dictum est in Periclymeno. Apud Theophrastum Theodorus, nunc Malum terræ vertit, nunc Tuberem terræ: eius radix corticem carni adherentem habet: numeratur inter ea, quorum omnia commoda sunt, tum radix, tum fructus. Plinius de Cyclamino inquit: folia habet minora, quam Hederæ, nigriora & tenuiora sine angulis, in quibus albicant maculæ: caule exiguo, & inani: floribus purpureis: radice lata, ut Rapum videri possit cortice nigro: nascitur in vmbrosis: à nostris Tuber terræ vocatur: in omnibus ferenda domibus: si verum est, ubi sata sit, nihil nocere mala medicamenta: amulatum vocant. Mesues Arthanitam vocat inter medicamenta purgantia: duorum generum; vnum magnum, cuius radix est in modum Rapæ rotundæ, exterius nigra, intus candida: paruum vero habet radices subterraneas, plurimas, in modum Auellanae, & Cicerum.

CAP. XXXIX.

VIOLA purpurea, vulgò Mammola passim oritur in sepibus, denso cespite, multis radicibus, fibrosis, subcandidis : à quibus folia exeunt, subrotunda, subaspera, ac serrata : flores fert incuntes vere, ac non dum exacta hyeme inter folia, summis cauliculis deorsum nutantibus, constantes ex foliis quinque, binis vtrinque sursum reflexis, vno inferius sinuatim producto, ex quodam vtriculo : color inest purpureus ad cæruleum vergens, aut ad vineum ; odor suavis, sed exilis : fructus rotundus Ciceris magnitudine, qui cauliculo in spicas reflexo conditur iuxta radices. Planta non solum semine propagatur, sed & cauliculis quibusdam, humi serpentibus, qui iterum paulum digressi radican- tur, vt cito numerosa sobole impleant solum. Extant flores in genere cæruleo, qui numerosis foliis constant, quique diutius florent, sed tardius incipiunt, coluntur, in hortis ; cultura quoque simplices grandiores euadunt. sunt & candidæ, vt luteæ in montibus, at sine odore, & gracilioribus foliis. Theophrastus simpliciter Violam, & Violam nigram vocat, recenset inter suffrutices coronarios ; flore odorato, qui tantum in vsu est coronario : ramulis caret, ab radice tantum foliata, lato folio carnoso : perpetuo viret : floret post flores vernos, & vt aliqui ferunt semper florem promere potest, si modo quodam colatur : flores bini, quod in flore alterum florem insidentem medium gerat : prouenit semine ; quoniam ipsa & radix ligno constat : vita non recisæ nec vsq; ad annos quinque durant ad vigorem scilicet, differentiam non habet. hæc Theophrastus. Dioscorides de Viola purpurea inquit : folio minore, ac tenuiore constat, quam Hedera nigriore, nec dissimili : cauliculus ab radice medius proflit, & in eo flosculus odoris præcipui colore purpureo : In opacis, & macris locis gignitur : facultate refrigerandi. Plinius inter Violarum genera recenset purpureas sponte in apricis & macris locis natas, latiore folio, quam albæ, & luteæ, statim ab radice carnoso ; solæque græco nomine à cæteris discernuntur appellata Ia, vt ab his lantina vestis, idest violacea.

CAP. XL.

VIOLA flammea in syluestribus, & apricis nascitur : cauliculo draconali, triangulo, & striato : foliis per intervalla angustioribus Viola, magisque serratis, aliis tenuibus inter mixtis ; è quorum sinu cauliculus exit florem sustinens figura Violæ, sed triplici colore distinctum ; in medio enim veluti flamma radiat flaua, ad puniceum vergens, in ambitu albicat supernis partibus : folium infimum viola-

ceum est; ideo aspectu venustus; at sine odore: scribitur semine à matronis, singulis annis emoriens, sed facillimo proventu; nam vbi semel facta fuerit, non opus est iterum serere, si permittatur sementescere. aliqui hanc Trinitatem vocant à triplici colore: alij laceam, decocta in Vino educit prauos humores: confert iis, qui patiuntur erysipelata, inflammationes, & scabiem: confert & Asthmaticis & cordis afflictioni: ad eosdem vsus aquam exhibent per sublimationem extractam præsertim infantibus. Apud Theophrastum Phlox & Phlogion, idest flamma, & flammæ Viola appellatur. Theodorus viroque modo vertit; aliquando flammulam, de qua pauca hæc scribit inter flores coronarios: provenit semine; nam lignosa & ipsa & radix: sylvestris dumtaxat floret post Violam albam, nonnumquam vere, aut paulo post vt Lilium: diutius floret; flos tantum inseritur coronis. Plinius inter Violas inquit, post purpuream, flammæ proxime floret, quæ & Phlox vocatur, sylvestris dumtaxat: color tantummodo placet; odor abest: Alibi Iouis flammam vocat inter Violas: ex his patet plantæ, quam descripsi, optime tum hæc conuenire, tum rationem appellationis.

C A P. X L I.

HYPERICVM, vulgò autem Perforata, herba est fruticosa, dodrantali altitudine, aliquando altior, vbi lætum solum nacta sit, læui: rotundo caule, & subrabente, multis ramulis: folio pusillo, forma Polygoni, rotundiore, ac minutissimis punctis perforato: flores in summis ramulis fert, frequentes, ex pluribus foliolis constantes, colore aureo, qui digitis attriti succum sanguineum reddunt: fructus hirsutus, in acutum desinens, colore fuluo: seminibus intus minutissimis, nigricantibus, qui digitis attriti pinguedinem reddunt, odore resinæ: ontur potissimum in vineis. Dioscorides describit surculaceo frutice, dodrantali, flore luteo, qui digitis attritus sanguineum succum reddit: qua de causa, & Androsæmon vocata est: folliculos fert tub hirsutos, & in rotunditate oblongos, Hordei magnitudine semine intus nigro, odoris resinosi; vnde & Chamæpitys appellata est: nascitur locis cultis, & asperis. Hæc eadem descriptio legitur iterum inter Rutæ sylvestres; quoniam putata est species esse ipsius; & flos vno loco luteus scribitur; in alio similis Leucoio; vtrumque autem conuenit. Plinius scribit: oleraceum esse fruticem, tenuem, cubitalem, rubentem: folio Rutæ, odore acri: semine in siliqua nigro: maturescere cum Hordeo. Arrectius Dioscorides Hordeo comparat in figura, non in tempore. præter facultates ab antiquis traditas, recentiores laudant ad vulnera præsertim neruorum, infundentes oleum ex eius floribus paratum, quod valde

valde rubicundum redditur sola florum infusione : efficacius si etiam fructus resinacei infundantur ; exprimitur ex iisdem oleum, quod Balsami vires æmulatur ; Mulieres infantium umbilicos inungunt ad dolores, unde & Umbilicaris à quibusdam appellatur.

CAP. XLII.

ASCYRON in humectis nascitur fere cubitalis : caule quadrato, in cæteris simile Hyperico : foliis paulo latioribus. Dioscorides inquit, Ascyron quod & Ascyroides vocatur, speciem Hyperici esse, magnitudine distantem maioribus ramis, magisque surculosis, & subrubentibus : flores fert luteos : fructum similem Hyperico, olentem resinam, cuius attritu fere digiti cruentantur ; qua de causa & Androsæmon vocauere. Plinius tamquam plantas diuersas Ascyron, & Ascyroidem tradit ; similia inter se & Hyperico ; sed Ascyron maiores habet ramos : Qui Ascyroides vocatur, ferulaceos omnino, rubentes : capitulis paruis, luteis ; semen in cauliculis pusillum, nigrum, resinosum, comæ tritæ velut cruentatæ ; qua de causa quidam hanc, Androsæmum vocauere. Fuerit autem Ascyroides, quæ in syluis nascitur, locis asperis : caule rotundo, simplici, ac recto, cubitali ; paucis, aut nullis in cacumine ramis : foliis Ascyro latioribus, quæ attrita succum præ cæteris valde sanguineum reddunt : flores & fructus Hyperici : reperitur, & quædam in montibus, ramosa, foliis hirsutis.

CAP. XLIII.

ANDROSAEMVM à recentioribus Chirurgis Matrisylua appellatur, ab eadem radice surculis fruticans lignosis, cubitalibus, & altioribus, qui in cacumine finduntur in duos ramulos ad latera tendentes, veluti brachia folia insunt coniugatum, similia Periclymeno, rotundiora, quædam tenella sunt, digitis expressa succum reddunt rubentem, ad vini potius diluti similitudinem, quam sanguinis : flores in summis ramulis fert in umbella luteos : capitula rotunda, crassiora Hyperico, læuia, & rubentia, quæ siccata nigrescunt, seminibus intus minutissimis, ac nigris, odore resinaceo : nascitur in syluis prope rivulos aquarum. Dioscorides Androsæmum inquit, ab Hyperico & Ascyro differt : frutex existens surculosus, tenuis, virgis rubentibus, foliis triplo, aut quadruplo latioribus Ruta, quæ trita succum vinosum reddunt, ramos complures fert in cacuminebus expansos, quorum per orbem flosculi visuntur exigui, colore luteo : semen in calyculis nigri Papaueris, veluti fuco oblito : huius comæ tritæ, resinofum odorem

Dd 2 reddunt

reddunt : hæc pulcherrime quadrant nostræ *Matrifylæ*, cuius folia, et si *Periclymeno* proxima sunt, non tamen figura abhorrent à *Rutæ* folio, sed magnitudine valde distant. Quod autem de fructu scribitur, veluti de industria depicto, capitulis conuenit, quos calyces vocat; nitent enim rubore quodam, veluti fuco asperso. *Plinius* *Androsæmum* describit, non absimile *Hyperico*, cauliculis maioribus, densioribusque, & magis rubentibus : folia alba, *Rutæ* figura : semen *Papaueris nigri*; comæ tritæ, sanguineo succo manant, odor ei resinofus : gignitur in vineis, albedo autem foliorum in parte aduersa spectatur, vt in *Periclymeno*. huic *Galenus* præter cæteras facultates, vim tribuit glutinandi magna vulnera folio in vino cocto; modice enim deterget, & siccatur. Hinc, recentiores vnguentum de *Matrifylua* componunt ad vulnera capitis infundendum super membranam denudatam folia in vino decoquentes. At error eorum corrigendus est, qui *Periclymeno* pro *Matrifylua* vtuntur, decepti ob foliorum affinitatem, ipsum *Periclymenum* *Matrifyluam* vocantes. At vera *Matrifylua* *Caprifolium* alias appellatur à recentioribus, è cuius fructibus succum eliciunt, quo vice *Lycij* vtuntur : forte apud *Theophrastum* fuerit *Centeria*, quam recenset inter plantas succo sanguineo constantes.

CAP. XLIII.

CORIS in montibus nascitur, palmi altitudine : multis ab eadem radice cauliculis, fruticosa : foliis angustissimis, quasi *Scopæ* : flores & fructus *Hyperici*. *Dioscorides* fruticem inquit esse palmi altitudine, sapore grato, acri, odorato : folio *Ericæ*, sed minore, pinguioreque, ac rubente. *Plinius* inquit. Aliud *Hypericon*, quod alij *Corin* appellant, folio *Tamaricis*, & sub ea nascitur, sed pinguioribus foliis, & minoribus, ac rubentibus, odoratum, palmo altius, læuiter suauē, aculeatum, sed *Plinius* quod saporis pungenti conuenit, aculeis tribuit.

CAP. XLV.

SIMILLIMVS *Cori* frutex nascitur in asperis maritimis, lignosus, frequentioribus cauliculis, dodrantalibus, in terram sparsis : flores ordine prodeunt ab vno latere lutei, & fructus *Hyperico* tenuiores, paucis intus seminibus : tota gustu acerbo constat : non conuenit cum *Hypericis*; quoniam caret succo sanguineo; neque resinofus fructus.

CHIRONIA, quam quidam inter Panaces numerant; multos;
 ac tenues cauliculos fert, in terra iacentes, lignosos, dodrantaless;
 foliolis Serpilli, subasperis, coniugatim dispositis, adiunctis bi-
 nis quibusdam appendicibus, tenuibus veluti alis : Flores ab vno latere
 ordine prodeunt lutei ; & fructus Hyperico crassiores , rotundi , paucis
 intus seminibus Cisto similibus : oritur in incultis : tota sapore astrin-
 gente : vtuntur ad vulnera glutinanda . Quidam hanc pro Panace Chi-
 ronio ostendunt apud Dioscoridem : folio Amaraci : flore aureo : radi-
 ce gracili , nec profunda, gustu acri , sed quia deest acredo, in alio gene-
 re Panacem Chironium inuestigandū censeo, vt cætera Panacis genera :
 Interim tamen hanc Chironiam appellare libuit, ob vulgarem opi-
 nionem : Aliud genus in sabulosis nascitur : simplici cauli-
 culo : erecto : foliis maiusculis , neruis in longitudi-
 nem discurrentibus, specie Plantaginis, hirsutis :
 flosculos : & fructus fert prædictæ similes ,
 gustu simili.eadem in collibus Verbeue
 tanis nascitur : flore candido ,
 maiori ; specie La-
 dani .

Finis Libri Noni .

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER DECIMVS.

CAP. PRIMVM.

BVLBACEA dicuntur, quibus duplex genus radices tributum est, vnum veluti caput carne & humore constans veluti fructus; idcirco vere radix non est, vt Theophrastus est author. Alterum fibrosum, inferius terræ infixum, vt Cepa. Allium, Porrum, Bulbus. Folia omnibus sine pediculo in longitudinem producta insunt ab radice tantum. caulis nudus simplex, & rectus. semina in vasculis tripartitis facta, angulosa, cartilaginea, nequaquam bialuia, vt in ceteris plerisque. Flos aliis inferius sedet, aliis summo fructui heret. sapor omnibus acris, & feruens, non sine quadam dulcedine, cum multa humiditate glutinosa. Capitum differentia, nam aliud ex pluribus corticibus in orbem se amplexantibus coagmentatur vt Ceparum, aliud ex nucleis quibusdam constat, quæ soboles est vt Allij, aliud solido constat corpore, vt Croci.

CAP. II.

CEPA caput est, ex corticibus crassis ac fragilibus coagmentatum, colore rubro, aut candido; figura aliis sessilibus, aliis oblonga: omnes in cibo expetuntur, tum crudæ tum coctæ: laudantur teneriores, dulcioresque, crassis corticibus: semine tantum proueniunt; annoque primo in caput excrescunt: folia ferentes concava, tamquam fistulas, quæ ætate exarescunt; autumnus & sequenti hyeme iterum regerminant, plures stolones ex medijs corticibus ferentes, idque etiam per ætatem erutæ, & domi appensæ: eruant autem, ne in terra putrescant. Hæ igitur iterum defixæ in terram caules ferunt ex medio foliorum cubitales, & concavos, ventre quodam medio: in cacumine autem veluti pilam floribus constantem candicantibus, & vasculis paruis; in quibus nigerrima continentur semina: quibus perfectis tota planta exarescit:

crescit: sic semina Ceparum gratia seruntur; Cepæ autem seminis tan-
 tum, ut Plinius testatur. stolones autem antequam caulescant primo ve-
 re, dum renelli sunt, eruntur in cibis, quas Cepas Porriarias vocant;
 nam candida ceruice constant, ut Porrum. Antiqui plura genera cogno-
 uerunt, omniaque satia; nam Theophrastus multa regione cognomi-
 nata tradit; alia ob culturam; alia ob propriam naturam differentia;
 Quidam igitur Seraniam vocant, quasi Panis Setanij modo dulcem, par-
 uam tamen: aliam Schistam; quia cultura in partes finditur, dum exter-
 na folia vere detrahuntur, ne in caulem crescat, sed in caput: quod qui-
 dam omnibus contingere arbitrantur, si detractis foliis prohibeantur se-
 mentescere. Est enim Cepæ natura, ut deposita in terram multos stolo-
 nes ferat, quorum uis si prohibeatur, ne sursum vergat, sed inferius, ca-
 put totidem diuisuris crescit, quot stolones fuerint. Tertiam A scoloniam,
 cuius peculiaris natura est; sola enim inter fissiles radice constat veluti in
 secunda; quæ neque augeatur, neque proficiat; idcirco non radice se-
 ritur, sed semine. Serunt autem tarde prope Ver, deinde cum germinau-
 rint, transferunt: perficiuntur autem citius quam cæteræ, ut simul cum
 cæteris, aut etiam prius euellantur: quod si diutius relinquuntur in ter-
 ra, putrescent: plantaræ caulem edunt, & semen tantummodo gignunt,
 deinde exinaniuntur, & inarescunt. Quamuis autem hodie Bulbosum
 quoddam genus, vulgò A scalonium vocetur, non tamen prædictum Ce-
 parum genus est; seritur enim hoc radice tantum non semine, ut suo lo-
 co ostendetur. In Cræta peculiaris Ceparum natura A scalonis proxima,
 ni forte vel eadem dici debeat: nam genus hoc semine satum in radice
 crassatur; depositum vero in caulem, semenque fundit sine capite, sapo-
 reque dulce est, è conuerso quam in cæteris; cæteræ enim omnes depo-
 sitæ melius celeriusque perficiuntur. Significare autem videtur, Cræti-
 cam Cepam satā tantum, non transpositam, ut in cæteris sit, crassari in ca-
 put nam alioqui, quod cōmune omnibus est, proprium dixisset: semine
 enim omnes seruntur, transpositæ tamen pleræque meliores, & crassio-
 res proueniunt, excepta Crætica: hæc enim transposita caulescit anno
 primo: cæteræ anno secundo capitibus depositis caulescunt. Omnes
 post Arturum proueniunt, tepido adhuc sole, ut depositas imbres occu-
 pent: proueniunt autem tum integris tum concisis capitibus, sed non
 simili germinatione: nam ex inferiori parte gignitur Cepa, ex superio-
 ri herba tantum: si secundum rectitudinem omnino scindantur, germi-
 nare nequeunt. De Cepa in vniuersum hæc passim scribit: duplicem
 habet radicem; vnam carnosam, corticosamque; alteram, quæ ex illa
 prodeunt: folia statim ab radice, concava, caulem vnum læuem: seritur
 radice; nam si non euellatur, multiplicatur: capitari aliquando in fistu-
 la traduntur. Plinius eandem ferme habet hystoriam, addit autem Ami-
 torninam

ternam Cepam solam capite feri, Allij modo, cum reliquæ semine ferantur: sed hanc nos inter Bulbos rectius ponendam censemus. Schistam autem, & Ascaloniam condi: Dioscorides Cepam aliam tradit longam, aliam rotundam, item ruffas acriores, quam candidas; & siccas quâ virides; & crudas quam coctas.

CAP. III.

DVo apud nos feruntur Cepis affinia, quæ radice tantum feruntur, non semine, instar Allij: vocant vulgò, has quidem Maligias; illas vero Ascalonias: utraq; parvæ: corticibus constat ut Cephæ; sed pluribus veluti nucleis, in unum coheuntibus, numerosa sobole circum agnascens: caulem raro edunt, & semina; cum tota ferme earum vis in sobolem tendat: folia fistulosa, sed angustiora quam Cephæ; differunt inter se; nam Maligiæ oblonga figura constant, vere tantum, dum in fronde sunt, cibis viles; nam æstate cum acrimonia amaritudinem contrahunt & succum quemdam lacteum: idcirco feruntur tantum pro semine, non pro cibo. Ascaloniæ vero obrotundæ sunt: angustissimis foliis, quamdiu in fronde sunt, inutiles ob exilitatem, sed æstate capitibus perfectis, cum folia arescere incipiunt, eruuntur pro cibis, & pro semine: esitantur ex oleo & Aceto grata acrimonia, appetentiam excitante, & Venerem: Præstantissimæ oriuntur in agro Pistoriensi, nucis fere magnitudine, dulcissimæ. Puto hos Bulbos exculentos fuisse apud Antiquos, de quibus Theophrastus inquit sparsim: radix vefcenda, multis tunicis constat, aliis, atque aliis obducta, ut Cephæ: duplex autem genus radicis; una carnosa, corticosaque; altera, quæ ex illa prodeunt; ut dubitetur, an radix sit, quod in caput excrefcit; nam solum videtur radix esse, quæ de capite per medium pendent, reliquum cima & fructus: alioqui enim radix Bulbi caule carebit. Seritur radice; nam radix diuturna, cum tamen sit annicaulis, & à latere germinat; unde plures redduntur: caulis sine foliis Bulbosis omnibus: folia sine pediculo, statim ab radice valde angusta: ex seminibus non simul exit anno primo, sed partim anno secundo. Bulborum plura Genera, quæ differunt magnitudine, colore, figura, sapore, quippe cum adeo dulces quibusdam in locis exeant, ut crudi mandi facillime possint. Et genus quoddam in littoribus nascens, lanam sub primis tunicis habens medio loco inter internum, quod manditur, & externas tunicas: sunt ex ea funiculi pro calceis & alia vestimenta, qua de causa Lanatum id dici possit, non capillare, ut Indicum. Vidi hoc genus Bulbi lanatum, ex Orientalibus allatum, specie in totum simili nostris Bulbis sylvestribus, quas Cepas Caninas vocamus; colore rubicundo; lanam continebat candidâ, intra primum

corticem. Plura autem Bulbosa recenset Theophrastus, nec pauciora Bulbis, scilicet Leucoion. (Plinius Acrocorion legit) Bulbinam, Opipitionem, Cyrcem, & Sisyrinchium, de quibus paulo mox dicemus. Plinius ad Bulborum genera Scyllas reducit & Aron: sed agens, de quibus nunc dicimus, inquit ex Theophrasto, reliqua Bulborum genera differunt colore, magnitudine, suauitate, quippe cum quidam cruda mandantur, ut in Chersonesso, Thaurica: post horum in Aphrica nati laudantur, mox Apuli. Cato celebrat Megaricos: plurimum inest seminis omnibus, celerius tamen proueniunt satæ Bulbis circa latera natis. Sed quæ subiungit Aro conveniunt, desumpta ex Theophrasto, cum inquit, & ut crescant, folia, quæ sunt in his, ampla, deflexa, circa obruantur. ita succum omnem in se trahunt capita. Quæ autem paulo post tradit, Bulbis conveniunt. Effodiuntur Bulbi ante Ver, at deteriores illico fiunt, si finduntur: signum maturitatis, folia inarescentia ab imo, vetustiores improbant: item paruos & longos: contra rubicundis, rotundioribusque laus, & grandissimis; amaritudo plerisque in vertice est, media eorum dulcia. Idem Plinius inter Cepas Bulbum nostrum videtur intellexisse, cum inquit: feritur Amiternina frigidis & humidis locis, & sola Allij modo capite. Dioscorides Bulbos exculentos omnes acrimoniam habere testatur, quosdam vero etiam amaritudinem, & Scyllæ saporem. præfert ex Aphrica aduectos, rufos, stomacho & aluo viles. Galenus de eisdem Bulbis inquit mandi ipsorum radicem, sine foliis, vere autem interdum & ipsorum Asparagum: amaritudinem & austeritatem habere, quæ elixatione debeat: paucam tollerare elixationem; assari quoque: mundi & crudos, ad cibi appetentiam excidandâ, placere ex aceto, oleo, & Garo: ex eorum usu semen augeri & ad Venerem alacriores reddi. Quæ omnia liquidò partim in nostris Ascaloniis agnoscimus, partim in Maligiarum capitibus: inest enim in iis Scyllina quædam amaritudo.

CAP. IIII.

BVLBVS sylvestris, quidam Hyacinthum sylvestrem vocant: in campis sponte nascitur: tenuius domestico: foliis exilioribus ferme ad Crocum accedentibus, fistulosis: cauliculo palmum alto, in quo ineunte vere flosculi sunt cærulei, concavi, ac deorsum inclinati. Bulbi subrubentes, amari, magnitudine Auellana. Theophrastus Bulbi florem inter coronarios recenset; quidam enim inquit Bulbi quoque florem coronis inserunt: floret inter vernos: ex quibus hoc genus Bulbi significatur. Plinius sylvestrium inquit Bulborum florem, quem Anemonem vocant, inter coronarios esse.

C A P. V.

INTER Bulbos sylvestres duo oriuntur apud nos; quas Copas caninas vocant, aut Anguinās; quia folia humi serpunt, intorta, anguis modo, prælonga, non fistulosa, sed sinuosa, veluti lorum: caule dodrantali, erecto, in cuius cacumine, stamina quædam insunt, coloris cærulei elegantissimi, in purpuram vergentis: vascula autem seminis, à lateribus pendent sine flore: frequens nascitur hoc genus locis cultis, in aruis, & vineis. Alterum in cæteris prædicto simile, sed flosculis candicantibus, oritur in pratis palustribus. utraque florent æstate diutius, Bulbo rubicundo, grandiusculo, & oblongo: forte apud Theophrastum, Pothos fuerit (Theodorus Desiderium vertit) inter æstivos flores. cuius genera duo; vnum, cui flos Iacyntho similis: alterum de color, album, quo in sepulchris vi mos est, quod & diuturnius est. Eadem Plinius de Potho habet: potest apud Plinium intelligi, Bulbina; de qua inquit, Bulbinam à Græcis vocari herbam Porraceis foliis; rubicundo Bulbo. Aliiter tamen Theophrastus Bulbinam accipit, ut inferius patebit: sunt &, qui Bulbum vomitorium apud Dioscoridem hunc putent, cum tamen cortice nigro apud eundem tradatur, non rubro.

C A P. V I.

QUÆDAM peregrina apud nos nomine barbaro Dulipan vocatur; alij Hyacinthum album vocant: caule cubitali, crasso: coma in cacumine, veluti umbella: floribus candidis, latifoliis: vasculis nigris: Bulbum fert grandiolem, quam prædicta genera, cortice nigro: folia quoque maiora, sed simili modo prælonga, & strata. hanc putaverim Bulbum vomitorium esse; describit enim hunc in modum Dioscorides: folia habet Bulboesculento longiora, & magis in Lori modum formata: radicem similem Bulbo, cortice nigro. Plinius folia tribuit nigra, cæteris longiora.

C A P. V I I.

HYACINTHVS radice seritur, floris tantum gratia; placet enim non tantum color cæruleus, leviter in purpuram vergens, sed multo magis odor: Bulbos fert Cepæ Caninæ similes; & folia similiter excavata, subiecta, non strata in terram: caulem palmarem, in quo tres, aut quatuor insunt flores, à latere dispositi, oblongi, concavi, ac diffusi: incipit florere mense Febuario: Alterum genus in sylvis nascitur,

nascitur, exiguum, non ultra quatuor digitos à terra se extollens : flosculis breuioribus, magis dissectis, colore viuaciori, sed odore infirmo. Dioscorides folia tribuit Bulbi : caulem dodrantalem, læuem, minimo digito tenuiorem, herbacei coloris, cui insidet coma incurua, floribus purpureis plena : radicem quoque Bulbo similem. Theophrastus Hyacinthum numerat inter flores coronarios, & montanos, florentes cum Viola nigra : esse urbanam & syluestrem : vtriusque florem plurimum perdurare. Plinius eadem ferme confirmat : addit autem Hyacinthum comitari duplicem fabulam, præferentem luctum eius, quem dilexerat Apollo, aut ex Aiace cruore æditum, ita discurrentibus venis, vt græcarum lite arum figura. Al. legatur inscripta : quæ nota non in bulboso Hyacintho est, sed in altero flore eiusdem coloris, quem Capuccium vocamus ; de quo alibi dicitur.

C A P. V I I I.

SCYLLA grandissima quædam Cæpa est, figura tamen Bulbi : oritur in scopulis Apuliæ plurima, acerrimi, & amari saporis : ideo Medicis tantum in vsu : hyeme germinat etiam si appensa domi fuerit, vt Cæpa : foliis multiplici ordine inuicem conuolutis, latioribus, Porro breuioribus, ac virentibus, quæ amittit in æstate, bulbis circa latera ortis : Autumno caulem nudum fert tricubitalem, vndique plenū floribus candidis, foliatis, sub quibus parua continentur vascula ; paucis intus seminibus, oblongis, ac nigerrimis : Bulbi color rufus : reperitur & nigra in montosis procul à mari. Theophrastus de Scylla hæc habet, Planta cum terrestris sit, in mari tamen viuit : radicem multis tunicis habet corticosam, duplicem, vt in cæteris capitatis : alteram quidem carnosam, corticosamque : alteram, quæ ex illa prodeunt, vt ambiguum sit, an radix sit, quod in caput excrefcit : Ipsa diuturna, cum tamen sit annicaulis, ideo radice seritur inter syluestrias : à latere enim germinat ; vnde plures redduntur : folia sine pediculo statim ab radice lata : caulis prius exit quam folia è latere radicis, tum flos emergens, insidet terno prouentu, qui terna arandi tempora significet ; floret enim par ticulatum incipiens ab imo : cum senuerit caulis, tunc foliorum exortus, multis postea diebus inceptat : germinat ante Narcissum : suspensa diutius viuit, arceat veneficia fata ante portas : omne Scyllæ appositum facilius germinat, celeriusque augefcit, præcipue Ficus : nam & minus à verimibus infestatur. Plinius inter Bulbos nobilissimam esse Scyllam inquit, quamquam medicamini natam, acetoque exacuendo : nec vili amplitudo maior, sicut nec vis asperior : duo genera medica : masculus, albis foliis : fæmina : nigris : & tertium genus est cibus gratum, Epime-

nidium vocatum . seminis plurimum omnibus , celerius tamen proueniunt saxa, Bulbis circa latera natis . de Epimenidio paulo mox patebit . Apud Dioscoridem miras Scyllæ facultates legere licet , quamuis eam non describat ; addit autem alterum genus , quod Pancratium vocat : radix inquit est Bulbo magno similis , subruffa , aut subpurpurea , gustu amaro & feruente : foliis Lilij , longioribus , eiusdem facultatis cū Scylla . Plinius de Pancratio inquit : aliqui Scyllam pusillam appellare malunt : foliis albi Lilij , longioribus , crassioribus : radice Bulbi magna , colore ruffo : An hæc fuerit quæ Moly Homericum vocatur ?

C A P . I X .

MOLY Homericum vocant Bulbum in montibus ortum , qui longe minor est Scylla ; sed foliis maioribus , subrectis , tribus , aut quatuor , ab imo se amplectentibus ; quibus summis aliquando tuberculus inest , veluti paruus bulbus , quo tamquam sobole nascitur : quod in nulla alia planta , adhuc est animaduersum , vt sobolem in foliis ferat : caulem ex medio foliorum profert ineunte vere , cubitalem , & ampliorem , in cuius cacumine , coma rotunda insidet , tamquam umbella : floribus candidis , aut subrubentibus , & vascula nigris feminibus , vt Scillæ . Dioscorides de Moly , inquit : folia fert Graminis , latiora , humi sparsa : flores Leucoio similes , lactei coloris , minores , ad Violam purpuream accedentes : caulem candidum cubitorum quatuor , in cacumine inest , quippiam Allij specie : radix autem parua , bulbosa . quæ profecto descriptio parum quadrat prædictæ plantæ . Theophrastus de Moly inquit : apud Phaneum exit , & affirmant apud Cyllenam esse , quemadmodum Homerus dixit , radice rotunda , non absimili Cepe : folio Scyllæ : vsus eius contra veneficia summa : non tamen effodi difficulter , vt ait Homerus . Plinius laudatissima inquit herbarum est Homero teste , quam vocari à Diis putant Moly ; at inuentionem eius Mercurio assignant , contraq ; veneficia summa demonstrant : nasci eam hodie circa Phaneum & in Cyllene Arcadiæ tradunt ; specie illa HomERICA : radice rotunda , nigraque , magnitudine Cepe : folio Scyllæ : effodi eam difficulter ; Græci authores florem eius luteum pinxere , cum Homerus candidum scripserit . Inueni è peritis herbarum Medicis , qui & in Italia nasci eam dicerent , afferrique Campania mihi aliquot diebus effossam inter difficultates saxæas : radicis triginta pedes longæ , ac ne sic quidem solidæ , sed abruptæ . Hæc Plinius . An Homerus ipsam Scyllam nigram intellexit , difficulter fodi ; quia inter saxa oritur ? nam & Scylla , cōtra veneficia laudatur . sed Dioscorides , folia Graminis tribuēs & strata , aliā intellexit . Ideo hanc Pancration potius esse reor inter Scyllas .

C A P. X.

ORGNITHOGALON, vulgò autem lac gallinæ, flos quidam est lacteus, vere in aruis emicans : caule palmum alto : ramulis quatuor, aut quinque ; quibus summis flores singuli insident figura stellæ, candidissimi, qui recedente sole clauduntur, & viridem tantum colorem ostendunt : fructus striati : folia ab radice tantum tenuia, vt Croci strata : bulbus candidus, tenaci succo constans, sapore dulci. alterum genus, foliis constat Graminis, similiter humi stratis. Dioscorides inquit cauliculus est tener, candicans, tenuis, duorum palmorum : ramulis in summo tribus, aut quatuor ; à quibus flores prodeunt, foris herbacei, & cum hiantes se pandunt lactei, in quorum medio capitula sunt Cachryos modo præfecta, quæ in panes recipiuntur, vt Melanthium : radix bulbosa, cruda, & cocta manditur ; Apud Plinium Orgnithogale vocatur : semipedali caule, & reliquis notis à Dioscoride traditis. Theophrastus Bulbinam vocat, inter bulbosa quidem ; quia radix rotunda, sed candida, nequaquam squamosa : & Athenæus, quæ inquit Bulbinæ dicuntur, meliorem habent succum quam Bulbi, non tamen ita stomacho conferunt ; quia dulcedinem habent cum crassitie : pro asperitate tamen faciles sunt ad excernendum. Sed Plinius Bulbinam Porraceis foliis tradidit ; rubicundo Bulbo, quæ nothæ nostræ Cephæ Caninæ conueniunt.

C A P. X I.

BVLBVS quidam est Orgnithogalo similis ; sed in asperis & petrosis nascens : foliis latioribus, longioribus, similiter stratis : caule simplici, cubitali, altiorique, vndique floribus ornato, vt Scyllæ ; sed flores Orgnithogali & fructus. reperitur & flore luteo : in montibus : vnum quidem eiusdem altitudinis cum prædicto, alterum vero breue, dodrantem non excedens : omnibus folia Graminis, aut Cephæ Caninæ, sed angustiora. huic videtur conuenire Moly descriptio apud Dioscoridem ; folia enim tribuit Graminis, latiora, humi sparsa : flores Leucoio similes, lactei coloris, minores, ad Violam purpuream accedentes : sed caulem cubitorum quatuor adhuc non vidimus, in cuius cacumine inest quippiam Allij specie : radix autem parua bulbosa : has quoque Plinius indicasse videtur, cum inquit : Græci Authores, florem eius luteum pinxere : quoddam enim genus, luteos flores fert, quoddam candidos, non tamen id Moly Homericum dici possit, vt superius patuit. Theophrastus forte Epimenidium hanc vocauit inter Scyllas ; inquit

inquit enim : radix vascenda, non omnis Scillæ, sed Epimenidiæ vocatæ, quæ ab usu nuncupata est : hæc angustiori folio, & læuiori constat quam reliquæ. Plinius inquit : tertium genus Scyllæ cibus gratum, Epimenidium vocatur angustius folio & minus aspero.

CAP. XII.

PORRUM semine tantum seritur in hortis, vtile cibus futurum, an non secundo; nam anno primo à satū exile est, & acre; eius natura est crescere in ceruicem longam, & crassam, magis quam in caput: adiuuant & cultura, densius ferentes; transferunt autem anno sequente, circum obruentes altius firmum, vt candorem, teneritatem simul, & dulcedinem acquirant vsque ad folia: constat tunicis multiplicibus, longe tenuioribus quam Cepæ: foliis subalbidis, prælongis, latitudine duorum digitorum, canaliculatis, non tamen fistulosis, se inuicem amplectentibus, duplici ordine: caulis ex medio foliorum exit, secunda æstate, cubitalis, in cuius cacumine, comam gerit rotundam capitis modo floribus candidis; & vasculis paruis; seminibus nigris. Græci Prason vocant, de quo Theophrastus (parfim inquit: exit à satū die decimo nono, nonnumquam vigesimo: seminis ætas recentior maturius prouenit: melius autem & lætius prouenit aceruatim satum, & in Laciniis colligatum: assurgit vno caule, & læui, bimatu fructificat: est seminis sæcundissimum, subrus suo latere promit bulbaceum quoddam, ex quo foliorum ortus caule arefacto, & semine sublato; sed quia capita non in usum veniunt; ideo non leguntur siccanda, nec hoc modo feruntur. Plinius tamquam in duo genera distinguit: sectium, & capitatum appellans, cum tamen ratione quadā culturę differant; vt enim sectiua nascantur, densius feri oportere, quod genus summopere Neroni placuisse testantur, vt crescāt in caput, & rarius ferenda, & cum transferuntur, sūmis foliis leniter recisis, capita retrahenda, ac extremæ tunica, aut læuiter sarculo conuellendæ radices, vt delumbatæ alant. Antiqui si lice, aut tegula subiecta, capita dilatabant: sectium autem videtur appellasse, quasi scissile; quia adeo hærent inuicem, vt vnum ex multis constitutum videatur: hoc genus non transferunt, sed in eadem area relinquunt, donec deficiat, semper stercoreantes: læto enim solo & fimo gaudet, cum tamen rigua oderit: seritur semine ab Aequinoctio Autumnij: Dioscorides capitatum Porrum vocat, seiungens ab altero, quod tamquam syluestre ponitur, scilicet Ampelopraso. Athenæus capitatum inquit, quod Porrum etiam vocatur, meliorem habet succum, quam Carum: mediocriter extenuat, & nutrit, & est ventosum. idem testatur se vidisse magnum Porrū capitatū, nō minus Rapa, vel Raphano rotūdo.

C A P . X I I I .

AMPELOPRASVM sponte prouenit locis calidis , & collibus amœnis ; tenuius Porro : foliis angustioribus , virentioribus , & quasi triangulis : numerosa sobole : cauliculo dodrantali : floribus in cadumine tribus , aut quatuor , candidis , pendentibus , quodam Allij odore . Plinius in genere sectiui Porri hoc intellexisse videtur , cum inquit : sectiui duo genera : hoc herbaceum folio , incisuris eius euidentibus , quo vtuntur medicamentarij . est enim , vt alibi scribit , sub nomine Ampeloprasi , quod in vineis oritur , foliis Porri , ructu grauis , contra serpentium ictus efficax , & quę sequuntur . cum vero inquit alterum genus suauioris folij , rotundiorisque , incisuris leuioribus , satium intelligit : quo enim rotundius est , eo minus sectionis vestigium apparet : quo angulosius , eo incisurę sunt euidentiores . Quid si Porrum vtrumque sectium Gethyum dicamus apud Theophrastum , cuius meminit inter Cepas : inquit enim : Gethyum vocatur quiddam sine capite , & quasi longa ceruice constans , ob id germinatio tota in fronde , sepiusque retondetur , vt Porrum : qua de causa semine feritur , non deponitur . De eodem hæc sparsim scribit . si totum , quod in terra conditur , radix sit , caule omnino carebit : multis tunicis constat : folia concava : exit à satū decimo aut duodecimo die : seminis ætas recentior , maturius prouenit , bimatu fructificat , vnicale : annuus est caulis , quamuis radix diuturna sit ; nam suo latere promit , veluti quoddam bulbaceum caput , ex quo foliorum ortus , caule tamen arefacto , semineque sublato : sed quoniam eius capita , minus vsui sunt , idcirco siccanda minime leguntur , ac proinde numquam seruntur . Plinius de Gethyio pauca quædam ex Theophrasto transcribit . Galenus cum scribit libro duodecimo Metodi quoddam genus Ceparum Carton à græcis vocari , quo hesitato cum patre dissenterias quidam illico sanabant , licet multi acrimoniam medicamento conuulsi interiere : forte Gethyum intellexit . Athenus de Carto . (in quo loco Hermolaus non Carton legit sed Caron) inquit magna est Pastinaca , quęque facile augeatur , meliorem habet succum quam Pastinaca , magis calefacit , vtrinamque magis eiect , stomacho confert , facileque digeritur , vt Diphilus est author : statim autem de Porro capitato subiungit : capitatum inquit , quod Porrum etiam vocatur , meliorem habet succum , quam Cartum , vt idem ait Diphilus : & paulo post : Epenetus capitatos Porros Gethyllides ait vocari . sunt qui dicant hoc esse vocatum Gethyum , esse autem Gethya similia Ampeloprasi . Apud Aristophanem Gethyorum radices habere Allij naturam . cum igitur apud græcos capitati tantum Porri fiat mentio inter satia , factiui au-

tem nequaquam, suspensionem affert non mediocrem, ne Gethyum intellexerint ipsum Porrum satium comprehendentes etiam aliquando, & sylvestre, cui inest quædam Allij natura: satium autem à quibusdam Cariton vocatum est, Pastinaca grandius, quod nostrum est vulgatissimum Porrum. Galenus de Ampelopraso inquit veluti agreste Porrum est, domestico acrius, & siccus, mediam quamdam facultatem inter Allium & Porrum habens: sunt, qui ea toto anno seruant, aceto condita, quo modo fieri in cibis, præstantiora, & minus vitiosi succi participat.

CAP. XIII.

SCORODOPRASVM ab Allio & Porro nominatum, peregrinū apud nos est, in totum Porro satium simile, tum foliis, tum caule, floribusque, sed capite constat Allij, in quo nuclei pauci sunt crassius, figura fermè Castaneæ, colore cædido, sapore insuavi, minus acri quam Allium. Dioscorides inquit magnitudine Porrum equat, qualitatem Porri & Allij particeps. coctum dulcescit vt Porrum, quo vsu transit in olera. Galenus gustu & odore mediam qualitatem participare tradit inter Allium & Porrum, & vtriusque vires.

CAP. XV.

ALLIVM satium initio cervice constat longa, vt nostrum Porrum, tenuiori tamen: foliis quoque paulo angustioribus: sed caule vt plurimum nullo: nulloque semine, ideo radice tantum feritur: aliquando tamen calescere tradunt, ac semen ferre, quod satium transire in sylvestre; Abstate aduentante crescit in caput cervice extenuata: caput intra tenuissimas & candidas membranas nucleos habet oblongos, tunica subrubra obductos, odore valide, ac perseverante: sapore feruente: nucleis feritur hyeme tamquam sobole, Aglitis Græci vocant, vnde vulgo Aglietti dicuntur nuper nati, assumuntur in crudi & cruda & cocta, tum recentia tum siccata. venenis aduersantur, præcipue viperæ, & fungorum assumpta in vino. Græci Scorodon vocant. Affertur genus quoddam ex Africæ capitibus ingentibus. Theophrastus seri Allium tradit ante solstitia, aut paulo post, nucleatim diuisum: Discrimen eorum, quod aliud præcox, aliud serotinum habetur: esse enim quoddam, quod sexaginta diebus perficitur: Differunt præterea magnitudine singulari, cuiusmodi est, Cyprium vocatum, quod non decoquunt, sed ad intinctus terunt mirum in modum eius spuma se attollente: quædam etiam sunt, quæ nucleis non constant. Dulcedo autem, odor, & crassitudo pro regionis diuersitate & cultu contingere videtur.

ut in aliis plerisque : perfici etiam semine potest sed tarde : primo etenim anno caput accipit Porri ; sequēte discerni incipit in nucleos ; tertio redditur perfectū , nec quicquam deterius : sed quidā melius deposito existimant : eius radix tota curuatur , cū nucleus intumescere incipit , dein autus iterū in nucleos discernitur , & ex vno plures fiunt , dū caput cōsumatur : super fistula quoq; capitari potest : lēui caule constat , vnicaulis ; folia statim ab radice ferens . Plinius de Allio scribit , tenuissimis velatur mēbranis , quæ in vniuersum separantur : mox pluribus coagmentatur nucleis , & his separatim vestitis asperi saporis , & quo plures nuclei fuere , hoc est asperius . Tēdium huic quoque halitu , ut Cēpis , nullum tamen coctis . Generum differentia in tempore . nam præcox maturescit sexaginta diebus : tum in magnitudine : Vlpicum quoque in hoc genere Græci appellauere Allium Cyprium , alij Antiscorodon (vel Aphroscorodon , ut Columella vocat) præcipue Aphricæ celebratum inter pulmentaria ruris , grandius Allio , tritum in oleo & aceto , mirum quantum increseat spuma : addit & culturæ rationem , & alia quædam ex Theophrasto . Dioscorides satium Allium quoddam in Aegypto singulari capite nasci tradit , ut Porrum , dulce , læuiter purpureum , atque paruum : Alibi grandius candidum , cuius nucleos , quibus coagmentatur , Aglisthas Græci vocant , alij spicas vertunt .

C A P. X V I.

ALLIUM syluestre passim in aruis & vineis nascitur , capite paruo , singulari , solido , nullis nucleis , colore subrubente : caulem fert tenuem , prope cubitalem : paucis foliis , Tereti figura , in multam longitudinem productis : in cacumine caulis capitulum fert rotundum , ex nucleis paruis constantem ; è quibus flosculi exeunt subrubentes sine semine : propagatur autem nucleis prædictis , tamquam sobole reperiuntur ij sæpe in Triticis , ut panes Allij odorem fastidientem retineant . Dioscorides Ophoscorodon vocat , quasi Allium anguinum . Plinius hoc genus Allij inquit Alum vocari in aruis sponte nascens : quod aduersum improbitatem alitum depascentium semina , coctum ne renasci possit abiicitur , statimque , quæ deuorauere aues , stupentes manu capiuntur , & si parum commorauere sopitæ .

C A P. X V I I.

ALLIUM Vrsinum in syluis nascitur tenui capite , & solido : foliis latis , ut Liliij : cauliculo dodrantali , in cuius cacumine flores sunt candidi : semina autem nigra : tota planta Allium redoler . Alterum in eisdem locis nascens angustiore folio , veluti Graminis : umbella in cacumine , candida , pulchra : scatet multo semine , nigro ,

gro, acerrimi odoris. Plinius de primo loquens, inquit: est & sylvestre, quod Vrsinum vocant, odore molli: capite prætenui; foliis grandibus.

CAP. XVIII.

DENS Caninus vulgo appellatur in syluis capitulo veluti Allij, nucleo candido, specie dentis canini, vnde bina tantum folia ineunte vere exeunt, breuiora Lilio, latioraque, subrubra, ac maculosa: cauliculus ex medio foliorum exit, quatuor digitorum altitudine, in cuius cacumine vnicus flos, ex candido subrubens, Lilio syluestri similis, paruus. Hunc puto Mithridation primum Crateuæ apud Plinium, cui folia duo ab radice Acantho similia: caulis inter vtraque sustinens roseum florem; Acanthi autem Vrbaneæ folium elatum, longumque tradit, quod nequaquam ab hoc discrepat.

CAP. XIX.

HERMODACTYLVS vulgo appellatur solidus Bulbus, figura Castaneæ, colore candido, succo lacteo, cortice ruffo: ruffescit quoque Bulbus, cum exsiccat: floret in Autumno, ante foliorum exortum Croci modo; vnde quidam Crocum sylvestrem vocant: flos illi similis, candicans: folia hyeme erumpunt tria, aut quatuor, vt Scillæ, modo angustiora, modo etiam latiora, fere Ellebori albi modo: vere folliculus in medio foliorum inclusus apparet, digitalis crassitudinis, oblongus, aliquando vnicus, aliquando geminus: seminibus intus rotundis, duris, & subruffis: oritur in montibus latiore folio: in campestribus autem incultis & harenosis angustiore folio. Affertur quidam ex Orientalibus inter merces, quo Medici vtuntur ad purgationes: Bulbus est vegetior, plenior, ac durior, candidus, etiam si siccus sit. Dioscorides Ephemerum vocat venenis ascriptum, quod & Colchicum appellari tradit, & Bulbum Agrestem: florem ædit in fine Autumni, Croci similem, candicantem: ab eo tempore folia Bulbi, sed pinguiora: caulem palmo altum, ferentem ruffum semen: radicem foris è nigra ruffescentem, quæ delibrata, candida, & mollis spectatur, succo lacteo, sapore dulci: in bulbo media quædam rima est, qua flos erumpit: strangulat comesta fungorum more. Alterum præterea Ephemerum tradit, quam Irim sylvestrem cognominat. Theophrastum Ephemerum venenum esse inquit, vim diurnariam enecandi sortiens: radiculam esse, quæ eadem die possit occidere: folium hanc habere Ellebori, notamque omnibus esse, seruorum in desperatione confugium. Mesues inter purgantia medicamenta Hermodactylum vocat radicem herbæ montanæ: tradit

dit autem, vnum longum vt digitus : alium rotundum ; ex quibus videtur significare vtrumq; genus Ephemeris : assumi autem ad purgationes rotundum : sed eius alium inquit album esse, alium rufum, alium nigrum : eligi autem album, verè albedinis intus & extra, crassum, modice durum : nam latus debilis est, rufus autem, & niger mali sunt : ex quibus innuit id, quod ex Oriente ad nos affertur, crassum, & plenum, candidumque Hermodactylum esse, quo Medici vtuntur ad pituitam educendam ab articulis : nigrum autem & rufum, quales apud nos nascuntur, improbari ob vim venenosam, vt in Colchico Dioscorides testatur. Serapio similiter distinguit album laudans, nigrum & rufum latales esse, ob id Paulus Argineta seorsum ab Hermodactylo locutus est, & seorsum de vtroque Ephemero.

C A P. X X.

CROCUM vulgo Zafferanum dicitur : floret Autumno ante foliorum exortum : flos erumpit è terra digitali longitudine, in sex folia dehiscens, purpurascens, mediis staminibus ternis, longis, & in extremo crassioribus, quibus color ex pallido ad rubedinem vergit, tingens colore croceo : odor aromaticus, & validus ; vnde & condimentis expetuntur, ac medicamentis roborantibus : folia ab radice capillaria exeunt tota hyeme : vasculum Ciceris magnitudine, oblongum : bulbus solidus, cortice capillaceo : seritur radice staminum prædictorum gratia, quorum est vsus. Alterum genus sylvestre in incultis nascitur inter scopas, copiosissimum in agro Pisano : floret post Brumam vsque ad æquinoctium vernum : flores modo candicantes, modo purpurascens : stamina exigua, & inutilia : bulbus minor. Theophrastus Crocum inquit natura herbaceum erumpit folio angusto, in capillamenti modum : sero floret, seroque germinat, quippe Virgiliarum occasu, paucis diebus, confestim florem edit ac folia, quinimo florem prius : radix multa, carnosa, in totum viuax : gaudet calcari, & melius ita euadit radice attrita pede inferius, ideo iuxta semitas, fontesque pulcherrimum exit : satus radice fieri assolet. Alibi inquit : florere incipit autumno statim primis imbribus, tam satium quam môtanum : quod sine odore est inter hiberna erumpit post Aphacam : folium angustius Bulbosis, caulem tantum floris sortitur : est inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur. Plinius ex Theophrasto eandem ferme descriptionem habet, de sylvestri inquit : optimum esse, ac serere in Italia minime expedire, areis decoquentibus ad scrupula vsque singula ; seritur radicis bulbo : satium latius maiusque & nitidius, sed multo læuius degenerans, sed nec vbique secundum etiam Cyrenis, vbi semper flores laudatissimi : optimum vbi cumque quod pinguisimum & breuib. capillis.

C A P. X X I.

LONCHITIS à Lanceę cuspide cognominata, quidam Narcissum luteum vocant : folia fert Narcissi ; latiora, & candidiora, prope radicē subrubentia : caulē rotundū, aliquando bifidū, aut trifidum, altitudine duorum dodrantū : duobus aut tribus foliis, quę in caule sunt, contra quam in cæteris bulbaceis : in cacuminibus singulis, singuli flores insident lutei, magnitudine ferme Lilij, sed qui numquam dehiscant, reflexis tantum ternis foliorum labris postremis, ternis aliis coheuntibus, paruo relicto ostiolo : fructus postea insidet triquetrus, erectus, ex rotundo in mucronem fastigiatus, in quo semina continentur compressa, colore flauo : radix bulbosa, parua, rubicunda, oblonga, à cuius latere exit hyeme germen quoddam rubicundum, quod in longitudinem multam productum aliquādo infra tellurem, aliquando supra egressum iterum defigitur, & alium bulbū gignit, vnde folium vnicum exit ; ac procedente tempore caulis assurgit anno secundo, & vere floret : quo propagandi modo, areas implet certis interstitiis distans, vt exercitus videatur hastis erectis armatus : oritur in Apennino apud Bargeses. Dioscorides sic describit ; folia habet Porri, latiuscula, & modice rubentia, plurima, à radice ad terram inclinata, pauca autem in caule, in quo flores pileola comicarum personarum ridicula representant, lutei quidem coloris (quamquam Græci codices non μέλινα, sed μέλινα, id est nigra legant) album autem quid exerentes ceu ligulam ex hiatu ad inferius labrum : semen Lanceę simile triangulum, cum primum exumpit ; vnde appellatio ; radix Dauco similis : nascitur in asperis & sitientibus locis, solum autem suspicionem aliquam afferre possit radix : nam bulbos nullam similitudinem cum Dauco habet. si autem accipiantur longę radicum propagines, quas diximus, forte nullum fuerit absurdum. Plinius de Lonchitide inquit, non, vt plerique existimauerunt, eadem est quę Xyphion aut Phasganion, quamquam cuspide similis semine : habet enim folia Porri, rubentia ad radicem, & plura quam in caule : capitula personis Comicis similia, paruam exerentibus linguam : radicibus prælongis : nascitur in sitientibus.

C A P. X X I I.

QUAE in genere bulbaceo florem in summo fructus gerunt ; sunt Narcissi, & quædam bulbaceis affinia vt testiculorum genera, & Iridis. Narcissus numerosis bulbis cõstat, crassioribus quam nostræ Ascaloniæ : foliis Porri, exilioribus, ac magis planis : caule dodrantali,

drantali, aut ampliore, ferme triangulo: floribus in cacumine ad terram inclinatis, candidis, foliatis, acetabulo quodam medio luteo, odore suavi, sed qui caput replet: fructus triangulus ferme pollicaris, membrana quadam veluti vagina inclusus, in quo semina nigra: oritur in montibus & læto solo: eius summa genera duo: alterum fert vnicum florem in singulis cauliculis ampliorem, candidiorem, & magis odoratum, cuius acetabulum in rubrum circulum definit, non nisi in montibus oritur: Alterum comoso constat flore, qui & pallidior est, odore magis graui: descendit in plana: vtrumque vere floret. sunt & hyberna grandioribus tum foliis, tum caulibus. florent circa brumam vsque ad Ver: flos aliis geminus in singulis caulibus; aliis copiosior: omnibus calyx intus luteus, quoddam est cuius flores multiplici complexu constât Rosarum instar. extat & quoddam genus calyce prælongo angulosoque in Appeninis Liguriæ. Dioscoridis descriptio his pulchre quadrat: nam de Narcisso inquit: folia fert Porro similia, tenuia, multo minora, & angustiora: caulem concavum, sine foliis, vltra dodrantalem altitudinem: florem album, intus croceum, in quibusdam purpureum: radicem intus albam rotundam, bulbosam: semen veluti in tunicis nigrum, longum: pulcherrimus nascitur in montibus suavi odore: cæteri Porrum imitantur, & herbaceum quid præferunt. At Theophrastus varius. aliquando enim inter vernos flores numerat Narcissum, & Lirium, quos non describit, forte tamquam notos, prædictos intelligit distinctis nominibus, aliquando autumnales, alterum genus Lirij esse tradit, quem & Narcissum vocat, de quo paulo mox dicemus. Plinius partim à Dioscoride accipiens partim à Theophrasto confundit, tria genera tradens: vnum inter Lilia purpurea: alterum flore candido, calyce purpureo: Tertium cætera eadem: calyce herbaceo: foliis ab radice tantum, non in caule, vt Liliis. Duo vero genera à Medicis assumpta, scilicet duo postrema, quæ à Dioscoride tradita sunt: ex Theophrasto autem accipit de altero tantum Lirio loquente, tamquam de omnibus intelligens: serotinos esse omnes Narcissos, & post autumnum florere.

C A P. X X I I I.

NARCISVS Marinus in harenosis maritimis nascitur: crasso bulbo: foliis candidioribus: crassiore caule: in quo flores terni, aut quaterni odorati, grandes, ferme Lilium æquantes, concavi, incisus labris, candidi: calyce quoque candido, multum prominente, præciso: floret sub cane, & aduentante autumnno: fructus cæteris Narcissis similes, grandiores; Quidam Hemerocallē putant, quia id Lilium marinum à Dioscoride vocetur, siue Elium, vt Theodorus

dorus vocat in Theophrasto: aliam tamen ostendimus pro legitimo Hemerocalle,

C A P. X X I I I.

NARCISVS Aquaticus in humectis nascitur: foliis; & caulibus longioribus: floribus ex tenui pediculo pendentibus Calathi figura, sectis, colore candido, sine medio acetabulo. Alter in montibus nascitur breuior, & candidior: floret in fine veris. Quidam Leucoion vocant, quasi Violam albam; quia apud Theophrastum inter Bulbos numerari videatur, radice orbiculata, candida, & sine squamis. Plinius tamen cum ex Græcorum sententia Bulborum genera enumerat, Leucoij non meminit, nisi quis Acrocorion appellari ab eo velit: sed locus apud Theophrastum hoc modo intelligendus videtur: plura inquit ac pauciora bulbacea dici possunt, quemadmodum in Leucoio contingit scilicet Bulbinę & quę sequuntur.

C A P. X X V.

NARCISVS Autumnalis in montibus nascitur: constat bulbo nigriore, ac satis crasso: mense Septembri florem ē terra promit, breui cauliculo instar Croci, colore luteo, quo decedente fructus nullus apparet: paulo post folia erumpunt, humi strata, virentiora, & maiora quam ceteris Narcissi per totam hyemem: amittit autem ea aduentante vere. Theophrastus Liliū appellat, alterum genus, quam id quod inter vernos numerauit, eundem & Narcissum vocari tradit, de quo inquit: folium Albuci terrę proximum gerit, longius, modo Lilij: habet caulem sine folio, herbaceum, florem suo ferentem cacumine, in membrana, veluti vasculo inclusum, large amplum, colore Melinum (non μέλαν vt codices habent, id est nigrum) figura oblongum, qui decidens sponte germinat; idcirco qui colligunt, defigere eum solent: seritur & radice, quę carnosa, rotunda, amplexu, est; serotinus admodum: post Arcturum enim & circa æquinoctium floret. alibi de eodem inquit: caulis prius exoritur, quam folia, qui floribus tantum est: flos enim eius plurimum festinat; neque fructum conspicuum parit, sed ipse flos vna cum caule desinit, & cum deflorescit, tunc folia exeunt: germinat post Scyllam: folium large emittit: radix nequaquam parua est, quāquam non magna, figura non absimilis Bulbo, verum non squamata. Dioscorides a Theophrasto videtur sumpsisse, cum inquit: fructum veluti in membrana nigrum, figura oblongum, quod Theophrastus flori ascribit.

C A P. X X V I.

B VLEACEIS ascribi desiderant Asphodeli, Lilia, Irides, Testiculorum genera, & quæ iis affinia sunt. discedunt autem; quia radicum duplex substantia in his minus conspicua est, & caules in plerisque foliati, ac minus simplices: omnibus autem folia in longitudinem protensa, sine pediculo sunt, ut bulbosis: flores ut plurimum senis foliis constant, & fructus triquetri: calida quoque natura omnium est, acris, & amara, cum crassa quadam humiditate. & in his quoque flos aliis ex sede fructus exoritur, ut Asphodelis, Liliis, Gladiolo: aliis in summo ut Iridi, Testiculis. Asphodelus folia ab radice fert Porri, longissima, non binis tantum ordinibus, sed pluribus in orbem dispositis: caulem nudum ex medio foliorum, bicubitalem, aliquando simplicem ut in Alpibus, aliquando ramosum, ut in Maritimis: flores numerosi, Thyrsos vestiunt, candidi, ex foliolis oblongis constantes: fructus magnitudine Fabæ, rotundi, valde duri; in quibus semina angulosa, aspera, & nigricantia: radices multas ex vno capite pendentes, veluti coaceruatos Bulbos, oblongos colore intus croceo; contra enim in his sit quam in Bulbosis; in illis enim caput in amplitudinem excrescit, radiculis pendentibus, extenuatis; in Asphodelis autem capite extenuato pendentes radices crassescunt in quamdam rotunditatem, oblongam. Dioscorides describit foliis maioris Porri: caule leui: flore in cacumine, quem Anthericon vocant: radicibus oblongis, rotundis, glandium effigie, acribus. Theophrastus sparsim hæc habet: plantam terrestrem in mari etiam vivere: caule proximo Ferulæ: foliis statim ab radice: radicem carnosam, oblongam, & Glandi similem vescendam. Plinius inter clarissimas herbarum ab Hesiode & Homero decantatam; nam mandam semine tosto & bulbo: seri ante portas Villarum remedio contra veneficorum noxas: radix Napis modicis similis est, neque alia numerosior, octuaginta simul acervatis sæpe bulbis: caulis cubitalis, & sæpe duum cubitorum: foliis Porri sylvestris: Græci caulem Anthericon vocare; radicem verò idest bulbos Asphodelum: Nostri illud Albacum, & Asphodelum Hastulam regiam, quo nomine & caulem acinosum intelligunt. cuius duo genera faciunt, idest marem & feminam ut Dionysius tradit. Albuco scapus est cubitalis & amplius, purus, lævis, quem præcipiunt exitu mensis Martij & principio Aprilis, cum floruerit, non dū semine eius intumescente, demeti, findi, ac sicari ad cibos: nascitur in sylvis. eorum igitur, qui nascuntur apud nos, montanus fæmina dici possit; quia simplicior; Maritimus autem Mas, quia ramosior. neuter tamen hodie in cibos venit.

C A P. X X V I I.

PHALANGIUM Asphodelus parvus dici possit; nam in totum Asphodelo simile: multo angustioribus foliis, brevioribusque: cauliculis ferme cubitalibus, modo simplicibus, modo ramosis: floribus latoribus, candidioribus, & magis patulis: radículas fere exiles: nascitur in asperis. Dioscorides Phalangium laudat ad Phalangiorum & Scorpionum ictus; cui ramuli duo, vel tres, vel plures insunt, in diuersa tendentes: flores candidi Lilio similes cum incisuris: semen valde nigrum dimidiæ Lenticulæ figura, multo tenuiore: radix parua, tenuis, herbacei coloris, dum è terra eruitur: prouenit in collibus. Plinius eadem ferme habet.

C A P. X X V I I I.

ALTERVM genus in Sicilia oritur: foliis fistulosis, vt Cephæ, numerosis circa radicem: caulibus paulo altioribus, ramosisque: flore Asphodeli, exterius subrubente: radicibus pallidis. hæc toto ferme anno floret aliis subinde subnascentibus cauliculis. Si igitur Phalangij radices spectemus, huic magis conuenire quàm superiori videntur: color enim herbaceus, *χλωρός* græcis dictus, sæpe pro pallido accipitur.

C A P. X X I X.

ASPHODELVS luteus appelletur planta apud nos peregrina; cuius radix in totum Asphodelo similis est; globus enim ingens est, veluti aceruatorum bulborum: caule autem Liliū præferebat; rectus enim est, simplex, cubitalis, ac foliatus: numerosis foliis, angustis, prælongis, tereti ferme figura, colore Porraceo: prope verticem, vbi desinunt folia, flores numerosi circundant, veluti parua Lilia, lutei coloris: fructus rotundus, Asphodelo crassior, in quò semina sunt proportionè crassiora.

C A P. X X X.

LILIAGINES vulgò appellantur duæ Asphodelis affines: floribus crocei, figura, & magnitudine Liliij: quarum maior folia fert Asphodelo latoria, binis ordinibus, vt Porrum: caules cubitales, crassos, in cacumine ramosos: paucis foliis: flores amplos, colore quasi igneo, qui celeriter marcescunt. Altera minor in totum non excedens

excedens dimidium cubitum : floribus aureis : radices vtrique tenues, multæ ex eodem capite, vt in Asphodelo. maior in vere tantum floret ; minor diutius prorogatur, aliis cauliculis subnascentibus. Hemerocalles videtur esse apud Dioscoridem, præsertim quæ Maior appellata est : nam de Hemerocalli inquit : folium, & caulem habet Lilio similia, herbacea autem vt Porra : flores in eo per singulos exortus ternos, aut quaternos diuisura Liliij cum dehiscere ceperint, colore autem per quam pallido : radicem habet Bulbo ingenti similem. videtur autem accipere globum radicem ingentem Theophrastus inter suffrutices coronarios recenset. prouenit inquit semine ; nam & ipsa & radix lignosi Theodorus Elium vertit. Hermolaus in Dioscoride inter cætera nomina non Elium legendum putat, sed Liliū Marinum. Plinius Hemerocalles inquit : pallidum è viridi, & molle folium habet : radicem odoratam : atque bulbosam, quæ descriptio detruncata videtur, ac deprauata, vt patet conferenti cum Dioscoride.

C A P. X X X I.

ALOE peregrina in Italia feritur fistilibus locis, apricis, præcipue subtecto ; odit enim imbres : folia fert pulpa & tenaci humore constantia, valde crassa, ex latitudine in teretem figuram desinentia : aculeis breuibus, & obtusis circa latera : radix vnica, breuisque, tenues fibras spargens : Autumno caulem fert nudum, & simplicem, Scyllæ similem : floribus concavis, & oblongis, deorsum inclinatis, colore luteo : vtuntur recentibus foliis contritis ad vulnera glutinanda, ad callos pedum sanandos : at succus amarus nequaquam extrahitur, qualis est Aloe ex India aduectus, colore Hepatis siccati. eius succi tria genera notantur : quoddam ad rubedinem magis vergens, cum teritur, puluisculum subcroceum reddit, Succotrinum vocant ; quasi subcitrinum, quod optimum est ; quia purissimum : Alterum Hepaticum nigrius, sincerum tamen : Tertium Caballinum liuidum, arenosumque, deterrimum, quamquam amarissimum. Dioscorides inquit Aloe Scyllæ similitudinem habet foliis pinguibus, crassis, in latitudinem modice se pendentibus, rotundis, & retrouersus conuersis : hæc & à lateribus ex obliquo maioribus interuallis striantur, & in spinulas desinunt retusas, & truncas : caulis eius non dissimilis Antherico est : flos albus : semen Asphodeli : tota graui odore, gustuque amarissima : radice vna, ceu palo in terram demissa : copiosissime in India nascitur ; vnde succus quoque affertur : sed nascitur & in Arabia, Asiaque, & aliquibus maritimiis locis & insulis, vt in Andro : non tamen idonea, quæ incidatur succi gratia : nec vtuntur ea nisi ad vulnera recentibus foliis : nam mirifice

conglutinat contrita & illita. succi duo genera inuehuntur : vnum Arenosi, quod sedimentum esse purissimi cognoscitur : Alterum Iocinoris modo coactum. optima pinguis, nitida, sine arenis, colore ruffo, friabilis, Hepati similis, facile se diluens, & liquefcens amaritudine vehementi, improbanda nigra, & frangi pertinax. Adulteratur Gummi, quod & gustu intelligitur, amaritudine atque odoris intentione : & quoniam inter digitos detrita nõ soluitur in ramenta. quidam miscent Acaciam. Plinius eadem ferme habet : ex quibus patet nostrum non dissidere nisi florum colore.

C A P. XXXII.

ALTERVM genus nuper ex India Occidentali aduectum est, grandius, durius, spinis à latere robustissimis, aduncis : in summis autem foliis aculei recti sunt, veluti acus, colore purpureo : explicantur successiue folia è medio quodam veluti cornu abscedentia, vestigiis quibusdam relictis, ac si de industria picta essent, longitudine cubitali, substantia lignosa, ac fibrosa, vt si euellatur aculeus, qui in summo est, filamenta quædam robusta veluti acui appensa simul extrahantur : radices spargunt in obliquum summa tellure in multam longitudinem, vnde soboles enascitur viuacissima, quæ paucis annis crescit in arboream amplitudinem, vt palmæ caudex ; non tamen apud nos attollitur, neque floret ; audio in India arborem esse ingentem vnde trabes fiant : succum inesse dulcem, instar sacchari, qui ex foliis extrahitur : ex eius foliis contusis & maceratis extrahi Linum, quo lineæ texunt mollißima, candidissimæque : fructum autem ferre Cyrtis Mali Punici similem. Ecce dum hæc scriberemus, spectaculum pulcherrimum visum est in horto diligenter refoßo, quem ruri amænissimum instruxit Reuerendissimus Antistes Tornabonius : nam vere ex medio foliorum scapus elatus est breuibus foliis, & raris, qui paucis diebus ad altitudinem vndecim cubitorum adoleuit simplex, & rectus, in cacumine circumquaque ramos spargens, veluti latam umbellam constituentes, in qua flores in æstate sursum spectantes, digiti longitudine, exterius herbacei, intus pallidi, explicantur in sex foliola : sed hi sine fructu deciderunt : aduentante autem hyeme caulis torus exaruit instar Ferulæ.

C A P. XXXIII.

LILIUM caule constat recto, ac simplici, bicubitali ; foliis prope radicem palmi longitudine, latitudine pollicis : quæ assidue breuiora redduntur prope verticem : flores in cacumine terni, aut quaterni, pluresque grandes, candidissimi, ex foliis sex constan-

tes,

tes, reflexis labris, odore caput replente : fructus pollice crassior, oblongus : semina rotunda, ossea ex toto, nulla conspicua medulla, sedent in angulis septi; radici, quæ tenuis, & oblonga in fibras desinit, appendices quædam appositæ sunt sursum spectantes, succosæ, ac bulbosum quoddam caput efficientes, colore candido : feritur in hortis : duo alia genera in sylvis nascuntur, quæ vulgò Martagon vocantur, & Lilia sylvestria. color alteri purpureas, siue potius carneus; alteri vehementer croceus : utrique puncta insunt nigra veluti lituræ quædam floribus inscriptæ. caulis utrique breuior, vix ad cubitalem altitudinem accedens. quæ croceum florem fert, pallidâ habet & radicem, & bulbosum caput, folia angustiora, quam domestici : florem vnum, aut duos sursum spectantes, figura & magnitudine æquales domestico. Quæ autem purpureum florem gerit, folia habet latiora, ex interuallis quaterna aut quina : summus caulis quandoque finditur; unde flores tres, aut quatuor paulo minores Lilio, deorsum spectant, labris vehementer recuruis. Theophrastus Lilia tradit colore differentia, ut Leucoion; nam neque desunt Lilia purpurea : vnicaulia inquit in vniuersum fere assurgunt, bicaulia raro : singulis caulibus alias vnum Lilium, alias plura exeunt : pars enim postrema effundit, quod rarius contingit. radicem habent copiosam, carnosam, & rotundam, Fructus auulsus germinat, & Lilium reddit, sed minus : lachrymosum præterea quoddam confluuium facit, quod & ferunt; nam sole siccata lachryma exire videtur : caulibus quoque concisis nascitur, & toto caule propaginato. vere floret cum Viola alba, aut paulo post : quod autem scribit, quoddam genus Lili in paludibus & stagnis nasci, quod terram minime attingit, Liliis simile natura, sed foliosius, & quæ sequuntur, laudatum ad mulierum profluvia, videtur Nymphæam intelligere. Plinius de Liliis inquit : nullis florum excellentias maior : interdum cubitorum trium, languido semper collo, & non sufficiente capitis oneri : candor eius eximius; foliis foris striatis, & ab angustis, in latitudinem paulatim sese laxantibus, effigie Calathi, resupinatis per ambitum labris, tenuique filo & stamine stantibus in medio crucis : ita odor, colorque duplex, ut alius calycis, alius staminis differentia angusta, est & rubens Lilium, quod Græci Crinon vocant : sunt & purpurea Lilia, aliquando gemino caule, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, sed vnius, Narcissum vocant. At rubentia Lilia adhuc non vidimus, cum tamen in Italia nasci testetur Plinius; nisi forte crocea intellexerit : nam color adeo intensus, ut ad rubedinem vergat : Dioscorides tradi inquit Lilia purpurea, quasi ipse non viderit.

CAP. XXXIII.

CANNA Indiæ vulgò appellatur, quædam caulibus rectis, bicubitalibus, altioribusque: foliis latis, circa caulem conuolutis, prælongis: flores circa cacumina figura nostri Gladioli, paulo maiores, rubicundioresque: fructus exterius asperi, figura parui Cucumeris: semina intus ossæ, omnino spherica, ac nigra: radices multas spargit sine bulbo: seritur in hortis, ac scitilibus pulchritudinis gratia, Cannam vocant Indiæ; quia caulis veluti Harundineus est.

CAP. XXXV.

AD Lilia videntur pertinere & genera Iridis; flos enim grandis ex foliis sex constitutus: distant tamen positione; nam summis fructibus insident in Iride, inferne autem in Liliis, præterea id peculiare in hoc genere; quod folia non spectant intus & extra, parte scilicet prona ac supina, ut in cæteris, sed in dorsum dilatata, ac lateribus utrisque cõiunctis spectant dextra & sinistra figura gladij ancipitis: alter natim autem in caule exeunt duplici ordine. Inter hæc Gladiolus ambiguus est; floris enim positione cum Liliis conuenit; foliis autem cum Iride: radice vero cum Bulbosis. assurgit igitur Gladiolus in aruis, inter segetes: simplici caule, ac recto, ferme cubitali: foliis angustioris gladij, firmis: prope summum caulem à latere flores exeunt in purpura subrubentes, ac modice hiantes, Croco breuiore: fructum rotundum Auelanæ Nucis amplitudine, intra quem semina rotunda continentur, cartilaginea, exiguo pericarpio rubente abducta: radix Croco similis, tenuior, durior, bulbo nouo superius insidente veteri. Dioscorides Xiphion vocat, quasi ensen, & Machæronium quasi gladium; quoniam folium, inquit gladij modo muctonatum inest: Iridi quidem simile, sed minus, & angustius, nervosumque: caulis assurgit in cubitalem altitudinem, in quo purpurei flores cum versu inuicem distantes positi sunt: fructus rotundus: radices duæ, vna alteri insidet, ut parui bulbi, quarum inferior gracilis est, superna vberior: nascitur in aruis; vis inest superiori extrahendi spicula, & cætera corpori infixæ. Theophrastus (ensen vertit Theodorus) radix inquit decocta dulcis est, & trita farinæ admixta panem dulcem, & innoxium reddit: rotunda est & sine cortice, capillamentis Gerhyi, modo fibrata: circa eam Scolopendræ multæ congregantur; gaudent enim ea herba. Quidam Pugionem vocant: folium ad ensis effigiem; unde nomen. idem Theodorus Gladioli nomine non hanc plantam intelligit apud Theophrastum, sed Cyperum, ut Plinius aliquādo

do vocat. Plinius de Xiphio inquit : à multis putatam esse eandem cum Lonchitide ; diuersam tamen esse, quamquam cuspidi similis semine : in humidis nasci, cum primum exit gladii specie: caule duum cubitorum : radice ad Nucis Auellanæ figuram simbriata, quam effodi ante messem oportet, siccari in umbra .

C A P. X X X V I.

IRIS vulgò Liliū purpureū vocatur : oritur gracili solo, & inter macerías : radicibus in obliquum tendentibus, crassis geniculatisque, colore candido, odore suauis: vocatur radix vulgò Ghiaggiolo, quæ linteis interposita defendit à tineis, simul, & odore commendat : à singulis geniculis folia exeunt latiora Gladiolo, subcandida : caules crassif, & cubitales : ex alis foliorum ramuli exeunt, in quibus particulatim flores nascuntur, Lilio æquales, ternis foliis vehementer resupinatis, latisque, colore cæruleo in Violam desinente, ternis aliis erectis, simili colore, sed intra calycem quædam colorum varietas spectatur, ex flauo, & puniceo : eorum odor caput grauat; extat & cuius flos ex toto candidus est : duo præterea habentur pusilli genera, in valde sterili solo, & ferme in saxo; radicū segmentis breuioribus, rotundioribus; caule palmum alto : flos alteri purpureus, vt cæteris, cui & radix odoratior : alteri flos pallidus; radix autem inodora . Dioscorides Iridem inquit ab Arcu cælesti nomen accepisse : folia fert Gladioli, maiora, latiora, ac pinguiora : flores in caule ipso alternatim proueniunt, inflexi, varij coloris, aut enim candidi, aut pallidi, aut lutei, aut purpurei, aut cærulei conspiciuntur, qua coloris diuersitate quædam imago arcus cælestis representatur : radices subsunt geniculatæ, solidæ, odoratæ, quæ recisæ & filo suspensæ in umbra siccantur . laudatissima in Illiria, Macedoniaque. earumque illa optima, quæ radice constat densa, minuta, fractu contumaci, colore sub rubro, odore vehementer iucundo, gustu magis feruido, (alij legunt amaro) olfactu sincero, non redolente situm, quæ cum tunditur, sternutamenta commouet : deterior Aphricana, quæ alba, & amata: inueteratę redines sentiūt, sed odoratiores redduntur. præcipua vis ad excreationes faciles reddendas in tussi, extenuat enim crassos humores : purgat pituitam, & bilem . Theophrastus meminit tantum inter odorata, Theodorus Consecratricem vocat . In Illiria inquit, & circa Adoriam laudata, & cæteris præstantior : sola inter odoramenta Europæ, non tamen parte marittima, sed mediterranea, magisque ad Septentrionem sita; cultus ei nullus accomodatur, nisi quod ablaqueatam solent reficcare : Plinius caulem inquit habet cubitalem, & rectam : floret diuersi coloris specie, sicut Arcus cælestis; vnde & nomen radice tantum commenda-

tur vnguētis & medicinē : laudatissima in Ilirico, non in maritimis nata, sed in sylvestribus Drilonis & Narone, breuior ceteris : namque in Macedonia longissima est, & candicans, quæ in Aphrica amplissima inter omnes, gustuque ammarissima : Ilirica quoque duorum generum est Rhaphanitis à similitudine, quæ, & melior. Rizotomos subruffa. Alibi inquit Iris ruffa, melior quam candida. Forte apud Aetium Iris Astragalitis pro Rhaphaniti accipienda : est enim Astragalos Rhaphano similis radice : erit autem Rhaphanitis, quæ in rotunditate oblonga est : Rizotomos autem, quæ veluti mutilata, detruncataque est : melior autem Rhaphanitis, quæ præcipue minuta sit, & subruffa.

C A P. XXXVII.

QUÆDAM Apud nos peregrina feritur in hortis : angustissimis foliis, virentibusque floribus quoque tenuioribus, ac pulchrioribus, ob colorum varietatem, qui & odorati sunt : radices fert tenuiores, extra rufescentes, at minus odoratas : vulgò Iris Ilirica vocatur. an hæc fuerit, quæ à Plinio Rizotomos appellata est inter Iliricas, colore ruffo, scilicet radice. cui præfert Rhaphanitim.

C A P. XXXVIII.

SPATULA fatida vulgò appellatur in rudibus nascens; folia fert Iridis, sed nigriora, odore ingrato : flores tenuiores, colore vario, sed tristi, purpureo scilicet intus cum desinente : fructus magnitudine Nucis Iuglandis, sed oblongus, quo dehiscente per hyemem, semina ostenduntur rubicunda, magnitudine Ciceris : radices extra rufescentes figura & magnitudine Iridis. Dioscorides Xirin vocat, & Irim Sylvestrem : hæc inquit folia habet Iridi similia, sed latiora, mucronataque, è quorum medio caulis assurgit cubitalis, siliquas ferens triquetras; quibus insident flores, purpurei, habentes in medio quid puniceum : fructus in folliculis continetur, similis Fabis, rotundus, rubens, acris : radix longa, geniculis multis, ruffa utilis in vulneribus capitis, ad ossa fracta, sagittas, & infixas corpori sine cruciatu extrahenda.

C A P. XXXIX.

ACORVS vulgò appellatur in palustribus nascens, grandior Iride: floribus luteis radicibus rubris, tum extra, tum intra, in odoris, gustu astringentibus, crassis. hanc Irim palustrem appellari posse reor, intelligiq; à Theophrasto & Plinio Irim improba

tam, quæ in maritimis nascitur . Alius autem est Acorus apud Dioscoridem, ut mox patebit .

C A P . X L .

INTER radices ex Oriente aduectas, quædam habetur nostro Acoro similis, figura magis intorta, colore exterius rubro, vel subnigro, interius albo, sapore feruenti, qualis in Galanga : idcirco Galangam maiorem vocant, huic satis conuenit descriptio Acori : nam apud Dioscoridem Acorus folia habet Iridi similia, angustiora : radices quoque non absimiles, sed implicatas, non in rectum actas, sed in obliquum, & summa tellure, Genuculis distinctas, subalbidas, gustu feruentes, olfactu non ingratas : præstantissima, quæ prædensa, alba, plena, non cortosa, odorata, qualis in Chalcide & Galatia nascitur, ubi Asplenon vocatur, quia Splenen minuit . Plinius similiter describit, sed radices inquit nigras esse, intelligens scilicet externam superficiem : optimam nasci circa Phasim Amnem, & ubicumque in Aquosis : Creticas candidiores Ponticis . sicari vtribus in umbra, digitalibus frustis . Serapio ex Dioscoride transcribens addit flores croceos, radices exterius ad rubedinem tendentes : semen plenum, densum, & tumidum, odoris iucundi . Apud Theophrastum Venena vertitur à Theodoro : sed ubi recenset cum Cnico & iis quorum semina in flores desinunt, non Acoros ut puto legendum est, sed Acanos . De Galanga inter Cyperos explicatum est .

C A P . X L I .

CHINNA, seu Cinna, appellatur vulgò radix ex India orientali nuper allata, ex regione Sinarum radix est tuberculosa, & crassa, Arundini fere similis, exterius colore rubente, aut subnigro, interius candicante, aut subrubente : densa quidem & ponderosa, cum succosa est, ac Vegeta, sed succo exinanito sūgosa redditur, & leuis instar Galæ : quod præcipue patitur cum in aqua maduerit, & amplius, si decocta fuerit . sapor inest insipidus, referunt locis maritimis nasci similitudine parui Calami : repertam eandem nunc in Occidentali India testantur colore interius magis ruffo : cum primum eam radicem vidi, suspicatus sum esse nostri Acori vulgaris, nam valde recens erat : ut autem coniectari licet ex parte caulis, qui aliquando radici adnexus est in China Orientali, potius ex genere Iridis videtur esse, quam Calami ; tenuis enim est, & solidus . Lusitani ab Indis eius usum didicerunt efficacissimum in sanandis non solum morbis inueteratis, ut in Occidente per Sazarillam, & Lignum Sanctum, sed etiam morbis acutis, & febribus :
minuse

ministrare enim sudores prouocat. Sicci est temperamenti in secundo gradu, cum pauca caliditate, tenuium partium: non enim corpora exalfacit, vt lignum Guaiacum & Sarzaparilla: idcirco datur, & febrientibus; nam febres longas finit, obstructions aperit, Ictericam sanat, Hydropem, Vlcera praua, Tubercula, dolores, paralyfim, Distillationes, Melancoliam, & tandem vnicum remedium omnes pene morbos extirpat; idcirco apud Indos in precio est præ omnibus aliis remediis. exhibetur autem radicis decoctio, cuius modus traditur. radicem incidunt in taleolos tenues, quarum assumunt vnciam vnā, aquæ libras 12. asseruant in olla obturata horis vigintiquatuor, deinde coquunt læto igne carbonibus prius ignitis absque fumo, donec dimidia pars aquæ absumatur, relictis libris sex: cum refrigerata fuerit, colant, asseruantque in vase vitreo, loco calido prope ignem, sic enim diutius perdurat incorrupta. cum Ager purgatus fuerit propinant huius aquæ per quam calentis in aurora vncias decem, præcipiuntque ægrum operiri, vt sudet saltem duabus horis, postea sudore absterfo induat vestes calidas, quiescatque duabus, aut tribus horis; prandeat postea initio assumens Iusculum calidum pulli Gallinacei; deinde carnes eiusdem cum pane biscocto, aut corticibus, & in fine cotoneorum pulpam; potus sit eiusdem aquæ & in prandio & interdiu: non enim duplex paratur, vt in ligno Sancto. post horas octo à prandio iterum in lecto assumat vncias decem eiusdem aquæ calentis ac sudet, vt prædictum est, & post sudorem hora vna cenet vnas passas, aut Amygdalas, & panem biscoctum cum eodem potu, & carne Citoniorum cenam claudat. Hunc modum & præscriptam victus rationem in morbis diuturnis & Gallica lue obseruet triginta diebus continuis; non enim alia purgatio interferenda, cum largus sudor satisfaciatur: maneat interim in thalamo tutus à frigore. Post id tempus per quadraginta dies vtetur cibus boni succi, abstinebitque à vino, cuius loco, bibet aquam hoc modo paratam, assumendæ sunt radicis Taleolæ prius decoctæ & in vmbra exsiccata, quarum vncia vna in libris duodecim aquæ infundantur per horas vigintiquatuor, deinde vt prius coquantur ad dimidij consumptionem, serueturque, vt dictum est singulis diebus decoctionem parando, non enim diutius perdurat incorrupta.

C A P. X L I I.

ALIÆ est radix inter aromata ex Oriente allata, quæ in hoc genere videtur reponenda: in obliquum enim progreditur inæqualis ob geniculorum frequetiam, segmentis non intortis, vt in Acoro, sed rectis, digiti crassitudine, longis, colore albo, substantia nequam solida, sed laxa, & quasi fungosa, sapore acri, cum quadam amaritudine:

ritudine : odore per quam iucundo : venditur vulgo pro Calamo Aromatico, viret hodie planta apud Serenissimum Magnum Ducem, foliis multo longioribus Iride, virentioribus, & valde odoratis : multas radices summa tellure spargit : gaudet aquis : eius florem non vidi ; sed vere, dum hæc cuderentur, folium quoddam tenuius inter cætera latiora tulit iuncum instar caulis, cui medio infidebat in canali Amentaceum quid herbacci coloris, veluti panicula, digitali fermè longitudine fastigiata ex minutis, ac densis floccis compacta puluisculum quendam pallidum fundentibus sine fructu. Hanc autem in hoc loco inserui sperans flores, & fructus, quales in Iride visuntur, laturam, vt folia, cum potius conuenire cum Iuncis reperta sit. Huic satis conuenit Costi Arabici descriptio, quamuis pauca eius notæ ab authoribus tradantur. Inquit Dioscorides Costum maxime laudari Arabicum, qui albus est, leuis, plurimi odoris, ac iucundi. Secundo loco Indicum, qui crassus, læuis, ac niger est veluti Ferula. Tertio Syriacum, qui grauis, colore buxæ, odore feriens. optimum autem esse recentem, candidum, ex toto plenum, densum, aridum, minime carosum, non graue olentem, gustu mordaci, & feruido; adulterari autem radicibus Helenij : deprehendi gustu, nõ adeo mordaci & olfactu nequaquam valido : inæquales igitur ac tuberosas esse Costi radices patet ex Helenio, quo adulteratur, & ex radice Rhodia, cui Dioscorides Costum comparat : de Piperis radice, quæ Costo similis traditur, minus certi habemus : nec enim feritur, an Fruticis eius radix eruatur alicuius vtilitatis gratia : quamuis optime hystoriam Piperis tradiderint Lusitani. Quod si Galanga ob Piperis saporem putata sit quondã esse Piperis radix, eaque intellexerit Dioscorides : id confirmabit nostram de Costo sententiam : est enim prædicta radix non absimilis Galangæ, crassitudine scilicet & geniculorum frequentia : sed discrepat colore, reatitudine, odore, ac leuitate substantiæ. Plinius Costi radicem tradit gustu feruentem, odore eximio, frutice alias inutili : Duo eius genera, nigrum, &, quod melius, candicans. Hodie pro Costo venditant Ferulæ cuiusdam radices, concisas in taleolas, sapore quidem feruente, sed sine vlla odoris gratia : vt neque Costum nigrum dici possit, quamuis Ferulæ simile. Tertium, quod colore buxæ traditur, forte Zedoaria fuerit vulgò appellata ab Arabibus autem Zurumbet. Venditur enim radix eo nomine pollicis crassitudine, in rotunditate oblonga, candicans interius pallefcens, amaro & acri sapore; odore valido, non ingrato. De hac Serapio inquit : radix est Aristolochiæ rotundæ similis, sapore & odore Zimziberis, quæ potissimum è Syria aduehitur, laudata ad morsus venenatos potu. Dioscorides quoque Syriacum huiusmodi Costum vocat, quod colore buxæ, Aristolochiam imitatur. Garzias Lusitanus Zurumbet Arabibus vocatum, acceptum autem pro Zedoaria,

nasci testatur copiosum in India partim sponte, partim satum & semine & radice: à multis vocari Zinziber sylvestre non sine ratione; nam foliis Zinziber imitatur, maiora tamen sunt & parula: radix quoque paulo maior Zinzibere: Eruitur radix, & frustatim conciditur, siccaturque, inde fertur in Persidem, Arabiam, Alexandriam, & Venetias. Conditur quoque saccaro gravior Zinzibere condito. At veram Zedoariam, cuius meminit Auicenna Geiduar appellari vulgò radicem ex regionibus Chinæ vicinis ferri similem Glandi forma & magnitudine, translucentam, valde caram, & raram, ob vires efficaces aduersus venena.

CAP. XLIII.

ZINZIBER videtur ex hoc genere esse, radix scilicet acerrimi saporis, odorataque inter Indicas merces ad nos comportata; frequentibus geniculis distinguuntibus radículas laterales, pollicis crassitudine, ac minores, colore candicante, quamquam sunt, quæ exterius rubro colore infectæ sunt, non secundum naturam, sed rubrica infectæ, ut magis à teredinibus præseruentur: cui vitio obnoxia sunt magis, quæ candidiores, mollioresque sunt. Ludouicus Romanus in terra omnifariam rubre nasci testatur. Audio à Lusitanis, qui Indicas regiones perlustrarunt; folia ferre Harundinis. Garzias folia Iridis aquaticæ tribuit, aut Gladioli paulo nigriora: caulem duorum, aut trium palmorum altitudine: radicem quoque Iridi similem: assumi recentem in acetariis tritam, incoqui etiam cum piscibus & carnibus. Dioscorides eius radices tradit Cyperi modo paruas, candicantes, & odoratas, atque sapore Piper imitari: vnde quidam putauerunt Piperis arboris radices esse: differre autem; nam Piperis radices, Costo similes esse, ora gustantium accendere, & saluam ciere. Plinius Zingiberim, & Gingiberim vocat in Arabia, atque Throglodytica nasci radicem candidam, non Piperis, licet sapore simili, sed parue herbæ: celeriter cariem sentit, quamuis in tanta amaritudine.

CAP. XLIII.

SECACVL apud Arabas, in Sicilia Zinziberem vocant ob radicum similitudinem cum Zinzibere Indico. Folia fert Porri breuiora, ac latiora: caulem nudum, palmi altitudine: in cacumine vniuersum florem specie & colore Iridis: floret hyeme incipiente. Vtuntur in cibis radicibus conditis, pro Zinzibere. Serapio sic describit: herba est radices habens crassitudine pollicis, longitudine indicis, inuicem implexas, summa tellure geniculatas, ex singulis geniculis folia exeunt similia

lia bulbo : in cacumine flores fert vere & singulorum mensium principis, colore Violæ, grandiores : cum flos deciderit, fructura fert nigrum, magnitudine Ciceris, humore plenum, sapore dulci : radices quoque simili sapore præditæ sunt. nascitur in vmbrosis & prope magnarum arborum radices, & locis humectis, colligitur in tempore messis. temperamentum calidum & humidum in primo gradu : incitat ad Venerem : semen adauget, & genitalia intendit, præsertim cum melle condita, idem alibi inquit : Secacul radicem esse Zinziberi similem, & adusi ex India, ac condiri, dum recens est.

C A P. X L V.

S A T Y R I V M feritur apud nos peregrina plâta: folia fert ab radice, Porro longiora, angustiora, quæ triangula : caulem dodrantalem, simplicem, & nudum, cuius summo folium vnicum est conuolutum, è cuius sinu, flos egreditur ineunte vere, Lilio tenuior, ternis foliis retrouersis, colore quasi purpureo ad nigredinem vergente, ternis aliis, dehiscenribus tantum, & calycem explentibus, qui summo fructui insidet : fructus pender crassus veluti Iridis, in quo semina rotunda, ossæ, membrana quadam pingui obducta, ac splendente, primum candicante, dein flauescenre : radices ternæ, vna quæ sursum attollitur, digiti longitudine, ruffa, quæ virile membrum representat, erectum, quodam etiam præputij vestigio : duæ aliz ab eodem principio deorsum tédunt, similes binis testiculis pendentibus, primum colore candido deinde rufescunt exterius, cum ad perfectam magnitudinem peruenerunt : quo tempore, tertia iam languescit : aliz præterea radiculæ fibrosæ insunt in exortu, pubem referentes. Germinat anno sequente ab inferna parte radicum descendentium, ab eodem extremo & binos testiculos inferius demittens, & caulem superius : eruuntur æstate radices vegetæ, postquam exaruerit caulis, quæ sub cineribus coctæ, & à tenui membrana purgatæ, gustui gratæ sunt, colore candido, molles : edentibus vires intendunt ad Venerem exercendâ. ex hoc genere esse censendum est radices ex Aphrica allatas Asphodeli bulbis similes, rotundiores, colore exterius ruffo, interius candido, quas more Castanearum sub cineribus coctas, ac delibratas comedunt : ideo Castaneas terrestres vocant. Dioscorides Satyrj duo genera affert : vnum, quod Trifolium cognominatum est, ternis foliis, ad terram infractis, Rumici, aut Lilio similibus, minoribus, rubrisque : caule nudo, cubitali : flore Lilij, candido : radice bulbosa, Mali magnitudine fulua, intus vt ouum candida, gustu dulci, & ori non ingrata, ad hoc genus forte pertinent radices ex Aphrica, quas Castaneas terrestres appellari diximus. Alterum Erythronium cognominari te-

Нн h 2 statur :

statum : semine Lini, maiore, duro, splendente, & leui : quod fertur non secus atque Scincus libidinem excitare : radicis cortex gracilis, rufus, intra quem album includitur, sapore dulci, ori non ingrato : nascitur in montosis & apricis : proditur, radix si manu teneatur, Venerē stimulare, eoque magis si bibatur in vino. conueniunt hæc Satyrio à me descripto, cuius radix ob pudendi similitudinē non mirum, si manu contractata excitet concupiscentiam. testatur & Theophrastus herbam, quā Indus attulerat, mirę virtutis ad rem Veneream, quæ non solum edentibus, sed & tangentibus tantum vim adeo vehementem genitalibus fieri, vt, quoties vellent coire, valerent : qui vsi fuere, duodecies egisse fatentur : Indus ipse, vtpote robustus, & magno corpore septuageties egisse fatebatur aliquando, vt tandem semen guttatim, & cum semine sanguis emitteretur : & mulieres vehementius eo medicamento incitari ; Plinius Satyrij nomine non solum has sed & Testiculorum genera appellari tradit ob vim concitatricem ad Venerem. Græcorum autem sententiā Satyrium inquit : foliis Lilij rubri, minoribus, & tribus non amplius ē terra exeuribus : caule leui, cubitali, nudo : radice gemina : cuius pars inferior, & maior mares gignit : superior ac minor feminas. Qui putauerunt hoc genus Satyrij confundi à Plinio cum Cynosforchi ob radicum proprietatem, non animaduenerunt rem contrario modo habere in Cynosforchi : superior enim pars in ea plenior ; inferior rugosa : in Satyriis autem superior euanida fit, in crescentibus inferioribus, nec repugnat, quod Dioscorides tamquam vnicam Satyrij radicem, Mali modo rotundam tradere videtur : nam semine perfecto superior omnino euauit, inferiores, quamquam gemine, tamen in crescente caule abiunguntur, & singulæ aduentante hyeme germinant. De Erythronio autem idem Plinius inquit : semen Viticis habere, quod magis congruit quam semen Lini ; rotundius enim id semen est : cæteræ conditiones ex Dioscoride assumptæ sunt. addit arietibus quoque & hircis segnioribus in potu dari, & à sarmatis equis ob assiduum laborem pignioribus in coitu : vim eius restinguit aqua mulsa, aut Lactuca sumpta. Arabes Testiculum Vulpis appellant vtrumque genus Satyrij, vt apud Serapionem legitur.

C A P. X L V I.

TESTICVLORVM genera vulgo Satyria appellata, à geminis tuberibus, testiculorum modo, mollibus, candidis, & sperma humanum redoletibus, iuxta tenues radículas : simplicem cauliculum ferunt, mollem, a rectum : foliis, Lilio breuioribus, vt plurimum humi sparsis, tribus, aut quatuor, paucis aliis caulem vestientibus : flores in spica hiantes, veluti lingua exerta, vario modo, & colore ; Nam aliis

aliis lingua lata est, & deorsum flexa in multam longitudinem : his color rubens, aut ex rubro quasi nigricans : aliis figura & colore Apem flori insidentem æmulatur : bifurcata aliis est, ac longissima, serpentis more vibrata, colore purpureo, cuiusmodi genus in Vrbeuctano visum est. pleraque alia genera sunt tenuioris floris, modo candicantis, modo purpurascantis, modo versicoloris . fructus omnibus oblongus, & triquetrus, molliisque, nullo intus semine, sed aut mucco, aut pulvisculo. distant quoque foliis, magnitudine, ac paruitate, paucisque differentiis : radices vero aliis Oliuæ modo oblongæ subsunt : aliis rotundiores ; quibusdam ternæ, sed plurimis binæ ; quarum altera Vegeta, & succi plena ; altera rugosa ac senescens . Quibus folia latiora sunt, radices quoque grandiores, & flores in spica densiores, ac tenuiores : oriuntur in sylvis. Quæ autem exilioribus foliis, ac radicibus constant, ut plurimum flores habent grandiores, rarioreque : oriuntur gracili solo, & saxoso. Dioscorides Orchim vocat ; idest testiculum, cuius duo genera ponit ; vnum, qui Cynosorchis dicitur, idest Canis testiculus ; alterum qui Orchis Serapias . De Cynosorchii inquit : folia fert circa vnum caulem, humi strata, Oleæ molli similia, angustiora, proceriora, & lævia : caulem dodrantalem : flores purpureos : radicem bulbosam, oblongam, geminam, Oliuæ modo angustam : superior, quæ plenior est, inferior, quæ mollior & rugosior . Eduntur radices coctæ, ut bulbi, ad prolem procreandam & Venerem incitandam, vel compescendam, vtra edatur Vegeta vel rugosa ; nascitur in lapidosis & sabulonibus . de altero, qui Serapias cognominatur inquit : foliis constat Porri, oblongis, latioribus, pinguibus, & circa stolones suos inflexis : caule dodrantali : flore quasi purpureo : radice testiculis simili . Apud Theophrastum de Testiculo loquentem incertum est, quid intellexerit, cum eius folium Laferis dixerit : caulem vero simillimum Spinæ, quam Pyrum vocant . Plinius eum, qui Serapias cognominatur, describit, ut Dioscorides, subiungit postea : quidam folio Scyllæ esse dicunt, leuiori, ac minori : caule spinoso : quæ ex Theophrasto videtur desumpsisse loco eius verbi *σιλφώδεις, σκυλλώδεις*, scribente rectius : forte & caulis simillimus non Spinæ, sed Acantho dicendus est : *ἀκανθα* enim apud Theophrastum, eadem cum Acantho Dioscoridis, quam Theodorus Spinam vertit. præterea loco Pyri legendum videtur Triticici, qui Græce *πυρός* dicitur : est enim caulis simplex in spicam desinens, ut Triticici : locus igitur in Theophrasto habens : *ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σκυλλώδεις, λειότερον δὲ καὶ ἑλαπτον : τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιοτάτον ἀπὶ ὁ ἀπυρῶ ἢ τοι ἀκανθῇ*, multis mendis scater, & corrigendus est hoc modo . *ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σκυλλώδεις, λειότερον δὲ, καὶ ἑλαπτον : τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιοτάτον πυρῶ ἢ τοι ἀκανθῇ* : idest folium quidem habet Scyllæ simile, leuius, & minus : caule autem simillimum Triticico, aut Acantho.

Ex his patet Orchim Serapiam apud nos illud genus dici posse, quod in sylvis nascitur grandius : densiore in spica flore : Cynoforchim autem reliqua genera angustiori folio cōstantia, & radice. Idem Plinius vtrumque genus Testiculorum Satyriū vocat inquit : duo eius genera : vnum longioribus foliis, quam Oleę : caule quatuor digitorum : flore purpureo : radice gemina, ad formam hominis testium, alternis annis intumefcente, ac residente : altera Satyrion Orchis cognominatur, & femina esse creditur : distinguitur internodiis : & ramosiore frutice : radice fascinis vtili : nascitur fore iuxta mare.

CAP. XLVII.

PALMA CHRISTI vulgò appellatur in sylvis nascens, alioqui Testiculo Serapię similis, sed binis illis radicibus bifurcatis, aut in plures digitos diuisis, ac si binę manus vnę essent, extensis digitis : huius folia punctis quibusdam, aut maculis nigris distincta sunt : flores in spica densi, ex purpura albicantes. Ferunt quandam pallidis radicibus ; ideo digitos citrinos ab Auicenna appellari : inquit enim : eius figuram esse similem volę manus ; colore commixto, ex luteo & albo ; duram cum quadam dulcedine : esse quandam citrinā absq; albedine, puluerulentā, calidi & sicci temperamenti : inesse vim soluendi crassos valde humores, cutem abstergendi : conferre neruosis partibus & maniz. recentiores Palmam Christi laudant ad comitiales ; si feminis dragma ex vino bibatur, aut radicis decoctum continuo vsu, vt eo vinum temperetur in prandio & Cena : Quartanam quoque fugari eius radice, vt quidam experimento testantur. vtuntur alij radicibus exsiccatis, & in puluerem contritis ad Hydropem ; Censuerim apud Dioscoridem hanc non distingui à Testiculo Serapia, quam tradit sic cognominatam ob multiplicem vtilitatem, quam præstat eius radix. Satyrium basilicum, quasi regium à Gręcis recentioribus appellari creditur.

CAP. XLVIII.

OPHRYS quasi supercilium, cauliculus est tener, supra dedrante talem altitudinem : duobus tantum foliis, Elleboro albo similibus, rotundioribus, in medio ferme caule, tamquam superciliis coniunctis, modice deorsum reflexis : flosculi veluti in spica rarius dispositi ; deorsum mutant, coloris herbacei, forma Galericali, linguis bifurcatis, deorsum spectantibus : fructus paruus, ac rotundus, mollis, nullo intus semine, sed veluti puluisculo : radices tenues, vt Ellebori albi, odoratz, in obliquum tendentes : oritur in montibus, vmbrosis, & riguis :

riguis : gustus inest glutinosus, & subdulcis : vtuntur quidam ad rupta. Plinius herbam tradit denticulato oleri similem : foliis duobus, quæ capillum denigrat.

C A P. X L I X.

SIGILLVM Sanctę Marię vulgò appellatur : aliis sigillum Solomonis, quod tamen aliud est à Polygonato, & à Secacul Arabum : caule simplici, recto : foliis Polygonati, aut Ellebori albi : in cacumine flores tres, aut quatuor, candidi, figura Gladioli, sed minores, summo fructui insidentes, vt in Testiculorum generibus : fructus oblongus, triquetrus, in quo loco seminis humor continetur, qui maturitate in puluisculum nigrum transit : radículas tenues, & multas spargit, candidas, Ellebori modo : oritur in vmbrosis montibus. Alterum genus : foliis longioribus : floribus ex candido purpuraescentibus : radicibus subflauis : Tertium angusto folio, vt Lilij, magis fastigiato : floribus candidis : candidis quoq; radiculis : oritur in collibus, præcipue maritimis.

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS. LIBER VNDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

VAB in communi sede quaterna ferunt semina, omnia, quæ hucusque nouerim in genere humili, folliculo quodam florem tegente includuntur, nec iis aliud vasculum proprium datum est intra florem: idcirco extrinsecus perspicui possunt semina, postquam flos deciderit, nisi iterum folliculus conuiueat: omnibusque flos ex sede seminis exoritur: differunt autem; quoniam semina alia quidem cor in summo gerunt, ut Buglossa, & Ancusarum genera: alia autem è contra scilicet in sede vim genitalem gerunt, ut Saluia, Marrubium, & alia multa illis affinia. folliculus autem in illis quidem dissectus est, ut Buglossaceis; in his autem integer, ut in profundo magis lateant semina. flores omnibus vnico folio constant, concauo, pro figura folliculi, quo includuntur; quorum alij in os orbiculatum desinunt, ut Symphyti, Anchusæ: alij dissecti, ut Buglossæ, Borraginis.

C A P. I I.

BVGLOSSA, quasi lingua Bouina, herba sponte nascitur locis sabulosis: radicibus crassis, longitudine cubitali, tuberosis, exterius nigricantibus: à quibus folia exeunt, dodrantis longitudine, latitudine ternum digitorum, aspera lanugine obducta: è quorum medio caules assurgunt cubitales, in quibus breuiora folia: cacumina intres aut quatuor sinduntur ramulos, subrubentes, sine foliis; in quibus flores ordine prodeunt cærulei, aut purpurascens, parui, extremis labris dissecti: semina nigra & rugosa, figura capituli serpentis cum ceruice, modo singula, modo bina, raro quaterna: uiuit diutius radice, quæ crassa est, longa, exterius nigra, interius candida, tenera, dulcis, succo pingui, quæ conditur saccaro, gustui grata. Dioscorides Buglossum inquit in campestribus nascitur, & sabulosis: Iulio Mense colligitur:

aiunt

aiunt eam, quæ tres thyrsos emittit, cum semine & radice tritam, potam-
que contra tertianos horrores prodesse : quæ quatuor ad quartanas, ea in
vino decoquitur : facit & ad abscessus : herba similis Verbasco : folium
in terra sparsum, nigrius, asperum, bubulas linguas imitans, quod in vi-
num deiectum animi voluptates auget. vnde Plinius Euphrosynum
quoque appellari tradit, at non describit.

C A P. I I I.

BORRAGO vulgò appellatur olus, quod in hortis scriitur : folio
latiore, ac breuiore quam Buglossum, caule crasso : ramis mul-
tis, non in rectum, sed ad latera tendentibus : flores latiores, deor-
sum inclinati, colore cæruleo, elegantissimo, aut candido : semina nigra
Buglossò crassiora : experuntur in cibis, flores, præsertim cum Lactuca :
folia quoque tum cruda tum cocta ex oleo, & aceto comeduntur : ra-
dix tenuis, & inutilis annua tantum : gaudet solo pingui. putant recen-
siores huic plantæ potius conuenire Buglossi descriptionem, quam supra
dictæ, cum tamen neque sponte oriatur in sabulosis, neque folia longa, &
angusta sint, vt in symphyto Dioscorides tradit, & vt ostendit similitu-
do linguæ Bouis : neque thyrsi tres vel quatuor insint. Tandem Buglos-
sa tota cum radice & semine colligi præcipitur mense Iulio. At Borra-
ginis radix perfectò semine exarescit, neque collecta seruari potest incor-
rupta. sed forte Auicenna hanc intelligit, cum describit herbam latam
habentem folia Almaru & aspera ad tactum, cuius rami asperi sunt, si-
cut pedes Locustarum, colore ex Viridi & Citrino : Eligendam vero esse
eam, quæ folia habet crassa, super quorum facie sunt puncta, quæ sunt
radices spinarum & pilorum exeuntium ex ea, cuiusmodi nascitur Co-
rafceni. nam alibi de Buglossò agit sub alio nomine inquires : putare se
esse linguam Bouis Persicæ, cuius proprietas est lætificare, & tristitiam re-
mouere. Existimo autem Borraginem in Italia quondam peregrinam
fuisse, cum de ea nulla fiat mentio ab antiquis inter olera.

C A P. I I I I.

BVGLOSSA Hispana cognominatur quædam : latiore folio, quam
nostra Buglossa, punctis quibusdā albis distincto : caule ramofo,
cubitali, folioso : flosculos fert inter folia paruos, colore cæruleo,
figura Borrakinis : viuit radice diutius, vt Buglossa. huic conue-
nit descriptio Lycophis apud Dioscoridem, de qua inquit : longioribus
foliis constat, quam Lactuca, crassioribus, latioribus, asperis, circa ra-
dicis caput inclinatis : caulem fert longum, rectum, asperum, ad natis

multis cubitalibus asperis, in quibus flores parui purpurascens : radix rubra astringens nascitur in campestribus. Plinius *Lycophium* eisdem fere verbis describit.

CAP. V.

PULMONARIA apud nos vocatur in Alpibus, locis umbratis herba folio ab radice Buglossæ Hispanæ, minus aspero, maculis candidis, quibus pulmonem emulatur : caulis primo vere è medio foliorum erumpit, dodrantalis; in quo flores purpurei, & subrubentes spectantur : caulis cito evanescit, foliis ab radice permanentibus : vit enim radice diutius, ut cætera Buglossæ genera. Laudant recentiores ad ulcera pulmonis sananda, & sanguinis reiectionem, succo eius in potu dato, vel decocto cum saccharo. eodem nomine intelligunt genus quoddam Lichenis, caudicibus arborum vetustis adnatum. Plinius hanc videtur intelligere, cum alterum genus Callæ describit his verbis : folia Lactuæ habet, longiora, plumosa; radicem rubram : ideo quidam Anchusam vocant ad ignes sacros imposita, & ad Iocinoris vitia in vino pota. De prima autem Calla inquit : esse Aro similem : nasci in arationibus : iisdem viribus, ut Arum, ut igitur maculosum est Ari folium, sic & utriusque Callæ.

CAP. VI.

PULMONARIA alia Romana cognominatur herba, cui soli in hoc genere caules insunt laeves, & crassi, ut Portulacæ : folia subrotunda, nullo pediculo hærentia, alba, maculis aspersa, & spinulis quibusdam horrida : flores inter folia particulatim ordine exeunt, concaui, & oblongi, figura alvearii apum, colore luteo : semen intus crassum, & nigrum, capituli figura leve : oritur in sylvis. Plinius Cerinthen videtur intelligere, quam seri præcipiunt iuxta apum alvearia. Est autem Cerinthe inquit : folio candido, incurvo, cubitali : capite concauo, mellis succum habente : horum florum avidissimæ sunt apes.

CAP. VII.

CONSOLIDA vulgò appellatur cespes magnus in palustribus nascens : caulibus multis, crassis, bicubitalibus, asperis, & striatis : foliis Buglossi, latioribus, nigricantibus, aspera lanugine obditi : flores fert deorsum inclinatos, figura alvearii apum, colore in purpura nigricante, nunc magis purpureo : semine rotundo : radicibus nititur crassis, ramosisque, succo glutinoso constantibus, sapore aqueo.

Altera

Altera minor in collibus nascens, locis vmbrosis, præcipue sub Olea : & locis cultis : folio Borriginis, minore, ac minus aspero : cauliculis dodrantalibus, aut paulo altioribus : flore pallescente : radicibus in obliquum sparsis, quibus rotunda tubercula insunt, colore candido, mollia, sapore non ingrato : vtræque viuunt radice diutius. Dioscorides Symphyton vocat cognomine Pecton : caulem fert inquit bicubitalem, & maiorem, ferulaceum, crassum, angulosum & inanem, vt Sonchus : circa quem per intervalla non magna sunt folia, lanuginosa, angusta, & oblonga, effigie Buglossi : appendices autem in caule sunt secundum angulos quosdam : hoc est tenue folium singulis alis adnexum : flores insunt nigri (sed vulgati codices legunt non *Μέλινα*, vt Apuleius habet, sed *Μέλινα*, idest lutei) & fructus circa caulem Verbasci. totus autem caulis, & folia subasperam lanuginem habent, quæ tactu pruritum excitat : radices subsunt in superficie nigræ, intus candidæ, & glutinosæ, quarum est vsus ; ex his manifestum est maiorem Consolidam tantum Dioscoridi notam fuisse ; nam alteram non reperio indicatam : Alterum tamen est Symphytum Petreum, de quo alibi.

C A P. V I I I.

ANCHVSÆ appellantur, quæ in hoc genere radicem ferunt exterius rubentem, vt manus inficiat, quamquam in Italia is color exiguus habeatur, idque non in omni tempore, sed cum planta caulescere incipit : nam iuniores radices candidæ sunt : seniores nigræ fiunt, non caulescunt autem nisi anno secundo : radicem ferunt vnicam in altum actam : folia humi strata in orbem, antequam caulescant, in longitudinem fastigiata, Caninis linguis similia, asperaque, Buglossi modo : caules asperos, è quibus inter folia exeunt ramuli postremis partibus reflexi in girum, vnde particulatim cum foliolis flores exeunt, oblongi, hiantes : semina insunt quaterna, capitulis serpentum similia, in acutum rostrum desinentia, tenuiora, quam Buglossæ : earum differentiæ tres : vna maior appellari potest, quæ passim læto solo nascitur : foliis latioribus, pluribus ab eadem radice caulibus cubitalibus, altioribus : flores primum purpurei exeunt, postea in cæruleum desinunt, semen subnigrum. altera folio constat angustiore instar pollicis, magis spinoso, cui aliquando puncta quædam insunt, caulis vnicus tenuior : flores similes & semina : oritur locis sabulosis. Tertia Lithospermo similis est : foliis Oleæ : simpliciori caule, ac lignoso ; cui in cacumine duo vel tres ramuli insunt : flosculi candicantes ; semina subruffa, & aspera, vt cæteris : radix exigua rubescens : oritur locis humectis : omnes perfecto semine ex toto exarescunt. Huic similis altera iisdem locis nascens, fruticosior :

feminibus nō scabris, sed leuibus, initio subrubentibus, postea albescen-
tibus, specie Lithosperni. Dioscorides tres huiusmodi species describit :
primam foliis Lactucæ, in exilitatem fastigiatis, hirsutis, scabris, nigri-
cantibus, circa radicem numerosis, stratis, aculeatisque : radice digitali
crassitudine, quæ æstate colore sanguineo manus inficit, nascitur pin-
guibus locis : Altera, quam aliqui Alcibiadion vocant, differt à priore
folio minore, at similiter scabro : caules utrique tenues; quibus summis
flores purpurei, subrubentes : radices longæ, rubræ, mediis Tritici
sanguineæ : nascitur in sabulosis. est & alia huic similis minor : fructu
rubro, quem dentibus molitum si quis inspuat in os serpentis, momen-
to eum interficit : mirum apud Theophrastum numerari Anchusam in-
ter plantas ab radice tantum foliatis : quamquam non similia sint folia,
quæ in caule sunt ; multo enim breuiora, ac in extremo magis fastigiata.
Plinius Anchusæ nomine simpliciter primum genus intelligit : cuius ra-
dix inquit in vsu est, digitali crassitudine : finditur Papyri modo, ma-
nusque inficit sanguineo colore : præparat lanas pretiosis coloribus :
sanat vlcera in cerato, præcipue senum, item adusta : liquari non potest
in aqua, oleo dissoluitur, idque sincerè experimentum est. Est & alia si-
milis inquit Pseudo Anchusa ob id appellata, à quibusdam vero Enchu-
sa, aut Doris, & multis aliis nominibus, lanuginosior, & minus pin-
guis : tenuioribus foliis, & languidioribus : radix oleum non fundit,
sed rubentem succum, & hoc ab Anchusa discernitur. Ex quibus ver-
bis significari videtur eam, quam primo descripsi non legitimam An-
chusam esse, sed Pseudo Anchusam. De secundo genere idem Plinius
inquit pluribus nominibus appellari : paruo frutice : flore purpureo :
asperis foliis, & ramis : radice sanguinea cætero nigra : in sabulosis na-
scens : efficax contra serpentes, maxime Viperas, & radice & foliis æque
cibo, ac potu : vires habet mæssibus, folia trita, odorem Cucumeris red-
dunt. De tertia Anchusa inquit : est & alia huic similis : flore rubro,
minor : & ipsa ad eodem vsus. at hic flori tribuit rubrum colorem,
quem Dioscorides fructui reddit.

C A P. I X.

ECHION passim iuxta semitas nascitur locis aridis, candidior
Anchusa, & lanuginosior : foliis gracilibus, magisque productis :
caule recto, duorum dodrantum ; frequentibus ab imo ad sum-
mum ramulis : foliisque assidue breuioribus secundum proportionem,
vt tota figura Pyramidali constet : flosculos fert ex candido subruben-
tes : semina Anchusæ cinerei coloris : radix exterius nigrescit. Diosco-
rides folia inquit habet prælonga, scabra, subalbida (alij legunt *var-*

ἄνθη, idest aliquantum tenuia) Anchusæ proxima, minora, & pinguis (addunt alij rubra) spinulis horridula, candicantibus, prædenta quoque est tum foliis, tum cauliculis multis tenuibus; utroque autem latere foliola sunt tenuia, seriatim disposita, nigricantia, assidue minora in cacumine secundum proportionem: flores iuxta folia purpurascens; in quibus fructus est capitulo viperæ similis: radix digito tenuior, subnigra. Decantata hæc apud Nicandrum inuentam ab Alcibio, qui cum a Vipera ictus esset in inguine, herbam hanc mandendo, & succum deorando, reliquum autem vulneri imponendo, dolore leuatus est, & euasit: vnde à Posteris Alcibion appellata est. Apud Plinium Echios vocatur duorum generum; vna Pulegio similis: altera quæ lanugine distinguitur, spinosa, cui & capitula viperæ similia sunt. Hanc eandem alibi Alcibion vocat inquit: Alcibion qualis esset herba, apud authores non reperi, sed radicem eius & folia trita ad serpentis morsus imponi & bibi iubent: folia quantum manus capiat trita cum vini meri cyathis tribus: aut radicem drachmarum trium pondere cum vini eadem mensura, per primam autem Echion videtur intelligere, quam Dioscorides Ocymoidem vocat, statim post Echion, ut apud Numenium reperitur; sed Ocymo potius, quam Pulegio similis traditur.

C A P. X.

LITHOSPERMON, quod vulgò Milium solis vocatur, nascitur, in collibus inter vepres: radice ramosa, & nigricante; à qua vere cauliculi dodrantes attolluntur, lignosi: foliis Oleæ, longioribus, asperis: in cacumine duo vel tres ramuli sunt, in quibus flores Buglossæ similes, partim rubentes, partim cærulei: semina bina, ex barbato Umbilico emergunt nitentia specie margaritarum, candida, cortice fere lapideo; Alij postea cauliculi iunicei, & simplices in terram serpunt, cubitales, foliis similibus, sine flore, ac sine fructu: viuit diutius radice. Dioscorides inquit à seminis duritie Lithospermon appellatum esse: foliis Oleæ, longioribus, & latioribus, mollioribus, humi iacentibus cum suo caule; vnde prodeunt: ramuli autem insunt recti, tenues, crassitudine iunci, acuti, solidi, lignosi, in quorum cacumine bifidi exorta sunt, veluti cauliculorum, in quibus parua folia, iuxta quæ semen lapideum rotundum, paruum, Orobi magnitudine: nascitur in asperis & altis locis. quamquam scio verba Dioscoridis partim deprauata, partim in aliam sententiam conuersa, ab aliis. Plinius inter omnes herbas, inquit, Lithospermo, nihil est admirabilius: herba quincuncialis fere foliis, duplo maioribus quam Rutæ: ramulis furculosis, crassitudine iunci: gerit iuxta folia singula veluti barbulas, & earum in cacuminibus, lappillos,

los, candore, & rotunditate Margaritarum, magnitudine Ciceris, duritia vero lapidea. ipsi, qua pediculis adherent, cauernulas habent, & intus semen. nascitur & in Italia, sed laudatissimum in Creta: nec quicquam inter herbas quidem miraculo aspxi, tantus est decor veluti Aurificum arte: alternis inter folia candicantibus Margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis. iacere atquo humi serpere authores tradunt: ego auulsam, non hærentem vidi. hæctenus Plinius. Ex quibus patet non bene cæteros apud Dioscoridem interpretari folia circa radicem humi strata, sed circa serpentes caules; at caules semina sustinentes nequaquam serpunt, quos Plinius auulsos vidit, stantes. præterea Italicum Lithospermon distare à Cretico: nec enim semen magnitudine Ciceris constat, sed parum Vicix: & sæpe bina in singulis vmbilicis visûtur.

C A P. X I.

HELIOTROPIUM maius, vulgò Verrucaria, æstate prouenit passim, & iuxta vias, & in solo culto: caulis ab vna radice, quæ parua est, statim cum foliis florem ostendit: particulatim enim floret: assidue in ramos fissa; assidueque in cacumine florem gerens: quo modo crescit in latitudinem magis quam altitudinem, non excedens semicubitum: foliis constat in rotunditate parum oblongis, candicantibus, rugosisque: ex singulis ramulis attolluntur duo, aut tres, aut ad summum quatuor cauliculi, extremis partibus circumflexi, ad similitudinem caudæ scorpionis, in quibus flosculi continentur sine foliis, omnino hærentes, quasi verrucæ, colore candido: semina in singulis verrucis quaterna continentur, exigua: perit Autumno. Dioscorides Heliotropium maius & Heliotrophium appellari tradit; quia folia circumagit cum sole: Scopiuron quoque ob similitudinem floris cum cauda Scorpionis: foliis constat Ocymi hyrsutioribus, candidioribus, maioribus: ramuli à radice terni, quaterni, & quini exeunt, quorum singuli multis alis constant: in cacumine flos albus, subfuluus, inflexus, vt Scorpionis cauda: radix tenuis, & inutilis: nascitur locis asperis. Plinius de hoc Heliotropio, quod Heliotrophion appellatur, inquit, altius est altero Heliotropio, scilicet minore, quamquam semipedalem altitudinem non excedat; ab ima radice ramosum: semen in folliculo messibus colligitur: nascitur non nisi in pingui solo. Apud Theophrastum Theodorus Solarem herbam vocat: floret particulatim, incipiens inferius, ideo diutius floret: humi caulis: perpetuo viret, floret cum Sol-
stitium agitur.

CAP. XII.

HELIOTROPIVM minus, seu minor Verrucaria vulgò, aquo-
 sis tantum locis nascitur: cauliculo recto, dodrantali; foliolis
 Lithospermi brevioribus, rotundioribus: in cacumineramu-
 los duos, vel tres gerit, sine foliis, recuruos, vt alterum Heliotropium,
 sed tenuiores, longioresque; in quibus flosculi sunt elegantissimi, colore
 cæruleo: fructus postea pendent, pediculo tenuissimo, exiles, ac rotun-
 di. Huius duas differentias notavi: vnum in aquis nascens: flore gran-
 diusculo; fructu magis pensili: alterum vbique in hortis, & læto solo:
 exilioribus flosculis, ac brevioribus pediculis: tota æstate florent, aliis
 ab radice subinde cauliculis subnascentibus: autumno pereunt. Dio-
 scorides breuiter describit his verbis: Heliotropium minus, quod alio
 nomine Scorpiuron vocatur, nascitur in palustribus, & iuxta lacus: fo-
 liis supradicti, rotundioribus: fructum rotundum, pensilem, vt Verru-
 ca Acrochordon. Plinius alterum Heliotropion inquit Tricoccum ap-
 pellari: circumagit se cum sole, etiam nubilo die, tantus syderis amor
 est: noctu velut desiderio contrahit cæruleum florem; vbique nascitur,
 & alio nomine Scorpiuron vocatur foliis non solum minoribus, sed etiã
 in terram vergentibus: semen ei est effigie Scorpionis caudæ; quare ei no-
 men. Quo in loco foliis tribuit ad terram vergere, quod Dioscorides fru-
 ctui: præterea similitudinem caudæ Scorpionis semini ascribit, quam
 notam Dioscorides Scorpionidi assignat, de qua statim loquitur paucis
 his verbis. Scorpionides herbula est: foliis paucis: semine caudæ Scor-
 pionis effigie. dicendum igitur videtur Scorpionidem congenerem esse,
 cum Scorpiuro supradicto, cum Dioscorides cum illo coniunxerit, re-
 liquam descriptionem subticendo; & Plinius pro eadem planta acceperit;
 Quod autem semen comparatur caudæ Scorpionis, accipitur pro
 cauliculo reflexo, in quo primo flos, deinde semen dispositum est; sic
 minus Heliotropium fuerit, quod in palustribus nascitur, flore gran-
 diusculo: Scorpionides autem alterum, quod passim obuium tenuiori-
 bus flosculis. Sed vulgares Heliotropiæ aliæ sunt, de quibus diximus
 alibi, iis autem Tricocci nomen magis conuenit ob triquetram fructus
 compositionem.

CAP. XIII.

CYNOGLOSSA, idest lingua canina, folia fert paulo angustiora
 Borragine, molli lanugine obducta, & candicantia: caulem fert
 prope cubitalem, ramosumque: flores cæruleos vel purpura-
 scentes, Buglosso similes: semina crassa. quaterna è propriis vmblicis

extuberantia & in latitudinem depressa, vt seminis apex, in quo cor, inferius sit inclinatus; hæc lapparum more vestibus hærent: oritur in rudribus, locis siccis. Quædam in montibus nascitur: latiore folio: breuiori caule: specioso flore. reperitur & genus paruum: angusto folio ac lappis minutis: oritur in syluestribus. Plinius cum Buglosso iungit, viresque tradit, quas Dioscorides Buglosso: caninas inquit imitatur linguas, Topiariis operibus gratissima: eius radicem tradunt, quæ tres thyrsos ferat: ad tertianas prodesse; quæ quatuor ad Quartanas. Est alia similis ei, & quæ ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua Ranis & Serpentibus aduersatur. Dioscorides quoque cum Buglosso coniungit: & caule carentem tradit: folia inquit Plantaginis latifolia habet, ætiora, minora, lanuginosa sine caule: humi sternitur: prouenit in sabuletis; laudat folia cum adipe suillo veteri ad morsus Canum, ad Alopegias, Ambusta: decoctum herbæ in vino aluum emollit. At in hoc genere nullam adhuc videre licuit caule carentem: quamuis sunt, quæ breui tempore illum gerant, vt Pulmonaria: Quædam non nisi post annum, vt Anchusarum genera & Echium. Illud quoque mirum recipi à Mesue, & aliis recentioribus: Cynoglossi radicem in Pillulas opiatas ab hac herba cognominata, vt fluxiones sistant: nec enim huiusmodi facultas à quoquam tribuitur: potius Arnoglossum pro Cynoglosso scribendum censeo; nam & hæc Cynoglossa appellata est teste Dioscoride.

C A P. X I I I I.

QUORVM semina in hoc genere cor inferius habent, suffruticibus coronariis fere continentur; pleraque enim odorata sunt, calida & sicca, acria, vel amara. horum folliculi nequaquam dissecti vt superioribus, sed valde concaui extremis tantum patentes, vnde flos exit: flos longus circa seminis sedem adnexus est; ideo fistulæ modo concauus; vnde mellea dulcedo multis exugitur: postrema pars floris dehiscit. veluti in duo Labia. & erectu stamen tamquam ligulam promit: florent alia cacuminibus tamquam in spica, aut capitulis: alia inter folia, quæ bina ex interuallis condita sunt omnibus.

C A P. X V.

SALVIA Domestica fruticat multis ramis, crassis, candidisque: foliis digitali longitudine, duorum latitudine, valde rugosis, mollihus tamen, & candicantibus, valde odoratis, sapore non ingrato: expetuntur enim in condimentis: flores fert in longa spica ramos, cæruæ coloris, vel candidi: seritur in hortis apud nos. Alterum genus in Hispania

Hispania & Massiliensi agro sponte nascitur, breuius, angustioribus foliis, sapore simili, & magis odoratis, quibus quandoque insunt binæ appendices parvæ, Salvia minor appellatur. Dioscorides Elelisphacon vocat fruticem ramosum, longum, ferentem virgas quadrangulas, & canna folia, effigie Mali cotonei, longiora, asperiora, crassiora, similitudine quadam attritarum vestium, hirsuta, subalbida, per quam iucundo odore, aut graui (quibus verbis vtrasque innuit :) semen in summis caulibus, sylvestri Hormino simile : in asperis nasci. descriptio hæc satis prædictis conuenit. Theophrastus duo prædicta genera ostendit. alterum quidem Sphacelum vocans, alterum Elelisphacon : differre inter se tamquam domesticum & sylvestre. Sphacelo folium magis læue, exilius, & minus squalens : Elelisphaco grauius (alij legunt scabrius). Plinius vtrumque genus Lenti sylvestri adnumerat, putans Elelisphacon à Lente dictum, ab aliis Phacon : ea est inquit satiuæ Lente læuior ; & folio minore, atque sicciore, & odoratiore : in quibus verbis Sphacelum Theophrasti innuit. est & alterum genus sylvestris, odore graui ; hæc mitior : folia habet Cotonei Mali effigie, sed minora, & candida. Hæc Elelisphacon conueniunt. subiungit paulo post : nostri, qui nunc sunt herbarij, Elelisphacon græce, latine Saluiam vocant, Mentæ similem, canam, odoratam : intelligit maiorem. An dicendum potius non alente, quæ φαιδὶ dicitur, cognominatas esse Elelisphacon, & Sphacelum, sed quia arides videntur ; id enim σφακός & σφάκιλος significant ; comparantur enim folia attritis vestibus.

C A P. X V I.

SALVIA sylvestris vulgò appellatur, & à quibusdam Matrisalvia, locis squalidis nascens : vnico ab radice aliquando caule, aliquando pluribus, rectis, crassis, & quadratis : paucis ramis, rectis : huic folia ab radice latiora multo sunt, quam Saluiæ, magisque lanuginosa, odore graui : in caule autem angustiora assidue redduntur : flores fert purpurascens inter folia, densos quasi in spica crassa, sapor inest acris, & mordens, præcipue in cacuminibus. huius duo genera notauimus, vnā colore candido, alteram nigriorem. Tertiā vidi in saxorum crepidinibus apud Serrauallē in Piceno, Saluiæ minori simillimam, candidiorem, lanuginosioresque, odoratam, acrem : herbam albam vocant : celebrant quidam ad argenti viui coagulationem. Apud Dioscoridē Stachys vocatur frutex, Marrubio similis, sed longior : folia ferens numerosa, gracilia, (velut alij legunt rara) hirsuta, dura, canna, beneolentia : virgulas autem ab vna radice complures, candidiores Marrubio : nascitur in montibus & asperis : vim habet exalfactoriam

& acrem : soliorum decoctum pellit menstrua , & secundas . Sed longe diuersam describit Plinius, inquit enim : quæ Stachys vocatur, Porri similitudinem habet, longioribus foliis, pluribusque, & odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati : pellit Menstrua . vbi pro Prasio idest, Marrubio, Prason idest Porrum accepit : & foliis longitudinem tribuit, quam Dioscorides caulibus : tandem luteum colorē dixit, quem candidum asserit Dioscorides . At profecto mirum videatur, cur Stachys appelletur planta, quæ nullam ferat spicam ; græce enim Stachys spicam significat ; idcirco forte Plinius pro Stachy accepit quandam foliis Marrubij, longioribus, ex viridi in luteum languescens, cui frequentes sunt spicæ pallidæ, tenues, atque odoratæ, quam inferius ostendemus . Quæ tamen hic descripta est, satis conuenit descriptioni Dioscoridis .

C A P. X V I I.

SCLAREA vulgo dicitur suffrutex Coronarius, ad visum clarificandum utilis, alij Scarleggiā appellant : ingens quædam Salvia videtur : caule quadrato, crasso, ramoso, cubitali : foliis subrotundis, ad Verbasci amplitudinem prope accedentibus, lanuginosis, odoratisque : flores in summis stolonibus spicatis inter folia exeunt, in purpura candicantes : radices multas, fibrosas spargit, feritur in hortis, sponte quoque prouenit in aggeribus . Plinius inter Syderites Scopam regiam à nostris vocari inquit eam, quæ est latissimo folio, cui non leuior honor in coronis est, quam Caltæ ; quamquam folia eius oleant, non flores . Alibi idem Plinius Tussilaginé alteram intelligere videtur, inquiens : à quibusdam Salvia appellatur, similis Verbasco : cõteritur ea, & colata calefit, atque ita ad tussim, laterisque dolores bibitur : contra scorpiones eadem & dracones marinos efficax : contra serpentes quoque ex oleo perungi ea prodest . Dioscorides Baccharim vocat herbam odoratam, quæ in coronas additur : cuius folia aspera sunt, media Violæ & Verbasci magnitudine : caulis angulosus, cubiti altitudinem petens, subasper, ramosus : flores purpurascens, subalbidi, odorati : radices similes Ellebori nigro, odore Cinnamomum præferentes : amat loca aspera, & squalida ; sed apud Plinium hoc nomen Bacchar non hanc significat, sed Asarum, ut suo loco explicatum est .

C A P. X V I I I.

GALLITRICVM vulgo, & Sclarea sylvestris appellata, ab aliis Chiarella, in incultis nascitur ; gracili solo, longe minor Sclarea, ac minus hirsuta, sine odore : foliis circumincisis, similitudine

dine Cristæ Gallinacæ : flores in spica purpureos fert , aut cæruleos : semen nigrum , rotundum , ac paruum . eius quædam differentiæ ratione magnitudinis : quædam enim vix palmum æquat , simplex : quædam ad cubitalem altitudinem accedit : pluribus ab eadem radice caulibus . compertum est huius semen integrum oculis inclusum sine morfu vlllo ea , quæ visum offuscant , abstergere : mucco enim quodam obducto intumescit : paruas quoque spinas infixas extrahit ex oculis . Hanc multi inter genera Syderitis recensent . Alij Verbenacam rectam putant : Plinius Alectorolophon vocari scribit , apud nos Cristam dici : folia inquit habet Gallinacæ Cristæ , plura : caulem tenuem : semen nigrum in siliquis : vtilis tussi , & caligini oculorum : semen solidum conicitur in oculum , nec turbat , sed in se caliginem contrahit , mutat colorem , & ex nigro albicare incipit , ac intumescit , & per se exit . Quædam in montibus nascitur foliis maioribus Gallitrico , ac virentioribus : caulibus ultra cubitalem altitudinem : flore purpureo , in longa , ac tenui spica , semine nigro , vt Gallitrici .

C A P. X I X.

AETHYOPIS peregrina apud nos , Solareæ similis , candidior , & lanuginosior : foliis latioribus , angulosisque , in terra stratis : caules fert breuiores : flores candidos , semina subflaua , magnitudine parvæ Viciæ , læuia . Dioscorides Anthyopis inquit : folia habet Verbasco similia , per quam hirsuta , densaque , in orbem circa radicem redacta : caulem quadrangulum , crassum , & scabrum , similem Apiastro , aut Arctio , multis alis concavum : semen Erui magnitudine , geminum in vno conceptaculo : radices ab eodem cespite numerosas , longas , plenas , gustu glutinosas , quæ siccæ nigrescunt , duranturque vt cornua : plurimum in Ida monte Troadis nascitur , & in Messenia . Plinius eadem ferme habet , quæ ex Anthyopia venit , eximia est , & illico auxiliatur : radix siccata & in vino cocta purulentis , ischiadicis .

C A P. X X.

MELINVM vulgo in Alpibus appellatur , alij Melliginem ; quia mellea quædam pinguedo , & odor toti plantæ inest : frequens est in Apennino : pluribus ab eodem cespite caulibus , ultra cubitalem altitudinem , quadrangulis ; in quibus folia ferme triangula , Hederæ figura , latiora , hirsuta , crispâ , & serrata : flores ex cædido pallescētes , figura falcatos in autumno , in spica Saluiæ simili : radices fibrosas , vt Sclarea . Alia breuior & fruticosior : foliis Saluig , breuioribus , ad Marrubiū

quodammodo accedentibus, colore ex viridi in luteum languescente: spicas multas fert tenues, & longas in singulis foliorum alis, & in summis virgis: flosculos pallidos odore iucundo: oritur in gracilibus. Has Plinius videtur indicasse, cum de Stachy scribit: quæ Stachys vocatur, Marubij similitudinem habet: longioribus foliis, pluribusque, & odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati: pellit menstrua. Quamquam pro Marrubio deprauatè Porrum legatur eo loco, vt notauimus in Stachy Dioscoridis.

C A P. X X I.

BETONICA in syluis nascitur, sub arboribus, & fruticibus: foliis ab radice, duorum digitorum latitudine, sensim in gracilitatem productis, serræ modo lateribus incis, subhirtis, non sine grato odore, sapore subamaro, & acri, siccante os: caulis rectus, cubitalis, quadratus; in quo pauca folia, & minora; in cacumine flores purpurei, veluti in spica. Dioscorides Cestron vocat, & Psychotrophon; quia locis frigidis inuenitur; A Romanis autem Betonicam appellari tradit, herbam tenui caule, & quadrato, cubiti altitudine, aut altiore: folia longa, mollia, Quercui similia, in ambitu diuisa, odorata, prope radicem maiora: in summis caulibus semen veluti Satureæ, spicatum. Decerpta huius folia siccari ad plurimos vsus: radices tenues, vt Ellebori, quæ ex Oxymelite in potu pituitosam euomitionem euocant, & quæ sequuntur. reperitur autem in codicibus græcis altera Betonicæ descriptio, de qua nos alibi locuti sumus. alia quoque Betonica traditur apud Paulum Aeginetam, de qua inferius dicemus. Plinius in hunc modum describit: Vetones in Hispania eam, quæ Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem Serratula, à Græcis autem Cestron, aut Psychotrophon, antecunctas laudatissima: exit anguloso caule, cubitorum duum: à radice spargens folia fere Lapathi, serrata: semine purpureo, folia siccantur in farinam ad plurimos vsus. fit vinum ex ea, & acetum stomacho & claritati oculorum: tantumque gloriæ habet, vt domus, in qua sata sit, tuta existimetur à piaculis omnibus. Videtur autem Plinius non solum prædictam intelligere nomine Betonicæ, sed & aliam longæ maiorem, cui semina insunt purpurea. exit hæc planta multis ab eadem radice caulibus, cubito altioribus: foliis latioribus, similitudine eius quam Melliginem appellauimus: flores fert purpureos iuxta folia, & semina in suis folliculis, splendida, colore puniceo, antequam siccentur: hæc quoque nascitur in montibus, sed odore magis graui.

C A P. X X I I.

BALLOTE passim in ruderibus nascitur, crassior, & nigrior Marrubio : foliis amplioribus, hirsutioribus, grauis odoris, quasi cimicum; vnde Cimiciottum vulgo appellant : flores per interualla subrubentes, in verticillis non adeo densis, vt in Marrubio : caulis inferne quidem nigricat, superne autem albicat, hirsutusque est; Dioscorides Ballote inquit alio nomine Marrubium nigrum appellatur : caules fert quadrangulos, nigros, subhirsutos, complures ab vna radice : folia maiora quam Marrubij, rotundiora, & lanuginosa, per interualla in caule disposita, graueolentia, Melissophyllo proxima; vnde aliqui & hanc Melissophyllum vocauerunt : flores quoque circumdant verticillatim albos caules (alii dictionem græcam immutant, albedinem floribus ascribendo, non caulibus) sed prior lectio magis quadrat herbæ (supra scriptę. Vis eius efficax aduersus canis morsus foliis ex sale iilicis. Plinius herbam inquit fruticosam esse : angulosis caulibus, nigris; foliis vestientibus, maioribus quam Marrubij, (non Porri, vt legebatur) nigrioribus, graueolentibus. Galenus nequaquam meminit Ballotæ, neque Aetius.

C A P. X X I I I.

CARDIACA in ruderibus nascitur : recto caule, cubitali altitudine : ramis quoque rectis : folia fert alioqui Ballotæ, sed quæ in extremo, scissuras profundas habent : verticillos spinosos, paruos inter foliola angusta, & oblonga : flosculos purpurascens : laudatur à recentioribus ad cordis palpitationem, & conuulsionem, & paralysem. Apud Theophrastum videtur primum genus Marrubij, quod ab eodem describitur his verbis. Marrubij duo genera : vnum herbaeco folio, magis serrato, incisuris valde manifestis, & profundis; quo Pharmacopoliæ vtuntur ad nonnulla. Galenus Alyssum vocat. Aetius quoque hanc intellexit nomine Alyssi : inquit enim : Alysson auant esse Syderitem Herculeam appellatam, quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habens, & folia crassiora; nomen inuenit ex eo, quod cômorsis, à Canerabido mirabiliter succurrit : Galenus inquit de Alyssos Marrubio similis est, asperioribus tantum, & magis spinosis orbibus : flore ad ceruleum vergente.

C A P. X X I I I.

EXTANT duæ aliæ spinosiores, quæ ad hoc genus reducuntur, vulgò Molucchæ, quarum vna à quibusdam Melissa Cōstantinopolitana vocatur: caules ab eadem radice fert plures, ac rectos, paulo breuiores cubito: foliis Marrubij, minus hirsutis: verticillos inter folia fert breui intervallo, magnos, quasi continuata serie caulem vestientes; sub quibus singulis aculei sunt pungentes, stellæ modo: constant Verticilli ex latis folliculis veluti Calathis; è quibus flos erumpit ex candido purpurascens: quo decidente semen factum ostenditur exterius plana & lata superficie connexum. tota herba dum viret, graui odore constat, cum ad maturitatem peruenit, candida redditur, & bene olēs. Altera altior aliquando vltra bicubitalem altitudinem: foliis nequaquā hirsutis, leuore quodam splendentibus: verticillos fert spinosiores; nam non solum aculei sunt iuxta verticillos, sed & verticillorum folliculi in robustos aculeos desinunt: flores insunt purpurei, & semina nigriora vtræque peregrinæ apud nos. Has plantas non solum apud Galenum cenſeo intelligi Alyſſo congeneres eſſe, ſed forte etiam apud Dioſcoridem & Plinium. nam Dioſcorides inquit: Alyſſon exiguum fruticem eſſe, ſubſperum: foliis rotundis; iuxta quæ fructus veluti ſcuteola duplicia; in quibus ſemen continetur modice latum: oritur in montibus & aſperis locis. Hæc deſcriptio mitiori Molucchæ conuenire poſſit: fruticat enim rectis ramulis, ſubſperis: nam alterum genus grandius eſt, & aſperius: folia præterea inſunt rotunda, vt Marrubio: ſcuteola autem non quidem duplicia, ſed lata & patula indicari poſſunt per verbum *διὰ διπλόν*. tamen alia eſt plantula, cui ſimilitudo duplicis ſcuteoli in eſt. quæ pro Alyſſo Dioſcoridis oſtenditur. Plinius autem de Alyſſo inquit: diſtat à Rubia, qui Alyſſos vocatur, foliis tantum, & ramis minoribus; in hoc facilis fuiſſe poteſt error pro Marrubio Rubiam legendo. tamen & inter Rubias inuenire licet Alyſſi deſcriptionem, vt ſuo loco oſtenſum eſt.

C A P. X X V.

MELISSA in hortis colitur inter ſuaueolentes herbas: foliis Marrubio amplioribus, virentibus, ſubhirsutis, odore Mali Citrei; vnde quidam vulgò Citronellā vocant, ſapore non ingrato; cruda enim eſt inter olera, vt Menta, ſed hyeme ac Vere dum terna eſt, nam procedente tempore odorem quendam ſubuiroſum præcipue in Autumno cōtrahit, quaſi hirci: flores in verticillis fert candidos.

Alterā

Altera (ponte oritur in ruderibus : latioribus foliis , ac subuirosis , parum à Ballote distantibus . Adest & genus quoddam peregrinum ex Orientalibus allatum , valde odoratum , etiam cum semen protulit ; hoc foliis constat oblongioribus , Betonica modo : flores fert purpureos , & grandiusculos . Dioscorides Melissophyllon vocari ait ; quia apes ea herba plurimum gaudent ; cauliculi sunt tenues , & folia Ballotæ similia , maiora dumtaxat , & tenuiora , nec per inde hirsuta , olentia Malum Cytreum , Citraginem à Romanis vocari . Plinius Apialtrum vocari ab Hygino in confessa damnatione ; quoniam venenatum est in Sardinia : at illud ab Apio cognominatum est , hoc autem ab Ape . Melissa enim græce Apem significat . Arabes hanc ad cordis affectus extollunt ; exhilarare enim , animo inquentes reuocare , sollicitudines , & prauas imaginationes , & somnia tumultuosa sedare . Galenus , vt puto , Melissophyllon syluestrem tantum nouit ; nam parui facit : nemo enim inquit ea vitur præsentè Marrubio ; vires enim Marrubij habet , sed multo infirmiores .

C A P . X X V I .

MARRUBIVM frequens nascitur in ruderibus : multis ab eadem radice caulibus , cubito breuioribus , subhirsutis , candida lanugine : foliis rotundis , rugosis , candidisque , odore medicato : verticillos per intervalla fert , in quibus flores candicantes . Dioscorides Prasion græce appellat : frutex inquit est ab radice ramosus , candicans , subhirsutus ; virgis quadrangulis : folio pollicis amplitudine , subrotundo , hirsuto , rugoso , gustu amaro : semen fert ex intervallis , & flores , veluti verticillos asperos : nascitur iuxta ædificia collapsa & in ruderibus . Theophrastus hanc pro secundo genere Marrubij describit his verbis : folio constat rotundiore , & vehementer squalido , vt Sphaceli , incisurasque habente obscuriores , & minus serrato : inter suffrutices Plinius Marrubium inter primas herbas cõmendatum scribit , notius quam vt indicandum sit . duo genera radi à Castore ; nigrum ; & , quod magis probatur , candidum . De Marrubio nigro diximus superius in Ballote .

C A P . X X V I I .

QVAEDAM ex Creta ad nos allata est pro Pseudodictamo : cespes amplus , virgis numerosioribus , altioribus , & candidioribus Marrubio : foliis rotundioribus , minoribus , similibus Dictamo Cretensi , obsitis candidiori lanugine , gustu subamaro , odore exili , non iniucundo : verticillos inter folia fert molles ; in quibus flosculi sunt purpurascens . Dioscorides de Pseudodictamo inquit :

in

in multis terris nascitur, simile vero Dictamo, sed minus acce, & multo inefficacius: Theophrastus & Plinius ramulos minores tradunt, licet foliis Dictamo sit simile.

C A P. X X V I I I.

VERBASCUM sylvestre frutex magnus est ferme arborefcens: caudice potius quam caule intorto, crassitudine brachij: ramos multos fundit, qui in virgas definunt longas, Marrubio fimiles; & in iis folia Saluiz domesticæ, longa, hirsuta, colore albido, in luteum languefcente, absque vlla odoris gratia: Verticillos ex longis interuallis fert crassos; in quibus flores sunt aurei coloris, speciosi: peregrina est apud nos; Dioscorides inter genera Verbasci sylvestre inquit genus est, ferens altas virgas, & specie arborea: folia Saluiz, & ramulos, quales Marrubium: flores luteos auriculatos.

C A P. X X I X.

HORMINUM satium folia ab radice fert in terram strata, ob longiora Marrubio, nigricantia, ac minus ferrata, tactu glutinosa: caules rectos, plures, semicubitales; in quibus verticilli breuibus interuallis sunt iuxta foliola longe diuersa ab inferioribus; tenuia enim sunt, lauia, nec rugosa, & in summo caule coloris violacei, vt flos quidam videatur in cacumine esse: flosculi tamen sunt in verticillis purpurascetes: cum exarescit caulis perfecto semine folliculi verticillos componentes omnes deorsum flectuntur, in quibus semina nigra continentur, exigua, & oblonga: peregrina est apud nos. Horminum autem sylvestre sponte apud nos locis asperis, & saxosis nascitur: foliis tum ab radice, tum in caulibus, vt Melissa paulo angustioribus, similiter ferratis: caules similiter plures, ac simplices attolluntur, paulo maiores dodrante: flores paucos inter folia ferunt, grandiores, colore subrubente: folliculos latos deorsum nutantes, in quibus semina magnitudine Viciz continentur fusca: herba odore constat non ingrato. Dioscorides de vtroque Hormino inquit: satium herba est: foliis Marrubio similis: caule semicubitali, quadrangulo; circa quem eminentiz siquis fimiles prodeunt, quæ ad radicem spectant; in quibus semen diuersum includitur: nam in sylvestri rotundum, fuscumque inuenitur, in altero nigrum, & oblongum, cuius est vsus ad Venerem stimulam cum vino poti. Plinius Hormini meminit, & Horminij: per Horminum intelligens Asparagum sylvestrem: vtrumque nomē inditum; quia Venerem stimulant. De Hormino inquit semine Cumino simile est in reliquis

reliquis Porro (pro Marrubio græce *Prasioprason* legens) dodrantali altitudine: duorum generum: alteri semen nigrius, & oblongum: hoc ad Venerem stimulam, ad oculorum argemas & albugines: alteri candidius semen, & rotundius: utroque raso extrahuntur aculei. alibi Theophrastum sequutus inter fruges numerat post Erisimum & Sesamum; quamquam ambigat inquit inter fruges & medicamenta: Cumino simile: seritur cum Sesama & Irione inter æstiuæ, nullum animal vescitur ventibus. Apud Theophrastum Theodorus Geminalem vertit, inquit: æstate seritur: nullum animal mandit; forte quia amarum: Cuminaceum quoddam est, atque nigrum; seritur cum Sesama. Galenus quoque inter fruges numerat Horminum mediam naturam possidens inter Cuminum & Erisimum. Suspicio esset diuersam hanc esse, quæ inter fruges numeratur ab ea, quam Dioscorides satiuam vocat, nisi Cumini similitudo in semine satiuæ reperiretur: est autem semen id non ingrati saporis, & odore commendabili in mandendo, longe quidem minus Cumino satiuo, maius autem Aethiopica, quod Ammi vocatur.

C A P. X X X.

QUÆDAM in conualle quadam prope Pisas nascitur, Hormino satiuo similis, foliis, & caule; sed folliculis figura Ocymi, ut Ocymum quoddam sylvestre videatur: pars enim postrema folliculi clauditur labiolo quodam sursum reflexo: flosculos fert oblongos, ac tenues, deorsum nutantes, purpureos; odor inest exiguus.

C A P. X X X I.

MILZADELLA vulgò dicta; quia lienosis egregie opitulatur; frequens nascitur in ruderibus, & hortorum aggeribus; herba dodrantem alta: pluribus ab eadem radice caulibus, simplicibus, subrubris: foliis Vrticæ; ideo Vrtica mortua, & innoxia à quibusdam vocatur. hyeme macula quædam alba per medium folium discurrit; aduentante vere flores fert inter folia subrubentes, grandiusculos, in quibus mellea quædam dulcedo inest: hi veniunt in cibos inter acetaria. vtuntur succo foliorum per se poto vel cum aceto ad præcordia tumida, obstructions tum Lienis, tum Iecinoris. Plinius inter Vrticas Lamium vocari inquit Vrticam innoxiam, morsu carentem: album habet in medio folio, quod ignibus sacris medetur, contusis, inustis, strumis, tumoribus, podagris, vulneribus. alibi eandem videtur intelligere, cum Leucem vocat Mercuriali similem, per medium folium candida linea transcurrente; vnde Mesoleucon dicta est: fistulas sanat,

& Carcinomata. Quid si hanc eandem apud Dioscoridem dicamus Leucadem esse? quamvis non describatur. inquit enim Leucas montana latioribus foliis quam urbana est; semine acriore, amariore, ori ingrato. efficacior tamen quam urbana. vtraq; ex vino contra animalium venena præcipue marinorum opitulatur. erit autem Leucas montana quædam congener prædictæ in montibus: floribus subluteis: foliis longioribus, & in acutum magis productis: alia angustioribus foliis, quasi Mercurialis. extat & in ruderibus, ac locis aridis quoddam genus exiguum: foliolis candidioribus, hirsutioribusque: flosculis tenuibus, purpurascens, aliquando candicantibus: nulla tamen earum albam maculam habet in folio præter prædictam, quæ urbana est. quædam iuxta parietes non dum exacta hyeme floret. tenui cauliculo, simplici, foliolis sine pediculo caulem cingentibus, rotundis, & serratis: in summo cauliculo veluti capitulum inest, in quo flosculi tenues, oblongi, colore nigrantis Rosæ.

CAP. XXXII.

VERBENA vulgò appellata, vbique secus vias, & in ruderibus nascitur: duobus, aut tribus ab eadem radice caulibus, cubitalibus, in quibus pauca folia sunt Quercui similia, sed inæquales habentia scissuras, gustu amara: summi caules finduntur in plures ramulos, tenues, in quibus veluti festucis nudis flosculi sunt exigui, purpurascens; & fructus valde parui: diutius floret per totam ætatem: celebris est ad multos morbos præcipue ad obstructions viscerum: sunt, qui ad Hydopen puluerem foliorum propinent felicissimo successu. Dioscorides Hierobotanen idest herbam sacram vocari tradit, quia multum ad Amuleta, expiationesque commendetur: alij Peristercon supinam, quam in hunc modum describit: ramulos emittit cubitales, aut maiusculos, angulosos; in quibus folia ex intervalis sunt Quercus, sed minora, angustioraque, eisdem diuisuris in ambitu, colore aliquantum glauco: radix modice longa, tenuis: flores purpurei, graciles. Plinius Verbenacam à Romanis appellari tradit, at Verbenam apud ipsum & Sanguina gramen significant ex loco sacro; unde per abusum omnes frondes sacre Verbenæ appellantur. de hac autem inquit nulla plus habet Romanæ nobilitatis, quam Hierobotane: hæc legati ad hostes ferunt: hac Iouis mæsa veneratur domus purgatur, lustraturque. Generacius duo; foliosa fæmina; mas rarioribus foliis. vtriusque ramuli plures, tenues, cubitales, angulosi: folia minora, quam Quercus, angustioraque, maioribus diuisuris, color glaucus: radix longa, tenuis: nascitur vbique in planis aquis. Quidam non distinguunt, sed vnum omnino genus faciunt; quoniam

quoniam vtraque eorūdem effectus habet. vtraque sortiuntur Galli, & precinunt responsa: sed magi vtrique circa hanc insaniunt, ac perunctos impetrare, quæ velint: febres abigere; amicitias conciliare; nullique non morbo mederi. est autem sœmina, quam modo descripsi.

CAP. XXXIII.

ALTERVM genus, quod Mas apud Plinium intelligitur, & Peristereon recta apud Dioscoridem, siue Verbenaca recta, non nisi in humidis nascitur, & foueis: vnico ab radice caule, recto, ac simplici vsque ad ætatem, altitudine dodrantali, aut paulo maiore; in quo folia frequentia, Quercui magis similia, quam supradicta, scissuris profundioribus, quasi Cerri, colore subalbido, subhirsuta: foliorum scissuræ aliquando adeo profundæ sunt, vt ad medium neruum accedant: post mediam ætatem caulis in ramos finditur, similiter simplices, ac foliosos, cubitales, amplioremque, in quibus per intervalla parui sunt verticilli, vt in Marrubio inter folia: flosculis candidis. hæc minus amara, & magis siccans, quam Verbenaca. Dioscorides describit tantum primam eius ætatem antequam in ramos findatur his verbis. Peristereon nascitur in aquosis: nomen impositum à Columbis; quia circa hanc libenter versantur; herba est altitudinis palmi, interdum amplius adolefcit: folia incisa, & subalbida, ex caule erumpentia: vt plurimum vnicaulis, & vnica radice constans reperitur. eius vsus extrinsecus ad vteri dolores, erysipelata, vlcera putrida, & vulnera glutinanda; Galenus hanc tantum meminit. Peristereon rectam vocans: vim habet adeo siccantem, vt vulnera glutinet; dolores capitis omnium maxime discutit, & perfecte corroborat, maxime viridis, imo & arida in oleo incocta cum radicibus & Serpillo.

CAP. XXXIII.

TERTIOLA vulgò appellata; quia tertianas sanat, in eisdem locis nascitur, vbi Verbenaca recta, scilicet in scrobibus humectis: vnico caule, simplici, ac recto, bicubitali, quadrato; in quo per intervalla, folia sunt angusta, & oblonga, quasi Salicis, rugosa, & aspera: in cacumine flores fert purpureos, veluti in spica longa.

CAP. XXXV.

SIDBRITIS Herculea locis incultis & sabulosis nascitur, similis Chamedri, candidior: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, dodrantem non excedentibus, orbiculis inter folia pungentibus:

tibus : flosculis ex purpureo candicantibus : sapor inest subamarus, multum exsiccans . Alterum genus altius, ac viridius, paucioribus cauliculis : foliis rarioribus, maioribus : in summis cauliculis veluti in spica flores cingunt in orbem per intervalla sublutei . Duæ aliæ in vineis nascuntur vnicaules, ramosæ : paucis foliis, angustioribus, oblongioribus : verticillos inter folia ferunt; in quibus flores purpurei, vel albicantes . omnium folia tenuiter serrata sunt, ac rugosa, specie Salviæ, aut Marrubij, odore non insuavi : semina nigra : nulla tamen pungit præter primam . Dioscorides hoc modo describit : folia habet Marrubij, sed longiora, satis ad frondem Quercus, aut Salviæ accedentia, minora tamen, & aspera: caules edit quadratos, dodrantem altos, aut etiam maiores, non iniucundi gustus, & aliquantum subastringentis; in quibus per interval la orbiculatæ vertebre, vt in Marrubio spectantur : & semen in eis nigrum; nascitur in petrosis locis . Aetius putari inquit Alysson eandem esse cum Siderite Herculeæ, vt superius in Alyllo ostendimus : forte quia orbes pungentes in Siderite Herculeæ sint, vt in Alyllo .

C A P. X X X V I.

HEDERA terrestris vulgò appellatur herba, quæ vere à radicibus tenuibus, Graminis modo repentibus, plures attollit cauliculos, dodrantes, simplices; in quibus folia Marrubij, rotunda, figura Hederæ, & circumferrata, viridia; inter quæ flores purpurei, ad cæruleum vergentes, oblongi, & in extremo patuli, pulchro aspectu : odor toti plantæ acris, non insuavis; sapor amarus, & subacris . Aestate cum florere desinit, iidem cauliculi in terram procumbunt, repuntque in multam longitudinem : foliis multo amplioribus nascitur iuxta sepes & in aggeribus, & iuxta flumina : efficax ad purulentos, & phthisicos . educit enim sputa & siccat internos abscessus . in vsu sunt cauliculi florentes in pulverem redacti, aut herbæ decoctio, item aqua per sublimationem extracta : laudant & in peste : non dubito hanc Chamæcissum esse apud Dioscoridem, si vnum Verbum *μακρόν* id est longum, legatur *μικρόν* id est paruum : cætera enim optime quadrant : nam inquit : Chamæcissus folia habet similia Hederæ, minora, ac tenuiora : ramos dodrantes ab radice, quinque, aut sex foliosos : flores Leucois similes, minores, valde amaros gustu : radicem tenuem albam, inutilem : nascitur locis cultis; folia sanant Ischiadicos tribus obolis pota in aqua cyatis tribus, diebus triginta, aut quadraginta : eodem modo ad morbum regium dantur sex aut septem diebus . Galenus florem videtur assumere : inquit enim Chamæcyssi flos, cum sit admodum amarus, iecur obstructione liberat : sunt, & qui ipsum Ischiadicis exhibeant. ex quibus coniiicio
floreñ

florentem colligi, vt folia cum floribus affumantur : idcirco non defcriptos à Dioscoride caules humi procumbentes . Altera enim omnino videtur planta numquam florens . Alterum est Genus Chamæcissi, cui copiosior est flos in cauliculis dodrantalibus , veluti in spica, amarior, inter foliola Hederacea, nequaquam serrata absque pediculo hærentia : ab imo ad summum vsque flosculos cæruleos cõplectentia, vere ineuntes : hi cauliculi perfecto semine inarescunt : viuit autem planta aliis cauliculis, humi serpentibus, rubris ; in quibus folia insunt, figura Betæ, minora, parum serrata, ex aduersa parte rubra : his foliis vtuntur per se impositis ad vlcera tibiæ : vulgò appellant Laurentinam, alij herbam Sancti Laurentij, alij Consolidam mediam : Plinius hanc intellexit, cum inquit : Chamæcissos spicata est, Tritici modo, ramulis quinis fere foliosa : cum floret existimari potest alba Viola : radice tenui, cuius bibunt Ischiadici folia admodum amara potione . Alibi Hederam inquit esse non attollentem se à terra, quæ contusa in vino acetabuli mensura leni medetur : folia ambustis cum axungia . Quo loco priorem videtur intelligere, cuius caules foliis Hederæ repunt in terra .

C A P . X X X V I I .

PRVNELLA à recentioribus vocatur, aliis vulgò Morella, & herba Mora, aliis Consolida minor, herbula in pratis : multis ab eadem radice cauliculis, humi procumbentibus, dodrantalibus : foliis Ocymi, acuminatis, in primo ortu rubentibus : summis ramis insident spicæ breues, & compactæ, veluti capitula oblonga, in quibus flores purpurascens : huius folia tenella cruda comeduntur in acetariis : Cataplasmate imposita suppurant carbunculos, & vulnera glutinant : succus cum rosaceo & aceto temporibus illitus vehementes capitis dolores sedat : vlcera faucium & oris perfanat . Quædam locis asperis & saxosis nascitur hirsutior, & breuior : foliis prope pediculum incisus : capitulis antedictæ ; sed floribus candidis . Apud Dioscoridem Polycnemon appellatur frutex surculosus : foliis Origani : caule, vt Pulegij, geniculis multis intercepto, sine umbella : tenui tamen in cacumine corymbo, odoris acuti cum quadam iucunditate . Vulneribus glutinandis, recens, aut aridum cum aqua efficaciter imponitur, sed quinto die solui debet : ad vrinæ stillicidia, ruptaque cum vino bibitur . Plinius inquit : Polycnenon Cunilæ Bubulæ similis est : semine Pulegij : surculosa, multis geniculis, corymbo odorata, acris, & dulci odore ; Quæ ferro factis vulneribus conmanducata imponitur : quinto die soluitur : Non ab similis est descriptio apud eundem Plinium Cunilæ Bubulæ : inquit enim semen Pulegij, habet vtile ad vulnera, conmanducatum, imposi-

rumque,

tunque, vt quinto post die soluat. Puto autem ipsum intelligere herbam Origano vulgari similem, orbibus per interualla Marrubij, seu Pulegij: flosculo subrubente: oritur in collibus, & vineis: sapor inest glutinosus sine odore. accipitur tamen aliquando pro Origano.

C A P. XXXVIII.

ALIA est: exilioribus ramulis: ac foliis angustioris Calamenti: floribus per interualla, vt Pulegij, sed sine odore, ac sapore. Quidam Clinopodium putant: Ego apud Paulum Betoniam primo descriptam puto: inquit enim herbam esse: ramulis exilibus, Pulegio similibus, sed tenuioribus, & propemodum si gustes, nullam qualitatem referentibus: nascitur potissimum locis petrosis: qua & in renum medicinis vtuntur. Est autem apud Romanos inquit alia quædam Betonica dicta, quam Dioscorides nominat Cestron: Hæc nihil simile cum prædicta habet præter actionem.

C A P. XXXIX.

CLINOPODIUM in crepidinibus saxorum nascitur, & edificiis, alibi nequaquam; frequens in Pisano monte Sancti Iuliani: fruticulus est tenuis, ac lignosus: rectis ramulis; quos per interualla cingunt foliola tenuissima, Serpillo angustiora, frequentiori numero constituta, vna cum flosculis purpurascens, vt triclinij columnulas torno intersectas representent: odor inest non insuauis, & sapor subamarus, ac subacris. quidam pro Hyssopo montano accipiunt. Dioscorides inquit de Clinopodio: frutex est foliis Serpilli, furculosus, duum dodrantum altitudine: nascitur in petrosis: flores Marrubij modo ex interuallis distincti, speciem pedum lecti præbent. Plinius eisdem fere verbis describit: Clinopodium Serpillo simile, furculosum, palmi altitudine: nascitur in petrosis: orbiculato florum ambitu, speciem lecti pedum præbens.

C A P. XL.

CHAMAEDRYs in locis saxosis, & incultis nascitur: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, rectis, dodrante breuioribus: foliolis circum serratis, figura Quercus, sed multo minoribus; vnde vulgò Quercula appellatur imitatione Græci nominis: flosculos inter folia fert purpurascens: tota gustu amara, & odore medica-

to prædita : febrifuga à quibusdam vocatur ; nam pulvis drachmæ pondere ex aqua haustus tribus diebus fugat tertianas, & febres longas . Dioscorides Chamædrys inquit à Græcis, à latinis autem Trissago appellata, nascitur in petrosis , & asperis : frutex dodrantalis : foliis exiguis , amaris , effigie , & diuisura Quercus : flore paruo , penè purpureo ; carpitur semine pregnans . Theophrastus Trissaginis inquit folia adrupta, vulnera, in oleo trita valent, & ad depascentia vlcera : fructus bilem extrahit, & oculis quoque beneficus est : folium ad albugines tritum in oleo prodest : habet hæc herba : folia Quercus, & statura vix palmum excedit, & odorata atque suavis est . sed partes omnes herbę eiusdem minime ad idẽ vtilis esse non videatur forte absurdum ; radicis vero eiusdem partem vnā superius, alteram inferius purgare mirabilius sit . Plinius folia scribit magnitudine Mentæ, colore & diuisura Quercus : alij inquit serrata tradunt, & ab ea serram inuentam : flore penè purpureo .

C A P . X L I .

TEUCRIVM in crepidinibus saxorum nascitur, locis calidis : virgis cubitalibus, lignosis : foliis Chamædreos, amplioribus : floribus candidis in summis virgis, velut in spica inter foliola parua, odore medicato, & sapore amaro, vt Chamædrys . Alterum genus in montibus prouenit, ramosius, ac breuius : folijs virentioribus, densius serratis, latioribus, inter quæ flores albos fert . Dioscorides Teucrium inquit, quidam Chamædrym vocant, herba est virgarum specie, similis Chamædry tenui folio : habens folium simile Erebintho idest Ciceri (sed forte legendum Therebintho, folium enim crassum est, amplitudine folij Therebinthi) placet & hic verbum tenui folium Chamædry coniungere non Teucrio, vt vulgaris lectio habet : cum enim Chamædrys commune nomen sit Teucrio tamquam maiori, & Trissagini, tamquam minori, tenui folia hæc cognominata est ad differentiam Teucrij, cui folium tum crassius, tum latius . Patet autem id ex Plinio, qui de Teucrio scribens inquit : quidam ramis Hyssopi tradunt surculosam, folio Fabæ : colligi florentem, adeo florere non dubitant . sed aliam tradit eodem nomine, quam quidam Hemionion vocant spargentem iuncos tenues ; folia curua ; asperis locis nascentem, austero sapore, numquam florentem, neque semen gignit : hanc Dioscorides Hemionitum vocat, de qua suo loco dicetur .

CAP. XLII.

SCORDIUM in palustribus nascitur, montosis, altior, & ramosior Chamædri: foliolis breuibus, subcandidis: flosculis inter folia ex candido purpurascentibus: tota odorem quendam Allij præfert, celebris herba aduersus venena, & pestem: nascitur & in planis: ampliore folio, Mentastro proximo: minus efficax. Dioscorides inquit in montibus, & palustribus nascitur: foliis Trislaginis, maioribus, non sic in ambitu diuisis, aliquantum Allia redolentibus, gustu amaris & astringentibus: caulibus quadrangulis: subrubro flore. Plinius Scordium, & Scordium vocat, Mitridatis manu descriptam, magnitudine cubitali, caule quadrangulo, ramosam; foliis lanuginosis, Quernæ similitudine; reperiri in Ponto campis pinguibus, humidisque, gustus amari. esse & alterius generis: latioribus foliis, Mentastro similem: vtramque ad plurimos vsus per se, & inter alia in antidotis. Galenus non solum in Creta optimum reperiri testatur, sed & in aliis multis regionibus: reperiuntur cadauera in bello, quæ forte super Scordium iacuisent, multo minus computruisse, qua parte Scordium tetigissent: inde excogitatum tam putrefacientibus animalium venenis, quam medicamentorum deleteriis Scordium aduersari.

CAP. XLIII.

CHAMAEPYTIS, quam vulgò Iuam vocant, locis asperis nascitur: multis ab eadē radice cauliculis, fruticantibus, rectis, palmum altis; in quibus frequentia sunt foliola, tripartito diuisa, tenuia, & oblonga, mollia, & hirsuta: inter quæ flosculi sunt lutei: fructus subrotundi: semine turgidi: tota odorem Pini refert. Altera maior appellari potest, peregrina apud nos, ramosa: caulibus humi procumbentibus, incuruis, semicubitalibus, longioribusque: foliis, & floribus rarioribus, in cæteris similis prædictæ. Dioscorides describit repentem in terra, subcuruam: foliis Semperviui minoris, multo tenuioribus, hirsutis, & pinguioribus, circum ramos frequentibus, odore Pinus, flore tenui, luteo, vel candido: radicibus Cicorij: hæc descriptio illi conuenit, quam maiorem dixi, at flore candido non dum visa est. Duas præterea alias tradit: secundam cubitalibus ramis, in ancoræ speciem incuruis, prætenuibus; coma supradictæ: flore candido: semine nigro: hæc etiam Pinum redolet. Tertiam, quæ Mas nominatur, parulam: foliis exilibus, albis, hirsutis: caule aspero, candido: flosculis luteis: semina iuxta alas: resipit & hæc Pinum: hæc duæ vim superioris obtinent,

obtinēt, sed non vsque adeo efficacem. Harum autem tertia optime quadrat nostræ Iuę vulgari, quam primo loco descripsi; Quæ autem ostendi possit pro secunda incertum est, nisi forte ea fuerit, quæ à quibusdam Chamædrys fæmina appellatur, valde ramosa: tenuibus cauliculis, in latitudinem fufis, cubitalibus: foliis non tripartitis, vt prædictæ, sed multipartitis diuisis: flosculos fert in purpura cædicates inter folia: semina in turgidis folliculis nigra: tota odorata est non absimili odore, & amara. Plinius Chamæpithys inquit, Latine Aiuga appellatur, diciturq; propter abortus; ab aliis Thus terræ: cubitalibus ramis: flore Pinus, & odore: Altera breuior, & incuruę similis. Tertia eodem odore, & ideo nomine quoque: paruulo cauliculo, crassitudine digitali: foliis scabris, exilibus, albis; in petris nascens; vbi per digitalem crassitudinem caulis videtur intelligere, non nudum cauliculum, sed suis foliis circum obductum.

C A P. X L I I I.

POLIVM Montanum, quidam Iuam Arteticam vocant, nascitur in collibus incultis, & saxosis: herba valde cana multis ab eadem radice ramulis, lignosis, dodrantalibus, humi sparsis; in quibus foliola oblonga, & angusta, leuiter circum denticulata, molli lanugine hirsuta: cacuminibus veluti flocci lati insunt, lanuginosi, in quibus flosculi continentur candidi: tota planta odore constat medicato, non iniucundo, sapore amaro. Theophrastus Polio tribuit folia carnosæ; quia pulpa constant, perpetue virentia: valere contra vermiculos noxios vestimentis interpositum, culices gignere, cum copiose frutificat: ad omnem rem seriam, & magnificandam, & famam, effodi noctu, tabernaculo structo Hesiodo & Musæo authoribus. Dioscorides duo genera tradit Montanum, cui Teuthrio nomen est, & cuius est vsus: tenuis frutex est, candidus, dodrantalis, semine refertus; capitulo in cacumine, quædam corymborum speciem præferente, paruo, similis cano hominis capillo, grauiter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius non adeo valens odore, & viribus infirmius. Plinius Polium inclitam herbam esse Musæi & Hesiodi laudibus ad omnia vtilem, & prorsus miram, si, vt tradunt, folia mane candida, meridie purpurea, sole Occidente cærulea aspiciuntur (sed hanc colorum varietatem Dioscorides non Polio, sed Tripolij floribus tribuit.) duo esse genera, campestrę maius; sylvestre minus: quidam Teuthrion vocant: folia canis hominibus similia, à radice protinus, numquam palmo altior. Galenus inquit amarum est gustanti, & modice acre, ad viscerum obstructions, vrinam, & menses: viride glutinat vulnera magna, maxime species eius fruticosa:

M m aridum

aridum vlcera maligna sanat, præcipue minus : minus , quo vtimur ad antidota, & acrius , & amarius est, quam maius . Porro nos in montibus alterum genus reperimus, exilius prædicto : paucioribus , ac tenuioribus ramis : foliolis breuioribus, subrotundis, non denticulatis, odore valido . Aliam adhuc exiliorem in locis asperis, & montosis nascentem habemus : foliolis Rosmarini Coronarij, breuioribus , superne viridibus, inferne candidis : capitibus Polij : flore candido, sed odore infirmo, sapore amaro; radice exili : hanc quidam Symphitum Petreum putant . De Polio campestri, quod nam sit, alio loco traditur .

C A P. X L V.

R O S M A R I N V M Coronarium frutex est fere arboreus, qui in hortis colitur : sponte autem nascitur in illa locis asperis : ramis constat multis, crassis, scabroso cortice, à quibus virgæ rectæ, ac tenues assurgunt, foliosæ, foliolis angustis, & oblongis, duris, superne viridibus, inferne candidis, odoratis, sapore suauis, subdulci, & acris, ideo recipiuntur in condimentis : non floret nisi valde prouecta ætate post multos annos, flores cæruleos fert, copiosos, totis virgis, racematim, ex medio foliorum prodeuntes : hi valde grati Apibus ; nam optimum ex his mel eliciunt, quale est Hispanicum . semina subrubentia, tenuia in paruis folliculis ; non tamen iis feritur, sed ramulo . Dioscorides Libanotim Coronariam vocat, quæ à Romanis Rosmarinum dicitur : dicta autem est Libanotis ab odore Thuris, quem refert : ramos inquit fert tenues : & circa eos folia minuta, densa, longa, exilia, subter incana, superne virentia, grauiter odorata : at hæc longe differt ab alia Libanotide, quæ in genere ferulaceo recensetur ; sed apud Theophrastum, & Plinium de Libanotide loquentes, miror non fieri mentionem Coronariæ, nisi genus sterile hanc intelligant, vt coniectura est apud Plinium, qui Rosmarinum tradit feri propagine, & auulsione, vt Sabinam : amplius ramo, quoniam neutri semen ; quæ condictio nostro Rosmarino inest ; quamuis enim floreat, raro semen perficit, quod si perficiat, sterile iudicatum est ; quia aut non proueniat, aut cum difficultate, facillime autem ramo . At Theophrastus sterilem Libanotidem describit : folio Lactucæ amaræ, scabriore, candidiore : radice breui, quæ purgat superius, & inferius : prohibet & vestibus interposita vermiculos noxios : colligitur per messem Triticij : nascitur vberime solo squalido, & saxoso . Eandem ex Theophrasto tradit Dioscorides cum Erica nasci : foliis Lactucæ sylvestris amariæ, asperioribus, candidioribus ; radice breui . Puto autem Rosmarinum sylvestre intelligi : oritur hoc in illa locis saxosis, vt Coronarium : ramis tenuioribus, ab eadem radice multis, candidis ; quadratis ;

dratis : foliis per interualla binis, Oleæ figura, inferne candidis, superne viridibus : floribus in alis foliorum Rosmarini Coronarij, grandioribus, colore permixto ex cæruleo & candido, odor foliorum Polio proximus. Comparatio autem cum foliis Lactucæ amaræ quadrare possit tum syluestri Rosmarino, tum Coronario, si per Lactucam amaram intelligamus Tithymalum ; nam Tithymalus ob lactis copiam Lactuca quoque appellata est : constat autem Tithymalus alius folio Oleæ, alius longe angustiori, vt Marittimus, & Cyparissias. tradit tamen Dioscorides Libanotidem sterilem ab his longe diuersam, in omnibus quidem similem fructiferæ, sed neque caulem neque florem, neque semen ferentem : sed hæc huc vsque incomperta est.

C A P. X L V I.

SPICA Italica densus est frutex opere Topiario, hortorum vallis commodus, modo per se modo cum Rosmarino : foliola fert mollia, candida, subhirsuta, Rosmarino longiora, numerosa, suauiter olentia, gustu amara : hæc hyeme vicem florum exhibent, ac priuatim Lauanda vulgò appellatur ; quoniam lauacris odoratis expetitur : aduentante vere, rami attolluntur : foliis amplioribus, longioribus, ac magis virentibus : in cacuminibus spicas ferunt longe à foliis distantes, odore pleno, ac suauis. Spicæ autem in nouellis plantis breuiiores sunt, adultioribus grandiores, magnitudine spicæ Tritici ; flores purpureos : semine intus minutissimo, subnigro, oleoso, vnde per sublimationem extrahitur oleum odoratissimum, valde nares feriens, quo vnguentarij vtuntur : seritur ramo : nascitur & sponte in Massiliensi agro, & Hispania, oris Mediterraneis. Plinius Pseudonardum vocat, quia herba Nardus Indica adulteratur : hæc inquit vbique nascitur : crassiore, & latiore folio, & colore languido, in candidum vergente. Extat & genus syluestre, locis asperis gaudens, breuius, minus candicans : spica breui, densa & crassa ; in cuius cacumine foliola quædam sunt purpurea, veluti flos, odor infirmior, copiosa est in collibus Pisanis, & Ilua : Sticados vulgo vocatur, apud antiquos Stœchas ab insulis Stœchadibus prope Massiliam, vt Dioscorides tradit : rectius Stachys appellari debuisset, quasi spica. Videntur autem Antiqui syluestre tantum genus nouisse nomine Stœchadis, vt ex descriptione patet apud Dioscoridem in hunc modum : herba tenuibus surculis : coma Thymi : longiore folio : subamara gustu, & aliquantum acris. Plinius inquit Stœchas in insulis tantum eiusdem nominis gignitur, odorata herba : coma Hyssopi, amara gustu. Mesues Arabicum præfert : est planta inquit tenuibus foliis, oblongis, tenui caule, cubitali, cinerei coloris : fert flores similes spicis Sili-

ginis, breuiores sine semine: melior pars Plantæ est flos, deinde folia: purgat atram bilem, & pituitam. hæc descriptio non abhorret à nostra Spica domestica: Altitudo enim cubitalis, & spicæ Siliginis, quæ Triticis species est, domesticæ magis conuenit, quam syluestri. hinc coniecere licet ex Arabia primum in Italiam translata fuisse, nec antea notam.

C A P. XLVI.

THYMUM Creticum aliquando vixit apud nos frutex lignosus: frequentibus ramulis: foliis angustis, vt Satureiæ, duris: in summis ramulis breues spicæ insident, & compactæ, minores. Stœchade; flosculis purpureis: tota planta acris, & odorata. Dioscorides describit furculosum fruticem: exilibus foliis, multis, & angustis circumdatum: capitulis in cacumine flore purpurascente referis; gracili solo, & petroso prouenientem. Theophrastus Thymum succo acri constare testatur: eius duo genera tradit, candidum, & nigrum: fero ad modum florere; nam circa solstitium incipit. Mel apes hinc colligere, ynde proba vel mala mellatio speratur: semen nullum ostendit; sed floribus quodammodo permixtum: nam serunt flores, & prouenit; quo status è mari nequeat peruenire non nasci, neque durare posse. perit flos, si imber inceserit. Plinius Thymum inquit colligi oportet cum flore, & in ymbra siccari: duo genera eius candidum: radice lignosa: in collibus nascens, quod & præfertur: alterum nigrius, florisque nigri: mellis prouentum sperant Apiarij large florente eo: hinc mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur, translata est ex Attica Thymum, & vix; nam flore seritur, cui & alia ratio naturæ obstitit, non durante Attico Thymo nisi in afflatu maris seratur; erat quidem hæc opinio antiqua in omni Thymo, ideoque non nasci in Archadia: at nunc inquit etiam lapideos campos in prouincia Narbonensi Thymis repletos scimus: hoc penè solo reditu è longinquis regionibus pecudum milibus conuenientibus, vt vescantur: hæc Plinius. At hoc genus Thymi, quod in Narbonensi nascitur diuersum est: Thymumque hodie à quibusdam appellatur, ab aliis Piperella, à Dioscoride, vt puto serpillum rectum, vt suo loco patebit. Actius admonet prænitus à nigro Thymo abstinendum, Elleboro appellato: corruptoriam enim vim habet, & bilem generat; vitandum autem eo, qui florem purpureum habet ex natura, & album, quid amplius complectitur. Arabes vocant Hasce, quod aliquando interpretes conuertunt Hyssopum, vt apud Meluè videre est; nam in hunc modum describit: est Planta multis cauliculis, tenuibus constans, altitudine dimidij cubiti: foliis minoribus Origano, quæ in cacuminibus caulium tenuiora redduntur, declinantia ad purpureum,

capi-

capitula quædam crassa constituentia : eius flos Calamento similis ad ru-
bedinem declinans : & planta eius est mater Epithymi .

CAP. XLVIII.

THYMUM Italicum in collibus nascitur petrosis, & incultis, nō
procul à mari : scætet eo mons Sancti Iuliani in agro Pisano : in
de transfertur in viridaria : suffrutex lignosus : ramis dodran-
talibus ; foliis Satureiæ, maioribus, gustu mordaci, odoratis : flores fert
inclinate ætate candidos , aut modice purpurascens inter folia , non
in capitulis coactos, sed veluti in spica solutos : constat perpetuo folio :
in hac Epithymum reperitur . Hanc videtur intellexisse Dioscorides,
cum de Epithymo loquitur, inquiens; florem esse Thymi durioris, quod
est Satureiæ simile . Et genus albi Thymi, quod Aetius eligendum præ-
cipit, cui flos purpureus est ex natura , & amplius album quid comple-
ctitur . & Plinius candidum ; radice lignosa ; in collibus nascens, quod
& præfertur : eidem florem album tribuit , cum de Epithymo loquens
ait : Epithymum est flos Thymo Satureiæ simili ; differentia quod hic
herbaceus est, alterius autem Thymi albus . significat enim Satureiæ flo-
rem , herbaceum esse , vt testatur Dioscorides , Thymi autem Epithy-
mum ferentis album .

CAP. XLIX.

SATUREIA herbula est valde acris, & mordens, odorataque, in cō-
dimentis quæsitā, placet præcipue cum Cicorio : oritur locis ari-
dis, ac sabulosis, non nisi in mediterraneis, procul à mari : cauli-
culo palmari, ramoso, subhirsuto : foliolis angustis, & oblongis,
per intervalla binis ; inter quæ flores fert purpurascens, prope cacumi-
na, non continua spica, sed veluti capitulis herbaceis interseptos : cum
semen perfecerit, tota subpurpureum colorem contrahit, & tandem
exarescit in autumnō : renascitur autem semine singulis annis in verē :
colligitur ætate, siccataque in vmbra servatur ad vñs abiectis lignosis
ramulis : nuper genus quoddam hortense allatum est sub nomine Hyssop-
pi : altiori caule : foliis similibus, paulo longioribus . Dioscorides Thym-
bram vocant : gignitur inquit in asperis locis, & tenui solo, Thymo simi-
lis, minor tamen , & tenerior , ferens spicam herbaceam , flore plenam .
Eadem potest, quæ Thymum eodem modo sumpta, amplius in vñs sani-
tatis utilis . Est etiam nunc sativa Thymbra , in omnibus agresti minor,
vttilior autem in cibis ob mitiorem acrimoniam . Theophrastus inter
suffrutices recenset, succo acri, à satu plus . quam triginta dies dari , an-
tequam

aequam proueniat: semen vetus celerius prouenire: syluestrem acriorem: foliis minoribus: caulibus scabrioribus; in quibus videtur aliqua ex parte à Dioscoride dissentire, qui satiuam in omnibus minorem scripsit. idcirco Paulus Aegineta ex Dioscoride quasi ad verbum transcribens inquit: Thymbra agrestis quidem eadem, quæ Thymum, præstat: hortensis autem in omnibus quidem imbecillior, sed ad cibum laudatior: vbi verbum in omnibus minorem interpretatus est, in omnibus imbecilliozem. Plinius de Thymbra inquit, Cunilam vocari apud Latinos, & nomine alio Satureiam in condimentario genere: feri mense Februario Origano æmulam: numquam vtrumque addi, quippe similis est effectus: sed Cunilæ Aegyptium Origanum tantum præfertur: præter satiuam Cunilam, plura sunt genera in medicina. Hæc Plinius. Columella Thymbream condimentarij generis esse, quæ Cunila transmarina est: Satureiam quoque à nonnullis Thymbream vocari docuit, & esse Cunilam nostratem, quam nostri Satureiam nominant, colore floris purpureo, vt Thymbream, herbaceo. Ex quibus constat syluestrem, quæ apud nos sponte nascitur, priuatim Satureiam appellatam fuisse, & Cunilam nostratem: hortensem vero Cunilam trasmarinam, & communi nomine Thymbream.

C A P. L.

HYSSOPVM vulgò appellatur suffrutex odoratus, similis Thymo Italico: simplicioribus caulibus: foliis latioribus, longioribus: floribus cæruleis in spica similiter soluta: sapor subdulcis inest, & obscure acris: feritur apud nos in hortis: oritur tamen & sponte in montibus, locis saxosis. non audeo hanc asserere Hyssopum antiquorum ob saporem: numeratur enim inter valenter dissecantia medicamenta, cum Origano Serpillo, Thymo, ac cæteris huiusmodi; præter alia indicia, quæ ex cæteris attributis assumi possunt, vt loco suo patebit. magis autem videtur cum Symphyto Petræo conuenire: inquit enim Dioscorides, Symphytum Petræum in saxis nascens, ramos habet Origanii: folia tenuia: capitula Thymi: totum autem lignosum est, & odoratum dulce gustui, & Saluam ciens: radicem autem habet longam, purpurascentem, crassitudine digitali. Plinius Alum inquit nos vocamus, quod Græci Symphytum Petræum, simile Cunilæ bubulæ: foliis paruis: ramis tribus, aut quatuor à radice, cacuminibus Thymi, surculosum, odoratum, gustu dulce, saluam ciens: longa radice, rutila: nascitur in petris, ideoque Petræum cognominatum. Illud solum ambiguitatem faciat, quod capitula Thymi tribuuntur; non enim cum Thymo Cretico, sed potius cum Italico similitudinem gerit cacuminibus.

CAP. LI.

AFFERVNTVR ex Orientalibus sub nomine Origani Cretici cacumina quædam, veluti umbellæ ex capitulis multis constantes, similes Maioranæ, colore candicante, sapore acerrimo, odorata: quibus satis provenit planta in genere suffruticis; multis ab eadem radice virgis, semicubitalibus, lignosis: frequentibus; foliolis, nostro Origano tenuioribus, subcandidis: flosculos fert in squammosis capitulis candidos: alterum genus vixit aliquando apud nos: capitulis magis sparsis, tenuioribus, longioribus, nec adeo compactis. Dioscorides tria Origani genera tradit: primum Heracleoticum cognomine, quod & Cunilam vocant, folium inquit habet Hyssopo non dissimile: umbellam autem non in rotæ speciem orbiculatam, sed veluti multifidam: semen in summis virgis haud quaquam densum: exascificat, & quæ sequuntur. secundum genus Onitis vocatur, de quo inquit Dioscorides: candidiore est folio, & Hyssopo similior: semen veluti coniunctos corymbos habet: vis ei Origani Heracleotici sed multo infirmior. Tertium sylvestre Origanum, aliqui Panaces Herculeum; alij Cunilam vocant: foliis constat Origani: ramulis tenuibus, dodrantem altis; in quibus umbellæ Aneti insunt; flores candidi; radix tenuis, superuacua. Hæc ut Galenus inquit, utraque efficacior est. ex quibus patet quod ex Creta affectu: sylvestre genus esse, aut Onitim: alterum autem Heracleoticum. Theophrastus inter suffrutices numerat perpetue virentes: cacumine inquit perdurat amissis reliquis: succo acri constat: provenit germine: genus nigrum sterile constat: candidum, fructuosum est: antequam proveniat, dies plusquam triginta dantur: semen vetus celerius provenit. sylvestre: foliis minoribus: caulibus scabrioribus constat, acrius. Plinius modo inter Cunilas recenset: nam Cunila bubula, aliquando vertitur ab eo, quod Origanum apud Grecos: aliquando aliam plantam significat semine Pulegij constantem, de qua nos alibi diximus. est præterea alia Cunila inquit Gallinacea à nostris vocata, à Græcis Origanum Heracleoticum: modo per se de Origano loquens inquit: Origanum quod in sapore Cunilam æmulatur (idest Satureiam) plura genera in medicina habet. Onitim non dissimile Hyssopo: deinde Tragoriganum, & Heraclium: de quibus in Tragorigano dicemus.

CAP. LII.

ORIGANVM Italicum, vulgò Regamum vocatur: oritur in collibus, locis incultis, & saxosis: caulibus ab eadem radice tribus, aut quatuor, duorum dodrantum longitudine: foliis subrotundis,

rotundis, pollicis latitudine, in acutum desinentibus, hirsutis : in cacumine veluti umbellam fert, latam, ex tenuibus quibusdam & squamosis constantem apicibus : flore purpurascens : sapor inest cacuminibus sub acris, & odor Origani : folia fere insipida sunt : vtuntur cacuminum puluere in condimentis ; placet enim precipue cum fassamentis pisciculorum . Dioscorides Tragoriganum vocat, quasi Hircinum Origanum ; cuius duo genera describuntur . vnum lætius, & virentius : foliis latioribus, satis glutinosum, Origano simile, folio, & ramulis . Quæ descriptio optime quadrat vulgari Origano, quod in Italia frequens est ; Alterum exilibus furculis, ac tenuibus foliis, sylvestri serpilli simile, quod aliqui Prasium vocauerunt . hæc descriptio conuenit Plantulæ apud nos in montibus nascenti, quæ figura omni ex parte serpillum humi repentem præferat, sed caret odore ac sapore illo mordaci . Quoddam vero odoratum est Citreum Malum olens . Plinius Tragoriganum vocat, aliquando Cunilam montanam inquit : fit & ex ea montana Serpilli similis, efficax contra serpentes, urinam mouet, purgat à partu mulieres, concoctionem mire adiuuat, & ad cibos auiditatem . aliquando Heraclium inquit : Heraclium quoque tria genera habet : nigrius, latioribus foliis, glutinosum : quod primum Tragoriganum est apud Dioscoridem . Alterum exilioribus, mollioribus, Sampsucho non dissimile, quod aliqui Prasium vocare malunt : hoc est secundum Dioscoridis Tragoriganum ; forte odoratum genus intelligens scilicet Serpillum citratum . Tertium est inter hæc medium, minus quam cætera efficax : videtur autem genus illud in odorem innuere : optimum Creticum ; nam incunde olet ; proximum Smyrnæum ; deinde Heracleoticum . ad potum vtilius quod Onitum vocant .

C A P. L I I I.

SCARSAPEPE in Hetruria vulgò appellatur ; quia vsum Piperis præstat in condimentis, & alicubi Mencipepe : olitoribus notissima feritur enim condimenti gratia . herbula est tenuibus ramulis, dodrantalibus : foliis Origani vulgaris, tenuioribus, in cacumine veluti umbellam fert ex tenuibus & squamosis capitulis constantem, instar Maioranæ, in quibus flosculi ex purpura candicantes insident : tota odorata & valde acris . magis autem mordent cacumina : sponte quoque oritur in montibus, locis lapidosis : capitulis purpurascens, tenuioribus, & oblongioribus ; acerrimo gustu, hoc legiptimum Hyslopum cenfeo, & montanum & hortense, quamuis Dioscorides tamquam notissimam herbam nequaquam descripserit . Licet autem coniectari ex aliis Plantis, quæ Hyslopo comparantur ab eodem : nam folia Origano similia tradit : umbraculum summis caulibus orbiculatum, ex corymbis confectis,

ut in Chrysocome : ideo & Onitis Hyssopo similior quam alterum Origanum ; semen enim veluti coniunctos corymbos habet, non sparsos, ut Heracleoticum . Plinius huiusmodi corymbos baccas vocat ; inquit enim Hyssopi baccæ ternę contritę, & in aqua potę diebus sexdecim committiales sanant. Mesues inter medicamenta purgantia recenset inquit : ex ea quædam hortensis est, cuius altitudo est circa dimidium cubitum : paucioribus caulibus, ramisque, quam Thymum : foliis maioribus : flore purpureo . Quædam montana, cuius folia sunt minora, plura, & caules breuiores . Eligenda est cuius odor, & sapor acutior est ; & melius tempus collectionis est, quando incipit florescere : species eius magna calidior est ; cum autem nec apud Theophrastum reperiatur Hyssopi mentio, nec apud Galenum in simplicium censu, suspensionem afferunt, ne sub generibus Origani intelligant ; maxime enim similis est, videturque sylvestris Origanum, breuius, & acrius cæteris, præcipue montanum . sunt, qui Cretense Origanum Hyssopo ascribant optima ratione ; acrius enim est quam ut Onitis dici possit : & grandius quam sylvestris Origano conueniat .

C A P. L I I I I.

SERPILLUM ramulos exiles, & infirmos fert, humi procumbentes : foliolis Origano minoribus, leuioribusque : flosculos in summis ramulis, racematim ex candido purpurascens gerit : odor totius plantæ suavis : sapor acris & mordens : oritur sponte in saxis ; scirritur quoque in hortis ; nam ramulo facillime prouenit, Graminis modo serpens : expetitur in condimentis . Dioscorides serpillum hortense vocat, odore Sampfuchi, coronis expetitur, cui nomen à serpendo inditum est ; quoniam si qua eius particula terram attingat, inibi radices dimittit ; folia & ramulos Origani habet, sed candidiora (potius λευκότερα idest leuiora legendum censeo, non λευκότερα ; nostrum enim Serpillum nequaquam candidius est Origano, immo viridius) in maceris multo procerius assurgit . Plinius hoc non satium, sed sylvestre vocat, copiosum in montibus : Serpillum enim inquit à serpendo dictum putant, quod in sylvestri euenit in petris maxime : quod & Dioscorides indicat, cum inquit : in maceris multo procerius assurgit . Theophrastus inter suffrutices Coronarios inquit : Serpillus perpetuo viret, tota odorata, lignosa : sylvestre etiã genus est, quod deferentes ex montibus ferunt apud nonnullos, Thymum penitus redolet, in summo terrę hæret radice multifida, & torrida peculiaris auctio germinum, nam in quantumuis longitudinis procedere valet, nactum scilicet adminiculum, aut iuxta sæpes aliquas satum : crescit præcipue in puteis : quidam in montibus

fatüreatus, atque vehementissimus, & odore gratus, & mollior : tempus ferendi Autumnus : squalorem patitur, & aquæ paucae indigus est : sed fimo præcipue gaudet potissimum iumentorum : melior reddi creditur, si sæpius transferatur.

CAP. LV.

PEPOLINA vulgò appellatur, ab aliis Piperella ob acrimoniam vehementem, Piperi æqualem : caule lignoso constat, dodrantali, aut altiore : ramulis multis, breuibus : foliis Serpilli, oblongioribus, candicantibus, valde odoratis : flosculos racematim summis ramulis fert, vt Serpillum : quidam pro Thymo accipiunt ; oritur passim in Liguria, & prouinciæ saxosis littoribus ; hinc transfertur in hortos inter suauolentes herbas : ea vtuntur in condimentis . Dioscorides Serpillum syluestre appellat, quod & Zygis appellatur, non serpens, sed rectum : ramulos edens tenues, surculosos, foliis reertos longioribus, quæ Rutæ, subangustis, & durioribus : flores incunde olent, gustanti acres : radicis nullus vsus : nascitur in petris : satiuo efficacius, atque magis ex calfaciens, & ad medendi vsum aptius . Theophrastus hanc videtur intellexisse cum inquit de Serpillo : quidam in montibus satüreatus, atque vehementissimus, & odore gratus, & mollior . Plinius autem pro satiuo accepit inquiring : satiuum non serpit, sed ad palmi altitudinem increfcit, pinguius, & candidioribus foliis, & ramis .

CAP. LVI.

QVAEDAM ex Sicilia quondam ad nos allata est sub nomine Mari, similis Serpillo recto ; sed ramulis humi procumbentibus ; foliolis breuioribus, candidioribus, instar Maioranæ : flores inter foliola fert non raremofos, sed ratos, Calamenti modo, purpurascens : odor toti plantæ inest validus, ac suauis ; sapor feruens, cum quadâ amaritudine . Hanc puto Sampfuchum esse apud Dioscoridem, quod & Amaracum in Sicilia, & Cyziceno vocatur : herba inquit est ramosa, per terram repens : foliis tenuioris Calaminthæ, hirsutis, rotundis ; valde odorata, & feruens, quæ & coronis inferitur . Ex hac constare videatur Amaracinum vnguentum, quod in Cyzico fieri idem testatur Dioscorides . cum autem alibi Sampfuchini meminerit, videtur aliam intellegere : nam & Galenus, quem sequuntur Paulus & Aetius, de Sampfuchio & Amaraco tamquam diuersis agunt, forte accipientes pro Amaraco herbam à Dioscoride Parthenium vocatam, insigniter amaram : nam Dioscorides eam quoque, Amaracum appellari tradit : aut Artemisiam tenui-

tenuifoliam; cuius flores & folia odorem Sampfuchi referunt. Theophrastus Amaracum vocat, non Sampfuchum, licet Theodorus modo Sampfuchum, modo Sampfuchum vertat; aliquando Amaracum inter suffrutices coronarios perpetue virens; prouenit & semine & auulsione: præstat seminis copia, & iucundi odoris semen est, & quidem mollioris odoris: nec non & planta eius transferri potest: radices in summo terre hærent, multifidæ, torridæque: æstate floret: recipitur in vnguentis odoratis. At primo de causis plantarum aliam intelligit: vbi inquit Amaracum recens radicem succi bonitate & carnis ad ferendum habet, inter ea quorum radix crassa, & carnosæ est. Plinius Amaracum inquit Diocles medicus & Sicula gens appellauere, quod Aegyptus & Syria Sampfuchum: feritur vtroque genere & semine & ramo viuacius & melius Abrotono: copiosum ei æque, quam Abrotono, semen.

CAP. LVII.

MAIORANA vulgò appellatur ab alijs Persa suffrutex lignosus: frequentibus ramis, rectis, opere topiario obsequiosus: foliola insunt subrotunda, mollia, lanuginosa, hyeme minora, candidioraque, æstate maiora, ac virentiora, valde suauis odore, sapor inestori non ingratus cum astringitione, modice acris: ideo placet in cibis: in summis virgis capitula pauca fert subrotunda, ex squâmis dense compacta, in quibus flosculi candicantes; nullibi sponte apud nos prouenit, sed ramulo sata facillime. Dioscorides Maron vocat, de qua inquit, herba est vulgò cognita, surculosa: flore Origani: folijs multo candidioribus: flore odoratiore; vim habet Sisymbrio similem; substringit enim, & modice calfacit: iuxta Magnesiæ & Tralles copiosissima gignitur. Plinius inquit: in Aegypto nascitur & Maron, peius quam Lydium: maioribus folijs, ac varijs: illa breuia, ac minuta, & odorata. Galenus in compositione Hedychroi; Maron inquit multo odoratus est Amaraco: & paulo post cum inquit: hanc herbam aliquoties cum ipse degustassem, ac eam amaram quidem plurimum, acerbè verò parum deprehendissem, hortatus sum in vngueto Amaracino Amaraci tantum compositioni immisceri quantum & Mari, cum antea solebant ex solo Maro componere: ac mihi visum est id vnguentum minus quidem odoratum, nihil autem viribus inferius. hæcenus Galenus. quò loco sapor amarus non Maro tribuitur, vt perperam interpretantur quidam: sed Amaraco, cuius permixtione minus quidem odoratum vnguentum est redditum; quia odore vincitur à Maro, sed efficacius ob amaritudinem adiunctam. vtrum autem per Amaracum hoc loco Sampfuchum acceperit, an Parthenium incertum est: vtræque enim ob amaritudinem viribus præstant; suauitate autem odoris vincuntur.

CAP. LVIII.

DICTAMVM Creticum frequentibus ramulis fruticat, lignosis, vt Maiorana : foliis rotundioribus, maioribus, multa lanugine candida obfritis, quę hyeme quidem candidiora, ac minora ſpectantur, æſtate grandiora redduntur, ac nigriora Siſymbrio emula : in ſūmis ramulis ſpicas ſquāmoſas fert craſſiores, ac lōgiores noſtro Scarſapepe mōtano : colore ex rubro nigricante : flores fert purpureſcentes : tota plāta odoratiſſima, ac ſapore valde acri cōſtat. Dioſcorides Dictamū vocat : inquit herba Cretenſis eſt, acris, lēvis, Pulegio ſimilis, ſed maioribus foliis, quę tomento quodam ſpiſſaque lanugine pubeſcunt : neque florem, neque fructum fert. paulo vero poſt interiecto Pſeudodictamo inquit : deſertur à Creta Alterum Dictami genus : foliis Siſymbrij ; ramis maioribus, in quibus flores ſylueſtris Origani, nigri, molles : odor foliorum inter Siſymbrium & Saluiam iucundiſſimus, efficax ad eadem, ſed minus nares ferit. Videtur inſequi Theophrastum eodem ordine & iisdem fere verbis, de primo Dictamo & Pſeudodictamo, & altero Dictamo loquentem, paucis quibuſdam immutatis, quę oppoſitam ſententiam ſignificant. Inquit enim Theophrastus ; Dictamum Cretæ Inſulę proprium eſt, vi mirabile, & ad plura vtile, ſed ad partus, mulierum poſitiſſimum pollet : folium ineſt Pulegio ſimile, ſapore quoque non aſimili : rami tenuiores : vtuntur autem foliis, non ramis, neque fructu (hoc autem Dioſcorides accepit, quaſi neque fructum, neque flores ferret) datur herba ex aqua bibenda, vt partus facilis reddatur, aut dolores ſedentur : rara hæc herba ; locus enim in Creta exiguus, qui ferat, & à capris auide paſcitur : nam ferunt ſagittis tranſfixas huius paſtu tela eiicere. Pſeudodictamum autem folio quidem ſimile conſtat ; ſed ramulis minoribus ; ac viribus longe infirmioribus deprehenditur guſtu verum ; vehementer enim excalfacit, quamvis parum deguſtetur : ne expiret virtus, condunt in Calamis eius manipulos ; nam cum expirauerit imbecillius redditur. Sunt, qui eandem naturam Dictami & Pſeudodictami ferunt, locis diſſerre : Pſeudodictamum enim locis lētioribus exire, ac degenerare : verum autem Dictamum locum vehementer aſperum amare tradunt. Eſt etiam aliud Dictamum velut æquiuoce appellatum ; nec enim ſpeciem, nec vim habet eandem : quippe quod folio ſimili Siſymbrio conſtet, & ramis maioribus : vluſ item, & vis non iisdē conueniunt. Hic quoque Dioſcorides aliqua ex parte diſſentit à Theophrasto, cum hoc genus ad eadem laudet. forte Dioſcorides Plantarum partes exſiccatas, vt deſerri ſolent deſcripſit : & tamquam diuerſum genus tradidit, quod hyeme collectū eſt antequam fructum ferat, & quod

æſtate

estate & Autumno facie diuersum , vt plerisque contingit . Plinius partim Dioscoridem sequitur , cum inquit : Dictami foliis tantum vtuntur ; flos nullus ei est , aut semen , aut caulis ; radix tenuis , & superuacua : partim Theophrastum , cum cetera omnia ex Theophrasto transcribat de Pseudodictamo , & altero Dictamo . Virgilius de Dictamo cecinit puberibus caulem foliis & flore comantem purpureo . Italię Alpes aliud genus Dictami ferunt , longe diuersum , de quo alibi dicendum est . Quę autem circumfertur pro Pseudodictamo explicata est superius .

C A P . L I X .

OCIMUM , quod vulgò Basilicum appellatur , quotannis semine seritur post æquinoctium Vernali inter æstiuā : nam hyeme perit : gaudet sole & aqua : herba admodum odorata : gustu subactis ; recipitur inter olera cruda & cocta , & in condimentis . eius tria genera magnitudine differentia , vnum Latifolium , crispo folio , ac læui ; duorum digitorum latitudine & amplius oblongum , ac modice serratum : in quo genere quoddam reperitur odore Citri , quod Ocimum citratum vocant : caulis quadratus , semicubitalis , ramosus ; spicam fert summis ramulis , in qua flores albi . Alterum genus tenuifolium ramulis adeo frequentibus , vt conspici nequeant internæ fruticis partes ; quod enim magis tondentur cacumina , eò magis densatur frutex in speciem orbis , statim ab radice dilatis ramulis , vt ingentis capitis magnitudinem æquet : odoratus prædicto ; foliorum magnitudo , quæ Serpilli : appellant Basilicum Nanum idest Pumilum . Tertium medium olitoribus frequentius , breuius quidem antedictis , sed folio medię magnitudinis : cauliculo subhirsuto : flosculis ex candido subrubentibus : semen omnibus nigrum in folliculis non hiantibus , sed labiolo fursum replicato . Dioscorides Ocimum tamquam vulgò notum non describit . ex attributis tamen videtur intellexisse solum illud genus , quod lato folio constat , vt patet in Ocimoide , Heliotropio maiore , Mercuriali , Solano Hortensi , quorum folia Ocimo comparantur . Theophrastus radicem lignosam tribuit , longissimam , aliis multis à latere descendentibus , & prolixis : caulis assurgit : iam perfectis foliis : celerrime provenit : germine quoque defixo : nam cum ad palmum , aut plus altitudinis venerit transfertur dimidio abscisso : particulatim floret , primo inferius , post superius , cum ille defloruerit ; ideo diutius floret : semen cortice continetur , difficillime exsiccat , fecundissimum : datur aqua etiā meridie ; germinare namque celerius existimant , si inter initia feruenti aqua rigetur , aqua admodum multa conferre creditur præsertim si finus non adsit : sub canis ortum pallefcit : soli expositum transit in Serpillum : folio

folio minus & vehementius odore redditur. hæc Theophrastus spargū habet. in postremis autem verbis innuere videtur genus Ocimi Pumilū; folia enim Serpilli sunt, & magis odorata, quasi arte latifolium in hoc genus transferit. Plinius præter satium, sylvestre quoque Ocimum tradit, cui vis efficacior ad eadem omnia: sed cum neutra describat, incertū est, quid Ocimum sylvestre apud ipsum sit, nisi Acinum intelligat, quod apud Dioscoridem Ocimastrum etiam appellari legitur. Acinos inquit Dioscorides herba est: exilibus festucis, apta coronamentis, Ocimo proxima, sed hirsutior, & odorata: colitur quoque à nonnullis: sistit aluum, & menses pota: ad panos & ignem sacrum illinitur. Plinius quoque alibi eadem ferè transcribit in hunc modum: Acino & coronarum causa, & ciborum Aegyptij serunt, eademque erat, quæ Ocimum, nisi hirsutior ramis, ac foliis esset, & admodum odorata; ciet menses & vrinas. Sed in hoc Dioscoridi aduersatur, ut pater. Alibi quoque apud eundem Plinium reperitur Acini mentio inter herbas numquam florentes, ubi inquit: æquinoctio nascens Aphace Acinos, quam Epipetron vocant, quæ numquam floret, sed Hermolaus quamuis hanc lectionem probet, suspicatur tamen aliter legendum: Acinos & quam Epimetron vocant, quæ numquam floret: videtur enim ex Theophrasto sumpsisse, qui de Epimetro testatur flore penitus carere: ubi nulla alterius appellationis Acini sit mentio: ideo duas plantas significari per Acinon, & Epipetron, siue Epimetron. In antiquis etiā codicibus pro Acino legi Chenopū testatur, quasi pedem Anserinū, quæ lectio mihi magis placet: hæc enim nūquam floret, ut in pede Anserino explicavi. sed ut ad Acinum reuertamur, non dubito hanc esse illud genus Ocimi, quod medium appellauimus: hæc enim cæteris hirsutior est, ac brevioribus ramulis: quamuis autem sponte apud nos nequaquam oriatur, non est putandum nullibi sponte oriri. Fuit controuersia apud antiquos de Ocimi viribus: quidam enim teste Plinio eius vsum dannant, ut inutile stomacho vring, oculorum claritati: præterea insaniam facere, læthargicos, & iecinoris vitia, ideoque capras id aspernari; hominibus quoque fugiendum esse. trium si coperiatur lapide, Scorpionem gignere; cōmanducatum, & in sole positum vermes afferre: qui Ocimum comederit, si eo die feriat a Scorpione; sanari non posse: manipulo Ocimi cum Canchris decem marinis vel fluuiatilibus trito conuenire ad eum Scorpiones à proximo omnes: Ocimi cibum pediculos facere. Sequuta ætas alacriter defendit; nam id esse Capras, nec minus quam Mētam, & Rutam Scorpionum ter restrium ictibus, marinorumque venenis mederi cum vino, addito aceri exiguo: vsu quoque compertum deficientibus ex aceto odoratum salutarem esse, item læthargicis & inflammatis refrigerationi: illitum capitis doloribus cum rosaceo aut Myrtheo aut Aceto: oculorum Epiphoris, stomacho

stomacho quoque vtilem esse, inflationes & ructum ex aceto sumptum dissolvere: aluum sistere impositum. vrinam ciere, morbo Regio, & Hydropicis prodesse: choleras eo & distillationes stomachi inhiberi, Celiacis, dissentericis, colicis, tenesmo, & sanguinem excreantibus & ad multa alia. Galenus priorem sententiam sequitur: habere enim recrementinā humiditatem: vitiosi succi; ideo non commodum, vt sumatur in corpus. Dioscorides partim damnat, partim laudat. Arabes quatuor plantas ostendunt, quas interpretes Ocimum vocant. vnum Ocimum Gariophilatum; cuius folia sunt parua, colore inter viridem & glaucum; odore Gariophylli: caulis quadratus, colore simili: semen minutum, nigrum: colligitur mense Iunio. Hanc dicerem esse Ocimum Pumilum, nisi tempus collectionis seminis obstarer; prorogatur enim in Autumnum, vt cæterorum semina. Alterum Ocimum commune intelligentes id, quod à Dioscoride & Galeno traditur: Tertium Ocimum domesticum, habens folia lata; ramulos virides, quadrangulos; flores albos; semen Ocimi. Quartum Ocimum Carmenum paruum; sed quoniam difficile est ex eorum verbis coniectari, in his amplius non insisto.

C A P. L X.

PULEGIUM in solo aquoso potissimum nascitur: multis ab eadē radice ramulis, dodrantalibus, humi procumbentibus: foliis per intervalla Ocimi mediocris, aut Nepitę, subcandicantibus, minus hirsutis: Orbiculos per intervalla fert inter folia, vt Marrubium, flosculis purpurascantibus, aut candicantibus; tota odore multo, ac suavi constat, sapore acris, expetitur in condimentis: huius gratia transfertur in hortos, & colitur. Dioscorides græce Glechona vocat, sed tamquam vulgaris notitię herbam non describit: ex attributis autem, quę de quibusdam aliis plantis traduntur, colligere licet similem esse Dictamo Cretensi, quod & sylvestre Pulegium vocatum est; sed foliis minoribus, nec adeo hirsutis; sapore quoque non ab simili, vt Theophrastus tradit: caulem Polycnemio similem, geniculis interceptum. Paulus Aegineta suam Betoniam describit ramulis exilibus, Pulegio similibus. Plinius Cunilam Bubulam semine Pulegij tradit: fert enim & hæc per intervalla fructum in orbiculis congestum: colorem subalbidum inesse ex Mentastro colligere licet apud eundem Plinium. Idem in Pulegio feminam esse & marem tradit: feminam efficaciorē: flore purpureo: mas candidum habet: Sylvestri eandem vim inesse efficaciorē, quod simile est Origano; minoribus foliis, quam sativum, & à quibusdam Dictamum vocatur: gustatum à pecore caprisque balatum concitat; vnde quidam gręci literas mutantes Blechon vocauerunt: natura
tam

ram feruens est, vt illitus partes exulceret. Theophrastus aliquando Blechonem, aliquādo Blechrum vocat: ramuli abscissi germinare possunt, & solstitiis florent, quod mirum est; nam sicca omnino sentitur, non succum lentum habet, vt cætera, quibus id contingit. incipit germinare in seuitia temporis diebus Alcioniiis.

CAP. LXI.

CALAMENTVM, quod vulgò Nepita vocatur, passim iuxta vias, præcipue in collibus nascitur, & incultis, Pulegio similis, candidior, & hirsutior: foliis initio latioribus, ac læuiter denticulatis sed in ramulis assidue tenuiora redduntur, odore acuto: ideo similiter recipitur in condimentis: flores fert summis ramulis sparsos, purpurascens, aut subcæruleos, aut candicantes. Dioscorides Calamintham vocat secundo loco descriptam, Pulegio similem, maiorem, quam quidam sylvestre Pulegium appellauerunt; quod odore ipsum æmuletur: Latini Nepetam vocant. Plinius inquit: Pulegio est Nepetæque societas; decocta enim in aqua discutiunt frigora mulierumque menstruis profunt, & æstate sedant calores. Nepetæ quoque vires contra serpentes habet: fumum ex ea, nidoremque fugiunt: aliisque multis prodest. Galenus Calaminthæ nomine modò hanc, modò Mentastrum intelligit.

CAP. LXII.

CALAMENTVM Montanum frequentissimū est in syluis Alpiū, facie eius, quam Horminum sylvestre appellamus, tum caulibus, tum foliis, tum floribus; omnibus tamen paulò tenuioribus, & foliis candidioribus, sapore Nepitæ accendente os. Dioscorides inter Calaminthas primo loco describit: montibus familiarem: foliis Ocimi, albicantibus, surculis, festucisque angulosis: flore purpureo.

CAP. LXIII.

GATTARIA vulgò appellatur quædam in rudibus proueniens, circa quam feles libenter versantur, odore eius oblectatæ: vnde vulgare nomen assumpsit: caules fert prope cubitales, quadratos, candicantes, ramosos: folia figura Vrticæ, candida, lanuginosa, odore, ac sapore proximo Nepitæ, infirmiore tamen: flores in summis ramis congeiti, candicantes. Dioscorides tertium genus Calaminthæ describit: Mentastro simile: longioribus foliis: caule; & ramis maioribus, quam prædicta; sed minus efficax. omnium folia gustu valdè feruentia,

&

& acris sunt: radix inutilis: nascuntur in campestribus, & in asperis locis, & in aquosis. Plinius forte hanc intellexit inter Vrticas, quæ odorem fundit, Herculanea vocatur.

CAP. LXIII.

MENTA Hortensis duorū generū est apud nos: vnū rotundo folio, alterū oblongo. Quæ rotūdo folio cōstat, odoratior est; Mēta Romanā vocāt. germinant vtręque incipiente hyeme: cauliculis humi repētibus, subrubris: foliolis rotūdis: quo tēpore vsq; in ver tenella germina odoratissima, & gustui suauiā expetuntur in cibus cruda ex oleo & aceto: aduentante estate caules erigūtur, foliis grandioribus, circūferratis, odore non adeo grato, sapore subamaro; in altera quidem rotundis, crispis, & subnigris; in altera autem oblongis, candidioribusque: flores summis ramulis ferunt spicatos, purpurascētes, aut candicantes: radices summa tellure serpentes, tenuēs, Graminis modo, viuaces admodum; vnde copiosę germinationes erumpunt. Sylvestris quoque Menta duplex est: Vna in aquosis nascens, & propē piscinas; Mentā Aquaticā vocant, odorata, & in cibus grata, dum tenella est: folio rotundo, & subrubro: cacuminibus comam potius subrotundam fert, quam spicā, floribus purpureis. Altera passim in incultis nascitur: folio oblongo, latiore quam Mentæ domesticę, candidiore, & magis lanuginoso, odore minus grato, sapore acris: spicā fert summis ramulis tenuem, & oblongā, subcandidā; Mentāstrum appellant. Dioscorides Hediosmon vocat, vnam satiuā, quam nequaquam describit; quia nota herba est: alterā sylvestrem: folio hirsutiorē, & prorsus maiore quam Sisymbrium; grauiore odore, quare minus ad sanorum vsus expetitur: quæ descriptio nostro Mentāstro conuenit. Alibi autem inter olera de Sisymbrio agit inquit: Sisymbrium, alij Serpillum sylvestrem vocant, in terrenis nascitur simile Mentæ domesticę: latiore folio magisque odorato: recipitur in coronis. Hęc descriptio ei, quam Mentā Aquaticā appellamus, optime respondet. Alterum præterea Sisymbrium Aquaticum affert toto genere diuersum, de quo alibi à nobis dicitur. Quod autem primum in terrenis nasci tradit, non significat in arido solo nasci, sed ad differentiam aquatici dictum est, quasi Sisymbrium terrestre. Theophrastus Hediosmon inter olera recenset ruralia: miror autē Theodorum Mentāstrum conuertere non Mentā: At id fuit erroris causa, quod alibi Theophrastus græce Menthā vocat herbā, in quam degenerat Sisymbrium, cum negligitur; Putauit enim Theodorus hanc Mentā esse domesticā, cum potius significetur sylvestris herba esse; inquit enim Theophrastus: Sisymbrium inter suffrutices coronarios, surculo-

sum, lignosum; minutis foliis, totum odoratum: odor autem est actor
 quam Serpilli, in summo terræ adhæret radice multifida, & torrida,
 non tam numerosa, ut Mentha: degenerat autem facile, nisi transferatur:
 quamobrem sæpius id transferre consueuerunt; nisi enim cultura coer-
 ceatur, in Mentham mutari videtur: sed odorem tantummodo Menthe
 recipit proprio amisso, speciem vero non recipit, sed quasi Calaminthæ
 redditur simile. Agreste igitur Sisymbrium talem reddit odorem; est
 enim odor durus, expers dulcedinis: in causa vero est, ut sylvestrem ha-
 bitum contrahat, alimenti abundantia, & neglectus: cum enim suæ
 sponti relinquitur, ut suo more nutriatur, destruitur sui odoris vehemen-
 tia, & quasi effeminatur: Sed & hunc locum perperam Theodorus in eā
 sententiam conuertit, ut cultus noceat Sisymbrio. De Mentha autem
 præter hæc, quæ dicta sunt, ea solum reperio apud Theophrastum, ra-
 dice alta firmari; & alibi, quædā inquit vbertate alimenti omnino dispe-
 reunt, ut Mentha: radicibus complexu mutuo strangulatis. puto igitur
 Mentham apud Theophrastum significare ipsum Mentastrum: nō quod
 species in alteram speciē conuertatur, ut notauit Theophrastus, sed odor
 tantum: remanet igitur Sisymbrium sed sylvestre. Qui autem in Dio-
 scoride legunt in incultis nasci Sisymbrium, diuersum à Sisymbrio
 Theophrasti statuunt: at id non est necesse; terrestre enim Sisymbrium
 est, siue sponte in incultis, siue in hortis seratur. Eamdem autem esse Pli-
 nius testatur, cum inquit Serpillo, & Sisymbrio montes plerique scatent,
 sicut in Thracia, vbique deferunt ex iis auulsos ramos, seruntque: simi-
 li modo & Sisymbriū serunt: letissimum nascitur in puteorū parietibus,
 & circa piscinas, & stagna: sylvestre à quibusdā Thymbreū appellatū, pe-
 dali non amplius altitudine. Quod aut Plinius scribit Sisymbriū transire
 in Calaminthā, & consentit cum Theophrasto, cum inquit, quasi Cala-
 minthæ redditur simile: & prædictam veritatem confirmat; accipitur
 enim Calamintha pro Mentha inodora, ut testatur Galenus de Hedios-
 mo loquens, cum inquit. Hediosmos; alij vero Minthem odoratam
 nuncupant, est enim & alia quædam Minthæ non odorata, quam Cala-
 minthem vocant: hæc ceu sylvestris quædam est, illa ceu domestica. in
 quibus verbis manifeste per Calamintham intelligit Mentastrum, licet
 & alia sit Calamintha, ut in sua mentione dictum est: ut igitur in sum-
 mam contrahamus, dicimus idem esse Sisymbrium terrestre apud Dio-
 scoridem & Theophrastum, & significare nostram Mentam Aquaticam,
 quæ cultura odoratior redditur, non solum se ipsa, sed & Menta dome-
 stica, ut Dioscorides testatur: eidem initio folia minuta sunt, ut Mentæ
 domesticæ, quo tempore & recipitur in cibis: cauliculis humi serpen-
 tibus, ideo Serpillum sylvestre appellatum est: cum attollitur, Menta-
 stro redditur similis, rotundiore folio, & nigriore. De Menta autem

& Mentaſtro Plinius inquit : Mentam quidem ſeri æquinoctio verno
 planta, vel ſi non dum germinat ſpongia (appellatur autem ſpongia ra-
 dicum globus) minus hæc humido gaudet quam Apium : æſtate viret :
 hyeme hæſcit : genus eius ſylueſtre Mentaſtrum eſt, differens ſpecie fo-
 liorum , quaſi figura Ocimi , Pulegij colore , propter quod quidam ſyl-
 ueſtre Pulegium vocant : & hoc propagatur vt Vitis , vel ſi inuerſi
 rami ſerantur : Mentę nomen ſuauiſ odoris apud græcos
 mutauit (ſcilicet Hedioſmos) cum alioqui Mintha
 vocaretur ; vnde veteres noſtri nomen declina-
 uerunt . Menta grato odore menſas per-
 currit in ruſticis dapibus : ſemel ſata
 diutina ætate durat : con-
 gruit Pulegio ſimili
 genere & Na-
 pitę.

Finis Libri Vndecimi.

000 2

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER DVODECIMVS.

CAP. PRIMVM.

QVAE in communi sede multa ferunt semina, in certo numero, ac nullo vasculo inclusa, præter id, quod florem tegit; Alia florem gerunt seminibus singulis insidentem, vt Anthemidum genera, & Achanaceorum: communis enim floris particulæ singulis seminibus distributæ sunt: Alia florem communem habent non distributum in singula, inferius sedentem circa fructum, vt Ranunculi genera. omnibus seminis cor interius vergit exceptis paucis, quæ in primo genere continentur, vt Scabiosa, & quæ illi affinia sunt; in iis enim cor extra est, qua flos nectitur. Quibus flos exterius sedet: Aliis foliaceum quid singulis seminibus insidet, vt Cicoraceis, & spinosis, quo decedente lanugo subnascitur, quæ pappus vocatur: Aliis lanugineus est ipse flos simul cum semine exarescens, vt in Absinthio, Artemisia, & affinibus: Aliis in medio quidem lanugineus, in ambitu autem foliaceus, vt in Anthemide, & quæ eius generis. Amplissimum hoc genus est & calfactorium paucis quibusdam exceptis, quæ inter olera sunt, vt Cicoracea: Amaritudo enim plurimis inest; quibusdam & feruor, vt Ranunculis.

C A P. I I.

ABSINTHIUM suffrutex est vulgaris iuxta ædificia collapsa frequens, montosis præcipue locis: multos ab eodem cespite caules fert, cubitales, candidos; folia candicantia, subhirsuta, mollia, multipliciter diuisa: flosculos numerosos, tenuibus ramulis diglossos, inclinatos ad terram, veluti aridos floccos, luteo colore: odor totius plantæ grauis, non tamen insuauis; sapor amarissimus, præcipue foliorum & corticis, cum subdulcis sit caulis medulla. Alterum genus in collibus nascitur locis argillosis, vbi alia nulla viuunt Planta, frequens

in agro Senensi : hoc breuius multo est ac tenuius : paucioribus ramis , ac seminibus , odoris minus ingrati , ac saporis . Dioscorides Absinthium Bathypicron cognominat , id est intensę amaritudinis , sed tamquam notissimum non describit : præstantissimum esse , quod in Ponto nascitur , & Cappadocia , monte Tauro . Galenus in omni Absinthio qualitatem inesse amaram , & astringentem testatur : in Pontico astringentem non paruam : in reliquis omnibus qualitatem amaram vehementissimam , astringentem obscuram , aut nullam ; ideo Ponticum præferri , ad Iocinoris & ventris phlegmonas : constat hoc inquit folio & flore longe minore , quam cætera Absinthia ; odor non insuaui aromaticum quid præferens : reliquis omnibus est fædus , ideo fugere oportet , & Pontico vti . Plinius Pontico inquit pinguescere pecora , ob id sine felle reperiri , neque aliud præstantius , multoque Italicum amarius (sicut enim legendum puto non Italico) sed medulla Pontici dulcis , Ex his patet apud nos Absinthium illud exiguum , quod in incultis nascitur argillois locis , esse , quale Ponticum traditur .

CAP. III.

ABSINTHIUM Marinum locis harenosis nascitur in maritimis , fruticosum , media magnitudine inter paruum supradictum & vulgare ; foliosius vtrisque ; foliis minus scissis ; adeo ut quæ prope cacumina virgularum sunt , nullam scissuram habeant , tenuia in longitudinem producta : amaritudo minor in hoc , sed cum quadam acredine ; odor grauis : huius flores semen Sanctum vocant ad lumbricos necandos . Dioscorides Absinthium marinum à quibusdam Seriphium appellari scribit : herba est , tenuibus surculis similis paruo Abrotono , minutis referta seminibus , subamara , stomacho ingrata , grauis odoris , astringens cum quadam calfactione . Plinius hoc genus inquit , angustius est priore , minusque amarum , stomacho inimicum . Galenus Seriphum , inquit , est Absinthio tum specie , tum gustu simile , at non eque ut illud astringit , plussque excalfacit , amaritatemque quandam cum calsedine resipit , stomacho infestum est , lumbrigos necat .

CAP. IIII.

ABSINTHIUM Sanctonicum viret in horto Pisano , allatum ex Gallia , vbi indigenę Abrotonum vocant ; tenuibus cauliculis , semicubitalibus : foliis minutissime incisis , candidioribus nostro Absinthio : flosculos fert tenues , neque adeo frequentes : sapor modice amarus , magis astringens ; odor non ingratus . Dioscorides inquit

in

in Alpibus Galliarum nasci Sanctonicum appellatum patrio nomine, ubi frequens reperitur, Absinthio simile; minus copioso semine, subamarum, pares habet effectus cum Scirpilio.

C A P. V.

ARTEMISIA vulgaris, quæ à quibusdam Canapacia vocatur, oritur in rudibus: caulibus bicubitalibus, rectis, striatis, alas multas ferentibus, & folia Absinthij vulgaris, superne viridia, inferne candida: flosculos æstate fert, longe exiliores Absinthio inter foliola, colore candido; insensibilis inest amaritudo, cum acredine quadam, & astringitione; odor quidam medicatus, non vehemens. Dioscorides inter Artemisias secundo loco descripsit inquit: Alterum genus Polycloni scilicet appellari tenuius: flores paruos, tenues, & albos fert, graui odore, æstate floret. Plinius utramque Artemisiam describens fere eadem tradit inquit: Absinthij modo fruticosa est; maioribus foliis, pinguioribus; ipsius duo genera; Altera latioribus foliis; Altera tenera, tenuioribus, & non nisi in maritimis nascens. de marittima inferius dicemus in Cineraria, quæ à Dioscoride latior describitur tum foliis, tum virgis. At Plinius contra: tenuioribus foliis maritimam tradit, forte intellegens eam, quæ Conyza Hippocratis dicitur, de qua dictum in Ambrosia.

C A P. VI.

ABROTONVM suffrutex est apud nos, multas ferens virgas, cubito altiores; foliis circumdantibus, in tenuitatem quasi capillaceam scissis, Anthemidis modo, sed rarioribus capillis, longioribusque, ac subalbidis: flores fert racematim Absinthij modo, tenuiores: sapor valde amarus: & odor medicatus toti plantæ inest: colitur in hortis; nam folia odoris gratia necantur in coronis. oritur & sponte in montibus saxosis, breuius. Dioscorides Abrotonum marem vocat, sementosum: gracili semine, sicuti Absinthium. Affert & seminam, de qua inferius dicemus. Plinius hoc Mótanum esse tradit.

C A P. VII.

SANCTOLINA vulgò dicitur, ab aliis Crespolina, candidus ex toto frutex, qui ex eodem cespite numerosos fert ramulos, duorum dodrantum longitudine, repletos foliolis tenuibus, & oblongis, minutissime diuisis, quadruplici ordine, veluti paruis apicibus, secundum quatuor versus dispositis in longitudine, quasi labris utrinque sinuosa
refle-

reflexione fimbriatis; vnde à Medicis quibusdam Crispula appellata est: flores in summis ramulis nudis veluti capitula, aurei fulgoris fert, singulis singula: tota valde odorata est, odore tamen medicato, amara: feritur ramo, qui crassescit vt Ruta, speciem quamdam arboream referens. Dioscorides Abrotonum fœminam vocat: fruticat inquit arboris specie, subalbidum; foliis minutatim scissis, circa ramulos, vt Seriphium: flore plenum, quem in cacumine habet corymbaceum, aureum, odoratum cum quadam grauitate, æstate prouenientem, gustu amaro: huiusmodi Siculum est. Si igitur planta supradicta Abrotonum fœmina est, similitudo Absinthij Seriphij non in folij scissione consistit, sed in figura, oblonga scilicet, & angusta, quo modo & Helichrysi folia comparantur. Quamuis autem hoc genus Abrotoni arborea specie describatur, paruum tamen Abrotonum ab eodẽ Dioscoride appellatur in Seriphio: nam re vera breuius est altero. Theophrastus vnum tantum genus Abrotoni videtur descripsisse hoc intelligens: inquit enim: inter suffrutices coronarios perpetue viret: radice & auulsione potius, quam semine prouenit: feritur æstate; nam friget vehementissime, & morbo obnoxium, sed cum conualuerit, & creuerit, magnum, robustum atque arboreum constat, quemadmodum Ruta, lignosius, siccus, & squalidus semine abundat, nec sine odore est. radices rectas, altasque agit: est veluti vnistirps, crassa scilicet illa radice, reliquis vero de ea exeuntibus spargitur; radices valde lignosæ sunt. Plinius inquit: Abrotonum iucundi odoris est, & grauis: floret æstate: flos aurei coloris: vacuum sponte prouenit, cacumine suo se propagat: feritur autem semine melius quam radice, aut surculo: & alibi duorum inquit generum est: Campestre: ac Montanum: hoc fœmineum: illud marem intelligi volumus. amaritudo Absinthij in vtroque: Siculum laudatissimum; dein Galaticum: vsus est ex foliis, sed maior semine ad calfaciendum: & quæ sequuntur. ex quibus colligitur hoc Căpestre intelligi. Apud Nicolaum Alexandrinum Crispula vocatur, quæ sita in vnguento Martiano, quam Syluaticus herbam Cancrici alio nomine appellari tradit: est inquit herba alba, minuta habens folia, crispa; virtus eius est calida & sicca, medetur doloribus, & ægreditudinibus frigidis.

C A P. V I I I.

TANACETVM vulgò appellatur, ab aliis Daneta, prope flumina, & in aggeribus nascens: simplici caule, recto, cubitali; foliis Matricarię, longioribus, figurâ quasi Filicis: in longo enim pediculo foliola multa coniugatim disposita sunt, & dissecta, Filicis modo, subhirsuta, & multum odorata, odore tamen medicato, amara: in cacumine

cumine umbellam fert, in qua flores veluti capitula sunt, lutei coloris, similiter odorata, amaraque, vt non multum differat à *Matricaria* tum specie, tum facultate. vtuntur recentiores ad omnes cruciatus internos mitigandos tum potu, tum exterius applicata, *Abrotoni* modo: ad lùbricos enecandos, & vrinæ stillicidium, & calculum: Item contra quascumque febres propinant succum eius pondere dracmarum duarum cum aqua *Planraginis*: flos in puluerem contritus cum saccharo grauidis conducit: folia sicca & contrita in vino sumpta muliebres locos expurgât. *Dioscorides* inter *Artemisias* hanc numerat, quam *Leptophyllon* cognominat, idest tenuifoliam quarto loco descriptam in hunc modum: quædam *Artemisia* tenuifolia oritur circa riuulos, aggeresque, & in agris frumentaceis; floribus, & foliis odorem *Sampsuchi* referentibus: si quis ex ea diligenter tusa cum oleo *Amigdalarum* *Malagma* Stomacho imponat, vexationem partis eius sanabit: neruorum dolores succo huius cum rosaceo inuntis curantur. *Hermolaus* reperiri apud *Hippocratem* testatur *Parthenium Microphyllon*, quam suspicatur aut *Parthenium Dioscoridis* esse, aut *Artemisiam* tenuifoliam: nam *Artemisia* antea *Parthenis* dicebatur teste *Plinio*. Forte & nomen *Tanacetum* deriuatum est à *Tamnaco*, quo nomine *Plinius* *Parthenion* appellatum fuisse tradit. Quid si amaracum Antiquorum differentem à *Sampsucho* hanc eadem accipiamus, vt apud *Galenum*, & *Paulum*, & apud *Dioscoridem* in vnguentis? quamuis enim *Parthenio* nomen *Amaraci* traditum sit teste *Dioscoride*; huic tamen *Artemisiz* rectius conuenire videtur, cum eius folia, & flores odorem *Sampsuchi* referant: idem autem erat *Sampsuchus* & *Amaracus* apud Antiquos, vt alibi explicauimus

C A P. I X.

CANFORATA à recentioribus Medicis vocatur herba in pratis, & iuxta semitas, odore quasi *Camphoram* referens: assurgit simplicibus cauliculis, rectis, tenuibus, dodrantis altitudine, foliosis: folia sunt parua, & circumcisa, referentia *Tanacetum* foliola, non folium integrum, rotundiora, & breuiora: in cacumine umbella tenuibus, & densis corymbis; flore aureo: ætate floret diutius. Tota valido odore constat medicato; sapore amaro: efficax ad lumbricos enecandos, & dolores internos, ac viscera ab infarctu liberanda. recipitur à *Nicolao* in vnguento *Martiano*. Syluaticus similem esse tradit cuidam speciei *Abrotoni*; foliis albidioribus, *Camphoræ* odore, non colore, vt deprauatè legitur: tandem referre *Tanacetum* ipsum: numeratur enim ab eodem *Tanacetum* inter species *Abrotoni*: alibi inter *Artemisias*. Sed alij *Canforatam* foliis *Chamomillæ* descripserunt: flore cinereo, nodulis collecto,

collecto, quam Abrotonum sylvestre appellari testantur, significantes, utputo, eam, quam Dioscorides Achilleam vocat: Alij per Canforatam Abrotonum vulgare accipiunt, nam & ipsum Camphoram quodammodo olere videtur; sed ut ad nostram Canforatam reuertamur. Dioscorides, ex aliorum tamen sententia, inter Artemisias numerari tradit, Monoclonon cognominatam: hanc tertio loco explicans inquit: sunt qui in Mediterraneis Monoclonon, idest vnicaulem appellant, tenuem herbulam: simplici caule, & minuto: flore copioso, cerei coloris, exili, odoratiorem superiore, idest ea, quam Polyclonon vocauit. Non abhorret quoque ab hac Agerati descriptio apud eundem Dioscoridem, quam ex propria sententia affert inquit: frutex est furculosus, dodrantalis, humilis, simplex, maxime similis Origano: umbellam gerit, in qua flos aurei coloris, ampullaceus, minor Helichryso: nomen sortitum est Agerati; quia flos diutius seruetur incolumis, quasi non senescens. Plinius eadem ferme habet: Ageraton inquit ferulacea est, duorum palmorum altitudine, Origano similis: flore bullis aureis: causa nominis, quoniam diutissime non marcescit: huius vltæ nidor urinam cit, vuluamque purgat, tanto magis insidentibus. Alibi autem inter Artemisias similiter Dioscoridem secutus, inquit, sunt, qui in Mediterraneis eodem nomine appellant: simplici caule: minimis foliis: flores copiosi erumpentes, cum Vua maturefcit, odore non iniucundo, quam quidam Botrym; Alij Ambrosiam vocant: talis in Cappadocia nascitur. Alia tamen est apud Dioscoridem Ambrosia, & Botrys apud eundem Plinium, ut locis propriis habetur. Videtur autem Plinius existimasse Artemisiam prædictam Ambrosiam esse, cum aliam mentionem non ferat Ambrosiæ. Putatur hæc à recentioribus Eupatorium dici apud Mesuem, sed nostram sententiam aperiemus in Eupatorio Arabum.

C A P. X.

ACHILLEA radices summa tellure serpentes fert: à quibus frequentes caules attolluntur, simplices, cubitales, alicubi breuiores: foliis per interualla similibus Abrotono vulgari, frequentioribus diuisuris, colore virenti: in cacumine umbellæ insidēt, densis corymbis; flore albicante: tota odore valido constat medicato: oritur in montibus præcipue cultis. sunt, qui hanc Abrotonum sylvestre vocant. Dioscorides inter Siderites quarto loco describit, quæ Achilleos cognominatur; fert inquit scapos, altitudine dodrantali, vel maiores, specie Atractylis (Fusum alij vertunt: Theodorus Gaza in Theophrasto Fusum agrestē vertit, quod græce Atractylis dicitur) circa quos folia pusilla, tenuia, densis ex obliquo sectionibus instar Coriandri, sub

rufa, lenta, odore multo, non insuauis, sed medicato : umbella in cacumine orbiculata ; flores albi, & purpurei, & aurei : prouenit læto solo. hæc descriptio in cæteris quidem supradictæ herbæ conuenit ; at neque folia subrufa adhuc uidimus, neque flores varios : siue colores diuersi intelligantur in eodem flore, siue in diuersis. Serapio ex autoritate Constantini huic tribuit succum sanguineum, quæ sanguinem Draconis appellat, cui easdem vires tribuit ad sanguinem sistendum, quas Dioscorides Cinnabari. igitur similitudo Achilleæ cum Atractyli non solum in specie, sed & in succo erit : reddit enim Atractylis succum sanguineum teste Theophrasto ; vnde Phonos idest cædes appellata est. At hæc conditio in Atractyli quidem animaduersa est à nobis, in planta autem supradicta, quæ pro Achillea ostenditur, nequaquam. Alius est sanguis Draconis lachryma arboris in Aphrica nascentis, de qua alibi dictum est. Plinius Achilleos inquit ab Achille dicta est Chironis discipulo ; quia vulneribus mederetur ; hac enim sanasse Telephum dicitur. Hanc apud nos Millefolium vocant cubitali scapo, ramosam : minutioribus quam Feniculi foliis vestitam ab imo. Aliud tamen idem Plinius Millefolium vocari in Hetruria testatur in pratis nascentem, de quo mox dicendum.

C A P. X I.

MILLEFOLIUM etiam nunc vulgò appellatur in Etruria, in cæteris similis Achilleæ, sed foliis in longitudinem productis ; in longo enim pediculo vtrinque frequentissima foliola sunt, tenuiter scissa : umbella in cacumine ramosa, amplior Achillea : flos aliis candidans, aliis purpureus ; odor infirmus ; sapor astringens : oritur in pratis præcipue montium : distat magnitudine : quædam enim pusilla est, palmi altitudine ; foliolis digitalibus, Ammi similibus ; quædam magna, cubitalis, & amplior : folio palmi longitudine, quod uideretur Tanacetum, nisi angustius esset ac tenuius scissum : omnium vsus vulgaris ad glutinanda vulnera præsertim iumentorum. Dioscorides Stratiotem terrestrem vocat, & Chiliophyllon idest Millefolium : exiguus inquit frutex est, palmi altitudine, aut amplior : folia ferens auticularum pennis similia : sunt autem foliorum appendices, valde breues, & scissæ, vt breuitate & asperitate maxime referant Cumini syluestris folia, atque etiam num contractiora existant. Umbella quoque densior, & amplior ; fert enim in cacumine ramulos paruos, in quibus umbellæ sunt Anethi modo : flores exiles, albi : oritur in agris, subasperis, & potissimum iuxta semitas. pulcherrime autem foliorum figuram expressit Cumino syluestri comparans : si per Cuminum syluestre intelligamus Ammi, quod

inter Cumini genera recensetur à Dioscorido. Hęc igitur descriptio paruo Millefolio congruit, non magno : vt hinc colligere liceat reliqua genera Millefolij ad Achilleam pertinere; nam in his reperiuntur flores albi, & purpurei; aureos autem non vidimus, nisi in Tanaceto, quod cum Millefolio maxime conuenit. Plinius de Millefolio inquit : Etruria hoc nomine appellat herbam in pratis tenuem, à lateribus capillamenti modo foliosam : eximij vsus ad vulnera : Bonum neruos abscissos vomere solidari ea. rursusque iungi addita axungia affirmans. Aliud autem est Millefolium, quod Græcis Myriophyllon, de quo alibi dictū est.

C A P. X I I.

HERBA Sanctæ Mariæ in Etruria vulgò appellatur suffrutex in hortis odoratissimus : foliis multis abradice, figura Lapathi, rectis, leuiter serratis, mollibus, carnosis, colore subalbido : caules ex medio foliorum attollit candicantes, lignosos, cubitales : in quibus folia assidue minora sunt, & candidiora : in cacumine flores in umbella lutei, similes Tanaceto, capitulis paulo tenuioribus, candidioribus : nectuntur folia in corollis odoris gratia : veniunt quoque in acetaria amara, vt Matricaria ; sapor enim amarus est, & subacris. Quidam hanc eandem appellari tradunt Mentam Saracenicam apud Nicolaum Alexandrinū in vnguento Martiano, quam distinguit ab altera Menta, quæ crispa est. At cum vtrumque nomen in eadem compositione recipiatur, tamquam iis diuersa significantur : alij per herbam Sanctæ Mariæ accipiunt Persicariam : alij Sclaream domesticam, vt videretur Syluaticus significare, dicens : herbam esse tendentem ad albedinem ; rugosis foliis, Verbasci modo, calidi & sicci temperamenti. Sed si nomina hæc noua, quorum authores nō multum hanc nostram ætatem præcesserunt, translata iam sunt in multas plantas, adeo vt non liceat authorum mentem percipere : quid putandum est de nominibus antiquis factum fuisse? Quorum significationes ob vulgatā apud eos notitiam prætermisæ sunt. inter hæc putandum est nomen huius plantæ apud antiquos forte notissimum, nunc delitescere : mirum enim esset prætermisam fuisse adeo in signem plantam : consideranti igitur mihi, quæ de Meliloto traduntur tum apud Dioscoridem, tum apud Plinium, quāquā pauca sint, ea optime conuenire nostræ herbæ Sanctæ Mariæ visa sunt ; nam inter coronarias esse colligit Plinius ex nomine : Sertula enim dicta est : Dioscorides Sertulam Campanam appellari tradit, laudatissimam in Attica, & Cyzico & Chalcedone natam, cuius color vicinior est Croco, boni odoris : nasci & in Campania circa Nolam, colore in luteum languescente, odore infirmo. Ex quibus significatur cacumina tantum huius plantæ col-

ligi ad vsum : flos enim luteus est, vel croceus, qui magis laudatur : foliorum autem mentio fit in Ligustico, cui tribuantur folia Meliloti, molliora, odorata, & prope verticem graciliora : Si igitur nostra Imperatoria Ligusticum est, folia prædictæ plantæ optime conueniunt; oblonga enim sunt, & in ambitu vndique serrata. Plinius Melilotus inquit : vbique nascitur, laudatissima tamen in Attica, vbicumque vero recens, nec candicans & Croco quam simillima, quamquam in Italia odoratior, & candida. & alibi inter eas, quæ folio venere in cornamenta, numerat Melissophyllon, & Melilotum, quod Sertulam Campanam vocant; est enim in Campania Italiæ : laudatissima à Græcis in Sunio, mox Chalcidica, & Cretica : vbicumque vero asperis & sylvestribus nata. coronas ex hac antiquitus factitatas indicio est nomen Sertulæ, quod occupauit; odor eius Croco vicinus est, & flos, ipsa Cana : placet maxime foliis breuissimis, atque pinguisimis : Alibi laudat inter herbas iuxta apum aluearia ferendas, Melilotum, Melissophyllon. Auicenna Melilotum inquit est flos plantæ, coloris palæ, in quo est figura lunaris, cum raritate sua, quamdam habens dūritiem, & ex eo aliud album est, aliud citrinum : sed melius est, quod durius est; eius color ad albedinem parumper declinat, & sapor eius amarior sentitur, & cuius odor est manifestior. hæc adamussim ostendunt herbæ Sanctæ Mariæ capitula substantiam, colorem, saporem, & odorem. At Serapioni longe diuersa ostenditur planta pro Meliloto, cuius non flores, sed semina in vfu sunt, de qua nos alibi egimus.

CAP. XIII.

HELICHRYSON, quam recentiores Medici Stœchadem Citrinam vocant, passim in incultis, arido solo nascitur : cespes fruticosus, rotundus, candidus; numerosis cauliculis; lignosis simplicibus, semicubiti altitudine : foliolis angustis, & oblongis, vt Stœchadis, mollibus : in cacuminibus umbellæ ex paruis capitulis constantes, lutei coloris, qui tandem in tenuem lanuginem soluuntur : tota odorata est, subacris, & amara. Tignamicam alicubi vocant, quasi Timiama, ad suffitus vtilem. Apud Theophrastum Heliochrysos vocatur, Theodorus Aureliam vertit : habet florem inquit auro similem : folium candidum : fructum tenuem, durumque : radicem per summa cespitum durā, atque tenuem : vsus eius ad serpentiū morsus è vino : valer etiam ad ambusta, cremata, & mixta melli. qui eius flore corenatur, insperfo vnguento ex auro, quod Apyron vocatur, gloriam atque exstimationem bonam consequi creditur. Dioscorides Helichryson inquit quidam Chrysanthemū; nonnulli & Amaranton vocant, quo & Deas coronant;

cauliculus candidus, virens (Hermolaus non λευκόν, idest candidum legit, sed λεπτόν, idest tenue: forte quia repugnare videtur color candidus cum virente) erectus, & durus; in quo folia ex intervallis angusta, Abrotono similia: coma orbiculata, aurei fulgoris: umbella rotunda veluti aridi corymbi: radix tenuis: nascitur in asperis, & cōuallibus. Plinius vno loco Theophrastum sequutus inquit: Heliochrysos florem habet auro similem; folium tenue: cauliculum quoque gracilem, sed durum: hoc coronant se Magi. Alibi iterum mentionē facit ex Dioscoride inquit: cauliculos habet candidos: folia subalbida, Abrotono similia: ad solis repercussum aureæ lucis in orbem veluti corymbis dependentibus, qui numquam marcescunt: qua de causa Deos coronant illo, quod diligentissime obseruauit Ptolemæus Rex Aegypti: nascitur in frutetis. Galenus Amarantum vocat; quia scilicet non maturescit: alia tamen est Amarantus apud Plinium, de qua nos alibi diximus.

C A P. X I I I I.

CHRYSOCOME in petris tantum nascitur, copiosa in mēsis Pisanis; fruticulus candicans, tenuis, ramosus: foliolis Helichrysi, rarioribus: in cacuminibus ramulorum singula capitula oblonga, squamosa, sine flore, sed squāmis ad solis repercussum aureis: semen abit in lanuginem. Aliæ quædam huius generis nascuntur in tenui solo, & saxoso. quædam in montibus pluribus capitalis, in vnum aggregatis: Quædam & descendit in plana: latioribus foliis, hirsutioribus: pluribus veluti umbellis sparsis, ad Helichrysum accedentibus. Dioscorides Chrysocome inquit ramulus est dodrantalis, comam habens corymbaceam, similem Hyssopo; radicem hirsutam, vt Ellebori nigri, tenuem, gustui non iniucundam, non minus quam Cyperi cum dulcedine subastringentem (non bene, vt puto, hic locus vertitur Cypero æqualem magnitudine: ad gustum enim refertur æqualitas in codice Aldino) nascitur in opacis & petrosis. Plinius inquit: Chrysocome, siue Chrysitis non habet Latinam appellationem: palmi altitudine est; comantibus fulgore auri corymbis: radice nigra, ex austero dulci: in petrosis, opacisque nascens. Hermolaus, nescio, quem secutus, tradit: sine foliis: sine semine: solo scapo.

C A P. X V.

HERBA Impia in tenui solo, & inculto nascitur, in Cana, vnico vt plurimum cauliculo, palmi altitudine, recto, ac lignoso: foliolis frequentibus circumuestientibus, Helichryso brevioribus,

bus, mollioribus, tomentosis : in cacumine capitulum fert ex tenuibus corymbis constantem, sub aureis : à latere capituli ramulos attollit assidue, alia capitula sustinentes : sine odore; sapor subamarus, & exsiccans : Alia in montibus tenuior ac ramosior, tenuioribus, ac simplicioribus corymbis. Plinius inquit herba Impia vocatur in Cana Rorismarini aspectu, thyrsi modo vestita, atque capitata : inde alij ramuli assurgunt, sua capitella gerentes : ob id Impiam appellauere ; quoniam liberi super parentem excellant ; Alij potius ita appellatam, quod nullum animal eam attingat, existimauere. Hæc inter duos lapides trita feruet præcipue aduersus anginas succo lacte & vino admixto ; mirumque traditur numquam ab eo morbo tentari, qui gustauerint. Itaque & suis dari : quæque medicamentum id noluerint haurire, eo morbo interire. Sunt, qui & in auium nidis inferi aliquid ex ea putent, atque ita non strangulari pullos auidius deuorantes. Sunt, qui hanc apud Dioscoridem Gnaphalion dici putent ; quia eius folia alba, & tomentosa sunt.

C A P. XVI.

EUPATORIUM vulgò appellatur suffrutex, in foueis, & locis humectatis nascens : caule recto, cubitali, altiorique, subhirsuto, colore ex rubro nigricante : foliis per intervalla Cannabis, sine pediculoherentibus, latioribus, tripartito diuisis, & serratis ; & in foliorum alis alia foliola nascuntur, & aliquando ramuli : in cacumine flosculi subrussi in umbellis, qui tandè in pappos euanescent : tota planta odore constat exiguo, non insuauis ; sapor inest amarus. hæc vltà nidore fugat animalia venenosa : glutinat vulnera : creditur ceruus vulneratos hac herba sibi mederi : vtiliter propinatur ad viscerum obstructions. Quamuis hæc planta hucusque nomen Eupatorii retinuerit, exploditur tamen à recentioribus, tamquam adulterinum : & herba pro legitimo Eupatorio substituta est, cui præter astringentem nullus conspicuus inest sapor, nulla amaritudo, neque odor, quæ vulgò Agrimonia vocatur : cum tamen Galenus Eupatorium tradat herbam tenuium partium, facultate incidendi, & abstergendi præditam, sine manifesta caliditate : idcirco obstructions Iecinoris expurgare : inesse autem modicam astringentem, per quam robur visceri addit : easdem facultates tum Auicenna, tum Mesues tradunt Eupatorio. idcirco non videtur aliud esse Græcorum Eupatorium, aliud apud Auicennam & Mesuem. Profecto Auicenna videtur hanc plantam intelligere ; & quosdam peritissimos viros video in hac sententia permanere, appellantes Eupatorium Auicennæ : inquit enim Auicenna : Eupatorium est ex herbis aromaticis, & habet folia sicut Cannabis : & flos eius est sicut Nenufar : succus calidus in primo gradu,

gradu, siccus in secundo : attenuat, incidit valde, abstergit sine attractio-
ne, & sine caliditate manifesta; inest quoque astrictio pauca, amaritudo
vehemens, sicut est amaritudo Aloes. hæc omnia præter floris similitu-
dinem insunt in hac planta. Quamuis autem varie ab interpretibus ver-
tantur eius verba, videtur tamen eandem plantam intelligere quam Dio-
scorides: ex foliis scilicet Cannabinis, & ex facultatibus, quas ex Diosco-
ride transcribit: idcirco similitudo floris Nenufaris forte ob errorem in-
terprætis ponitur. Quod autem huic eidem plantæ forte conveniat de-
scriptio à Dioscoride tradita hinc pater. inquit enim: Eupatorium sur-
culosa est herba, vno caule, lignoso, nigricante, recto, tenui, hirsuto, cu-
bitali, interdum ampliore: foliis per intervalla Quinquefolij, aut Can-
nabis potius similibus, quinque partito, aut amplius diuisis, nigricanti-
bus, ipsis per ambitum serratis: semen è medio caule erumpit pilosum,
deorsum spectans, quod siccatum vestibus hæret: huic tribuit faculta-
tem siccandi; nam vlcera rebellia ducit ad cicatricem: herba & semen in
vino sanat dysenterias, hepaticos, & à serpente percussos. Hanc ali-
qui falsò, subiungit, Argemoniam vocarunt; alia enim est Argemonia.
Plinius quoque Eupatoria inquit regiam auctoritatem habet, cauli li-
gnosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, aliquando & amplioris: foliis per
intervalla Quinquefolij, aut Cannabis, per ambitum incisis quinque par-
tito, nigris, & ipsis plumosisque: radice superuacua: semen dysenteri-
cis in vino potum auxiliatur vnice. si igitur singulas notas perquiramus,
longe magis huic plantæ convenient quam Agrimonix. caulis enim al-
titude, & color; foliorum positio per intervalla, & similitudo Cann-
abis per belle huic conveniunt; Agrimonix autem nequaquam. Similitu-
do autem Quinquefolij, & semen ex medio caule pilosum, deorsum nu-
tans, quod siccatum vestibus adhæret, videtur optime Agrimonix con-
uenire; huic autem nullo modo. ideo viciteorum opinio, qui Agri-
moniam Eupatorium legiptimum dixerunt. at si hæc sano modo intelli-
gantur, nulla erit ambiguitas. Quinquefolij igitur similitudo in parti-
tione foliorum est; in singulis enim geniculis multæ partitiones folio-
rum spectantur incerto numero ad minimum ternæ: sed partium figura
oblonga in acutum desinens, Cannabinis potius foliis æquiparantur et
semen ex medio caule erumpens cur non possumus eodem modo intelli-
gere, vt de Panace Herculea scribit idem Dioscorides, cum inquit: semē
optimum, quod è media ferula habetur, minus vtile, macilentiusque
quod agnascensium stolonum cacuminibus dependet. sic enim visitur
in hac planta: quamuis enim multis ramis constet; semen tamen non à
lateribus fert, sed ex medio caule tantum, in cacumine circundans, um-
bellæ modo. Appellavit autem semen non florem, quod in plerisque hu-
ius generis facit; flos enim lanugineus non distinguitur à semine. defecit

set autem aliqua ex parte, si Agrimoniam intellexisset, cum florem luteū subtrahisset, qui manifestus est. nurant autem & hic semina aliquantum, cum perfecta sunt, & vestibus hærent, cum in lanuginem solvuntur. Quid si & apud Mesuem hanc eandem intelligi dicamus? inquit enim herba est longitudinis cubiti; amaritudinis multæ; cuius folia sunt, sicut Centauræ minoris, viridia, sed sunt aspera, & incisa, & caulis eius est tenuis, & quando exsiccatur, citrinescit; & eleuantur super eum flores, qui sunt quasi subcitrini, longitudinis paucæ. Quamvis hæc satis congruere videantur Canforatæ nostræ; ramen à vulgari Eupatorio non abhorrebunt: Color enim floris, quasi subcitrinus significat, non omnino citrinum esse: at Canforatæ flos aureus non meretur denigrationem huiusmodi, ut appelletur quasi subcitrinus. Sepe autem Arabum inter prætes citrinum vertūt id, quod ruffum significat, aut fuluum, qualis est color leoninus: in qua significatione si hoc loco accipiatur, optime quadrabit vulgari Eupatorio: recte enim eius color, quasi subfulvus dici possit; vergit enim ex ruffo in nigredinem: eodem colore spectatur & caulis, quem Mesues inquit citrinescere: qui colores nequaquam in Canforatæ caule insunt. Præterea attolli flores in paruum longitudinem pulcherrime spectatur in nostro Eupatorio, non in Canforata: longitudo quoque caulis cubitalis rarissime visitur in Canforata: folia autem Centauræ minoris, quamquam exactius Canforatæ conueniant, tamen eorum asperitas Eupatorio magis congruit. Nullus autem fuerit error, si Canforata pro Eupatorio assumatur; vires enim easdem habet, immo in abstergēdo, & aperiendo efficaciores; at minus astringēdo corroborabit.

CAP. XVII.

QUÆDAM in eisdem locis nascitur, ac fere in aquis, breuior Eupatorio, ramosa; foliis eisdem, tripartito diuisis: capitula in cacuminibus fert pauca, stellata flore luteo; semina includuntur valde compræssa, & oblonga in duos aculeos desinentia: vnde Bidens vocetur: colore ex nigro rufescente. eodem reperitur aliquando folio non dissecto.

CAP. XVIII.

ARECTIVM in maceritiis, & parietibus nascitur; caule subrubro, recto bicubitali, hirsuto; foliis Verbasci, subrotundis, nigricantibus: ramos fert rectos: in cacuminibus capitula insident herbacea, palleſcentia, quæ in maturitate fundunt lanuginem, Eupatorio similem, seminibus hærentem, nigris, tenuibus, ac breuibus: radix subest ramosa,

ramosa, antequam caulescat, tenera, & friabilis, prædulcis, cum suauitate quadam; sed cum senuerit, dura redditur, ac lignosa: Dioscorides Arctium, & Arcturum vocari tradit Verbasco similem: foliis hirsutioribus, rotundioribus: radice tenera, dulci, & alba: caule molli, longo: semine Cumini, paruo. decocto radice & seminis in vino colluuntur dentes in dolore: fouentur ambusta, & perniones: bibitur & ad urinæ difficultatem. Plinius eadem habet: addit nasci in petrosis.

C A P. X I X.

C A C A L I A in Alpibus nascitur: foliis Tussilaginis, latioribus, rotundioribus, in ambitu serratis, in parte aduersa candidioribus: caulis rectus attollitur, cubitalis; paucis ramis, in cacumine umbellæ continentur colore subrufo, Eupatorio similes, lanuginem fundentes: radix tenuis, & odorata, subdulcis. Dioscorides inquit: Cacalia, quæ Leontice vocatur, folia fert magna, alba, è quibus medius caulis rectus assurgit, albus, florem sustinens Robori similem, aut Oleæ: oritur in montibus: huius radix in vino madefacta manducatur, & delingitur, vt Tragacantha ad tussis & arteriæ scabrities: Grana, quæ post excussum florem innascuntur, trita & cum cærato illita faciem erugant, & cutem extendunt. Plinius inquit Cacalia siue Leontice vocatur, semen Margaritis minutis simile, dependens inter folia; in montibus ferè.

C A P. X X.

P E T A S I T E S in Alpibus nascitur, locis riguis, copiosa in Valle Vmbrosa montis Hetruriæ, qui pratus magnus vocatur: Vere ante quam folia exeant, caulis assurgit, nudus, dodrantalis, plenus flore muscoso, subpurpureo, quo paulo post exarescente exeunt folia æstate ingentia, rotunda, effigie Tussilaginis, sed amplissima, vt excedant latitudine folia Personatæ: pediculus baculi crassitudine, aliquando bicubitalis: radix crassa, & longa, vehementer odorata, & amara. Dioscorides inquit Petasites pediculus est, cubito maior, crassitudine pollicis, in quo prægræde folium Galeri modo amplum, ceu fungus insidet, quod cataplasmate imponitur phagedænis & vlceribus malignis. recentiores vtuntur in febribus pestilentibus: nam radix in puluerem contrita ex vino bibita sudores promouet copiosos; sedat mulierum tormina & præfocationes: enecat lumbricos; prouocat urinam, & menses; exsiccat vlcera præhumida; iuuat orthopnoicos. Hermolaus Vngulam Caballinam vocari tradit; radice brachiali, odorata: flore in spica purpureo: sed putat Arcion esse.

C A P. X X I.

TUSSILAGO, quæ vulgò Farfara vocatur, ab aliis Vngula Caballina, in vineis potissimum nascitur, locis riguis: folio rotundo, in ambitu modice circumoso, & ob id anguloso, candicante, subhirsuto: nullo caule: neque flore: tantum aduentante vere cauliculi exeunt, ante quam folia erumpant, nudi, dodrantes, sustinentes in cacumine florem luteum, in ambitu foliaceum, in medio lanugineum, qui paulo post vnà cum caule exarescens in pappum soluitur: folia autem non nisi aduentante æstate erumpunt, pereuntque frigoribus: radices sunt sarmentosæ, & candidæ, lori modo flexiles, quæ arefactæ vsus fomitis præbent ad ignem ex attritu silicis excipiendum. Dioscorides græce Bechion vocat, idest Tussilaginem: eius folia inquit sunt Hederæ maiora, sex, aut septem ab radice, subalbida à terra, superne virentia, in plures angulos exeuntia: fert vere caulem dodrantalem, & florem luteum, qui cum caule cito perit; vnde quidam putarunt, herbam ex iis esse, quæ caule & flore carent: radix tenuis, inutilis: nascitur in amœnis & riguis. Plinius inquit tussim sedat Bechion, quæ & Tussilago dicitur: duo eius genera: sylvestris, vbi nascitur, subesse aquas credunt, & hoc habent signum Aquileges; folia sunt maiuscula, quam Hederæ, quinque, aut septem, subalbida à terra, superne pallida, sine caule, sine flore, sine semine: radice tenui. Quidam subiungit eandem esse Bechion & alio nomine Chamæleucem putant, de Chamæleuce autem alibi inquit: Chamæleuce apud nos Farranum, siue Farfugium vocant: nascitur secus fluuios: folio Populi, sed ampliore: radix eius imponitur carbonibus Cupressi, atque is nidor super infundibulum imbibitur in vetere tussi: Altera vero Tussilago inquit, à quibusdam Saluia appellatur, similis Verbasco. innuit autem Sclaream, de qua diximus loco proprio. colligere autem licet eandem esse Tussilaginem & Chamæleucem; tum quoniam hæ voces apud Dioscoridem eidem tribuuntur, tum facultates quoque, & vtendi modus idem, vt scilicet arida folia, vel radix carbonibus iniecta fumum transmittant per traiectorium in os, sic enim sanare tussis antiquas & orthopneam; abscessus rumpere in pectore: omnino contrariam facultatem virentibus foliis inesse; nam ob aqueam substantiam refrigerare; ideo admoueri ad inflammationes, vt apud Dioscoridem & Galenum traditur. Idcirco mirari licet, qua ratione hodie Medici Farfaram elecmate vtuntur, ad crassa educenda ex pectore in coctis radicibus, quas Dioscorides inutiles tradidit: sed forte per Farfaram non hanc, sed aliam intelligunt: nam Manlius commentator Luminaris eos reprehendit, qui pro Farfara, seu Vngula Caballina eam accipiunt, quæ

quæ in vineis nascitur : sed cum consulat accipiendam esse Nimpheæ speciem, luteo flore constantem, in errorem maiorem incidit : astringendo enim ea planta cohibet educationem. Hermolaus per Vngulam Caballinam accepit eam, quam nos Petasitem putamus, cuius profecto radici insunt magnæ facultates, ut prædiximus : & valde consentaneum rationi videtur, ut apud Plautum huiusmodi folia intelligantur, cum inquit in Sabinis ; dissipabo te, ut folia Farfari : itemque in Penulo : prosternebam inquit eos, ut folia Farfari, quasi ingentia quædam folia essent, in alto pediculo, ad prosternendum apta. hoc modo possumus apud Plinium Chameleucem siue Farfugium huic ascribere, ut differat à Tussilagine : aut radices Cacaliæ pro Farfara assumi possunt ; nam ad linctus laudantur à Dioscoride. si vero hæc Vngula Caballina appellata est. dicemus apud Auicennam Nenufarum illud esse, cuius flos similis Eupatorio ab eodem traditur : Nenufarum enim vnum Aquaticum ; vnum terrestre faciunt Arabum interpretes, Vagulam Caballinam vocantes.

C A P. X X I I.

CHAMÆMELVM, vulgò autem Chamomilla, herba in arvis frequens nascitur : caule semicubitali, in ramos multos fisso : foliis scissis, capillamenti modo, ut Feniculi : insident ramulis capitula arida, ex squâmulis constantia, in quorum ambitu foliola candida circumuallant, frequentia, medio extuberante, veluti flocco, coloris lutei : qui flores sunt semina tegentes, numerosa : odoris suavis, sed medicati : floret inclinante vere, diutius, in multam æstatem. Dioscorides Anthemidem vocat, quod nomen & aliis quibusdam conuenit, ut inferius patebit : priuatim autem Leucanthemon appellari tradit à colore albo floris, & Chamæmilon ab odore Mali : describit autem in hunc modum, duas alias sub eadem descriptione complectens, genera eius inquit tria, flore tantum distantia ; rami dodrantes, fruticosi, alas multas habentes, & paruos, tenues, ac multos ramulos : capitula rotunda : flores intus aurei coloris, exterius circumdant in orbem candidi, aut lutei, aut purpurei, veluti Rutæ foliola : oritur gracili solo, & iuxta vias : colligitur vere. Theophrastus Anthemon inquit : floret particulatim, incipiens non ab imo, ut in cæteris, sed à summo : flos candidus circumdat, medium viridis tenet (idest pallidus) & semini color idem : decidit id, uti & spinosorum, conceptaculo inani relicto : genera eius plura : quædam ab radice tantum foliata ; Quædam in caule solum : sed has Theodorus Nigellam vertit. Plinius ex Dioscoride ferme ad verbum transcribit : addit eius florem inter coronamenta reponi : magnis laudibus celebrari ab Asclepiade. de luteis & purpureis patebit inferius in Chrysanthemo, & Eranthemo.

C A P. X X I I I.

COTA vulgò in Hetruria vocatur, alij Cotulam fetidam appellant, herba est passim in ruderibus nascens, simillima Chamomillæ; crassioribus tum foliis, tum floribus, & graui odore: huius flos initio concavus est, acetabuli modo, postea in rotunditatem extuberat crassam, oculo similem, vnde quidam Oculum Vaccæ appellant. Dioscorides Bupthalthmon, vt puto vocat, quasi oculum Bouis; inquit enim: caules fert tenues, mollesque; folia Feniculi; florem luteum, Anthemide maiorem, oculi similitudine, vnde nomen traxit: circa oppida nascitur, & in campestribus. Quamquam autem Dioscorides luteum florem dixerit, nec meminerit alba folia, quæ circumdant: ex Galeno tamen conicere possumus alba esse circumdantia folia, non lutea: inquit enim Bupthalthmos, sic appellata est à floribus, qui figura quidem Bouum oculis videantur similes, colore autem Anthemidis floribus simillimi sunt, sed multo illis tum maiores, tum acriores, & quæ sequuntur. Plinius inquit Bupthalthmos similis Bouum oculis; folio Feniculi: circa oppida nascens: fruticosa caulibus, qui & manduntur decocti. Quædam in syluis nascitur, altior, & rectior Cotula, sine odore; in quo genere in Gallia traditur radice feruentis gustus; ideo Pirethrum vocant.

C A P. X X I I I I.

MATRICARIA vulgò dicitur, à quibusdam Amareggiola, siue herba amara, in hortis sponte nascens: caulibus prope cubitalibus, rectis, ramosis: folia fert laciniata, diuisura fere Tanacetii, breuiora, viridioraque: cacuminibus flores insident Chamemeli: tota odore constat medicato, non tamen insuauis; sapore amaro, non tamen adeo, vt abdicetur à cibis; nam inter olera ex aceto parata recipitur: olfacta ex aceto reuocat mulieres, quæ ex vtero suffocantur. Dioscorides Parthenion vocat, quod inter alia nomina Amaracum appellati tradit; vnde forte hodie Amarago à quibusdam dicitur: Cautam quoque Hetruscis dici: sed hoc nomen in nostram Cotam & Cotulam transisse videtur. Folia inquit sunt Coriandri tenuia; flores candidi per margines, medio lutei odore subuiroso; sapore amaro. Plinius, quamuis hoc nomen Parthenij aliis quibusdam tribuat, de hac tamen loquens inquit: nascitur in hortorum sæpibus: flore albo; odore Mali; sapore amaro: ad insidentium decoctum in duritia vuluarum & inflammationibus, & quæ sequuntur. Alibi recenset inter olera.

C A P. X X V.

QUÆDAM in asperis nascitur : multis cauliculis, rectis : radiculis summa tellure serpentibus, Graminis modo, à quibus frequentes exeunt cauliculi, dodrantes, simplices : frequentibus foliolis, angustis, in tenuem cuspidem desinentibus, similitudine parvæ ferræ, vtrinque dense, ac profunde denticulatis ; in cacumine tenues ramulos fert, quibus insident flores Chamæmeli, tenuiores, odore exili. putatur à quibusdam Parmica.

C A P. X X V I.

PRIMULAVERIS flos pratensis est, qui non dum exacta hyemæ flores fert, solem spectantes, quos nectunt in coronas, quamquam sine odore : Folia ab radice tantum fert subrotunda : modice oblonga, humi strata, quæ recipiuntur inter olera : cauliculum nudum, in cuius cacumine flos insidet similis Chamæmelo numerosioribus foliolis circumdantibus, superne candidis, averfa parte subrubentibus ; diutius floret, alium atque alium subinde cauliculum ferens. Quidam Medici Consolidam minorem vocant ; quoniam vulneribus sit utilis, potissimum in fractura capitis admota : succus etiam herbæ utiliter à vulneratis bibitur : Quædam in hortis colitur hyeme tota florens, multiplici rubentium foliorum ordine. Has plantas apud Plinium Bellim & Bellium vocari plerique fatentur, optima ratione ; inquit enim : Bellis in pratis nascitur : flore albo, aliquatenus rubenre ; ad omnes cervicis dolores, tumoresque quacumque in parte illita cum Artemisia : & alibi luteus inquit & Bellio pastillicantibus quinquagenis quinis barbulis coronantur ; pratenses hi flores, ac sine usu, ideo & plerique sine nominibus ; quin & his ipsis alij alia nomina imponunt. Quo loco luteum dixit florem, id est internum ; barbulas autem appellavit circumdantia foliola. Alibi puto hanc eandem intellexisse sub nomine Anthemi, cum inquit : primum Anthemum quoque calculos eiicit : parvis è radice foliis quinis ; caulibus longis duobus ; flore roseo : radices tritæ per se ceu Laver crudum. Assumpta hæc sunt ex Theophrasto, qui Anthemum quoddam scripsit ab radice tantum foliatum ; sed Theodorus inibi vertit Nigellam. Quid si hanc eandem apud Dioscoridem dicamus inter genera Anthemidis, quam Cranthemum vocat, quasi florem veris ; ad id enim alludit : & appellatio vulgaris apud nos : hanc dixit flore purpureo constare, efficacissimam ex omnibus generibus ad calculos, in totum maiorem : quæ nota, si de flore intelligatur, convenit ; maior enim est in totum,

non si de frutice, vt Plinius interpretatur; breuior enim hæc est. Quædam iuxta vias nascitur, quam recentiores Bellim maiorem vocant; caules rectos fert, dodrante altiores, foliosos: folia sunt Oleæ figura, serrata: flos in summo candidus, longe amplior Chamæmelo: æstate floret, vtuntur quidam floribus cum axungia ad capitis vlcera maligna, quam tineam vocant. non dubito hanc apud Theophrastum inter genera Anthemii censerî, quod foliaceum vocat. Theodorus Nigellam foliosam vertit. Alia ab eadem radice multos ædit cauliculos, dodrantes, veluti orbem describentes circa radicem: folia frequentia, cauliculos vestientia, similia Belli pratenfis: flos quoque eidem similis candidus, singulis cauliculis infidens: sapor toti plantæ valde acris: & odor feriens: prouenit locis asperis in Ilua insula. His adiungatur, quæ Bellis montana vocatur, in asperis nascens: foliis ab radice Bellis pratenfis, rotundioribus: cauliculo simplici, sæpe nudo, aliquando paucis foliolis: in cacumine capitulum rotundum, cærulei coloris: herba amaro gustu prædita. huius generis in Ilua nascitur quædam fruticosa: ramulis lignosis: foliis modice angulosis, crassis, fragilibus: capitulis iisdem.

CAP. XXVII.

IAM albis floribus explicatis ad luteos accedamus, Chrysanthemum in rudibus nascitur, similis Cotulæ tum foliis, tum caulibus, hirsutioribus tamen: flos secundum totum luteus est, ac sine odore: quidam pro Buphthalmo accipiunt. Dioscorides meminit bis Chrysanthemi: semel inter Anthemidis genera hanc, vt puto, intelligens; nã Anthemidi in totum similis, excepto coloris flore. Iterum lib. 4. seorsum de Chrysanthemo agit, quam herbam mox subiungam.

CAP. XXVIII.

ALTERVM Chrysanthemum ex Sicilia aduectum est, fruticosius: ramis multis in latera fuis, mollibus, ac læuibus: foliis subcandidis, læuibus, crassius diuisis quam Cotula; flores fert extuberantes, oculi modo, grandiores Cotula, aureo colore splendentes. similis apud nos oritur in aruis, gracili solo: paucioribus ramis: candidiore folio, in extremis tantum scisso: flos non adeo extuberat. Dioscorides de hoc agens inquit: herba est tenera, fruticosa, ferens caules læues, folia multipliciter scissa, flores luteos, multum splendentes, oculi modo in orbem coactos; vnde appellatio; nam & Buphthalmos appellata est: nascitur prope oppida: eius caules inter olera comeduntur. Ad Chrysanthemum reduci videtur etiam apud nos quædam in aruis, folia ferens

[suu-

subhirsuta, in ambitu serrata, vt Bellis maior : caulem quoque rectum ; flores aureos, specie Chrysanthemi.

C A P. X X I X.

CALENDULA vulgò appellatur ; quia singulis mensibus florer ; in Hetruria Fiorrancio ob colorem aureum Mali Aurantij ; collitur in hortis non solum pro olere ; nam cruda venit in acetaria , sed etiam pro corollis ob floris elegantiam : subhirsuta est herba , acramosa, non excedens duos dodrantes : folia fert oblonga, duorum digitorum latitudine , sine pediculo adnexa ; florem fert summis ramulis, extenuibus, ac numerosis foliolis constantem, colore aureo, splendido, media lanugine crocea, in capitulis Anthemidi similibus, sed amplioribus, odore non ingrato : semina inflexa, specie vermiculorum, varia figura in eodemmet capitulo : cortex enim externus aliis est in latera dilatatus , aliis angustus & asper. eius duo genera: sylvestris minor ; flore magis pallido : hortensis plenior : flore latiore, & magis splendido ; sapor dulcis utrique, & suavis, cum quadam astringione. recentiores Medici modico calidam statuunt & siccam : stomachum corroborare, excitare appetentiam ciborum : adseruari etiam ex aceto & sale flores conditos in hunc usum : flores & folia exsiccata dari in vino cum spica ad mamillarum inflammationes ob menstruorum retentionem : suffitu secundas ciere : succum foliorum auribus institutum vermes necare : ad dolorem dentium puluis cum Bombice ad moueri præcipitur : cortices idest semina in puluerem redacta malignis pustulis cum carato imponuntur : sunt qui vtantur in peste tum intra tum extra aqua ex floribus per sublimationem quaesita : celebratur ad omnia vitia oculorum tum calida, tum frigida, & ad claritatem visus faciendam . Putatur apud Plinium Caltha appellari, quam inquit proximam esse Violæ Calathianæ concoleri amplitudine : vincit numero foliorum Marinam , Quinquefolia non excedentem : eadem odore superatur ; est enim grauis Caltha. reperitur & apud Vergilium Calthæ mentio inter flores coronarios luteolam Caltham dicentem. sed hæc possunt etiam de Chrysanthemo intelligi ; nam apud Dioscoridem Chalcas vocatur, &, vt alij legunt, Caltha.

C A P. X X X.

ASTERACTICVS in gracili solo & inculto nascitur ; caule recto, lignoso, dodrantali, aliquando cubitali, & altiore, paucis ramis, rectis : folia in sunt hirsuta, quasi Oleæ, latiora, ac mollia : cacuminibus capitula fert, foliolis circumdata, acutis, in stellæ modum :
florem

florem luteum, subconcauum circum radiantibus breuioribus, ac tenuioribus foliolis quam Chrysanthemi flores: capitula à latere subnascencia, subinde altius attolluntur, quod paucis peculiare est. Dioscorides inquit: cauliculus lignosus; florem purpureum, aut luteum sustinens cacumine, velut Anthemis: capitulum in ambitu diuisum, foliolis circumdantibus, stellæ modo: quæ autem in caule folia sunt oblonga & hirsuta existunt. Additur in quibusdam codicibus: huius stellæ noctu conlucere; adeo vt qui naturam stirpis ignorant, visum aliquod videre se putent: inueniri à pastoribus pecudum. Plinius Aster inquit, ab aliquibus Bubonium vocatur; quoniam inguinum præsentaneum remedium est: cauliculus foliis oblongis, duobus, aut tribus: in cacumine capitula, stellæ modo, radiata. In Alpibus quædam nascitur: simplici caule, dodrantali: foliis duris, non lanuginosis: in cacumine flos amplior, foliolis circumuallantibus, multo longioribus, modò luteis, modò cæruleis. Altera in ruderibus ramosa, altior: capitulis ac floribus minoribus, luteis: utrequè læui tum caule, tum foliis constant, & carent foliolis stellatim circa florem dispositis.

C A P. X X X I.

PLVRES sunt Asteractico similes; sed earum capitula carent foliolis, stellatim positis, vt quæ vulgò Incensaria vocatur: hæc in montosis nascitur, arido, & inculto solo, præcipue iuxta Scoparum frutices: folia fert ab radice, humi strata, lanuginosa, quasi Borriginis, minora, odoris grauis: caulem in æstate fert rectum, rotundum, cubitalem, paucis ramis, in quibus parua sunt folia, sine pediculo adnexa: capitula in cacuminibus flore luteo, vt Asteracticus: radices sub sunt Elleboro nigro similes, odoratæ, quasi Thuris; vnde nomen Incensariæ. Laudant ad diffecandas destillationes pectoris, & Corizas & Paralysim, sunt, qui hanc pro Bacchari ostendant; alij Libanotidem sterilem esse apud Theophrastum, cui non abhorret radice odor, sed de Libanotide alibi diligentius à nobis agitur. Plinius inter Conyzas quamdam scribit, cuius radix Thus redolet, ideo Libanotis vocatur: quæ profectò nota nec à Dioscoride, nec à Theophrasto generibus Conyze tribuitur: Marem Conyzam eam esse vult Plinius.

C A P. X X X I I.

ALTERA in eisdem locis nascitur: tenuiore folio; radice alba, nequaquam odorata: eadem in plana descendit, potissimum iuxta scrobes, aggeresque pingui solo, & humecto: frequentioribus

ribus ramis : foliisque magis lanuginosis , odore ingrato . Dioscorides hanc inter Conyzas mediam vocat , tertio loco descriptam : caule crassiore , ac molliore quam minor Conyza : foliis medię magnitudinis , inter minorem & maiorem , minime pinguem , multo grauioris odoris , & iniucundioris : minus efficacem , quę prouenit locis humentibus . Plinius hanc videtur Cunilanigem appellasse , quę inquit Conyza est : numeratur autem inter Cunilas tertio loco inquires : tertium genus est eius , quę à Gręcis Mascula , à nostris Cunilago vocatur , odoris fædi ; radicis lignosę ; & folio aspero ; manipulo eius abiecto omnes etiam in tota domo blactas conuenire ad eum tradunt : priuatim aduersus scorpiones ex posca pollere , tribus foliis ex oleo peruncto homine fugari serpentes .

C A P . X X X I I I .

DORONICVM apud nos in Alpibus nascitur : foliis ab radice , longo pediculo insidentibus , latis , quasi Tussilaginis , rotundioribus , minoribus , hirsutis , & in ambitu læuiter serratis : caulem semicubitalem , rectum ; in quo pauca folia , minora , quorum pediculis appendices quędam sunt foliaceę : in cacumine flos amplior Asteractico : radículas fert multas , oliuares , ac genioulatas , Graminis modo , sobolem procreantes ; sapore dulci ; odore quodam aromatico : vt multum referant illud Cyperi genus , quod vulgò Trasi vocant , quo adulterant Doronici radices ; sed distant ; quoniam hæ in gracilitatem recuruam desinunt , scorpionis caudę modo : ob quam similitudinem iudicatum est esse Aconitum Pardalianche , facto experimento ; nam referunt veneni vim interficientem radicibus inesse . Dioscorides enim inquit de huiusmodi Aconito : folia fert tria aut quatuor , Cyclamini , aut Cucumeris specie , minora tamen , læuiterque hirsuta : caulem palmi altitudine : radicem incuruam , scorpionum caudę similem , explendescentem , Alabastri modo . Theophrastus Aconiti nomine aliam intelligit : hanc , quę Pardalianches à Dioscoride dicitur , simpliciter Theliphonum vocat , & Scorpionem ob radicis similitudinem , ad motum Scorpionē occidere tradunt : & eum reuiuiscere posse , si Elleboro candido illinatur : ene cat idem & Boues & oues , & iumenta , & ad summam omnes quadrupedes eadem die , si genitalibus imponatur radix vel folium : proficit autem potum contra Scorpionum ictus : habet folium Cyclamini : radicem , vt dictum est , similem Scorpioni : nascitur Graminis modo , & geniculis constat : loca amat umbrosa : hæc Theophrastus , Plinius de eodem inquit : folia habet Cyclamini , aut Cucumeris , non plura quatuor , ab radice læuiter hirsuta : radicem modicam , Cammaro similem marino ; quare quidam Cammaron vocauere : radix incuruatur paulum , Scorpionū

R R r modo ;

modo; quare & Scorpion aliqui appellauere, nec defuere, qui Myoſto-
 non appellare mallent; quoniam procul & è longinquo mures odore ne-
 cat. nascitur in nudis caulibus, quas Aconas vocant, & ideo Aconitum
 aliqui dixere, nullo iuxta ne puluere quidem nutriente: Hæc Plinius. eius
 reperiuntur quædam differentiæ, pro crassitie & longitudine radicum, &
 foliorum asperitate, ac læuitate, paucisque aliis. ad fertur & inter mer-
 ces peregrinas ex Oriente radícula eadem, quam in antidotis expetunt.
 Apud Arabes tantum mētio fit Doronici: tradit enim Serapio radicem
 esse Syriæ aduectam, intus albam, foris sufflauam, pollicari fere crassi-
 tudine, aliquantum duram, & ponderosam: ei vim tribuit calfaciendi
 siccandique in tertio ordine; laudat ad flatum digerendos, & ictus vene-
 natos tum poru, tum extrinsecus impositam: ad cordis quoque pal-
 pitationem, & sincopem. Medici igitur Arabum autoritate freti, ra-
 diculam prædictam ad hos morbos iam permulta secula recipiunt, quod
 profectò mirandum esset, nempe delituisse tanto tempore vim deleteriã,
 quæ toto genere humanæ naturæ aduersatur in Aconito. Actuarius in-
 ter Græcos recentiores in confectiōe quadam ad cordis palpitationem
 recipit Carnabadium, idest Doronicum, ut ipse interpretatur: ex qua vo-
 ce quidam putarunt apud Paulum Agginetã esse Arnabonem inter odo-
 ramenta, Calix, & Carpesio similem; unde Possidonius, ubi Cinnamo-
 mum deerat, eo utendum censebat. At hæc Doronico nequaquam con-
 ueniunt, præterquam quod & Serapio seorsum de Arnabone scribit, ex
 Paulo transcribens, appellat autem sua lingua Zurumbet, quod aliud
 est à Zedoaria, quæ & simili voce appellatur. Sed quid sit Arnabo adhuc
 incertum est. sunt qui Doronicum Mamiras esse putent apud Paulum,
 de quo nos egimus in Cyperis. Quid si apud Plinium Helenium dica-
 mus? de quo inquit: dictum est ab Helenæ lachrymis, frequens in Hele-
 na insula: radix candida intus, & dulcis: pota in vino hilaritatem tra-
 ditur facere non minus, quam Nepentes illud prædicatum ab Homero;
 tristitiam enim omnem aboleri; cutem mulierum in facie, reliquoque
 corpore nutrire incorruptam: utentibus dare gratiam, veneremque con-
 ciliari: est autem succi prædulcis: prodest & orthopnoicis, radix eius in
 aqua ieiunis pota; bibitur & contra serpentium ictus ex vino. Mures
 quoque contrita dicitur necare. eandem videtur intellexisse Author li-
 belli de Plantis, qui ascribitur Aristoteli: Belenion, idest Velenium ap-
 pellans, quod delibutorium in Perside venenum erat, in Aegyptum &
 Palestinam translatum sine periculo mandi cepit. Quæ autem de hoc
 Helenio dicuntur, maxime conueniunt Doronico, si vera sunt experi-
 menta, quæ traduntur, quod Canes interficiat. Alibi tamen Plinius He-
 lenium inter suffrutices coronarios recenset, cum inquit: Frutex humi
 se spargens: dodrantalibus ramis: folio simili Serpillo. assumpta hæc
 sunt.

sunt ex Theophrasto, qui Helenium inter suffrutices coronarios recensuit, sylvestre, surculosum, minutis foliis, totum odoratum, odore acri, lignosum, in summo terræ adhæret radice multifida, & torrida. sed hoc incompertum hætenus est. Aliud autem Helenium apud Dioscoridem, de quo mox dicendum.

C A P. X X X I I I.

E NVLA apud nos in hortis tantum feritur radice, quæ crassa, tuberosa, inæqualisque est, sobolem multam procreans, sapore acri, cum amaritudine quadam, odorata. Vere folia attollit, longitudine prope cubitali, figura angustioris Verbasci, similiter hirsuta, & candicantia. æstate aliquando caules fert ex medio foliorum, bicubitales; altioresque: paucis ramis: in cacuminibus flores figura Asteractici, sed longe grandiores. Dioscorides Helenium vocat, & Enulam Campanam: folia fert inquit Verbasci angustioris, asperiora, & oblonga: caulem non fert quibusdam in locis: radicem intus candidam, extra sub ruffam, odoratam, grandem, subacrem, cuius partes agnatæ molles feruntur, ut Lilia, & Arum. nascitur in montanis opacis, & sitientibus locis. Marcellus alia quædam addit ex antiquo codice: scilicet ferre caulem crassum, hirsutum, cubitalem, & aliquando altiorem, angulosumque: flores luteos, & in his semen Verbasco simile, tactu pruritus excitans. Plinius Inulam vocat, recensens inter ea, quæ feruntur in hortis cibi gratia: breuior Sisere est, sed torosior, amariorque: Inula per se stomacho inimicissima, eadem dulcibus mixtis saluberrima: pluribus modis austeritate victa gratiam inuenit: illustrata maxime filix Augustæ quotidiano cibo: superuacaneum eius semen, quoniam oculis ex radice excisis, ut Harundo feritur. Aliud præterea est Helenium Aegyptiæ apud Dioscoridem ex sententia Crateuæ, de quo nos alibi diximus.

C A P. X X X V.

H E L E N I V M Indicum appellare possumus plantam illam maximam, nuper visam in nostro orbe, quæ à quibusdam flos Solis vocatur; quia non solum effigiem solarem præferat, sed & cum eo modò in Oriente, modò in Occasum conuertitur, semper inclinatus ad terram, quasi præ reuerentia capite nutans. Hastam simplicem & rectam fert, altissimam, sæpe ultra dena cubita, ad quam altitudinem sex mensibus ab ortu attollitur; Vere enim feritur semine, in Autumno perfecta est: folia fert lata, ex longo pediculo pendentia, effigie Doronici, sed multo ampliora, similiter aspera: in cacumine vnicum florem, am-

plitudine ingentis patinæ, foliis aureis, quali radiis solaribus coronatum, media planicie purpurascente: seminibus stipata, oblongis, cortice nigro, aut candido obductis, medulla dulci: caulis incisus lachrymam fundit perlucidam, flauam, odoratam, subacrem: radicibus nititur summa tellure sparsis: & pro caulis magnitudine breuibus: idcirco ventorum iniuriis exposita, nisi firmo alligetur adminiculo. sunt, qui caput in cibis assumant coctum. Quas facultates habeat à nemine hactenus traditum est. coniecere tamen licet vim calefaciendi inesse, cum tenui substantia: idcirco ad eadem pollere ad quæ Helenium: sed lachrymam longe efficaciorē esse; Allata est hæc planta ex India Occidentali.

C A P. X X X V I.

CINERARIA vulgò dicitur suffrutex in maritimis asperis, frequens, multis ab eadem radice ramis, cubitalibus, crassis, colore cinereo: in quibus folia, diuisura Absinthij latiora, crassiora, inferne candida, superne viridia: capitula fert Anthemidis; floribus ex toto aureis, sine odore. Dioscorides inter Artemisias primo loco describit inquit: in maritimis, vtp plurimum nascitur Absinthij modo, fruticosa; maioribus foliis, pinguioribusque: subiungit postea de eodem genere: cum duo Artemisiæ, quæ Polyclonos, idest multicaulis cognominatur, genera sint, primum hoc habitus est, latiora habens folia, tum virgas: de altero tenuiori dictum est à nobis superius.

C A P. X X X V I I.

HERBA Sancti Iacobi vulgò appellatur in agrorum marginibus, pingui solo, & humecto nascens, subito altior: caule subrubente, striato: foliis alioqui Cinerariæ, paucioribus scissuris, nigrioribus; floribus iisdem; tota ætate floret, & autumnō. Quasdam habet differentias in foliis: huic enim folia figura Eruçæ, laciniata sunt; alteri ad Raphani folia accedunt magis, sed minus hirsuta: sapor omnibus amarus, & subastringens: laudant recentiores ad vulnera etiam interna, & fistulas.

C A P. X X X V I I I.

HERBA quædam in maritimis nascitur, præcipue arenosis locis: multis ab eadem radice ramis, rectis, ac simplicibus, ferme cubitalibus: frequentibus foliis, angustis, & oblongis, pulposisque:

lisque : quæ prope terram longiora sunt , & in cacumine excauata ; prope verticem autem breuiora redduntur , ac rotundiora , magisque pulposa , effigie Semperuiui minimi , aut Lentis , sapore salso : flos cacumini insidet Chrysanthemum modo luteus : semen in pappos euanescit . Altera in viginosis magis nascitur maritimis , vbi salsa est aqua : dodrantali altitudine attollitur ; rarioribus foliis , latioribusque , minus pulposis , similiter salis : ramulos fert tenues ; in cacuminibus flores insident in medio lutei , in ambitu purpurei , colore Violæ ; semen similiter in pappos euanescit . Dioscorides vtramque Anthyllidem vocat ; inquit enim : vna quidem Lenti similis est foliis : caules fert dodrantis altitudine rectos , & folia mollia ; radicem tenuem , paruum : nascitur salisuginosis locis , & apricis ; gustu salso . Altera Chamæpiti est similis , tum foliis , tum caulibus , densioribus tamen , breuioribus , & asperioribus : florem autem fert purpureum , odore valde graui ; radicem , vt Cicorij . Plinius inquit est herba Anthyllion , quam alij Anticellion vocat duorum generum : foliis & ramis Lenticulæ similis , palmi altitudine , sabulosis apricis nascens , subsalsa gustanti : altera Chamæpityos similis , breuior & hirsutior , purpurei floris , odore grauis , in saxosis nascens . & alibi Anthyllion inquit est Lenti simillima , quæ in vino pota vesicas vitii liberat , sanguinem sistit . Altera est Anthyllis Chamæpityos similis ; flore purpureo : odoris grauis , radice Intubi .

C A P. X X X I X.

QVAEDAM in montibus prouenit : multis ab eadem radice caulibus , rectis , foliolis , frequentibus , ceu Lini , asperis , ac præduris : flores fert in cacuminibus , similes Anthyllidi secundæ , scilicet in medio luteos , in ambitu purpureos , qui & in pappos abeunt : hæc ad secundam Anthyllidem reduci possit , quam Plinius in saxosis nasci tradit , Virgilius eamdem sub nomine Amelli videretur describere , cum inquit . Est flos in pratis , cui nomen Amello : Fecere agricolæ facilis quærentibus herba . Namque vno ingentem tollit de cespite syluam . Aureus ipse sed in foliis quæ plurima circum , funduntur Violæ , subluet purpura nigræ . Sæpe Deum nexis ornata Torquibus Aræ . Asper in ore sapor : tonsis in vallibus ipsum , pastores & curua legunt prope flumina Melle . Aliam tamen inter Cristas Amellum ostendimus .

C A P. X L.

CONYZA maior in incultis nascitur , arido solo , multis virgis , subruissis fruticans , crassitudine digitali , rectis , bicubitalibus : frequentibus foliis , Olea grandioribus , in ambitu serratis , subhirsutis ,

furtis, tactu glutinosus, graui odore : flores fert inter folia luteos, ex foliis constantes, quibus decidentibus lanugo relinquitur, seminibus adhaerens : viuit radice pluribus annis . Minor annua est ætate tantum proueniens in aruis gracili solo, vt aliquando arua impleat, quo tempore nulla fere alia herba visitur : vno caule assurgit, recto, semicubitali, paucis ramis, rectis : folia fert multo angustiora prædicta, nec serrata, at hirsutiora, odore grato : flores similes fert inter folia paulo tenuiores, nec adeo splendidos, qui tandem in pappos euanescent : vtræque florent autumno . Dioscorides inquit Conyzæ duo genera habentur : quæ parua vocatur, odore præstantior est : maior vero frutice altior, & foliis latioribus, graui odore : vtriusque folia Oleæ similia, hirsuta, pingua : in maiore caulis binum cubitorum altitudine attollitur ; in minore pedem æquat : flos luteus, non splendidus, subamarus, qui in pappum abit : radices inutiles . addit præterea Dioscorides tertiam Conyzam mediæ magnitudinis, quâ nos superius explicauimus . Apud Theophrastum Theodorus Pollicariam vertit : inquit mascula est & fœmina, fœmina tenuiori vestitur folio, & compresso, & in totum minor : mas amplior, crassiori caule, ramosior, & folium amplius, pinguiusque, & flore splendidior . ambo fructifera, in totum serotina, germine & flore : nam circa Arcturum & post incipiunt . mari grauior odor, fœmine acutior ; ideo contra bestiarum morsus commodior . Plinius Conyzæ inquit, in coronamentis duo genera mas & fœmina, & reliqua ferme, vt Theophrastus : addit tamen folia fœminæ mellis odorem habere : masculæ radix à quibusdam Libanotis dicitur, folium iptricatum . Iterum de eisdem agit inter Cunilas, Cunilaginem vocans, vnam fœdi odoris, folio aspero : quam mediam Conyzam esse existimo, vt suo loco ostensum est : subiungit postea de duabus reliquis inquit : è contrario, quæ mollis vocatur, pilosioribus foliis, ac ramis, & aculeatis, trita mellis odorem habet, digitis tactu eius coherentibus : Altera Thuris, quam Libanotidem appellamus : medetur vtræque contra serpentes ex vino vel aceto : pulices etiam contritæ cum aqua sparæ necant . sed nescio, qua ratione Plinius aculeatam dixerit eam, quæ mollis vocatur : & quod de maris radice ait Libanotidem vocari ; quia Thuris odorem habeat, videtur nostram Incensariam intelligere : neutra enim Conyza ex suprædictis eum odorem habet, nec à Dioscoride ; nec à Theophrasto id tribuitur . Medici recentiores Pulicariam vocant, afferentes maiorem & minorem ; vtræque enim recipitur in vnguento Aragon vocato : dictæ autem sunt Pulicariæ ; quia Pulices necant . alia quoque Pulicaria à recentioribus vocatur, quæ Psyllium dicitur apud antiquos, de qua alibi dictum est : Alia quoque Conyza habetur apud Hippocratem, scdissimi odoris, de qua egimus in Ambrosiæ

CAP. XLI.

VIRGA aurea vulgò vocatur suffrutex, in syluis nasceas, virgis cubitalibus, subrubentibus, foliis ferme Laurinis, læuibus, serratis: quæ proxima cacuminibus sunt, minora redduntur, Oleæ magnitudine: flores inter folia frequentes, quasi in spica, aureos, Conyza maiori similes, qui similiter abeunt in pappos. Alterum genus in alpestribus nascitur: singulari caule: floribus in umbella dispositis: cætera eadem sunt. Arnaldus Villanouensis hanc prædicat ad calculum frangendum, & vrinam impellendam, & ad vlcera Tibiarum sananda: Quidam & ad vulnera interna exhibent, ac fistulas: colluunt & oris vlcera, & columellam decocto herbæ.

CAP. XLII.

SIMILLIMA Virgæ Auræ tum specie tum facultate est, sed magnitudine distans, quam nos herbam Doriæ Vocamus; attulit enim eam cum classe ex Aphrica Clarissimus in bello nauali Dux Andreas Doria Genuensis, tamquam efficacem ad vulnera tum interna, tum externa: fruticat hæc multis ab eodem cespite caulibus, altitudine ternum & quaternum cubitorum, simplicibus; foliis frequentibus, dodrantali longitudine, læuiter circumferratis, carnosis: umbellæ cacuminibus insident latæ, in quibus flores aurei, qui similiter in pappos transeunt: radices in obliquum fert breues, à quibus multæ iuncæ descendunt, odore non insuauis. Has plantas inter Panacis genera ob virium præstatiâ apud antiquos censeo numeratas: nam herbæ Doricæ perbellè quadrat panax Chironium apud Theophrastum, Chironia enim inquit, folium habet simile Lapathio; florem aureum; radicem longam; amat loca pingua: vtuntur ea aduersus Viperas, & Phalangia, & tineas vestium, & cætera reptilia, data ex Vino & vncta oleo: Viperæ autem morsui aspergitur ex acido vino, & potanti datur: valere aiunt & ad vlcera ex vino & oleo, & ad nascentia ex melle. cum autem in fine inquit: sunt autem & alię quædam Panaces; vna folio tenui; altera non tenui; sed vires hisce ambabus eadem ad mulierum profluvia & vlcera tam veta quam putria & pascencia: consentaneum est in his contineri Virgam Auream, quæ scilicet folio non tenui constat: nam quæ folio tenui constat Chironia videtur appellata apud Dioscoridem, folio scilicet Amaraci. Plinius de Chironio partim Dioscoridem, partim Theophrastum sequitur: cū enim inquit constare folio Lapathi, maiori, his futiori; flore aureo: Theophrastum sequitur. cum vero inquit: radix parua, Dioscoridem: cum

præterea addit inter genera Panacis Centaurium ab eodem Chirone inventum, & Pharnaceon à Pharnace Rege, longioribus quam cætera foliis, & serratis: radice odorata, quæ sicca vino dat gratiam: duo genera, vnum leuioris folij, alterum tenuioris: his verbis indicat herbam quidem Doriam longissimis foliis; Virgam autem Auream eam, quæ leuiori folio, cõstat: alibi quoque cum ait, Cunilaginem appellari ipsam Panacem, indicat has intelligi: congenetes enim sunt alteræ Cunilagini, idest Conyzæ.

C A P. X L I I I.

FLOS Indiæ vulgò appellatur inter autumnales flores: colitur in fistilibus ob floris venustatem. planta attollitur ad altitudinem bicubitalem, amplioremque, ramosa, foliis raris, in longo pediculo coniugatim dispositis, oblongis, & circumcoriosis: in cacuminibus cauliculi nudi attolluntur, quibus insidet flos, Rosq; instar foliatus, colore croceo, amplius. Alter minor, ramosior, ramis in latera tendentibus, flore parux rosæ, colore valde saturato, inter croceum & puniceum, media lanugine crocea: vtrique vasculum oblõgum, striatum, læue, quod in hoc genere peculiare est: cæteris enim squamosum id est. semina continentur nigra, in tenuem longitudinem producta, breui lanugine cacuminibus adnexa: odor totius plantæ grauis, præcipue floris: prouenit semine. Has duas plantas apud antiquos indicatas censeo, illam Othonnam, alteram Argemonem vocantes. De Othonna Dioscorides, postquam diuersas sententias tradidisset, aliis quidem putantibus esse maioris Chelidonij succû; aliis Glaucij; aliis florem Papaueris corniculati, Aliis Miscellam triplicis succi, scilicet ex Anagallide cæreulea, ex Hyoscyamo & Papauere: tandè ex aliorum sententia succum esse ait, herbæ cuiusdam Troglodytice, quæ Othonna dicitur: nasci etiã in Arabia, quæ secundû Aegyptum est, similem Eruçæ, perforatis crebro foliis, tamquam si à tineis essent erosa, scabris, minime copiosis: flore croceo, latifolio: quare à quibusdam inter species Anemonæ collocata est: succus eius oculorû medicamentis excipitur, natura vbi purgare oportet, mordente, discutiienteque, quicquid claritati eorum officiat, & quæ sequuntur. Plinius Othonne inquit: in Syria nascitur similis Eruçæ, & cætera, vt Dioscorides. Hanc ascribo ei, quæ florem amplum fert. De Argemone autem inquit Dioscorides: similis est syluestri Papaueri; foliis Anemonæ diuisis: florem fert puniceum: caput autem Papaueris, qui Rheas cognominatur, sed oblongius, & in superioribus partibus latius: radicem rotundam: succum reddit croceum, acrem: expurgat Argemas, & nubeculas, inflammationes curat foliis illitis. Scribit & in mentione Anemonæ,

nes, aliquos hanc non distinguere ab Anemone sylvestri, ob coloris similitudinem : at color puniceus inquit in Argemone minus profundus est : hæc quoque tardius floret, succumque reddit croceum, acrimonia insigni. Plinius Argemoniam vocat, folia habet inquit Anemonæ æqualia, diuisa Apij modo : caput in cauliculo Papaueris sylvestris, item radicem : succum Croci colore, acrem, & acutum. cum autem subiungit nascitur & in aruis apud nos : nostri tria genera eius faciunt, & id demum probant, cuius radix Thus redolet : in his verbis significat alteram prædictam peregrinam esse : quæ autem nascitur in aruis apud nos, hucusque idem fere nomen retinet, scilicet quæ Agrimonia vocatur, accepta à multis pro Eupatorio : quæ autem Thus redolet, Gariophylata hodie vocatur. omnibus illud commune, quod folium longo pediculo constat, in quo coniugatim folia sunt disposita, rara quidem, ac tenuia in flore Indiæ; densiora & inequalia in Agrimonia & Gariophylata, quodammodo diuisura, Apij seu potius Ranunculi in Gariophylata. Quæ autem describitur à Dioscoride, satis conuenit flori Indiæ minori; flos enim quamuis inferne croceus, superne tamen ad puniceum accedit elegantissimum : calyx est oblongus, & latior in postremo : folia vero Anemonæ diuisa significant foliola, quæ sunt foliorum partes, non totius folij formam, quæ potius Eruce est : at radix rotunda, vt Dioscorides scribit, Anemonæ potius conuenit; nam Plinius Papaueris radicem tribuit : Fibrosa enim est : succus vero croceus extrahitur, præsertim ex flore, qui & valde acris est. Vt autem plantæ congeneres sunt Othonna & Argemone, sic & vires ferme eadem, vt patet.

Finis Libri Duodecimi.

ANDR EAE CAESALPINI A R E T I N I

DE SVFFRV TICIBVS ET HERBIS. LIBER TERTIVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

AM prosequamur Cicoracea, quæ propter aqueam humiditatem, frigido constant temperamento : plurima autem succo lacteo constant, qui adultis magis inest, quo tempore & amariora redduntur, & minus esui apta, cum caulescunt. Flos omnium numerosis foliolis constat, luteis, aut cæruleis; semina autem magna ex parte papposa sunt.

C A P. I I.

ENDIVIA vulgò appellatur olus : foliis ab radice latis, veluti Lactuca in ambitu simbratis, sapore dulci, aqueo : sed si hyeme obruantur fimo, cādorem simul & teneritudinē adipiscuntur, & gustui fiunt gratiora : caules vere fert bicubitales, ramosos, in quibus folia breviora, dura, & subamara : flores in alis fert cæruleos : semina gerit alba, squamosis folliculis inclusa, qui nequaquam dehiscunt, etiam si in arescant : seritur in hortis. Cicorium Romanum cognominatur alia similis prædictæ, sed longiore folio, angustiore, ac nigriore, demetitur in cibos aduentante æstate, ori gratissima ob dulcedinem, exigua quadam amaritudine temperatam, teneri etiā eiusdem asparagi incocti veniunt in cibos ex oleo & aceto : huius caulis assurgit æstate breuior Endivia, ac floribus iisdem : seminibus nigris : seritur hæc quoque in hortis. Cicorium simpliciter vocatur, quod sponte nascitur in incultis, in pratis & secus vias : foliis stratis circa radicem, longis, & angustis, corrosis circa latera : angulosisque : sapore euidenter amaro, non tamen ingrato : toto anno venit in cibos, antequam caulescat, non enim caulescit primo anno, ut prædictæ, sed secundo : caulis aduentante æstate exit ramis in latera fusis, cubitalibus, fere sine folio : floret particulatim tota æstate : flos cæruleus adhæret in alis : vivit radice caule arfacto. Huius differentiæ

rentiæ aliquę notantur, magnitudine & paruitate folij, asperitate, ac lenitate: Quædam enim folio constat valde angusto; quædam longiore, latioreque: & in utroque genere quædam subhirsuto constat; quædam læui: prædulcior est, quæ læui constat, & latiore: omnes radice nituntur singulari, in altum dimissa, quæ & venit in cibos cocta. Dioscorides omnes prædictas communi nomine Seridis intelligit, distinguens in sylvestrem & domesticam: sylvestris inquit priuatim Pieris, idest amara, & Cicorium appellatur; eius quædam latiore constat folio, stomacho etiam gravior, quam domestica, ex quibus verbis significat duo genera Cicorij nostri, scilicet angustius & latius. Subiungit postea: huius quoque idest domesticæ duplex genus: quædam enim est Lactucæ similior, latifolia: quædam tenuifolia, & amarescens: Quibus verbis manifeste ostendit nostram Endiuia, & Cicorium Romanum, ambas satiuas: omnes inquit astringunt, refrigerant, & stomacho gratæ sunt: sistunt & aluum coctæ cum aceto assumptæ, & maximè sylvestres, quæ stomacho vtiliores sunt: nam assumptæ ventriculo imbecilli, & æstuanti opem ferunt: & quę sequuntur. Galenus extollit etiam ad Hepatis intemperiem calidam, non nocere etiam frigidis: nam robur addere ob astrictionem, angustos in eo meatus ab infarctu liberare ob amaritudinem: satiuum genus magis refrigerare, quia humidius: genus sylvestre siccius esse. Plinius Intubum vocat: vbi igitur inquit: Intubi hyemis impatientiores sunt, quam Lactucę, viresque præferentes, sed caule non minus grati: feruntur verno plantæ eorum, vltimo vere transferuntur: intelligit satiuos, de quibus alibi inquit Serim vocari id quod satiuum est, quod est maius & venosius: Seris & ipsa Lactucæ simillima duum generum est: sylvestris melior, nigra ista & æstiuua: deterior hyberna & candidior: quibus verbis significat Cicorium Romanum & Endiuia à nobis vocatam, licet sylvestre dixerit id, quod in satiuo genere accedit magis ad sylvestre. vbi, autem scribit: est & erraticum Intubum, quod in Aegypto Cicorium vocant, & alibi: Erraticum apud nos quidam Ambugiam appellauere, in Aegypto Cicorium vocant, quod sylvestre sit, refrigerat in cibo sumptum, & illitum collectiones, succusque decocti ventrem soluit: Iecino-ri, & renibus, & stomacho prodest; & alia multa præstat, ideo propter singularem salubritatem aliqui Chreston appellant, alij Pancration: & sylvestre genus alij Hedypnoida vocant, latioris folij, stomachum dissolutum astringit cocta, crudaque sistit aluum, & quę sequuntur: significat duo genera sylvestrium à Dioscoride tradita, quæ à nobis simpliciter Cicorium vocantur. Theophrastus Cicoream & Cicorium vocat; vnde genus Cicoraceum: Cicoracea omnia inquit folio annuo, & ab radice foliata consistunt: germinant post Vergiliæ excepta Fraude; ineunte vere tam caulem, quam florem emittunt: sed caulibus & radicibus

magnas differentias sortiuntur : quippe cum cæterorum caules simpliciores, minoresque assurgunt, Cicoreę magnus, multisque ramulis brachiatus, lentus item, & diuidi contumax est, qua de causa pro vinculo vtuntur eo ; radice quoque germen laterale mittere potest, & alioquin radice prolixum est, ideoque emori cõtumax; decerptis enim quæ ad vsum cibarium capi solēt, reliquum generationis rursus capeffit principium : euenit autem vt pars alia eius atque alia floreat, idque assidue fiat vsque ad autumnum, quamquam durus caulis esse videatur : fert & siliquam, in qua semen circa postremas caulium partes : vtrinque foliata existit. Hæc profecto nostris Cicoriis conueniunt : cum postea subiungit Hypochoeris Theodorus Porcelliam vertit, leuior & aspectu mitior, & dulcior est : significat genus satiuum, idest Endiuia. Fraus autem, quæ græce Apate dicitur, fuerit Cicorium Romanum ; sola enim hæc germinat ineunte æstate, non post Vergilias. Quod autem Theophrastus aliquando numerauit Apatem inter eas, quæ ab radice tantum foliatę sunt, non Apate legendum est, sed Aphace ; nam Plinius caulem foliatum tribuit Apatę. Arabum interpretes satiuam Scariolam vertunt, syluestrem autem Taraxacon : sed per Taraxacon nullam ex his videntur accipere, sed genus aliud quoddam syluestrius, vt mox patebit.

C A P. I I I.

APHACA, cui innumera vulgò traduntur nomina, quæ lubens prætereo, passim iuxta semitas, & circa oppida nascitur : foliis Cicorij, latioribus, mollioribusque, ac frequentioribus scissuris : florem fert luteum, nudo & simplici cauliculo insidentem, qui cito in papposum caput transit calyce resupinato : eo exarescente alter cauliculus subnascitur, totoque anno floret : madet lacte : gustu non admodum amara, sed tamen insuauis, ideoque reieicitur à cibis : reperitur in hoc genere angustioris folij. Theophrastus inter Cicoracea Aphacam vocat ingustabilem, & amaram, quę festinanter floret ; sed flos celeriter fenescit, atque lanugine pappo dicta marcescit : tum alius iterum prouenit, atque iterum alius, idque tota hyeme, vereque toto vsque ad æstatem facitatur : flos Melini speciem gerit. Alia tamen est Aphaca inter legumina, vt suo loco patet. Plinius Aphacem vocat, Aequinoctio inquit nascens Aphace, subinde alio marcescente flore emittit alium, totaque hyeme, totoque vere vsque in æstatem. Recentiores medici hanc Taraxacon vocant Auicenna & Serapione sic appellantis Intubi speciem syluestrem : Videtur autem hæc fuisse Arabum sententia, vt apud Dioscoridem intelligeretur per duo satiuæ Endiuia & Cicorium : alterum enim lato folio constat, alterum angusto ; syluestre autem vnum tantum tradi, quod

quod latiori folio constet, quam sativum : in hanc enim sententiam Serapio accepit verba Dioscoridis; ideoque sylvestre Taraxacon ab illis vocatum, iure huic plantæ ascribetur : patet quoque ex Auicenna, qui eius lac cõmendat ad albugines abstergendas: nam conspicuum in hac planta est lac, in Cicorio autem non adeo : laudat præterea huius succum ad hydropem; nam multum conferre aperiendo Hepatis obstructionem.

C A P . I I I I .

CONDRILLA in asperis saxosis nascitur, Lactucę sylvestri maxime similis : caulibus cubitalibus, in quibus folia lævia, ac diuisa in partes angustissimas multo lacte madida : flores fert in cacuminibus ramulorum, cæreuleos, qui color in nullo alio genere sylvestrium adhuc visus est. Apud Dioscoridem Condrilla est primo loco descripta; inquit enim hoc quoque Cicoriam appellant & Serida, folia quidem, & caulem, & flores Cicorio similia habēs, vnde ipsum quidam Intubi sylvestris speciem dixerunt, sed in totum tenuius : circa ramulos autem ipsius reperitur gummi, simile Mastichæ, magnitudine Fabæ. Theophrastus Chandras inquit, Theodorus Chandraliam vertit, omnino ingustabilis est, & in radice succum lacteum, acrem, eundemque copiosum habet. A quo Plinius accepit inquires : Condrylla amara est, & acri in radice succo. Galenus similem tradit Lactucę sylvestri magis amarā, succo lento, albo, vt Titimalorum succus, non adeo acri : vtimur eo interdum ad pilos palpebrarum reglutinandos.

C A P . V .

CONDRILLA secunda in collibus nascitur: foliis circa radicem stratis, hirsutis, quæ licet à lateribus veluti corrosa sint, non tamen angulosa redduntur, sed subrotundis sectionibus sinuata : caulem fert nudum, ac ramosum, ferme cubitalem, rectum : flores fert luteos in cacumine : radices tres, aut quatuor breui rotunditate fastigiatas, subflauas : aliquando vnica est in profundum acta, vel bifurcata. Dioscorides inquit : est aliud genus Condrillæ, folia ferens circumrosa, oblonga, in terram strata : caulem succo plenum : radicem tenuem, mucronatam, læuem, rotundam, subflauam, succosam : nascitur in terrosiss, cultisque locis. Plinius Condryllon, siue Condrylle inquit : folia habet Intubi, circumrosis similia ; caulem minus pedali, succo madentem, amaro : radice Fabæ simili, aliquando numerosa : sed quæ sequuntur : habet proximam terræ Mastichem tuberculo Fabæ, quæ apposita fæminarum menses trahere dicitur, & reliqua, non huic, sed primæ Condryllę tribuuntur à Dioscoride.

CAP. VI.

AD Condrillas reduci potest quædam in collibus & vineis, & aliquando in ædificiis vetustis frequens: radice valde succosa, & acri: foliis ab radice Cicorij tenuioris, hirsutis: caule recto, cubitali, prope radicem aspero, superne læui: ramulos fert rectos; in quibus foliola tenuia, non incisa, quasi Poligoni: flosculos pallidos non in summo, sed à lateribus, qui euanescent in pappos: in huius ramis aliquando visuntur tuberculi nigri, ex concreto lacte geniti.

CAP. VII.

ALIA quædam in ruderibus nascitur, amarissima: caule in multos ramulos assidue fisso: foliis tum ab radice, tum in ramulis parui Cicorij, breuioribus, ac frequentioribus scissuris: flosculos exiguos in alis fert pallidos: & semina durissimis veluti verrucis inclusa, fabæ magnitudinem æquantibus. Hanc quoque ad Condrillas referri posse reor.

CAP. VIII.

AMARAGO in montibus nascitur, similis Aphacæ, valde amara: foliis ab radice scabrioribus: vnico caule, simplici, cui in medio terna sunt foliola, non scissa, subrotunda: in cacumine autem flos inest grandis, pallidus, qui tandem abit in pappum. Altera in montibus quoque foliis ab radice similibus, sed caules multos fert, simplices, & nudos, cubitales; in cacumine florem luteum, similem Aphacæ fert: oritur in syluis. Hæ videntur apud Theophrastum Pieris appellari ab amaritudine: Theodorus Amaraginem vertit: de hac inquit: simili modo, vt Aphaca, Amarago se habet: nam & ipsa vere floret, & ferme per totam hyemem; & æstate desinit: gustu autem amara est; vnde nomen assumpsit. Plinius inquit Amara & Aphace, & quæ Pieris cognominatur, & ipsa toto anno florens: nomen ei amaritudo imposuit: & alibi inquit: Pieris ab insigni amaritudine cognominatur: rotundo folio; tollit eximie verrucas. Dioscorides tamen nomen Pieris assignat Condrillis.

C A P. I X.

QVAEDAM in hortis incultis sponte nascitur, & in agrorum limitibus, pingui solo: lato folio, vt Endiuia, magis laciniato in ambitu: caule vltra cubitalem altitudinem,ramoso, ac folio so; flore luteo in alis foliorum: dici posset hæc Endiuia syluestris. Fit autem mentio syluestris Endiuia apud Nicolaum Florentinum, qui eam recipit in Syrruppo de Cicorea cum Rhabbarbaro.

C A P. X.

RAGADIOLVS vulgò, Ragaggiolo in Hetruria vocatur, qui assumitur in cibis crudus, vt Cicorium: foliis constat tenuioris Cicorij, sine lacte, & sine amaritudine: flosculos fert luteos in alis foliorum, & semina longa, & adunca, repræsentantia autum pedes: ipsa herba dodrantalis, humi procumbens, ramosa: floris foliola ex medio semine videntur erumpere; cum tamen ex summo oriantur; nam reliqua pars vagina potius est seminis: altera huic similis est, cuius semina stellam repræsentant.

C A P. X I.

SONCHVS, quæ vulgò Cicerbita vocatur, & alicubi Crespinulus in vineis frequens, & in aruis, locis cultis: foliis ab radice latioribus, ac brevioribus Cicorio, magis angulosis, ac fere pungentibus, postrema parte latiore: sæpe color inest subrubens: caulis attollitur cubitalis, & altior, concavus, aliquando arborea specie, crassus; in quo folia magis horrida, & succo lacteo turgentia: capitula fert summis caulibus multa, florem luteum sustinentia, qui in pappos soluitur: folia tenella, quæ ab radice sunt, assumuntur in cibis cruda, sapore dulce. Alia in ruderibus nascitur: latiore folio, ac minus scisso, asperiore, & pungente: crassiore caule, magisque folioso, syluestrior supradicta; ideo non assumitur in cibos. Dioscorides inquit Sonchi duo genera: vnum syluestrius, magis aculeatum; alterum mollius, esculentum; caulis angulosus, aliquando subrubens: folia habet per intervalla in ambitu diuisa; eorum facultas refrigerandi, modice subastringens; vnde conferunt stomacho æstuanti, & inflammationibus, & quæ sequuntur: in fine autem addit alter Sonchus, qui, & mollis est, arborea specie constat, & lato folio: folia autem caulem cingunt: & huic quoque eadem præstat, in quibus verbis postremis ostenditur esculenti Sonchi, seu mollis duo esse ge-

nera, magnitudine distincta : quidam enim arboreus est : huiusmodi visus est aliquando baculi crassitudine tricubitalis, cum frequentius mini mi digiti crassitudinem non æquet. Theophrastus Sonchum numerat inter spinosa foliata, in cuius caulibus cum ramulorum prouentu vnâ flosculus quoque quidam emergit : peculiaris inter Acanacea ; quia conceptus non spinosus. Plinius Sonchos inquit estur : albus, & niger est ; Lactucæ similes ambo, nisi spinosi essent : caule cubitali, anguloso, intus cavi, sed qui fractus copioso lacte manet : albus, qui è lacte nitor vtilis Orthopnoicis, Lactucarum modo : Erasistratus calculos eo pelli per urinam monstrat, & oris graueolentiam conmanducato corrigi, succus trium cyatorum mensura in vino albo & oleo calefactus adiuuat partus, ita vt à partu ambulent grauidæ : datur & in sorbitione : ipse caulis decoctus facit lactis abundantiam, nutricibus, coloremque meliorem infantium : vtilissimus iis, quæ lac sibi coire sentiant : & alias multas vtilitates præstat : hæc omnia ex albo : Cleempotus nigro prohibet vesci, vt morbos faciente, de albo consentiens. puto autem nigrum intelligi syluestre genus. Quædam in collibus vmbrosis & syluis nascitur : crispiore folio, sed mollissimo, minime pungente, colore virentiore. Quædam in montibus caule bicubitali, crasso, concavo : foliis maioribus, diuisura Sonchi asperioribus. hæc ad syluestre genus reduci possunt.

CAP. XII.

HIERACIVM magnum in ædificiis potissimum nascitur : caule cubitali, hirsuto ; in quo pauca folia Soncho similia, sed subhirsuta, ac virentia : summi ramuli capitula sustinent stantia, oblonga, flore luteo, qui euolat in pappos. Dioscorides inquit : caulem emittit asperum, subruffum, spinosum, aliquantisper cauum : folia ex interuallis rariuscule diuisa per ambitum ad Sonchi similitudinem : flores luteos in capitulis, oblongis : huic vires easdem tribuit, quas Sôcho :

CAP. XIII.

QUÆDAM in ruderibus nascitur : folio nigricante, in latitudinem magis, quam longitudinem extenso, prope pediculum diuiso : caule cubitali, in cacumine bracchiato : cacuminibus insident flosculi Lactucæ : tota multo lacte madet. Hanc Plinius inter Lactucas syluestres Hieraciam vocat : habet inquit rotunda folia, & breuia : sic vocant ; quam accipitres scalpendo eam succoque oculos tingendo obscuritatem, cum sensere, discutiant.

C A P. X I I I.

QVI vulgò in Hetruria Terracrepulus vocatur, olus est sylvestre: foliis parvis, Erucę angustifolię similibus, mollibus, subcandidis, aliquando subrubentibus: cauliculos fert dodrantes, paucis ramis rectis paucisq; foliis: in cacumine flos Hieracio magno similis, qui euolat in pappos: herba experitur in cibis cruda ex oleo & aceto: nã dulcis est, & subastringēs, fragilisque: oritur in collibus saxosis, & in edifiiciis: floret tota æstate: hyeme nequaquam perit, nã regerminat à latere. Dioscorides Hieracium paruum appellat: inquit enim folia hoc quoq; habet, ex intervallis diuisa in ambitu: cauliculos autem fert molles, & virentes: in quibus flores lutei circulum describentes: iisdem viribus pollet cum altero Hieracio. Apud Plinium & Theophrastum Crepis vocatur: numeratur enim cum Cicoraceis: caule foliato est Crepis & Apatē, vnde hucusq; nomine fere simili seruato, Terracrepulus vocatur.

C A P. X V.

QVAEDAM in asperis, vbi lapillorum est maceries, exit folio oblongo, & angusto, læui, & candido, vt Terracrepulus; at non scisso, tantum anguloso: cauliculi exeunt nudi, palmum alti: florem sustinentes minorem: radicula huius, fili instar, in longitudinem producta, quibus per intervalla veluti nuclei, Fabæ magnitudine, candidi adnectuntur, teneri: gustu prædulci. Matthęus Syluaticus Scrofulariam vocat, & Castrangulam: herba inquit est, folia habens tenuia, & flexibilia, quæ cum flectuntur, vt frangatur, strident: radices sunt ei tenues, quibus adhærent radices rotundæ, sicut Auellana mundatæ, & albę, mittentes lac: quæ dicuntur scrofulis mederi: sumuntur ex melle, vel cum farina Triticea in placentis, vt vinum vetus superbibatur ieiuno ventriculo mane & vesperti: nam elicit sudores, & strumas in collo discutit.

C A P. X V I.

ALIA folio ab radice numerofo constat, parum diuiso, at lanuginoso, candidioreque: cauliculos fert simplices, ac nudos florem luteum in cacumine sustinentes, minorem Terracrepulo; oritur gracili solo, potissimum in vinearum superciliis; gustu iucundo, vt Terracrepulus, magis astringens: vocant quidam vulgo Ginefrelam, quam in acetaria ruri quærunt.

CAP. XVII.

MINIMUM quoddam genus in montibus nascitur inter saxa : foliolis ab radice tantum , veluti Graminis , leuibus : cauliculo nudo , ac simplici , florem sustinente , similem Scabiosæ , paruum : at semina intra lanugines continet. herba hæc apud Montacutenses inter acetaria comeditur ; nam sapor inest dulcis , & subaustrus .

CAP. XVIII.

PILOSELLA vulgò appellatur in collibus nascens , gracili solo : foliis Oleæ , inferne candidis , pilosis : cauliculos attollit , nudos , florem sustinentes Gineftrellæ similes : Alios vero cauliculos fert foliosos , humi serpentes , sine flore , lacteo succo madet , vt cætera huius generis : sapor inest astringens : laudatur ad vulnera glutinanda , siccata , & in puluerem cribrata : recentis succus cohibet horrores febris quartanæ : in eodem extinguunt calycem , vt duritiem incredibilem contrahat : radix mense Maij effossa , & siccata in puluerem propinatur , aut in cibo datur ad Ramicem .

CAP. XIX.

LACTUCA gratissimum olus est teneritudine , ac dulcedine cæteris prælatum : numerosis constat ab radice foliis , ac latis , se inuicem compactili serie amplectentibus : idcirco quæ in meditullio clauduntur , albidiora sunt , ac teneriora ; quia ab iniuriis externi aeris , & solis proteguntur : cum caulescit amara redditur , & lacte madet : caulis assurgit densis foliis rectus , & crassus , qui in cacumine finditur in ramos candidos , in quibus pauca sunt foliola , subrotunda , ac viridia : flosculos gerit in cacuminibus pallidos , qui in pappos transeunt : semina subsunt oblonga , & compressa , aliis candida , aliis nigra , differentia quoque & in foliis : quædam enim latiore folio constat ; quædam longiore : quædam crispo : quædam plano : quædam in ambitu sinuato , ac valde crispo , quam priuatim Scarolam vocant : à cuius similitudine Lactucas & Scarolas vocant , Tunicarum plexus intricatos , ceruicem , & carpum ornantes : Alia Caputia cognominatur , cuius folia clauduntur ad capitis effigiem : differunt quoque colore , quædam enim alba , quæ frequentior est : Alia rubra , ac si vinum foliis effret aspersum : hoc latissimis foliis constat , ac patulis , dulcius cæteris , sed durius : idcirco recentia tantum folia secant ; regerminat enim diutius ,

antequam caulescat : Alia nigra, cuius folium angustius, ac productius, planum, colore viridi, qualis in Cicorio : non spingitur hæc in caput, nisi vinculo alligentur folia; sic enim candidissima intus redditur, ac fragili teneritudine cæteras vincit : reliqua folia Cicorij modo trita iucunda sunt : caulis huius tenuis; semina autem nigra & huic & rubræ : cæteris autem candida. Theophrastus de Lactuca inquit : provenit à saturday quarto, vel quinto, recisa regerminat, cuius regerminati caules suaviore; nam dulciores, quamdiu teneri sunt : quidam hos magis lactuosos esse : primos autem magis amaros, & minus concoctos : radix brevis, maxime vni stirps; quia caret multiplici radice : sed tantum fibris cohæret; translata brevioris est radice, quam sata; quia ex lateribus magis mittit : semen lanugine continetur. In genere lactucarum candida dulcior, atque tenerior, cuius tria genera reddunt, laticaulis, rotundi caule, & Laconicum : huic folium Carduo simile : & recta, ampla, & caule minime brachciata est. inter latas adeo quædam laticaulis fiunt, ut pro valuis hororum hisce nonnulli utantur. Quæ vero lactis admodum copiosa, & folio pusillo, & caule candidiori consistit, sylvestri similis est. Plinius Theophrastum secutus inquit : Lactucæ Græci tria genera fecere; vnum laticaulis, adeo ut hostiola olitoria ex his factitari prodiderint : folium his paulo maius herbaceo, & angustissimum, ut alibi consumpto alimento : alterum rotundi caulis : tertium sessile, quod Laconicum vocant. Alij inquit coloris & temporis satus genera discrevere : esse enim nigras, quarum semen mense Ianuario seratur : albas, quarum Martio : rubentes, quarum Aprili : ac omnium earum plantas post binos menses differri : diligentiores plura genera faciunt, purpureas, crispas, Cappadocas, Græcas; longiora his folia, caulesque lati : præterea longi & angusti, Intubis similes : pessimum autem genus, cum exprobratione amaritudinis appellauere Pierida : est etiam num alia distinctio Atre, quæ Meconis vocatur, à copia lactis soporiferi; quamquam omnes somnum parere credantur. Apud antiquos Italiæ hoc solum genus earum fuit, & ideo Lactucæ nomen adeptæ; purpuream maximæ radice Cæcilianam vocant : rotundam vero ac minimæ radice Astylida, quidamque Eunuchion; quoniam hæc maxime refragetur Veneri. Est quidem natura omnibus refrigeratrix, & ideo æstate gratæ : è stomacho fastidium auferunt, cibi que appetentiam faciunt. Diuus certe Augustus Lactuca conseruatus in ægritudine fertur, prudentia Musæ Medici. sanguinem augere creduntur. Ecce cum maxime cepit irrepere satius admodum probata, quæ Cilicia vocetur, folio Cappadociæ : nisi crispum, latiusque esset. At horum expositio cum nostris, partim clara est, partim curiosior videretur. Quod de laticaulis scribitur, aliquando hortorum valuis eius caules vtilis esse ob amplam latitudinem, non videatur

mirum ; vidimus enim inter Anchusas caulem aliquando in speciosam latitudinem creuisse ; paucis foliis, vt pote nutrimento in caulem absumpto : multo autem magis id Lactuce contingat ; habitior enim multo est eius caulis.

C A P. X X.

LACTUCA sylvestris Scariola vocatur à recentioribus Medicis, & Serralia; quia folij deorsum veluti serra est : provenit in agrorum limitibus, pingui solo, & humecto, non in caput foliosum coagmentata, vt domestica, sed statim caulescens : caulis assurgit candidus, tenuis, bicubitalis, rectus, in quo folia per intervalla scissa, vt Cicorium, dorso aculeato : paucos in cacumine ramulos fert, in quibus foliola non scissa, & flosculi domesticæ Lactuce, multo lacte madet, amaraque est. Theophrastus inquit, folio breuiore constat quam sativa, quod perfectum aculeatur : caule quoque simili : succum acrem, & medicatum habet : nascitur in aruis : colligitur succus per messem Tritici, & purgare aquam intercutem dicitur, & caliginem arcere ab oculis, & argemam auferre cum lacte mulieris. Dioscorides sativæ inquit similis est, magis caulescens, ac foliis candidior, tenuior, & asperior, gustu amara, viribus quasi Papaveris. Galenus de hac inquit, vocari apud Græcos Thridacinem ; olus est inquit sylvestre, quod in viis ipsis nascitur & locis fossarum eminentioribus, & præterea herbosis, aquisive, ac plerisque incultis : exiguum autem est id olus instar Lactucæ hortensis, nunc nuper enatæ, amarorisque quidpiam præsefert, & multo adhuc magis, dum adolescit : vbi autem caulem iam produxerit, saporem amarum habet, vel manifestissimum : porro huic Lactucæ aliud præterea olus est simile, quam Condrillam appellant. Plinius multas affert Lactucas sylvestres : hanc de qua agimus Elospon apud Græcos inquit vocari : huius folia trita & cum polenta illita viceribus medentur : hæc in aruis nascitur. Communia autem omnibus sponte nascentibus candor caulis, interdum cubitali longitudine, thyrso & foliis scabrietia ; succus omnibus candidus ; viribus quoque Papaveris similis : carpitur per menses. inciso caule cõditur in fictili nouo, ad multa præclarus,

C A P. X X I.

QVAEDAM in Alpibus nascitur, cubitalis : tenuiori caule, similiter candido : foliis breuioribus, non scissis, sed modice angulosis, candicantibus, quibus, sæpe nullis ramis : flosculis Lactucæ : hæc quoque lacte madet : ideo montanam Lactucam vocare possumus.

CAP. XXII.

LACTARIOLA vulgò appellatur in syluis nascens, folio breviori, angustiorique quam Lactuca domestica, modice anguloso, maculoso, subhirsuto: caulis est rectus, cubito brevior: cacuminibus ramulorum flores sustinet, luteos: copioso lacte madet, amaraque est. Alia in aruis nascitur grandior, & ramosior: foliis & caulibus asperioribus, quasi Anchusæ pungentibus, vulgò Sopraginem vocant, similiter lacte madet, sed ad pabulum iumentorum quæsitata. Has Theophrastus accepisse videtur, cum de Thrydacine, quæ est Lactuca sylvestris, inquit; caulis primo mitis, post spinulis horridus, & cuncta folia spinosa redduntur: succus aquosus.

CAP. XXIII.

TRAGOPOGON, apud nos vulgò Sassefrica vocatur, huius radices venduntur inter olera: nam coctæ esitantur ex oleo & aceto: folia fert angusta, in longam gracilitatem producta, subcandida: caulis simplex est, & rectus, aliquando agnatis paucis stolonibus: in cacumine calyx inest longus, qui florem sustinet luteum, & amplum: semina festucis similia, adnexa longis barbulis, lanuginosis, constituentia magnum caput, rotundum calyce resupinato, ut in Aphaca, seminis color candicat: radix vnica: in altum descendit, similis Cicorio, longior: succo lacteo madet, gustu prædulci: colitur in hortis, sponte quoque nascitur in aruis. Aliud genus sylvestre in montibus reperitur: flore purpureo: semine nigro. Dioscorides inquit Tragopogon, idest barbula Hirci, ab aliis Come, brevi caule constat; foliis Croci: radice longa, dulci; in caule magnus est calyx, & in cacumine semen nigrum, à quo nomen accepit: herba esui apta. Theophrastus inquit: ei quam Hirci barbulam vocant, radix longa, & dulcis: folia Croco similia, nisi quod longiora: caulis brevis, super quem calyx ampla, & barba de summo vertice cana pendens, proluxa; vnde nomen accepit. Plinius eadem habet: at Calycem nigrum tradit: nasci autem in asperis sine vsu: ex quibus significatur genus sylvestre.

CAP. XXIII.

QVAEDAM ex Sicilia ad nos allata est: hirsutior folio: caulis nudis, florem luteum sustentibus, & semina candida, lanuginosa: barbulis brevibus: radice longa, pallida, & succo pallido: traditur venenum esse, ut Aconitum.

C A P. X X V.

SCORZONERA nuper in Hispania inuenta est herba efficacissima ad ictus venenosos animalis eiusdem nominis; nam lingua Catalana Escorzo serpentis genus appellatur apud eos frequentissimum: herbæ efficaciam docuit Maurus quidam, qui primus in Catalonia curauit percussos ab immani fera: radice constat simili prædicto animali: tradit autem Scorzonis figuram Nicolaus Monardes Hispanus, palmi longitudine cum dimidio, in tenuem caudam desinentis, versus caput assidue crassioris: capite crasso, quadrato, ore grandi, lato rictu, lingua nigra, & acuta, pungente; tenuibus dentibus vt Viperæ: idcirco & dentibus ferit, & lingua pungit: color cutis cinereus ad nigrum tendens, maculosus, fero aspectu, torpido gressu incedit, latitat continue inter plantas in segete & vineis: ictum infligit deteriorem Vipera eius regionis, & magis periculosum, cum ingenti dolore, inflatione, & animi deliquio, vt breui sequatur mors, nisi cito succurratur ea herba: aliud enim nullum repertum est virus illud delere: herba est pulchri aspectus altitudine cubiti, paucis adnatis stolonibus rectis: in totum Tragopogo similis: foliis ab radice stratis, circa latera leuiter corrolis, & in extremo fastigiatis, medio neruo ad summum vsque producto, colore subalbido: quæ autem in caule sunt, angustiora redduntur Tragopogi modo, sed breuiora: in cacuminibus ramulorum luteus flos insidet, calyci inclusus, & semina pappum ferentia, vt Tragopogon, sed minora omnia. radix in altum descendit, carnosa, grauis, ex rotunditate in mucronem desinens: cui aliquando appendices quædam adnexæ sunt, tuberosæ, fragiles, cortice tenui, subrufo, vergente ad nigrum, subaspero, intus alba, fracta succum lacteum reddit: sapor subdulcis, esui apta, tum radix tum folia, & cruda & cocta: seruaturs radix condita cum saccharo, quæ gratissima est: oritur locis montosis, præcipue humidis: temperamento constat calido, & humido in primo gradu: tanta eius vis aduersus Scorzonem, vt si eius succo tangatur, torpeat confestim: si iniiciatur in os, pereat: manibus eo succo illitis contrectatur serpens prædictus sine periculo; non enim mordet, atque adeo torpescit, vt semimortuus videatur: qui fuerit ictus, si comedat de eius radice, aut succum foliorum bibat, confestim sanatur, si inflatus tam fuerit, desidet tumor: sedantur dolores, & deliquia: si præsumatur, ante quam momorderit, non superueniunt praua symptomata: bibitur eius succus clarificatus, vel per se vel cum aliis roborantibus cor, aut veneno resistentibus, non solum ad Scorzonis ictum sed & ad Viperæ, aliorumque serpentium: datur eius aqua distillata ad febres pestilentes & malignas: prouocat enim sudor.

sudorem mirifice, vbi natura hunc motum tentat; confert ad melancholias, tristitias, & deliquia: admiscetur quoque epithematibus cordi conferentibus: radices conditæ per multos dies assumptæ, & aqua prædicta obstructions Hepatis, & Lienis tollunt: mestruas purgationes molliunt. Hæc Monardes testatur. existimant multi hanc apud Dioscoridem Condrillam esse; sed magis videtur ad Tragopogi genus reducenda.

C A P. X X V I.

IAM Acanaceum genus prosequamur; Acanacea autē vocat Theophrastus, quorum conceptus, & id, cui flos insidet, aut etiam fructus, spina vel spinaceum quidpiam est: eorundem folia quoque, vt plurimum spinosa sunt, & quandoque caulis. conueniunt autem pleraque cum Cicoraceis, & Lactucis, quoniam lacte madent, at calidiora sunt, magna ex parte odorata, amara, aut acria: quædam etiam & in cibos veniunt ob dulcedinem quandam. semina in capitibus spinosis continent, vt plurimum intra lanuginem reposita, præter papposam substantiam seminibus insidentem: caput aliis resupinatum est in ambitu semina continens, vt Labrum Veneris, Eringium; aliis concavum ex squamis quibusdam spinosis congestum, vt Cardui genera.

C A P. X X V I I.

LABRUM Veneris læto solo nascitur, in agrorum limitibus: foliis ab radice stratis, ternum digitorum latitudine oblongis, spinosisque per totum: caulem ætate fert rectum, lignosum, spinis horridum, bicubitalem, altioremq; binis per interualla foliis, adeo caulem amplexentibus, vt in eorum sinu aqua colligatur ex pluuia vel rore, quæ auiculis sitientibus præsto sit omni tempore: ex eodem sinu binos assidue fert ramos rectos: in cacuminibus oblonga fert capita, spinulis aduncis armata: quibus arefactis lanifices vtuntur ad erigendos pannorum villos, quod Cardare vocant, & Cardos instrumenta prædicta; feritur alicubi ad eum vsu, non distans ab eo, quod sponte nascitur nisi magnitudine capitum: flosculi purpurascens, aut candicantes particulatim exeunt ex oculis quibusdam, circulum describentes, modo vnum, modo plures in echinato capite: Virga pastoris à quibusdam ex recentioribus vocatur, cum tamen hoc nomen apud Serapionis interpretem Polygono tribuatur. Dioscorides Dipsacum vocat inquit: ex genere aculeatarum caulem habet altum, spinis horridum; foliis Lactucæ spinosis, binis singula genicula amplexentibus, prælongis, armatis in dorso medio, super subterque tubercula ceu bullas spinosas habentibus,

bus, cauo alarum sinu, in quo humor subsistit ex rore collectus, & pluuiis, de quo videtur herba nomen traxisse: in cacumine singulis ramis capitula sunt echinata spinis, longiuscula: hæc, postquam exaruerunt, albescent, quibus dissectis in media medulla vermiculus iouenitur: radix sanarimas sedis & fistulas, si decocta in vino tusaque ad crassitudinem ceræ admoueatur. Plinius eadem ferme habet. Recentiores aquam in Labro Veneris refertam laudant ad oculorum claritatem, & faciem emendandam; nam delere maculas flauas ex morbo abortas, si quis à balneo ea se lauerit: idcirco mulierculas pulchritudinis gratia ea uti: unde forte Labrum Veneris appellata est ob aquam in eo labro contentam. Theophrastus spinam quādam Dipсадem, idest sitientem tradit, at non hanc significat, sed arboris genus in mari Rubro.

C A P. X X V I I I.

ERYNGIUM frequens est, & in montibus, & in campestribus; amat tamen loca arida & saxosa: folia, quæ ab radice exeunt, antequam caulis erumpat, in latitudinē desinunt sine scissura, mollia, odorata, gustui iucunda; caulis vere assurgit in ramos dilatatus, durus, in quo folia latiora & scissa veluti in ramos, & aculeata: in summis ramis capitula rotunda fert, foliolis in stellæ modum circūdata pungentibus: flos nullus conspicuus, capitulorum color primo viridis, deinde albescit: radix crassa, & longa, odorata, gustu non iniucunda, intus pulposa, & candida, exterius nigra; conditur cum saccaro in cibis; vulgò Iryngum vocant: Alia in montibus tantum nascitur: simpliciore caule, cacuminibus cæruleis, pulchra aspectu: in admirabili Monte Auerno Apennini Spinam Sancti Francisci vocant, & tamquam Sacram ferunt in domos, qui ea loca visitant. Dioscorides Eryngium inquit, inter aculeatas est, cuius folia in principio sale condita, in cibos accipiuntur; lata autem sunt, & in extremo ambitu aspera, gustu aromatica: sed ubi adoleuerunt, circa caulem multis fastigiis aculeantur: in cacuminibus rotunda capitula, duris, & acutissimis spinis, figura stellæ circūdantur, quorum color viridis, aut albus; aliquando autem & cæruleus reperitur: radix oblonga lata, foris nigra, intus candida pollicis crassitudine, odorata; nascitur in asperis & campestribus. Plinius Eryngem & Eryngion vocat; clara inquit in primis est aculeatarum contra serpentes, & venenata omnia nascens: aduersus ictus morsusque radix eius bibitur drachmæ pondere in vino aut ex aqua, si febris comitatur: illinitur plagis, peculiari-ter efficax contra Chersydros ac Ranas omnibus vero efficaciorē Heraclides Medicus arbitrabar contra toxica & Aconita in iure Anseris decocta. Appollodorus aduersus toxica cum Rana decoquit; cæteri in aqua.

Ipsa

Ipsa dura, fruticosa : spinosis foliis : caule geniculato, cubitali, & maiore aliquando : alia albicans ; alia nigra ; radice odorata, & sativa quidem est : sed & sponte nascitur in asperis, & saxosis, & in lictoribus maris durior, nigriorque ; folio Apij. Ex his candidam nostri Centumcapita vocant : omnes eiusdē effectus : caule, & radice receptis in cibos Græcorum utroque modo, siue coquere libeat, siue cruda vesci : aliaque multa addit ex Dioscoride & magis : recentiores addunt facultatem seminis gignendi, calidi enim & humidi temperamenti esse in secundo gradu : radix melle condita, aut saccaro, & sæpius sumpta virilem genituram adauget, bonumque generat sanguinem : distillatur quoque ex radicibus aqua, quæ pota ad duas vel tres vncias medetur stranguriæ, & auget genituram : ideo sunt, qui loco Secacul Arabum Eryngij radicem sumant. At Galenus herbæ temperamentum in caliditate quidem à medio parum recedere scribit, in siccitate autem non parum cū tenui substantia.

C A P. X X I X.

ERYNGIVM Marinum in arenosis tantum nascitur maritimis : radice cubitali, æquali, crassitudine, pollicari ab imo ad summū, fungosa, tenera, candida, & odorata : caulis crassus, ac levis, cinerei coloris : ramis ad latera sparsis prope terram : folia insunt lata, ac rotunda, robusta, paucis scissuris in ambitu, firmis aculeis horrida, candidantia : capitula rotunda Eryngio equalia, foliolis latis circumdata, colore ut plurimum cæruleo : semina fæcta, & lata, in rotunditate depressa, ac duplicia. Dioscorides, ut puto, Crocodilium vocat, cuius statim meminit post Chamæleontem. inquit autem : simile est Chamæleonti nigro : nascitur autem in locis arenosis (sic enim legit Hermolaus ex Plinio verbum græcum *Ἀμμόδριον*, non *δρυμόδριον*, id est syluosis, ut vulgari codices habent) radicem habens longam, leuem, aliquantum latam, odore acri, ut Nasturtium : radix huius feruēfacta in aqua & pota, sanguinem copiosum per nares pellit : datur eadem spleneticis efficaciter iuuans : semine urinam ciet : rotundum idest, duplexque, uti scutum. conditio autem tum radice, tum seminis, & locus natalis omni ex parte huic plantæ, conueniunt. similitudo Chamæleontis nigri adhuc incerta est, cum omnino ea planta non agnoscat. Plinius Dioscoridem sequutus inquit : Crocodilion Chamæleontis herbæ nigre figuram habet : radice longa, æqualiter crassa, odoris asperi : nascitur in sabuletis : pota sanguinem per nares pellit, copiosum, crassumque, atque ita lienem consumere dicitur. Galeus Crocodiliadis radicem prope aquas nascentis laudat ad dolorem capitis : & Aetius radicem Crocodiliadis eius, quæ maxima est, commendat.

C A P. X X X.

QVAEDAM peregrina apud nos foliis Acanthi, minoribus, candidis, spinosis: caule recto, cubitali & altiore: ramis quoque rectis: in cacumine capita insunt spherica longè, grandiora Eryngio, composita ex floccis, in quibus flosculi candicantes, aut cærulei: semina grano Tritici similia, longiora, hirsuta: radices sparsas Acanthi modo. Dioscorides Agriacantham vocat, idest Acanthum sylvestrem, inquit enim similis est Scolymo spinosa, breuior Acantho domestico, qui in hortis feritur: huius quoque radix eadem potest, quæ Acanthi. Plinius duo inquit Acanthi genera: aculeatum & crispum, quod breuius, sylvestre scilicet intelligens: alterum læue, & cætera, quod domesticum est, de quo nos alibi diximus.

C A P. X X X I.

QVAEDAM in maritimis nascitur locis arenosis, quam Crithmum sylvestre vocant: foliis similiter quidem crassis, vt Crithmum, sed longioribus, & in angustiores partes diuisis, in robustos aculeos desinentibus: umbellis quoque spinosis: flosculis candidis: seminibus factis inter spinas: radicem alte descendentem, teneram, odoratam, & gustu iucundam: folia quoque recentia, antequam spinis horrescant, similiter condiuntur, vt Crithmum: peculiare huic, quod flosculi spinis insident specie umbellæ, & candidi, sed sine semine, excepto eo, qui in medio corymbo est: est autem hoc semen solitarium, non geminum, vt in ferulaceis, grano Hordei simile, in aculeum desinens: corymbi alij colore candido: alij subrubente constant, aut violaceo, multis spinis, & firmis horridi, non caput constituentes, sed umbellam: folia quoque aliquando subrubentia spectantur: Plinius hanc intellexit inter Eryngij genera, cum dixit: in littoribus maris durior, nigriorque nascitur: folio Apij.

C A P. X X X I I.

QUAE seminis conceptum in cauo continent, eadem florem totum simul fundunt in summo capitis, aut foliaceum, aut lanugineum: horum quædam in alis foliorum floret, vt Scolymus; quædam in cacuminibus vt Cinara, & reliqua Carduorum genera.

CAP. XXXIII.

SCOLYMVS prope vias, & in agrorum limitibus nascitur: foliis ab radice longis, & intersectis, leuibus, & in ambitu spinosis, maculis candidis: caule cubitali, altiorique, adnatis stolonibus: in iis frequentia sunt folia, breuiora, non incisa, duriora, magisque pungentia: floret particulatim in alis foliorum tota ætate: flos luteus, foliaceus, vt Cicorij: seminis quoque conceptaculum tenue, ex squamis constat non pungentibus, occultatum tamen inter foliorum spinas: tota lacte madet, vt videatur Cicorium quoddam spinosum: sapor inest subamarus, admixta quadam dulcedine, & astringione vt Cinaræ: ideo floris conceptus, quamquam exiguus, desquamatus, cibo idoneus est. Theophrastus pulcre hanc describit: inquit enim, Scolymus, Carduus vertitur à Theodoro, siue Limonia inter Acanacea, foliis constat aculeatis: pulchre, diuque floret: radicem habet vescendam, tum crudam, tum coctam; eandemque optimam, cum florescit, quod peculiare illi est, & durascens, radix lacteum succum emittit: floris quoque prouentus peculiaris videtur: etenim circa solstitium incipit: carnosam, ciboque idoneam partem, crassescentem sortitur: ortus autem eius non spinosus, sed oblongus fieri assolet, quod proprium huic tantum inesse videmus in eorum genere, quæ foliis constant aculeatis: è diuerso quam Vernilagini: quæ post hæc sequuntur Vernilagini tribuenda sunt, non Scolymo, vt Plinius facit. Alibi idem Theophrastus de Scolymo inquit: ferotina admodum tam germine, quam flore percipitur: floret cum solstitium agitur. Dioscorides videtur aliqua ex parte, ab hac descriptione discedere: inquit enim: folia gerit Chameleontis & Spinæ albæ similia, sed nigriora, & crassiora: caulem oblongum, foliis congestum, & in eo caput spinosum: radix autem subest nigra & crassa, in graueolentia alarum, & reliqui corporis radix illinitur, in vino decocta, si bibatur, tædia eadem emendat, urinamque detrahit copiosam, & sctentem: ipsa herba in cibos recipitur cocta, vt Asparagus. in his Dioscorides dissentire videtur à Theophrasto, cum caput spinosum tradat: at quoniam oblongi cõceptus spinis carentes spinosis foliis includuntur, caput quoddam constituentes, ob id Dioscorides eo modo assignauit: folia autem quamquam non sint nigra, ei, quam descripsi, nigriora tamen sunt quam Spinæ albæ. Plinius Theophrastum sequutus inquit: Scolymus floret sero & diu, Carduorum generis, ab iis distat, quod radix eius vescendo est decocta; mirumque, quod sine interuallo tota ætate aliud floret in eo genere, aliud concipit, aliud parturit: aculei arescente folio desinunt pungere: sed hæc postrema verba apud Theophrastum Vernilagini tri-

buuntur. Alibi idem Plinius Dioscoridem sequutus inquit : Scolymon quoque in cibo recipit oriens, & alio nomine Limonion appellat : frutex est numquam cubitali altior, cristisque foliorum, ac radice nigra, sed dulci : Eratosteni quoque laudata in pauperis cœna : Vrinam ciere precipue traditur : sanare lichenas, & lepras ex aceto : Venerem stimulare in vino Hesiodo & Alcæo testibus, qui florente ea cicadas acerrimi canis esse, & mulieres libidinis audissimas, virosque in coitum pigerimos scripsere, velut providentia naturæ hoc adiumento tunc valentissimo : Item graueolentiam alarum emendat radicis emedullaræ vncia in vini Falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balneo ieiuno itemq; post cibum cyathis singula pota; nam vitium id ex alis per urinam effluere teste Xenocrate.

C A P. XXXIII.

CARDVVS satius, in Hetruria vulgò Carcioffus vocatur; in hortis colitur cibi gratia : folia fert ab radice ampla, longitudine fere cubitali, scissa, subhirsuta, cinerei coloris, nequaquam aculeata paucis exceptis : caulem ex medio foliorum erigit crassum, & in cacumine caput figura Pineæ Nucis, ex latis squamis coagmentatum : hoc antequam floreat, dum tenerum est, estur crudum cum sale & pipere, vel coctum abiecta tamen duriori squamarum parte. Caput hoc aliquando occultatur inter folia media, non procul à radice, quod si non auferatur tenellum, attollitur in dies cum caule supra folia, ac floret : flos lanugineus est, colore purpureo : semina inter candidam lanuginem continet, oblonga, leui cortice oblecta, candido, vel nigro : Fert & alia à latere capitula duo, aut tria, sed minora, quam quod in medio continetur. Capitum squamæ figura folij Laurini, aut Myrthini in aculeum desinunt; breuem, nunc robustum, nunc infirmum, nunc prope nullum : similiter & folia, quæ in caule aliquando aculeata, aliquando mitia sunt : differunt & colore squamarum : nunc enim subrubentes, nunc virides spectantur : capitis quoque figura nunc oblonga, nunc rotunda : gustui gratissima, ideo maxime expetuntur in extremis mensis, oris halitum commendat; coctionem adiuuant, & Venerem concitant. Plinius Carduos maximi quæstus esse testatur apud Cartaginem, Magnam, Cordubamque precipue : nam sestertia sena millia ex iis aruis reddere : ideo portenta terrarum in gancam versa : feri duobus modis, autumno planta : & semine ante nonas Martias : plantasque ex eo disponi ante idus Nouembris, aut in locis frigidis circa Fanonium : stercoreari etiam, lætiusque prouenire : condiri quoque aceto, melle diluto, addita Laseris radice, & Cumini, ne quis dies sine Carduo sit : non licere homini plebeo vesci : eosque refugere

fugere quadrupedes conscias. Apud Columellam Carduus satius Cinara vocatur: de Cinara apud Dioscoridem mentio est tantum inter attributa: nam de Chamæleonte albo inquit ex medio, foliorum spinas erigere Echini Marini modo, aut Cinaræ: Galenus inter alimenta ex spinosis quæ sita inquit: æstimari Cinaram pluris, quam conueniat: ab aliis Cynaram proferri; esse autem prauis succi, & maxime cum plusculum iam obturuerit: etenim tunc succum biliosum in se ipsa continet copiosorem, totamque substantiam habet duriores; adeo ut ex ea quidem succus melancholicus, ex ipso autem succo tenuis, ac biliosissimus gignatur: satius igitur fuerit ipsam elixam mandere sic, ut si quis cum oleo garo & vino ipsam sumat, Coriandrum iniiciat: sin vero in patina paret, aut fringat in sartagine, hæc semoueat. Multi enim eo modo ipsarum velut capita, quæ spondylos nominant, mandunt. Theophrastus, ut puto, de his egit statim post Scolymum, cum inquit: contrario modo se habere Scolymum, quam Chamæleontem (Theodorus Vernilaginem vertit) hic enim quamuis foliis constet non aculeatis, tamen Acani speciem gerit, senescensque flos in lanuginem pappum vocatam conuertitur: pergitque ad ætatem usque aliud parturiens, aliud florescens: seminis autem folium quale Laurinum, aut Myrthinum, aut cæterorum huiusmodi, exiguum humorem ac mediocrem habet, & arefactum relaxatur, & non amplius pungit; sed hæc verba transposita valde perturbatam faciunt in codice græco lectionem. Plinius hæc multis ablatis Scolymo ascripsit: de hoc tamen Theophrastum sequutus dixit inter spinosas: Chamæleon in foliis non habet aculeos. Alius tamen est Chamæleon albus, & niger, non solum apud Dioscoridem, sed & apud Theophrastum, & Plinium, ut sup. loco patebit. Inter genera Cardui satui videtur & Ixine apud Theophrastum, quam Theodorus modò Carduum pineam, modò spinam Ixinam conuertit: inter Acanacea estate inquit germinat: haud multis in locis provenire potest: ab radice solitigeta, de qua media seminalis Acanus, veluti malum extuberat, foliis nimirum occultatus: hic lachrymam iucundi saporis parte profert postrema, quam spinalem Mastichen vocant. Alia autem est Ixia apud eundem Theophrastum, idest Chamæleon albus, quam Theodorus nequaquam distinxit ab Ixine, utramque Carduum pineam vocans. Plinius de Ixine inquit, ubi corrupte legitur Helxine: visu rara est, neque in omnibus terris est: radice foliosa, ex qua media veluti malum extuberat, contextum sua fronde: huius cortex summus lachrymam continet, iucundi saporis Acanthicem Mastichem appellatam: hoc igitur genus Cardui, ut sæpe visitur apud nos, caput gerit in mediis foliis occultatum: lachrymam autem quamdam omnia fere resudant, cum incisa sunt; nigrescentem, at valde modicam: sed Ixine magis conspiciam.

CAP. XXXV.

CARDONES vocamus in hoc genere, quorum caules vel potius foliorum pediculi terra obruti hyeme in cibos veniunt, crudi, à cute emundati: candidi enim sunt, succosi, & gustui grati; aquosiores tamen quam capita; apponuntur nobilium mensis cum sale & pipere. Quamvis autem id ex omni genere Carduorum hortensium fieri soleat, vnum tamen proprium genus est, quod huius tantum gratia feritur, vt aduentante hyeme terra obruatur: huius folia diuisa magis sunt, ac spinosa: caulis altior: capita compressa, lata, ex angustioribus squamis coagmentata: hæc quoque veniunt in cibos, sed duriora sunt ac propemodum sylvestria, ideo non nisi cocta comeduntur, cum cætera genera desierunt, ferotina enim magis sunt: vtuntur eius flore ad lactis coagulationem, quæ facultas & cæteris Carduis inest. Theophrastus hos videtur intellexisse, cum inquit: quæ autem Cattus nuncupata est, in Sicilia tantum nascitur; Græciæ nusquam habetur sui generis planta: hæc enim statim ab radice caules repentes in terram mittit folio lato, atque spinoso: caules hos Cattos appellant: desquamati cibo idonei sunt, paulo amaricantes, & reseruare eos aqua salsa conditos consueuerunt: alium vero caulem erectum producit, quem Pternicem vocant; is quoque cibo aptus excrescit, sed reseruari non patitur: fructus in quo semen spinata specie est, verum exemptis lanuginosis seminibus is quoque vescendus relinquitur. & cerebro palmæ similis est, Scalam eum appellant. Plinius eadem fere habet ad verbum.

CAP. XXXVI.

CARDVVS sylvestris in ruderibus nascitur: caule bicubitali, altiorique, ramoso, appendicibus foliorum hispido: folia insunt lata, non scissa, in ambitu frequentibus aculeis armata, candida lanugine hirsuta: cacuminibus capitula insunt, hispida, non squamosa, sed potius hirsuta: flos similis satiuo: vtuntur eo ad lactis coagulationem: ideo quidam vulgò Præsuram appellant. Alter in limitibus agrorum frequens: tenuiori caule, similiter hispido: foliis minoribus, subhirsutis: capitulis paruis, frequentibus, qui celeriter in pappum euanescent. Plinius Carduorum sylvestrium genera duo tradit: vnum fruticosius à terra statim: alterum vnicaule, crassius: vtrique folia pauca, spinosa, muricatis cacuminibus: sed alter florem purpureum mittit inter medios aculeos, celeriter canescentem, & abeuntem cum aura, Scolymon Græci vocant. hic, ante quam floreat, contusus, & expressus illito
suc-

succo Alopecias replet, radix cuiusque ex aqua decocta potatoribus sitim facere narratur: stomachum corroborat, & vuluis (si credimus) etiam conferre aliquid traditur, ut mares gignantur: manducatus hic Carduus, odorem commendat oris: alibi idem Plinius, cum inquit: Carduus & folio, & caule spinosas lanugines habet: sylvestrem intellexit. Quamvis autem Scolymum appellari tradiderit, aliud tamen eo nomine intelligi ostendimus apud Theophrastum. Non ab re autem fuerit apud Theophrastum Polyacantham asserere, quam Theodorus aculeosam vertit inter Acanacea.

C A P. XXXVII.

ALVD est genus Cardui sylvestris in ruderibus frequens: foliis Scolymo latioribus, similiter pungentibus, in ambitu fimbriatis, & maculis candidis, vnde Lac Diuz Mariæ quidam appellant. caulem cubito altiore fert, adnatis stolonibus: & in cacumine capita satiuo Carduo minora, compressa angustis squamis, in longas spinas ac robustas desinentibus, deorsum spectantes: florem purpureum: radicem crassam, sapore dulci: huius quoque caput comeditur à plebeis. Dioscorides Silybum vocat: spina inquit est lata: foliis Chamæleonti candidæ similibus: hæc recens nata coquitur, & cum oleo & sale manditur: succus è radice drachma potus ex aqua mullâ vomitiones cit. Plinius de Silybo inquit: Chamæleonti albo similis, æque spinosa; ne in Sicilia quidem, aut Siria, aut Phænice, ubi nascitur, coquere tanti est, ita operosa eius culina traditur: in medicina nullum usum habet: ex quibus Plinius videtur nequaquam nouisse in Italia passim nascentem iuxta oppida. Theophrastus videtur hanc nomine Acani intellexisse; vnde reliqua Carduorum genera Acanacea dicta sunt, est enim notissima, ac frequentissima, ideo pauca de Acano scribit: solum enim tradit foliis constare aculeatis: & de Vernilagine dixit: Acani speciem gerere: vocat quoque Carduorum fructum Acanum, ut patet in Ixine. Plinius inquit: sunt qui Acanon Eringio ascribant, spinosam, breuemque, ac latam herbam, spinisque latioribus: hanc impositam sanguinem mire sistere.

C A P. XXXVIII.

CARLINA vulgò appellatur; quia Carolo Francorum regi ostensa est præstantissimum remedium ad pestem arcendam: oritur in Alpibus frequens in pratis Apennini Montis Catenaïæ prope Aretium: folia fert strata circa radicem, oblonga, quatuor digitorum latitudine, fastigiata in ambitu, aculeis armata, ac modice fimbriata: caput

put in medio foliorum gerit, nullo caule, adnexum radici, magnitudine Cardui domestici; at Silybi modo hispidum, & compressum spinis erectis, quæ tenues squamæ sunt, valde hispidæ, colore subruffo: hoc purgatum à squamis & lanugine semen continente conditur saccharo aut melle, gratissimum in cibis: crudum quoque comedunt, sed si copiosius assumatur, tormina gignit & vertigines: gustui cum dulcedine subacre est, & odoratum; dum purgatur à squamis, lachrymam reddit albam, aut modice flavescentem, glutinosam: radix alba est, singularis, odorata. Dioscorides Chamæleontem album vocat, quæ à quibusdam Ixia dicitur; quoniam quibusdam in locis viscum circa radices eius inuenitur, quo pro Mastiche vtuntur mulieres: folia habet Silybo, aut Scolymo similia, asperiora, acutiora, & nigro Chamæleonte validiora: caulem non promit, sed ex medio spinas Echini Marini, aut Cinaræ modo erigit: flores purpureos veluti papporum lanugines emittit: semen Cnico simile; radicem in latis collibus crassam, in montosis vero graciliorem, in profundo albam, aliquatenus aromaticam, graui odore, dulcem. Theophrastus de albo Chamæleonte, quam Theodorus Vernilaginem vocat, inquit: radice distat à nigra: candida enim est, dulcis, crassa, & grauiter olens, utilis traditur ad alui profluvia decocta: dissecta Rhaphani modo digeritur in taleolas, & iunco transfigitur: valet & ad interrancorum animalia lata acetabuli mensura in vino austero pota, sed præsumpta vna passa: occidit & canes & sues: Canes quidem subacta in farina hordeacea, cum aqua & oleo: sues autem cum Brassica. & si hominem ægrotatem experiri volueris an viuere possit, lauandum ea radice triduo iubent: hoc enim si tolerauerit, moriturum nequaquam existimant: nascitur æque omnibus locis folio Scolymi, verum ampliore, & terræ proximo: capite magno Acano simili; vnde quidam Acanum eum vocarunt. Alibi Ixiam vocat, quæ in Creta habere lachrymam dicitur, alia autem apud eundem est Ixine; nam in eodem capite vtriusque meminit, tamquam diuersarum. Alia quoque intelligitur apud eundem nomine Chamæleontis seu Vernilaginis: folio scilicet non aculeato, vt in Carduo sariuo diximus. Plinius Chamæleonem inquit, aliqui Ixiam vocant: duo genera eius: Candidior asperiora folia habet: serpit in terra, Echini modo spinas erigens; radice dulci, odore grauissimo; quibusdam in locis viscum gignit album sub alis foliorum, maximè circa canis ortum, quo modo Thura nasci dicuntur; vnde & Ixia appellatur: hoc vt Mastiche vtuntur mulieres.

CAP. XXXIX.

ALTERVM genus nascitur in Alpibus Pistoriensibus, ac Lucen-
sibus: hoc folia fert paulo angustiora, & dissecta ex interuallis,
non strata in terram, mollioraque; at similiter aculeata: caulem
dodrantalem, aliquando vnum, aliquando plures, qui in cacumine ca-
put sustinent priori simile, sed paulo minus: hoc in cibus non expetitur,
vt alterum: radicem fert crassiolem, nigricantem, valde odoratam, quasi
exesam à latere. hoc profecto in genere Chamæleonis est; paucis enim
differt ab altero: sed dubium vtrum Chameleon niger apud Dioscori-
dem & Theophrastum dicendus est. Si Dioscoridem consulamus, alia
videtur describi, saltem loco natali differens: inquit enim, hæc quo-
que Scolymo similis est foliis: minoribus tamen, ac tenuioribus
iisque rubentibus: caulem fert crassitudine digiti, dodrantalem, sub-
rubrum, in quo umbella, & flores spinosi, tenues, Hyacintho æmu-
li, varij: radix crassa, nigra, densa, interdum corrosa, quæ dissecta
flavescit; comenducata mordet: nascitur in campestribus siccis, col-
libus, & maritimis: appellatur Chamæleon ob foliorum varietatem:
mutant enim cum terra colores; nam reperiuntur, vel intense viridia,
vel subalbida, aut cærulea, aut rubra, secundum locorum differentias.
At supradictæ plantæ neque umbella inest, neque ea floris constitutio,
neque coloris varietas, neque locus natalis: solum radicis conditiones,
ac foliorum similitudo, & caulis conuenire videntur. Sed Theophrasti
descriptio; vnde multa mutuasse Dioscorides videtur, minus abhorret:
inquit enim: Chamæleon hic quidem albus, hic vero niger est: differunt
radice, qua vires possident: Nigro folium inest albo Chamæleoni simi-
le, nam specie Scolymi, sed minus, & læuius: tota autem herba umbracu-
li speciem repræsentat: radice crassa, & nigra extrinsecus, subfulua in-
trinsecus nititur: loca gelida, humidaque amat: (alij codices habent
non ὑγρὰ, id est humida; sed ἀγρὰ: id est inculta) lepram & vitiliginem
trita in aceto & ramentis illita expellit: nec non & canes occidere potest:
utilis annis quadraginta: hæc Theophrastus: Si igitur accipiamus totā
herbam ab eadem radice plures caules ferentem, quibus singulis singula
insunt capita, vt sepe visitur in nostra: profecto tota umbraculi speciem
repræsentabit, vt Theophrastus inquit: hoc modo nihil obstat, quin
planta prædicta Chamæleon niger sit apud Theophrastum. Plinius Dio-
scoridem magis sequitur; ex nigris inquit aliqui marem dixere, cui flos
purpureus esset; & fæminam, cui violaceus: vno nascuntur caule, cubi-
tali, crassitudine digitali: ferunt & hæc viscum, vlceribus vtilissimum:
cum igitur plura nigri genera faciat; nostrum ex his vnum fuerit.

C A P. X L.

S PINA alba in montibus tantum nascitur: caule recto, ultra bicubitalem altitudinem; nam aliquando hominis staturam excedit: foliis longis, sed angustis, in ambitu scissis, referentibus Scolymi folia, quæ ab radice sunt, hirsutioribus, candidioribusque; hæc spinis armantur prælongis, candidisque: paucos fert ramos prope verticem, quibus singulis singula capitula insident hirsuta, sed mollissima, cinerei coloris, magnitudine capitis Carlinæ: flos purpureus: radix subest carnosa, & odorata. Dioscorides inquit: nascitur in montibus, sylvestisque; folia habens Chamæleonti albo similia; verum angustiora, candidioraque, atque subhirsuta, spinis infesta: caulem bina cubita excedentem, crassitudine pollicis, vel ampliore, subalbidum, & concavum: caput spinosum cacumini insidet, Echino marino simile, minus, & oblongum: flores purpurei, in quibus semen Cnico simile, sed rotundius: radix bibitur ad sanguinis excreationem, stomachicos, & celiacos: urinam mouet, & quæ sequuntur. Arabes vocant Bedegnar, quo nomine hodie officinæ vtuntur, quamvis herbam pauci nouerint. Alia in collibus nascitur & campestribus, sed inculcus: folio simili, candidis maculis pulchre ornato, sed spinis exiguis: caule cubitali, amplioreque, solido: capitulis pluribus, tenuioribus, viridibus, magisque rigidis: flore simili: radix subest lignosa, sine odore: hanc plerique pro Spina alba ostendunt.

C A P. X L I.

S PINA Arabica in montibus nascitur, locis gracilibus: prope cubiti altitudinem; duobus aut tribus ramis, prælongis, infirmis: paucis foliis, figura Spinæ albæ, sed multo minoribus, crispis, viridibus, modice pungentibus: capira fert cacuminibus singula, lata, & depressa, inuersis squamis tenuibus, flore purpureo: radix carnosa, aromatica, vt Spinæ albæ. Dioscorides inquit: Spina Arabica similis nature videtur Spinæ albæ, radice valens, ad cohibendos fluores muliebres, & sanguinis eruptiones, & ad alia, vi astringendi similiter prædita: nascitur in asperis. Plinius inquit. Spinæ Arabicæ laudes in odorum loco diximus, & ipsa spissa, & reliqua habet, vt Dioscorides.

C A P. X L I I.

A CANTHION in sylvestribus nascitur, & torrentium alueis: caule recto, fere cubitali: foliis Spinæ Arabicæ, minus crispis: capitula fert oblonga, & tenuia: florem purpureum: lanugo

ab iis capitibus prelonga, & copiosa redditur, vt Lini instar neri possit : Alia in agrorum limitibus passim nascitur, maior, & nigrior, in omnibus Spine Albę campestri similis, sed colore viridi, nigricante : huius capitula non tantam lanuginem fundunt, vt prior. Dioscorides inquit : Acanthion folia fert Spine Albę, in cacumine autem spinosas eminentias, qua materia collecta, & in vnum coacta fiunt bombici similia : huius radix, & folia ad opistotonum bibuntur. At Plinius, quem sequuti sunt Dioscoridis interpretes, foliis tribuit, quod Dioscorides cacuminibus ; inquit enim : Spine Albę similis est Spina illa, quam gręci Acanthion vocant : minoribus multo foliis, aculeatis, per extremitates, & araneosa lanugine obductis, qua collecta etiam vestes quędam Bombicinis similes fiunt in Oriente. sed magis verisimile est lanuginem vestibus texendis vtilem ex papposis capitibus haberi, quam foliis.

C A P. X L I I I.

CIRSIUM in agro Pisano prouenit, locis vliginosis, ad radicem montis Sancti Iuliani : reperitur & in montibus : ab eodem cespite radicum plures fert caules rectos, bicubitales, simplices : foliis palmi longitudine figura Buglossi, sine pediculo adnexis ; adeo vt foliorum labiola per longitudinem caulis producta, caulem reddant angulosum, & propter foliorum ordinem triangulum : ipsa folia mollia sunt, nequaquam hirsuta in ambitu spinis mollibus : in cacumine tenuia capitula sustentur, tamquam in vmbella flore purpurascēte, qui in lanuginem soluitur. Alterum in syluis reperitur : foliis latioribus, breuioribusque, spinis similiter mollibus. Tertium in aruis passim reperitur, quod vulgò Stoppione vocatur : foliis modice angulosis, candidioribus, aculeis durioribus, ideo pungentibus : omnibus capitula insunt similia, & papposa. Dioscoridis descriptio primo generi maxime quadrat ; inquit enim : caulis est tener, quasi duorum cubitorum, triangulus : foliolis infernis, Rosarum specie, in angulos exeuntibus per interualla, spinosos, molles (quibus verbis significat foliorum appendices angulos facere in caules per interualla) folia Buglossio similia, modice hirsuta, longiora, subcandida, in ambitu spinosa (hæc verba magis postremo generi conueniunt) cacumen in caule orbiculatum, hirsutum, & in eo capitula in summo purpurea, quę in lanugines euanescent : huius radicem adalligatam loco dolores varicum sanare traditur ; vnde Cirsij appellatio. Plinius eadem fere habet ad verbum, sed folia tradit minora Buglossio, legens in Dioscoride non μακρότερα : idest longiora ; sed μικρότερα.

CAP. XLIII.

CARTHAMVM syluestre vulgò appellatur, quod in incultis nascitur, iuxta vias : caulerecto, duro, lanuginoso, fere cubitali : folia insunt frequentia, breuiora, & angustiora, quam Scolymi, hirsuta, subcandida, prædura, & valde spinosa : prope cacumina ramulos fert, sustinentes capitula, horrida, paruis foliis, pungentibus circumdata, quæ si auferantur, dum tenella sunt, lineam sanguineam ducunt super cutem, si fricentur : flores fert luteos. Dioscorides inter Cnici genera videtur nouisse, vt patebit in Cnico. Apud Theophrastum Atractylis dicitur, Theodorus Fusum Agrestem vocat, inquiens : Cnico & Acarna candidior est : habetque peculiare, quod in foliis euenit, decerpta enim, carniq; allata succum sanguineum effundunt, qua de causa Phonos, id est cruor à quibusdam Spina hæc nominata est : grauis etiam odore, cruoremque representans ; sero perficit fructum ; autumnio enim, vt fere vniuersum genus Acanaceorum. Plinius Theophrastum sequitur, idem inquit cum Acorna erat Atractylis quoque, nisi candidior esset, & nisi sanguineum succum funderet, qua de causa Phonos vocatur à quibusdam, & reliqua, vt Theophrastus. Alia tamen est Atractylis apud Dioscoridem, vt paulo post patebit.

CAP. XLV.

ACORNA in collibus asperis frequens, & campestribus, in totum minor Atractyli : caulibus rubentibus, leuibus, capitulis in umbella simili modo spinosis ; flore aureo, patulo, in ambitu foliato, vt Asteracticus : nam in Atractyli clausus est : Theophrastus modò Acornam, modo Acarnam vocat : spinoso folio inter Acanacea, aspectu Cnico urbano similis est, colore flauicans, succo pinguis. Plinius Acorna inquit colore tantum ruffo distinguitur, & pingui ore succo.

CAP. XLVI.

CNICVS satius, quod vulgò Crocum Saracenicum vocatur, feritur semine in hortis floris gratia, qui Croci vice recipitur in condimentis : caulem fert rectum, cubitalem, candidum, in quo folia non dissecta, nec spinosa, sed angulosa tantum, læuia, & dura : in cacuminibus ramulorum capitula foliis circumdata : floribus croceis ; ideo iis Crocum adulteratur : semen inter lanugines, crassum, candidum, oleosa intus pulpa, quod apud Medicos Carthamum vocatur in-

ter medicamenta purgantia : eo semine aluntur Psittaci . Dioscorides Cnici meminit, non distinguens sativum à sylvestri, sed simpliciter Cnicum vocans, inquit : folia fert oblonga, incisa, aspera, spinosa : caules cubitales, in quibus caput, Oliuæ magnitudine ; & flos Croco similis : semen candidum, & rufum, oblongum, angulosum : huius flore utuntur in obsoniis : seminis contusi cremor cum aqua mulla, vel iure Gallinaceo aluum purgat, sed stomacho aduersatur : fiunt & ad hunc usum placentulæ ante cenam sumendæ, quæ recipiunt Cnici candidi sextarium, Amigdalorum tostorum, & delibratarum cyathos tres, Anisi sextarium, Afonitri dracmam vnam cum carnibus triginta Caricarum, & melle decocto quantum sufficit ; fiunt costaria nucis magnitudine, quorum duo vel tria sumpsisse satis est quatrinduo . Seminis succus lac cogit, quod efficacius redditur ad aluum soluendam . ex his colligitur duo tradi Cnici genera : candidum scilicet & rufum , semine differentia . videtur autem Dioscorides Cnicum rufum vocare genus sylvestre, quod & ex descriptione foliorum significatur : nam folia oblonga, incisa, aspera, & spinosa nequaquam conveniunt domestico . Theophrastus de Cnico inquit sparsim : fructum aculeatû, ac veluti retorridum fert : florem vnà cum seminibus ipsis edit : foliis aculeatis inter Acanthea excipitur vna cum Struthio, & Soncho ; quamvis enim natura spinosa sint ; seminis tamen conceptum non spinosum habent : quæ condictio de urbano intelligitur . subdit præterea : multis caulibus constat, & ramos fundit ; sylvestri urbanoque discernitur : sylvestris genera duo notantur : alterum urbano admodum simile, recticaulis tamen : quamobrem ex eo mulierum priscarum nonnullæ colu utebantur : fructum nigrum, masculolum, amarumque parit . Sed genus hoc sylvestris adhuc nobis incompertum est, nisi ea fuerit, quam paulo post idem Theophrastus Atractylidem vocat ; nam & hodie Carthamû sylvestre vocatur à multis, & hanc Dioscorides intelligere videtur per Cnicum rufum . Plinius celebrari apud Aegyptios scribit Cnicon, Italiæ ignotam, ipsis autem oleo non cibo gratam : hoc faciunt ex semine eius differentia prima sylvestris & sativæ : sylvestrium duæ species : vna minor est, simili caule, tamen rigido ; itaque & colu antiquæ mulieres utebantur, exilis, quam quidam Atractylida vocant : semen eius candidum, & grande, amarum . sed Plinius iis verbis potius domesticum demonstrat quam sylvestre, & quia mitior ; & quia semen candidum . Mesues Carthamum vocat inter purgatiua, quo nomine hodie utuntur : esse domesticum & sylvestrem : assumi ad purgationes domesticum ; eligi semen album, lene, crassum, & planum, cuius medulla vinctuosa, pinguis, & cortex tenuis : & melior flos est, qui est sicut pili Croci .

CAP. XLVII.

CARDVVS Sanctus, siue Carduus benedictus vulgò appellatus apud nos, non nisi fata prouenit: seritur aut tantum medicinæ gratia, ob virtutis præstantiâ: caules fert rubentes, hirsutos, ramosos, infirmos, & in terram procumbentes, ferme cubitales, in quibus folia, figura Senecionis, sed multo maiora, hirsuta, non tamen pungentia: cacuminibus fert capitula foliis inuoluta, in spinosam veluti barbam desinentia, longissimos scilicet aculeos, qui & à lateribus horridi sunt: ex medio spinarum exiguus flos erumpit, luteus, odorem Moschi referens: tota herba amara est vehementer, cum quadam alstrictione, ideo obstructions internorum tollit; & sanguinem fluentem ex naribus restringit succo indito: medetur stomacho debilitato, excitatque ciborum appetentiam, si folia recentia deuorentur: decocta cum lotio sani alicuius infantis, ac pota sanat hydropicos; pestem; omniaque apostemata rumpit; cancerum, & morbum comitalem pellit: puluis cum farina permixtus & ex aceto calido cataplasmate pustulas pestis sanat: carbunculos sanat, contusa & imposita. Aduersus omne venenum per os sumptum puluis, aut herba, aut succus, aut aqua distillata in potu datur, ut inde æger vestibis operiatur, & sudet spatio trium horarum, idem efficit vinum ex ea cōfectum in vindemia: pellit febres antiquas; aliaque multa de ea prædicantur à recentioribus. Describitur hæc à Theophrasto pro altero Cnico syluestre in hunc modum: alterum genus hirsutum est: caulesque Sonceos fert, ut quodammodo humi procumbant: nam propter mollitiem foliorum inclinantur ad arua: fructum habet amarum, barbæ modo hirsutum: seminosa sunt omnia Cnici genera, sed syluestria paruis, & densioribus constant: peculiare huic præceteris syluestribus: quod illa duriora, spinosioraque vrbani proueniunt; hoc autem mollius, & leuius constat. Plinius paucis his verbis describit: altera hirsutior: torosiore caule, & qui pene humi serpat: minuto semine. Dioscorides hanc Atractylidem vocat: inquit enim Atractylis, alij Cnicum syluestrem vocant, spina est similis Cnico; sed multo longiora folia ferens in summis ramulis, cæteris partibus plurimis, nudis, & asperis: vtuntur mulieres pro fusco; capitula in cacumine fert spinosa: florem luteum, alicubi purpureum: radicem tenuem, inutilem. huius folia, semen, comæ trita cum pipere, atque vino contra Scorpionum venena præbent auxilium: ferturque ab iis percussos, quamdiu teneant eam herbam, non sentire cruciatum: simul cum deposita, reciprocare sensum doloris. Illud facit, ut putem Dioscoridis Atractylidem huic plantæ conuenire potius quam ei, quæ à Theophrasto Atractylis vocatur: quo

quoniam illa non longa fert in cacumine folia : non multæ eius partes nudæ : non flos purpureus vmquam visus . Est autem Atractylis purpurea quædam in horto Pisano : caulibus humi sparsis : foliis paulo latioribus, subalbidis, nequaquam spinosis : capitula habet spherica , nuda, tenuissimis, ac prælongis spinis vndique armata : florem purpureum : hæc quoque amara est . Sed merito queri possit, quis vsus earum pro fusso . profecto caules infirmi, & curui pro colu assumi nequeunt, quem vsû præstabat Cnicus sylvestris primus: at pro fusso cû suo verticillo apte extremis harum ramulis filum intorquere, & colligere mulieres possunt.

C A P. X L V I I I.

CACATREPPOLA vulgò appellatur, quasi Cacotribulus, idest infestus Tribulus, passim obuia est iuxta vias, & prope oppida, idque omni tempore : nam hyeme folia ab radice fert strata in terram, similia Papaueri erratico: ex medio foliorum spinosum quid erumpit, qui futurus est floris & seminis conceptus : sunt autem spinæ candidæ, prælongæ, ac robustæ in stellæ modum, vnde quidam Stelariam vocant : caulis à latere spinosi conceptus erumpit subhirsutus, qui statim in ramos finditur, ad latera tendentes : foliis brevioribus, varie sectis, hirsutis : in singulis alis spinas easdem continet : ætate flores ex spinosis conceptibus promit, fere lanugineos, candidos, vel subrubentes, incipiens ab imo : gustu subamara est, & astringens : efficax ad tumores genuum dissoluendos cataplasmate . cum hæc planta notissima sit apud nos, putandum apud antiquos quoque inter herbas notissimas, quæ nomine tantum indicatæ sunt, contineri : descriptio enim nulla reperitur, quæ manifeste hanc demonstraret . existimo autem hanc Stœbem esse; nam quamvis apud Dioscoridem nulla eius notha colligi possit; apud Theophrastum tamen aliquæ habentur, quæ optimè hanc sententiam confirmare possint; nam de Stœbe, quam & Stibam alicubi vocat, & Phleum, inquit vno loco, vbi Stibam vocat : frutex est, folia ferens carnosæ, vt pote quæ pulpa consent : alibi inquit Phleus, quam nonnulli Stœbem vocant, inter eas est, quæ iuxta aculeum folium gerunt, vt Ononis tribulus : iterum de Phleo inquit : spinosarum quoddam genus ex toto spinosum est, quoddam spinoso folio constat; tertium genus est aculeatarum, quod iuxta aculeum folium gerit, vt Phleus, Tribulus, & Capparis sed quod eo in loco subiungitur, Theodorus non bene omnibus his tribuit : peculiare scilicet habere, vt non solum caulem aculeatum, sed etiâ folium habeant hispidum : nam inferius peculiare id soli Cappari inesse traditur : Phleum autem & Hippopheum foliis mitibus consistere, idest sine aculeis : ibidem tribuit Phleo folium carnosum, multifidum : multasque

tasque radículas non in profundum : germinat inquit cum Virgiliis, primoque aratro vna ; nec folia dimittit ; non enim annua, sed diuturnior est. hæc omnia pulchre conueniunt herbæ supradictæ. sed alia apud eundem Theophrastum Phleum neutro genere appellatur, in stagnis nascens, cuius fructus placentaceus in lacu Orchomenio proueniens, Anthella vocatur ; alibi sterile, quæ fœmina est, foliis Harundineis, de qua alibi dictum est à nobis. Plinius Theophrastum sequutus male intellectû inquit : quædam in folio, & in caule habet aculeum, vt Phleos, quod aliqui Stœbem appellauere : vnde error Theodori fluxit : Alibi Dioscoridem imitatus inquit : Stœbe, quam aliqui Phleon vocant, decocta in vino præcipue auribus purulentis medetur, item oculis ictu cruentatis ; Hemorrhoidæ quoque ; & dissenterix infusa. Dioscorides inquit folia & semen astringunt ; ideo dissentericis infundi decoctum, auribus purulentis ; imponi oculis cruentatis : folia cohibere sanguinis eruptionem. longe autem diuersa est apud Galenum, quam incolæ inquit Colymbadem vocant, alij Stœbem, herba fruticosa, calida, & acris valde, parumper redolens, aptissima [ad] præseruandum vina : appellatur & Stœbe, quodcumque vasis interponitur opplendi gratia ; ne inuicem collidantur, vt natura fecit in pulmonis fabrica : nam carne molli, instat Stœbes cuiusdam, eius vasa fulciri scribit Galenus.

CAP. XLIX.

ALTERA in eisdem locis nascitur latiore folio, ac minus diuiso, candidiorique, succo lacteo : capitula fert parua, non in alis, sed in summis ramulis, longis aculeis simili modo armata : florem luteum : radicem valde amaram. Dioscorides Leucacantham vocat, cui radix Cypero similis, valde amara, quæ commanducata dentium dolorem sedat, & quæ sequuntur. Appellata hæc Leucacantha ob candidas capitulorum spinas. Theodorus apud Theophrastum Spinam candidam vocat. Plinius eadem, quæ Dioscorides habet : appellatur & Leucacanthos.

CAP. L.

ACANACEIS proxima sunt, quæ fructum simili modo ferunt, aculeis tamen omnino carent, vt Lappa maior, Carduncellus, Cyamus, & alia quædam : Lappa maior, ab alijs Personata vocatur, & à recentioribus Medicis Bardana : frequens est circa oppida, in pingui solo nascens : foliis ab radice maximis, in latitudine oblongis, figura Cucurbitæ, hirsutis, ingrato odore : caulem fert in ætate tamosum, cubitalem, amplioremque, foliis longe minoribus ; capitula specie spinosarum,

farum, hamulis horrida, quibus pertinaciter hærent vestibus : flos lanugineus, purpureus insidet. Dioscorides Arcion, & Personatam vocat, cui folia tradit Cucurbitæ, maiora tamen, duriora, nigriora, & hirsuta : caulem subcandidum, sæpe nullum : radicem magnam, intus albam, foris nigram, quæ drachmæ vnius pondere pota cum nucleis Pinets, purulenta, & sanguinem extussentibus auxiliatur : quod hodie quidam experimento efficacissimum remedium esse comprobauerunt. Plinius bis eadem videtur intelligere in eodem capite ; modica nominis mutatione, nam vno loco inquit : quidam Arcion Personatam vocant, cuius folio nullum est latius, grandes Lappas ferentem : huius radicem decoctam ex aceto dant potu ad serpentium ictus : ex quibus notis manifeste herba supradicta significatur. Alio loco paulo post inquit, Persolata, quam nemo ignorat, Græci vero Arcion vocant, folia habet maiora etiam Cucurbitis, & hirsutiora, nigrioraque, & crassiora ; radicem albam, & grandem : hæc ex vino bibitur denariorum duum pondere. Quæ verba plurima desumpta sunt ex Dioscoridis Arcio ; hinc controuersie inter recentiores, Quidam enim duo esse Arcij genera Personatam scilicet & Persolatam : Quidam alteram Petasitem esse, alteram Arcion : cum apud Plinium nomen Petasites non reperiatur : atque horum alij primam mentionem scilicet Personatam, Lappas ferentem Petasitem Dioscoridis indicare, legentes apud Plinium non Arcion appellari, sed Echion ; quia moribus Vipere conueniat : Persolatam vero Arcion Græcorum esse, significarique eo nomine eam, quam nos pro Petasite ostendimus, appellatam, à quibusdam Ungulam Caballinam, vt inquirunt. Alij è conuerso. Galenus non Arcion vocat, sed Arction, vt duo sint Arctij genera : primum Verbasco simile folio, vt Dioscorides tradit : Alterum Cucurbitæ, quæ Personata dicitur : quod rationi consentit ; utræque enim plantæ in eo conueniunt, quod capitula gerunt in caule ramoso, & hirsuto : folia subrotunda : sed differunt magnitudine, & proprietate capitulorum, quam diximus, aliisque paucis differentiis : ab vtrisque autem longe diuersa est Petasites, vt patet ex descriptione.

C A P. L I.

S ENECIO passim in ruderibus præcipue circa macerias, in parietibus, & tectis nascitur, herbula semicubitalis altitudinis, aut paulo maior, ramosa, ac subhirsuta : foliis paruis, latitudine parui digiti, in ambitu diuisis, Erucæ modo, aut Quercus : in cacuminibus flosculi lanuginei continentur, lutei, qui breui in pappos dehiscunt : eius foliola recipiuntur in Acetaria : floret particulatim fere toto anno. Qædam in montibus nascitur altior, & in omnibus maior, flore aureo.

Dioscorides Erigeron vocat; cauliculo cubitali, subrubro: foliis crebris, per extremitates incis, Erucę modo, sed multo minoribus: flores fert luteos, qui breui dissoluuntur, & abeunt in pappos; vnde nomen assumpsit; quia vere flores capillorum more canescunt: radix inutilis: nascitur in maceris, & circa oppida. Theophrastus recenset inter olera diutius florentem: inter hyberna erumpentem post Aphacam. Plinius inquit Erigeron à Græcis, quæ à nostris vocatur Senecio, herba est Trixaginis specie, & mollitie; cauliculis subrubicundis: nascitur & in tegulis, & in muris; nomen hoc Græci dederunt; quia vere canescit: caput eius numerosa diuiditur lanugine, qualis est spinę, inter diuisuras exeunte: Quare eam Callimachus Acanthida appellat, alij Pappum: nec deinde Græcis de ea constat: alij Erucę foliis esse dixerunt, alij Roboris, sed minoribus multo: radice alij superuacua; alij neruis vtili; alij potu strangulante; è diuerso quidam Regio morbo cum vino dederunt, & contra omnia vesicę vitia, item cordis & iecinoris; renibus extrahere harenam dixere, & quæ sequuntur. Dioscorides vim refrigerandi foliis, & floribus tribuit; ad testium & sedis inflammationes pollere; & ad omnia vulnera etiam neruorum: lanugo eius per se tantumdem præstat ex aceto inducta, sed recens temperata in potum strangulat: totus caulis decoctus in aqua bibitur cum passō ad stomachi dolores à flaua bile ortos. recentiores Medici Carduncellum vocant, recipientes in vnguento Martiano. Sed cum alio nomine Carduum benedictum appellari tradant, occasionem dubitandi præbuerunt: Alia enim hodie eo nomine intelligitur, quam scilicet Carduum Sanctum vocamus, vt suo loco patet. Forte Senecio appellata fuit à recentioribus Carduncellus; quia ea herba maxime oblectentur Cardueles auiculæ; vnde & herba Carderina vocatur: nam ad id aliud it & appellatio antiqua apud Plinium: Acanthis enim appellata est, quo nomine Auicula quædam vocatur in spinis viuens. recipitur & apud Ioannem de Vigo in confectioe olei Hypericis Carduus Benedictus ad vulnera neruorum, ad quæ pollet Senecio, non Carduus Sanctus.

C A P. L I I.

CYANVS, qui vulgò Fioralisus in Hetruria, sponte nascitur inter segetes, flos est eleganti colore cæruleo splens; ideo recipitur inter coronarios, quamuis sine odore: cauliculum fert rectum, cubitalem, subcandidum, ramosum; in quo pauca folia oblonga, candicantia, & hirsuta, Leucoio similia, sed andustiora, & graciliora, aliquando angulosa, vt Cicorij: cacuminibus capitulum insidet paruum fusuraceū, in rotunditate fastigiatum; vnde flos erūpit foliatus, foliis

C A P. L I I I.

C A P. L I I I I.

C A P. L V.

Y r y 2 dine

dine Papaueris Rheas, sed multo minora, candida, & hirsuta: capitula rotunda, (quamis veluti paruis bullis extuberantibus, instar spumæ candida: florem purpurascentem: Aliud in saxosis: caule erecto, altiore, ferme cubitali: ramis ad latera sparsis: foliis tenuissime scissis, nec adeo candidis. appellauimus hanc Papauer Spumeum; quoniam aliqua ex parte Dioscoridis descriptio accommodari huic possit, præcipue si congener statuatur cum Struthio: sed quoniam alias plantas apud Dioscoridem, & pro Struthio & pro Papauere Spumeo ostendimus; ideo earum explicationem ex aliis locis colligere oportet.

C A P. L V I.

CENTAVREA maior in monte Gargano Apuliæ nascitur: eius radix in officinis pro Rhapontico venditur, exterius nigra, interiorius subrubens, crassa, & longa: folia ab radice fert erecta, similia Cerrettæ, sed multo maiora, sectionibus vtrinque digito latioribus instar folij Nucis: caules fert rectos, ab eadem radice plures paucis ramis, bicubitales, ampliioresque, in quibus pauca folia: cacuminibus capitula Cyani grandiora, flore purpurascente: semen Cnici simile inter lanugines. Dioscorides Centaurium maius vocat, folia inquit ei sunt Nucis Iuglandis oblonga, & virentia, colore Brassicæ, in circuitu serrata: caulibus Rumicis, binum ternumque cubitorum ab radice multiplici sobole, fruticantibus; super hos capita, ceu Papaueris in longitudinem quamdam rotunda: flos in cæruleum inclinatus; & in eo semen Cnici, inclusum veluti in lanigeris floribus: radix vasta, solidaque, ac ponderosa, bicubitalis, succo madida, acris, cum quadam astringitione, nec citra dulcedinem rubescens: amat solum pingue, & apicum, syluas, & colles. cognominata est & Panacea; quia medetur omnium morbis: exhibente radicis dracmæ duæ cum vino, aut cum aqua, vbi febris fuerit: ad sanguinis sputum; ad tussis veteres; asthma; conuulsionem; ad tormina: vuluæ dolores; subdita menses extrahit, & partus: vulnera glutinat imposita: si carnes cum ea tusa coquantur, coalescunt: succo eius pro Lycio vtiuntur. Plinius eadem fere habet ad verbum: de Centaurio minori alibi dictum est.

C A P. L V I I.

QVAE Scabiosa vulgò appellatur, quamuis prædictis similis sit, tamen à genere Acanaceo in totum recedit: neque enim inter lanugines eius semen continetur, neq; clauditur in vasculo: neque cor infra habet, sed exterius, qua flos exoritur. eius plures

disse-

differentiæ. Nam alię folio scisso constant; alię integro. quę scissa fuerunt folia in aruis potissimum estate inter stipulas nascuntur ex messe relictas; caule cubitali, aut ampliore: ramis ad latera spatis: paucis foliis, subhirsutis, vtrinq; diuisis, modò crassius ad similitudinem Cerretæ, modò tenuius vt Papaueris Spumei: cacuminibus ramulorum capitulum infidet, in latitudinem fusum; flosculis ad cæruleum vergentibus: seminibus acruatis, subhirsutis: radice singulari: tota planta admodum amara est, & subastringens: celebratur à recentioribus ad scabiem malignam, & lepram, tum potu succiei, aut aquę distillatę, tum ablutione ex eius decocto, aut in vntione: necat lumbricos; discutit abscessus internos, præcipue toracis, & pulmonis; & interna viscera siccant. dantur aquę distillatę vnciæ tres singulis diebus ter vel quater ad toracis abscessus: tussim: pestem: & venena: vlceribus quoque præhumidis opitulatur exterius illita. putatur hæc apud Aetium Pfora esse, cuius vsu fumo arborum erucę moriuntur.

C A P. L V I I I.

QUODDAM scabiosę genus peregrinum apud nos breue: foliis non adeo scissis: capitulis sphericis, amplis: seminibus circumdantibus, crassis, quibus singulis stylus infidet, stellam gerens, iucundo aspectu.

C A P. L I X.

QUAE autem folio constant integro, plures adhuc differentias habent: nam quædam in syluis nascitur, præcipue locis humidis, folio Lapathi, aut potius Glaſti, virente, leui: capitulis Scabiosę nostratis; radicibus Ellebori modo fibrosis, media quadam crassiori, & detruncata, quasi corrosa; vnde morsus Diaboli vulgò appellatur, ab aliis Succisa: hæc quoque valde amara est: folia recentia cathaplasmate carbunculos, & prauas inflammationes concoquunt; ideo in peste vtuntur: datur in potu radix, ad eadem, & ad omnia venena, cordis morsum, & vuluę cruciatus: aqua distillata ex tota planta in potu dissoluit grummos sanguinis, & occultos abscessus prope cor. Alia quoque in syluis nascitur Succisę similis: folio rotundiore, hirsuto, in ambitu magis serrato.

C A P. L X.

QUÆDAM peregrina apud nos fruticosa, speciei arborea; ideo Scabiosa arborescens appellari potest: caule crasso, albicante; multis ramis, in latitudinem fulis: frequentibus: foliis mollissima lanugine candicantibus, latioribus, ac longioribus, quam Oleæ, nulla ex parte serratis: cacuminibus florem fert purpureascentem, latum: semina crassa, in membranofum calycem desinentia, quæ caput constituunt, veluti fauim, rotundum, & amplum: hæc perpetuo viret, amaraque est, ut reliqua Scabiosæ genera.

Finis Libri Tertiidecimi.

ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER QVARTVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

QUAE florem ferunt pluribus seminibus communem nullo inclusis vasculo, præter id, quod florem regit, ex necessitate hunc habent inferius sedentem, non in summo, vt quibus distributus est in singula: eorumdem semina animaduersa sunt cor in inferiore parte habere. Quædam autem ex his vrentem habent caliditatem, vt Clematis, Ranunculi genera, & Anemone. Quædam frigida sunt & valde astringentia, vt Pentaphyllon: Quibusdam autem folliculus singulis seminibus datus est, vt Geraniis, Maluæ, Lino. Clematis, quæ secundo loco ponitur à Dioscoride, tribus plantis, quæ apud nos sunt, conuenire videtur inter suffrutices: quærum Vitalba vulgò appellata inter frutices numeranda esset, sed ob generis affinitatem in hunc locum distulimus. si utex arborecens est Vitis modo in se-
 pibus, viticulas ferens longas, & lentas, albo cortice, & disrupto: folia coniugatim fert per interualla multipartita, ramosis pediculis clauiculorum vice se intorquentibus, Smilaci similia, serrata, & subhirsuta: sapore acri, & vrente: flores candidos in racemulis fert multis in medio staminibus: semina capitulis circumposita, arida, sine pericarpio, in prælongam plumam desinentia, feruentis naturæ. Hanc Theophrastus, vt puto, Arhragenam vocat: Arbor inquit, similis Viti, & Labruscæ surgit, & modo earum scandere arbores solita est. Ex ea commodissimè igniaria capi existimant, sed conceptaculum ex hac: teretrum verò ex Lauto faciendum censent. Viticella autem appellata suffrutex est in incultis, & gracili solo, alioqui similis Vitalbæ, sed tenuior, ac breuior: foliis quoque tenuioribus, & in suis pediculis magis numerosis, læuibus, nequaquam serratis, sed æcerrima facultate præditis; vtuntur enim ad incultiones exci-
 tandas: flores hæc fert copiosiores, similiter candidos; & semina præditi-
 cæ similia. Tertia Flammula ab effectu vocatur, vulgò quidam Flammula
 Iouis: cõstat viticulis rubentibus; & foliis omnino Vitalbæ simili-
 bus:

bus : flores autem fert cæruleos, & ad purpuram inclinantes, latifolios. Radiculæ omnibus multæ sunt Asparagi similes. Apud Dioscoridem omnes hæ plantæ videntur sub vno nomine Clematidis secundo loco ab eodem descriptæ intelligi. Viticuloso inquit ramulo constat rubescen- te, lento, cui folium admodum acre, & exulcerans : repit per arbores, vt Smilax. Plinius quoque, quamuis alias Clematidas afferat ab his longè diuersas, de hac tamen, quæ à Dioscorides posita est, scribit : similem Smilaci, repentem per arbores, geniculatam & ipsam.

C A P. I I.

RANUNCULOS appellamus plantas, aut in aquis, aut prope aquas nascentes : radicibus albis, Ellebori modo, fibrosis ; flore ex quinque foliolis constante, vt plurimum luteis, qui gustatus linguam exurit : capitulum ferunt vndique circumdatum : semine de- presso, viridi, &, cum siccat, nigro : folia fere omnibus diuisa sunt paucis exceptis, Apij modo, at latiora, & in tres, vt plurimum partes va- rie scissa : inest & plerisque, antequam caulescant, macula quædam ni- gra. Quod frequentissimum circa piscinas nascitur, læui, ac molli folio constat, & caule, qui ferme cubitalis est : florem fert luteum : capitula tenuia, & oblonga, vel rotunda, exiguis seminibus : tenues fert radicu- las, multas, & candidas : appellantur ij Ranunculi læues. Duo alia ge- nera lanuginosa sunt tum foliis, tum caulibus, quorum alterum radi- cem fert Verticilli modo rotundam, vnde aliæ descendunt, Ellebori mo- do, carnosæ : folia magis diuisa, quam antedicta, aliquando coloris cine- rei : quidam hoc genus priuatim Pedem Coruinum vocant : eius radica pro caustico medicamento vtuntur. Alterum adhuc lanuginosius est, & latiore folio constat, ac minus diuiso, quasi Malux ; altiore caule, in quo pauca foliola : radices insunt fibrosæ. vtrique flores aurei, splenden- tes, & capitula rotunda insunt : oriuntur in incultis præcipue pratis. duæ etiam sunt hirsuto semine, & crasso ; ipsæ autem parue, non exceden- tes dodrantalem altitudinem, læues, exiguo flore : oriuntur locis cul- tis, vt in aruis & hortis : harum altera folio constat subrotundo, parum scisso ; cauliculis pluribus, palmi altitudine : altera vno caule constat, ramoso, dodrantali ; foliis multifidis, Apij tenuioris modo, duæ in aquis proueniunt : cauliculis in superficie natantibus, geniculatis : ex singu- lis geniculis folia edunt, & cauliculum breuem super aquas, sustinentem florem album : & capitulum rotundum minuto semine : folia alteri parum scissa, & parua : alteri in capillaceam tenuitatem scissa, quasi fæniculi. vidi & quoddam vtrumque genus foliorum habere initio qui- dem integrum, procedere tempore capillaceum : frequentissima hæc sunt

in paludibus Pisanis, appellantur autem candidi Ranunculi; quia flore constant cādido. Dioscorides Batrachion vocat; quidam inquit Apium sylvestre vocant: eius plura sunt genera: vna autem omnium virtus acris, & valde exulcerans. eorum quoddam folia fert Coriandri, latiora, subalbida, & pingua: florem luteum, aliquando purpureum: caulem non crassum, cubitalem: radicem paruam, candidam, amaram, fibras Ellebori modo habentem: nascitur in riguis (his Dioscorides indicat id, quod nos genus læue appellauimus; at qui in hoc genere florem purpureum ferat, non dum visum est) Alterum genus inquit lanuginosus est: longiori caule, pluribus foliorum diuisuris: hoc plurimum in Sardinia prouenit, acerrimum, quod & Apium (sylvestre vocant (videtur genus illud lanuginosū significare, qui vulgò Pes Coruinus appellatur) Tertium inquit valde parū, graui odore: flore aureo (nos id genus semine crasso, & hirsuto descripsimus.) Quartum inquit simile huic flore lacteo (indicat id genus candidi, quod folia fert parum scissa, similia enim sunt tertio.) Plinius Ranūculi quatuor eadem genera tradit, quæ Dioscorides fere ad verbum. Vnum inquit pinguioribus quam Coriandri foliis, & ad latitudinem Maluæ accedentibus, colore liuido, caule albo, gracili, & radice alba: nascitur in limitibus humidis & opacis: sed hic Plinius colorem liuidum foliis tribuens, significat maculam nigricantem, quam tacuit Dioscorides. Alterum inquit foliosius, pluribus foliorum incisuris: Tertium minimum est odore graui, flore aureo: quartum simile huic flore lacteo. sed hic deprauati codices habent flore luteo, alibi eandem Polyanthemum vocat, quam quidam Batrachion appellant, caustica vi exulcerat cicatrices, & ad colorem reducit, eadem vitilignes concorporat. De eo, quod oritur in Sardinia, alibi Plinius inquit Apiastrum vocari ab Apio, in confessa dannatione venenatum in Sardinia, cum tamen Hyginus Apiastrum ab Ape vocet Mellissophyllon. Dioscorides libro sexto inter venena Sardoam herbam vocat Ranunculi genus, quæ pota & comesta mens dimouetur, distentiones neruorum & labiorum contractiones fiunt, vt prædictu imaginem ridentium referat; vnde Sardonius risus in prouerbum cessit.

C A P. I I I.

PRÆTER hæc genera alia permulta apud nos sunt: vnum in foueis aquosis nascitur, humi serpens, ex singulis geniculis radices fibrosas emittit, & longum pediculum attollit, ramosum, folia diuisa sustentem, Apio palustri similia: ex singulis alis cauliculum attollit, longum, sustentem aureum florem, sed infirmis viribus; non enim mordet, vt cæteri: Quidam hoc Chrysanthemum vocant Democrito

ascriptum; nam ab Aquilegii herbā hanc celebrari asserit; eò quod aquam subesse certum sit, ubi solet emicare, foliis Apij maioribus, flore splendente, auri colore.

CAP. IIII.

DVAE peregrinae apud nos: una floribus multiplici foliorum textura constantibus; hæc quoque serpit foliis supradicto minoribus, Ranunculum duplicem appellemus. Altera flore grandi & simplici: foliis candidis, & lanuginosis, in partes angustas & oblongas diuisis. Duæ præterea sunt: folio nulla ex parte scisso in sylvestribus paludibus: caule cubitali: floribus luteis: exiguis seminibus: alteri folia Plantaginis insunt angustiora: alteri Coronopi, longiora, ferme ad Tristici similitudinem: appellentur Ranunculi infecti.

CAP. V.

TRIA genera in montibus habentur: foliis Aconiti, sed floribus, & capitulis, & radicibus Ranunculi. Vnum folio cōstat rotūdo, & secto, vt Vulparia, lanuginoso: cauliculis simplicibus: flore luteo: seminibus cōgelitis, Lentis modo. Alterum latiore folio cōstat, quasi Napelli, nec lanuginoso: floribus, & capitulis prædicti: Terrium folio minus scisso: caule ramoso: floribus candidis.

CAP. VI.

QVAEDAM in aruis nascitur inter segetes: caule dodrantali: foliis Anthemidis: floribus Ranūculi figura, paulo amplioribus, rubicundis, & splendentibus: capitula fert in longitudinem producta, ad similitudinem Anemonæ: seminibus angulosis, virentibus, duris: radix parua: tota planta odore graui constat. Quidam inter Anemonas pingunt: Alij Chamæmelum Eranthemon putant: ipse Ranūculis ascribendam censeo, forte quem Dioscorides purpureum vocauit.

CAP. VII.

QVAE vulgò in Herruria Fauagello appellatur, à recentioribus autem Medicis Scrofularia minor, parua herba est, in aruis pingui solo nascens: foliis ab radice rotundis, & pulposis, vt fabæ, macula quadam nigra, vt Ranunculus, ex mediis foliis cauliculum fert breuem, ad terram inclinatum, in quo flos luteus similis Ranunculo,

angustioribus, ac pluribus foliolis constans: pauca semina, angulosa, viridia: radicula congesta, ad similitudinem granorum Tritici, quibusdam crassioribus, longioribusque, sapore dulci, & subsalfo: floret in eunte vere, & non dum exacta hyeme: disperit aduentante æstate, viuens radicibus: folia hyeme veniunt in acetaria, sapore aquoso. Syluaticus Testiculum Sacerdotis vocat, laudatque radículas cō-mestas ad vitia hæ-morrhoidarum: alij valere ad strumas in collo nascentes, quas scrofas vocant; vnde appellatio Scrofularia, radicum puluere cum melle delincto ieiunis: aquam distillatam & potu & fotu idem efficere. Plinius Strumeam à nostris herbariis vocari tradit; quoniam medetur strumis, & panis, per se in fumo suspensa; creduntque ea rursus sata rebellare, quæ cū-auerint vitia: quamquam hæc de Ranunculo videatur dicere. Dioscorides Chelidonium minus vocat herbam, figura quidem non differentem à supradicta, sed viribus longe efficaciorē; inquit enim he-bula est pediculis ab radice pendens, sine caule: foliis Hederæ, rotundioribus, & minoribus, teneris, & subpinguibus: radices habet ex eodem caulo, complures, pusillas, veluti grana Tritici congestas, quarum tres aut quatuor in longitudinem exeunt: in humidis & palustribus nascitur. vis ei acris, summam cutem exulcerans, vt Anemonæ: pforas & scabros vngues eximit; succus radicibus expressus naribus inditur ad caput purgandum: idem præstat decoctum cū melle gargatizatum; & vitia pectoris omnia discutit: At Scrofularia minor supradicta, & caulescit, & vim illam acrem non habet. Plinius Chelidonium minorem tamquam Dioscoridi acceptam refert: foliis Hederæ, rotundioribus, minus candidis: at quæ subiungit de succo croceo, & semine Papaueris conueniunt maiori Chelidonio, non minori apud Dioscoridem. De Chelidonio maiori alibi dictum est, & de Scrofularia maiore, & simplici Scrofularia.

C A P. V I I I.

TRINITAS à quibusdam vocatur, ab aliis herba Tora, in montibus nascens, & opacis: foliis ab radice multis, Hederæ similibus, sed tripartito aliqua ex parte diuisis, subrotundis: ex medijs foliis cauliculi nudi emicant in vere, plerumque ante foliorum exitum, tenues, vt Cyclamini, florem sustinentes cæruleum, aut subrubentem, aliquando candidantem, maculosumque, Ranunculo minorem: semina pauca, oblonga, in acutum desinentia: radices multæ sunt nigrae, Ellebori modo fibrosæ: perpetuo folio constat, sed breui tempore floret. Syluarius duas esse herbas tradit, viribus contrarias; vnam quidem venenosam, quæ Tora vocatur; alteram vero resistentem veneno alterius, quæ appellatur Antora: vtrasque in eisdem locis nasci simul: fo-

liis quasi Violarum, rotundioribus, & modice incis: floribus Cyclamini: qui Torę sunt valde violacei; Antorę autem subrubei. Hermolaus Barbarus Triada, seu Trinitatem a quibusdam vocari scribit, & Toram: folio triplici, aut vno potius rotundo, in terna disposito: radice Polypodis, hirsuta, capillamentis multiplici, vermibus nigri effigie: flore cęruleo cum maculis quibusdam candidis, venenosam esse herbam, cui per antipathiam alia occurrit herba Antitaura, & Antitora cognomine; folio rotundo. Alij hodie Toram, & Antoram ostendunt inter Aconita. Alię porro sunt herbę Trinitatis nomine apud recentiores, vt quę inter Trifolia Lagopus a Dioscoride vocatur, vtilis ad dysenteriam, & quędam inter Violas triplici colore floris, a quibusdam Iacea appellata, laudata ad pectoris vitia, & vlcera: vnde occasio errandi venenosam hanc plantam pro iis assumentibus. Quamquam neque hęc ex toto venenosa; nam Antitora venenis resistit: & hodie in Alpibus vtuntur rustici ad hepatis obstructions tollendas, & Ictericam puluerem foliorum assumentes, vnde Figatellam vocant.

CAP. IX.

ANEMONE in tractu marittimo nascitur, collibus asperis, & apicis, copiosa in Monte Sancti Iuliani prope Pisas: folia ab radice fert tria, aut quatuor, rotunda, incisaque, modo magis, modo minus, Geranio latiora, durioraque: ineunte vere cauliculos fert particulatim dodrantes, aliquando altiores, hirsutos, sine foliis, ternis tantum appendicibus, veluti foliolis circa medium: in cacumine flos oblongis foliolis constat, qui cū panditur, stellam representat, coloris nunc punicei, nunc purpurei elegantis: non panditur autem nisi a sole illustratus: nam eo recedente, aut nubilo clauditur, vt nisi insuffletur non dehiscat: vnde nomen traxisse videtur a vento: capitulum fert in longitudinem productum, in quo acervantur semina angulosa, lanugine inuoluta: radix subest rotunda, Oję amplitudine, gustu acerrimo, exurente: similis est & natura foliorum, & floris. Alterum genus peregrinum apud nos: foliis tenuius scissis, appendice, quę in caule est scissa: latiore flore, vt pote qui ex latis foliis constat, similitudine Papaueris Rheas, ad puniceum colorem vergens: capitula fert longiora, & semina similiter lanuginosa: radix magnitudine grandioris Oliuę, sed multis parvis agnascensibus veluti sobole: simili natura constat acri. Dioscorides duo genera Anemones esse scribit, sylvestrem & domesticam: domesticę iterum quamdam tradit flore puniceo, aliam subalbido, aut lacteo, aut purpureo: folia Coriandri, tenuius scissa, humi incumbentia: cauliculos lanuginosos, tenues, quibus insident flores, vt Papaueris, mediis

mediis capitulis nigris, aut cæruleis: radicem Oleę magnitudine, aut maiorem, veluti geniculis distinctam. Hęc descriptio aptissime conuenit nostrati Anemone: sed quę florem album, aut lacteum ferat, in hoc genere reperiuntur adhuc non est. Sed ęur domestica appelletur non video; in incultis enim & asperis oritur apud nos: nisi ob floris pulchritudinem aliquibi colatur. De syluestri autem inquit: in omnibus maior est domestica, & foliis latior, ac durior, capitulum oblongius habet, florem puniceum: radículas tenues, ac plures: quędam etiam est, cui folio nigra, ac non: & paulo post de syluestri inquit: ob similitudinem quosdam in errore versari, non distinguentes hanc Anemonem ab Argemone & Papauere Erratico: quia flores simili colore constant scilicet puniceo: sed differunt; quia color puniceus in Anemone saturatio est; floret quoque citius: non succum fundit, vt illę, non calycem fert, sed veluti Asparagi cacumen: nascitur in aruis parte plurima. Hęc satis conueniunt alteri Anemone, quam descripsi; flores enim omnino Papauer Erraticum æmulantur, sed color magis profundus. Quamquam hoc apud nos non nisi satum in hortis reperiatur. Apud Theophrastum Theodorus Fremium vertit: floret inquit vere inter ea, quę natura herbacea, & annua sunt: hyberna erumpit post Aphacam, ab radice tantum foliata; floret non longe post germinationem. Plinius Anemonas quasdam coronarias tradit, vt florem syluestris Bulbi, & Argemonen: quasdam medicas: sunt, qui Phenion vocant: duo eius genera: syluestris prima, altera in cultis nascens: vtraque sabulosis: huiusque plures species; aut enim pheniceum florem habet, quę & copiosissima est: aut purpureum; aut lacteum. Harum trium folia Apio similia, nec temere semipedalem altitudinem excedunt cacumine Asparagi: flos numquam se aperit nisi vento spirante; vnde & nomen accepit: syluestri amplitudo maior: latioribusque foliis: flore pheniceo. Hanc errore ducti Argemonem putat multi; alij vrsus Papauer, quod Rheęam appellauimus: sed distinctio magna, quod vtraque hęc postea florent: nec aut succum illarum Anemone reddunt, aut calyces habent, nec nisi Asparagi cacumen.

C A P. X.

ANEMONE montana in Apennino frequens in syluis, antequam ab radice folia erumpant, inclinante vere vnicum fert cauliculum, palmi altitudine, in cuius medio folium est vnicum, ramosum, diuisura Cicutę, subhirsutum: flos in cacumine expansus in stellę modum, vt prima Anemone; colore candido, aut superne lacteo, interne cæruleo: reperitur & Ranunculo similior, colore luteo: capitulum rotundum: seminibus Ranunculi: Radix in obliquum tendens,

digiti longitudine; vnde inarescente caule, aliud erumpit folium, supra dicto latius, sed sine fructu. Huius quoque acris natura est. An Dioscorides per candidam Anemonem & lacteam has intellexerit, ambiguum est, cum totius plantę unicam descriptionem tradiderit, non plures. profectò Apij folium, quòd Plinius tribuit, his magis conuenit, quam superioribus.

C A P. X I.

PULSATILLA à recentioribus vocatur in eisdem locis nascens, lanuginosior; latiore folio, ac tenuius scisso, quasi Cicutę: flore latiore, purpureo; seminibus in caudam lanuginosam desinentibus in capitulo rotundo, vt candida Anemone: radice pedali, exesa, subdulci: cæteris acribus. laudant recentiores aduersus venena tum pota, tum per ictum illata, & ad pestilentiam.

C A P. X I I.

GARIOFILATA vulgò appellatur in syluis nascens herba, foliis diuisis, vt Agrimonia, breuioribus, & in extremo latioribus: caules fert ramosos, ferme cubitales, duros: cacuminibus flores luteos, & capitula Ranunculi; seminibus oblongis, in tenuem hamulum desinentibus, quo vestibus hærent. Radices Ellobori nigri modo fibrosas, quibus odor Gariophylli, sapor astringens, & subacris. Alterum genus in montibus nascitur: breuiori caule, ac minus ramoso: rotundiore folio, frequentioribus appendicibus: flore grandi, purpureo, aliquando luteo. Albertus Magnus Gariofilaram à quibusdam Sanamundam appellari tradit, & Pedem Leporis; vnde quidam posteriores Lagopum Dioscoridis putarunt: calidam & siccam in secundo gradu statuit; fistulas sanare succo eius instillato, & per os sumpto: menstrua prouocare, si fomentū adhibeatur ex ea decocta in aqua: vinum, quo decocta sit, assumi ad colicam, & ad robur ventriculo præstandum aduersus cruditates: vsus eius vehementer extenuat obesa: tollit fluxum capitis: in vsu magis sunt folia, quam radices: radices per se aceto irrigatę vestibus inferuntur odoris gratia: aqua distillatur ex tota planta cum radicibus ad eosdem morbos: priuatim ad vulnera sananda tum potu singulis diebus mane & vespere pōdere vnciarum quatuor, tum exterius si vulnera abluantur: tollit quoque neuos & maculas ex natiuitate ortas, si sæpius in infantia lauentur ex ea. Apud Plinium inter Argemonias videtur numerari: nostri enim inquit tria genera eius faciunt, & id demum probant, cuius radix Thus redoleat: aliam Lap-

pam

pam lanariam appellant, vt explicauimus in Agrimonia: vtraque fructu vestibus heret, & simili folio, ac flore constat. non abhorret & Gei appellatio apud eundem Plinium, inquit enim: Geum radículas tenues habet, nigras, beneolentes: medetur non modo pectoris doloribus, aut lateris, sed & cruditates discuit iucundo sapore.

C A P. X I I I.

FILIPENDULA vulgò dicitur herba in syluis, folia ferens prælonga, instar Millefolij, aut Tanaceti, frequentibus foliolis, coniugatim in longo pediculo dispositis, intermediis paruis appendicibus, vt in Agrimonia: caules rectos, dodrantaes, aliquando cubitales fert, ramulis in cacumine rectis, quibus copiosi flores insident ex tenuibus foliolis constantes, candidi: capitula parua; seminibus Lenticulæ modo compressis, vnico ordine in orbem dispositis: radículas multas ac tenues in oliuarem nucleum desinentes, quasi globolis filo appensis, vnde appellatio: sapore amaro constat. incertum tamen est vtrum hanc, an aliam inter Apij genera à nobis descriptam recentiores intelligant, nomine Filipendulæ, cui vires, ad calculum frangendum, & vrinam impellendam tribuunt: describit enim Syluaticus folijs Petroselini, sed eleuatis, & non in terram expansis, in cuius radice sunt quasi nodi adhærentes: afferri ex vltamarinis: nasci & in Apulia locis montosis & calidis: colligi radicem in fine autumnii: asseruari validam decem annis: profectò Manlius innuit eam, quam Petroselinum syluestre appellauimus: inquit enim apud nos etiam nascitur in pratis, cuius folia sunt similia Petroselino, sed plana, & non expansa: fert capitulum Aneti, flore albo: radicem Pæoniæ similem, sed minorem. Quicquid sit, huic quoque Filipendulæ easdem vires inesse & efficaciores ob amaritudinem putandum est: puluis radiceis cum vino haustus dolores stomachi sanat, & iliacam ex frigida causa ex flatu; lapidem frangit, & vrinam impellit: idem præstat extrinsecus fouendo, inclusus sacco, & in vino & oleo seruifactus: in cibis confert epilepsiæ & asmathi. Aqua totius plantæ distillata medetur pesti, & venenis, & calculo renum & vesicæ.

C A P. X I I I I.

OENANTHE in montibus nascitur, similis Filipendulæ: folijs latioribus, & crassius diuisis, instar Agrimonie, nigrioribus: radice crassa, inæquali, tuberosa, instar Scrofulariæ maioris, non in profundum, sed in latus tendente, à qua multæ radiculæ egrediuntur fibrosæ: caules fert, flores, & semina Filipendulæ. Dioscorides inquit folia

folia habet Pastinacę : florem candidum : caulem crassum, palmi altitudine : semen Attriplicis : radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem : nascitur in petris : huius semen, caulis, & folia cum multo vino pota secundas eiciunt : radix e vino urinae stillicidio conuenit. Theophrastus inter flores coronarios numerat Oenanthem, quam Theodorus aliquando Oenantham, aliquando Vitifloram vertit : semine inquit feritur : floret inter vernos post Bulbi florem : per annum durare potest, si cultus adhibeatur; nam addita floribus est, & natura constat herbacea : si florem atteras, auferasque, nec sinas fementescere, nec solum desit aprium, durare plurimum potest : flos constat specie racemi, candidusque est, Labruscę modo. Vbi autem libro sexto de causis Plantarum inter odores de Oenanthem inquit : siccata plenius olere : intelligitur de flore Labruscę, quem Dioscorides libro quinto Oenanthem vocat, & Galenus laudat ad ventriculi robur prestandum. Plinius de Oenanthem herba eadem scribit, quę Dioscorides : quamuis autem foliorum comparatio, & radicis descriptio huic plantę magis conueniant, quam Filipendulę, non tamen omnino abhorrent à Filipendula, vt merito ea Oenanthem minor dici possit, hæc vero maior.

C A P. X V.

P LANTAGO Aquatica vulgò appellatur in palustribus frequens; foliis, ab radice prelongis, erectis, tensis, ex latitudine in mucronem desinentibus, & neruis discurrētib; vt in Plantagine vulgari: caulem inter folia attollit, nudum, cubito altiore, erectum, a cuius medio ad cacumem vsque exeunt rami, per intervalla terni, in alios ramulos diuisi, nullis foliis : in summis flosculos fert tenues, ex tribus foliolis constantes, candidos, parum subrubentes : semina in tenuibus capitulis similia Filipendulę, tenuiora : radices Ellebori modo fibrosas, candidas : gustu glutinoso constar, vt Plantago vulgaris. non multum abhorret ab hac Plantago maior Dioscoridis, quamuis alia vulgò ostendatur pro Plantagine maiore, vt loco proprio ostendimus. profead caulis cubitalis, & subrubens, Plantagini aquaticę inest; at vulgari Plantagini non vnicus caulis, sed cauliculi plures insunt, in terram inclinati, quod de minore tradit Dioscorides : locus præterea natalis huic magis conuenit : vulgaris enim Plantago vbique in pratis, & secus vias, & in hortis nascitur : maior autem non nisi in palustribus, & lacunis, seu foueis. Ex Plinio quoque certius idem colligere licet : inquit enim de maiore Plantagine foliis laterum modo inclusa, quę; quia septena sunt, quidam eam Heptapleuron vocauere; caulis cubitalis, & Napi similis : nascitur in humidis; At quę similitudo Napi seu Sinapis cum caule vulgaris Plantaginis? Quædam

Quædam in paruis lacunis Pitæanis reperitur, palmum alta: foliolis secundum proportionem minoribus: seminibus maioribus, paucioribus;

C A P. X V I.

BARBA syluana à recentioribus Medicis vocatur inter Plantagines aquaticas: hæc non nisi in aquis nascitur, folia attollens super aquas, similia Plantagini aquaticæ, sed binæ appendices adiunctæ sunt, deorsum spectantes, ac prælongæ, instar barbæ bifurcatæ, vt totum folium in tres acutos angulos definat, veluti sagitta, vnde quidam Sagittam vocant: folij pediculus longus est, crassus, & triangulus ab radice: caulis crassus, ac nudus, non altus, ternis per interualla ramulis, breuibus, ac simplicibus, in quibus flores Plantaginis aquaticæ latiores: capitula crassa veluti fructus Arbuti, similiter aspera, viridia: seminibus exiguis, vndique circundantibus, vt in Ranunculo. In libello qui inscribitur de Dinamidiis inter spurios Galeni, scribitur de Barba syluana: eius radices in vino coctas ad conceptionem facere, si earum libra vna coquatur in vini optimi phialis nouem, donec dimidium absumat, eique percolato addantur mellis phialæ duæ, & pulueris Cimini vncia vna, ac simul parum ferueant: huius autem decocti bibat mulier in tempore menstrui per quinque dies, mane ieiuna singulas phialas: vesperti autem in decoctione eiusdem herbæ sedeat, diuque calefiat: deinceps viro coheat, statim enim concipiet: eandem epilepticis auxilio esse similiter in vino decoctam & potam: Centinèruam quoq; appellari.

C A P. X V I I.

BUTOMVS in aquis palustribus nascitur: foliis ab radice in multam longitudinem porrectis, vt Cyperi: dorso acuto: caule bicubitali, nudo, ac simplici, cui rotunditas, ac leuor inoffensissimus inest: in cacumine umbella, ac flores subrubentes, quales Mali Persici: semina inutilia, folliculis similia: radix partem quamdam teneram habet, & candidam, gustui non ingratam, figura pedis, à qua radicula fibrosæ descendunt. Theophrastus inquit Butomus in omnibus fluminibus, ac stagnis nascitur: foliis angulosis, & canaliculatis, vt Harundinis: caulis peculiarem quamdam æqualitatem sortitus est: fructus niger, magnitudine siccæ proximus: semina sterilia est ad nexus vtilis: mas inutilis, vtroque loco prouenit terra & aqua: pars tenera ab radicibus proxima est, quam pueri potissime mandunt.

CAP. XVIII.

FRAGARIA vulgò appellatur herba, in sylvis nascens, locis umbrosis: folia fert terna in singulis pediculis, Rubo minora, venosa, hirsuta, & in ambitu serrata: cauliculum fert vere, palmi altitudine, ramosum, & hirsutum: flosculos Ranunculo minores, cãdidos: fructum Rubo similem, ex minutioribus acinibus constantem, rubentẽ in maturitate, atque odoratum, sapore vinoso, gustui gratissimo, Fraga vulgò appellantur, differentiẽ paucã in figura & magnitudine: nam quẽdam rotunda sunt, vt Arbuti fructus, quẽdam oblonga. Quoddam genus in Alpibus Bargeis visum est bis in anno fructificans, vere scilicet & autumnò, eius fructus modice compressus & striatus est, sapore Rubi Idẽi: æstate postquam fructum perfecerint, alios cauliculos ferunt, tennes, ac simplices, quorum cacumina ad terram inclinata radicant & folia producant: quo modo veluti sobole propagantur. expetuntur in cibis Fraga, quorum gratia & coluntur in hortis, refrigerant & humectant, Picrocholis conveniunt & siticulosi, sed copiosiore cibo caput tentant & inebriant: eorum succus incipientibus inflammationibus commodus, præcipue gutturis: vetustate vires acquirit, efficaces ad oculorum suffusiones, & ad faciei vlcera: aqua ex fructibus maturis distillata bibitur ad sanguinem contemperandum iis, qui scabie laborant & lepra: Iecinori calfacto medetur: ad morbum Regium: renum calculos; menstrua quoque prouocat: herba astringenti sapore constat, & subamaro ad calculum vtilissima, & lienosis, hepaticisque. Plinius Fraga tantum meminit inter cibos in Italia: Meminerunt & Poetę Latini. Non autem idem est, quod apud Serapionem Fragre vocatur, fructus Ciceri similis, extra rubens, interius niger, qui odore halitum oris commendat, temperamento calido. Apud Theophrastum Chamębatos, idest HumiRubus vocatur. inquit enim Rubi genera maxime inter se discrimine distant; quod quẽdam erecta, excelsaque; quẽdam prope à terra protinusque deorsum vergens, cumque se terrę coniunxerit, radicãs rursus, quẽdam HumiRubum quidam appellant. reliqua Rubi genera diximus inter frutices. Dioscorides inter genera Pentaphylli intelligit, vt mox patebit.

CAP. XIX.

QVINQUEPOLIVM passim reperitur iuxta vias, & prope mœcerias: foliis in longo pediculo quinis, minoribus Fragaria: cauliculos fert humi repentes, geniculatos: ex singulis geniculis folium, & ramulum simplicem attollit: in cuius cacumine flos aurei coloris,

coloris, Ranunculo maior continetur: capitulum exiguum, minutis seminibus absque pericarpio, protegitur acetabulo florem tegente: postquam semen perfecerit, radicat in singulis geniculis, vt Fragaria, non particulatim vt illa, sed simul in omnibus: radice singulari nititur, tenui, & subrubente, quæ gustu astringit. Dioscorides Pentaphyllon vocat: ramulos habet inquit festucarum similitudine tenues, dodrantes, in quibus semen: folia Menthæ similia quina singulis pediculis, raro plura, in ambitu serrata: florem pallidum, album, aureum: nascitur in riguis, & iuxta aquæductus: radice subrubra, oblonga, paulo crassiore quam Veratri nigri, quæ plurimis pollet remediis. ex his verbis videtur Dioscorides non vnicum genus Pentaphylli indicare, sed plura, florum colore differentia: Forte & numero foliorum, cum dicat, raro plura, quasi & pauciora reperiantur: hoc modo dicemus Fragariam inter Pentaphylla flore albo intelligi, & quæ septenis constant foliis; flore pallido, de quibus mox dicemus: nam, quæ descripta est, quinque foliis flore aureo constat. Hanc sententiam comprobatur Plinius, cum inquit: Quinquefolium nulli ignotum est, cum etiam Fraga gignendo commēdetur: nam illud verbum etiam, significat non omne Quinquefolium Fragam gignere. Theophrastus Pentaphyllon, & Pentapetes appellari tradit: eius radix, cum effoditur, rubra est, inarescens vero nigrescit atque quadratur: habet folium Vitis, sed pusillum, & colore simile: & augetur, & desinit simul cum Vite: folia omnia quinque; vnde & nomen: caulis humi serpit tenuis, & crebris internodiis; eadem Plinius scribit.

C A P. X X.

QUOD septena in singulis pediculis folia gerit in hoc genere, Hermolaus Barbarus Heptaphyllon appellat: plures eius differentiæ: differunt à Quinquefolio, & Fragaria, non solum foliorum numero, qui inconstans in his est in eadem planta, modo ternis, modo quinis, modo senis, & vt plurimum septenis existentibus: sed etiam ramulorum rectitudine: non enim serpunt, licet aliquando procumbant in terram, neque radican in geniculis. Vnum ex his caulibus recto constat, cubitali, paucis in cacumine ramis: folia longiora fert quam Quinquefolium: in summis ramis flores fert luteos, & capitula, vt Pentaphyllon; radicem quoque similem: oritur in asperis. Alterum in montibus humile, palmi altitudine: floribus candidis.

CAP. XXI.

TORMENTILLA vulgò appellatur multis ramulis fruticans ab eadem radice, tenuibus, dodrantali longitudine, ad latera fusis : folia fert sine pediculo, herentia cauliculis, minuta, & magis incisa, quam alterum Heptaphyllon : flosculos fert paruos, pallidos : radicem pollicis crassitudine, breuem, intortam, tuberosam, rubram, valde astringentem : oritur in montibus : quidam Bistortam appellant, quia radix bis intorquetur vt ea, quæ priuatim Bistorta dicitur. Altera illi similis tantum distat foliorum candore in aduersa parte. Recentiores Tormentillæ radicem prædicant efficacissimam ad pestem, & venena ; repugnat enim putredini malignæ, temperamento frigido & sicco, & robur addit astringente : expellit quoque per sudorem, ob tenuem quâdam substantiam admixtam, exhibent pulueris eius drachmam vnâ, cum aqua acetosæ, aut cum vino, si febris non vrgeat. paratur & aqua distillata ex tota planta cum radice collecta post diem decimam quintam Augusti, & ante diem octauam Septembris : sed ob succi paucitatem maceranda prius per noctem in vino concisa, & contusa, deinde leui igne distillanda : propinatur & decocta in vino. sunt qui puluerem radicis cum Theriaca æqua portione misceant, diluantque cum aquæ eiusdem vnciis tribus addita aceti sexquiuincia : hûc potum calidum exhibent correptis à peste statim post venæ sectionem, vt sudore abortu liberentur : repetunt potionem postera die. Eadem radix pollet ad dysenteriam, & ad omnem fluxum, & sanguinem profluentem ex vulneribus, aut naribus : iuuat & in dysuria : custodit conceptum, si mulier decoctam in vino bibat, & inferiori vëtri illinatur. mædetur & omnibus febribus diuturnis robur addêdo omnibus visceribus, eadem facultates, quas Dioscorides Pêtaphyllo tribuit, recentiores de Tormentilla prædicant, ac multo efficaciore.

CAP. XXII.

SANICULA vulgò appellatur herba in Alpibus, frequens in syluis : folijs quinquepartito diuisis, latioribus quam Quinquefolij, & in extremo laciniatis, vt in Vite, leuibus, ac splendentibus : capitem fert rectum, cubitalem, paruis in cacumine ramulis, veluti umbellam constituentibus : flosculos candicantes, aut rubentes : capitula hirsuta, exigua : radices fibrosas : sapor toti herbæ astringens, & subamarus. recentiores temperamentum eius statuunt calidum & siccum in secundo ordine : laudant ad vulnera in potu inter præcipuas herbas vulnerarias, vt Symphitum : nam conglutinat & sanguinem concretum dissoluit : ab

in-

inflammatione defendit: exhibetur herbæ pulvis, aut decoctio, aut aqua distillata, aut succus: habet quoque vim leuiter purgandi: abstergit enim ventriculum & intestina à viscosis humoribus, si cū melle & Glycyrrizæ succo in vino exhibeatur eius pulvis, aut sola decoctio in mulla: tumores externos reprimi imposita tum in homine, tum in iumentis.

CAP. XXIII.

POTENTILLA à recentioribus vocatur herba, frequens in Germania circa semitas, & loca aquosa, potissimum iuxta flumina: foliis ab radice in terra stratis, figura Agrimoniz, minus hirsutis, candidioribus; foliorum sectionibus tenuioribus maxime Quinquefolium referentibus: cauliculos nudos spargit, in terram repentes: qui more Fragariæ radican in summo, defixi in terram, ac folia gerunt: quo modo propagatur: alium cauliculum inter folia attollit simplicem, qui in summo florem sustinet Quinquefolij, & fructum similem grandiusculum: radix Quinquefolio similis, exterius ruffa, interius alba: tota planta astringit: glutinat vulnera: & vlcera exedentia compefcit: oculorum fluxionibus, & puncturis prodest: sistit fluxus sanguinis, & alui profluvia: datur & ad distillationes, coxendicis, & articularum.

CAP. XXIII.

ALCHIMILLA vulgò appellatur, & Pes Leonis, herbula in pratis Alpium frequens; foliis rotundis, figura Maluæ, minoribus, hirsutis, & circumferratis, angulis exeuntibus, effigie Leonini pedis: cauliculos spargit tenues, dodrantes, ramosos, paucis foliis: in cacuminibus flosculos exiles, numerosos, herbaceos: radicem subrubram, digiti crassitudine, villosam, gustu acerbo. Alterum genus breuius: folius minoribus in quinque foliola partitis, figura Oleæ, colore argenteo in inferna parte, superne viridi: Stellaria à quibusdam vocatur ab Stellæ figuram, quam folia referunt: in cæteris similis Alchimillæ, & sapore simili, ac viribus. Laudant Alchimillam ad glutinanda vulnera, tum externa, tum interna, decocto eius poto, & ablutis vlceribus: idem præstat aqua eius stillatitia: nam calorem extinguit, & ab inflammatione defendit, & sanguinem sistit: sanat & puerorum ramices: sistit alba mulierum profluvia: facitque ad conceptionem, superfluas humiditates siccando: mammas duriores reddit: si ea foueantur: succus eius potus comitialibus subuenit. Dioscorides Leontopodium vocat, id est Pedem Leonis: inquit enim: herbula est duorum digitorum, foliola habens angusta, robusta, digitorum quatuor aut trium longitudine, hirsu-

ta, versus radicem lanosiora, & subcandida: in cacuminibus caulium capitula veluti attrita, in quibus flores lutei: fructus autem eius incomprehensibilis est ob lanuginem circumdantem: radix parua subest: tradunt hanc vtilem esse ad amatoria: discutit tubercula. hæc descriptio pulchre quadrat Stellariæ: sed longitudo quatuor digitorum, aut trium non videtur posse ascribi foliis, cum herbula tradatur duorum digitorum longitudine; sed potius è conuerso legendum, vt transposita sint ea verba: in ceteris nihil est, quod repugnet: foliola scilicet angusta, interne lanuginosiora, & candida: capitula in tenuissimas partes attrita, vt semen vix conspici possit inter lanuginosam substantiam: de flore quidam legunt Melanon, id est nigrum, non Melinon, id est luteum. est autem eius flos ex luteo in herbaceum tendens. Plinius de Leontopodio inquit: eius radix aluum sistit, purgatque bilem ex aqua multa addito pondere denariorum duum: nascitur in campeltro, & gracili solo: semen eius potum Lymphatica somnia facere dicitur.

C A P. X X V.

PEs Columbinus vulgò appellatus, & quæ illi affinia sunt inter Gerania numerantur: hæc parum à Maluis recedunt; nam semina quidem in circuitu iuxta medium modiolum ferunt, vt Maluæ, sed nequaquam facta, pauciora numero, ad summum sex, subrotunda: modiolus præterea medius in longitudinem porrectus est instar rostri aut acus: vnde à Gruino rostro nomen sumpserunt, Dehiscunt seminum alueoli ab inferiori parte abscedentes, & ad rostri verticem contracti, interim eiaculato semine: omnia sapore acerbo constant, præcipue radix. harum duæ passim in ruderibus nascuntur: tenuibus cauliculis, infirmis, dodrantalibus: foliis rotundis, longe minoribus Maluæ, frequentibus scissuris, modò breuioribus, modò profundioribus: flosculos ferunt subrubentes, paruos, capitula parua, breui rostro; radix tenuis, subrubra. Tertia ramos multos fert prope cubitales, humi iacentes, hirsutiores: folia candicantia, nequaquam scissa, Altheæ similia, minora: rostrum longiorem, tenuioremque: Dioscorides has omnes videtur intelligere sub nomine Geranij secundo loco descripti his verbis. Geranium alterum caulibus minutis constat, pilosis, sexquipedalibus: foliis Maluæ, in summis alis capitula gruum sursum spectantia insunt cum suis rostris, aut veluti canini dentes: nullius in medicina vsus. Canini autem dentes vt breuiores, conueniunt prioribus descriptis; Gruum autem rostra tertiæ. de priori Geranio tamquam longe diuerso alibi à nobis agitur. Plinius ex Græcorum sententia describit: foliis paulo candidioribus quam Maluæ: cauliculis tenuioribus, pilosisque,

que, ramosam, & interuallis binum palmorum, & in his foliis : inter quę in cacuminibus capitula sunt Gruum . hæc descriptio tertię superius à me descriptę magis congruit.

C A P. X X V I.

D VAB alię Pedis Columbini nomine à recentioribus intelliguntur in syluis nascentes, rostris longis, & crassis : floribus amplioribus, quasi Leucoij, subrubentibus : folia alteri in tres angulos desinunt, Hederę figura, latioraq; sunt : alteri rotunda, & diuisa in multas partes : radix vtrique digiti crassitudine brevis, & hirsuta, colore rubro, acerbi saporis : vtuntur ad interna vulnera.

C A P. X X V I I.

B ALSAMINA in hoc genere vulgò appellatur ; quia Balsami loco vulneribus glutinandis sit efficax , quam nos æquiuocationis tollendę gratia Geranium Balsaminum vocamus : in syluis nascitur maior, quam Pes columbinus : foliis latioribus, rotundis, & multo partito diuisis : floribus ex purpureo ad cæruleum vergentibus : rostris prælongis ; radice quoque simili.

C A P. X X V I I I.

R VBERTIANA vulgò appellatur herba tota rubra : cauliculis infirmis, incuruis, geniculis crassis ; foliis veluti in ramos digestis, diuisura Apij : radix tenuis, ac veluti capillaris : flosculos fert puniceos, & capitula parua, breuibus rostris : præcipua in sistendo sanguine : oritur in maceriis prope aqueductus, reperitur & huic similis breuior, ac minus rubens, foliis viridibus . Dioscorides inter Siderites tertio loco describit his verbis. Sideritim aliam esse tradunt, quam Crateuas Heracleam vocat, in maceriis & vineis nascentem : foliis ab vna radice multis, Coriandro similibus ; circa cauliculos dodrantaes, læues, teneros, subcandidos, atque subrubicundos : flore puniceo, gustanti amaro, & lento : huius ea vis est, vt vulneri imposita quamuis recenti sanguinem supprimat.

C A P. X X I X.

A C V S muscata vulgò appellatur herba, in incultis nascens : ramis humi stratis folia insunt in vno pediculo multa, vtroque latere disposita, Pimpinellę modo tenuiter scissa, hirsuta, Moscum odoratum

ratum redolentia: flosculos fert candicantes, in longo pediculo multos, & capitula cum rostris longissimis instar pectinis, quo lanæ extricantur. Plinius Veneris Pectinem appellari tradit à similitudine pectinum, cuius radix cum Malua tusa omnia corpori infixæ extrahit.

C A P. X X X.

MALVA passim in ruderibus nascitur, læto solo, plures ab eadem radice caules fundens, non in rectum, sed ad latera, rotundos, crassos, ramosos: foliis ex longo pediculo rotundis, volę manus latitudine, in ambitu modice sinuatis, quinquepartito, mollibus subnigris: flores in alis foliorum fert, calathi figura, foliatis, subrubentes, aut candidos: fructum ex septem aut octo seminibus constantem, loculis inuicem commissis iuxta medium modiolum, vt eo abscedente relinquatur figura globoli in medio perforati: abscedunt & loculi ab se in vicem, cum perfecte sicci sunt; in quibus semina singula depressa continentur, colore nigro, aut cinereo: radix in multam longitudinem descendit, non sine ramis, substantia nervosa, quæ & neri possit, ac texti ad linthea, quas Renfas vocant in Britannia: est quoque apta ad dentifricia, si cum sale & à lumine coquatur in vino, sicceturque. Flores saccaro conditi ad renū & vesicę erosiones optimi sunt. Alterum genus in hortis feritur, vulgò Maluone: caule simplici, & recto, altissimo instar hastę, foliis hirsutioribus, amplioribusque: flores fert amplitudine Rosę, numerosis foliis constantes, rubentes, vel purpurę saturatę colore, vel candidos, in odoros: huius caulis, quamuis fere arboreus, annuus tamen est, vere exorians ex semine: fructus quoque maior digestus in multo plures loculos, quam Malua vulgaris. Dioscorides Maluam satiuam recenset inter olera, Malachen vocans, longe aptiorem esui quam sylvestrem: sed neutram describit, tamquam notissimam. Ex Theophrasto colligimus id, quod apud nos feritur, satium genus fuisse apud antiquos: inquit enim: Malua cultu arborefcit mensibus sex aut septem, hastę crassitudine & longitudine grandescens, vt vsum baculi præster, longiori tempore magis increfcit. alibi de Malua inquit: annuo caule constat, inter olera, non nisi cocta māditur. de sylvestri inquit à Medicis Althęam vocari: Theodorus Hibiscum vocat, de qua nos paulo mox dicemus. sed apud Plinium non vnum satiuı genus, sed duo esse traduntur, totidemque sylvestris: amplitudine folij discernuntur: maiorem Gręci Malopem vocant in satiuis: alteram ab emolliendo ventre dictam putant Malachen. ē sylvestribus, cui grande folium, & radices albę, Althęa vocatur ab excellentia effectus, à quibusdam Aristalthęa: reliquum genus sylvestris non describit. Ex his colligere licet nostram vulgarem Maluam, quamuis non colatur

colatur apud nos, in genere tamen domesticæ apud antiquos extitisse: utebantur enim in cibis sanitatis gratia, ubi alius valde sicca esset ex multo oleo parata, & hodie quidam tenella eius germina asparagorum more parant cibum non ingratum: flores quoque eius inter acetaria assumunt. Alterum vero genus, quod spectaculi potius gratia feritur in hortis, Malopen esse apud Plinium, quam videtur intelligere, cum alibi de Malua loquens inquit: in Arabia tradunt authores Maluas septimo mense arborescere, baculorum usum præbere ex templo. assumpta enim hæc sunt ex Theophrasto, de ea, quæ cultu arborescit.

C A P. X X X I.

SYLVESTRES Maluas multas habemus; quarum una in pratis & palustribus nascitur, Vismaluam appellant, quasi Maluam viscidam: Quinque aut sex ab eadem radice caules rectos attollit, simplices, bicubitales; foliis candidis, molli lanugine obsitis, oblongioribus Malua, ac minus sinuatis: flores fert circa summas virgas, ex candido modice subrubentes: fructum Maluæ: radices crassas, in longos ramos diductas, candidas, quæ in aqua decoctæ viscosum mucchum reddunt, medicis valde utilem. Dioscorides Althæam vocari tradit; quia plurimis pollet remediis: Aliis Hibiscum in sylvestrium Maluarum genere, cui folia inquit ut Cyclamino rotunda, lanugine canescunt: flore roseo: bicubitali caule: radice lenta intus alba, qua addensari aquam constat, si trita addatur sub diuo. Theophrastus de Hibisci radice idem testatur. constat inquit folio Maluæ, maiori tamen, pilosiorique: caulibus mollibus; flore Mellino; fructu Maluæ; radice fibrosa, alba: caulibus gustu Maluæ constat. vsus ad rupta, & tussis in vino dulci, & ad ulcera in oleo. At color floris melinus, idest flauus, adhuc non visus est, nisi aliâ accipiamus, quam circumferunt pro Althæa Theophrasti, flore quidem luteo; at neque fructus Maluæ, neque plures caules fert, neque ea vis radici inest, ut sua muccosa substantia aquam congelet. Reperitur & altera caule altiori, fere ad Malopem accedens: folio Althææ candicante: flore roseo, specioso.

C A P. X X X I I.

QUÆDAM arborescens; non enim annuo caule constat, ut ceteræ, sed multis annis viuit: caudice crassitudine brachij ramoso, altitudine quatuor cubitorum: foliis Maluæ, magis lanuginosis, grandioribus: flore, & fructu eodem. Galenus Anadendromalachen vocat, in genere Maluarum efficacissimâ in digerendo:

appellatur etiam inquit Althæa. Plinius inquit: sed & arbor est Malua in Mauritania Lixi oppidi æstuario, vbi Hesperidum horti fuisse produntur: ipsa altitudinis pedes viginti, crassitudinis, quam circumplecti nemo possit.

C A P. X X X I I I.

ALCÆA in limitibus agrorum nascitur: caulibus subasperis, ex rubro nigricantibus, ramosisque: folia fert angustiora, quam Althæa, & minus candicantia quasi tripartito diuisa, media parte producta in acutum: flos longo pediculo insidet, paulo latior Malua: semen paruum, Maluæ simile. Dioscorides inquit: Alcea syluestrium Maluarum generi ascribitur: folia habet diuisa, Verbenacæ modo: caules tres, aut quatuor, cortice Cannabino vestitos: florem Rosæ similem, paruum: radices albas, latas, quinque, aut sex, vt plurimum cubitales. Plinius fere eadem ad verbum scribit: nascitur inquit, pingui solo, nec sicco.

C A P. X X X I I I I.

ALCÆA altera virgas fert simplices, non rectas, vt Althæa; sed in latera tendentes, vt Malua, cortice aspero: foliis quinquepartito diuisis, ac serratis, quasi Cannabis: flores fert, & semen Maluæ, longioribus pediculis: radicem longam, ramosamque. Quamuis huic plantæ satis conueniat Alceæ descriptio apud Dioscoridem & Plinium, magis tamen videtur conuenire Cannabis syluestris, vt ex descriptione patet apud Dioscoridem: inquit enim Cannabis syluestris virgas fert Althææ similes, nigriores, asperiores, ac minores, altitudine cubitali, foliis similibus satiuæ, asperioribus, ac nigrioribus: flores fert subrubentes, Lychnidi similes: semen autem, & radicem Althææ. Plinius inquit: Cannabis in syluis primum nata est, nigriore folio, & asperiore (quod videtur desumptum à Dioscoride) impromiscue tamen de viribus eius loquens, cum inquit, tanta vis eius est, vt aquæ infusa congelare eam dicatur, intelligit syluestrem, vt pote facie, ac viribus Althææ similem. Alibi cum differentiās Cannabis recenset inquit: Rosæ agri Sabini arborum altitudinem æquat: significat quamdam Malope similem, sed foliis amplius scissis. extat quædam parua in syluis; foliis Geranijs, modo scissis; flosculis & seminibus Maluæ, quæ ad Cannabim syluestrem reduci potest.

LINUM feritur in aruis, herba ab eadem radice multos cauliculos rotundos ferens, vix cubitum æquantes : frequentibus foliis, angustis, & oblongis : catumibus ramuli breues funduntur, quibus summis flores sustinentur calathi effigie, foliati, colore ceruleo, & vascula membranacea rotunda Ciceris magnitudine : in quibus semina decem continentur loculis in circuitu propriis distincta, depressa, in angulum acutum desinentia exterius, qua conspectat, superficie valde læui, mellei coloris : hæc madefacta humore mucosum fundunt, quam Muscilaginem vocant : ex eisdem exprimitur oleum in pleuritide optimum, si sumatur in potu : surculi exsiccati cortice fibroso, ac valde robusto integuntur, qui maceratus & contusus pectitur, netur, textiturque ad lintea. Quoddam tylectre breuius : flosculis luteis : capitulo exiguo. Dioscorides de Lini semine agit, vt pote vtili in medicinis. Plinius ipsum Linum interea, quæ ad hominum usum nascuntur, tamquam admirabile extollit : cum ex eo vela excogitata sint, nauibus onustis tam celeri cursu vehendis, vt videatur nobis stantibus vi herbarum non solum Aegyptus Italiæ admoueri, sed & orbis terrarum vltro, citroque portari. Nascitur id ex paruo semine, & gracili caule, non alte à terra attollitur ; feritur sabulosis locis maximè vnoque sulco : nec magis festinat aliud, vere satum ætate vellitur, neque id viribus suis nequitur, sed passum tumsumque & in mollitiem lanæ coactum : præstat fili neruositatem, tenuitatem, candorem, & cui lanugo nulla. differentię autem huiusmodi apud Plinium abunde leguntur cum regionibus, in quibus nascitur, & industria.

DRAGONE vulgò dicitur ab aliquibus Targone, suffrutex qui in hortis feritur pro olere : feritur autem ramis, quoniam semen infecundum est. Fama est ortum primo ex Lini semine in Cæpa incluso, aut Rhaphanis, aut Scylla ; ideo saporem non absimilem Cæpe inesse, & Lini folia : caules fert rotundos, altitudine duorum dodrantum, ramosos, in quibus folia sunt Lino maiora, carnosioraque, sapore acri ; ideo placent tenella germina cruda, præcipue cum Lactuca æstata ex oleo & aceto : flosculos fert inter folia paruos, similes Artemisiæ vulgari. Forte apud Auicennam fuerit Tarcon ; vnde vulgare nomen deflexum videtur, de quo inquit notum esse : quidam dixerunt Pyrethrum radicem esse Altarcon montani : calidum & siccum in secundo, licet sit in eo virtus quædam obstupefaciens : desiccatur humiditates cum quadam refrigeratione ; masticatur & tenetur in ore ad vlcera oris : gutturis dolorem excitat : difficilis concoctionis : aufert desiderium Veneris.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS. LIBER QVINTVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

HACTENVS explicata sunt, quæ plura semina, aut nuda, aut propriis folliculis inclusa ferunt: deinceps explicentur, quæ in singulis folliculis, ac pluribus plura ferunt semina, idque aut coniunctis receptaculis, vt Xylon, Bamia, quæ affines sunt Maluæ. Oxys, quæ affinis est Geraniis. Cisti genera & Rutæ, Papaueris, Aristolochiæ & alia nonnulla: disiunctis autem receptaculis, vt Ellebori genera, & Aconiti, & Semperuiui, & alia quædam omnibus verò flos in sede fructus exoritur: seminum quoque cor inferius in adnexu est: Omnia propè in extremo aut caliditatis, aut frigiditatis constituta sunt, ideo medicamentosa, & ferè deleteria esse animaduersum est incipiamus autem ab iis, quæ in coniunctis receptaculis plura ferunt semina.

C A P. I I.

OXYS ab acido sapore dicta, vulgò autem Alleluia, herbula est palmum alta, folia ferens terna in singulis pediculis, longis, extremo sinuata, figura cordis, sapore acido: flosculos fert luteos: siliquas sursum spectantes, figura rostri Geraniorû, crassiusculas, ex quinque loculis cõstitutas: peculiare his: nam cum ad maturitatem peruenerunt, vel leui tactu semina expuunt è lateribus in longinquum, siliqua integra permanente, & osculis quam primum coniuuentibus, vt non pateat exitus, quod sit dehiscente quodâ cortice, cartilagineo, candido, qui laret in siliqua: ipsa semina flaua sunt, & aspera. Plinius inquit: Oxys folia terna habet: datur ad stomachum dissolutum: edunt, & qui Entorocelas habent.

CAP. III.

GOSSIPIVM, vulgò autem Bambagia, lanugo est candidissima, ac tenuissima, texendis molliſſimis linteis commoda: reperitur in fructu Nucis parvæ magnitudine, semina infarciens rotunda, vt Orobi. eius planta cubito altior; caule simili Maluæ: folia fert angulosa, Vitis modo minora: flores luteos, in medio purpurascens, figura floris Maluæ: fructum barbulis quibusdam florem tegentibus inclusum, qui in quatuor partes dehiscens ostendit lanuginem prædictam: perficitur autumno. Plinius inter genera Lini recenset: superior inquit pars Aegypti in Arabiam vergens gignit fruticem, quem aliqui Gossipium vocant, plures Xylon, & ideo inde facta Xylina. parvulus est, similemque barbatæ Nucis: desert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo netur: nec vlla sunt eis in candore, mollitiaque præferenda: vestes inde sacerdotibus Aegypti gratissimæ. Serapio Cotonem, & Bombacem vocat: tradunt inquit ex arboribus haberi similibus Antiperficis, quarum vita perdurat annis viginti. melius tamen ex eo est novum, & quod habetur ex planta eodem anno sata. quamvis autem author hic arborem tradat esse, non tamen putandum aliud genus Bombacis ostendere, quam id, quod superius descripsi, cum testetur eodem anno, quo sata est, Bombacem ferre, ac magis præferendam: sed apud nos aduentante hyeme pereunt ex toto eius plantæ ob frigoris impatientiam. Forte apud Plinium eadem sunt arbores, quas Gossampinos vocari tradit, fertiliores etiam, in Tylo minore: Iuba circa fruticem lanugines esse tradit, linteaque fieri indicis præstantiora. laudant Arabes foliorum succum ad alui profluvium in pueris: semen ad tussim ad genituram augendam: oleum ex seminibus extractum lentigines & faciei pustulas aridas, lanuginem ad calorem fovendum in vestimentis. hodie sunt, qui lanugine semiuſta sanguinem supprimunt super imposita.

CAP. IIII.

NVPER ex Alexandria semen allatum est, simile semini Gossipij, sed lanugine nulla obuolvente, quo ad Venerem impellendam vti tradunt; Bamiam Alexandrinam vocant: eo sato prouenit planta Gossipio similis caule foliis, & flore: fructu longiore, effigie parui Citreoli, in acutum fastigiato, colore viridi, subaspero, circa ramos erectos frequenti: intra fructum semina subrotunda, subnigra, quasi Vicie, subaspera, pluribus loculis digesta, septentibus, candidis mēbranis: feritur aduētante ætate: perficitur in autumno: primis frigoribus perit.

C A P. V.

ARISTOLOCHIAS duo genera apud nos reperiuntur : vna in syluis nascēs, pluribus ab eadem radice cauliculis, simplicibus, infirmis, dodrantalibus, aut paulo longioribus ; in quibus folia fere sine pediculo herentia, alternatim, rotunda ; florem in alis foliorum fert longum, figura auriculę brutorum, colore purpureo, & quasi nigro : fructum pendulum, figura parui Fici, rotundum, cutaneo cortice viridi ; intus semina facta triangulis laterculis similia, fungoso cortice obducta continentur sex ordinibus, membranis tenuibus, intercedentibus : radix subest rotunda, Mali amplitudine, tuberosa, exterius nigra, interius buxei coloris, amara, odore medicato. Altera lato solo nascitur in campestribus : Pisis frequens in ruderibus : altiore caule, prope cubitali, crassiorique : folia oblongo pediculo adnexa, maiora, & oblongiora : flores fert ex viridi pallescentes : fructum oblongiorem, crassiorēque : radices tenues, Iunci crassitudine, flauas, & odoratas, in quibus aliqua differentia notata est : nam quædam vnica radice constat, exili ; quædam plures spargit ; quædam pollicis crassitudine habet tuberosam, inæqualemque, quatuor digitorū longitudine. Dioscorides Aristolochiā appellatā esse tradit ; quia puerperis opitulati creditur. tria eius genera tradit : primum rotundæ, quæ femina vocatur : foliis Hederaceis cum acrimonia odoratis, subrotundis, mollibus : multis ab vna radice germinibus, sed palmites longi : flores albi, pilei similitudine : quod autem in ipsis rubrum est, graue olent. hæc descriptio videtur indicare duo genera rotundæ esse : vnum flore albo, odoratum, alterum rubro, graueolens. profectò apud nos nec flore albo constat, nec odorata est : sed graueolens, ac flore subnigro ; sed forte transposita sunt verba, vt album non flori coniungendum sit, sed palmitibus, vt hoc modo legatur : palmites longi, albi : flores veluti pilei incluso intus rubro, quod graueolet. intelligit autem per palmites longos, & albos, qui intra terram conduntur ad radicem vsque : nam in profundum latitat radix, à qua palmites exeunt, qui extra terram nequaquam longi sunt. Alterum genus idem Dioscorides longam Aristolochiam, & masculam vocat, & digitalem : folia habet inquit longiora, quam rotunda ; ramulos tenaces, dodrantales : florem purpureum, graueolentem, qui cū defloruerit, redditur Piro similis : Radix rotundę quidem in orbem conglobata, Rapo similis ; longæ autem digiti crassitudine, dodrantis longitudine, ac maiore : vtræque colore intus magna ex parte Buxeo constant, sapore amaro, & graueolentes. hæc descriptio, nequaquam nostris conuenit omni ex parte, vt patet. de tertia inquit : est & tertia longa, quę Clematidis vocatur : ramulos habet tenues,

nues, foliis refertos subrotundis, Semperuiui minoris similitudine : flores
similes Rutæ : radices longiores, tenues, cortice crasso, & odorato, pri-
uatim ad vnguentorum spissamenta utili. Hæc quoque descriptio nul-
li ex nostris quadrat, nisi lectio corrigatur. Quidam verbum Aizoon id-
est Semperuiuum, Afaron legunt : sed quod nam sit paruum Afarum, in-
certum est : forte & verbum paruum transpositum est : vt legendum sit :
foliis refertos, subrotundis, Afari similitudine paruis : at huius modi fo-
lia potius nostræ rotundæ conueniunt. præterea relinquitur dubitatio de
flore Rutæ : nam in nostra præter colorem luteum, nulla est Rutæ simi-
litudo. dicendum est igitur nostras Aristolochias aliqua ex parte diuersas
esse ab iis, quæ describuntur à Dioscoride. Plinius quartum genus addit,
quam Pistolochiam vocat : inquit igitur inter nobilissimas Aristolochiæ
nomen dedisse grauidæ videntur, quoniam esset ἀρίστη χόρδανος : nostri
Malum terræ vocant, & quatuor genera eius seruant : vnum tuberibus
radicum : rotundis foliis inter Maluam & Hederam, nigrioribus, pin-
guioribusque : alterum Masculæ radice longa, quatuor digitorum lon-
gitudine, baculi crassitudine : tertium longissimæ tenuitatis, vitis nouel-
læ, cui sit præcipua vis, quæ Clematis vocatur, ab aliis Cretica : omnes
colore Buxeo ; caulibus paruis ; flore purpureo : ferunt bacculas paruas,
velut Capparis : valent radice tatum. est & quæ Pistolochia vocatur quar-
ti generis tenuior, quam proxime dicta : densis radices capillamentis, Iun-
ci plenioris crassitudine ; hanc quidam Polyrrhison cognominant : odor
omnium medicatus : sed oblongâ radice, tenuiorique, graviori ; carnosum
enim est corticis, vnguentis quoque Nardinis conueniens : nascuntur pin-
guibus locis, & campestribus : effodere eas messibus tempestiuum, ita
desquamato terreno seruantur. maxime tamen laudatur Pontica, & in
quocumque genere ponderosissima, quæque medicinis aptior : rotun-
da contra serpentes : oblonga in summa gloria est etiam modo à con-
ceptu admota vuluis in carne bubula mares figurat : vt traditur. Pi-
scatores Campaniæ radicem eam, quæ rotunda est, venenum terræ vocant,
coramque nobis contusam immixta calce in mari sparsere, aduolant pi-
scis cupiditate mira, statimque exanimati fluitant. Quæ Polyrrhizos co-
gnominatur conuulsis, contusis ex alto præcipitatis ; radice pota ex aqua
utilissima esse traditur. semine pleuriticos, & nervos confirmare, excal-
facere. eadem Satyrion est. hæcenus Plinius. ex his colligo nostram Ari-
stolochiam secundo loco descriptam, cui multæ sunt radiculæ, Pistolo-
chiæ magis conuenire, quam aliis vllis.

C A P. V I.

CAPPARIS Italica feritur in ædificiis; non enim prouenit nisi in saxo: virgas multas fert ex quodam capite lignoso, simplices, cubitales, & ampliores, lignosas, fragiles, cortice rubro, ac leui; in quibus folia ex interuallis, spherica, crassa, & fragilia, flores ex alis foliorum exeunt, qui antequam dehiscant, magnitudine lupinorum colliguntur & aceto condiri in cibis expetuntur cum oleo: cum dehiscunt, flos explicatur ex rubro candicans, foliatus, staminibus in medio longis: fructus longo pediculo pendet, tenuior, & oblongior Aristolochia: radix crassi corticis, modice flauescens, graueolens. Aliud genus spinosis ramis constat, peregrinum: feruntur & ex Alexandria Aegypti flores, sale conditi, grandiores nostrate. Dioscorides describit illud genus quod aculeis constat his verbis. Capparis aculeatus frutex est, qui in terra stratus, magis in orbem euagatur: spinas ut Rubus habet in hami modum aduncas: folia Mali cotoneæ, rotunda: fructum Oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promit, quo excusso quoddam glandis oblongæ figura inuenitur, quod apertum grana acinis Puniceorum similia ostendit parua, rubicunda: radices lignosas spargit, grandes, numerosasque. tenui plerumque solo, asperisque locis in insulis & iuxta rudera nascitur: caulis & fructus cibi gratia condiuntur. Theophrastus inquit: culturam nullam patitur, natura syluestris; ideo suauior urbana, ramis aculeigera: folium quoque hispidum fert. Plinius in Aegypto inquit: Capparis firmioris ligni frutex, seminisque & cibi vulgari, caule quoque una plerumque decerpto. cauenda eius genera peregrina; siquidem Arabicum pestilens; Aphricum gingiuis inimicum; Marmaricum vuluis, & omnium inflationibus: Apulum vomitus facit, stomachum, & aluum mouet: quidam eum Cynosbaton vocant; alij Opheostaphylen. feritur siccis maxime, area in defossu cauata, ripisque vndique circumstructis lapide, alias euagatur per agros, & cogit solum sterilefcere: floret æstate: viret vsque ad Vergiliarum occasum, sabulosis familiarissimum;

C A P. V I I.

NYPHAEA in aquis stagnantibus nascitur, vulgò Nenufarum vocant: radice fungosa, & magna, crassitudine brachij, longitudine aliquando trium cubitorum, frequentibus acerabulis vndique excauata, vnde abscesserunt folia: folia fert pediculo longissimo, æquante gurgitis altitudinem, ab eadem radice multa, ampla, spherica,

ca, ad pediculum sinuata, figura Equini vestigij, vnde quidam Vngulam Caballinam vocant confundentes cum Tussilagine: caules fert nudos, & simplices inter folia, in cacumine sustinentes florem, Rosa ampliolem, qui dehiscit aduentante sole, iterum clauditur eo recedente, aut nubilo: differentia; nam quædam candidum fert, ampliolemque staminibus in medio croceis, cui radix nigra: Altera florem ex toto luteum gerit, ac paulo minorem, radicem vero albam. Fructus vtrique calyci Papaueris similis, multis intus conceptaculis. Dioscorides inquit. Nymphaea nascitur in paludibus, & stagnantibus aquis: foliis Fabæ Aegyptiæ, minoribus, & longioribus, aliis in summa aqua, aliis demersis, pluribus ab eadem radice procedentibus: flore Lilio simili albo, & in medio crocos habente: cum defloruerit, extuberat, vt rotundum Malum, aut Papaueris caput: nigro semine, denso, & lato, lenti gustus: caulis est levis, niger, minime crassus, Aegyptiæ Fabæ proximus: radix nigra, scabra, clauæ similis, quæ autumno secatur. Nymphaeæ nomen sibi vindicasse videtur; quoniam aquosa amet: Est & altera, cuius flos Blephara dicitur: foliis antedictæ: radice alba, scabra: flore luteo, nitente, Rosæ simili. Theophrastus de Nymphaea inquit: radicem dulcem habet: nasci in lacustribus solet: Beoti Madoniam vocant: fructumque mandunt: gerit folia super aquam ampla, quæ imposita plagis trita sanguinem sistere traduntur: vtilis & ad intestinorum difficultates epota. Plinius inquit: Nymphaea nata traditur à Nympha Zelotypia, erga Herculem mortua, quare Heraclion vocant aliqui, alij Rhopalon, à radice clauæ simili: ideoque eos, qui libant eam duodecim diebus, coitu genituraque priuari: nascitur in aquosis: foliis magnis in summa aqua, & aliis ex radice prodeuntibus: flore Lilio simili, & cum defloruerit, capiti Papaueris: in caule secatur in autumno: radix nigra in sole siccatur: aduersatur aluinis. Est & alia Nymphaea in Thessalia amne Peneo: radice alba: capite luteo, Rosæ magnitudine. Hæc Plinius. Quædam parua Nymphaea in aquis breuioribus nascitur: folio Asari: flosculo candicante, sub purpureo, qui ex tribus foliolis constat, simillimus Plantaginis aquatigæ: capitulum fert, vt Papauer Erraticum septis sex distinctum.

CAP. VIII.

LOTVS Aegyptia ex hoc genere videtur esse, quamuis apud nos visa nequaquam sit: describit pulcherrime Theophrastus in hunc modum: qui Lotus vocatur, planis parte maxima provenit, cum rura inundantur: huic natura caulis, similis Fabæ Aegyptiæ, & fructus eodem modo, verum minores, gracilioresque: nascitur fructus in capite, modo, quo in Faba: flos candidus Liliis foliorum angustia pro-

rimus: multi, ac densi promiscui exeunt, sole occidente se comprimunt; caputque integunt: ad ortum aperiuntur, & super aquam assurgunt, idque facit, dum caput perficiatur, floresque desluant: capitis magnitudo, quanta Papaueris maximi, & percingitur incisuris, non alio modo, quam Papauer: nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui Milio non absimilis est. in Euftrate caput floresque mergi referunt, atque descendere usque in medias noctes, tantumque abire in altum, ut ne dimissa quidem manu capere liceat: diluculo deinde redire, & ad diem magis sole Oriente iam extra undas emergere, floremque patefacere, quo patefacto amplius insurgere, ut plane ab aqua absit alte. Aegypti capita ipsa aceruis putrefaciunt, cumque tegumenta putruerint, in flumine lauando separant, fructum & siccantes pimentesque panem faciunt, eoque cibo utuntur. radix Loti Corsium appellata, rotunda est; Cotonei Mali amplitudine, cortice nigro, quali nux Castanea tegitur: corpus internum candidum: elixum assumque in speciem albuminis vertitur, gratum cibis: manditur etiam crudum, sed gratius decoctum, seu aqua, seu pruna. Dioscorides eandem historiam fere ad verbum, sed brevius perstringit: at nullas facultates affert, praeterquam usum in cibis, ut Theophrastus. Athenus Lotum hunc non videtur distinxisse a Faba Aegyptiæ: cum inquit: nascitur in ciboriis flos, qui coronis est aptus: hunc Aegyptij Lotum solent nominare, at mei Maris dominantes Nautæ Melilotum, à quo coronæ Meliloticæ, odoriferae admodum, & æstatis tempore refrigerantes, quasi Melilotus sit Loti Aegyptiæ flos: Aliud tamen est Melilotum apud Dioscoridem & Plinium, de quo alibi sermo est.

C. A. P. III. IX. Loti: sudanum, botryon.

PAPAVER herba est, semine tantum singulis annis proveniens: caule recto, bicubitali, ramis quoque rectis: folia insunt subcandida, lævia, palmari longitudine, varie scissa, & inequaliter: floré gerit cacuminibus, calyce curvato inclusum, antequam dehiscat, inclinatum ad terram: erigitur postea dehiscens in quaternâ folia, lata, & rotunda, amplitudine magnæ Rosæ, nunc candida, nunc purpurea, nunc rosea, nunc simbrata, crassa modò, nunc multiplici numero densa, at sine odore: caput præterea gerit amplitudine Mali rotundum, nunc oblongius, nunc depressius: operculo quodam stellatum superposito: intus conceptacula decem & usque ad quindecim, cartilagineis septis distincta, numeroso semine, ac minutissimo, septis insidente his quidem candido, his autem nigro: candidum gustui gratum in magno capite, & oblongo provenit, & flore candido, quod innoxie sumitur ad somnū conciliandum: reliqua in gratiora sunt, & efficaciora: focus emanat

lacteus inciso caule & capitulis, copiosior & efficacior in nigris, qui con-
 crescens nigrescit appellaturque Opium, præcipuum medicamentum
 ad soporem inducendum & obstupefaciendum, sumptum erui magni-
 tudine: si amplius deuoretur lethargicos affectus inducit, & mortem.
 At mirum Turcas hodie frequenti usu assumere Opij drachmam vnam,
 & amplius innoxie; nec tamen soporem inferre, sed animi alacritatem &
 ferociam, ideo pugnaturi præsumunt: nam eo veluti inebriantur. Ser-
 tur apud nos candidum: nigri generis sponte oritur quoddam capite
 paruo in ruderibus: ex Hispania semina diuersa nigri allata sunt, quæ
 pulchritudinis gratia in hortis seruntur: Opium tamen apud nos nequa
 quam colligitur, sed aliunde allatum venditur inter merces exteras.
 Dioscorides Papauer satium vocat id, cui capitulum est longum, & se-
 men candidum, quod in panes densatur in usu sanorum: eo etiam ex
 melle pro Sesama vtuntur. Sylvestre autem inquit caput habet depres-
 sum, & semen nigrum: eius scapo succus lacteus emanat. Tertium ge-
 nus sylvestrius, & ad medicinas valentius longius prædictis, habens ca-
 lycem oblongum: probatur succus, qui densus, & grauis est odore, mox
 soporem faciens, amarus, qui facile aqua diluitur, albescens cum leuo-
 re, non asper nec grummosus, non ceræ modo coheat, in sole diffunda-
 tur, lucernis accensus puram flammam reddat, extinctus odoris vim con-
 seruet: adulterari enim variis mixturis solet. colligitur sincerus incisis
 capitibus summa cute tantum ex obliquo, lachryma collecta digeritur
 in pastillos: deterius efficiunt capitibus, ac foliis contusis, expressisque,
 & in orbiculos digestis, quod Meconium vocatur. Theophrastus de
 hoc Papauere loquens inquit: succus inest lacteus: è capite lacti succa-
 tio fieri solet, quod huic foli est peculiare, Plinius tum nigrum, tum can-
 didum inter satia numerat; candidum cuius semen tostum in secunda
 mensa cum melle apud antiquos edebatur; nigrum cuius scapo inciso
 lacteus succus excipitur, cum deflorescit, hora diei sereni, hoc est cum
 Ros in eo exauerit: incidi iubent sub capite & calyce, nec in alio gene-
 re ipsum inciditur caput: succus Papaueris largus densatur, & in pastil-
 los tritus in umbra siccat, non vi soporifera modo, verum si copio-
 sior hauriatur etiam mortifera per somnum, Opion vocant. subiungit
 præterea notas, & adulteria ex Dioscoride.

C A P. X.

PAPAVER Erraticum, quod vulgò Rosolaccium vocant, in aruis
 nascitur: folio nigriore, quam Papaueris, subhirsuto, diuisuris,
 profundioribus, segmentis variis: caule tenue, cubitali: floribus
 puniceis, magnitudine Papaueris: capitulum fert Fabæ magnitudine.

oblongum : semen subnigrum . huius floribus in farinam redactis vtuntur ad dolores lateris in potu : sudorem enim promouet , & dolores sedat : incoctis quoque in oleo latera pleuriticorum fouent : Alterum capitulo constat aspero , oblongiore : flore minori : foliis tenuius incisis . Dioscorides Rhœas Papauer vocat : nomen accepit à flore , qui protinus deciduus est : nascitur in aruis vere cū Hordeo , quo tēpore & decerpitur : folia ei incisa , Origano similia , aut Erucae , aut Cicorio , aut Thymo : maiora & aspera : caulis linceus , rectus , asper , cubitalis : flos puniceus , aliquando & albus , similis Anemonæ syluestri : capitulum oblongum , minus tamen Anemonæ ; semen fuluum : radix oblonga , subalbida , crassitudine parui digiti , amara . Theophrastus inter genera Papaueris syluestris describit his verbis . Rhœas vocatum non ab simile est Intubo Erratico ; quamobrem in vsum venit cibarium : nascitur in aruis potissimum inter Hordea : florem rubrum fert : caput vnguis pollicaris magnitudine augeat : legitur ante Hordei messem , atque viridis etiam purgat inferius ; alia vero genera syluestris tum apud Theophrastum , tum apud Dioscoridem alibi explicantur à nobis . Anquiuoce enim Papauera dicuntur , vt quod Corniculatum vocatur , & alterum Spumeum . Plinius hoc quoque inter satia Papauera tertium numerat , quamquam alibi medium genus esse velit inter satia & syluestria , vt pote quod nisi in aruis esset , sponte nasceretur : Rhœam vocant Græci , id nostri Erraticum , sponte quidem , sed in aruis cum Hordeo maxime nascitur , Erucae simile ; cubitali altitudine ; flore rufso , & protinus deciduo ; vnde & nomen à Græcis accepit .

C A P. X I.

NIGELLA vulgò dicta nascitur in aruis : cauliculis tenuibus duorum dodrantum longitudine : folia fert ab radice , Ammi similia scilicet digiti longitudine , vtroque latere scissa , tenuius quam Senecio : in caule autem fœniculo similia , sed multo breuiora , cacuminibus ramulorum florem gerit cærulei coloris , ex foliis quinque constantem : capitulum folliculari specie , rotundum in quinque cornicula desinentem , magnitudine Nucis , intra quod semina septis quinque membranaceis inclusa continentur , atrii coloris , angulosa , & aspera , sapore iucundo , odorata : radix subest parua , colore flauo . Alicubi scribitur , odoratius : tenuiori folliculo , foliis minus incisis . Extat & flore candido ex numerosis foliolis constante : semine multum odorato . Dioscorides Melanthion & Gith vocat , exilibus surculis fruticans , excedens sæpe binos dodrantes : foliis paruis veluti Senecionis , sed multo tenuioribus : capitulum cacumine gerit paruum , vt Papaueris , oblongum , in-

tereur fantibus intus membranis; quibus semen includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inspergitur. Plinius optimum esse quam excitatissimi odoris, & quam nigerrimum tradit. Apud Theophrastum non reperiō, quamvis Theodorus Nigellam vocet, quod Theophrastus Anthemon appellat. Est & semen longe odoratius, Nigellę simile, colore flauo, quam Nigellam Citrinam vocant: affertur ex Orientalibus inter genera Cardamomi, de qua diximus in Cardamomo.

C A P. X I I.

H A R M E L Constantinopolitanum suffrutex est Rutę similis, tenuior, duorum dodrantum altitudine; multis ramis, in quibus folia varia; nam quędam sectionibus Rutę similibus, ac si militer crassis constant, angustioribus tamen, & longioribus: alia tenuius scissā sunt instar Nigellę: flores in summis ramulis candidi ex quinque foliis constantes in modum stellę: capitula autem oblonga, Rutę similia, ex tribus partibus constantia: intus autem semina facta, figura triangula, candicantia, septis distincta sex: sapor totius plantę subastringens, & nauseosus, odore ingrato. Huic satis conuenit descriptio Rutę syluestris apud Dioscoridem, quę Harmala dicitur; quamuis alia etiam assumatur eo nomine, vt dictum est in Ruta syluestri.

C A P. X I I I.

H E R B A Paris vulgò appellatur, herba in Alpibus locis vmbrosis nascens: vnico ab radice caule, simplici, dodrantali, aut paulo ampliori: quaternis tantum in medio caule foliis, figura Plantaginis, veluti crucem efformantibus: quaternis aliis in cacumine exiguis, in quorum medio fructus est niger, acino vñę similis, sine flore, sed foliola prædicta vicem floris gerunt: intra fructum semina continentur rotunda, in quatuor conceptaculis: radix subest longa, & tenuis, in capillares particulas dissecta, flauescens. Ferunt semen drachmę pondere haustum contra veneficia pugnare: quosdam, qui semistulti euaserunt, vel ob veneficia, vel ob longos morbos, viginti diebus hoc solo remedio sanatos.

C A P. X I I I I.

R V T A sponte quidem oritur locis asperis, & in saxo; seritur quoque in hortis ramo; caulem fert lignosum, scabrum: ramos multos virentes, ac læues, in quibus folia ramosa, dissecta in foliola angu-

angusta, & oblonga carnosa ex viridi quasi cærulea : flores in summis ramulis pallescentes, breuibus foliolis constantes : capitula rotunda, aspera, dura, in quatuor angulos desinentia : intus semina continentur quaternis conceptaculis : tota odorata est cum grauitate, & vehementia, amaraque. Dioscorides Græce Peganon vocat : satiuam esse & syluestræ : satiuam, quæ sub Ficu arbore nascitur, magis in cibos admitti : syluestrem & montanam similem esse satiuæ, acriorem hortensi, & in cibis damnatam. Aliud præterea genus syluestris tradit, quæ Harmala vocatur, & Befasa, de qua nos alibi diximus. Theophrastus de Ruta inquit : caudice vno instar arboris spectatur : perpetue viret : cacuminibus perdurat amissis reliquis : provenit germine : semine tarde nascitur, ideo surculo ferere eam solent : aspernatur simum : est etiam syluestris. Plinius inquit in præcipuis medicaminibus Ruta est : latiora satiuæ folia, rami fruticosiores : syluestris horrida ad effectum est, & ad omnia acrior.

C A P. X V.

CISTVS in collibus incultis nascitur, valde gracili solo, veluti frutex lignosus ; ramulis prope cubitalibus, ruffis ; foliis rotundis, vt Marrubij, minoribus, nigrioribusque, simili modo crispis, hirsutisque, gustu acerbo : flores in summis ramulis fert candidos, simillimos parvis Rosis Moscatulis, sed sine odore : capitula carthilaginea, Cicere maiora, intra quæ semina sacra continentur, quinque receptaculis distincta. vere, dum floret, alicubi Hypocistidem gignit præsertim, si pluuie præcesserint in collibus Pisanis & in illa plurima nascitur. exeunt à radice Cisti germina quædam tenella, quatuor digitorum longitudine, assidue prope verticem crassiora, veluti in rotundum caput extuberantia, supra terram colore flauo, aut croceo : in eo vascula sunt rotunda, figura parui Mali Punici, continentia intus mucosam substantiam perlucidam, sapore valde acerbo. Alterum genus Cisti in arenosis maritimis nascitur ; folio maiusculo, & candidiore : flores puniceos fert, latiores : fructum similem, sed conceptaculis quatuor distinctum, sub hac numquam Hypocistidem repertam scimus. Dioscorides illam quidem feminam, hanc vero marem vocat ; utramque his verbis describit. Cistus ramosus frutex est, sed non altus, foliosus, saxosis locis nascens : foliis rotundis, acerbis, hirsutis : flos masculo vt Mali Punice ; feminæ albet. & paulo inferius : Hypocistis inquit iuxta Cisti radices nascitur, & quæ sequuntur. Plinius Græci inquit vicino vocabulo cum Cisso idest Hedera Ciston vocant, fruticem maiorem Thymo ; foliis Ocymi : duo eius genera : flos masculo rosaceus, feminæ albet : sub his maxime nascitur Hypocistos.

CAP. XVI.

LADANVM vulgò appellatur frutex, odoramentum, quoddam ferens eodem nomine, altior Cisto; frequens in collibus maritimis, & asperis; foliis angustis, & longis, acuminatis, tactu glutinosis odoratisque: flores fert copiosos, Cisto fæminæ similes, paulo minores: capitula quoque seminis similia, tenuiora; extat quædam latiore folio prope ad Laurum accedens: ex neutro tamen, quod sciam, apud nos Ladanum colligunt, sed hoc ex Oriente aduehitur, substantia in pastillos coacta, odoratos, & nigros, quibus vnguentarij vtuntur. Dioscorides ad Cisti genera reducit Ledon à nonnullis appellatum, qui frutex est simili modo nascens; longioribus foliis, & nigrioribus, quæ verno tempore quiddam contrahunt pingue: foliorum vis astringens, ac eisdem, quos Cistus effectus præbens: fit ex eo, quod Ladanum dicitur, pinguitudine foliorum caprarum villis adhærente, dum depascuntur: inde enim depectunt, & in ossas cogunt, & ita recondunt. Alij attractis funiculis insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomerantque in Ladanum. Maxime probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, quod harenas non collegit, nec squalore oblitum est, resinolum, quale in Cypro gignitur: Arabicum vero & Lybicum vilius. Plinius variam Ladani historiam tradit: nam in Arabia apud Nabatæos capras odoratorum fruticum avidas, succum ex illis distillantem barbarum villo abstergere; hunc glomerari in puluerem, & incoqui sole; & ideo in Ladano-caprarum pilos esse, quod genus Strobos vocant, verum autem Ladanum in Cypro Insula esse simili modo Oesipum, hircorum barbis, genibusque villosis inhærens, sed hederæ flore deroso, pastibus matutinis, cum est rotulenta Cypros: deinde nebula sole discussa in puluerem madentibus villis adhærescere, atque ita in Ladanum depecti. sunt, qui herbam in Cypro, ex qua id fiat, Ladani appellant: etenim illi Ladanum vocant huius pingue insidens. itaque attractis funiculis herbam eam conuoluit, atque ita ossas fieri. ergo in vtraque gente binæ genera terrenum & factitium: id quod terrenum est, friabile: factitium lentum quo loco Hederæ florem dixit pro Cisto, Cisson legens.

CAP. XVII.

QVAEDAM in Alpibus nascitur, locis saxosis, & asperis; folio breuiore, & læuiore quam Ladanum, ad Buxi folium accedente: odore Ladani, superne virenti, inferne subcandido, aut pulvere quodam ferrugineo adhærente: frutex ramosus, ramis humi pro-

cum-

cumbentibus, multis, semicubitalibus : fructus in summis ramis multi, Myrthi magnitudine oblōgi, eodem puluere ferrugineo obſiti, diſtin&ti ſe&dis quinque: flores ſpecioſos ſimiles Rhododendro; ideo quidam Rhododendron Alpinam vocant. Quoddam genus herbaceum & puſillum in Alpiſus naſcitur, locis humectis Belli pratenſis ſimilis : foliis ab radice rotundioribus; cauliculis ſimplicibus, quatuor digitorum altitudine: cacuminibus ſorem album fert, ex quinque foliis conſtantem; vaſculum rotundum, ſemina continens, quatuor conceptaculis diſtin&ta.

C A P. X V I I I.

FERENTIVM multa ac diſiuncta plurium ſeminum receptacula ſub vno flore, pleraque valde medicamentofa ſunt vel frigida vehementer, vt Semperuiui genera; vel calida. vt etiam venena exiſtant, vt Aconiti genera, Veratrum. inter hæc duæ cum Maluis conuenire videntur; Vna, quam quidam Altheam Theophrasti vocat, alij Abutylum Auicennæ: Altera, quæ eſt Hypecoum Dioſcoridis. Quæ igitur Althea Theophrasti cenſetur; caule conſtat Maluaceo, recto, ramis ad latera tendentibus: paucis foliis, longo pediculo pendentibus, rotundis, & in acutum deſinentibus, ſerratis, hirsutis, ſubcandidis, Althea latioribus: ſoſculos fert in alis luteos, & veluti caput ex numeroſis ſiliquis conſtans, ordine digeſtis in ambitum, vt Malua. in quibus ſemina nigra continentur ſubrotunda: peregrina eſt apud nos. De Althea ſuperius diximus. incertius adhuc aſſerere poſſumus Abutylon eſſe Auicennæ inquit enim eſt planta ſimilis Cucurbitæ, quæ vulnere recentia ſtatim conglutinat.

C A P. X I X.

HYPECOVM in aruiſus naſcitur: cauliculis dodrantalibus; foliis Cannabiſ ſylueſtris, quam Alceam vocant, multo minoribus: ſorem fert pallidum, latioreſ quam Malua: capitulum veſica incluſum, Alicacabi modo, quod quinque ſiliquis conſtat, nigris, & hirsutis, in quibus ſemina nigra continentur ſimilia ſupradictæ. Dioſcorides admodum breuiter deſcribit inquiens: naſcitur in ſegetibus, aruiſque: foliis Rutæ; exilibus ramis: natura eadem, quæ ſucco Papaueſis. Plinius Hypocoon vocat, nec alias nothas addit præter traditas à Dioſcoride.

C A P. X X.

SEMPERVIVI genera, & quæ illis affinia sunt: foliis constant valde crassis, & pulposis, glutinoso succo: ideo difficulter exsiccantur, viuuntque diutius auulsa, vt germinent quoque, & floreat: fructus ferunt digestos in paruas siliquas in orbem, in quibus puluisculus potius quam semen continetur: proueniunt non in terrenis, sed quasi in nudo saxo, vt tectis & parietibus. Tria ad summum Semperuiui generis habentur ex magnitudine & paruitate distincta. Maius serpit iuncis radiculis, à quibus per interualla exoriuntur orbes quidam, constantes ex foliolis, linguarum modo productis, & in acutum desinentibus: fibrosis radiculis lapidi affixis: ex medio orbe caulis ætate assurgit crassus, rotundus, simplex, foliolis tenuioribus circundantibus: in cacumine ramulos spargit veluti digitos, in quibus flores sunt ordine dispositi, figura Chamæmeli, colore purpurascens. Alterum genus maioris ex Sicilia allatum est, arborea specie: caule lignoso, baculi crassitudine, non recto, sed incuruo, & ramoso, intus rubro, vinosi odoris: assurgit in cubitalem altitudinem; foliis altero longioribus: flosculos fert iuxta folia luteos minutos: seritur ramo, sed impatiens algoris: nam hyeme aspera amittit folia: aliquando perit ex toto. Dioscorides Græce Aizoon vocat: describit autem his verbis: Semperuium magnum ideo nominatur: quoniam perpetuo folia virent: cuius caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, crassitudine pollicari virentes, Characie Tithimali modo infecti; folia pingua, carnosa, longitudine pollicari, in cacumine linguæ similia: alia in terram conuexa, alia in capite stantia inuicem; ita vt ambitu effigiem imitentur oculi: nascitur in montibus, & testaceis: supra domicilia etiam seritur. Hæc descriptio in postremis verbis manifeste indicat vulgare Semperuium, primo loco à me descriptum: sed altitudo caulis vltra cubitum; & folia longitudine pollicis magis arboreascenti conueniunt. Theophrastus inquit semper durare valet Aizoon humidum, & viride; quia folia pulpa constant carnosa, quæ læuia, & oblonga insunt, planis parietibus nascitur, nec non & in tegulis, cum terræ velut confluuium quoddam harenaceum factum est. Plinius de Aizoo maiore: In fictilibus vasculis seritur, quod aliqui Buphthalmon vocant, & aliis multis nominibus. Itali sedum magnum aut oculum, aut Digitellum, aliqui Semperuium; quia vireat semper imitatione nominis Aizoi apud Græcos: cubiti altitudinem excedit, crassitudine plusquam pollicari: folium in cacumine linguæ simile, carnosum, pingue, largo succo, latitudine pollicari: alia in terram conuexa, alia stantia, ita vt ambitu effigiem imitentur oculi.

CAP. XXI.

SEMPERVIVVM minus, quæ vulgò Vermicularia, vt Crassula minor appellatur, in parietibus nascitur, cauliculis dodrantalibus, rectis, in quibus foliola sunt tereti figura, instar Vermiculorum, in neutrū definentia: in cacumine veluti umbellā gerit, floribus luteis, Hyperico similibus. Dioscorides inquit in petris parietinis, & maceris, & scrobibus opacis nascitur: caulibus ab vna radice multis tenuibus, crebro foliatis, exilibus; foliis rotundis, pinguibus, mucronatis; fert autem ex medio foliorum caulem prope dodrantalem, gerentem umbellam, & florem tenuem, & herbaceum: vbi verbum *χλαρόν* pro pallido videtur accipiendum esse. Plinius iisdem fere verbis describit: fruticosum à radice, & sursum vsque ad cacumen: foliis angustis, mucronatis, succosis, palmo alto caule: radix inutilis.

CAP. XXII.

SEMPERVIVVM tertium minimum est, longitudine digitorum quatuor: cauliculis tenuissimis, infirmis; ideo ex subgrundiis, & ex parietibus pendent: foliis magnitudine grani Tritici, cinerei coloris: flores candicantes, aut lutei, pusilli, sapor aquosus, similis antedictis: Quoddam tamen ex iis, quæ florem luteum gerunt, gustatum paulo post fauces exurit: fructum stellatum ferunt. Dioscorides pro tertio Semperuiuo illud intelligit, cui vis est exalfaciens, acris, & exulcerans: hanc aliqui, inquit, Andrachnem sylvestrem vocant, aliqui Telephium, Romani Illecebram, pusillis, crassioribus qui foliis, hirsutis, Portulacæ proximis; nascitur in saxis. Plinius est inquit Semperuiuo minori similis, quam Græci Andrachnem Agriam vocant, Itali Illecebram: pusillis, latioribus foliis; breuiori cacumine; nascitur in petris, & colligitur cibi causa: cui facultas eadē, quæ cæteris refrigerandi, & astringendi.

CAP. XXIII.

CEPÆA in collibus vmbrosis nascitur, similis Vermiculariis, foliis tantum latioribus, sed Portulacæ angustioribus coloris cinerei, aut subrubentis: flosculos fert ex purpureo candicantes, vel luteos. Altera in montibus; foliis breuibus, vnguis pollicis latitudine, densis, vt in Semperuiuo maiore. Dioscorides inquit Cepæa Portulacæ similis est, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Plinius Cepæa inquit similis Portulacæ, nigriore radice, sed inutili, nascens in littoribus harenosis, gustu amara.

CAP. XXIII.

DVAE sunt in parietibus opacis nascentes, vix excedentes quatuor digitos : foliis latitudinem vnguis, modice angulosis : quæ alteri quidem prope radicem densa sunt, vt in Semperuiuo ; alteri autem rara, quæ & ramosior est : flosculi candicantes : radix tenuis : fructus stellatus, vt in Semperuiuo tertio : Quidam Umbilici speciem putant. Has apud antiquos ab vngue cognominatas censeo ; quia folia vnguium similitudinem gerunt, & medentur vnguium morbis, quas Paronychias vocant : Dioscorides herbam Paronychiam appellat : exiguus est frutex, in petris nascens, Peplo similis, minor longitudine, maioribus foliis : illita paronychiiis, atque Fauis remedio est.

CAP. XXV.

VMBILICVS Veneris in parietibus nascitur, pediculis ab eadem radice multis, folium sustinentibus, rotundum, & læuiter concavum, acetabuli figura ; ex medio foliorum cauliculus exit pal- mum altus, tenuis, rectus, & simplex ; in quo flosculi subcandidi, veluti in spica ; fructus exigui, oblongi, deorsum inflexi : radix subest rotunda, & candida, Fabæ aut oliuæ magnitudine carnosa. Extat & grandior : folio latiore, circumlæuiter corroso : altiore caule ; in quo foliola sunt Paronychiarum similia : hyeme viuunt : æstate exarescunt, viuentibus radicibus. Cotyledon apud Græcos vocatur, de qua Dioscorides inquit : folio constat in acetabuli formam tornato, ineuidenter concavo : breui in medio cauliculo, in quo semen inest : radice oliuæ modo rotunda : Plinius inquit Cotyledon paruula herba : cauliculo tenero, pusillo : pingui folio, & concavo, vt coxendices, nascitur in maritimis, petrosisque, viridis : radice oliuæ modo rotunda.

CAP. XXVI.

CRASSULA maior à recentioribus appellatur, ab aliis vulgò Fabaria, in parietibus seritur, radice vel furculo infixio : caules ab eadem radice plures fert, crassos, & pulposos, veluti Portulacæ ; & in eis folia effigie coclearis, mediocriter in longitudine excauata, & in ambitu parum corrola, valde crassa, & frequentia, ambitum describentia ampliorem, quàm Semperuiuum maius : sed quo magis caules attoluntur, folia inferna decidunt, & alia oriuntur minora : caule in gracilitatem attenuato ad cubitalem prope altitudinem : in cacumine um-

bellam fert flosculis ex viridi candicantibus, & capitula Hyperico similia, sed ex pluribus siliquulis congesta, ut in Semperuiuo: radices fert duas, aut tres, rotundas, Oliua longe crassiores, in radiculam tenuem desinentes: floret autumnō; vtuntur huius foliis ad Furunculos concoquendos integris superpositis, solum detractu cuticula, ut suo humore glutinose hereant. Alia in montibus oritur, locis vmbrosis: foliis minoribus, rarioribusque: floribus purpurascens, his videtur conuenire descriptio alterius Cotyledonis apud Dioscoridem, licet aliqua notē dissonare videantur. describitur autem his verbis. est & alterum genus Vmbilici Veneris, quod Cymbalion aliqui vocant: pinguioribus foliis, latioribus, ligularum modo. densis circa radicem, medium oculi ambitum describentibus, ut in maiore Semperuiuo, astringentis gustus: cauliculo tenui; in quo flores, & semina Hyperici: radice maiuscula; facit eadem, quæ Semperuiuum. Quod in hac descriptione dissentire videtur à planta proposita, est caulis tenuitas, & flos Hyperici: nam reliqua satis cōsentiunt, præcipue nomen Cymbalion: excavatum enim est folium in longitudine, ut videatur Cymba, quod est nauiculæ genus, non in rotunditate, ut in altero Vmbilico, sed tenuem eius caulem dictum puto comparatione cum Semperuiuo maiore, cui similem dixit foliorum ambitu: at differt caulis tenuitate: flores autem luteos, quales Hyperici, non dum vidi, licet sint, qui testentur se luteis floribus vidisse. Plinius de altero Cotyledone inquit: est autem genus eiusdem sordidis foliis, latioribus, densioribusque circa radicem, velut oculum cingentibus, asperrimi gustus: longiore caule, sed pergracili, tot autem noni hucusque Semperuiui generibus affinia:

C A P. X X V I I.

E LLEBORVM album in Alpibus nascitur, præcipue in fenatis cāpis, cespes ex pluribus caulibus rectis constans, simplicibus, cubitalibus: caulis Harundinis modo folia conuestiunt, simillima Gentianæ, aut Plantagini, subhirsuta, & inferne candicantia, secundum nervos replicata: flosculi circa summos caules racematim coherent herbacei: fructus parui ex tribus, aut quatuor siliquis constantes: radices multæ ex vno capite veluti bulbo descendunt fibrosæ, pallidæ: floret æstate. Alterum genus foliis constat latioribus, leuioribus ac magis virentibus: flores fert purpureos summo caule in ramos digesto. Dioscorides inquit: Elleborum album à Latinis Veratrum album vocati: folia fert Plantaginis, aut Betæ sylvestris, breuiora, nigriora, & colore rubentia: caulem cauum, palmi altitudine, tunicis conuolutum, quas abdicat, eum arefcere incipit: radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo

exiguo capite Cęparum modo exeuntibus : nascitur in montibus & asperis : radices messibus colligendę : eligi oportere candidam, friabile, carnosum, modice extensũ, nec tamen lunci modo mucronatum, nec quod frangendo puluerem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non admodum feruens, neque salinam subinde ciens : huiusmodi autem strangulat, vomitione educit varios humores.

C A P. X X V I I I.

E LLEBORVM nigrum vulgare in collibus nascitur, frequens in sylvis præcipue inter Castaneas : foliis ab radice multis, longo pediculo, ac prædũro, crassoque constantibus, latioribus Platano, frequentibus scissuris, in profundum actis, segmentis circumquaque ferratis, & quasi hispidis extremis : caules media hyeme assurgunt ab eodem globo radicum tres, aut quatuor, simplices, dodrantes, leues, ac striati, quasi Filicis, in quibus pauca folia, ac paucioribus diuisuris : ex eorum sinu ramuli exunt florem sustinentes, magnitudine Rosę sylvestris, colore herbaceo, durum, qui numquam deflorescit : in medio fructus continetur, qui tribus, aut quatuor siliquis constat, crassis, ac breuib; quasi Ciceris, in quibus semina rotunda continetur. Milio crassiora, quę messibus perfecta sunt : radices ex quodam globo inæquali multę, ac tenues, & nigre descendunt. Alterum genus in Alpibus Pistoriensibus nascitur : foliis minoribus, magis humi sparsis, lentis, segmentis ad Laurum accedentibus, minus ferratis, nigrioribus : flores fert candidos inferne perpurpurascens, breviori caule : in cęteris simile vulgari. Dioscorides de Ellebore nigro inquit Melampodion appellari à Melampode pastore caprarum, qui eo furens in se prætidus primus purgasse & sanasse fertur. Folia ei viridia, Platano similia, sed minora, Sphondylii foliis proxima, tubaspera, nigriora, pluribus diuisuris incisa : caulis asper : flores candidi, purpurascens, racematim coherentes : semen Cnici, quod in Anticyra Sesamoides vocant, quo deiectiones molliuntur : radicibus cohæret nigris, tenuibus à capitulo Cępę simili confibratis, quarum est vñs : oritur in collibus asperis, & sitientibus locis, optimum in Anticyra : eligi debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, acri gustu & feruens : purgat ventrem, detrahens bilem & pituitas, dracma vna, aut obolis tribus per se, vel cum Scamonia & salibus. Conditum proxime radices vitium vinum purgandi facultate donat celeriter effodi radicem oportet, quoniam habitu caput terat : i leo folluri Allium præsumunt & vinum : emedullatur albi veratri modo. sed hæc descriptio aliqua ex parte neuris supra dictarum conuenit, neque enim flos racemosus inest, neque semen Cnico simile, neque

caput radices Cæpam imitatur aliqua ex parte. Existimo autem mēdam aliquam subesse, in quibusdam nigro Elleboro tributis, quæ potius albo conueniunt: nam flos racemosus, & caput Cæpæ simile, quod & tunicis inuolutum est in albo reperitur. Quod autem de fructu scribit Cnico simile, forte pro Cnico Græce Leucon legendum, idest album, vt significet fructum nigri Ellebori esse albo similem, quem Sesamaceum Theophrastus rectius. In albo quoque Elleboro apud Dioscoridem est aliquid, quod ex nigro mutuatum fuisse videtur, scilicet caulis palmi altitudine, cum potius cubitalis, & altior in albo sit; & quod tempestiuum est messibus colligere, in nigro quidem cōsentaneum est rationi; eo enim tempore caulis exarescere incipit, quæ est oportunitas colligendi radices & in cæteris omnibus: at eo tempore album vix florere incipit: ideo rectius Theophrastus albi, colligendi tempus in autumno dixit. sed & apud Theophrastum varia vtriusque Ellebori traditur historia, ob variā relationem. Alij enim Elleborum album & nigrū similia esse aiunt, præterquam quòd radices colore inter se differant: esse namque alterius candidam, alterius nigram. Alij folium nigri Laureum; candidi Porraceum reddunt: radices autē similes colore excepto. Qui igitur similia esse dicunt, hāc aiunt formam esse: caulem Antherico similem valde breuem: folium late scissum, simile Ferulæ, ingenti longitudine, statim ab radice exiens & humi stratum: radicem large multiplicem, quæ scilicet præternues constant, atque vtilis sint; nigrum equos, Boues, suæque, necare affirmant, & idcirco eum cauere: candido pecudes nimirum vesci, atque hinc primo vim depræhensam, cum illo pecudes purgarentur: tempestiua collectio in autumno: in vere intempestiua; Niger vbique nascitur, at candidus locis paucissimis exit: optimus nascitur in Oeta monte, & eius parte vna tantummodo, vbi plurimus est eius prouentus: amat loca argentia, miscetur in potione, vt vomitio bene succedat, Ellebori næ semen, hæc herbula quædam est. alibi scribit Ellebori caulem esse Ferulæ proximum: radices imas & firmiores succidi oportere; supernam enim in caput extuberantem inutilem esse, & canibus dandam cum purgandum est. In Anticyum Fructu eius purgantur, quem Sesamaceum fert, sed quod vtrique à quibusdam tribuitur folium late scissum, Ferulæ simile, & vt Dioscorides inquit Sphondilio, conuenit nigro tantum. Plinius quoque in vtriusque descriptione ambigit: nam inquit prima eius genera duo sunt, candidum & nigrum; hoc radicibus tantum intelligi tradunt plerique. alij folia nigri Platani similia, sed minora, nigrioraque, & pluribus diuisuris scissa. Albi Betæ incipientis, hæc quoque nigriora, & Canaliū dorso rubescencia. Hucusque Dioscoridem secutus est: sed postea alios sequitur qui similia tradunt inquit. vtraque caule palmi ferulæco, bulborum tunicis conuoluto, radice fibrata Cæparum modo:

do: quæ profecto conditiones albo insunt, excepta breuitate palmi. Addit in Italia Veratrum vocari, ab aliis Melampodion: vnum eius genus à Melampode diuinatiæ artis celebri, aut ab altero eiusdem nominis Pastore inuentum, quem tradunt Capras animaduertentem pastu illo purgari, datoque lacte earum sanasse prætidas furescentes. Hoc genus Galenus Elleborum album esse testatur quod & ex Theophrasto colligere licet asserente, pecudes albo vesci, indeque iura purgandi deprehensam fuisse, cum tamen appellatio Melampodij nigro tribuatur tum à Dioscoride tum à Theophrasto. Huius occasione conficio Ellebori fructum, quo in Anticyra ad purgationes utebantur Sesamoides vocantes, ex albo potius fuisse quam è nigro. nigrum enim caueri ab animalibus tradit Theophrastus. nam interficit equos, Boues, & sues, cuiusmodi noxa non inest in candido, cum id innoxie depascatur à pecude. è conuerso tamen radicibus cõtingit: albi enim radices strangulationis periculum afferunt, nigri nequaquam. Et quod scribit Plinius candidum Elleborum quondam terribile fuisse, postea tum promiscuum, vt plerique studiorum gratia ad prouidenda actius, quæ commentabantur, sæpius sumptitauerint, de fructu intelligendū puto. Carneadem enim inquit responsurū Zenonis libris: Drusum quoque Romanum constat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in Anticyra insula: ibi enim tutissime sumitur; quoniam Sesamoides admiscet. sed vt ad nigrum Elleborum reuertamur. Illud legitimum censeo, quod in montibus oritur: foliorum segmentis ad Laurum accedentibus, vt Theophrastus est author: flore candido superne, inferne purpureo, vt Dioscorides innuit, flores tradens candidos purpurascens. At vulgare Elleborum nigrum meritò adulterinum dici potest, finitimum tamen non solum specie, sed & viribus: ob id non abre fuerit Confiliginem intelligi apud Plinium, cuius radix suum & pecorum omnium remedium præfens est, pulmonum vitio vel traiecta tantum in auricula: bibi debet ex aqua, haberique in ore assidue sub lingua; nam similem facultatem Elleboro nigro tribuit pecorum & iumentorum pituitas sanare, surculo per aurem traiecto, & postero die eadem hora exempto. Hodie rustici remedium id nouerunt Ellebori vulgaris radiculam in hunc usum vsurpantes, vulgò Radichiellam vocant.

C A P. X X I X.

E NNEAPHYLLON à Plinio vocatur ob nouenarium foliorum numerum, quidam pro Elleboro nigro accipiunt, sed valde ab eo recedit quamuis in eodem genere sit. Foliata est non ab radice, vt Elleborum nigrum, sed in caule tantum. Caulis est crassus, fere baculi crassitudine, brevis, in quo frequentia sunt folia, figura Cannabæ, in no-

uem partes ut plurimum diuisa, veluti digitos, robusta ea sunt, & leuia: in cacumine comam latam fundit, in quo flores Ellebori nigri, sed minus patuli, colore herbaceo extremis labris purpurascens: fructus similis: radix subest oblonga, & nigra, tenuioribus villis fibrata: oritur in eisdem locis, in quibus Elleborum vulgare. Plinius inquit Enneaphyllon longa folia nouena habet, caustice nature: imponitur lana circumdata ne vrat latus: continuo enim pustulas excitat, lumborum doloribus, & coxendicibus vtilissimum.

C A P. X X X.

E LLEBORINA in collibus nascitur frequentissima in agro Fesulano: multis ab eadem radicem foliolis, quatuor digitorum altitudine, rotundis, circumquaque scissis, figura Anemone, aut Geranij, lauibis: florem fert in medio folio luteum paulo post brumam: siliquas tres aut quatuor Elleboro tenuiores, in quibus semina Milij instar: radices subsunt candidæ, breues, multę, acruatę, similes minori Chelidonio: arescunt folia, perfecto semine, nondum exacto vere. Theophrastus Elleborinam tradit herbulam quamdam, cuius semē cum Elleboro miscetur in potione, ut vomitio bene succedat. Dioscorides Epipactim vocari tradit ab aliis Elleborinam, paruam herbam: exiguis foliis, quę iocinoris vitis vtilis & contra venena pota. eadem Plinius habet, in Asia & Græcia nasci.

C A P. X X X I.

S TAPHISAGRIA semē est peregrinum apud nos, valde scabrum, nigrum, angulosumque, magnitudine Cicercule, quod comman ducatum pituitam valentem extrahit, & capiti oblitum ex oleo pediculos interficit; vnde vulgò herba pedicularis vocatur. hoc tato planta prouenit cubito altior; caule recto, hirsuto: ramis quoque rectis folia fert vitis modo scissa, hirsuta, pingua: flores circa summos ramulos cæreui coloris, figura floris Capuccij sed decurtata cauda: siliquas ternas vel quaternas Ciceris crassitudine, hirsutas, in quibus semina facta continentur: annua est planta. Dioscorides inquit Staphisagria folia habet Vitis syluestris scissa: cauliculos rectos, molles; florem Glasto similem: folliculos virides, similes Ciceri, & in his semen triangulum, asperum, ex nigro rufescens, intus, album, gustu feruens. vbi flos Glasto similis non de figura herbe accipiendus videtur, sed de colore, quem Glastum inficit. Plinius Astaphisagriam vocat, & Staphim, quam vnam Taminiam aliqui vocant falso: cauliculis nigris, rectis: foliis Labruscę:

fert

fert folliculos verius quàm acinos virides, similes Ciceri; in his nucleum triangulum : maturefcit cum vindemia , nigrefcitque : non nifi in opacis oritur .

C A P. X X X I I.

N APELLI duo genera nascuntur in Alpibus inter venena atrociffima quorum vnum multis constat radiculis , Ellebori nigri modo fibrosis : Alterum vero easdem habet, rectis modo contentas, cauitate in medio relicta, quod & atrocius est : vtraque caulem rectum ferunt, cubito altiore, aliquando bicubitalem, leuem, striatum : folia reticulato Napello rotunda infunt, & incifa instar Anemone, multo latiora : flores circa summos ramulos cærulei, figura Staphisagriæ, tenuiores : alteri folia Platani, minora candidis maculis : flores pallidi : figura similes alteri ; vtrumque paruas filiquas fert, ternas, vel quaternas, in quibus semina Elleboro similia continentur. vtuntur radicibus ad lupos enecandos & mures, earum farina carnibus admixta, aut aliis cibis, præsertim generis reticulati . putatur esse apud Auicennam Napellus venenum perniciosum, in summo calidum & siccum , cui inquit resistimus , qui in eius radice moratur eam vefcens . Quamuis autem nullæ tradantur nothæ ; tamen ex nomine, quod hucusque retinuit & ex effectu asserere possumus venenum id esse , quod scribit Auicenna similiter apud Dioscoridem putandum est inter Aconiti genera recenferi , quod Lycoctonum vocatur foliis venatoribus in vfu ad lupos interficiendos , & alia animalia : idcirco etiam Dioscorides indecriptam reliquit. Trienim Lycoctoni genera esse tradit, vnum, quo vtuntur venatores, alia duo in suum vsum vertere Medici : describit autem solum tertium, quod Pœticum nominatur, de quo mox agemus .

C A P. X X X I I I.

D VAE in montibus nascuntur frequentes in syluis , quas vulgò Dentarias vocant, distât inter se magnitudine ; nam maior folia fert ab radice diuisa in septē, vt plurimum partes, Ellebori nigri modo , mollia , angulosa Cicorij modo , inferius subcandida : caulem simplicem, cubitalem, aut paulo breuiorem, in cuius cacumine vnicum folium, similiter diuisum sustinet, è cuius sinu ramulus attollitur, in quo flores candidi , vt Leucoij & filiquæ simplices , quod in hoc genere paucis contingit : radicem digiti crassitudine summa tellure oblique tendentem, frequentibus geniculis pulchre dearticulatâ, colore candido, splendentem Alabastri modo, quasi dentes, vnde nomen assumpsit, quæ tamē vetustate nigrescit, sobolem à lateribus candidam ferens : hæc tantum in

Ecce altissimis

altissimis nascitur. Minor ad decliuora etiam loca descendit; minoribus multo foliis, & in pauciores partes diuisis, in caule pluribus per intervalla dispositis: radices simili figura tenues fert, nigricantes; flosculos purpureos: siliquas exiles: peculiare huic; nam in foliorum alis singulis sobolem gignit, quæ sunt radicula ex duobus aut tribus geniculis constantes, nigre veluti patua Mora, quæ in terram decedentes germinat: idcirco raro in hac reperiuntur flores, & siliquæ, cum sobole apta nata sit facilius, quam semine propagari. Altera etiam est huic similis, breuior, non ferens soboles supradictas. Lycostonum Ponticum Dioscorides vocat inter Aconiti genera, inquit enim: plurimum in Italia nascitur montibus Iustinis: foliis effigie Platani, crebriore diuisura, multo longioribus, ac nigrioribus: caulem fert Filicis pediculo similem, nudum, cubitalem, aut maiorem: fructum in siliquis aliquantum longis: radices veluti Squillæ marinæ Cirri, nigre, quibus vtuntur ad luporum venationes: nam crudis carnibus insertæ & deuoratæ lupos enecant. Hæc descriptio longe magis quadrat Dentariæ vulgò appellatæ, quam Napello: quamuis & illi folia sint Platani, at minora, non longiora, vt Dioscorides tradit. præterea radices Napelli quam similitudinem habeant cum Squilla marina non video: Squilla enim oblongam figuram habet, ac recuruam, squamis quibusdam intersectam: cui Dentariæ radices maxime assimilantur. Sed quis merito dubitaret; quia caulis nudus, quem Dioscorides Lycostono tribuit, neque Dentariæ, neque Napello conuenit; folia enim vtræque ferunt non solum ab radice, sed & in caule. at hæc conditio Dentariæ quidem quadrare posset, Napelo autem nequaquam: nam Dentaria vnicum folium in cacumine gerit, veluti Filicis pediculus, vt Dioscorides inquit: non enim caulis simpliciter nudus dicitur, sed veluti Filicis pediculus nudus, folium sustinens. Theophrastus Aconitum vocat, quod inquit in Creta nasci, & Zacyntho, sed plurimum optimumque in Heraclea Ponti: habet folium Cicoraceum: radicem similem figura & colore Squillæ (at hic vulgati codices non *καπίδι* legunt, idest Squillæ similem, vt Dioscorides habet, sed *καρύα*, idest Nuci, qui error manifestus est) aiunt vim illam mortiferam in hac esse: folium autem & fructum nihil nocere: fructus autem est herbæ non surculosæ: brevis ea herba est, nihilque superflui habet, sed instar Tritici, non tamen in spica fructum fert. nascitur vbique, & non in Aconis solum, vnde appellationem sortita est. is autem Vicus est Periandynorum: amat maxime loca petrosa: nec pecus ea pascitur, nec animal vllum componi quadam ratione affirmant, vt efficaciam habeat, nec nosse vnumquemque: idcirco medicos compositionis eius ignaros, & ad vsum putrefaciendi, & ad alia quæcumque, nullam impressionem facere, siue in vino, siue in melicrato propinetur. componi autem ita ferunt, vt certis

tis occidere temporibus possit videlicet bimestri, trimestri, semestri, anno completo, nonnullam etiā biennio : at pessime illos de vita discedere volunt, qui plurimum temporis resistere possint : paulatim enim tabescat corpus, & languore pereat diuturno, est necesse : facillime illos, qui confestim obeunt, remedium nusquam esse compertum, sed falso dici quoddam aliud resistens illi nasci : non enim herba sed melle & mero & quibusdam huiusmodi seruari aliquos potuisse : atque id raro factum, summaque difficultate . Aconitum inutile iis, qui præparare ignorant, nec licitum possidere, sed capitalem penam institutam . temporis differentiā pro collectus ratione sequi autumant, mortes collectuum temporibus compares euenire . ex hac Theophrasti historia satis comprobari potest Aconitum Ponticum, quo & scater Italiæ Apenninus Dentariam esse : foliorum enim segmenta Cicoracea sunt ; simplex caulis, nullis ramis, vt Tritici, quod si quis experimento efficaciam forte non inuenerit, non mirabitur, si ea, quæ ex Theophrasto scripsimus, perlegerit .

C A P. XXXIII.

VULPARIA in Alpibus appellatur herba foliis alterius Napelli non reticulati, paulo minoribus; cauliculis dodrantalibus, quorum cacuminibus flos insidet, Ranunculi modo aureus, latior, quo decidente capitulum gerit, ex multis siliquis breuibus factum : radices fert fibrosas, vt Ranunculus, quibus vulpes necari tradunt. Altera folio constat rotundo, integro, tantum serrato; floribus minoribus; siliquis vt supradicta capitulum formantibus; oritur in humectis Alpium.

C A P. XXXV.

QVAEDAM in Alpibus Liguriæ nascitur : foliis tenuissimè incisis, vt Floris Capuccij : floribus pallidis : radicibus binis, aut ternis, subrotundis, testiculorum modo : appellant Antoram, quamuis apud Hermolaum Syluaticum alia ostendatur sub eo nomine. Celebrant hanc aduersus venena Napelli, cum tamen videatur illi esse congener, & in eisdem locis nascatur . Putatur esse Zedoaria Auicennæ, de qua inquit : sunt portiones similes Aristolochiæ, minores tamen & eiusdem virtutis : Et melior est illa, quæ cum Napello crescit, & eius vicinitas debilitat plantam Napelli : Efficacior est Doronico ; nam resistit Napello, & est antidotum omnium venenorum . Alibi Algieduar & Zeduar vocat idem significans . Diximus in India Geiduar vocari radiculam, translucidam, Glandi similem, ad venena celebratam . At nostra nigra est exterius, interius candida, mollis, pinguis, & lenta, etiam cum

diutius asseruata fuerit, non sine quadam perspicuitate: sapor cum aliqua dulcedine, vt *Doronici*, sed linguam mordet: cum scissa est, nigredinem assumit. Videtur idem *Auiceona* hanc eandem intellexisse, cum de *Napello* loquitur, inquiring appellari *Napellum* *Moyfi*, quæ herba est nascens cum *Napello*, cum aliæ herbæ apud illum non crescant, aut non frutificent: & est maius antidotum ad *Napellum*: Sed cum addit eodẽ nomine intelligi animal, quod moratur in radice *Napelli* sicut mus, antidotum omni veneno, & viperę: murem *Napelli* alias vocat, qui conutritur: forte hæc radix ob figurę similitudinem muris nomine donata est. Alia verò est *Zedoaria* vulgaris, quæ *Zurumbet* ab Arabibus dicitur, vt alibi explicatur.

C A P. X X X V I.

PŒONIA in Alpibus nascitur: stolones ab eadem radice plures ineunte vere mittit, rubentes, crassos, qui in folia explicantur, ramosa, ramis tripartito assidue diuisis: foliorum segmenta oblonga sunt figura, & magnitudine *Nucis* *Iuglandis*: caulis simplex, rectus, semicubitalis, in cacumine vnicus flos, grandis, amplitudine *Rosę* rubens, quo decidente siliquas fert tres, aut quatuor, ex vno callo indiuerſa tendentes, crassitudine *Amygdalę*, recuruas: quæ in autumno dehiscences semina ostendunt initio quidem rubra veluti *Punici* grana, postea autem nigra, subrotunda, crassitudine vicie: radix crassa est, & ramosa, candida pulpa constans, graueolens: *Pœonia* mas vocatur. Altera fœmina foliis tantum distans & radicibus; folia enim numerosius diuisa sunt; ideo segmenta minora, inferius candicantia, & subhirsuta: radix diuisa, in orbiculos, alios quidem exacte rotundos, alios oblongos, figura *Glandis*, aut *Asphodeli*. *Dioscorides* vtrumque genus describit his verbis: caulis duorum dodrantum longitudine adolescit, comitantibus aliis, quâ pluribus: folia masculæ *Iuglandi* similia, fœminæ diuisa, vt *Smirni*; in cacumine caulis siliquas fert *Amygdalis* similes, quibus dehiscentsibus grana reperiuntur rubra, exigua, multa, *Punicis* similia; aliis in medio nigris, purpurascentsibus quinque aut sex. radix *Mari* digiti crassitudine, *palmi* longitudine, gustu astringens, alba: fœminę adiunctas habet veluti *Glandes* septem aut octo, vt *Asphodelus*. nascitur in altissimis montibus & præruptis; Apud *Theophrastum* *Theodorus Castam* vertit inquiring, alij *Dulcisidam* vocant, noctu effodiendam præcipiunt: nam si interdiu & à *Pico Martio* quispiam visus sit, fructum quidem legens, oculis periclitabitur: radicem autem secans procidet in sedem. *Plinius* inquit vetustissima inuentu *Pœonia* est, nomenq; authoris retinet: nascitur opacis montibus; caule inter folia digitorum
qua-

quatuor, ferente in cacumine veluti Græcas Nuces, quatuor aut quinque: inest iis semen copiosum, rubrum, nigrumque: hæc medetur & Phaunorum in quiete ludibriis.

C A P. X X X V I I.

DICTAMVM album vulgò appellatur in mōribus nascens: pluribus ab eadem radice caulibus, cubitalibus, rectis, ramis quoque rectis: in quibus folia insunt diuisa, figura Fraxini; vnde quidam Fraxinellum vocant, odore medicato: Flores circa summos ramos sunt subrubentes, ampliores, Leucoio, odore Cinnamomi; siliquæ quaternæ, aut quinæ, latæ, ac breues, in quibus semina splendida, niger-rimi coloris, subrotunda continentur. radices ab eodem callo plures, sarmentosæ sparguntur, candidæ, amaræ, quibus vtuntur ad lumbricos ventris Enecandos, ad venena & pestem efficaci admodum remedio.

C A P. X X X V I I I.

AQVILEGIA vulgò appellatur herba, in syluis nascens, quæ & feritur in hortis ob floris pulcritudinem: folia fert ramosa Pœonia fœmina, sed rotundiora, candidiora, ac magis diuisa, effigie Chelidoniij maioris: caules plures rectos, ramosos, læues, duorum dodrantum longitudine, in quibus pauca folia, ac minus diuisa, cacumini bus florem gerit speciosum, in multa foliola conuoluta digestum, caudiculis à tergo singulis, reflexis, vt singula imitentur columbas inuicem exosculantes; ideo quidam Columbinam vocant: color aliis inest cœruleus, aliis candidus; & in vtroq; genere alius simplicior est in partes quinque grandiores digestus; alius numerosis constat foliolis: decidente flore, siliquæ nascuntur quinque, oblongæ & inuicem conuolutæ, in quibus semina splendida, ac nigra vt Dictami albi continentur, tenuiora, in angulum acutum desinentia, sapore grato. radix subest breuis, & crassa. Theophrastus, vt puto, hanc Iasionem vocat, vt ex floris descriptione colligere licet: inquit enim inter florum differentias nonnulli etiam folio vno emergunt, descriptionem tantum plurium ostendentes, vt flos Iasione: in hoc enim haud quaquā folium vnumquodq; discernitur, nec conceptaculo pars infirma eget, sed postrema in angulos exeunt; hæc tantum habentur de Iasione apud Theophrastum. Sed Plinius duobus in locis de Iasione agens, videtur diuersam intelligere: vno enim in loco Theophrastum sequutus inquit: Iasione vnum folium habet, sed ita implicatum, vt plura videantur: alibi inter olera inquit: & Iasione olus syluestre habetur, in terra repens, cum lacte multo: florem fert candidum,

dum, Concilium vocant, cuius commendatio ad stimulos coitus :
 cruda ex aceto in cibo sumpta, mulieribus lactis vbertatem præstat : sa-
 lutaris est phthisi sentientibus : infantium capiti illita nutrit ca-
 pillum, tenacioremque eius cutem efficit. Hermolaus testa-
 tur apud Plinium vtroque loco pro Iasione Lassinam
 antea legi deprauate : forte autem in altera men-
 tione non deprauate legebatur : significari
 enim videtur genus conuoluuli, quod
 inter olera recipitur : vel in gene-
 re Rapunculi constitui pos-
 sit; nã & hæc lactesca
 est, & inter ole-
 ra recipi-
 tur.

Finis Libri Quintidecimi .

AN-

591

A N D R E A E C A E S A L P I N I
A R E T I N I

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER SEXTVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

NVM tantum relinquitur plantarum genus, quod nullum semen molitur; idcirco neque verum caulem, neque florem gerit, sed aut iis omnino caret; aut quædam cauli ac semini proportionem respondentia, vt Equiseti genera; quædam ex his radice tantum constare videntur, vt Tubera; quædam solo folio, vt Lenticula palustris; fungi pediculo & folio constant; Alga radice & folio. Quæ radice constant pediculo & folio, ad perfectiores accedunt magis; ferunt enim in folio quid, quod vicem seminis gerit, vt Filix, & quæ illi affinia sunt, de quibus primo dicendum est.

CAP. II.

FILIX copiosa nascitur in montanis, & tenui solo, vt totos colles impleat: bicubitali altitudine, & ampliore: singulari pediculo at tollitur, crasso, duro, læui, striato, cubitali, cuius cacumem finditur in ramos magnos, qui in alios minores finduntur, foliolis vtriusque oblongis, & angustis, frequentibus, ferratisque: in aduersa parte fursura cea quædam lanugo est, copiosior in tenellis, nuper erumpentibus è terra; nam procedente tempore decidit, renasque compertum est ex ea lanugine: nam proiectis filicibus vbi antea non fuerint, oritur copiose. A Græcis Pteris vocatur, quia imitatur Auium pennas: Dioscorides inquit: folia sunt sine caule, & sine flore, & sine fructu, ex vno cubitali pediculo incisa, & alarum modo expansa, odore subgravi: radicem habet in summa tellure nigram, oblongam, cui appendices multe sunt gustu subaustero: nascitur in montosis, petrosisque locis. Theophrastus de Filice inquit: folia multifida, & quasi ferrata insunt: hanc fimo superiecto interire affirmant, interim & pecore incumbente. radix tantum utilis est, sapore ex dulci austero: Vermem latum expellit: semen non habet, neque succum: præcidi tempestiue in autumno ferunt.

CAP. III.

FILIX Fœmina in vmbrosis nascitur : multis ab eodem cespite foliis, simplici pediculo constantibus, statim à terra folioso, ferme cubitali : foliolis simili modo incisis, longioribus, instar prægrandis auium pennę. Dioscorides Theliphterin vocat idest fœminam Filicem : folia inquit fert Filicis, non singulari pediculo, vt illa, sed plures habentia appendices, ac productiones : radices longas, in obliquum tendentes, plures, ex nigro flauescentes, quasdam rubras. Theophrastus inquit : differt fœmina Filix à mascula, quòd folium vnico artu porrectum hæc habet, & radicem crassam, & longam & nigram ; vtilis hæc contra interaneorum animalia lata melle subacta : & contra tenuia in vino dulci cum farina hordeacea data : si mulieribus grauidis detur, abortum facere ; si cæteris, steriles in totum reddere aiunt. Plinius Filicis inquit duo genera, nec florem habent, nec semen : Phterin Græci vocant ; alij Blechon : cuius ex vna radice quamplures exeunt Filices, bina etiam cubita excedentes longitudine, non graues odore : hanc marem existimât. Alterum genus Theliphterin Græci vocant, alij Nymphæam Phterim : est autem non singularis, atque fruticosa, breuior, molliorque, ac densior ; foliis ad radicem canaliculata, vtriusque radice sues pinguescunt, folia vtriusque lateribus pinnata ; vnde nomen Græci imposuere. radices vtrique longę, in obliquum nigrę, præcipue cum inaruere ; siccari autem eas sole oportet. nascuntur vbique, sed maxime frigido solo : effodi debent Vergiliis occidentibus : vsus radicis in trimatu tantum, neque ante, neque postea. pellunt interaneorum animalia : ex his Tineas cum melle, cætera ex vino dulci triduo potæ. vtraque stomacho inutilissima : aluum soluit primo bilem trahens, mox aquam : neutra danda fœminis ; quoniam grauidis abortum, cæteris sterilitatem facit. Fœmina earum tetris vlceribus inspergitur : iumentorum quoque ceruicibus : folia Cimicem necant, serpentem non recipiunt : ideo substerni vtile in locis suspectis : vsq̃ etiam fugant nidore. Filix biennio moritur, si frondem agere non patiaris : id efficacissime contingit germinantis ramis baculo decussis : succus enim ex ipsa defluens necat radices. aiunt & circa Solstitium auulsas non renasci, nec Harundine sectas, aut exaratas vomeri Harundine imposita, similiter & Harundinem exarari Filice imposita vomeri præcipiunt.

C A P. I I I I.

FILIX palustris prouenit in palustribus Pisanis, non limosis, sed arenosis, fruticosa; pluribus scilicet ab eodem cespite foliis, fere bicubitali altitudine, ramis ad latera prælongis, ac firmis, foliolis non serratis, leuibus; at densa lanugine, subnigra obsitis, antequam explicentur: explicantur autem prius inferiora, quam suprema: ideo supremæ ramulorum partes fructus videntur non folia: totum folium videtur esse Abietis ramus, sed foliolis latioribus.

C A P. V.

FILICIS quoddam genus paruum in montibus reperitur, locis vmbrosis, sæpe in vetustis caudicibus, aliisque muscosis locis: foliis ab eadem radice multis, similibus Filici sæminę, angustioribus, duorum dodrantum longitudine: duorum generum vnum foliolis nequaquam serratis, vt Polypodium: alterum iisdem tenuissime denticulatis, hirsutioribus, in parte aduersa ferrugineis veluti fursuribus. Dioscorides Dryopterim vocat quasi Roboris Filicem. in muscosis inquit partibus vetustarum Quercuum nascitur, Filici similis, sed multo minoribus incisuris: radices habet inuicem implexas, hirsutas, acerbi gustus ad dulcedinem vergentis. Plinius inquit Dryopteris Filici similis in arboribus nascitur, tenui foliorum subdulcium incisura; radice hirsuta: vis ei caustica est; ideo Pfilothrū est radix tusa: illinitur enim vsque dum sudores euocet: iterumque & tertio, ita ne sudor abluatur.

C A P. V I.

POLYPODIUM in collibus placidioribus nascitur, locis muscosis iuxta caudices vetustos Roboris, aut in petris, & parietibus: radicibus sub musco serpentibus, digiti parui crassitudine, acetabulis quibusdam per interualla, imitatione Polypi animalis, quæ vestigia sunt foliorum, postquam abscesserint: hæ exterius nigre, & villosę sunt; interius subuirides, gustu subdulci, ac nauseoso: folia ex singulis acetabulis singula exeunt, dodrantis longitudine, similia parue Filici, sectionibus rarioribus, non serratis: in aduersa parte puncta quædam sunt lanuginosa, nigricantia. Dioscorides inquit: in petris muscosis nascitur, & sub truncis syluestribus Roboris, dodrantali altitudine; folio Filicis, subhirsuto, inciso, non tamen adeo tenuiter: Radice hirsuta, simili Polyporum Cirris, digiti parui crassitudine, intus coloris herbacei,

Ffff sapore

sapote ex acerbo subdulci. vim habet purgandi: de octa in Iure pulli, aut Betæ, aut Maluæ: atida quoque in mullagatur: trahit pituitam ac bilem. Mesues atram bilem trahere testatur, & crassam pituitam, sed imbecilliter: adiuvant seminibus calidis, odoratisque, ut Dauci, Anisi, mensuram iustam esse à drachmis duabus ad sex. Apud Theophrastum Theodorus Fideculam vertit: radix inquit hirsuta, & acetabulis cauernosa, seu Polyporum Cirri: purgate inferius apta est: ubi quis eam conigerit Polypum innasci affirmant: habet autem folium sicut Filici magis: nascitur in petris: post imbres semper erumpit: semen autem non fert. Plinius inquit: detrahit bilem Polypodium, quam nostri Filiculam vocant; similis enim est Filici: radix in usu pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis cauernosa, seu Polyporum Cirri, subdulcis, & in petris nascens, aut sub arboribus vetustis. exprimitur succus aqua madefacta, & ipsa concisa inspergitur pleri & Betæ & Maluæ, vel salsamento, vel cum pulicula coquitur ad aluum leniter soluendam, vel in febris. detrahit bilem & pituitam: stomachum offendit, atide farina indita naribus polypum consumit: florem & semen non fert.

C A P. VII.

LINGVA Ceruina, & Scolopendria vulgò appellatur, folium in longitudine productum. Figura lienis, longius Polypodio, integrum, nullis incisuris, læte virens, in aduersa parte nigram laniuginem habens veluti in vermiculos digellam multa autem ab eodem celspice exeunt ex radicibus nigris, abrolis: oritur in vmbrosis lapidibus, & iuxta vetera sepulchra. celebris ad lienem extenuandum decocta in aceto, vel aqua distillata in peris. Theophrastus Scolopendrion vocat, quam Theodorus Linguam Ceruicem vertit: ei comparantur folia Hemionij, quæ Mula à Theodoro vocatur, videtur Scolopendrii nomen inditum ob vermiculorum figuram, qui à tergo foliorum sunt. Sed alia apud Dioscoridem Scolopendrium intelligitur, quod scilicet Asplenium vocatur. Galenus tamen Scolopendrium diuersum ab Aspleno facit, hanc intelligens, quam laudat ad lienem, ut Asplenium. Dioscorides Phyllitum vocat, cui inquit: folia sunt Lapathio similia, longiora, viridioraque, sena aut septena, recta, quæ antea læuia sunt, à tergo autem veluti vermiculos habet adnexos, paruos: oritur in vmbrosis & viridius, gustu acerbo, neque caulem, neque fructum, neque florem fert.

CAP. VIII.

HEMIONITIS Romę nascitur in vetustis ædificiis, vmbrosis, & humectis similis Lingę Ceruine; breuiore folio, & inferna parte latiore, excauatoque adnexum pediculi, in angulum acutum fastigiato, figura sagittę. Dioscorides inquit Hemionitis quidam Splenion vocant: folio Dracuntij lunato: radicibus multis, tenuibus: neque caulem, neque fructum, neque florem fert: nascitur in petrosis, gustu subastringens: hæc cum aceto pota lienem absumit. Plinius Hemionion vocat, & Teucrion, quam Teucer inuenit spargentem Iuncos tenues: folia curua: asperis locis nascentem: austero sapore; numquam florentem; neque semen gignit: medetur lienibus: constatque sic inuentam: cum extra super eam proiecta essent, fertur adhęsisse lieni, cumque exhinanisse, ob id à quibusdam Splenion vocatur: Narrant sues, qui radicem eius edunt, sine Splene inueniri. Aliam mox subiungit Teucrion: ramis Hyssopi, de qua nos alibi egimus. Apud Theophrastum Hemionios vocatur. Theodorus autem Mulam vertit: inquit eius folium sterilitatem mulieribus facere, vt tradunt, si aliquid vngulę, ac seminis Mulæ animalis misceatur: constat hæc folio Lingę Ceruine; radice numerosa, & tenui: Montanas planities, & saxosas amat: Mulas hac herba plurimum delectari affirmant: vsus eius ad lienes.

CAP. IX.

CETRACH vulgò appellatur in petris, & parietibus vetustis, herbula folio digitali, raris vtrique diuisuris, non coniugatim, sed alternatim digestis: color superne virens, inferne rubigo quædam inest, fursurosa, initio argentea, postea flauescens. Dioscorides Asplenium vocat, alij inquit Scolopendrium appellant: folia habet Scolopendrę animali similia, multa ab radice vna: gignitur in parietibus, & petris opacis, qua cauernulę sunt; sine caule; sine flore; ac sine semine: incisa autem sunt instar Polypodij, inferne subflaua, & hirsuta, supernę viridia. Galenus Asplenium diuersum facit à Scolopendrio, vt superius notauimus in Lingua Ceruina. Plinius Asplenon, inquit, sunt qui Hemionion vocant: foliis trientalibus, multis: radice limosa, cauernosa, sicut Filicis, candida, hirsuta; nec caulem, nec florem, nec semen habet: nascitur in petris, parietibus opacis, humidis: laudatissima in Creta: Viçtruius testatur pecora huius pastu sine liene inueniri; sed perturbata videtur apud Plinium descriptio; cum radici tradat, quę partim loco, partim foliis cõueniunt: non enim radix cauernosa traditur à Dio-

scoride, sed in cauernulis saxorum nasci: neque similitudo Filicis candor, & hirsuties radici Aspleni conuenit, cum sit valde tenuis, & fibrosa, inter difficultates saxneas vix extirpabilis: sed foliis potius hæc conueniunt, aut igitur Plinius aliam intellexit, vt eam, quam Polypodio similem diximus inter paruas Filices, aut deprauatus hic locus est.

C A P. X.

QUODDAM genus Cetrach nascitur in Ilua, locis æditis, & saxosis: folio dodrantali, ramoso, ac magis hirsuto, in cæteris per omnia simile. apud Dioscoridem Lonchitis aspera vocatur: folia inquit fert Scolopendrio similia, asperiora, & maiora ac magis diuisa: vulneribus prodest ab inflammatione defendens: liquat & lienem ex aceto pota.

C A P. X I.

POLYTRICVM vulgò appellatur, in parietibus humidis nascens: folio angustiore, quàm Cetrach, pediculo valde tenui, nigro, splendente, in quo foliola rotunda, magnitudine Lentis, coniugatim digesta sunt, punctis à tergo lanugineis. Dioscorides Trichomanes vocat: quidam inquit & Adianton appellant: oritur in eisdem locis, vbi Adiantum similis Filici, admodum parua: tenuibus foliis ex vtraque parte inuersus digestis, inuicem oppositis; figura Lenticulæ in virgulis tenuibus, splendentibus, subnigris, acerbis: Theophrastus Trichomanes inquit (Theodorus Filiculam vertit) ad distillationes vrinæ vnicè facit, vt quidam existimant: caulem Adianto nigro similem gerit: folia admodum parua, densa, aduersa inter se condita: radicem minimam: amat loca opaca.

C A P. X I I.

CAPILLVS VENERIS vulgò appellatur herba nascens in puteorum & fontium parietibus, aliisque specubus, aqua frigida irrigatis: pediculi sunt tenuissimi capillorum instar, nigricantes, ac splendidi, ramosi, palmi longitudine, folia sustinentes ex viridi flauescencia, subrotunda, & incisa, Apij modo, punctis quibusdam à tergo: odor inest veluti Fungi. Mesues recentem inter purgantia esse testatur: nam ducit bilem & pituitam crassam, quamuis siccatus faciat ad alui fluxum constringendum: expurgat quæ in pulmone, & quæ in renibus continentur: calculum frangit. Dioscorides Adianton vocat, & Polytricum:

lytricum : inquit folia fert Coriandro similia , diuifa in extremo , quæ è cauliculis enafcuntur, nigris, valde tenuibus, dodrantalibus, splendidis. Folia Filicis videntur, valde parua; fine caule; fine flore; fine femine : radice inutili : nascitur in vmbrosis, & palustribus, & in parietibus humectis, & iuxta fontes. Theophrastus Adiantum appellatum scribit; quia in aqua numquam madefcit : Theodorus aliquando Adiantum, aliquando Capillum Veneris vocat : perpetuo viret : eius genera duo candidum, & nigrum, ambo ad defluuium capillum vtilia oleo trita : nascuntur maxime locis humidis. Plinius Adiantum nigrum idem cum Trichomane intelligere videtur : album autem id, quod maius est : quale describitur à Dioscoride : inquit enim : Adianto miraculum : æstate viret : bruma non marcescit : aquas respuit perfusum :mersum sicco simile est; tanta dissociatio deprehenditur; vnde & nomen à Græcis; alioqui enim frutici Topiario; quidam Collitrichon vocant; alij Polytrichon, vtrumque est ab effectu : tingit enim capillum, & ad hoc decoquitur in vino cum semine Apij, adiecto oleo copiose, vt crispum densumque faciat : defluere autem prohibet : duo genera eius, candidius, & nigrum, breuiusque. id quod maius est Polytrichon : aliud Trichomanes vocant : vtrique ramuli nigro colore nitent : foliis Filicis, ex quibus inferiora aspera, ac fusca sunt : omnia autem contrariis pediculis densa inter se ex aduerso : radix nulla : vmbrosas petras parietumque aspergines, ac fontium maxime specus sequitur, & saxa manantia, quod miremur cum aquas non sentiat. calculos è corpore mire pellit; frangitque vtrique nigrum : qua de causa potius, quàm quòd in saxis nasceretur, & à nostris saxifragum appellatum, crediderim : bibitur è vino quantum terni decerpere digiti, & quæ sequuntur. Sed quamuis Plinius Adiantum nigrum Trichomanes appellari tradat, aliud tamen est. vtrumque apud Theophrastum.

C A P. X I I I.

ADIANTVM nigrum in ædificiis antiquis, opacisque nascitur : foliis ramosis vt Capilli Veneris, breuioribus multo, ac tenuius diuisis, crassioribus, nigrioribusque, quibus lanugo tenuis est à tergo nigricans : alicubi pro Capillo Veneris vtuntur. Hanc puto sumendam apud Medicos recentiores, cum Adiantum recipiunt diuersum à Capillo Veneris. aliud genus Adianti nigri in frutetis nascitur, locis asperis, maius supradicto, dodrantali scilicet longitudine, sedum in multos ac pretenues ramulos, pediculo nigro, splendido, crassiore quàm Capilli Veneris : foliis scissis, minutisque, vt prædictam, nigra, ac tenui lanugine in parte aduersa : officinæ Adiantum vocant, eadem in mon-

montibus reperitur : paucioribus ramis . Quæ scribantur de *Adiantho nigro* à Theophrasto & Plinio superius explicatum est.

C A P. X I I I I.

IN montibus Liguriæ duæ reperiuntur pediculis in tres partes assidue fixis . ac singulis sectionibus in terna folia desinentibus , vt in nostra *Imperatoria* . Alteri folia digiti longitudine pollicis latitudine insunt in gracilitatem fastigiata : alteri latiora ac breuiora figura *Hederæ* , in ambitu frequentibus , quasi aculeis exornata , odore ingrato , sapore saturo , & subastringente . Apud *Dioscoridem* *Epimedium* in hunc modum describitur . Caulis est non magnus , *Hederæ* foliis , denis , duodenisue , nunquam sementescens , aut florescens : Radicibus nigri , tenuibus , graui odore , gustu saturo : nascitur in humidis : folia ex oleo cohibent virginum mammas : Radix abortum facit : folia drachmis quinque in quinque dies in vino pota post purgationes conceptum impediunt . Plinius eadem tradit .

C A P. X V.

EQVISETI genera , quam vulgò *Asprellam* vocant . peculiare constitutionem sortita sūt : nam tum caules , tum folia internodiis consistant inuicem commissis , vt vnum in alterum inseratur tubarum modo : caules ferunt simplices , rectos , & concauos : foliis veluti pilis in orbem dispositis circa articulos , asperis : pleraque sine fructu sunt : quæ fructum ferunt , in cacumine capitulis oblongis , congestum habent , granis nigris , asperis , & farctis constantem , sine vlllo flore : radix tenuis nigra , & lignosa tota planta gustu acerbo constat , differunt magnitudine & paruitate , & colore : nam caulis color , aliis viridis , aliis niger , aliis candidus . Quædam igitur longissimo caule constat in scæpibus scandens frutices , colore nigro , parte inferiori : foliis breuibus , & paucis , aliquando nullis : capitulo in cacumine oblongo : alia breuiora ac magis foliosa , in aruis frequentia , colore viridi , & sterilia : inter hæc quædam ab imo ramosa sunt , quædam simplicia . Tertium quoddam genus est in humectis nascens : caule candido , tenellæ *Harundinis* modo , ceteris crassiore , frequentibus geniculis , ac numerosis foliis : hæc floret tantum , at fructum non fert : flos veluti *Amentum* est è terra primo vere erumpens , antequam caules exeant , forma spicata , colore candicante , tenellus , esui aptus more *Asparagi Menzuculum* vocant , & *Asparagum palustre* puto apud *Galenum* , vt dictum est in *Asparago* , eius autem planta *Polygonus* sæmina est apud *Dioscoridem* .

dem. Quas autem primo loco descripsi. Dioscorides Hippurim vocat, quasi caudam Equinam: quæ tamen speciem quamdam à nobis diuersam, quam primo loco describit, inquit: in riguis, & scrobibus nascitur: cauliculi eius rudes, geniculati, in se facti rubelcentes, leniter scabri: folia circa eos iuncea, crebra, exilia: attolluntur in sublime, arborum caudices scandentes, & obuoluti pendent, comis multis, nigris vt Equorum cauda: radix lignosa, & dura: herba astringentis saporis. Alterum genus inquit caule recto constat, cubitali, aut maiori, inani; comis per intervalla breuioribus, candidioribus, mollioribusque. insinuat autem ea, quæ apud nos in aruis & sæpibus nascuntur. Quod autem tertio loco descripsi, Polygonum feminam vocat, cuius descriptio in hunc modum habet: Vnico caule f. uticat. Harundini teneræ simili, densis geniculis, in se factis, tubarum modo: articulos in orbem cingunt apices, foliis Picæ similes: radix nullius vsus: oritur in riguis. Plinius de Equisetio inquit: Hippunis dicta à Græcis in pratis nascens, vituperata à nobis: est autem pilus terræ Equinæ, setæ similis: lienem cursorum extinguit: decocta in fistili nouo ad tertias quantum vas capiat, & per triduum heminis pota. Græcorum varia circa hanc opinio. Alij Pini foliis similem, nigrescentem, eo nomine appellant: alij iuxta arbores nasci, & scandentem eas, dependere comis linceis, multis, nigris, vt est Equorum cauda, geniculatis ramis: folia habere pauca, tenuia, exigua: semen rotundum, simile Coriandro: radice lignosa: nasci in arbutis maxime. Ex quibus manifestum est ipsum describere primum genus apud Dioscoridem, cui aliqua ex parte apud nos respondet, quod primo loco descripsi. subiungit præterea: faciunt & aliam Hippurim, breuioribus, & mollioribus comis candidioribusque: per quam utilem ischiadicis, & vulneribus propter sanguinem sistendum: quæ ex Dioscoride in secunda Hippuri assumpta sunt. alibi Equiselim vocat inquit: iouisa & Equiselis est à similitudine Equinæ setæ. Alibi inter Genera Polygonij, quam Dioscorides feminam vocat. Plinius tertium genus inquit: Quoniam vocatur in montibus nascens Harundini teneræ simile: vno caule, densis geniculis, & in se factis: foliis autem Picæ: radice supernuacua, inibi quantum Polygoni genus addit, intelligens primum Dioscoridis Equisetum, quod sylvestre appelletur: pene arboris modo f. utex: radice lignosa: stirpe Cedri, rubicundo: ramis Sparthi, binum palmarum, nigris geniculorum, ternis, quaternisque articulis: huic quoque spissandi natura, sapor Mali Cotonei.

C A P. X V I.

SIMILIS Equifeto oritur in fluminibus, fere stagnantibus : capillaribus foliis, numerosissimis . Plinius ex Castore pota Mogeton appellari tradit : tenui folio veluti Equinis fetis, Thyrso longo & leui, in aquosis nascentem : radice sanabat strumas, & duritias sed alia est Potamogeton apud Dioscoridem.

C A P. X V I I.

LINGVA Serpentina, & à quibusdam recentioribus Ophioglossa vocatur, ab aliis Lucciola ; quia noctu lucet ; oritur in pratis, præcipue montibus inter filices : exit mense Aprili ex radice, Ellobori modo, fibrosa, vnicum folium, figura parvæ Betæ carnosum, nulla discurrente vena ; leue, erectum, è cuius sinu pediculus attollitur, simillimus linguæ serpentis, bifurcatus, non tamen sectus, sed cohærentibus particulis : in quibus vestigia sunt seminis, at semen nullum conspicuum continetur : folium id celeriter disperit aduentante scilicet ætate : ideo reliquo tempore non visitur : viuit tamen radicibus, quibus & copiose propagatur : laudant ad vlcera maligna, & ramices puerorum exterius illita : oleum efficiunt ex eius infusione, quod glutinat vulnera, & rupta.

C A P. X V I I I.

LUNARIA minor cognominata, seu racemosa : Ophioglossæ affinis est; vnico enim exit folio incipiente ætate, quod cito disperit : oritur in saxis, locis alpestribus, ac frigidissimis, pediculo dodrantali ab radicibus fibrosis : folium angustum digiti longitudine, sectum vtrinque, in septena fere foliola, subrotunda, cordis effigie : putatur totidem habere folia, quot luna dies habet ; vnde Lunaria dicta est : Quod nequaquam mirum videri debet si incipiente Luna incipiat eius exortus : augetur enim indies foliorum numerus particulatim explicato folio, vt etiam in Filice contingit . ex sinu pediculis attollitur diuisus in multos ramos, racemi modo, colore herbaceo, in quibus vestigia tantum sunt seminis : Frigido ac sicco temperamento constat, subastringens, efficax ad vulnera glutinanda, ad suppressendos menses, & albos mulierum fluores : Chimici hanc in arcanis habent promittentes eius succo argentum viuum coagulari.

CAP. XIX.

LICHEN apud nos, vulgò Fegatella vocatur, quasi Epatica: folia sunt quasi Lactucæ, in extremo simbrata, quæ hærent petris, humectis, & locis vmbrosis, villis quibusdam à tergo positis: obrepunt autem aliis ex se inuicem orientibus, vt totos aliquando parietes conuestiant extremis labris solutis à lapide, sub quibus veluti cauliculi exeunt, capillares, quibus tamquam flosculi insident, stellati, colore herbaceo: similis nascitur in solo vmbroso, sed parua & inutilis. laudatur à recentioribus ad Epatis calidam intemperiem: nam refrigerat & siccatur, ac tollit obstructions ob partium tenuitatem: sanat sceleritiam: decocto eius assumpto, aut aqua distillata: purgat leuiter humores adustos, & crassos, si in magna copia assumatur, vt pondere librarum duarum eius decoctionis: quo remedio iterato per multos dies sanatos multos vidi ex maligna scabie, & vlceribus exedentibus: oportet autem singulis diebus nouam decoctionem parare, præcipue autem cum sero lactis. Dioscorides de hac inquit Lichen, qui in petris nascitur, quidam Bryon vocant, muscus est adherens petris madidis: illius sanguinis profluuium sistit: inflammationes arceat: curat impetigines, quas Græci Lichenas vocant, & morbum regium cum melle: emendat & oris ac linguæ fluxiones. Galenus, est, inquit veluti Muschus quidam, sed recte ex plantarum genere conseri potest sic nominatus; quia Lichenas id est impetigines curat; extergentem, & modice refrigerantem facultatem habet, vtramque vero resiccantem: abstergentem quidem atque exsiccantem à petra obtinet, refrigerantem vero ab humore aqueo: nascitur enim in humidis, & grauiter olentibus saxis. Sed incertum est an hi plantam intellexerint quam prædiximus: Bryon enim apud Dioscoridem capillis potius constat, quam foliis: vt patet in Muscho marino, & eo, qui in arboribus nascitur. Profecto apud Theophrastum Bryon Marinum folio Lactucæ constat, æque ac nostra hepatica. Plinius Lichenis nomine vtrumque significari ostendit, cum inquit: Lichen herba Lichenis remediis omnibus præfertur, inde nomen inuento: nascitur in saxosis: folio vno ad radicem lato: caule vno, paruo: longis foliis dependentibus, hæc delet & stigmata, teritur cum melle est aliud genus Lichenis, petris tantum adherens, vt Muscus, qui & ipse illinitur: hic & sanguinem sistit vulneribus, ac reliquas vtilitates recenset, quas Dioscorides tradit. Alibi de hoc secundo loquens inquit: in syluestribus & satiuis prunis est limus arborum, quem Græci Lichena appellant, ragadiis & condilomatis mire vtilis. Significare autem videtur Plinius per primum genus Lichenis nostram hepaticam; lato enim folio vno constat, radici

adnexo ; vnde cauliculus exit sustinens foliola oblonga, veluti flosculum ; per alterum vero genus indicat villosam substantiam, & virentem, non solum in petris, sed & caudicibus arborum vetustis inherentem, diuersam ab in canis villis, qui ex ramis quarundam arborum pendent, quod Dioscorides simpliciter Bryon vocat.

C A P. X X.

PULMONARIAM vocant quoddam genus Lichenis in caudicibus vetustis Quercuum, albidius, & siccius, horridiusque prædicto, maculosum, odore Fungi ; punctis quibusdam veluti bullis signatum : color à tergo flauescit : laudant ad pulmonis vitia, ad tussim siccam, & spirandi difficultatem puluere eius cum saccharo assumpto, aut vino, in quo per noctem macerata fuerit. Veterinarij puluere vtuntur cum sole ad pecorum tussim, & asthma.

C A P. X X I.

MVSCVS vocatur omnis villosa substantia, sordi potius similis, quam plantæ, aut caudicibus annosis hærens, præcipue vmbrosis, aut saxis madidis : aut in aquis palustribus, aut Mari : Bryon à Græcis vocatur : cuius varia genera etiam diuersis nominibus donata sunt ; nam quidam Lichen vocatur, de quo egimus : quoddam Splachon : Quoddam Bryon Thalassion : lenticula quoque palustris inter muscos recensetur, de quibus singulis dicemus. Quoddam in parietibus, & tegulis nascitur : denso ac villosa cespite instar Monticuli ; vnde eriguntur, aureo colore capilli, setis porcinis similes, at breues, sustinentes in cacumine tenue capitulum, oblongum : putant apud Apuleium Polytrichum appellari : nascitur id, inquit, in parietibus, & vuidis locis, habetque ramusculos quasi seta porcina. Sed incertum est vtrum intelligat Dioscoridis Polytrichon idest Capillum Veneris : nam & Mesues eius ramulos comparat setis porcinis. Vires huic tribuunt easdem, quæ Adiantho conueniunt.

C A P. X X I I.

EX Musci genere est, quæ pro Spica Celtica quoddam vendebatur, in montibus nascens vmbrosis, iuxta caudices, numerosis ramulis serpentibus, circa quos frequentia sunt foliola, & cacuminibus

bus capitula Equiseti. Exstat in hoc genere differentia magnitudinis & paruitatis. Quoddam folia Cupressi omnino imitatur, sed compressa hæc sunt non rotunda, similiter ramosa, & inuicem particulis insidentibus: capitulis caret: constat sapore astringente.

C A P. X X I I I.

ILLUD genus Musci, quod priuatim Splachnon vocant, ex vetustis quibusdam arboribus pendet, absque radice: veluti pediculi sunt ramosi, sine foliis longissimi instar Iubæ, colore candido, aut cinereo: præcipue ex Robore antiqua, aut Abiete, qui & odorati sunt: vtuntur vnguentarij ad pulueres odoratos, & suffimenta cõponenda; Vñeam vocant. Dioscorides Bryon & Splachnon, oriri inquit in Cedro, Populo alba, & Quercu: optimum tamen Cedrinum proximum Populneum, in quo genere candidum, & odoratius præstat, nigricans improbantur. Plinius inquit Sphagnos, alij Bryon vocant: sunt hoc nomine cani arborum villi, quales in Quercu maxime videmus, sed odore præstantes, maxime in Cyrenaica prouincia: secundum locum obtinet Cyprius, tertium Phœniceus: fertur & in Aegypto nasci, & in Gallia: laus prima candidissimis, atque altissimis: secunda rutilis: nulla nigris: & in Insulis petrisque nati improbantur, omnesque quibus palmarum, atque non suus odor inest. Alibi idem Plinius vnam Populi Albæ inquit Bryon appellari, est autem eius fructus, vt suo loco patet.

C A P. X X I I I I.

MVSCVS Marinus lanugo est capillosa, in scopulis maris reperi-
ta modò lapillis, modò testis, modò aliis fruticibus marinis
inherens, præcipue Corallo, quam Corallinam vocant: mol-
lis quidem quamdiu sub aqua est, extractus autem & siccatus riget ob sal
fuginem: quidam erectus; quidam humi sparsus: color varius, nunc
albus, nunc rubens, aut flauescens, aut cinereus, aliquando niger, qui-
dam & herbaceus, mollior. vtuntur Medici puluere Corallinæ drachmæ
pondere in vino ad lumbricos enecandos, pellendosque: habet enim ma-
ris amaritudinem cum astringente. Dioscorides Bryon Thalassion vo-
cat: nascitur, inquit in lapidibus & testis iuxta mare; capillaceum, gra-
cile, sine caule, sufficienter astringens. Theophrastus inter genera Phy-
cus recenset; appellat autem Trichophyllon (Theodorus Algam Crini-
to folio cognominat) est inquit Feniculo simile, non herbaceum, neque
pallidum, neque caulem habet, sed quasi rectum in se ipso: nascitur id
in testis & lapidibus, non vt alterum genus in terra: vtraque tamen pro-

pe terram nascuntur : & Trichophyllon terræ proprius est ; sæpe autem quasi alluitur tantum à Mari . Plinius Theophrastum sequutus inter Phycus genera inquit ; capillaceo folio simile Feniculo ; in saxis nascitur , superius in vadis , haud procul littore .

C A P . X X V :

A LGA in vadis limosis nascitur profundioribusque : expellitur autem ad lictus cum fluxu : radices fert digiti crassitudine , geniculas , nigras , humi repentes , ramosas : quæ in multas veluti spicas desinunt , pilis scilicet candidis , singulos geniculos circumuestientibus , similitudine spicæ Nardi : è spicarum cacuminibus exeunt folia , in longitudinem producta , similia Thyphæ palustris , graciliora , mollioraque , initio virentia : dein cum exsiccantur , albescunt : vtuntur iis pro tomento interiectis vasis vitreis , ne frangantur : sunt qui & culcitra implent , quod hydropicis confert , & podagricis . Videtur Dioscorides Gnaphalion appellasse , cuius foliis albis , mollibusque aliqui pro tomento vtuntur : bibuntur efficaciter folia in vino austero ad dysenteriam . eadem Galenus & Plinius . Ex hoc genere est grande quoddam folium , æquale , ac planum , simile prælongis cartarum schædis , quod ex Medera aduehitur cum saccharo : vtuntur enim eius foliis pro veste , ac tomento , ne panes sacchari atterantur . Minimum etiam quoddam genus reperitur angustissimis foliis , huius cauliculum vidi spicosum , Gramini similem , dodrantalem , cui lanosa substantia inferne erat agglutinata , qualis Adarce fertur apud Dioscoridē . Theophrastus Phycos inter frutices marinos , Theodorus Algā vertit , multas inquit species habet : vnum lati folium , extensum , colore herbaceo , quod Prason , idest , Porrum vocant quidam , alij Cingulum : radicem habet exterius pilosam , sursum autem spectantibus , squamulis admodum longam , & crassam , similem Cæpis Geryis : oritur non in lapidibus vt Trichophyllon , sed in terra , propè litus tamen , at in profundiore vado : in extero autem Mari circa Hercules Columnas admirabili magnitudine crescit , vt referunt , & maiori latitudine quàm palmi : fertur hoc cum fluxu in Mare internum , tantaque inibi quibusdam in locis multitudine aggregatur , vt supra vmbilicum excedat : vocant autem ipsum Porrum : ferunt annum esse : nasci vere desinente ; uigere æstate : autumnio tabescere : hyeme autem interire & decidere . His Theophrastus ostendit , & nostratem Algā , cuius radices Cæpis Geryis comparantur : spicæ enim , quas diximus , huiusmodi Cæpas referunt , quas vulgò Maligias vocamus . & grande illud genus , quod aduehitur ad nos cum saccharo ex Oceano Atlantico : latissimis enim eius foliis sacchari panes conuectiunt . De Trichophyllo , quod inter Phycus

cus genera recensetur, diximus in Musco Marino. Quartum præterea genus Pelagium inquit, esse, quod spongiarum in alto expiscantur: in Creta autem nascitur, propè litus in petris plurimum, & pulcherrimum, & quo inficiunt non solum vittas, sed etiam Lanæ, vestesque colore, quamdiu recens infectio sit, pulchriori quam purpuræ: gignitur autem & in parte spectante Aquilonem copiosius, & pulchrum, ut spongiæ & alia huiusmodi. Hoc genus apud nos nequaquam visum adhuc est. Aliam plantam in eisdem locis nasci tradit similem Gramini; nam folium huiusmodi fert, & radicem geniculatam, longam, oblique tendentem, ut Gramen: caulem autem emittit Harundineum, modo Graminis, sed hæc multo minor est quam Phycos: Hæc quoque reperitur in nostro Mari. Alibi Cyperum Phleum, Phycos, Butomum, folia similia habere scribit. Dioscorides Phycos Thalassion vocat inquit; vnum latum est, alterum oblongum, & purpurascens, quoddam autem album: Quod autem in Creta nascitur prope terram, valde floridum est, & incorruptum. omnia refrigerandi vim habent, podagris, & inflammationibus utilia si applicentur humecta adhuc, antequam siccantur. Id quod rubrum est, Nicander i&ctibus venenatis mederi tradit, quod aliqui putarunt id esse, quo mulieres utuntur, cum earum fucus radícula sit. de ruffa Alga Plinius inquit: Scorpionum i&ctibus utilem esse. Videretur Dioscorides indicasse Phycus nomine solas Algas, quas distinxit & folij latitudine, & colore: nam vere lato folio constat ea, quam Theophrastus circa Herculis Columnas nasci tradidit: Quæ vero apud nos nascitur, angustum potius, & oblongum habet, & cum exaruerit, candidum: quale tertium genus describitur: rubens autem non visa est apud nos. Plinius Algam ruffam, Scorpionum i&ctibus utilem esse tradit: de Phycos autem modo Theophrastum sequitur inquit: quod Græce vocant Phycos, non habet alia lingua nomen; quoniam Alga herbarum magis intelligitur, hic autem est frutex: folia lata, colore viridi gignit, quod quidem Prasos vocant, alij Zostera: hæc verba primum genus indicant, quod à nobis Alga dicitur, quamvis hoc nomen non ipsum fruticem significet sed folia tantum. Alterum genus inquit capillaceo folio, simile faniculo in saxis nascitur, superius in vadis, haud procul littore: Trichophyllon est ipsius Theophrasti, & Bryon Dioscoridis: verno utrumque & interit autumnis: circa Cretam Insulam nato in petris; purpuras quoque inficiunt: laudatissimo à parte Aquilonis, aut cum spongiis: Tertium est Gramini simile: radice geniculata; & caule qualiter Calami. Alibi Dioscoridem sequutus inquit. Phycos Thalassion, id est fucus marinus Lactucæ similis, qui conchyliis subternitur, & quæ sequuntur. Quibus verbis indicat Phycos apud Dioscoridem, non Algam esse, sed quod Bryon apud Theophrastum, appellatur, ut mox patebit. Aliud

præterea est Phycos apud Galenum inter metallica, vt puto Cerussa elaborata, qua mulieres ad faciem dealbandam vtuntur: nam seruata Cerussæ frigiditate inquit, tenuitatem assumpsit, vt per eam in profundum, altumque corporum quibus admouetur, vis eius penetrare valeat. similem Cerussæ Fucum conficiunt ex radica Ari, quam Gersam vocant, vt monuimus in Aro, quam indicare videtur Dioscorides in Phycos.

C A P. X X V I.

BRYON Theophrasti in eisdem locis nascitur, vbi Muscus marinus: foliis virentibus, crispis, Lactucæ similibus, minoribus, multis ex eodem cespite sine radice & sine caule, sed aliis inuicem insidentibus foliis, vt in Lichene. Theophrastus inquit aliud à Phycos est Bryon (quidam codices legunt Botryon) folio coloris herbacei amplo, nec Lactucis dissimile, rugosiore tamen & velut contracto; caule caret, sed ab vno initio plura folia huiusmodi exeunt, & rursus ab alio: nascitur super lapides, fistiliaque prope terram. Plinius Theophrastum sequitur inquit: Bryon marina herba sine dubitatione Lactucæ foliis similis, rugosa, veluti contracta, sine caule, ab ima radice exeuntibus foliis, nascitur in scopulis maximè, testisque terra compræhensis: præcipua ei siccandi & spissandi vis, & collectiones omnes, inflammationesque cohibendi præcipue podagræ, & quicquid refrigerare opus sit. Quas vires fere ad Verbum Dioscorides suo Bryo marino tradidit: iterum de eodem cum fucis inquit. Aliud genus fruticum Bryon vocatur: folio Lactucæ, rugosiore tantum: iam hoc in terra nascens, alibi eandem videtur intelligere sub nomine Fuci marini: inquit enim Phycos Thalassion, idest fucus marinus Lactucæ similis, qui conchiliis substernitur, non podagræ modò, sed omnibus articulorum morbis impositus, priusquam exarefiat. Tria autem genera eius: latum & alterum longius, quadantenus rubens, tertium crispis foliis; quo in Creta vestes tinguntur: omnia eiusdem vsus, & quæ sequuntur. desumpta autem hæc sunt ex Dioscoridis Phycos, vt secundum Plinij sententiam Dioscoridis Phycos non Alga sit, sed hoc genus, quod Bryon est apud Theophrastum.

C A P. X X V I I.

SPICA Nardi, quæ inter Aromata affertur ad nos ex Oriente, ex Algarum genere videtur esse: sunt enim radices cuiusdam nigrae germina; densis capillis sursum spectantibus, facta aristarum more, in stat nostræ Algæ, breuiora, colore ruffo, sapore amaro & astringente, odore ualido aromatico. Dioscorides Nardum uocat: unum Indicum

appellari tradit: alterum Syriacum: non quod in Syria gignatur, sed in montibus Indiæ, quorum pars una Syriam spectat, altera Indiam. Syriacum probari quod recentius & læuius est, comosum, rufum, odore uehementer iucundo, Cyperumque imitâte, breui spica sapore amaro, maximeque siccante os, custodit sua uolentiam pertinaciter. Indici unum Gangetide cognominatur à fluuio Indiæ, qui montem præterfluit Ganges nomine; iuxta quem nascitur: uiribus languidum, ut quod proueniat aquosis locis, proinde in maiorem altitudinem adolefcit, & plures ab eadem radice spicas habet, comosas, & implexas, odore ingrato: Quod autem locis magis æditis nascitur, odoratus est, spica Mutila, Cyperum olente, in totum iisdem qualitatibus præditum, ut Syriacum. Vocatur & quoddam Samphariticum à loco, ualde mutilum, magnis spicis, candidius, caulem aliquando medium habens, redolentem hircum, quod damnatur in totum. Venditur, & madefactum, quod cognoscitur & candore spicarum & squalore; & quia lanugine caret; adulteratur Stibio cum aqua, uel uino palmeo infuso, ponderis gratia & spissitatis. Lutum, quod hæserit, radici decutitur, seruaturque cribratum ad manuum lotiones. Theophrastus inter odorata recenset, quibus ad unguenta utuntur; ex India comportari. Plinius inquit frutex est graui, & crassa radice, sed breui, ac nigra, fragilique, quamuis pingui, situm redolente, ut Cyperi, aspero sapore, folio paruo; densoque, cacumina in aristas se spargunt; ideo gemina dote Nardi spicas & folia celebrant. Alterum eius genus apud Gangem nascens damnatur in totum, Oenitidis nomine: uirus redolens. adulteratur & Pseudo Nardo herba, quæ ubique nascitur; crassiore, & latiore folio, & colore languido in candidum uergente: item sua radice permixta, ponderis causa, & Gummi, spumaque argenti, aut Stibio, Cyperine cortice: syncerum læuitate deprehenditur, & colore ruffo, odorisque suauitate & gustu maxime siccante os, sapore iucundo, pretium Spicæ in libras nonaginta: folia diuisere Annonam, ab amplitudine Hadrosphærum uocatur; maioribus foliis, denarij triginta: quod minore folio est Mesosphærum appellatur, emitur denariis sexaginta: laudatissimum Microsphærum, è minimis folium: pretiumque eius denarij septuaginta quinque. odoris gratia omnibus, maior recentioribus. Nardo color, qui inueterauerit nigriori melior. Nos Pseudonardum herbam diximus spicam nostram Italicam esse, sed Nardi folium, unde unguentum foliatum fiebat apud Dioscoridem, alia res est sui generis, ut patet in Malabathro: nam ipsius Nardi uenere tantum in usu spicæ, quæ radicis partes sunt; inter quas uisuntur quædam à spicis Aigæ nostræ nulla ex parte differentes, quale Gangeticum ponitur à Dioscoride.

CAP. XXVIII.

ROSA Marina inter Muscos marinos: foliis Lactuce constat, ut Bryon Theophrasti; sed rotundam figuram amplæ Rosę præfert, multiplici foliorum plexu circumducto, quę minoris & crebris foraminibus peruia sunt, instar retis, ex communi quodam pediculo exorta, hæc in aere siccescens, in totum lapidescit, colore flauo. Rondellierius Escharam suspicatur apud Athenęum: prodest aduersus ulcera maligna; uehementer siccatur, & superuacuum carnem absumit.

CAP. XXIX.

BURSA Marina pila est rotunda, intus concava, ex muscosa substantia constans, scilicet capillari, colore uiridi, relicto ostiolo rotundo, qua lapidibus adheret, nigro quodam peciolo pendens: cum extrahitur ex aqua ob uelleris mollitiem confidet, siccata autem salugo quędam tenuis & alba efflorescit mordaci gustu. Hanc inter genera Alcyoni reponendam puto, ut mox patebit.

CAP. XXX.

SPRIMA Maris globus est valde levis, ueluti ex ampullis constans ad spumę similitudinem, modò candidus, modò rubens, aliquando flauescens: adhæret saxi, spongiarum more: constituitur ex numerosis foliolis membranaceis, sibi inuicem insidentibus, inferne concavis, superne conuexis, nunc figura uermiculorum, nunc unguis, qui in oculo adnasci solet, nunc alia figura: obducitur quibusdam crusta exterius, interius autem spongiosa constant substantia, quod genus densius & durius est cinerei coloris. quoddam est ex foliis constans auriculę figura, pluribus lineis, circumductis, colore cinereo, mollibus, specie Fungi, gustu mordaci. Dioscorides Alcyonium uocat eiusque genera quinque enumerat: primum densum, & gustu acerbo, spongiosa facie, tetri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. Hoc genus illi assigno, quod crusta exterius obducitur; nam ciuerei coloris est, & grauius cęteris, olidumque de secundo inquit Phterygio oculi simile est, figura aut spongię multis inanitalibus leue, redolens Algam. hoc diximus foliola habere, similia unguis oculi; est enim membranula candida, colore unguis, specie paruę pennę, aut folioli Filicis à lateribus scissa. Tertium inquit specie uermiculorum, colore magis purpureo, quod & Milesium à quibusdam uocatur.

Hoc

Hoc apud nos non solum purpureum, sed & candidum, ac flauescens reperitur. Quartum velleribus sordidis simile multū, inane, & leue: hoc puto quam Bursam marinam vocamus. Quintum effigie Fungi, sine odore, intus asperum, & quadanteus pumicosum, foris leue, acre, quod plurimum in Propontide nascitur iuxta Lesbicum insulam, vbi patrio nomine vocant Halosachnem, id est Maris spumam: hoc Auricularum figura ostendimus: nam eorum Fungorum figuram præferret, qui vetustis caudicibus innascuntur lignosi: sed hoc tenue est, membranofum, molle, inferne asperum, superne læue: ad hoc genus reducendam censeo Rosam marinam. Plinius Halcyonium inquit appellatum, fit in mari ex nidis, vt aliqui existimant, Halcyonium, & Ceicum: alij è sordibus spumarum crassescens: alij è limo, vel quadam maris lanugine. Quatuor genera: Cinereum, spissum, odoris asperi: alterum molle, lenius, odore fere Alge; Tertium candidioris vermiculi: quartum pumicosius, spongiæque putri simile, penè purpureum, quod optimum, id & Milesium vocatur: quo candidius autem, hoc minus probabile est, in quibus parum distat à Dioscoride. Quamuis autem hæc à Dioscoride libro quinto inter inanimata corpora recenscantur, vt etiam spongiæ: vim tamen habent vegetandi, vt ex constitutione, & ortu patet: Aliud autem est apud eundem Adarce, quamuis similis Alcyonio, molli figura: est enim concreta salisilago, iuxta calamos & festucas agglutinata, locis palustribus ex maris admistione cum aquis dulcibus: colore candido, similis concretioni, quæ in spongiis reperitur: corpus omnino inanimatum, inordinata compage. nec putandum Alcyonium eo modo fieri, vt Plinius tradit, aut, è nidis auium, aut sordibus spumarum, aut limo aut maris lanugine: sed potius Alcyonium dici; quia Alcyones iis vtantur ad suos nidos conficiendos: vt nos vidimus ex pilis spicarum Alge ea figura, quam Plinius describit, cum inquit: faciunt Halcyones nidos septem ante brumam diebus, & totidem sequentibus pariunt: nidi earum admirationem habent pilæ figura, paulum eminenti, ore per quàm angusto, grandium spongiarum similitudine, ferro intercidi non queunt, frangunturque ictu valido, vt spuma arida maris: nec vnde constringantur inuenitur: putant ex spinis aculeatis; piscibus enim viuunt. ipse autem multos huiusmodi nidos, reiectos in littus vidi: figura in rotunditate oblonga, adnexa radiculis Alge paruo hostiolo in cacumine, vt ingredi qua tantum possint non ipsa auis: ex eadem lanugine constant pilæ quædam in littore repertæ, sed nulla intus cavitare: agglomerantur enim festucis pili vndis reiecti, aliquando in tantam amplitudinem, vt vtrique manu complecti vix possint: Pilam marinam vocant, cuius fit mentio apud Galenum inter medicamenta ad capillos conseruandos, & apud Myrepsum ad lumbricos euacandos: vn-

guento excipitur Pila marina, quæ reperitur in mari rotunda, vtila-
na congesta.

C A P. X X X I.

CORALLIVM frutex est in mari; arborea figura, lapidibus hærens, cubito breuior; multis ramis, tortuosis, sine foliis, sine fructu, ac sine radice, sed villosa substantia oblitus, instar Musci: colore viridi, aut cinereo, intus rubeo, qualis est color carnis, aut intensioris rubedinis, qualis Cocci; tradunt succosam esse plantam, succo lacteo; renasci, vbi lac contigerit: exemptum ex aqua, siccatumque durefcit in lapidem: hodie copiosum retibus expiscatur prope Sardiniam & Corsicam, quod apud Genuenses purgatur expoliturque: rami eius integri ad tutelam infantium gestantur: formantur & globuli ad Monilia puellarum. Dioscorides de Corallio inter lapides agit: alij inquit Lithodendron vocant: videtur frutex marinus: durari autem, cum ex profundo mari exemptus fuerit, veluti à circumfuso aere infectus, aut concretus. plurimum reperitur ad Syracusas in promontorio vocato Pacchinno: laudatissimum rubens, colore florido, aut Sandicis saturate, item friabile, & tota concretionem æquabile: amplius odore Musci, & Algæ simili; ad hæc valde ramosum, & forma fruticis Cinnamomi. Quod autem Lapidis forma scabiosum, hians, & cauernosum est, vitiosum existimatur: astringit & moderate refrigerat. Plinius Corallio forma inquit fruticis: color viridis; bacce eius candidæ sub aqua, & molles: exemptæ confestim durantur, & rubescunt, quasi Corna satiuæ specie, atque magnitudine: aiunt tactu protinus lapidescere, si viuat: Itaque occupari, euellique retibus, aut acri ferramento præcidi. hac de causa Curallium vocitatum interpretantur: probatissimum quam maxime rubens, & quam ramosissimum: nec scabiosum, aut lapideum, vel rursus inane, aut concauum: autoritas baccharum eius non minus in Indorum viris quoque præciosa est, quam fæminis nostris vniones Indici: Auruspices eorum, vatesq; in primis religiosum id gestamen à molièdis periculis arbitrantur, itaque & decore & religione gaudent: sed putauit Plinius baccharum formam, artificio paratam, sponte nasci. Alibi Gorgoniam gemmam Corallium interpretatur nominis causa, quod in duritiam lapidis mutatur. hinc forte Insula Gorgona dicta est in Mari Tirreno; nam & inibi hodie Corallium inuenitur.

C A P. X X X I I.

CORALLIVM nigrum traditur à Dioscoride, quod Antipathes vocatur, specie differens à Corallio, colore nigro, arboreum & ipsum figura, ramosius, easdem vires habet. Plinius Antipathes meminit

meminit inter Gemmas, nigra est, non translucens. Alibi Iſidis Proclamon vocat circa Insulas Troglodyticas, fruticem in alto Corallio similem, sine foliis, qui præcisus dureſcit, murato colore in nigrum, & frangitur, cum decidit. gigni & in rubro mari Corallium inquit, sed nigrius. Apud nos viſitur aliquando Corallium extra rubens intus nigrum.

C A P. XXXIII.

CORALLIUM album viſitur hodie in officinis, breuibus, ac nodosis ramulis, nitore, & candore Eboris: foramina autem quædam inſunt, non ſolum in ſingulis nodis, ſed & iuxta nodos, duriæ lapidea, ſed incertus adhuc eſt eius ortus. apud Auicennam mentio ſit albi Corallij: tria enim eſſe inquit. Album, rubeum, & nigrum; à quo recentiores medici Corallium album medicamentiſ receperunt, dicentes, frigidioris naturæ eſſe, quam rubeum; optimum tamen eſſe rubeum; deinde album: ultimo nigrum. ſed mirum non reperi albi mentionem apud Græcos, aut Latinos: Ideo ſuſpisor Ebur foſſile intelligi apud Theophraſtum, quod ut Plinius reſert, candido & nigro colore inuenitur.

C A P. XXXIIII.

ALII ſunt frutices in noſtro mari Coralliis ſimiles, quas Corallinas vocant, ligno intus duriffimo, ac nigro, ſpecie Ebeni, ſed ob tenuitatem inutili operibus; cruſta his obducitur verius, quam cortex, friabilis, pumicoſa, aliis candida, aliis rubens adhæret lapidibus teſtacea quadam ſubſtantia dilatata. Qui ex his cortice rubro integitur, tortuoſis ramulis conſtat, duriffimiſque properadicem nigris, hi in tenuem gracilitatem deſinunt, perlucidam, ablato cortice. Qui cortice albo integuntur duo ſunt, vnus ramulis conſtat erectis, Iunci modo, flexilibus, numeroſiſque, ab eodem veluti caudice prodeuntibus, cubitali altitudine, qui veluti punctis quibuſdam ſignati ſunt, ut Abietis ramuli. Abietem marinam puto apud Theophraſtum. Alter ramos fert ad latera tendentes, cruſta candida, veluti denticulatos, quibus ſæpe adhæret lapidoſa ſubſtantia, ex maris ſalſugine concreta, ac teſtacea, quædam animalia, Quercus marina apud Theophraſtum, ſolum hiſ nullum, neque Muſcus, ſed loco eorum cruſta videtur data. Quartum genus humi ſerpit, ſarmentofum ex lapidibus pendens, vndique muſcoſa lanugine obſitum, nigricante, aut cinerea, extremis capillis in tenuia veluti granula deſinentibus. Vitis marina apud Theophraſtum. Theophraſtus non abſimiles hiſ arbuſculas in mari naſci tradit, ut quam appellat Quercum;

Abietem Vitem, Ficum, Palmam. Quercus inquit & Abies prope terram quidem sunt : Ambæ nascuntur vero super lapides, atque testas : carent radicibus, sed modò patellarum adhærent : folium ambabus velut carnosum, oblongius, crassum, & Abieti crassius, frequens; nec leguminum siliquis ab simile, còcauum intus, nec quicquam intra se continens, Quercui tenue ac potius Tamaricis : color ambobus accedens ad purpuram : forma tota Abietis erecta : Quercus flexuosior atque in latitudinem magis ampliata : ambæ vel multi caules fiunt, sed simplicior Abies : rami Abieti longi recti, solutique : Quercui breuiiores, contortiores, spissioresque : magnitudo tota ambabus cubitalis, parumue altior, verù maior, vt simpliciter dicam Abieti. Quercus vel ad lanas inficiendas utilis mulieribus : ramis pendent adnexa pleraque animalium testigerorum, subter alia quædam cauli ipsi adhærent : sed per folia Theophrastus intelligere videtur crustaceam substantiam, aliquando inanem, siliquarum modò, aliquando denticulatam, vt folia Tamaricis. Vitis inquit utroque nascitur loco; nam & terræ proxima, & pelagica est. Ficus folio caret, nec magnitudine præstat, color cortici puniceus. eadem refert Plinius.

C A P. X X X V.

LENTICULA palustris foliolum est rotundum, & crassum, Lenticulæ figura, aquis stagnantibus innatans, adeo frequens, ut lacus uirentem pratium æmuletur : è singulis foliolis inferne uillus quidam descendit, quo uice radicis utuntur : Alterum genus foliolis oblongis constat, multis ab eodem exortu, stellæ modo pediculis capillaribus. Dioscorides inquit Lens palustris reperitur in aquis stagnantibus : muscus est, Lenti similis, cui facultas refrigerandi inest, commoda inflammationibus. Erysipelatis, & podagris, tum per se illita, tum cū polenta : glutinat, & procidentia puerorum interanea.

C A P. X X X V I.

QUÆDAM aquis tepidioribus innatat, vt Pîgis in Auxeri fluuio, quem hodie Oferin vocât : est autem hic fluuius quasi stagnans, ac recipit aquas thermales ex monte Sancti Iuliani; fluitat herba vna cum aqua incedens, sed multis in locis interim quiescit, & tamquam exercitus castrametatur idoneum locum ad quietem nacta. Folia sunt rotunda, vnguis magnitudine, superne punctis minutissima impressa, læte virentia : hæc coniugatim in ramulis digesta sunt, qui Cruciformi figura spectantur vt in Abiete : villi per totos ramulos deorsum spectant, qui radeum vicem gerunt : sapore aqueo constat; Hanc censeo

Stratiotem Aquaticum esse apud Dioscoridem. Dicta autem est Stratiotes idest militaris, non solum quia vulnera sanat, sed & quia folia ordinato, quodam agmine natantia migrant, vt exercitus. inquit igitur Dioscorides: Stratiotes, qui in aquis nascitur, sic appellatus est; quia aquis innatat, & sine radice viuít: folium habet Semperuiuo simile, maius tamen: aui & facultas inest refrigerandi: sanguinem è naribus fluentem sistit potu: vulnera ab inflammatione defendit: tumores & Erysipelata sanat illitum cum aceto. Plinius inquit celebratur à Græcis Stratiotes: est ea in Aegypto tantum & inundatione Nili nascitur: Aizoo similis, ni maiota haberet folia refrigerat mire, & vulnera sanat: ex his colligere licet herbam quam prædixi Aegypto Stratiote esse tantum exiliis, quia folia minora potius insunt, quam Semperuiuo scilicet magno.

C A P. X X X V I I.

FUNGORVM natura inter plantas maxime peculiaris est, non solum figura, sed & substantia, & ortu: neque enim radice constar, neque caule, neque foliis, neque fructu: sed incomposita quædam materies videtur naturæ addiscentis Plantas constituere: modo globus, radici similis intra terram latitans, vt tubera: modo ad similitudinem oui supra terram emergens vt Pezicæ, nunc veluti pileo superposito vt suilli, Boleti & plurimi fungorum nunc veluti in paruos digitos finditur eorum substantia, aut figura Auriculæ spectatur, aut lingux, aut spongiæ, aut panni laceri. substantia plurimorum carnosæ, vt tota fructus videatur, cum fructu careant & in cibis gratissima, cum tamen plerumque venenum contineant: Quorundam dura, ac lignosa, vt qui in caudicibus arborum nascuntur. Ocissime autem omnes fungi erumpunt vt in prouerbio sit apud nos de his, quæ repente adueniunt, nam in horam fungus emergit, breuissima quoque eorum vita, fugacior quandoque quam fructus æstiu, nam exceptis iis, qui lignosi sunt, ceteri aut patrescunt, vt omnes qui pileum gerunt, aut in puluerem volatilem tabescunt vt Pezicæ.

C A P. X X X V I I I.

TVER vocatur neutro genere vulgò Tartufo, in montibus nascitur Mali modo, rotundum, inæqualiter tuberosum, aspera superficiei, solida intus pulpa, non fungosa vt cæteris, ideo minus putrescit, & diuturnius seruari potest: odor inest suauis, & sapor gratissimus. optima habentur ex Nursinis montibus, Hinc enim & Romam feruntur & Florentiam, in cibis nobilium, color his exterius nigricans: ali

bi nascuntur albidiora, quæ minus probantur; hæſitantur cum ſale & pi-
pere cruda, & ſub cineribus cocta, aut in patinis ex oleo: vim veneris ad-
augent, quamvis ſapor inſit Aqueus, vt ceteris fungis, flatuoſam enim
ſubſtantiam gignunt ſemini gignendo vtilem: Græci Hydnon vocant.
Theophrastus inquit Hydnon nonnulli; Aſchium vocant, ſub terra la-
titat, vt radix tantum videatur, cum forma radicis non ſit; Alibi inquit
pænitus radice caret Tuber, fungus & Crantum. Dioſcorides inquit.
Tuber radix eſt globola ſine foliis, ſine caule; color ſubfuluus; foditur
vere, cruda & cocta eſtur. Galenus Tuberæ radicibus, aut bulbis adnu-
meranda eſſe cenſet: nullam inquit qualitatem habent inſignem, pro-
inde qui iſtis vtuntur, vtuntur ad condimenta excipienda, quem admo-
dum & aliis quæ vocant inſipida, & innoxia, & ad guſtum aquoſa, qui-
bus omnibus eſt commune, vt alimentum quod ab iſtis in corpus diſtri-
buitur, nullam inſignem habeat facultatem, ſed ſubfrigidum quidem
ſit, craſſitie vero quale idipſum eſt, quod ſumptum fuerit: craſſius qui-
dem eſt, quod ex Tuberibus habetur. Plinius maximum è miraculis eſt
inquit aliquid naſci, aut viuere ſine vlla radice: tubera vocantur: hæc
vndique terra circumdata, nulliſque fibris nixa, aut ſaltem capillamentis,
nec vtiq; extuberante loco, in quo gignuntur, aut rimam agente, neque
iſta terræ cohærent: cortice etiam includuntur, vt plane nec terram eſſe
poſſimus dicere, neque aliud quam terræ callum. ſiccis hæc fere, & ſabu-
loſis locis, frutetoſiſque naſcuntur: excedunt ſæpe magnitudinem Mali
Cotonei etiam libræ pondere. Duo eorum genera: Harenola dentibus
inimica, & altera ſyncera: diſtinguuntur & colore ruſſo, nigroque, & in-
tus candido. Laudatiſſima, quæ Aphricæ creſcunt. An ne vitium id ter-
ræ? neque enim aliud intelligi poteſt, Malum ne id ea protinus magni-
tudine globetur, qua futurum eſt, & viuat ne an non, haud facile intelli-
gi. putreſcendi enim ratio communis eſt his cum ligno. Lartio Licinio
Prætorio viro iura reddenti in Hiſpania Cartagine paucis his annis acci-
diſſe teſtatur, mordenti Tuber, vt deprehenſus intus denarius primos
dêtes inſeſteret, quo manifeſtum eſſe terræ naturam in ſe globari. Quod
certum eſt ex iis, quæ naſcuntur & ſeri non poſſunt: ſimile eſt quod in
Cyrenaica prouincia vocant Miſy præcipuum ſuauitate odore, ac ſapo-
re ſed carnoſus, & quod in Thracia Ceraunium. De Tuberibus hæc
traduntur peculiariter, cum fuerint imbres autumnales ac tonitrua cre-
bra, tunc naſci, & maxime, è tonitribus, nec vltra annum durare: teneri-
ma autem verno eſſe. Quibuſdam locis acceptantur riguis & ſeruntur,
ſicut Mitylenis: negant naſci niſi ex vndatione fluminum inueſto
ſemine ab Tiaris. eſt autem iſ locus, in quo plurima naſcuntur, Aſiæ no-
biliſſima circa Lampſacum & Alope coneſum, Græciæ vero circa Elim.
Hæc Plinius.

C A P. X X X I X.

PEZICAE in fungorum genere à Plinio recensentur, vt inquit, sic à Græcis dicti, qui sine radice, aut pediculo nascuntur: A nostris hodie Puzæ vocantur, ab aliis Vesiciæ: oriuntur in pratis supra terram extuberantes, figura oui, aut vesiculæ, colore candido, pulpa mollissima, laxa, minimi ponderis, odorata. efficiantur elixæ cum suo Iure adiecto Calamento: prouocant vrinam; senescentes trāseunt in puluisculum nigrum, qui disrup̃ta cute euolat in auram. Quoddam genus earum Pisis nascitur in frutetis & syluis, solidiore pulpa, magnitudine aliquando Mali Cotonei, aliquando Humani capitis: hoc non solum elixum vescitur, sed etiam oleo frixum in taleolas dissectum, gratissimum est, ac sine periculo, hoc puto apud Theophrastum Cranium vocari, quod cum Tuberibus & fungis recensetur omnino, sine radice.

C A P. X L.

QVI Pileum gerunt, proprie Fungi vocantur pediculo constant vt plurimum singulari, aliquando binis: Quoddam genus numerosos ex vno exortu eisdem fert, vt quæ Familiolæ vocantur: pediculi caro magis fibrosa est: pilei mollior ac laxior: in parte eius concava, qua terram spectat, aliud genus carnis inest, ex mollibus fibris constans, quasi lanugo: videtur proportionem gerere cum lanugine, quæ foliis filicis subnascitur, ac cæterarum eius generis. Theophrastus inquit fungorum pediculus æqualitatem quandam peculiarem sortitus est; radice caret. Plinius Fungorum inquit lentior natura, & numerosa genera, sed origo non nisi ex pituita arborum: tutissimi qui rubent callo, minus diluto rubore, quam Boleti: mox candidi veluti apice flaminis insignibus pediculis: Tertium genus (uilli venenis accommadatissimū: Noxijs erunt fungi, qui in coquendo duriores fiunt: innocentes, qui nitro addito coquentur, si vtiq̃ue percoquantur: tutiores sient cum carne cocti, aut cum pediculo Piri: prorsunt & Pira cōfestim sumpta: debellant eos: & aceti natura contraria iis: imbribus proueniunt omnia hæc. Dioscorides Fungorum inquit differentia duplex: aut enim manduntur, aut perniciales sunt. multis de causis venenosi gignuntur, vbi videlicet clauus ferreus, in quo sit rubigo, aut pāni marcori affuerit, aut si iuxta serpentis cauernam, arboreæ, quæ priuatim pariunt noxios, fungos, erumpant. continent, qui tales sunt, nescio quod strigmentum, concretamque pituitam, terraque eruti qnam celerrime computrescunt, atque marcore vitiantur. Sed qui veneno imbuti non sunt, suauem in viribus gratiam

gratiam habent, largius tamen sumpti nocent, & ægrius concocti strangu-
lant, aut choleram morbum citant. remedio est meri potio, aut lixi-
uium cum acida Muria, aut feruefactæ Satureiæ aut Origani iusculum.
debellantur etiam Gallinacei fiani potu ex aceto, aut eiusdem delinctu
cum melle multo. Corpus alunt, sed ægre dissoluuntur. cum magna
ex parte integri ipsi cum recrementis alui deliciantur. Galenus Fungo-
rum naturam admodum frigidam & humidam esse testatur, ut pæne ac-
cedant ad vim deleteriam: sunt & inter eos, qui interficiant potissimum,
qui ex natura mixtam habent qualitatem putredinosam. omnium fungo-
rum Boleti minimum sunt noxij; secundi post hos sunt Amanitæ: re-
liquos vero tutius est omnino ne attingere quidem; multi enim ex ipso-
rum esu interierunt. Equidem noui quædam, cui post Boletorum non sa-
tis elixorum, qui innocentissimi esse putantur, vsum largiorem os ven-
triculi pressum, ac grauatum, coarctatumque fuit difficilemque habuit
respirationem & in animi deliquium incidit, sudoremque frigidum
sudauit, ac demum seruari ægre sumptis iis, quæ humores crassos inci-
dunt, potuit: cuius generis est Oxymel ipsum, per se, & cum Hyssopo
& Origano ipsis medio criter incoctis: is enim tum hæc sumpsit, tum
nitri spumam insuper inspersam: post quæ fungos, quos commederat,
euomuit, qui iam quodammodo in succum pituitosum, frigidumque ad-
modum, ac crassum, erant mutati.

C A P. X L I.

BOLETI cum primum erumpunt è terra, ouis similes sunt, mem-
brana exterius candida, qua disrupta veluti oui luteum interius
apparet: hoc cum explicatur, fungi figuram assumit, pileo lato,
crasso pediculo, ac breui, luteo; placent ex oleo frixi, & in patinis:
oriuntur in syluis. simillimi iis nascuntur venenosi diluto rubore, & in
parte concaua magis striati. Plinius Boletos inter ea, quæ temere man-
duntur, ponit, quamuis optimus ex iis cibus sit: sed in mensæ exemplo
in crimen adductus, veneno Tiberio Claudio principi per hanc occasio-
nem dato à coniuge Agrippina; quorumdam ex his facile noscuntur
venena diluto rubore, rancido aspectu, liuido intus colore, rimosa stria,
pallido per ambitum labro, non sunt hæc in quibusdam, siccique, & Ni-
tri similes, veluti guttas in uertice albas ex tunica sua gerunt: voluam
enim terra ob hoc prius gignit; ipsum postea in volua ceu in ouo est lu-
teum, nec tunicæ minor gratia in cibo infantis Boleti. rumpitur hæc pri-
mo nascente, mox crescente in pediculo, corpus absumitur, raroque vm-
quam geminis ex vno pede. origo prima causaque è limo & acescente
succo madentis terræ, aut radicis ferme glandiferæ, initioque spuma len-
tior,

tior, dein corpus membranæ simile, mox partus : ortus occasusque omnis intra dies septem est . Claudius stomacho vtilis putat . Galenus inquit è fungis Boleti , si belle in aqua elixi fuerint, prope accedunt ad cibos insipidos, non tamen sic solis ipsis vulgò vtuntur, sed apparent varie & condiunt, vt alia omnia, quæ nulla insigni qualitate sunt prædita . Alimentum autem ex ipsis est pituitosum & frigidum videlicet, prauisque est succi, si quis ipsis largius vtatur : omnium igitur fungorum ij minimum sunt noxij . Hæc Galenus .

C A P. X L I I.

S VILLI, qui vulgò Porcini appellantur, in montibus nascuntur, præcipue inter Scopas & Filices : Boletis crassiores, densioresque, colore supernè subfuluo, infernè cinereo, interiorius candido : elixantur ij, vt ius abiiciatur ; dein in sartagine farina obducti assantur ex oleo multo ; sic enim innocentiores euadunt . asseruantur quoque muria conditi, aut exsiccati in furno, aut fumo . Qui inter eos venenosi sunt, Malefici vulgò appellantur : vix dignoscuntur, nisi aperiuntur ; nam caro eorum protinus liuescit : color quoque subviridis in parte concava spectatur, aut pallescens . Plinius Suillos inquit venenis esse accommodatissimos ; nam familias interimere, & tota conuiuia ; voluptas tanta ancipitis cibi : quidam discreuere arborum generibus Fico, Ferula, & ferentibus gummi ; nos item Fago aut Robore, aut Cupresso : omnium color liuidus : his aberit veneni argumentum, quo similior fuerit arborum Fici, siccantur pendentes iunco transfixi, quales è Bithynia veniunt : ij fluxionibus alui, quas Rheumatismos vocant medentur, excrecentibus in sede carnibus : minuunt enim eas, & tempore absumunt : item lentigines & mulierum vitia in facie leuant, lauatur etiam vt plumbum in oculorum medicamenta, sordibus vlceribus, & capitis eruptionibus, canum moribus ex aqua illinuntur .

C A P. X L I I I.

P R V N V L I vulgò appellantur minimi inter fungos, odoratissimi que, qui & innocentissimi sunt : nascuntur vere inter Rubos & Carduos, cinerei coloris, capitulo verius, quam pileo, pollicis crassitudine : candida intus pulpa, ac solida : comeduntur elixi cum suo iusculo adiecto Calamento, recipiuntur tantum in mensis nobilium .

CAP. XLIII.

QUIDAM Neapoli nascuntur in lapide quodam fungoso, leui instar ligni quem lapidem Lyncis vocant: ex hoc fungi toto anno enascuntur, si irrigetur aqua, etiam domi asseruatus, crescitque in dies continua fertilitate, pediculis in lapidem induratis: pollent hi fungi ad calculum & vrinam impellendam: lapis ipse contritus in farinam calculum frangit potu: recipitur à Nicholao Alexandrino in Antidotum Lithontripton: meminit eius Euax inquit Lincurium, idest lapis lyncis, fit ex vrina lyncis, idest lupicervarij appellati in montibus coagulata: hic seruatus in domo gignit optimos fungos quolibet anno: pollet contra dolorem stomachi, ictus, & fluxum ventris. Dioscorides Lincurium idem cum Electro voluit esse. Electrum autem putari ait lachrymam Populi nigrae coagulata in lapidem: ex vtraque autem Populo alba scilicet & nigra fungos viles, & innoxios toto anno restibiles haberi, si earum cortices concisi in minutias segetibus stercoratis inspergantur, sed forte verius ex Populo montana, quam Plinius Libicam vocat propter fungos laudatissimam.

CAP. XLV.

PRATEOLI in pratis nascuntur, paulo maiores Prunulis; latiore pileo, inferne subrufo, aut nigricante: comeduntur parati in patinis, inter cibos viles, nec sine periculo: iis similes iuxta stercora nascuntur, longiore, ac graciliore pediculo noxij, & sine vlla saporis, odorisque gratia. Grandiores adhuc crassioresque sub Populo nascuntur, qui Turini vocantur, color superne subrubens, pediculo candido, sed hi in cibis minime probantur.

CAP. XLVI.

FAMILIOLAE vocantur, quibus numerosi ab eodem exortu pediculi nascuntur, prelongi, capitula sustinentes, Prunulis similia, molliora: nascuntur iuxta frutices: parantur in cibis, vt prateoli inter cibos rusticales.

CAP. XLVII.

QUIDAM in pratis nascuntur candidi, longissimo pediculo, veluti umbellam sustinente, initio contractam ad pediculum, quamulus quidam est: hæc postea in latitudinem multam explicatur,

tur, tenui pulpa : assumuntur hi quoque in cibis rusticorum, vt Prateoli : vocant quidam Scarogias, alij Cannellas :

C A P. X L V I I I.

FUNGVS Marinus minimus inter Fungos lapillis innascitur intra aquam, densis pediculis capillaribus, prælongis, candidis : quibus insident pileoli candicantes: sapor inest salus & mordens. videretur Androsaces esse apud Dioscoridem, si eius pileoli semen continerent : inquit enim, nascitur in maritimis Syriæ, herba est alba, tenuibus festucis, amara, sine foliis : folliculum in capite gerens, qui semen cõtinet: ea drachmis duabus in vino pota copiosam hydropicis urinam ciet, idem præstat eius decoctum, & fructus : podagris vtiliter illinitur. Galenus humidam & acrem herbam esse tradit. Plinius eadem ferme habet, quæ Dioscorides : Albam enim esse herbam tradit, amaram, sine foliis, folliculos in citris habentem, & in his semen : an putatum est, seminis gratia datum huiusmodi folliculum ? quod & de cæteris Fungis diximus, si non semen, saltem aliquid vice seminis inesse.

C A P. X L I X.

GALLINACÆI à quibusdam vocantur subcrocei coloris, figura auriculæ, pediculo scilicet sensim in latitudinem dilatato ad modum flabelli, inferne striato : oriuntur in collibus iuxta arbores ; assumuntur ruri inter cibos innoxie :

C A P. L.

QUIDAM pannis laceris similes, aut spongiis, molles, colore igneo : ideo ignem syluestrem vocant : inutiles cibis : oriuntur præcipue ad radices Oleæ : valent ad vlcera putrida, & exedentia, si eorum pulvis exsiccatus inspergatur.

C A P. L I.

LINGVAE appellantur in candicibus præcipue castaneorum, figura lata, crassæ, sanguinei coloris, tum intus, tum extra : optimi hi atque innocentissimi existimantur: forte apud Plinium intelliguntur, cum inquit : tutissimi, qui rubent callo, minus diluto rubore, quàm Boleti : parantur vt Suilli.

CAP. LII.

DIGITELLI, seu Maninae vulgò appellantur in paruos veluti digitos filsi, candicantes: nascuntur in caudicibus; comeduntur elixi: Huius generis, quoddam reperitur in Cassaneis, spectabili magnitudine, ut vnus sufficiat: Hermolaus laciniam vocari tradit. Hos Plinius, ut puto, intellexit, secundo loco tutos, cum inquit: mox candidi veluti apice flaminis, insignibus pediculis. Galenus Amnitas vocat secundo loco inter innoxios.

CAP. LIII.

IGNIARIJ sunt, quibus ignem excipiunt attritu filicis, vulgò Esca vocatur. Fungi sunt in caudicibus nascentes, crassi, & lati, figura vnguis Equi: lignosa constant substantia, fungosa tamen, ac valde laui: ut autem promptius ignem ex filice scintillantem excipiant, in coquunt in aceto: dein siccatos malleo dilarant instar corij laxi: optimi habentur è Cerro. Quidam ex his apti ad cutim extergendam parte scilicet aspera, quæ infra est: ideo in Tostrinis pro strigili vtuntur.

CAP. LIIII.

AGARICVM Fungus est candidus ex Oriente inuectus, figura rotunda, substantia intus farinacea, fibris quibusdam discurrentibus, sapore amaro: inuenitur apud nos in caudicibus Laricum, in montibus Tridentinis. Dioscorides variam tradit historiam: inquit enim, radix fertur Laserpitio similis, sed facie summa solutior, ac tota raro contextu. duo eius genera. femina, quæ præfertur, rectis intus venarum discursibus constat: mas rotundus est, & vndique compactior: utriusque gustus initio dulcis, mox ex distributione in amaritudinem transiit. gignitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria vocatur: sunt qui radicem esse plantæ affirmant, alij ut fungos nasci in arborum caudicibus, quadam putredine. gignitur & in Galatiâ Asiæ & Cilicia, in Cedris sed friabile, & infirmum. Plinius inquit Galliarum Glandiferæ maxime arbores Agaricum ferunt: est autem Fungus candidus, odoratus, antidotis efficax, in summis arboribus nascens, nocte relucens, signum hoc, eius, quod in tenebris decerpitur, alibi inquit: Agaricum, ut fungus nascitur in arboribus circa Bosphorum, colore candido: datur obolis quatuor contritum cum binis cyathis aceti mulsi: id quod in Galatiâ nascitur infirmius habetur. præterea mas spissior amariorque, hic & capitis dolores facit:

facit : fœmina solutior in initio gustus dulcis, mox in amaritudinē transit. Quod autem Plinius Galliarum Glandiferas arbores Agaricum ferre tradit experimento hodie scitur, non Glandiferas, sed Larices id ferre. Mesues inter medicamenta purgantia magnificat Agaricum : eligi oportere fœminam ; nam masculus malus est , præcipue qui longus existit, & niger, & grauis, & habens in contractis suis sicut fila neruorum, durus & densus. fœmina autem laudatur : id album est , læue, velociter friabile, porosum, & valde rarum . in primo gustu dulce, dein amarum, & astringens: Melior pars totius corporis eius est superior : nam quæ prope caudicem est, mala est, vestigium putredinis ligni habens : fugiendum quoque, quod corrosum est : calidum est in primo ordine, siccum in secundo : purgat vtramque bilem, & pituitam, humoresque crassos, ac viscosos, & putridos : ideo confert ad multa , vt videre est apud eundem & Dioscoridem, & Galenum : pondus eius contriti iustum est à drachma vna vsque ad duas: infusi autem à drachmis duabus ad quinque.

F I N I S.

C A P. I X. Q V A R T I L I B R I.

CNEORON Hispani milites Micciam vocant, quia eius rami siccati ignem conseruant, ideo ex his funiculos parant ad tormenta bellica igne exoneranda ; appellant autem hos funiculos Miccias. frutex est in maritimis circa Plumbinum, multos spargens ramos, valde obsequiosos ; foliolis breuissimis totos surculos conuestientibus modo Cupressi, crassis, superne candicantibus, inferne uiridibus ; floret in autumnno, & per totam hyemem ; flosculi sunt thymelæ, inter folia, exiliores, & in medio lutei ; fructus quoque similis, tenuior, nigro semine ; radix ramosa, & obsequiosa, sed gustum non mordet ; eadem in insulis oritur, odorata, & candidior. Theophrastus Cneoron appellat. eius duo genera, candidum, cui folium cutis modo, quadantenus oleagineum ; nigrum cui folium carnosum Tamarici similis candidum humi se spargit magis & odoratum est, nigrum sine odore, radix vtrique alta prægrandis, rami copiosi, crassi, surculosi, ad vincendum apti pro Iunco. Veneris in coronamenta folio. post æquinoctium Autumni germinant, & diutius florent. Plinius Cassiam à Latinis appellari testatur.

INDEX SECVNDVM PAGINAS

BREVIS QVIDEM, VTILISSIMVS

TAMEN EORVM OMNIVM,

Quæ in hoc Opere visa sunt, vt adnotarentur, & quòd
grauiora sint, & quod ad faciliorem conferant
inquisitionem.

A.

AORTVM facientia,
qua dicuntur 226.

229. 368. & 592

Abscessibus internis re-
media, qua sint 541

Adiantum cur nò madescat in aqua 4

Ala in plantis qua vocantur 9

Alimenti attractio in plantis quomo-
do fiat 3

Aluum purgantia qua habentur 50.

III. II2. & 561

Aluum qua sistant 155. 177. 180. 186

Amatoria medicamenta, qua putan-
tur 148. 154

Amoris remedia qua censentur 372

Ambustis, qua nam medeantur 194.

& 325

Amentum quid sit 15

Anelosis, qua succurrant 68

Angrinis, qua prosunt 168. 372

Arbor, qua sit 24

Ardoribus, qua aduersentur 81. 122

183. & 213

Argento vino epoto quid resistat 314

Arquatis, qua subueniant 68. 155

Articulorum dolores, qua lauent 262

& 271

Asmaticos quid iunet 394

Attractio quomodo fiat in Succino 124

Aues quibus obstupeſcunt 85. 292. 409

Aurium Vermes quod necat 495

B.

BILIS feruore quid extinguit 112

Bilem, qua purgant, 142. 621

C.

CALLOS, qua auferunt 417

Calculum, qua frangant 97. 139.

159. 169. 171. 193. 244. 255.

262. 300. 302. 304. 315. 338.

348. 355. 360. 367. 480. 493.

503. 551. 554. 596. 617. 618.

Calybem, qua indurant 514

Calyces florum, qui sunt 15

Canes, qua interficiunt 85. 119

Canis rabidi morsum sanant 97. 255

309. 326. 369. & 445

Cancrorum, qua sunt remedia 344.

350. & 370

Capillos, qua conseruent 97. 128. 597

Capillos, qua denigrent 431

Capillos, qua rufos reddant 38. 265.

& 319

Capitis dolorem, qua tollant 62. 128.

451. & 453

Capreola

Capreoli quid existant	23
Carnem supercrescentē reprimētia	142
Carbunculos, quæ impugnant	309.
453. 534. &	541
Carcinomata, quæ sanant	255. 349.
&	450
Castitatem, quæ conseruent	192
Cera lapidosa ex quo fiat	69
Cerebrum plantarum quod nam sit	3
Charta ex Papyro quomodo fiebat	192
Charta ex linteis quomodo paratur	193
Chermisinum unde habeatur	321
Cimices, quæ necant	592
Colicos, quæ iuuent	294. 342
Colorum Varietas cur maxime sit in floribus	14
Colorum Varietas, quæ estet in fructibus	17
Columbarum satificationi, quæ conseruant	130
Columbis, quæ grata existant	284
Comitialibus adminiculantiæ	68. 215.
255. 372. 430. &	583
Conceptum, quæ efficiant	553. 557
Conceptum, quæ conseruent	556
Conceptum, quæ prohibeant	248
Cor in plantis, ubi positum est	3
Cordi, quæ conferant	394. 447
Cordis palpitatiōni, quæ applicāda	225
&	445
Corium, quæ tingant	39
Cortex plantarū ex duplici corpore constat	7
Cortices seminum, qui sint	16
Cutis infectionibus, quæ aduersetur	139

D.

DELIRIVM animi quibus tollitur	199
Dentes, quæ consolidant	27.

Dentificia, quæ existunt	360
Dentium dolorem tollentia	270. 337.
346. 359. &	373
Dentium stuporem, quæ gignant	264
Dioscorides genera plantarum distribuit secundum vires	26
Dioscoridis loca male conuersa	67. 84
Dioscoridis loca emendata	101. 114.
148. 222. 351. 384. 385. 582.	
Dioscoridis loca animaduersa	69. 137.
228. 294. 330. &	438.
Discus luserium instrumentum quale sit	366
Dysentericis, quæ propinanda	164. 183
Distillationibus, quæ resistent	62. 124
231. &	345. 550
Dolores internos, quæ sedant	62

E.

EBRIETATEM, quæ prohibeant	255. &
	353
Enecant, quæ pecus	128. 134
Enterocelas, quæ sanant	222
Elephantiasim, quæ dissoluūt	266. 349
Equis, quæ conferunt	283. 284. 336
Erysipelatis quod sit remedium	154
Exanthematis, quæ conueniunt	235
Extenuant corpora obesa	68
Extrahentia ex alto, quæ dicuntur	278
360. &	380
Extrahunt infixæ, quæ	315. 321. 322.
420. 422. 449. &	468

F.

FACIEM, quæ leuigat	224. 226
Februm ardoribus, quæ obstant	82.
99. &	183
Febris malignis, quæ resistent	184.
274. 489. &	518
Febris	

Febris omnibus, qua sint optima 480
 Feminis gignendis, qua vitia dicun-
 tur 319. & 338
 Fatum mortuum, qua educunt 139
 Fermentum quomodo paretur 180
 Feritatem mitigare putatur 261. 268
 Ficus aui, qua applicanda 349
 Fistulis, qua sint remedia 192 361. 500
 Flores cuius gratia dati sunt 13
 Florum, qua nam esset constitutio 14
 Fluxiones, qua sistere videntur 124
 Foliorum qualis est vsus 6
 Foliorum quis exortus 7
 Frutex, qui dicatur 24
 Fructus quid nam sit 16
 Fungos, qua ferunt 124
 Fungis, qua dentur remedia 408. 616
 Furunculis, qua medentur 580

G.

GALENI loca animaduersa 202
 Gallico morbo, qua competunt 220
 Gallinarum morbis auxiliantur 44
 Gemma, qua dicitur in plantis 6
 Genera plantarum summa 24. 27
 Geniculus in plantis quis sit 9
 Genituræ profluuium succurrit 157
 Genuum tumoribus, qua admoüeda 535
 Germinatio est propria plantarum asse-
 ctio 5
 Germinationis, qui nam ordo 9
 Gingivæ consolidant 77
 Grauidis, qua conferant 480

H.

HEMORROIDAS sanant 547
 Herba, qua nam sit 24
 Hominis species cur vna tantum exi-
 stat 28

Horrores febrium minuentia 255. 309
 Hydropicis, qua prosunt 142. 206.
 372. 378. 384 430. 450. 534.

I.

IECINORIS feruorem sedat 601
 Iecinoris obstructions aperit 272.
 507. 509. & 601
 Inflammationes demunt 213
 Inoculatio quomodo fiat 6
 Inoculatio fructum parit pro natura cor-
 poris inoculati: semen autem pro na-
 tura ligni subiecti 8. 18
 Insaniam, qua auferunt 388. 430
 Insomnia leuant 317. 447
 Ischiadicis, qua prosunt 44. 324. 364
 367. 453. & 584
 Iuba qua nam sit 22

L.

LAC coagulant 526. 533
 Lac gignunt 245. 339. 512
 Lac demunt 292
 Lassitudinem tollunt 345
 Lepori marino aduersantur 348
 Lepras sanant 72. 83. 336. 364. 541.
 & 544
 Lienem extenuant 44. 68. 208.
 372. 449. 594. & 595
 Ligna, qua in aqua nō putrescunt 33. 39
 Lingua ariditati, qua prosunt 331
 Literæ non apparentes vt appareant 373
 Lupos, qua enecant 585
 Luteo colore, qua tingunt 251

M.

MACVLAS, qua deleant 262.
 369. 380. 520. 550. & 617
 Kkkk Ma

Maleficiis remedia, quæ amuletâ dicuntur 167. 254. 369. 392. 403. 404. 415. 450. & 573
Mammillarum inflammationibus, quæ admoventur 495
Maribus gignendis, quæ cõferunt 319. & 338
Maris & femina distinctio quomodo sit in plantis 15
Mas & femina non insunt in plâis 12
Matrix in plantis, quæ dicitur 3
Medulla in plantis vim prolificam continet 7
Mellis exortus qualis sit 13
Menses, quæ promoueant 62. 139
Morbis inueteratis, quæ dentur remedia 423
Morbum gallicû, quod sanat 105. 424
Muliebrem fluore sistit 530. 557. 600
Mures enecantur à quibus 585
Muscas quid interficiat 261

N.

N*ARIVM* polypus quibus curatur 142. 594
Nervis præcisis, quæ conueniunt 322. 394. & 538
Nervis punctis quibus medendum 380
Nervorum morbis, quæ applicanda 271

O.

O*BESIS* extenuâdis cõueniunt 550
Obstructiones viscerum aperiunt. 68. 243. 390. 449. 450. 457. 480. 486. & 534
Obstupefacientia, quæ existant 292. 571
Oculus, qui discatur in plantis 6
Oculorum morbis, quæ habentur remedia 101. 178. 182. 240. 266.

269. 272. 282. 339. 372. 442. 443. 449. 495. 504. 516. 520. 554
Opiò resistit 348
Ossa extrahunt 206. 254
Oua, quæ diutius perdurât facunda 16

P.

P*ANICULA, quæ nam dicitur* 22
Pars in plantis, in qua est anima principatus 2
Pars inferior & superior in plantis, quæ dicitur 2
Partes plantarum cur minus organice videantur 1
Partum, quæ accelerant 255. 273. 294. 368. 468
Pecorum morbis auxiliatur 583. 602
Pediculos capitis enecant 584
Pediculos manus perdunt 346
Pectoris vitia quibus curantur 132. 139. 234. & 295
Pericarpium quod nam sit 18
Pestilentem aerem fugant 124
Pestilentia medentur 139. 249. 254. 293. 307. 309. 315. 321. 335. 456. 534. 541. 550. 556. & 589
Pilos, quæ demunt 373. 593
Pisces obstupefacientia 85. 347
Pisces enecantia, quæ 373. 377. 567
Phthiriasis remedium quid 128
Planta cur vera & æstate magis crescant, quam hyeme 5
Plantarum summa genera 24. 27
Plantarû diuisio unde sumeda 27. 28
Pleuriticis adminiculantur 95. 572
Pliny loca animaduersa 329. 354
Podagricos inuant 154. 325. 606
Pollutiones cohibent 292
Præcipitatis ex alto profunt 271. 273

Pruri-

I N D E X.

<i>Frutitum tollunt</i>	346
<i>Fulices quibus necantur</i>	502
<i>Pulmonis vlcera consolidant</i>	434
<i>Puerperis auxiliantur</i>	313
<i>Purgantia, quae sint medicamenta</i>	70.
81. 96. 102. 115. 118. 142. 152.	
164. 165. 171. 198. 204. 206.	
250. 256. 270. 272. 277. 310.	
312. 344. 372. 373. 374. 380.	
383. 388. 410. 421. 533. 581.	
594. &	621
<i>Purgans quod gustuigratum</i>	377
<i>Purulentis subueniunt</i>	452. 537
<i>Putredini resistunt</i>	82

Q.

<i>QVARTANAE adminiculantur</i>	
430. 433. &	514

R.

<i>RACEMVS, qui dicatur</i>	22
<i>Ranis rubetis aduersantur</i>	322.
348. &	440.
<i>Refrigerantia magis refrigerant calidi</i>	
<i>tati adiuncta</i>	316
<i>Renum morbos profligant</i>	44. 108.
132. 169. 181. 237. 295. 297.	
300. 323. 560. &	596
<i>Rulla, quae sit</i>	366
<i>Ruptos, quae roborant</i>	40. 222. 273.
296. 330. 431. 453. 514. 557. 600	

S.

<i>SANGVINEM cohibens</i>	70.
122. 185. 186. 248. 321. 325.	
337. 345. 365. &	559
<i>Sanguinis feruorem extinguunt</i>	108
<i>Scabiem sanant</i>	72. 207
<i>Scorpionum ictui medetur</i>	268

<i>ScorXonis ictui aduersatur</i>	518
<i>Semina, quae diutius facida perduret</i>	16
<i>Seminis exortus in plantis ex medulla</i>	
<i>existit</i>	11
<i>Seminis substantia, quae sit</i>	12
<i>Seminum cortices, qui dicuntur</i>	16
<i>Seminum vascula variis modis forma</i>	
<i>ta</i>	20
<i>Serpentes, quae fugantia</i>	128. 226.
261. 472. &	479
<i>Serpentum morsus quibus curatur</i>	226.
229. 270. &	520
<i>Secundas educunt</i>	368. 583
<i>Sedis vitia sanant</i>	348. 520. 617
<i>Singultum sedat</i>	369
<i>Sitim extinguunt</i>	252
<i>Sobole propagari in quibus sit</i>	9. 11
<i>Somnum conciliant</i>	122. 142. 154.
214. 217. 345. 346. 372. 570	
<i>Spica, quae nam sit</i>	22
<i>Spirandi difficultati succurrit</i>	62
<i>Steriles nō differūt specie à fructiferis</i>	39
<i>Statuas e Cedro visas sudasse</i>	138
<i>Sterilitatem, quae faciunt</i>	592. 595
<i>Struma per quae dissoluantur</i>	324.
349. 449. 513. &	547
<i>Studioforum ingenium quae acunt</i>	583
<i>Sudorem, quae excitant</i>	213. 220.
224. 489. 519. &	556
<i>Suffrutex qui sit</i>	24
<i>Sugillatis, quae competant</i>	277
<i>Suppurantia, quae dicuntur</i>	334
<i>Suum anginis profunt</i>	486. 584

T.

<i>TABIDOS leuant</i>	295
<i>Tertianā curat</i>	365. 433. 451. 455
<i>Theophrastus genera plantarum assum-</i>	
<i>psit Vulgo nota</i>	26
<i>Theophrasti loca aliter conuersa</i>	36. 86
108. 109. 113. 129. 131. 190	

Theophrasti loca restituta 43. 177. 206.
 241. 288. 290. 337. 525. 535. 586
Theophrasti loca animaduersa 414.
 429. $\odot$ 473
Tinea quid applicatur 494
Tingentia flauo colore 75
Tingentia rubro colore 324
Tussi subueniunt 108. 132. 177. 182.
 191. 252. 323. 421. $\odot$ 490
Turca. Opio inebriantur 571

V.

VASCULA seminum varia exi
 stunt 20
Vascula, qua semen eiiculant 21
Vena, qua in plantis creduntur 4
Venena quae sint 211. 212. 270. 277.
 292. 316. 331. 346. 383. 385.
 410. 497. 517. 545. $\odot$ 585
*Venena, ut certo tempore occidant, pra
 paratione fieri* 587
Veneno Cicuta quod datur remedium
 54. $\odot$ 152
Veneris, qua resistent 119. 139. 140.
 159. 168. 191. 242. 249. 254.
 269. 307. 309. 315. 321. 356.
 408. 425. 456. 518. 520. 541.
 550. 556. 587. $\odot$ 589
Venerem extinguunt 122. 429. 563. 569
Venerem stimulant 43. 85. 190. 237.
 271. 289. 325. 332. 360. 401.
 427. 429. 448. 521. 524. 565. 614
Veneris voluptatem, qua augeant 55
Ventriculum corroborant 103. 140.
 143. $\odot$ 199
Ventriculi dolores leuant 306
Vermen latum expellunt 591. 592
Vermes puerorum enecantia 184. 238.
 274. 353. 361. 381. 477. 480.
 489. 589. $\odot$ 603

Vesica cruciatibus opē ferunt 214. 323
Verrucas amouentia 337. 379. 381. 510
Vinis exportendis quid adhibendum 93
Vinorū ebullitione quid prohibeat 359
Viperarum morsibus, quae imponenda
 463. $\odot$ 437
Vires in egrotis quid reficiat 81
Vinivadares, quae dicantur 10
Vlceribus, quae essent remedia 154. 167.
 169. 261. 273. 335. 344. 349. 370.
 382. 451. 453. 458. 503. 608.
Vmbella quid esse credatur 22
*Vmbilico eminenti, quae conuenit appli
 care* 296
Vocem, quae claram reddunt 55
Vomitoria, quae remedia dicuntur 355.
 $\odot$ 372
Vrentia, quae Vocentur medicamenta
 543. $\odot$ 544
Vrina ardori profunt 200. 213
Vrina profluum cohibens 186
Vrina stillicidium leuant 480
Vrinae difficultatem, quae leniant 44.
 62. 244. 300. $\odot$ 304
Vrinam, quae nam moueant, siue ciant
 132. 139. 159. 171. 180. 182.
 193. 200. 214. 215. 297. 300.
 315. 360. 361. 362. 367. 551.
Vteri dolores sedantia, quae existant 368
Vteri strangulationi, quae administranda
 222. 309. 370. 489. $\odot$ 492
Vulnera quibus cum rebus conglutinentur 62. 70. 73. 133. 167. 185.
 199. 243. 255. 265. 266. 273.
 296. 309. 321. 322. 338. 340.
 344. 348. 350. 394. 396. 397.
 417. 451. 453. 457. 482. 486.
 500. 503. 514. 540. 556. 557.
 559. 600. $\odot$ 612
Vulpes necantia, quae dicuntur 587.

ERRATORVM GRAVIORVM CORRECTIO,

in qua primus numerus paginas, alter verò lineas significat,

quemadmodum priores erratum; posteriores verò di-

Etiones in se ipsis correctionem habent.

4. 12. hoc	hos	67. 14. ἀσπαλιόδης	ασπαλιόδης
4. 20. aut parux	& paucæ	69. 10. similis, gustu	similis gustu, oli-
8. 18. unde	inde		da
10. 15. sed	sed etiam	69. 13. Bremodes	Bromodes
11. 20. Vipera (cius	vinipera	74. 20. Phyllira	Phillyra
19. 34. natura sic sic-	natura ficius	74. 21. putridum	putidum
20. 7. fructibus	fruticibus	76. 11. Viturnum	Viburnum
21. 25. Rubi vascula,	Rubi. Vascula vt	78. 31. afferuntur, aut	afferuntur autem
	vt plurimum	79. 30. candicans	candicis
22. 39. germinatione	germinatione:	80. 20. frequenti &	frequentia
	quedam	82. 31. agnoscentibus	agnascentibus.
24. 5. Mogeum	Mulcum	83. 32. circundare	circundari
24. 36. vt	&	88. 39. Pumpetæ	Pompeiæ
27. 6. forbitæ	fortitæ	89. 22. furcula	furculo
27. 24. vt	(aut &	89. 25. in tres	intus
29. 20. conceptacula	conceptacular: aut	92. 3. quæ	que
31. 8. Castaneæ Echi	Castaneæ echina	92. 9. Artem	Actem
	natus, Calyx	92. 16. visâ lesamacca	visu lesamacea
33. 15. Naliphlios	Haliphlios	92. 23. &	ex
36. 9. corbos	corbes	94. 31. tradunt	tundunt
36. 30. Quercum	Quorum	96. 23. fericis	ferius
40. 26. Samora,	Samara	96. 34. vtilissimum nō	vtilissimam non
41. 3. Phyliram	Philyram		multo multum
41. 18. Philydæ	Philyræ	96. 34. in Camparica	in Campania
41. 30. Phyllirea	Phillyrea	96. 40. vini	vim
44. 21. iure	in iure	96. 41. prædurat	pædurat
44. 37. Gossipij	candore Gossipij	97. 13. Synosbaton	Cynosbaton
46. 35. fucar	fuccus	97. 16. setem	sentem
48. 33. Illi	Idæi	97. 17. Sinosbaton	Cynosbaton
51. 1. fessilem	fessili	97. 21. medij secus	mediis eius
51. 3. etiam; num	etiam num	97. 30. curuis	cuius
51. 37. cunnas	cunas	97. 32. latiore	latiores
53. 28. longè	longi	97. 35. folium	foliam
55. 19. neque fractu	neque fractu	98. 10. in Mali	vt Mali
56. 36. cæsum	cæsurâ	98. 15. grauioribus	grandioribus
57. 24. fistulosa	fistulosâ	98. 23. maxima	maximo
60. 36. Pyrocanthæ	Pyracanthe	98. 26. appellant	appellât Humiru
61. 7. χέταν	χέταν	99. 4. subcandidis	subcandidi (bū
63. 14. de Zaro	de Taro	90. 7. aluis	alius
63. 14. Caracamum	Cancamum	99. 12. languescētem	languescēte
63. 32. figuris	figura	99. 14. febricum	febrium
65. 21. Portulacæ	Potulacæ	99. 20. acutissimi, quæ	acutissimique
65. 30. Bediasimos	Pediasimos	100. 24. Aronam	Aroniam
66. 7. lusa	tusa	100. 26. Tricaceum	Tricoceum
67. 10. laurono	taurino	101. 18. leuem corti-	leuem, corticem
67. 13. παλαβόδης	παλαβόδης		cem aut autem

Errata	Corrige	Errata	Corrige
101. 35. Cernalis	Cernalis	204. 11. pediculo	periculo
102. 17. vinaria	vinacea	204. 18. salubetis	fabuletis
103. 4. Infrutices	Suffrutices	204. 30. abinnatu	à bimatu
109. 15. feuidtim	secundum	205. 26. causa	eam
110. 17. nitor	inter	207. 14. lente	lete
112. 19. cineream, qui	cinerea, quæ	208. 28. alis	aliis
115. 11. vincis	iuncis	209. 21. est	in
113. 9. excoquè	excoqui	210. 5. radicanibus	candicanibus
128. 31. Vites	Vitex	210. 14. Manum	Malum
130. 8. Fædam	Tædam	213. 17. candidos	calidos
130. 19. Cerabrum	Cembrum	214. 8. corallis	corollis
131. 33. Cerabrum	Cembrum	214. 16. numerosis	numerosa
136. 29. baccas	bacca	217. 33. maris	muris
141. 27. extuberante.	extuberante Ma-	218. 32. in Scito	infcito
144. 6. acetosa	acerosa (lo	218. 35. Hefide	Nefide
144. 38. Pynaſter	Pyraſter	221. 24. carnea	cornea
149. 6. inferna	infernè	232. 3. filiqua	ſi lingua
150. 12. in odore	inodoræ	236. 22. è lauculo	clauiculo
151. 2. interna	inferna	239. 16. lolia	lobia
153. 1. Deefi totum I X. caput, quod in
cipit Cneoron : & ponitur in
pagina 621.		244. 26. aliis	alis
154. 2. Conuoluuli	Conuoluulum,	248. 28. gramis tenuio
ribus; filiquis	ramis : tenuiori-
bus filiquis
cui	cuius	251. 16. implexum	implexu
155. 35. Dneidæ	Druidæ	252. 10. vt Lychnide	vt in Lychnide
160. 6. Aætruria	Aætruriæ	255. 38. ſtranias	ſtrangurias
161. 12. Apocynem	Apocinon	256. 23. Echy	Echij
166. 24. tantam	tantum	257. 27. Niſeago	Viſcago
168. 20. Cratægonè	Cratægonon	260. 1. vt inſtar	inſtar
172. 21. cortices	corticis	264. 31. matureſcit	marceſcit
172. 21. hoc	(ra hos	268. 24. ſicuras	cicures
172. 36. aliis rotûdio	alia rotundiora	269. 5. vt	&
173. 15. glutinans	glutinandis	275. 23. internodiis	in internodiis
174. 28. auertit	vertit	277. 5. Nartheſia	Nartheſia
177. 24. alteram	alterum	281. 15. Erithmo	Crithmo
179. 22. mollitam	molitum	281. 18. ſciſſiorem	ſciſſione
179. 26. deglutitum	deglubitum	282. 31. exeunt	exuunt
180. 6. deglutitum	deglubitum	284. 20. diuiſum	diuiſura
182. 3. Syçilia	Siciliam	285. 15. Caui	Carui
182. 24. Labarzet	Tabarzet	285. 30. Cuminum	Cumino
183. 28. vt	tum	288. 20. bina	bina
186. 7. alis	aliis	293. 7. domesticum	domestici
186. 9. à	&	296. 12. caulia folias	caulis folia
187. 35. teneritate	teneritate	297. 14. Erithmum	Crithmum
189. 21. vitilia	vitilia	299. 11. & quod	quod &
189. 23. teneribus	generibus	300. 4. calidius	candidius
191. 26. Antipodis	Antipodiis	301. 19. Moréqumov	non Moréqumov
100. 12. interna	interna	305. 9. de	ad
100. 28. altiffimam	ampliſſimam	308. 5. Apicæ	Aphricæ
202. 15. propè	probè	308. 13. madunt	mandunt
		309. 16. farcta	fracta

Errata

Corrige

Errata

Corrige

311. 21. quo	quod
313. 7. circumfractis	circumfractis
315. 9. rami	in ramis
319. 13. penſis	denſis
322. 23. huius	huic
324. 27. brachiis	brachiis
324. 28. obſtranguſata	obſtranguſat
324. 30. Oraphalocar	Omphalocarpon
332. 20. vt (pon	&
335. 29. internis	infernis
338. 25. Hyponici	Hyperici
339. 15. triduos	triduo
342. 25. Dittariæ	Dentariæ
345. 5. tamen	famem
348. 38. alia	alias
349. 25. defedatione,	defedationes ele
elephanticas	phanticas
352. 20. caudis	caulis
354. 17. protraditur	protrahitur
354. 17. ſoluta	ſolita
356. 35. vt	&
357. 3. Seſſeli (lis	Seſſili (lis
358. 14. Raphani ſimi	Raphani . Simi
359. 20. Aethyopiam	Aethyopum
366. 28. rotundo	rotando
367. 2. naſcente	naſcenti
376. 34. Leptaphyllon	Leptophyllon
380. 16. folio	Polio
389. 7. hæreant	lauant
392. 32. amulatum	amuletum
393. 14. vt	&
394. 20. læui	læuis
395. 25. quædam	quæ dum
399. 5. regione	à regione
399. 13. Aſcaloniam	Aſcaloniam
401. 24. debeatur	deleatur
401. 25. mundi	mandi
409. 28. Ophoſcoro-	Ophioſcorodon
414. 19. Lilium (don	Lirium
421. 33. Adoriam	Adriam
422. 19. intus cum	in fuſcum
423. 18. Venena	Veneria
425. 17. caroſum	carioſum
425. 22. ſeritur	ſcitur
426. 17. rubre	rubra
430. 12. vnctæ	iunctæ
430. 32. mutant	nutant
437. 31. exorta	exortus
449. 16. Aethyopica	Aethypico
450. 30. Sanguina	Sagmina

450. 34. veneratur	verritur
458. 15. æſtate	ætate
461. 15. Thymo	è Thymo
465. 14. ſylueſtra	ſylueſtre
478. 13. eandem	eadem
485. 13. matureſcit	marceſcit
487. 18. cauli	caulis
488. 29. eodem	eadem
490. 35. Farſaram	Farſara in
493. 32. Cranthemom	Eranthemom
495. 20. inſtitutum	inſtillatum
500. 23. ſubito	cubito
502. 24. intricatum	imbricatum
511. 31. huic	hic
514. 12. calycem	Calybem
515. 2. ſpingitur	ſtringitur
516. 6. deorſum	dorſum
520. 7. reſertam	reper tam
524. 11. ſingula	ſingulis
531. 30. caules	caule
536. 32. Cyamus	Cyanus
538. 36. anguſtiora	anguſtiora
540. 26. exhibente	exhibendæ
543. 7. Chemaris	Clematis
551. 1. lanariam	Canariam
554. 24. fragre	Fagre
568. 7. explicantur	explicatus
570. 10. Aegypti	Aegyptij
578. 4. neutrum	acutum
578. 21. qui (riis	que
578. 26. Vermicula	Vermiculariæ
579. 9. minor	minori
580. 5. detractu	detracta
581. 35. habitu	halitu
582. 32. Anticym	Anticyra
583. 16. tum	tam
584. 23. valentem	valenter
585. 6. rectis	retis
585. 21. foliis	ſolis
589. 14. Pæonia	vt Pæonia
592. 13. Phterim	Pterin
595. 3. adnexum	ad nexum
598. 4. fixis	fiſſis
600. 25. pediculis	pediculus
602. 12. ſole	ſale
603. 18. palmarum	plantarum
609. 5. Leſbicum	Besbicum
609. 11. Halcyonium	Halcyonum
612. 2. ſunt: Ambæ	ſunt ambæ
613. 6. xui	cui

Fr. Dionysius Conflaccarius facultatem im-
primendi concedit. Die 27. Septembris.
MDLXXXI.

FLORENTIAE,
Excudebat Georgius Marefcottus.

MDLXXXIII.